HAMDİ KOÇ

Türk Edebiyatı / Roman

ÇIPLAK VE YALNIZ

8. BASKI

DK

Hamdi Koç Fatsa'da doğdu. Kabataş Erkek Lisesi'nde, bir süre ODTÜ'de okudu. İÜ İngiliz Dili ve Edebiyatı'nı bitirdi. 2002 yılında yayımlanan romanı *Melekler Erkek Olur* ile Türkiye'nin en çok okunan yazarları arasına girdi. *Çiçeklerin Tanrısı, İyi Dilekler Ülkesi, Bir Eski Kocanın Öğleden Sonrası* yazarın diğer romanlarıdır.

Çıplak ve Yalnız

DOĞAN KİTAP TARAFINDAN
YAYIMLANAN DİĞER KİTAPLARI

Kalpten Parçalar
Bir Eski Kocanın Öğleden Sonrası
Çocuk Ölümü Şarkıları
Çiçeklerin Tanrısı
Melekler Erkek olur
İyi Dilekler Ülkesi
Rüyalarıma Giren Kadın

ÇIPLAK VE YALNIZ

Yazan: Hamdi Koç

Yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Bu kitapta yazım kuralları konusunda yazarın isteklerine bağlı kalınmıştır.

1. baskı / Ağustos 2013
8. baskı / Eylül 2013 / ISBN 978-605-09-1622-5
Sertifika No: 11940

Kapak tasarımı: Geray Gençer
Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi. A Blok Kat: 2
34310 Haramidere-İstanbul
Tel. (212) 412 17 00
Sertifika no: 12026

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 1 Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16
www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Çıplak ve Yalnız

Hamdi Koç

DK DOĞAN KİTAP

Ethem Sarısülük
Abdullah Cömert
Mehmet Ayvalıtaş
Medeni Yıldırım
ve
Ali İsmail Korkmaz
için...

Yatmaya giderken ekmeği, sütü
masada bırakma – ölüleri çeker.

Rilke

Bir

1

Amcam ölünce ilk bana haber verdiler. İnanmadım. Olmaz öyle şey, dedim. Oldu valla, dediler, amcan öldü. Ya tabii ki ölmüştür, ayrı konu, ama ilk bana haber verdiğinize inanmıyorum, dedim. İnan, dediler, ilk sana haber verdik. Sustum ve benimle konuşan nefesin arkasındaki boşluğu dinledim. Yalan olsa bir hışırtısı, bir kıpırtısı, bir şeysi mutlaka duyulurdu. Doğru söylüyorlardı. Cidden amcam ölmüştü ve ilk bana haber veriyorlardı. Çok duygulandım. Hayatımda ilk kez bir konuda ilk akla gelen isim oluyordum.

Peki, dedim, teşekkür ederim. Gururum okşandı. Bunu hiç unutmayacağım. Ayrıca hepimizin başı sağ olsun. Ölenle ölünmez. Allah geride kalanlara sabır filan. Ben müsaadenizle gidip biraz ağlayayım. İyi geceler.

Telefonu kapattım.

Saat geceyarısına geliyordu. Akşamdan beri yatağa uzanmış, karnımın üstüne koyduğum telefonumu seyretmekteydim. Uyuyakalmışım. Telefonumu daha o gün, akşamüstü bağlatmıştım ve öyle kolay kolay çalacağını düşünmemiştim. Hemen o gece çalacağını ise hayal bile edemezdim. Numarayı kimseye vermemiştim. Ben bile ezberlememiştim. Ezberim zayıftır. Ama bazı yeni tanıştığım kızlara vere vere ezberleyeceğimi, onların da ala ala sonunda bir gün dayanamayıp beni

arayacaklarını umuyordum. Her kız sonunda bir gün birini aramak ister. O biri telefonu olan biri olmalıdır. Ben oydum. Telefonum o zaman çalacaktı. Beklemekten ve korkmaktan, kendilerini tutmaktan ve inkâr etmekten yorulmuş yalnız kızlar içlerini yakan uzun isteğe teslim olunca.

Uykusuzluğa alışkın değilimdir. Karım sırnaşmadığı zaman saat onda yatar, beşte kalkarım. Kalkar, hemen işe giderim. Tabii yine karım sırnaşmazsa. Çünkü gece olmazsa sabah mutlaka olsun ister. Hayır deme hakkım yoktur. Benimle onun için evlendiğini biliyordum. Ve benimle evli kalsın istiyordum. Bari önce eve gidip vazifemi icra edeyim, dedim. Gecenin o saatinde dolmuş bulunmazdı, ama Çankaya'ya rahatlıkla yürüyebilirdim. Gerekirse yolun Kavaklıdere'ye kadar olan daha düz kısmını koşarak giderdim. Terlerdim ama olsun, karım beni terli de severdi. Ankara, malum, sıcak yer. Terleniyor haliyle. Benim terleme şeklim biraz değişiktir. Ter sırtımdan ve göbeğimden aşağı iner, külotumu ıslatır, kalır. Başkaları terleyince fanilalarını değiştirirler, ben külotumu. Annem gezmeye gittiğimizde çocuklarla koşturup terlediğimi görünce, gel yavrum terlemişsin, külotunu değiştirelim, derdi. Başka anneler annemi numaradan öyle söylüyor, aslında altıma kaçırıyorum sanırlardı. Annem açıklamazdı. Ben de açıklamam. Bu yüzden yanımda hep çanta taşımaya alıştım. Beni elimde evrak çantasıyla gören ciddi adam sanıyor. Zamanla alışkanlık oldu külot değiştirmek. Dairede mesela, aklıma esince, çantamdan bir külot alıp helaya gidiyor, külotumu değiştiriyorum. Ya da eğer odamın etrafında ayak sesi, konuşma sesi filan yoksa, odamda değiştiriveriyorum. İyi oluyor. Banyo yapmış hissine kapılıyorum. Sağlıklı ayrıca. Tertemiz bir adamım. Karım öyle erkekleri seviyor. Kocaları, benden öncekiler, hep titiz adamlarmış. Ama benim gibisi yokmuş, hiç olmamış, olamazmış da. Bilmiyorum tabii; nereden bileyim. Yalan söyleyecek biri değil karım. Ben de za-

ten gösterdiğim gayretin farkındayım. Kendimi tahmin edebiliyorum. Kirlenmeyeyim, tenime koku sinmesin diye gün içinde osurmamayı bile öğrendim.

Yattığım yerde terlemişim. Hiç kımıldamadığım için olmuş olmalı. Normalden daha sıcak bir haziran gecesiydi. Gitmeden önce telefonumla biraz daha zaman geçirmek istedim. Sonra aklıma amcam geldi. Uyku sersemliği içinde az önceki görüşmeyi çabuk unutmuşum. Şaşırdım.

Amcam ölmüş. İyi güzel ama amcam yok ki. Olsa ölsün. Ama yok. Yanlış bağlamışlardır herhalde. Santralda gece nöbeti tutan, uykusuzluktan başları dönmüş kızlar. Müdüre demiştim, laçka bir ortam! Bunların başına bir erkek vermek lazım efendim, münasip görürseniz. Erkek derken kendimi kastetmiştim. Çünkü içlerinde aradığım türden birkaç kız vardı: gözlerine ani cesur bakışlar gelen, nefesleri çabuk hızlanan, değince tüyleri ürperen kızlar. Kadro yok, demişti müdür. Kadro istemem, hayrına çalışırım, demek istemiş ama diyememiştim. Şimdi o kızlardan biri hata yapmıştı! Bunu müdüre söylemeli ve konunun ehemmiyet arz ettiğini, hatta aciliyet kesbettiğini ifade etmeliydim.

Telefonum tekrar çaldı. Bu sefer biraz tedirgin oldum. Daireden, işim gereği biliyordum, telefonun normal olmayan hareketler yapması dinlendiğine işaret olabilirdi. Bir hatta girilince o hatta belli bir rahatsızlık yaratılıyordu, vücuda saplanan incecik bir iğne gibi. Normal olarak fark edilmezdi, ama bazen kendi kendine, hiç ihtimal verilmeyen sinyaller hasıl olabiliyordu. Telefonun bir an çalıp susması, sonsuz bir çalma krizine girmesi ya da normal bir arama gibi çaldığı halde aslında arayan bir hat olmaması bunlardan bazılarıydı. Nadir oluyordu, ama oluyordu. Vatandaş sebebini bilmiyordu. Biz biliyorduk.

Ahizeyi tedirgince kaldırdım. Alo, dedim.

Hızlı bir hışırtının içinden santraldaki kızın sesini duydum.

– Şehirlerarası yıldırım arıyor.

Yine onlar. Amcamgil. Arayamaz, bağlama, benim amcam yok dememe kalmadan karşıma biraz önceki ses çıktı.

– Evladım, dedi, niye kapattın?

– Yanlış kişiyi arıyorsunuz beyefendi, dedim.

Ses bir an durdu, sabırsız kısa bir nefes aldı.

– Sen Mesut değil misin? dedi.

– Mesut'um, dedim.

– Mesut, ben Kâzım Emmi, amcanın göçebesi.

Ses konuştukça şivesi daha bir kıvam kazanıyordu. Telefonla konuşmaya alışık olmayan biri olduğunu düşündüm. Gerginliğini yeni atıyordu.

– İyi, çok iyi, hayırlı göçler dilerim.

– Beni hatırlaman lazım yahu! Mesut?! Elimizde büyüdün yavrum!

Adamın sesinde yumuşak bir dargınlık var gibime geldi. O yüzden daha bir kibar olma ihtiyacı hissettim.

– Kasım Emmi, siz başka bir Mesut arıyorsunuz galiba. Evet, ben de Mesut'um ama sizinki benden daha şey, nasıl desem, gerçek olmalı. Kapatın da boşuna masraf olmasın. Yıldırım arama çok yazar. Batarsınız.

Dinlemedi. Böyle insanlar var, biliyorum. Fikirleri değiştirilemez, itiraz bile edilemez insanlar. İstersen bütün gün konuş, bitirince sanki sen hiçbir şey dememişsin gibi kaldıkları yerden devam ederler. Kayınpederim, mesela, onlardan biriydi. Sadece onun dediği şey vardır, başka hiçbir şey yoktur. Bu adam da o yaşlarda olmalıydı. Beni büyütmüş! Götümü yesin! Kendimi hiç büyümüş hissetmemiştim. Hele büyütülmüş, asla.

– Messutt?!

Asabım bozulmaya başladı.

– Emmi, telefonu yüzüne kapatmak istemiyorum ama karım beni bekliyor, mesut olmak onun da hakkı, o yüzden rahat bırak, işime bakayım. Sen de telefon numaranı bir daha

kontrol et. Ayrıca telaş etme. Ölen öldü.

– He, öldü. Cenazeye gelmen lazım.

Buna cidden şaşırdım.

– Cenazeyi senin için bekletiyoruz. Acil gelmen lazım.

Sonsuza kadar benim gelmemi bekleyerek çürüyecek zavallı ölüyü düşündüm.

– Ben sonra bir ara gelirim, dedim. Siz gömün.

Konuşmalarımızın arasında mesafenin uzaklığından kaynaklanan bir iki saniyelik tabii bir sessizlik oluyordu. İnsana düşünme fırsatı veriyordu. Bana da, ona da. Bu sefer adam telefondan nefesini çekti, yanındaki biriyle konuştu.

– Gelmem diyor. Gömün diyor.

Bunu söylediği kişi ne cevap verdi, duyamadım. Ama adam aktardı:

– Olmaz, gelmen şart. Artık evin erkeği sensin. Amcanı senin yıkaman lazım.

Hayret içinde kalakaldım. Yok artık! Adam devam etti:

– Sen gelmezsen merhumu yıkayacak kimse yok. Öyle defnedemeyiz. Günah olur.

Acayip şeyler duyuyordum; korktum, kafam allak bullak oldu. Ölü yıkamak! Çıplak bir cesedi ellemek! Hem de ben oraya gidene kadar çürümüş olacak bir cesedi! Iyyy! Bunlar ciddi çatlak! Kendilerinden hiçbir şüphe duymadan söylüyorlardı bu sözleri. Belki dağlı, yobaz filandılar. Yapmak zorunda oldukları şeye sorgu sual dinlemez şekilde inanmışlardı. Aptal ve sabit fikirliydiler. Evet tamam, iyi niyetliydiler, bir de. Lan, dedim, iyi ki hayatta böyle hısımlarım yok ha.

– Ya Kasım Emmi, amcamı siktir et, öldü kurtuldu, ona değil sana üzülüyorum, her saniye katlanarak artan telefon faturası yüzünden iflas etmek üzeresin. İstersen şu numaranı bir daha kontrol et. Belki Adana'yı yazdırdın ama Ankara'yı bağladılar. Santraldaki kızlar bu saatte uykulu olur...

– Oğlum, evin tek erkeği sensin, ailenizde yengenle senden

başka kimse kalmadı. Gelip hem cenazeye, hem yerine yurduna sahip çıkmak vazifen, boynunun borcu.

Birden bana çok anlamlı gelen bir söz duyduğumu fark ettim. Meseleye bakışım değişti.

– Yer yurt mu dedin? dedim.

– Yer yurt, dedi.

– Yani mal mülk anlamında mı? Yani arsa, arazi, gayrimenkul gibi mi?

– He.

– Yani daire, apartman, ev, dükkân anlamında mı ayrıyeten?

– Helbet.

İş değişiyordu. Amcamın olmuş ve ölmüş olmasını o an çok istedim. İnsanın başına hayatta daha iyi ne gelebilir, hele de benim durumumdaki birinin? Yerine yurduna sahip çık! Ne güzel sözdü. Olsa da çıksam, ah! Ama işte, kısmet. Yok.

Sonra, bir şey söylememe kalmadan, birden adamın nefesi tekrar telefondan uzaklaştı. Yanındaki kişi talimat veriyordu ve artık kızmaya başlıyordu. Adam tekrar telefona döndü.

– Münevver Yengen artık uzatmasın diyor. Evine araba gönderdik. Seni alıp buraya getirecek. Öğle namazına yetişmen lazım.

Münevver Yenge! Bu söz yavaşça içimde bir şey kıpırdattı. Çocukluğuma, çok küçük yaşlarıma ait bir isim, belki bir resim. Bütün akrabalarım yıllar önce ölmemişti belki; hiç olmazsa bir tanesi, bir amcam yeni ölmüştü. Amcam. Muvaffak Amcam. Eğer hepsinin malı mülkü varsa ve her biri ölünce ilk akla gelen isim ben olacaksam hepsi yaşıyor ve ölmek üzere olsun isterdim. Daha çok gençtim. Çok paraya ihtiyacım vardı. Hâlâ karı parası yiyor sayılırdım. Karım beni seviyordu ama param olmadığı için pek ciddiye almıyordu. Galiba Allah beni sonunda hatırladı. Annem derdi ki, zor bir hayat alıp gelmişsin ama bir gün şansın bir açılacak pir açılacak. O gün belki bugündü.

Dur bakalım, diye derin bir nefes aldım. Hemen havaya girmeyelim. Belki bana sadece ölü yıkatmak istiyorlardır. Olur, yıkarım, ama paramı peşin alırım. Ölü kaça yıkanır acaba? Iyy! Ve nasıl yıkanır? Kese mi yapılır? Sabun? İki kere sabunlasak yeter mi? Yetmezse günah olur mu? Keşke amcam yerine yengem ölseydi. Kadın vücuduna ellemek daha kolay. Ayrıca yaşlı kadın vücuduna karımdan alışkınım. Bakalım. Belki ben gidene kadar yengem de ölür, önce onu yıkar, işe alışırım.

– Hayırlısı olsun Kasım Emmi, dedim. Madem olaylar o yönde gelişti, madem yengem öyle münasip gördü...

– Heh! dedi Kâzım Emmi. Afferin evladım, acele gel. Hadi hayırlı yolculuklar.

Tam telefonu kapatıyordu ki müdahale ettim.

– Kasım Emmi, dedim, bir şey sorucam.

– Kâzım, dedi. He, sor.

– Kâzım Emmi, dedim, gelicem de nereye gelicem?

– Nası nereye gelicem?

– Yani orası neresi? Bu Münevver Yenge Muvaffak Amcamın karısı olan Münevver Yenge mi ve hâlâ Ünye'de mi oturuyorlar? Onu soruyorum. Yani Ünye'ye mi gelicem?

– Helbet.

– Sen de şimdi Ünye'den arıyorsun, değil mi?

– Helbet.

– Yani Ünye'de telefon var demek oluyor bu.

– Olmaz mı! Ünye'de her şey var.

– Nasıl peki, evden mi arıyorsun, yoksa postaneden, komşudan filan mı?

Amcamın evinden, amcamın telefonundan arıyordu. Tahminlerim doğruysa artık benim olan telefondan. Bir günde iki telefon sahibi olmuştum. Para parayı çeker derler ya, onun gibi. İyi. Oradan istediğim zaman müdürümü de, karımı da arayıp rapor verebilirdim. Şu müşkülatla bizzat ilgilenmem

gerekiyor sayın müdürüm, ya da sevgili karıcığım, birkaç gün daha burada kalmam mümkün mü acaba? şeklinde. Çünkü haberdar etmek önemliydi. İzin istemek hele çok önemliydi. Önemli insanlar önemleri en çok gözetilsin isteyen insanlardır. Dünyadaki en kötü şey ortadan kaybolmaktır. İnsan alacaklılarından kaçarken bile ortada olmalıdır. Sen açıksözlü ol, alçakgönüllü ve ricacı ol, bırak başkaları anlayışsız olsun. Babamdan biliyordum, Balık Pazarı esnafına dünya kadar borcu vardı ama her gün önlerinden geçtiği için kimse boğazına yapışmazdı. Yapışacak gibi olana da, bana birkaç gün daha müsaade et, derdi, borcumu ödeyeceğim, tamamını değilse bile bir kısmını mutlaka ödeyeceğim. Babam bu şekilde bütün hayatını borç döndüre döndüre geçirdi, kimse de ona hayır demedi. Tabii, aniden öleceğini hesap edemediler, ayrı konu.

Sokaktan klakson sesi geliyordu, o sırada fark ettim. Kısa kısa çalınıyordu. Giden bir araba değildi. Durmuş, bekleyen bir arabaydı. Kâzım Emmi'ye beklemesini söyleyip balkona çıktım. Aşağıda, apartmanın önünde kırmızı bir araba duruyordu. Bir Mercedes! Gıcır gıcır bir Mercedes! Daha önce ya bir ya iki kere, o da Çankaya tarafında görmüştüm ve arkasından uzun uzun bakmıştım. Arabanın yanında ince uzun bir adam dikilmiş, yukarı bakıyordu. Yüzü görünmüyordu. Beni gördü. Benim yüzüm de görünmüyordu.

– Abi, sen misin? dedi.

Bendim tabii, ama kimi kastettiğini bilemediğim için karşılık veremedim. Beni almaya bu kadar çabuk gelebileceklerini düşünmemiştim. Evimi nereden buldukları da ayrı bir soru işaretiydi. Evimi dünyada benden başka kimse bilmiyordu. Ama ona bakarsam telefonumu da kimse bilmiyordu.

– Benim galiba, dedim az sonra.

Duymadı. Sesini yükseltip bir daha seslendi.

– Mesut Abi, sen misin abi?

Adam isteyince ayı gibi bir ses çıkarıyordu. Komşular mi-

rasa konduğumu öğrenecekler diye ödüm koptu.

– Bağırma lan! diye bağırdım. Sen kimsin?

Sabahın kara sessizliğinde, Kızılay'ın yüksek binaları arasında seslerimiz insafsızca yankılandı.

– Benim abi, beni tanımadın mı? dedi adam neşeyle.

Demek onu da tanımam gerekiyordu.

– Tam çıkaramadım, dedim.

– Benim ya, Allahşükür! Beraber büyüdük abi!

Bu büyüme işi bunlarda takıntı olmuş. Sokak lambasının sarı ışığında adamın genç yüzünün kahverengi bir hayal kırıklığına gömüldüğünü görür gibi oldum.

– Ha, dedim sıcacık bir ayı böğürtüsüyle. Şu işe bak ya! Lan Allahşükür! Sen misin hakkaten! Bir an tanıyamadım anam ya, çok büyümüşsün!

Allahşükür keh keh güldü.

– Çok zaman oldu tabii! Ben de seni sokakta görsem tanıyamazdım.

Adi yalancı. Beni şimdi de göremiyor. Karanlıktayım. Karaltıyım. O da karaltı, ama bilmiyor.

– Ya sorma ya! Ben de seni.

– Abi, söylemişlerdir değil mi, seni almaya geldim. Bu vesileyle hasret gideririz.

– Tabii tabii. Sana hasret kalmıştım zaten. Bekle, geliyorum.

İçeri girdim. Kâzım Emmi'ye soracağım bir iki soru daha vardı. Mesela yol masrafları ne olacaktı? Kaç yüz kilometre yol. Bunun benzini var, yemesi içmesi var. Yanımda hiç para yoktu. Yanımda olmadığı gibi başka bir yerde de hiç param yoktu. Cebime baktım, bir on lira, bir beş lira, dört bir lira, üç beş kuruş da ufaklık. Bir aksilik olur da yolda kalırsak gerisingeri yürümek zorunda kalacaktım. Ahizeyi yatağın üstünden aldım.

– Kâzım Emmi, dedim, bu aşağıdaki oğlanda para vardır, değil mi? Bana masraf ettirmez?

Cevap yok.

– Alo, dedim, araba geldi de...

Yine cevap yok. Hat kesilmişti. Ya da herif para lafını duyunca telefonu bırakıp kaçmıştı. Hışırtı olduğu gibi duruyordu ama. Bir de hatta sızan, belli belirsiz çok uzak konuşmalar. Belki beni daha ilk günden dinlemeye başlamışlardı. İşimin böyle bir tarafı vardı, açıkça söylenmemişti ama baştan tahmin ve kabul etmiştim. Sonuçta telefonumu sadece kadınlarla konuşmak, cilveleşmek, fingirdeşmek, oynaşmak ve randevulaşmak için kullanacaktım. Kadınlar için deli olduğumu müdürüm zaten biliyordu. Karım bilmediği sürece korkacak bir şey yoktu. Telefonu kapattım. Son yarım saat içinde olanlar birden rüya olabilirmiş gibi geldi. Miras kısmı olmasa gerçekliğinden kuşku duymazdım. Ama şimdi emin değildim. Kendimi aniden boşlukta ve kendim tarafından kandırılmış hissettim. En can alıcı konuşmayı yapacağım sırada telefon kapanmış oluyordu. Emin olmak için tekrar balkona gittim. Aynı araba aşağıdaydı. Farları kapalı, duruyordu. Adam yoktu. Cadde bomboştu. Belki akşamüstü eve gelirken arabaya gözüm takılmış ve içimden içli hayaller geçirmiştim, sonra da geceleyin aklım bana oyun oynamıştı.

Hüzün!

Yalnızlık!

Yapayalnızlık!

İçeri girdim. Balkon kapısını kapattım. Eve henüz perde alamamıştım, yoksa perdeyi de sıkıca çekerdim. Telefondaki konuşmalarımız aklımda dolanıp duruyordu. O kadar uzatmayıp atlayıp gitsem belki rüyam biraz daha sürerdi, belki Ünye'de olacakları da görebilirdim, diye hayıflandım. Allahşükür! Hiç böyle bir isim duymamıştım. İsmin tuhaflığına dikkat edip rüyada olabileceğimi anlamalı ve yine rüya bitmesin diye acele etmeli, söylenenleri derhal yapmalıydım.

Yapmamıştım. Aynı rüyayı bir daha görebilmeyi ne çok isterdim! O zaman her şey çok daha farklı olurdu. Farklı bir ben,

kendimi o maceraya canıgönülden atardım. Kâzım Emmi'ye, Münevver Yenge'ye, Allahşükür'e, Ölü Amcama, Ünye'ye, her yere, herkese koşa koşa giderdim.

Yatağın kenarına oturdum.

Demek ki ben çok mutsuz bir adamım. Sandığımdan çok daha mutsuz bir adamım, diye üzüldüm.

Tekrar uzansam, ışığı kapasam, telefonu yine kucağıma alsam, rüyanın devamını ya da bir benzerini görebilir miyim, diye düşündüm. Keşke bir yolu olsaydı da rüyayı geri çağırabilseydim.

Üzüntüden nefes alacak halim kalmamıştı, ağzım kupkuru olmuştu. Yanımda duran telefon bile gözümde bütün önemini kaybetmişti. Kendimi sırtüstü yatağa bıraktım.

Yatağa devrilmemle kapının çalınması bir oldu. Korktum. Sıçrayarak ayağa kalktım. Aklıma alt kattaki komşu geldi. Gürültü yapmıştım, o da şikâyete gelmişti orospu çocuğu. Canı dayak istiyordu. Kapı tekrar çalındı. Ulan alt komşu, senin ağzını burnunu dağıtmazsam pezevenk, kaçan rüyanın acısını senden çıkartmazsam itoğluit diye kapıya seğirttim, sağ yumruğumu hazır edip sol elimle hızla kapıyı açtım.

Karşımda genç bir oğlan duruyordu. Takım elbiseli, kravatlı. Kalakaldım. Komşu gibi bir hali yoktu. Yumruğumu gevşettim.

– Buyrun? dedim.

– Abi, inmedin? dedi.

Bir an kalakaldım. Allahım şükürler olsun, diye haykırdım.

– Allahşükür! dedim. Sensin! Gerçeksin! Hakikatsin!

Sevinçten titriyordum. Oğlanın yüzü de ışıldadı.

– He, benim abi.

Boynuna sarıldım.

– Varmışsın lan hakkaten! Lan hakkaten çok özlemişim lan seni, Allahşükür!

– Sağ ol abim benim, dedi Allahşükür. Bir tanesin.

– Sen de öyle Allahşükür, sen daha bir tanesin.

O da bana sıkıca sarıldı.

– Kardeş sayılırız abi biz, dedi kulağımın içine doğru sıcak sıcak. Benim kadar boyu vardı oğlanın.

– Evvel Allah Allahşükür, kardeşten de öteyiz.

– Bavulun, eşyan filan var mı abi? İndireyim.

– Yok ya, boş ver. Eşya neymiş. Erkek adam ceketini alır çıkar. Bizde böyle.

– Tamam abi. Hadi öyleyse. Yol uzun, vakit dar. Öğlenden önce memlekette olmamız lazım.

– Tamam, hemen, derhal. Karıma telefon açıp haber vereyim, geliyorum.

Tam içeri giriyordum ki olur da bu ikinci aşama da rüya çıkar, her şeyi bir kez daha kaybederim korkusuyla kapıya döndüm.

– Sen de gel, dedim. Gir içeri. Gözümün önünde dur.

– Hi hi hi, diye güldü Allahşükür. Herhalde beni sevimli buluyordu.

Girdik. Onu gözümün önünden ayırmadan yatağa oturdum, telefonu kucağıma aldım, karımı aradım. Karım uyandırılmaktan nefret ederdi ama artık zengin biri sayılırdım ve karımı istediğim saatte uyandırmaya fazlasıyla hakkım vardı. Para pul zenginliği önemli değil, dedim kendimi mazur görmek için, hısım akraba da bir nevi zenginliktir, aranıp sorulmak, alınmaya gelinmek, hele hele vefat halinde ilk akla gelen isim olmak. Artık uyandıramayacağım kimse yok şu hayatta. Şu sevgiye bak! Şu yakınlığa! İnsan olduğumu hatırladım anasını satayım!

Karım telefonu hemen açtı. Yanında olmadığımı, telefonda olduğumu anlaması biraz zaman aldı.

– N'oldu, işte misin? dedi.

– İşteyim hayatım, dedim. Biraz önce bir telefon geldi, memleketten, bir vefat haberi. Ailemin bana ihtiyacı var. Acil gitmem lazım.

– Senin ailen var mıydı? dedi karım.

– Artık var, dedim.

Karım esnedi.

– İyi, başın sağ olsun, dedi.

– Sağ ol, dedim, eksik olma.

Bir daha esnedi.

– Şimdi oraya mı gidiyorsun? dedi.

– Evet, dedim, hemen.

– İstanbul'a mı? dedi.

– Yok, dedim, memlekete, Ünye'ye.

– Ünye. İyi. Hemen mi?

– Hemen.

– Saat kaç?

– On bir buçuk.

– On bir buçuk. Erkenmiş.

Karım düşündü.

– Paran pulun var mı?

Bu soru çok hoşuma gitti. Karımın beni sevdiğini ve koruduğunu biliyordum. Bunu teyit etmek yine de hoşuma gitti. İnsanlardan yana kısmetimin açık olduğu bir geceydi.

– Var, sağ ol. Hadi hoşça kal.

Karım durdu. Ben de durdum. Kapatamadım.

– Ünye neresi? dedi.

– Ordu ilimizin bir ilçesi. Karadeniz sahilinde. Samsun'dan sonra, Giresun'dan önce.

– Uzakmış, dedi.

Sustum.

– Peki. İyi yolculuklar.

– Sağ ol, dedim ve telefonu kapattım.

Allahşükür hâlâ orada duruyordu ve başını eğmiş, kaşlarının altından beni seyrediyordu. Ona yolda bir ara, o evin garsoniyerim olduğunu açıklardım.

– Hadi mi abi? dedi.

– Hadi! dedim.

Çok şey borçlu olduğum telefonumu özenle komodinin üstüne yerleştirdim. Kayınpederimin evindeki telefonun üstünde her zaman bir dantel örtü olurdu. Benim neyim eksikti! Münevver Yenge nasılsa o işlerden anlar, gidince rica edeyim bana beyaz dantel ipliğinden bir çift yuvarlak telefon örtüsü dokusun, birini yıkar öbürünü örterim, diye düşündüm. Örtü telefona yakışıyordu çünkü. Daha bir zengin gösteriyordu.

Külot çantamı aldım. İçinde evrakım var, diye açıkladım Allahşükür'e, ben devlet memuruyum da, bizde evrak demek her şey demektir, devlette evraksız iş olmaz, evraksız kişi de olmaz, o yüzden evrakımı yanımdan ayıramam, yoksa ben de olmam.

Balkon kapısını iyi kapanmış mı diye yokladım. Damlatan musluk var mı diye banyoyu, mutfağı kontrol ettim. Sonra teker teker lambaları söndürdüm. Kapıyı kilitledim, itip kilitlendiğinden emin oldum. Allahşükür'ün sabırsızlandığını hissediyordum. Ama sonradan, yolda, aklımın eve takılmaması, huzurumun kaçmaması ve mesela lambaları kontrol etmek için Çorum'dan geri dönmek zorunda kalmamamız için bunları yapmam gerekiyordu, ona da izah ettim zaten, merdivenden inerken. Hayatta hiçbir şey aceleye gelmez Allahşükür, diye ekledim. Hiçbir şey. Hele de yolculuk; yol hazırlığı, yola çıkış, en ince ayrıntısıyla, en soğukkanlı şekilde icra edilmelidir. Bana itimat et. Şimdi gösterdiğim bu dikkat ileride bizi daha büyük zaman kayıplarından koruyacak.

– İnşallah abi, dedi Allahşükür.

İndik.

Hava benim balkonumdakinden daha sıcakmış. Ankara böyle oynak havası olan bir yerdir. Aşağısıyla yukarısı birbirini tutmaz. Bütün gün yayaların ve nümayişçilerin ayaklarından, otomobillerin, kamyonların, cemselerin ve tankların tekerlek ve paletlerinden çıkan sıcaklık kuru bir koku halin-

de hâlâ yerde serili yatıyordu. Gazete kâğıtları, kesekâğıtları, teksir kâğıtları o kokunun ağırlığı altında kımıltısız uyuyorlardı.

Gitmek için iyi bir zamandı. Ankara'da bir devir kapanmıştı birkaç gün önce.

– Bu otomobil çok güzel Allahşükür, dedim.

– Güzel ya, dedi Allahşükür takdirle.

Biraz da iç geçirdi gibime geldi. Aklıma otomobil senin değil mi, diye sormak geldi ama anlaşılan onun değildi. Amcamın mı, diye sormak istedim, ama çiğlik olur, sohbeti biraz koyultalım, öyle, diyerek kendimi tuttum. Çünkü amcamın olması demek benim olmak üzere olması demekti, sadece ruhsatı üstüme geçirmesi kalmıştı. İnşallah Ünye'de bir arzuhalci ve bir noter vardır ve ruhsat devir teslim muamelesi pahalı değildir, diye düşündüm. Mirastan vergi alınmamalı. Yoksa tadı kalmaz.

Hayatımda hiç hususi arabaya binmemiştim. Dolmuşa, otobüse, tramvaya, kamyona, cemseye, jipe, top arabasına, hatta tanka bile binmiştim ama hiç hususi otomobile binmemiştim. Gençlik Parkı'nda kıyılan kısa nikâhımızın çıkışında, karının bir arkadaşına ait olan ve bizi alıp aşk yuvamıza, karının Çankaya'daki evine getiren 55 model yeşil Buick'teki on beş dakikalık seyahatimi saymıyorum. Bu araba, üstelik, yeniydi de, iyice yeni.

– Bu kaç model? dedim, elim ön paneli okşayarak. Allahşükür'e görgüsüz bir adam olduğum intibaını vermek istemiyordum ama görgüsüz bir adamdım, biliyordum ve o an otomobil sahibi olmaya çok yaklaşmış biri olarak gittikçe daha heyecanlı oluyordum. Yeniye benziyor.

– Yeni abi. 59 model.

Demiştim!

Kaç kilometrede, diye soracaktım, fırsat kalmadı.

– Abi, dedi Allahşükür rahatsız bir sesle, yukarıda sormam

lazımdı ama, şey, abdestin vardır, değil mi?

– Niye sordun? dedim şakayla. Namaz mı kılacağız? Yoksa ölür kalır edersek diye mi?

– Kusura bakma, deminden beri sormayayım sormayayım diyorum ama itikadım bırakmadı.

– Nedir o, itikadın?

Bu Allahşükür biraz sıkıntılı bir çocuk galiba.

– Yola abdestsiz çıkamayız da. Başımıza bir iş gelir Allah korusun.

– Ha, o başka, tamam, haklısın, gayet tabii. Yok. Cenabet değilim.

– Yok, o bakımdan değil, diye utanarak kıvırtmaya çalıştı Allahşükür.

– Anladım anladım, dedim, için rahat olsun, abdestim var. Hadi gidelim. Motor ısındı artık.

Abdestim yoktu. Hayatımda hiç abdest almamıştım. Nasıl abdest alınır bilmiyordum. Ama galiba ölüyü yıkamaydı, namazını kılmaydı, mezarına gömmeydi derken öğlene kadar abdest almayı öğrenmem gerekecekti. Öte yandan Allahşükür'e tam olarak yalan söylemiş de değildim. Resmen abdest sayılmazdı tabii ama sabahleyin karımı mutlu ettikten sonra banyoya girip şöyle bir soğuk su dökünmüş, hafif bir sabun yapmış, ferahlamış, dinçleşmiştim. O bakımdan, kendimi abdestli addedebilirdim.

Allahşükür vitesi bire takar ve yola koyulurken, işitilir bir mırıltıyla uzun bir bismillah çekti.

– İtikadın kuvvetli galiba Allahşükür, dedim.

– Allah kabul ederse abi, dedi. Amca Bey'den öyle gördük. Abdestsiz şurdan şuraya adım atmazdı. Bize de attırmazdı.

– Niye? Ha bire otuzbir mi çekerdiniz?

Allahşükür kötü bir şakaya hoşgörü gösteriyormuş gibi bir homurtu çıkardı.

– Amca Bey diye Muvaffak Amcamı mı kastediyorsun?

– Tabii.

– Amcam hacı hoca mıydı?

– Hacıydı. Hocalığını görmedim.

– O ne demek? Ha, hacca gitti demek istiyorsun.

– Öyle. Hem de dört sefer. İki sefer kendi başına, bir sefer Yenge Hanım'la gitti, bir sefer de beni götürdü.

– Yok ya? Sen de mi hacısın?

– Allah'ın izniyle.

– Vay canına. İyi lan, mübarek adammışsın Allahşükür, senin yanındayken başımıza bir şey gelmez.

Allahşükür alay ediyor olmamdan korkarak bana baktı, bir şey demedi.

– Ciddi diyorum, dedim. İçim şimdi daha rahat, yoksa yoldan korkarım. Babam araba kazasında öldü.

– Biliyorum, başın sağ olsun.

– Annem de.

– Biliyorum, başın sağ olsun.

– Abim de Allahşükür, o da araba kazasında öldü.

– Onu da biliyorum abi. Tekrar tekrar başın sağ olsun. Allah onlardan kalan ömrü sana versin.

– Hepsi aynı arabanın içinde gittiler. Onlar da bizim gibi Ünye'ye gidiyorlardı.

Sustum. Ankara'dan çıkmak üzereydik. Ama bir türlü çıkamıyorduk. Ankara son birkaç yıldır dışarı doğru uzadıkça uzuyordu. Şimdi mobilyacılar çarşısı inşaatının oradan geçiyorduk.

– Ankara'dan çıktıktan biraz sonra öldüler.

– Biliyorum abi. Elmadağ'da. Orada çok kaza olur. Yolu bilmeyen kolay hata yapar. Hele kış vakti.

– Sen yolu biliyorsun, değil mi Allahşükür?

– Merak etme. Hayatım bu yollarda geçti. Ben Amca Bey'in şoförüyüm. On beş yaşımda fedaisi oldum, on yedi yaşımda da şoförü.

– Şimdi kaç yaşındasın?

– Yirmi iki. Senle aramızda üç ay var.

– Kim büyük?

– Sen büyüksün. Annem beni emzirirken seni de emzirmiş.

– Yapma ya! Niye?

– Annenin sütü erken kesilmiş.

– Aa! Niye?

– Nereden bileyim. Kesilmiş işte. Annemin sütü bolmuş. O yüzden senlen ben sütkardeşiyiz.

– Vay be! Demek senin annen benim sütannem oluyor. İşe bak! Ulan ben de hayatta kimsem yok sanıyordum.

– Olur mu! Biz ne güne duruyoruz?

Allahşükür bu son sözü bana kısaca bakarak söyledi. Tepemizdeki küçük ışığın altında yüzü güven veriyordu. Sakin ve samimiydi. Yola çıktığımız andan beri yoldan korkmaya başlamıştım; konuşa konuşa aklımı meşgul etmeye çalıştığımı o sırada fark ettim. O güven ifadesini orada, dönüp bir an bana bakan yüzde gördükten sonra kendimi daha iyi hissettim. Yanımda bana yakın bir insan vardı ve ne yaptığını biliyordu. Artık daha sakin olmamak, daha az konuşmamak ya da daha akıllı konuşmamak için hiçbir engel yoktu. Yavaşça arkama yaslandım, ayaklarımı öne doğru uzattım. Yayla gibi arabaydı.

– Uykun varsa arkaya geç uzan abi, dedi Allahşükür. Işığı da kapatayım.

– Böyle iyiyim, dedim.

Yalnız o Elmadağ neresiyse oradan geçerken etrafa bakmak istemeyeceğimi biliyordum. Uyumak da, ayrıca, evde yaşadığım rüya krizinden sonra hiç içimden gelmiyordu. Uyursun uyanırsın bir bakarsın evinde yatağındasın, uyanmayayım diye sızlana sızlana yatıyorsun. Belli mi olur. Böyle iyi. Yoldayız. Gidiyoruz. Büyük bir servete adım adım yaklaşıyoruz. Hayatımızı yeni baştan inşa ediyoruz. İyi gidiyoruz. Hiç bozmayalım.

2

Bir süre sustum. O sırada üzerinde durmamıştım ama Allahşükür'ün söylediği şeyler, üzerinde uzun uzun düşünülecek şeylerdi. Geçmişim galiba hatırladığımdan da, bana anlatılandan da daha büyüktü. Bir anlamı var mıydı, bir işe yarar mıydı bilmiyordum ama bir sütkardeşim vardı mesela. Biraz gülünç bir tarafı olmakla birlikte sağlam çocuğa benziyordu. Besbelli kardeşliğimiz onun için bir şey ifade ediyordu. Beni gördüğü için seviniyordu. Tabii o annesinden benimle ilgili hikâyeler dinlemiş, varlığımdan haberdar olarak ve beni merak ederek büyümüştü. Benim aksime bir sütkardeşi olduğunu biliyordu ve yine benim aksime sütkardeşin ne demek olduğunu da biliyordu. Benimse hiçbir fikrim yoktu. Olması da zordu. Ne sütkardeşim ne de sütkardeşliği hakkında. Belki annem tatlı hikâyeler anlatan biri olmadığı için, belki babam ailenin ne olduğunu bilmediği, hayatını ailesi yokmuş gibi yaşadığı ve en olmadık anda ailesinin büyük bölümünü yanında götürerek öldüğü için. Peki bu oğlan annemin, babamın, abimin Elmadağ'da öldüğünü nereden biliyordu?

– Elmadağ'a çok var mı? dedim.

– Yarım saat filan.

– Aynı yoldan gidiyorsak, ki Ankara'dan Karadeniz'e giden başka yol yok, o zaman onların öldüğü yerden geçeceğiz.

Bunu daha çok kendime söylemişim gibi oldu. Sustuk. Ankara'nın ışıkları iyice azalmıştı, olanlar da zayıf yanıyordu, son fakir mahallelerden ya da şehre bitişmeye çalışan canı çıkmış köylerden geçiyor olmalıydık. Seyahat iyi bir şey. Akıl uyanıyor ama uzun süre aynı yerde kalmıyor. Hayat da bu kadar hızlı yaşansa. Her şey iki yanından geçip gitse. Elmadağ da, mirasa giden uzun yol ve tehlikeleri de.

– Neyse, dedim, yol buysa gideceğiz.

Allahşükür hassasiyetime gereğinden fazla hassasiyet gös-

teriyordu. Ben onu konuşkan tanımış, öyle sevmiştim.

– Babam hakkında bir şey biliyor musun Allahşükür? dedim. Yani şöyle adamdı filan, hiç konuşulduğunu duydun mu? Hani geçmiş zamanlardan bahsedilir ya akşam otururken, özlenen insanlardan, gidenlerden, dönmeyenlerden!

– Yok abi. Pek değil.

– Az?

– Esnaftan duymuşumdur. Kahvede, kulüpte, lokalde. Öyle. Bir kere biri İstanbul'da Bahtiyar'ı gördüm, dediydi, çok değişmiş, çok çökmüş, çok içiyormuş.

– Doğru görmüş.

– İçiyor muydu?

– İçiyordu.

– Çok mu?

– Çok.

– Sevilen biriydi ama.

– Nereden biliyorsun?

– Kötü biri olsa bahsi çok geçerdi. Birinden fazla bahsediliyorsa ya kötüdür ya da zengindir. Bahtiyar Amca deyince, daha ziyade susuluyordu.

Babam hakkında biz de susardık, çünkü utanırdık, çünkü utanç verici bir adamdı. Sabah okula giderken başımızı yerden kaldırmadan inerdik apartmandan, abimle ikimiz; merdivende rastlayabileceğimiz komşularla göz göze gelmemek için, komşuların yüzünde daha önce yakaladığımız bazen acıma bazen tiksinti dolu bakışları tekrar görmemek için, tekrar tekrar görmemek için. Utanç, hayatımdaki en eski duygu. Ve susup gözlerimi kaçırmak. Öyle büyümek zorunda kaldım. Okulda da hep öğretmenlerin bir hastalığı vardı: Baban ne iş yapıyor? diye sorarlardı. Pislikler. Alacakları cevaba göre sana bakışlarını değiştirmeye hazır.

– Niye sordun abi?

– Bilmem. Şimdi öldüğü yerden geçeceğiz ya, birden ba-

bam aklıma geldi. Aslında amcamı soruyorum sandım ama babamı sordum. Şimdi diyeceksin, kendi babanı niye bana soruyorsun? Ben de diyeceğim ki babamı sormuyorum. Hakkında ne düşünülüyor, onu soruyorum.

– Bilmem. Ne düşünülüyor?

Bu Allahşükür'ün kafası fazla çalışmıyor, artık eminim. Bundan ya fedai ya şoför olurmuş, başka da bir şey olmazmış zaten. Ha, bir de sütkardeşi.

– Bana senin söylemen lazımdı ama ben söyleyeyim. Babam galiba insanlarda acıma duygusu uyandırıyordu. Onu tanıyanlarda, yani eski halini, gençliğini filan bilenlerde.

– Evet, evet. Çok güzel söyledin. O susma dediğim oydu.

– Evet. Sanki vaktiyle başına kendi suçu olmayan bir talihsizlik gelmiş de insanlar ona fazla kızamıyorlar. Gibi, yani. Anlatabildim mi?

– Anladım.

– Yani ben anlatamadım ama sen kendin anladın mı demek istiyorsun?

– Efendim?

– Neyse. Mesela nasıl bir talihsizlik, biliyor musun, kardeş kazığı yemek gibi, kardeşi tarafından dolandırılmak, kandırılmak, oyuna getirilmek gibi.

– Öyle mi?

– Bilmiyorum. Ama öyleyse o kardeş amcam olmalı. Çünkü başka kim olur?

Allahşükür sustu. Canı sıkıldı. Bildiği bir şeyler var. Söylemediği bir şeyler. Kafasında tartıyor.

– Demek öyle diyorsun? Amca Bey ha?

– Öyle. Çünkü annem de abim de babama ne kadar kızarlarsa kızsınlar yine de ona bir çeşit bir his duyarlardı, şey gibi, şefkat gibi. Sonunda hep babamı affederlerdi. Her kavgadan sonra, her rezaletten sonra. Sonunda affederlerdi. İnanamazdım. O affın içinde şefkat vardı. Babam da o şefkati gö-

rünce hafiften değişir, toparlanır, birkaç gün içki içmez, neşeli olur, munis munis şakalar yapar, bizi güldürmeye çalışırdı. Birkaç gün. Sonra bir bakardık bir akşam yine kapıya dayanmış, sanki düşmanının evini basıyormuş gibi dan dan kapıyı yumrukluyor, açın lan amına koduğumun kapısını, diye avazı çıktığı kadar bağırıyor. Sonra birkaç ay böyle giderdi. Komşuların şikâyeti üzerine evimize polis geldiği de olmuştur.

– Yapma ya.

– Ya. Sonra yine birkaç gün işler düzelirdi. Bu böyle yıllarca sürdü. Yine de babamı tümden silemediler. Hep affettiler. Bence Ünye'deki işini kaybetmek, dedemden kalan mirası kaybetmek, İstanbul'a taşınmak zorunda kalmak, İstanbul'da hiçbir işte dikiş tutturamamak babamın suçuydu. Ama annem sanki ondan başka herkesin suçuymuş gibi babama arka çıkardı; bizi, bilhassa da beni, babam hakkında konuşturmazdı. O sizin babanız, derdi, ona bu zor günlerinde destek olmanız lazım. Böyle. Belki içinden farklı düşünüyordu ama bize böyle söylüyordu. Onu hep mazur gördü. O yüzden, ben babam hakkında iyi şeyler düşünmesem de başkalarının düşünmesine alışkınım. Hak vermiyorum, ama alışkınım.

– Amca Bey dedin?

– Dedim. Faraza. Yoksa şey de olabilir, başına bir sağlık felaketi gelmiştir, her şeyi, o ara kendine olan saygını da kaybetmişsindir. Ya da ne bileyim, bir yangında varın yoğun, yanı sıra ruh gücün de kül olup gitmiştir. İnsanlar babama başına böyle bir şey gelmiş biri muamelesi yapıyorlardı. Yoksa amcamın bir şey yapmış olması şart değil.

– Ha, iyi. Bu iyi, abi.

Allahşükür suçlu arayan biri olmadığımı anlayınca rahatladı. Ceza peşinde koşan biri olmadığımı da anlayınca tabii. Bana ne, babama kim ne yaptı! Adam olsaydı da yaptırmasaydı. Babamı yıllar önce hayatımdan çıkarmıştım. Şimdi sadece korkuyordum. Ölülerden nedense korkarım. Şimdi ha-

yaletli bir yoldan gittiğimizi hissediyordum. Kaza yerinde, yolun kenarında babam dikilmiş beni bekliyor gibi hissediyordum. Hesap soracak. Nankör! diyecek, arkasına sevdiği küfürlerden birkaçını ekleyip. Nankör pezevenk, kansız puşt, vicdansız ibne.

– Babama hiçbir borcum yoktu, dedim. Evlatlık vazifem de yoktu.

Öfkeleniyordum. Öfkemi muhtemel bir karşılaşma için babamın hayaletine saklamalıydım, yoksa ortada olmayan hayaletlere atıp tutmak tam babama yakışan bir hareket olurdu. Yol yokuş. Galiba geldik.

– Geldik mi Allahşükür?

– Geldik abi. Elmadağ'dayız.

– Biz de aynı yerde ölmeyiz, değil mi? Çünkü şu an her şey, bütün bunlar, amcamdı, yıkamaydı, boktu püsürdü, bana hepsi babamın oyunu gibi geliyor. Buradan geçeceğimi biliyordu. Yolda karşıma çıkıp bana bir şey yapacak.

– Aman abi... He he he...

– Ne? Yapmaz mı?

– Abi...

– Anladım, ne diyeceğini bilemiyorsun. Gülsem mi ağlasam mı durumundasın.

– Hayır, evet, yani şaka mı diye...

– Bilmiyorum. Belki. Ama abimle anneme yaptı. Onları öldürdü. Buralarda bir yerde hem de. Araba abimin arabasıydı ama babam sürüyordu. Babam ayık olduğu zaman bile kaşıntılı bir adamdı. Uslu durmayı bilmezdi. Her zaman yapmaması gereken bir şey bulur, onu yapmaya kalkardı. İnsanları tedirgin etmekte üstüne yoktu. İnat etti, direksiyonu abimden aldı. Yola abim çıktı, o yanına oturdu, oğlumun arabasında gidiyorum, oğlum beni götürüyor diye keh keh gerindi, ama sonra ne yapıp edip direksiyona kendi geçti. İşin korkunç yanı ne biliyor musun, araba sürmeyi bilmiyordu. Bilse neyse. Ama

bilmiyordu. Ama öyle bir adamdı ki bilip bilmediğine bakmazdı. Ve canı isteyince öyle bir şişinerek konuşurdu ki zaten korkmana gerek kalmaz, kanardın. Annemle abimi onca senedir, yirmi beş senedir tekrar tekrar kandırıp duruyordu, onlar da hâlâ tekrar tekrar kanıyorlardı. Yine kandılar, babamın araba sürmeyi bilmediğini unuttular. Oysa benim yirmi iki yıllık ömrümde ne arabamız oldu ne de babamın araba sürdüğünü gördüm. Eğer gençliğinde, evlenmeden veya ben doğmadan veyahut da hatırlayacak yaşa gelmeden önce araba sürdüyse bile en az yirmi senedir direksiyona oturmamış bir adam. Hem de böyle bir yolda. Şuraya bak. Kıvır kıvır.

Allahşükür hafif sesli bir nefes aldı, verdi. Rahatsızlığını ifade etmeye çalışıyordu. Yetmedi, bir de boğazını temizledi. Ya çok konuşuyordum ya da hoşuna gitmeyecek şeyler söylüyordum. Benim de asabım bozuktu. Yolun sağ tarafı uçurumdu. Alacakaranlıkta kötü bir boşluğun kenarından gidiyorduk. Aşağı düşmemek çok zordu. Yol gidilsin diye değil, gidilmesin diye yapılmıştı. Vazgeçilsin, geri dönülsün diye belki.

– Vaz mı geçsek Allahşükür?

– Neden abi?

– Gitmekten. Geri mi dönsek lan? Bu yol şeytanın kuyruğu gibi ya. Devam edersek şeytanın kıçına gireceğiz gibi bir his var içimde.

– Moral bozma abi ya. Gidiyoruz işte. Merak etme, ben iyi şoförümdür.

– Babam da aynen öyle dedi Allahşükür. Valla. Biliyorum.

Allahşükür bir sıkkın nefes daha aldı, verdi. İyi şoförüm filan diyordu ama o da korkmaya başlamıştı. Farkında olmadan yolun ortasından gidiyordu. Sürati de epey düşürmüştü. Direksiyonu iki eliyle birden tutuyor ve arada bir avuçlarını açıp kapıyordu. Gözlerini iri iri açmış, azıcık da öne doğru eğilmişti. Adamın asabını bozmuştum.

– Arabayı kimin sürdüğü belli değildi, dedi Allahşükür ya-

vaşça. Kimin sürdüğünü anlayamadılar.

– O niye? dedim.

– Takla atmışlar, dedi daha da yavaşça. Epey bir takla atmışlar.

Etrafımdaki dünyaya birden kalın bir sis çöktü. Abimin uçurumdan yuvarlanan, döne döne düşen, kayalara çarpa çarpa ezilen arabanın içinde parçalanışı gözümün önüne geldi. Sonra annem. Arabanın kırılan bükülen demirleri vücuduna saplanır, kolunu bacağını koparırken. Acı çekmişler midir? Acı çektiklerini fark edecek kadar uzun ve yavaş mı olmuştur ölümleri? Yanlarında olsaydım yüzlerindeki acıyı görür müydüm? Yoksa öyle bir anda insan kendisinden başka birine bakamaz halde mi olur? Üç kişi birlikte ölüyor ama herkes kendi başına ölüyor, yanındakinden ayrı. Ötekine yardım etmek de, yardım istemek de imkânsız. Nasıl biteceğini bilmediğin bir düşüş, tepetaklak ola ola. Zavallı abim. Nasıl öldüğünü bilmiyordum. Öğrenmeye çalışmamıştım. Sonradan sık sık aklımı zorlayacağını, dalgın anlarımda kendimi onun için ölüm sahneleri hayal ederken, ölebileceğine inanmaya çalışırken yakalayacağımı bilmiyordum. Hâlâ inanmıyorum ama öldü. Farkında değilim ama öldü. Yaşıyor olsa da farkında olmayacaktım ama yaşamıyor.

– Hiçbiri arabanın içinde değilmiş, diye korka korka ekledi Allahşükür. Takla sırasında arabadan dışarı savrulmuşlar.

– O niye? dedim.

– E olur. Kapıdan, camdan... Arabanın iskeleti esneyince hepsi olur. Kapı kendiliğinden açılır, hatta kopar, cam komple dağılır, o şiddetle dışarı savrulursun. Tutacak bir şey olmayınca... Düşmüşler.

Derin bir nefes daha. Gerçekler hayallerden daha kötü görünüyordu. Durmam lazımdı. Ölen ölmüştü. Nasılla nedenle kafa yemenin âlemi yoktu. Yol düzleşmeye başlıyordu. Çıkacağımız kadar çıkmış olmalıydık. Oraya kadar olaysız gelmiştik. Belki kaza yerini çoktan geçmiştik bile. Sonra birden

Allahşükür'ün az önceki sözleri kulağıma o andakinden daha farklı geldi. Şaşırdım.

– Sen nereden biliyorsun? dedim ona dönerek.

O da şaşırdı.

– Neyi? dedi.

– Bütün bunları. Kazayı. Taklayı, düştüklerini filan.

– Geldik baktık. Amca Bey'le.

– Amcamla mı? O nereden duydu.

– Valla, kötü haber duyulur abi. Biri haber vermiş. Duyar duymaz da beni çağırdı, hemen yola çıktık.

– Nereye?

– Ankara'ya. Hastaneye. Hacettepe'ye.

Tam aklımı temizleyeyim diyordum yine her şey karmakarışık oldu.

– Niye? Hastanede miydiler? Yaralılar mıydı? Sonradan mı öldüler?

– Yok...

Allahşükür kararsız, sustu. Ne de olsa birine ailesinin ölümünden bahsederken insan her aklına geleni söyleyemez. Onu sıkıştırmadım, bıraktım hikâyesini ayıklasın, kelimelerini seçsin.

– Yani şöyle... Cenazeleri almaya daha ziyade. Yani tam öyle de değil. Tahminim, haber veren kaza yaptılar diye haber verdi. Amca Bey de yaralılardır diye düşündü. Ama bilmiyorum. Beni çağırdı, yürü, Ankara'ya gidiyoruz, Bahtiyar kaza yapmış, dedi. Ben Bahtiyar'ın kim olduğunu bilmiyordum.

– Niye? Demin esnaftan duyardım dedin?

– İşte, esnaftan duyardım, evde değil, ev halkından değil. O sebeple münasebeti hemen kuramadım.

– Kursan ne olacaktı?

– Nasıl ne olacaktı?

– Affedersin ama senin ne önemin var? Yani o sırada münasebeti kursan ne değişecekti?

– Ha!

– Ha ne?

– Şu...

Allahşükür yine sustu. Küstü galiba.

– Yani yanlış anlama Allahşükür, sütkardeşim, burada önemli olan babam ve amcam. Sen ve ben önemsiziz. Biz ancak şimdi önem kazandık, onlar ölünce. Ama o zaman onlar önemliydi. O yüzden onları anlat.

Böylece Allahşükür birden hiçbir şey anlatmaz hale geldi, sımsıkı sustu. Susmadan önce acı bir söz söylemeyi ihmal etmedi:

– Sana da bir şey anlatılmıyor ki abi.

– Peki, sen bilirsin. Anlatma.

Ben de küstüm. Öbür yana döndüm. Neyi merak edeyim, neyi öğreneyim, ne konuda ne tahmin yürüteyim ben de şaşırmıştım. Dışarıda karaltılar çözülüyordu. Yol inmeye başlamıştı. Benden bir sene önce aynı yerden abim geçmişti ve aynı yerlere bakmıştı. Biraz sonra öleceğinden habersiz, tabiatı takdir etmeye dalmıştı. Araba sanki kendiliğinden hafifçe hızlandı, viraja girerken frene dokunmak gerekiyordu. Babam, yolun akışındaki ani değişimi hissedemedi, döneriz sandı, sonra toparlayamadı. Kolay yapılabilir bir hata, çok kolay, hele de lafa dalmışsan, korkmayı unutmuşsan. Geniş, yokuş aşağı bir viraj, biraz da yana yatık, insanı fazlasıyla dışarı atan bir ters eğim. O sırada hissettim, kaza yeri orasıydı, tam orada ölmüşlerdi. Hemen orada! Daha önce defalarca oradan geçmişim, hatta birkaç kere de kaza yapmışım gibi tanıdık geldi her şey. Babam, karanlığın kıyısında belli belirsiz, ayakta durmaktan bitap düşmüş bir deli gibi, başı önüne eğik, yola, geçen arabaya doğru atılacakmış gibi sallanıyor. Gözlerimi yumdum, sımsıkı yumdum, bekledim. Babamın kazada hemen ölmediğini hissettim. Annemin ve abimin ölüsünü gördüğünü, acıdan delirdiğini.

– Burası mıydı Allahşükür? dedim. Burasıydı, değil mi?

– Burasıydı abi, dedi Allahşükür yavaşça. Durmamı ister misin?

– Yok. Sağ ol. Devam et.

– Öyle bir viraj ki kaza yapmak için insanın kötü şoför olmasına lüzum yok.

– Ya. Aklımdan geçeni söyledin.

– Yolu bilmiyorsan, çok dikkatli değilsen, bitti. Uzun yolda da insan her zaman çok dikkatli olamıyor. Olamaz. İşim bu, biliyorum. Dağ kazaları çıkışta değil, inişte olur, çünkü bir kez tırmanıp düzlüğe çıkınca insana bir gevşeklik geliyor. İnişi ciddiye almıyorsun.

Allahşükür anladığım kadarıyla babamı mazur göstermek istiyordu. Herhalde onu suçlamama üzülmüştü. Şimdi ben de biraz üzülüyordum. Kazayı abim de yapmış olabilirdi. O da yeni şofördü. Hayatımızda araba görmemiştik ki şoförlüğü bilelim. Etrafımızda arabası olan kimse yoktu ki atlatılan tehlike hikâyeleri dinleyelim. Tecrübesizlik, görgüsüzlük. Cahillik. Biz kim araba kim! Ben yanında çalıştığım bir zahirecinin kamyonunu hasbelkader, mal yükler boşaltırken, ileri geri ala ala araba sürmeyi öğrenmiştim.

– Doğru söylüyorsun Allahşükür. Doğru söylüyorsun kardeşim.

Derin ve üzgün bir nefes alıp arkama yaslandım.

– Bir de abi, mazur görürsen, olan olmuş diye bakmak lazım. Geçmiş zaman, geçmiş gitmiş demek lazım. Kimse hiçbir şeyin sonu kötü bitsin istemez.

– Doğru söylüyorsun.

Allahşükür o an benden daha bilgeydi. Ekledim:

– Ayrıca da güzel söylüyorsun.

Babam, annem ve abim, üçü bir Allahşükür etmiyorlardı. Üçü bir geçmişin peşine takılmış, memlekete geri dönüyorlar, kaybettikleri her şey orada onları bekliyor sanıyorlardı. Şimdi ben de ölmüş olacaktım. En çok bana yazık olacaktı.

Hem en gençleri olarak hem de onlara inanmayan biri olarak. Ve geleceği en çok isteyen biri olarak.

– Takdiriilahi demek lazım ayrıca.

– Öyle, ayrıca.

– Yani akıl sır ermiyor ki Allah o üç canı niye istedi, niye aldı.

– Öyle, ermiyor.

Ben mirasa konayım diye aldı. Daha doğrusu mirasa tek başıma konayım diye. Çok çiğim evet, ama bu da takdiriilahi. Gel de Allah'a inanma. Allah beni seviyor. Miras babama kalsa ben avucumu yalardım. Zaten yüzüme baktıkları yoktu. Gözden çıkarılmış evlattım ben. Asiydim ve asi olduğumu nedense çok kolay kabul etmişlerdi. Bir tek abim beni gerçekten severdi ama o da zaten herkesi severdi. Makbul bir sevgi değildi onunki. Öldüler. Hâlâ inanmıyorum ama öldüler. Karıma dedim ki, Senin için bütün ailemi, bütün geçmişimi bir kalemde sildim. Öyle geliyordu. Hâlâ öyle geliyor. Yoktular, yine yoklar. En çok karımın karşısına başım dik çıkabileceğim için seviniyorum. Karımın saati. Hava kül rengine dönüyor. Yatakta kıpırdanmaya başlamıştır. Ama yokum. Bu sabah yokum. Bir yıldır ilk kez sabahleyin haylazlık yapamayacak. Bir yıldır ilk kez bir sabah yüzüm gülecek, çünkü ilk kez sabahın köründe yüzüm karımın ıslaklığının sıvaşıklığıyla gerilmeyecek. Artık yok hanımefendi. Artık benden hayır cevabı almaya hazır olun. Üstelemeyin, lütfen, sizi severim sayarım, ama yeter, bizi laubaliliğe sürükleyecek ısrarlardan kaçınalım. Lütfen! Rica edicem! Ne zaman ki benim de canım çeker, o zaman.

Karım diyecek ki:

– Eline üç kuruş para geçti, anında değişiverdin.

Cevap vermeyeceğim, vakar yapıp. O üsteleyecek:

– Değişmeye ne kadar hazırmışsın.

Ben aynı minvalde konuşacağım. Diyeceğim ki:

– Lütfen! Rica ederim kendinize gelin!

– Şimdi de benimle siz diye konuşuyorsun. Beni kendine

uzak gördüğünü göstermek için mi yapıyorsun?

Karışık cümleler kurmayı sever. Tiyatrocu. Sanatkâr. Susuyorum.

– Yoksa üç kuruş para seni beyefendi yapmaya yetmiş olmalı diye mi düşünüyorsun?

Yine anlamıyorum. Karımın sözleri bende biraz geç dank eder. Ama aklım paraya takılıyor. Üç kuruş değil. Koca bir servet. Dillere destan bir zenginlik. Bir kere şu Mercedes yeter.

– Bu Mercedes'in borcu harcı yoktur, değil mi Allahşükür? dedim.

Allahşükür çok şaşırdı. Yani en az iki kere şaşırdı.

– Hiç olur mu abi öyle şey? Niye sordun?

Ulan Allahşükür! Niye merak ettin, sana ne? demek istedi. Onun ağzının payını vermeyi bilirdim ama niyetlerimi daha ölüyü yıkamadan açık edemezdim. Allahşükür'ün desteği şimdilik önemliydi, çünkü bilgi kaynağımdı. Daha soracak onlarca sorum vardı. Ne kadar çok soruma cevap alırsam Ünye'ye gidince o kadar az hata yapardım.

– Niyesi var mı oğlum? Normal insan geliri böyle arabalara yetmez. Kayınpederim de aldı Plymouth diye koca bir şey, ama taksitle aldı. Ki zengin adamdır esasen. Koskoca profesör. Hocaların hocası. Senet yaptı. Aydan aya ödüyor. O bakımdan sordum, amcam da vadeli mi aldı diye. Sana da bir şey sorulmuyor Allahşükür. Soruya soruyla cevap veriyorsun.

– Yok abi, dedi Allahşükür soğukça. Mercedes'e taksit yapmıyorlar.

Vay ibne! dedim içimden ve dönüp hayretle Allahşükür'e baktım. Oğlanın arabada gözü vardı! Muhakkak! O gözlerini inatçı, hatta hırslı bir soğuklukla ileri dikerken ben de içini okuduğumu belli etmemek için önüme döndüm. İşe bak ya! Ulan millet ne açgözlü! Herhalde kendini yıllarca emek verdim diye hak sahibi görüyor. Belki amcam buna ufak tefek bir şeyler vaat etmiştir, bu da aklında onları büyütmüştür.

Basit bir yanlış anlama olmuş Allahşükürcüğüm. Hadi güle güle. İtirazın varsa git mahkemeye. Ama söyleyeyim, boşuna olur, benimle uğraşamazsın, çünkü kayınpederim bir yandan avukatlık yapıyor. Seni süründürür. Kafayı yersin, mal mülk sahibi olacağım derken genç yaşta hastalık sahibi olursun. Unut. Yirmi sene sonra sütkardeşine kavuşmanın manevi hazzıyla yetin.

Biraz sonra Elmadağ'dan kurtulacaktık. Arazi sakinleşiyor, düzleşiyordu. Havada artık yama yama bulut, sis pus da yoktu. Tehlike azalmış, hızımız artmıştı. Korkum geçmişti. Babamın hayaleti aklımı başımdan almamıştı. Sessizce malumat verip gitmişti. Yine de aramızda bir bağ varmış. Ama ne yapsın, geride başka çocuğu kalmayınca kendini bana yanaşmaya mecbur hissetmiştir. İnip kaza mahallini dolaşsa mıydım acaba? Hayalet bana orayı işaret etmekle bir şey anlatmak istemiş olabilir miydi? Orada bulmam için bırakılmış bir şey mesela? Başkalarının ayırt edemeyeceği, sadece benim görünce tanıyacağım bir şey? Mesut'a, Elmadağ hatırası. Babasından. Kopuk bir parmak? Bir ayakkabı teki? Tırnak çakısı? O çakıyla ağaç gövdesine kazınmış bir mesaj: Oğlum, ölüyoruz. Sen de bir an önce öl. Bizi bekletme. Çaya yetiş.

– Peki baba, dedim. Madem öyle diyorsun.

– Hı? dedi Allahşükür. Başını çevirip bana tuhaf bir bakış attı. Herhalde kendi kendime konuşuyorum sanıp korktu.

– Ne hı'sı? dedim.

– Bir şey dedin? dedi.

– Dedim, dedim. Öylesine. Sen bana abi diyorsun ya ben de sana baba dedim.

– Ha, dedi. O manada.

Bu Allahşükür'ün kafasını fazla karıştırmaya gelmiyor. Ben ki yavaşımdır, o yüzden doğru dürüst okuyamamışımdır, o benden de yavaştı. Neticede ikimiz de az ya da çok yavaştık. Ne de olsa aynı sütü emmiştik.

– Bu Elmadağ bitti, değil mi Allahşükür? dedim yerime daha bir rahatça yerleşerek. Diken üstünde oturmaktaymışım meğer. Artık düze indik. Bu dağın devamı yok. Hepsi bu kadardı. Geçti gitti, değil mi?

– Geçti gitti abi, dedi Allahşükür. Rahat ol. Uzan uyu istersen.

Biri sizi uyutmayı o kadar çok isterse siz de uyumazsınız. Yine de günahını almayayım; belki bana laf yetiştirmekle uğraşmadan bütün dikkatini yola vermek istiyordu. Çünkü anlattığı kadarıyla tahmin edebiliyordum, amcamla seyahat ede ede sessizliğe alışmıştı. Amcam aksi, uyuz tip bir ihtiyar olmalı, yüzü buruşuk, ekşi, suratsız, lanet bir herif, bir şey söyleyecek olsan, Çok konuşma! Önüne bak! diyecek biri.

– Şimdi önümüzde Kırklareli var değil mi?

– Kırıkkale.

– Aynı şey. Dağ tepe olmasın da.

– Yok. Samsun'dan biraz beriye kadar ciddi dağ yok.

– İyi. O zaman Samsun'un biraz berisinde beni indirirsin, sen devam edersin. Ben yürüye yürüye gelirim.

– He he. Âlemsin abi... İnsan korkuyor, değil mi? Ailede böyle bir felaket olunca.

– Ya. Hele de baban başroldeyse aynı felaket senin de başına gelecek sanıyorsun.

– Öyle. Ben bile biraz korktum oralarda.

– Farkındayım.

– Ya? Nereden anladın?

– Biz sütkardeşiyiz Allahşükür. Bırak da aramızda o kadar hissiyat şeyi olsun.

Allahşükür mütehassis oldu, içinden benim için dedi ki, özü çok temiz çocuğun. Ben de içimden dedim ki, Allahşükür'ü tekrar kazandık.

– Fakat, dedim, ortada çok enteresan bir şey var. Yani çok enteresan çok şey var da bir tanesi çok çok enteresan. Niye bana değil de amcama haber verdiler?

– E abisi.

– Ama ben oğluyum. Hayır yani, gücendiğimden değil, ama münasebeti nasıl kurdular, anlayamıyorum. Gerçi anlamasam da olur, ama aklıma takılıyor.

– Bilmiyorum ki abi.

– Belki nüfus cüzdanından, ha? Orada baktılar, Ordu Ünye nüfusuna kayıtlı. Ünye nüfus idaresini arayıp sordular böyle böyle birini tanıyor musunuz? Diye; yani tanıyor musunuz demezler de tanıyan bilen var mı? demişlerdir.

– Yok, öyle de değil. Kütüğe bakın, derler. Ama...

– Peki, kütüğe bakın dediler, onlar da az bir dakka dediler...

– Ama abi, sözümü kestin, hiçbirinin nüfus cüzdanı yoktu.

– Nasıl yoktu? Nüfus cüzdansız adam mı olur?

– Olur. Sen daha iyi bilirsin, bizde nüfus cüzdanı taşıma âdeti yoktur. Senin nüfus cüzdanın yanında mı?

– Gayet tabii. Ben devlet memuruyum. Benim her şeyim yanımda. Neyse. O zaman belki abimin ehliyetinden gördüler.

– Yok yok. Yok abi, öyle bir şey değil.

– Nasıl yani, ehliyeti de mi yoktu? Abimin?! Ben abimi tanırım, titiz çocuktur, ehliyetsiz yola çıkmaz. Zaten yeni almış, evde bırakır mı hiç!?

– Abi, toplanan bütün eşyaları gördüm. Üç beş parça bir şey...

– O zaman arabanın ruhsatından ya da plakasından. İstanbul Emniyeti'ni arayıp sordular, şu şu plakalı araç kimin üstüne kayıtlı diye. Hı? Başka ne?

– Öyle de değil. Araba ortada yok. Araba gitmiş.

– Nasıl gitmiş? Yürüyüp?

– Valla abi...

– Yoksa çalmışlar mı? Nasıl olmaz oğlum araba ortada? Kaza yapmış, hurda olmuş araba?

– Abi, işte, beni çok sıkıştırıyorsun, ben de kolay söyleyemiyorum, acayip bir kaza işte, insanın anlatmaya dili varmı-

yor. Orada canımız ciğerimiz üç kişi gitmiş, senin daha da canın, her şeyi anlatamıyorum.

– Anlat lütfen Allahşükür, Allah'a saldım bak, beni düşünme, ben alıştım. Sadece merak ediyorum.

Merak etmekte çok geç kalmıştım. Daha doğrusu, merak etmemek ve öğrenmemek için elimden geleni yapmıştım. Zor olmamıştı. Belki zamanla zorlaşıyordu. Nedenini anlayamıyordum, ama bilmek istiyordum. Bilmemenin beni ileride daha çok rahatsız edebileceğinden korkuyor olabilirdim.

– Kaza mahalli, dikkat ettin mi bilmiyorum, aşağıya doğru meyilli. Şöyle otuz kırk metre. Sonra toprak bitiyor.

– Nasıl bitiyor? Deniz mi başlıyor?

– Uçurum! Hem de öyle bir uçurum ki dibi görünmüyor. Cidden görünmüyor. Araba yoldan çıkıyor, takla ata ata yamaçtan aşağı yuvarlanıyor, o sırada içindekiler dışarı savruluyor, sonra da araba uçuruma düşüp gidiyor. Arabaya ulaşamadılar. İnilebilecek gibi bir yer değil çünkü. Yamaçta sağa sola dağılmış araba parçaları olmasa, lastik izleri filan olmasa kimse burada kaza oldu diyemez. Araba yok çünkü. Uçmuş gitmiş.

– Ya içinde olsalardı! diye mırıldandım.

– Ya! Beterin beteri var. Allah ölümün de hayırlısını versin derler ya, aynen öyle. Allah acımış, onları oracığa bırakıvermiş. Yoksa kimsenin ruhu duymazdı. Uçurumun dibinde kurda kuşa yem olurlardı.

Sustu. Sözünü ettiği ihtimal dehşet vericiydi. Hayat istediği zaman hayal edilemeyecek derecede kötü olabiliyor. Sinemada, tiyatroda seyretsen inanmazsın ama hayatta oluyor. Az kalsın oluyormuş işte. Kıl payı kurtulmuşlar. Yani öyle ölmekten kıl payı kurtulmuşlar. Ben de aylar sonra bir gün askerden İstanbul'a dönünce, evi boş bulunca, belki aylardır kira ödenmediği için tahliye edilmiş evde başka birilerini bulunca onları aramaya başlayacaktım. Ailem kayıp. Arasan

bir dert, aramasan bir dert. Arar mıydım? Yolda kaza yaptıkları ihtimali aklıma gelir miydi? Yoksa beni unutmak için taşındılar, ben de onları unutayım gitsin, canıma minnet mi derdim? Herhalde derdim. Daha önce buna benzer bir şey demiştim, lisedeyken, beni yatılı okula gönderdikleri ve bıraktıkları zaman. Bir keresinde tam sekiz hafta sonu üst üste evci çıkmadığım halde bir kere uğrayıp, niye gelmiyorsun dememişlerdi; ev Beşiktaş'ta, okul Ortaköy'de olduğu halde, telefon bile açmamışlardı bir kez olsun, çarşıya, postaneye inip. Yatakhanede kimse ailem olduğuna inanmıyordu. Lise yıllarım boyunca çoğu hafta sonum memleketin uzak vilayetlerinden gelmiş çocuklarla birlikte Kabataş'ın bahçesinde deniz kıyısında volta atarak geçti. Üzülmemeyi o zaman öğrendim, o üç yıl içinde, Boğaz kıyısında başım önümde yürüye yürüye zamanın geçmesini beklerken.

– Evet, dedim sakince. Şükretmek lazım. Hiç olmazsa öldüklerini biliyoruz.

– Öyle abi. Öldüklerini biliyorsun, nerede yattıklarını biliyorsun. Bir de üstelik o ihtimal vardı. Kurda kuşa yem olmadılar çok şükür ama bu sefer de az kalsın kimsesizler mezarlığına gömülüyorlardı. Hademe dedi. Birkaç saat daha gelmesek artık o gece cenazeleri belediyeye devredeceklermiş.

Birden içim titredi. Ortada kalmış sahipsiz cenazeler. Bütün bir dünyada kimsesi olmayan yegâne üç kişi. Sonunda acıdığından değil, insanlığından değil, hayırseverliğinden değil, ortalık kokmasın diye belediye el atıyor, köpek leşi toplar gibi. Ve gecenin karanlığına gömüyor, bir traktör kasasının arka ucunu çukura doğru eğip, köpek leşi gömer gibi.

Ben Mesut Akarsu. Köpek leşi gibi gömülen Bahtiyar Akarsu'nun oğlu. Küçük olanı. Öleni değil, hayatta kalanı.

Of ya!

Onları düşününce bazen yaşadığıma inanamıyorum. Bazen, ben de ölmüşüm de, biraz izin almış, dolaşmaya çıkmı-

şım gibi geliyor. Tamam baba, siz gidin, ben çaya yetişirim.

– Ama gömmediler, diyerek yutkundum, değil mi? Siz yetiştiniz.

– Çok şükür. Amca Bey önce geç kaldım diye kahrından, sonra son anda yetiştim diye sevincinden ağladı.

İyi. Yine de bir bağ varmış. Taş gibi küslerdi ama ölüm taş maş dinlemiyor demek. Abim. Aklıma takılıp duracak. İkide bir duraksayıp duracağım, ağzım bir anda kupkuru olur, dilim hızla uyuşurken. Belki zamanla geçecek. Belki zamanla, yaşlandıkça daha fena olacak. İşte amcam. İşte ben. İnsan ölecekse önce kardeşi ölüyor. Kardeşi ölmüş adam. Tek kardeşi. Acayip bir yalnızlık türü. Ölümden önceki son yalnızlık. Sıram geliyor.

– Tam anlamadım, dedim. Geç kalma derken cenazeler yola çıkarılmıştı da geri döndürüldü şeklinde mi geç kalma diyorsun?

– Yok, cenazeler duruyordu.

– Nerede?

– Morgda. Hacettepe morgunda. Girişin üç kat aşağısı. Geç kaldım diye şey...

Allahşükür duraksadı. Yine zor bir şey söyleyecek. Hazır ol. Sakin karşıla.

– Ney?

– Şey, Bahtiyar Amca sağmış esasen. Hastaneye getirdiklerinde hayattaymış. Gerçi kendinde değilmiş. Arada aklı açılır gibi oluyormuş... O zaman... Beni de öldürün, diye yalvarıyormuş.

Allahşükür ağlayacak gibi oldu, sustu.

– Peki öldürmüşler mi? dedim.

Artık bir şeye şaşıracak halim kalmamıştı. Allahşükür'ün boğazına düğümlenen şeyi filan boş verip üsteledim.

– Anladım. Yaşatmaya çalışmışlar. Sonra abi? Anlat bitir, gözünü seveyim, sonra bütün hikâyeye topluca ağlarım.

– İki gün uğraşmışlar. İki kere ölmüş hatta, diriltmişler.

Adını sorup durmuşlar, sonunda söyletmişler, ama tam anlayamamışlar; en son, nerelisiniz? diye sormuşlar, sonunda onu da söyletmişler ama onu da tam anlamamışlar, yani bizim ora meşhur bir yer değil ya, Ünye'yi herkes bilmez, o yüzden herhalde, sonra hademe duymuş, hademe Giresunlu, bizim oraların çocuğu, yani ben hademe diyorum ama hastabakıcı demek lazım, çünkü hastalara bakıyor, öyle temizlik filan değil yani, yani temizlik de yapıyor ama ameliyata girecek hastalara kıl tüy temizliği, derken o uyanmış, izah etmiş; adam Ünye diyor, demiş, öyle bir yer mi var? demişler, neyse, doktorlar tabii şehir çocukları, insanla nasıl konuşulur kafaları basmıyor, bizim hademe bakmış olacak gibi değil, gitmiş Bahtiyar Amca'nın yanına, kulağına eğilmiş, amca Ünye'nin içinden misin? demiş, Bahtiyar Amca başını sallamış; hademe bunun üzerine, peki kimlerdensin? demiş tekrar kulağına eğilip, sonra kulağını Bahtiyar Amca'nın ağzına dayamış, beklemiş, beklemiş, Bahtiyar Amca epey bir zorlandıktan sonra demiş ki, Akarsu. Adını da söylemiş. En son da demiş ki, abimi çağırın.

Şaşırdım. Geç oldu ama şaşırdım.

– Bunları başından beri biliyordun ama bana söylemedin, dedim.

Beni oyalayıp durduğu için Allahşükür'ü oracıkta pataklayabilirdim. Güçlü kuvvetli bir oğlandı ama iş güce kuvvete gelince hiç affetmem; lise hayatımda öğrendiğim tek şey iyi dövüş etmekti.

– Bilmiyorum ki abi. Duymak istemezsin zannettim. Yani kolay değil. İnsan kıyamıyor. Çok acı ya. Anlatmamak lazım diye düşündüm.

Sustum.

– Ben bile kaç gün kendime gelemedim. Sen üstelik öz oğlusun.

– Garip, dedim. Adam son nefesinde öz oğlunu değil de abisini çağırıyor.

Bu sefer o sustu.

– Gerçi o da öz, diye mırıldandım. Niye çağırdı acaba? Abisi zengin adam, gelir onu kurtarır diye mi? Yoksa son nefesinde abisine söylemek istediği bir şey mi vardı?

Allahşükür susmaya devam etti. Öğrenmek isteyen sendin, al şimdi içinden çık der gibi bir hali vardı. Ama her şeyi anlatmadan çekilmesine izin veremezdim.

– Ne diyorsun Allahşükür, sence hangisi? Söyle. Yorum yap. Beni karanlıkta bırakma.

– Bence helalleşmek istedi.

– Peki, helalleşti mi?

– Yok, kısmet olmadı. Ona da olmadı, Amca Bey'e de. Demin dedim ya, geç kaldık diye, bunu diyordum. Bahtiyar Amca biz gelmeden iki üç saat önce ruhunu teslim etmiş. Amca Bey kahroldu. Ben de kahroldum.

– Sen niye kahroldun?

– Bak gine ya! Demin de aynı böyle dedin. Sana ne dedin.

– Sana ne demedim. Senin ne önemin var dedim, sen de darıldın.

– Önemim var. İsteseydim Amca Bey'i yetiştirirdim. İki kardeş son bir kere birbirlerini görürler, helalleşirlerdi, herkes birbirine hakkını helal ederdi, başka diyeceği varsa da derdi.

– E niye yetiştirmedin oğlum? Ne demeye çalışıyorsun, anlamıyorum.

– Konuşturmuyorsun ki. Acayip acayip sorular sorup duruyorsun. Hani demin dediydim ya çıkaramadım diye... yani Amca Bey Bahtiyar kaza yapmış dediğinde o Bahtiyar'ın Bahtiyar Amca olduğunu anlamadım dediydim ya.

– He. Anlasan ne olacaktı dediydim ben de.

– He. İşte. Anlasam acele ederdim. Sürat yapardım. Amca Bey bu arabayla daha uzun yola çıkmamıştı, nasıl sürat yaptığını bilmiyordu. Ben her zamanki normal hızımızla gittim, o da bir şey demedi. Belki bilse de demezdi ama bilsem ben ba-

sardım. Çünkü araba basıyor yani. Yol da bomboş. O gece Ankara'ya on dört saatte gittik. Bilsem, bassam, yedi sekiz saatte giderdik. Yani Bahtiyar Amca'ya yetişirdik. İki kardeş son bir kere kucaklaşırdı. Kucaklaşınca da belki ölmezdi. Kardeş abi, bu. Hayatta kardeşin verdiği güç hiçbir şeye benzemez.

– Anladım. Haklıymışsın. Özür dilerim.

– Ama kucaklaşamadı. Zaten biraz zaman da hastanede kaybettik. Heriflerde kayıt kuyut yok. Kimse bir şeye cevap vermiyor. Koca hastane. Acile gittik, yok. Orada yok, burada yok. Sonunda Amca Bey delirdi, çekti tabancasını, yanından geçen bir hademeyi boğazından yakaladı, soktu tabancayı adamın ağzına, bana kardeşimi bul, yoksa senden başlar topunuzun ecdadını şey ederim, dedi. Adam meğer bize haber veren hademeymiş, sakin ol amca, anladım, sen Karadenizlisin, gel benle, dedi, bizi morga indirdi. Ya abi. Orada her şey anlaşıldı tabii.

– Ne anlaşıldı?

– Az kalsın Amca Bey'i de orada bırakıp geliyordum yani. Ne sen sor ne ben söyleyeyim. Ömrü hayatımda böyle ağlayan bir adam görmedim. Ağlarken böyle böğüren bir adam görmedim.

– Amcam mı?

– Amcam. Yani amcan. Hademe örtünün baş kısmını açtı, Bahtiyar Amca'nın yüzünü gösterdi, orada Amca Bey bitti.

– Yapma ya.

– Ya. Ben o manzarayı görmeye dayanamadım, dışarı çıktım. Hademe bile fena oldu. Böyle hayatın bilmem nesine koyiyim, dedi, bir sigara yaktı, bizim oralı, memleketin çocuğu ne de olsa, insan çocuk. Sağ olsun. Cenazeleri göndermeye kalkmışlar ama o inat etmiş bekletmiş, sabaha ancak gelirler, bunlar benim hısmım diye. Yoksa morgda yer yoktu. Yengeyle abi dolaptaydı ama Bahtiyar Amca açıkta duruyordu. Başkaları da açıkta duruyordu. Sıra sıra dizmişler. İçerisi iyi

kokmuyordu. Bir on dakika bekledik. Sonra Amca Bey hademeye, ötekileri göster, dedi. Hademe biraz aradı taradı, birkaç dolap kapağı açtı kapadı, sonunda yengeyi buldu. İsim yok tabii. O arada Amca Bey'den ismini öğrendi, bir kâğıda yazdı. Sonra yengeyi, Allah rahmet eylesin, teşhis etti. Öyle epey bir baktı yüzüne.

– Annemin.

– Annenin.

– Sonra?

– Sonra abiyi çıkardı. Amca Bey onu da teşhis etti. Yanağını okşadı. Bir yandan hep ağlıyordu tabii. Artık böğürmüyordu önceki gibi ama hep ağlıyordu. Sonra hademeye döndü, başka? dedi. Hademe, başka yok, dedi. Olmaz, olması lazım, dedi. Bir kişi daha olması lazım.

– O niye? Ne demek istiyor?

– Seni de onlarla beraber sanıyormuş.

– Allah Allah. Değil miymişim?

– Bilmem. Hepsi oradaysa sen de oradasındır diye düşünüyordu. Hademeye kızdı. Daha genç bir çocuk daha olması lazım, diye bağırmaya başladı. Aç şu dolapları, tek tek bakıcam, dedi.

– Vay canına!

– Ben Amca Bey'i nasıl teskin etsem diye kıvranıyordum ama Amca Bey öyle yanına gidilip kolundan tutulacak, çekilecek, sakin ol denecek çeşitten bir adam değil. Olmaz yani, yakınına sokulamazsın, bir şey diyorsa diyordur, itiraz edemezsin. Var diyorsa vardır, yok diyemezsin, arayıp bulacaksın. Hademeyi kenara çektim. Dedim ki, sen arıyormuş gibi yap, sağa sola bak, ben de telefon açayım, dedim. Çıktım, üst katta odanın birinde bir telefon buldum. Adam izin vermedi ama başlatma lan ecdanına, dedim, partiyi aradım, genel merkezi, orada Amca Bey iyi bilinir, Kürşat Bey'i buldurdum, böyle böyle Hacettepe'deyiz, Muvaffak Bey'in cenazesi var, kendisi perişan, vaziyet de biraz

karışık, gelin bir sahip çıkın, yol yordam gösterin filan dedim. Adamlar hemen geldi. Teşkilatın önde gelenleri. Hatırlı adamlar. Onlar gelince başhekim de geldi. Amca Bey'i teskin ettiler. Aldılar başhekimin odasına çıkardılar, çay may ikram ettiler, sağa sola telefon edildi, defterler getirtildi, bakıldı edildi, anlaşıldı ki başka kimse yok. Ama Amca Bey ikna olmadı. O zaman kaza yerinde kaldı, dedi. Bir daha hemen emniyet arandı, jandarma arandı. Orada da dosyalara baktırıldı edildi, kazanın nerede nasıl olduğu öğrenildi. O zaman herkes şöyle bir an dondu kaldı. Herkesin aklına aynı şey geldi ama kimse aklına geleni söyleyemedi. Sonra yine Amca Bey söyledi. Dedi ki, o zaman arabamn içinde kaldı, hâlâ orada, uçurumun dibinde yatıyor.

– Ne demek istiyor yani? Kim yatıyor?

– Sen. Hâlâ anlamadın mı! Adam seni arıyor.

– E ben askerdeyim.

– Bilmiyor ki.

– Ha.

Allahşükür tuhaf tuhaf bana baktı, numara yapıyorum zannetti ve o bakışını görünce onu uzun konuşturmamam gerektiğini anladım. Azar azar anlattırmam lazımdı, ikide bir araya girerek. Uzun hikâyeleri takip edemiyorum. Yavaşımdır demiştim ya daha önce, böyle bir şey. Dikkatimi uzun süre aynı şey üstünde toplayamıyorum. Durup biraz nefes almam, aklımı tazelemem icap ediyor. Yoksa kimseyle dalga geçtiğim yok. Hele Allahşükür'le hiç. Hele ailemin ölümünü dinlerken hiç. Hele değişik görünmeye çalıştığım için asla. Bunu daha sonra Allahşükür'e izah edecektim. O zaman beni daha çok sevecekti. Öyledir, kusurlu insan kolay sevilir, kusurunu söyleyen insan daha da sevilir.

Camı açtım. Şimdi kendimi uçurumun dibinde, hurda olmuş bir arabada ölmeyi ya da kurtarılmayı beklerken düşünmek, daha da fecisi, ölmüş, gömülmeyi beklerken ama onun yerine çürürken düşünmek biraz ağır geliyordu. Abimin ölü-

müyle ölüm zaten üç sene kadar yakınıma girmişti. Şimdi içime girmeye çalışıyordu. Aslında amcam haklıydı. Ben de o arabada olmalıydım. Aile olunca öyle olur. İki çocuklu bir aile memleket gezmesine iki çocuğunu da alarak çıkar. Amcamın aile duygusu, demek, babamın aile duygusundan daha kuvvetliydi, daha tamdı. Şimdi, sen askerdeydin diye itiraz edebilirsiniz. Ama hayır, öyle bir seyahat bizim gibi bir aile için zırt pırt çıkılan çeşitten bir seyahat değildir. Hususi arabayla uzun bir yol. Kimse için değildi o devirde. Bizim için yirmi yılda bir yapılan bir seyahat olduğunu söylemem lazım ki önemini ifade edebilmiş olayım. Öyle bir seyahat yapılacaksa askerdeki çocuk da birkaç ay beklenir, terhis olur ya da izne çıkması sağlanır, o da alınır, öyle gidilir. O çocuk orada bırakılmaz. Şunu da ekleyeyim: Yollarının üstündeydim; Ankara'dan geçtiler, şehrin içinden, o sırada onlara on dakikalık mesafede, Genelkurmay'da olduğum halde bana merhaba demeyi bile düşünmediler. Geçip gittiler. Dümdüz geçip gittiler Elmadağ'a doğru, hayatlarının son bir saatine doğru. Şimdi, tabii, üzülemiyorum buna. Sağ olsunlar, beni unuttukları için.

– İyi ama amcam niye ölmemi istesin?

Allahşükür orada pes etti. Sol omzunu havaya kaldırıp sinirle camını açtı. Cereyan içeriyi bir anda buz gibi yaptı. Camı kapadım. Kendi camımı, demek istiyorum. Sessizce.

– Peki, diye devam ettim, amcam beni de arabada sanıyordu ama cesedimi bulamayınca arabada kaldığımı düşünüp arabayı... ne yaptı? Bulmaya mı çalıştı? Araba görünmüyor diyordun. Ama uçurumun dibinde olduğu belliydi. Ne yaptı? Uçuruma adam indirip arabaya mı baktırdı?

– Atladık kaza mahalline gittik. Jandarma filan çağırtıldı. Bakıldı edildi. Jandarma komutanı, oraya iniş yok, oraya aşağıdan çıkış da yok, dedi. Amca Bey kızdı. Kalsın diyorsun yani öyle mi, dedi komutana. Komutan sustu. Yapabileceğimiz bir şey yok, dedi sonra utana sıkıla. Amca Bey yine delirmek üzereydi.

Komutanın üzerine yürüyordu tam, Kürşat Bey araya girdi. Ya komutanım, mutlaka yapılacak bir şey vardır, dedi. Komutan, helikopter lazım, başka türlü inilmez, ama jandarmanın elinde öyle bir helikopter yok, dedi, orası çukur, küçük helikopter lazım, belki poliste vardır, emniyete bir sorun, dedi. Amca Bey daha çok kızdı. Bizim askerden başka dostumuz yok, çalacak başka kapımız da yok, dedi, kapınızı çaldık, müşkülümüzü siz çözeceksiniz, o cenazeyi oradan çıkarıp bana vereceksiniz.

– Beni illa ölü istiyordu yani.

– Ne diyorsun abi ya! Niye öyle şeyler söylüyorsun? Olur mu hiç! Adamcağız sadece öldüğünden emin olmak istiyor.

– Ama emin olmasa ne olacak? Niye o kadar çok emin olmak istedi. Benimle ne alıp veremediği vardı. Yani demek istiyorum ki Allahşükür, insan birini seviyorsa ve yaşasın istiyorsa yaşadığına inanmayı tercih eder, inatla ölüsünü aramaz. Ben kimsenin ölüsünü aradım mı? Aramadım. Bulup ne yapacaktım. Bıraktım, herkesi hayatta saydım. Hâlâ da öyle sayıyorum. Amcam da beni canlı istese illa ölümü istemezdi. Yaşadığıma inanıp beni hayatta aramaktansa öldüğüme inanıp çukurda aramayı tercih ediyor. Beni sevdiğinden değil, içini rahatlatmak için yapıyor.

Allahşükür'ün kafası karıştı. Haklı olabileceğimi biliyordu. Aslında onu ilgilendirmemesi lazımdı ama amcamı savunmak bir kere kanına girmiş, içine işlemiş – adama toz kondurmuyordu oğlan! Bence amcam teknik bir kafaya sahipti. Bulutlu düşünceleri sevmiyordu. Öldüyse ölüsünü görelim, defterden silelim, bitsin gitsin.

– E cenazen ortada mı kalsın abi? Seni uçurumun dibinde mi bırakalım?

– Bırakmayın tabii Allahşükür. Ne işim var oralarda.

– Daha ne?! Amca Bey de öyle dedi.

– Peki, çıkardınız mı? Herhalde çıkardınız. Burada olduğuma göre.

– Abi...

Allahşükür'ün yüzü karardı, omuzları düştü. Bana laf anlatmaya çalışmaktan bıkmıştı. Bıkarsa bıksın. Anlatacaktı.

– Anlat lan. Cidden merak ediyorum. Sonra n'oldu? Jandarma kabul etti mi amcam öyle deyince?

– Mırın kırın etti. Amca Bey bu sefer böyle bir tuhaf oldu, adamın yakasına yapıştı, gözleri doldu, hayatta bir tane evladım var, nasıl orada bırakayım, sen söyle, dedi.

– Vay canına.

– Ya. Adam da bir tuhaf oldu. Öyle burun buruna birbirlerine baktılar. Sonra adam, tamam beyefendi, bakacağım, bana yarın sabaha kadar vakit verin, dedi. Sonra tek kelime etmeden atladı jipe gitti. Biz de Ankara'ya döndük. Otele yerleştik...

Sözünü kestim. Yoksa uzayacaktı. Yine ipin ucunu kaçırabilirdim.

– Peki abi, dedim, neyse ne. Sonunda arabayı çıkardılar, beni arabada bulamadılar. Peki arabada olmak mecburiyetinde olmadığım akıllarına gelmedi mi? Belki havada düştüm, başka bir yere savruldum? Hı?

– Öyle olmadı. Sabaha karşı Amca Bey beni uyandırdı. Saat beş filan. Ben de namaza kalkıcaktım ama uyuyakalmışım. Hadi kalk, cenazeleri alıp gidiyoruz, dedi. Nasıl oldu bilmiyorum, Amca Bey'e hayatımda ilk defa soru sordum. Ne oldu amca? dedim. Sorduğum da bu yani, bu kadar. Sorar sormaz da utandım. Ama baktım Amca Bey'in yüzünde bir rahatlık var, ferahlamış. O da bana hayatta ilk defa cevap verdi. Akşam otele dönünce Yenge Hanım'ı aramış, olanları anlatmış, acımıza utanç da eklenmesin, dua et, demiş. Yenge Hanım mübarek kadındır. Duası kabul olur. Sabaha karşı, namazdan biraz önce, Yenge Hanım Amca Bey'i aramış, demiş ki, kalkın gelin, aramaya mahal yok, rüyasını gördüm, Mesut yaşıyor, daha da yaşayacak, bir gün buraya dönecek ama şimdi değil, seninle değil, demiş.

3

Demek bir rüyam vardı, onu da yengem görmüştü!

Hayat bana bir şey öğretmiştir: kuşku duymak. Allahşükür'ün anlattığı şeyler, amcamın hastanedeki hali, beni arayışı, sonra yengemin de arayışa rüyaya yatarak katılışı ve rüyadan hayatta olduğum ve bir gün döneceğim malumatını alarak uyanışı filan, öyle hisli şeylerdi ki yirmi yıllık ömrümde yaşadığım hiçbir şeye uymuyordu. Ya benim yaşadığım hayat yalandı ya da onların, yani amcamgilin yaşadıkları hayat. Ya da Allahşükür belki bilerek belki bilmeyerek her şeyi kafasına göre süslüyordu. Ne demek, rüyasını gördüm! Ömründe beni bir kez, o da belki doğumumda görmüş kadın şimdi beni rüyasında görecek, ben de inanacağım. İnanabilsem tatlı olurdu tabii, ama gel de inan. Hayır, inanırsın, bir şey değil, ama sonra bir de duvara toslamak var, ölüyü yıkadıktan sonra sana güle güle denirse veya dendiğinde. Belki bütün anlattıkları doğruydu ve amcam kavgalı olsalar da kardeşini seviyordu, dargın geçen yirmi yıl boyunca içindeki pişmanlık ve özlem yıldan yıla artmıştı ve tam ha bu sene ha önümüzdeki sene gidip Bahtiyar'ı göreceğim diye kendi kendine barışma, kavuşma, af, özür hayalleri kurarken birden ölüm haberini almak adamı cidden yıkmıştı. İleri yaş, ne de olsa. Ben de o durumda kardeşinden kalan tek emanet, kardeşinin biricik yadigârı olarak önem kazanmıştım. Bir ihtimal tabii. İnanmayalım, ama ihtimal olarak aklımızın bir kenarında durmasına itiraz etmeyelim. Peki yengeme ne oluyor, el kızına? Ona ne? Rüya müya? Üstüne bir de kehanet!? Şimdi ben karımın yeğenini rüyamda görür müyüm? Asla. Karımı bile görmem. E o zaman?

Bilmiyorum. Belki hepsi, sütkardeşim, amcam, yengem, hepsi benden daha iyi insanlar. Belki de hepsi müthiş birer yalancı. Ben dahil. Hepimiz birbirimize uydurabildiğimiz en

iyi yalanları uyduruyoruz. Gerçi bunu hüsnüniyetle yapıyoruz. Herkes kendini iyi hissetsin diye. Havada bir birlik beraberlik, hikâyede bir bütünlük duygusu olsun diye.

Lan, dedim, bunlar beni meşhur bir kadınla, bir artistle evli diye, zengin aileye damat gitti filan diye gözlerinde büyütmüş olmasınlar? Hani hep biliriz, zenginler biraz ikiyüzlü, biraz hesapçı olurlar ya, belki onlar da benim nihayet akraba olarak kabul edilebileceğimi, hele böyle müşkül zamanda rahat, çok rahat kabul edilebileceğimi düşünmüşlerdir. Amcamı gömeceğiz, sonra gelecek yengem, eh seni de tutmayalım artık, diyecek.

Ama, dedim sonra, nereden bilsinler benle ilgili o kadar şeyi. Ben kendini kaybettirmiş bir adamdım. Askerden sonra İstanbul'a dönmeyerek, Ankara'da kalarak, karımla evlenerek yepyeni bir hayat kurmuştum. İşim de ayrıca belli bir hususiyeti olan bir işti. Öyle Kızılay'da iki saat beklense rastlanabilecek, bakkala çakkala eşkâli verilip evi tarif ettirilebilecek adamlardan değildim.

Birden kafam daha yüksek seviyede çalışmaya başladı. Ve o yükseklikten bir an midem bulanır gibi olurken kendime, korkuyla, şöyle dedim: Ya hakikaten, bunlar beni nasıl buldular?

Cevap yanımda oturuyordu. Ama direkt sormak istemedim. Bir sohbet başlatayım, lafı döndürüp oraya getireyim, daha iyi olur, dedim. Çünkü çok soru sormuştum ve Allahşükür aklı benden daha yavaş biri olarak sorudan soruya atlarken arada tökezleyip kalıyor, bir de üstüne alınganlık yapıyordu.

– Amcam da para harcamayı biliyormuş, dedim.

– Ne bakımdan abi?

– Bu araba mesela. Ciddi paradır bu. Zengin olmak yetmez. Konforuna düşkün, zevk sahibi de olman lazım. Bu arabadan Ankara'da bile ya iki tane var ya üç tane.

– Yok abi, öyle değil. Zorla aldırdık esasen. Amca Bey göze batmayı sevmezdi. Ama belinden rahatsızdı. İkide bir

Ankara'ya gidip geliyoruz, her seferinde ağrısı tutuyordu. Bir daha araştırdım...

– Ankara'ya niye gelip gidiyordu?

– Parti işleri.

– Ha! Demin dedin, doğru. Amcam siyasetçi miydi?

– Tabii. Bizim orada bütün varlıklı kişiler siyasetçidir.

– O niye?

– Bilmiyorum. Öyle.

– Amcam CHP'lidir herhalde, değil mi?

– Tabii. Bizim orada bütün varlıklı kişiler CHP'lidir.

– Tabii.

– Bilhassa arazi sahipleri.

– Tabii. Bilhassa.

– Amca Bey vefat etti, o saat Paşa'dan başsağlığı telgrafı geldi.

– Yapma ya! İnönü'den!

– Ya! Öyle adamdı Amca Bey. Ömrünü partiye vakfetmişti. Kim mebus olsun, kim olmasın, koca vilayette ona sormadan kimse parmağını kıpırdatamazdı. Hayatımız yollarda geçti. Ankara'ya gitmiyorsak Ordu'ya, Giresun'a gidiyor olurduk.

– Ya da hacca.

– Öyle. Hacca.

Allahşükür başını bana çevirip hafifçe göz kırparak devam etti:

– Amca Bey yerinde durmayı sevmezdi esasen. Ha bire bir yerden bir yere giderdik. Rahmetlide uyku da yoktu. Sabahın ikisi, üçü, gümbür gümbür kapı çalar, bakarım Amca Bey giyinmiş, hazırlanmış, kalk gidiyoruz, der. Öyle. Yolda uyurdu ama. Arabayı yavaş sürmeye biraz oradan alıştım.

– Arabayı hiç yavaş sürmüyorsun Allahşükür.

– E abi, düz yolu bulmuşum, karışan eden yok, acelemiz var, niye sürmeyeyim? Zaten dağda vakit kaybettik, basmamız lazım. Herkes bizi bekliyor. Kürşat Bey'le Reşat Bey ce-

naze önceki gün diye gelmişler. Ama malumun, kaldıramadık tabii. Bırakıp gidemediler de ayıp olur diye. Mecburen bekliyorlar.

– Kürşat Bey dediğin deminki adam mı, beni ararkenki?

– Heh! O! Seni de o buldu zaten.

Kafam karıştı. Allahşükür'ün çok karışık kafası yüzünden gereksiz yere mi karıştı, emin olamadım. Tereddüt ettim, önceki mevzuya dönsek mi dönmesek ki diye. Sonunda kendimi tutamadım.

– Beni bulamamıştınız Allahşükür, yanlış anlamadıysam ve yanlış hatırlamıyorsam. Demin öyle dedin. Yenge rüya gördü filan. Ayrıca ben de bulunmadığımdan eminim.

– Yok, yok. Öyle değil. Şimdi buldu demek istedim.

– Yani amcam ölünce mi?

– He. Paşa'nın telgrafından sonra hepimizi bir sıkıntı aldı, tamam telgraf geldi ama cenazeye gelmeyecek mi diye. Çünkü gelmesi lazımdı. Bekleniyordu. Bekliyorduk yani. Yakışırdı.

– İnönü cenazeye gelsin diye mi bekliyordunuz?

– Tabii. Öylesi yakışık alırdı.

– Almadı mı? Yani gelmedi mi?

– Gelmedi. Akşamına, mamafih, kurmayları geldi. Kürşat Bey'le Reşat Bey. Ertesi sabah cenaze olur diye akşamdan çıkıp gelmişler. Eksik olmasınlar tabii. Gelip Yenge Hanım'ın elini öptüler, başınız sağ olsun, dediler, Paşa kendi eliyle taziye mektubu da yazmış telgrafa ilaveten, Yenge Hanım'a hitaben, onu takdim ettiler. Güzel kıvırma yiyip ayran içtiler, kalkarken de, bir emriniz bir arzunuz var mı? dediler.

– İyi. Aferin gene de.

– Öyle. Yenge Hanım da, var, sizden bir ricamız olacak Kürşat Beyefendi, dedi. Böyle böyle hayatta bir tanecik bir oğlumuz kaldı, o da kayıp, bize küs, dedi.

– Lan! Beni mi kastetti?

Allahşükür yan gözle bana baktı.

– Küs müydün abi?

Şaşırdım. Küs müydüm?

– Bilmiyorum. Sonra?

Allahşükür daha kısa bir yan bakışla tekrar bana baktı. Yüzümde ne arıyorsa, geri zekâlı. O an ona çok kızdım, hikâyeyi kestiği için. Üsteledim.

– Merak ettim lan! Anlat! Sonra?

– Sonra işte, dedi ki, onu bulmamız lazım. Onu bize bulun. Öyle dedi. Baş üstüne efendim, emriniz olur, dedi Kürşat Bey de. Adını filan aldı. Gitti. Ne yaptı etti, bilmiyorum, ertesi gün, yani dün öğlene doğru, geldi, elinde bir kâğıt, buradaymış diye senin adresini, telefonunu verdi.

– O kadar kolay buldu ha!

– Kolay olmamıştır herhalde. Bizim oradan Ankara'yı telefonla arasan, dört beş saatten önce çıkmaz. Mektup yazsan bir haftada gider. Telgraf çeksen neyi ne kadar anlatıcan. Neticede koca memlekette bir kişioğlunu aratıyorsun. Bence kolay olmamıştır. Ama böyle adamlar onlar işte, boşuna böyle adamlar olmuyorlar, var bir hikmet, onların elinden her iş geliyor, her püsürü çözüyorlar.

Ben yeni tuttuğum küçücük gizli evimde yatağa uzanıp yeni bağlanmış ve bağlanana kadar anamdan emdiğim sütü burnumdan getirmiş telefonumu kucağımda okşarken millet benim arkamdan neler çeviriyormuş, ruhum duymamış. Bir anda bulunuvermişim. Asap bozucu bir durum. Birileri beni satmıştı belli ki. Müdürüm. Başka kim olacak? Ama devlet dairesi, neticede. Başka bir devlet dairesi sorduysa cevap vermemezlik edemez. Hele mesela milli istihbarat sorduysa. Ya da askeriye. O kadar kolay bulunmamı saymazsak, bulunmaktan bir şikâyetim yoktu. Memlekette birileri herkesin yerini biliyordu galiba.

– Yenge Hanım hastaneyle konuştuydu, cenazeyi ne kadar bekletebiliriz diye, tabii hocaya da danıştık, birkaç gün kalabi-

lir, bir şey olmaz, dediler. Bizim Ünye Devlet Hastanesi yeni yapıldı biliyor musun, çok modern bir hastane, morgun soğutması muazzammış Hicabi'nin dediğine göre, Hicabi morgun hademesi, bizim köyün çocuğudur, elimizde büyümüştür, onu o işe koyan da Amca Bey zaten, dedi ki, hiç merak etme Şükrü Abi, icap ederse ben düğmeyi az daha açar, merhumu iyice dondururum, taş gibi olur, bir hafta, iki hafta, hiç mühim değil, bıraktığınız gibi pırıl pırıl alırsınız, siz rahat rahat işinizi görün, dedi. Hal böyle olunca Yenge Hanım, bekleyelim, dedi, bekleyelim Mesut da gelsin. Geleceğini biliyordu. Ama üç gün sonra, ama beş gün. Sonunda geleceğini biliyordu.

– Evet. Öyle anlaşılıyor.

– Bir daha hemen yola çıktım. Yağmur çamur yoktu Allahtan. Çabuk geldim. Evin de kolay yerdeymiş. Elimle koymuş gibi buldum.

– Ya. Belli.

– N'oldu abi? Darılmış gibisin?

– Bilmiyorum ki Allahşükür. Asabım biraz şey oldu. Gözüm korktu. Ben eski hayatımda kendi halinde bir adamdım. Çalıştım çabaladım, bir ev tuttum, bir telefon bağlattım, şimdi bütün bu bulunma faslı filan, acaba diyorum keşke bulunmasa mıydım.

Allahşükür şefkatli bir sesle beni anlayabilecek biri olduğunu göstermeye çalıştı. Dedi ki:

– Yani küs mü kalmak isterdin abi?

– Küs? Yok yahu, ne küsü.

– Küs değil miydin?

– Amcamlara mı? Niye küs olayım ki?

– Bilmem. Yenge Hanım öyle dedi de.

– Yok canım. Nasıl küseyim? Birkaç saat öncesine kadar hayatta amcamla yengem olduğunu bile bilmiyordum.

Allahşükür ayağını gazdan çekip bana baktı. Ben de ona baktım. Araba birden nefesini kaybetmiş gibi duraksarken

onun şaşkın yüzünü sabah aydınlığında ilk kez bütün bütün gördüm. İri iri açılmış, uykusuzluktan kızarmış gözler. Çocukça bir ifade. Benden çok daha genç biri.

– Vallaha mı?

– Vallahi. Bilmiyordum. Bilmediğim adamın nesine küseyim. Ama babam küstü, evet, hem de o kadar küstü ki, abim benim için çoktan öldü, derdi; onu da ta ben ufak çocukken duymuşumdur. Bize Ünyeli olduğumuzu ama Ünye'deki her şeyimizi satıp İstanbul'a yerleştiğimizi söylemişlerdir hep. Öyle, arada merak edip sorunca, uzak birkaç akrabamız olduğunu ama görüşmediğimizi öğrenmişizdir, kalmıştır.

– Biz dediğin?

– Abimle ben. Gerçi abim benden daha fazlasını biliyordu. İstanbul'a taşındığımız zaman abim üç dört yaşındaymış, biraz bir şeyler hatırlıyor, ama ben Ünye'yi hiç hatırlamıyorum.

– O zaman beni de hatırlamıyorsun abi.

Ağzımdan kaçırmıştım sonunda. Allahşükür'ün sesi cansızdı. Yüzü birden küçülmüş göründü. Gözlerimi kaçırdım.

– Hatırlamıyorum tabii Allahşükür. Nereden hatırlayayım? Taşındığımızda bir yaşında bile değilmişim. Sen de hatırlamıyorsun. Sadece sana anlatmışlar, oradan biliyorsun. Bana anlatmadılar. Bana beni anlatacak hiç kimsem yoktu. Zavallı abim de annemle babamın kavgalarını ayırmaktan, babam eve sarhoş gelince onu sakinleştirip yatırmaktan, eve sarhoş bile gelmeyince Balık Pazarı'ndaki meyhaneye gidip, n'olur baba eve gel diye dil dökmekten başını kaldırıp bana abilik yapamadı. Allah'ın unuttuğu o evde hayatım boyunca kimse benimle beş on dakika zaman geçirmemiştir. O yüzden amcam yengem olmadığı gibi, sütkardeşim olmadığı gibi, öz kardeşim dahi olmamış gibidir, annem babam zaten hiç olmamış gibidir. Yoktu anasını satayım. Ama kimseye küsmedim, çünkü kimse yoktu.

Sustum. Burnumdan nefes alıyordum. Allahşükür ise ne-

fes almıyordu. Sadece acelesiz bir yol sesi vardı etrafımızda, sadece yolculuk sesi. Bir süre o sesi dinledik, nefesim yatışıncaya kadar.

Allahşükür'ün bana kaçamak bir bakış attığını hissettim.

– Çok çekmişsin abi be, dedi usulca.

– Boş ver, dedim. Düşününce öyle geliyor da, yaşarken yaşadık gitti işte. Düşünmesek iyi, ama insan hep ileriye bakamıyor ki. Gözün arkaya da kayıyor. Ensende bir şey dolaşıyormuş gibi geliyor bazen. Öyle işte. Boş ver. Sabah oldu. Kenara çek de şurda bi su dökelim.

Durduk. Arazi iyice düzleşmişti. Etraf Ankara gibi değildi, yeşildi, önümüzde yeni sürülmüş tarlalar uzanıyordu. Sıkı soğuk vardı, iyi geldi; yüzüm, sonra kafamın içi serinledi, kulaklarımın yanması geçti. Mirasa konuyoruz derken karışık dolaşık örümcek ağlı durumlara gömülüp kalıyor gibiydim. Morg lafı duymaktan kusacak hale gelmiştim. Daha bir de içine girip ölü yıkayacaktım. Taş gibi donmuş bir ölüyü hem de. Belki yol yakınken vazgeçmeliydim. Ankara'daki hayatımı ne kadar çok sevdiğimi düşündüm. O hayatın içinde koştururken iki kuruş para kazanacağız, iki kız tavlayacağız diye hayal kurar ve bir türlü tavlayamazken fazladan hiçbir şey düşünmek zorunda kalmıyordum. Şimdi yok ana babaydı, yok onun ölüsü, öbürünün dirisi, berikinin rüyasıydı derken aklım kontrolümden çıkıyor, esir alınıyordu. Merak ediyorum sandığım şeylerden şimdi nefret ediyordum. Aklımdaki bilgi eksiklerini tamamlayayım derken aklıma üşüşen insan kalabalığı karşısında şuurumu kaybedecek raddeye geliyordum. Ben döneceğim abi, dedim kendi kendime, başlarım böyle mevzuya. Vazifemi aksatmadığım sürece yalanlarımı umursamayan sakin uzak karıma o sırada nasıl bir özlem duydum! Beni eşşek gibi çalıştırsa da sonunda bir torpil patlatıp evime telefon bağlatan ve gerek sözleri gerek davranışlarıyla o telefonun bedelini bana ilelebet ödeteceğini belli eden sevgili müdürüme! Adımı

Hamdi, işimi şehirlerarası otobüs şoförlüğü sanan şikâyetçi alt kat komşuma! Hatta henüz benle iki çift laf etmeye tenezzül etmemiş hocaların hocası adi kayınpederime!

Oh be, dedim az sonra. Kafayı serinlettik. Gidiyorum ulan. İlk şehirde bir otobüs bulur, paramın yettiği yere kadar gider, kalan yolu da yürürüm.

O sırada Allahşükür'ün çiş sesi dikkatimi çekti. Az ilerimde durmuş, sırtını az bana dönmüş, gürül gürül çiş yapıyordu. Çişinin harareti karşısında soğuk toprak için için yanıyor, ıstırap içinde tütüyordu. Hayatımda hiç öyle çiş yapamamıştım. Hiç. Şimdi oğlanı görünce de mevcut zayıf, kararsız çişim geri kaçmıştı. Rahat ve bol çiş yapanların uykusuzluk da çekmediğini düşünmüşümdür. Vücut öyle bir şey, akıl rahatlığı her şeyin başı. Yine de önümü açıp takımları şöyle bir havalandırdım, serin serin hoşuma gitti, arabanın deri koltuğunun popomda üretmeye çalıştığı terin de cesaretini kırdık, kuru kalmayı sağlama aldık. Nem her türlü pisliğin başıdır. Kayada yosun, duvarda küf, bardakta iz, vücutta mikrop yapar. Hayatta kuru kalmak lazımdır.

Allahşükür'ün çişinin sesini dinlerken ben de nihayet kaçan çişimi bir ucundan yakalayıp birkaç damla olsun yaptım. Sonra beraber titreyip son damlaları attık. Ben biraz daha hava girsin diye dikildim. Allahşükür gidip arabanın bagajını açtı. Bir şeyler alıp yanıma geldi. Toparlanmamı bekledi. Kalabilirdim ama arkamda durmasından rahatsız oldum. Korktum da biraz. Elindeki şeylerle bana bir şey mi yapacak diye.

– Ne o Allahşükür? dedim.

– Suyla sabun. Elimizi yıkayalım. Ben sana dökeyim, sen de bana.

– Önce ben sana dökeyim, dedim.

Allahşükür'ün küçük bir plastik bidonu ve bir naylon torbu içinde sabunu vardı. Ayakkabılarına su sıçramasın diye bıncaklarını iyice açıp kıçını geri çıkararak ellerini yıkadı. Ya-

vaş abi, yavaş, dedi ben döktüğüm suyun ayarını kaçırınca. Yüzüne su vurdu, elindeki ıslaklıkla da bıyıklarını sıkıca sıvazladı. İlgiyle onu seyrettim. Oh, dedi sonra. Tamam abi, ver. Verdim. Bidonun sapındaki ilk mikroplar böylece yine onun elinde kalıyordu. Ben onun yerinde olsam önce bidonun sapını sabunlardım. Ben elimi sabunladıktan sonra Allahşükür bidonu tekrar bana uzattı. Tut şunu da abi, havlu getireyim, dedi. Bidona baktım. Kendi tuzağım ayağıma dolanacaktı. Sonra iki saat bir daha eğil kalk, el yıka! Üstüne, bir de onun rutubetli havlusuna kurulan, ellerin kötü koksun! Sabun da bir tuhaftı zaten. Boş ver, dedim, havlu istemez. Hadi gidelim. Arabaya bindiğimizde hâlâ elimi kokluyordum.

– Bu sabun ne marka Allahşükür? dedim. Lux değil bu. Reksona da değil.

– Bilmem ki, dedi Allahşükür. Hamamda aldıydım.

– Lan Allahşükür, dedim, kıçını yıkadığın sabunla bana elimi mi yıkattın lan?

– Yok abi, ne kıçı? Ana! O nası söz!

– Niye, sen kıçını yıkamaz mısın?

– Kıçımı mı... Bu o değil.

– Ne ne değil?

– Hamamda yıkandığım sabun değil.

– Ne peki bu?

– Arabaya aldığım sabun. El yıkamak için.

– Peki. Bu açık mı satılıyor?

Allahşükür'ün kafası karışmıştı, hatta canı sıkılmıştı. Anlamıyordu.

– Nasıl açık mı?

– Basbayağı. Ambalajsız. Paketsiz. Kâğıtsız. Yazısız. Resimsiz.

– Ha. Öyle. Yazısız. Kâğıtsız. Açık.

Elimi bir daha kokladım. Hiç yani, temizlik hissi namına hiçbir şey.

– Bir daha iyi markalı bir sabun al, dedim. Güzel koksun. Burnunu iyice dayayıp paketi kenarından koklarsan anlarsın. Bir de sabun kutusu al, plastik değil mika olsun. Sabun hayattaki en önemli şeydir, naylon torbada taşınmaz. Sabun kutusunu da çeyizcilerde, züccaciyecilerde, hatta manifaturacılarda bulabilirsin. Erkek adamın öyle dükkânlarda işi olmaz diyorsan annen sipariş etmiş gibi yap.

Allahşükür bana sıkıntıyla baktı. Boynunu rahatsızca şöyle bir oynattı.

– Olur abi, dedi. Şu gözde kolonya var. İstersen sürün.

– Lüzum yok, dedim. Şaka yapıyordum, boş ver.

Allahşükür bu sefer kuşkuyla bana baktı. Gülümsediğimi görünce rahatladı.

– Aman, neyse. Ben de çattık diyordum.

– He he he.

– Senin ne zaman ciddi olduğun ne zaman şaka yaptığın anlaşılmıyor abi.

– Şaka yapmayı da ciddi olmayı da bilmiyorum, o yüzden.

– He he he.

Yalandan gülmüş olduk. Hava iyice gevşedi. Aslında sabun ve kutu konusunda ciddiydim ama neyse. Adamın ince işlere kafası basmıyordu. Karım gibi burnunu ve dilini serbestçe dolaştırmaya meraklı bir karısı olsa gününü görürdü. Camı açtım, ellerimi dışarı uzatarak rüzgârda kurutmaya başladım. Az sonra uyuşma başlayınca geri çektim. Kuruduğu kadar artık.

– Sen evli değilsin, değil mi Allahşükür?

– Yok abi, fırsat olmadı. Daha doğrusu Amca Bey, daha erken, dedi. Askere git gel öyle, dedi.

– E askere niye gitmedin?

– Amca Bey, daha erken, dedi.

– Ona da mı? E peki bu yaşa kadar nasıl askere gitmeyebildin?

– Amca Bey halletti. Tecilliyim.

– Ne zamana kadar?

– Amca Bey ölene kadar. O manada yani. Ben hayattayken bir yere gidemezsin, dedi.

– Öldü, artık gidersin.

– Öldü ama, yani, daha erken. Haddi zatında, içimden gelmiyor. N'apıcan şimdi askerde? Amca Bey'e esasen, çürük raporu alsak da meseleyi kapatsak, içim rahat etse, dediydim bir keresinde ama, ne bileyim, olmadı.

– Daha erken mi dedi?

– Bakarız, dedi.

– Baktı mı?

– Bakıcaktı işte ama... malum.

– Öldü.

Allahşükür cevap vermedi. Kımıltısız gözlerle dosdoğru ileri bakıyordu. Amcama azıcık kırgın olduğunu anladım. Hayatta kalp kırmayacaksın; bunu bilir, bunu söylerim. Arkanda kimseyi alacaklı bırakmayacaksın. Hatta kimseye bir şey için söz vermeyeceksin.

– Demek amcam sana çürük raporu borçlu olarak öldü.

– Kısmet değilmiş. Öyle bakmak lazım.

– Amcam palavracı biri miydi?

– Palavracı... Ne bakımdan?

– Yani milleti kandırmak için bol keseden vaatte bulunur muydu?

– Asla. Zaten az konuşurdu. Hatta hiç konuşmazdı.

– Demek bu aile sana bir çürük raporu borçlu Allahşükür.

– Aile benim ailem abi. Bana hiçbir şey borçlu değil.

Allahşükür'e alacak peşinde koşmadığı için şükranla baktım. Amcamın vârisi olarak bir de Ankaralarda rüşvetçi subay arayarak dolanmak istemezdim. Karım belki halledebilirdi ama onun nüfuzu benim nüfuzum sayılırdı ve nüfuzumu Allahşükür'ün selameti ya da amcamın şerefi için harcama-

ya değer mi diye önce bir bakmak lazımdı. Dolayısıyla sustum. Yerimde kaykıldım. Gözlerim yanıyordu. Ama geri dönme kararım aklıma geldi. Uyuyup kalmak, sonra gözümü kan ter içinde Ünye Devlet Hastanesi morgunun kapısında açmak istemezdim. Hah! diye acı acı güldüm içimden. Daha birkaç saat önce, Tanrım bu gördüklerim rüya olmasın diye uyumaya da uyanmaya da korkuyordum. Şimdi halime bak.

– Şimdi biz neredeyiz?

– Sungurlu'ya geliyoruz.

– İyi. Beni otobüs garajında bırakırsın, ben oradan atlar bir otobüse geri dönerim. Bu arabadan inip otobüse binmek zor gelecek ama olsun. İstikbalim mevzubahis. Hatta akıl ve sinir sağlığım.

– Abi?.. Şaka mı yapıyorsun?

– Yo, ne şakası. Yengeme hürmetlerimi iletirsin, ellerinden öpüyor, başı sağ olsun diyor, dersin, ama gelemeyecekmiş, çok hassas çocukmuş, içi kaldırmazmış, amcasını ölü, yengesini dul görmeye katlanamazmış. Dersin, değil mi?

Allahşükür birden sinirlendi. Ciddi sinirlendi hem de. O aniden değişen suratını görünce birden benim de tepem attı. Hayatta hep ezilerek büyümüşümdür, alışkınımdır, ses çıkarmam, ama sadece sessizce eziliyorsam – yoksa, biri bana höt zöt edecek, beni azarlamaya, terslemeye kalkacak, sıkar yani. Yumruğumu hazır ettim. Hayır, arabada olmaz. İn ulan aşşa! Sen kimsin de bana sinirleniyorsun, yan yan bakıyorsun, kıçımın kenarı! İn!

– Hiçbir şey diyemem abi, dedi Allahşükür dişlerinin arasından. Sen de hiçbir yere gidemezsin.

Oğlan hızlı hızlı solumaya başlamıştı. Ağzı kurumuş gibi çenesini oynattı.

Kapıya yaslanıp rahatça ona döndüm. Böyle anları, kavga öncesi anları, anbean idare etmeyi bilirim. Tansiyonun yükselişini ayarlamak elimdedir.

– Sana mı soracağım Allahşükür? dedim sakince.

İşte bu sakinlik çok önemli. Karşıdaki adamı ezip iyice hınçlandırabileceği gibi ezip bırakabilir de. Bekledim. Oğlan zorlandı. Yutkundu.

– Bana da soracaksın abi, dedi. Senin üzerinde hakkım var. Senin de benim üzerimde hakkın var. Biz aynı memeden süt emdik. İste, canımı veririm. Niye istedin de demem, bir an tereddüt de etmem...

Sesi hışırdamaya başladı, ağlayacak sandım. Ağlasın, bir şey değil, kaza yapacaktı.

– Değer mi diye bile düşünmem... o an veririm. Senden de tek beklediğim canın değil, kardeşliğin. Benimle Ünye'ye geleceksin. Böyle zamanımızda bizi yalnız bırakamazsın.

Hâlâ sıkılı duran yumruğuma utanarak baktım. Söyledikleri beni kavga konusunda rahatlattı ama Ünye'ye gitmek istememe konusunda daha da kararlı yaptı. Düşündüğümden daha karışık bir durum vardı. Yoksa altı üstü ihtiyar bir adam öldü, gömülecek diye kimse o kadar his fırtınası yaşamaz. Kaçmalıydım. Bu çok netti. Benim gibi kendinden başka kimseye inanmayan bir adam başkalarının kusurları yüzünden huzurunu feda edemez, dedim. O kadar. Hiç düşme bu meme emme tuzaklarına. Yürüsün gitsin hıyarağası. Yirmi senedir neredeydi! Yengemmiş! Kıçımın kenarı!

Sesimi yumuşattım, ama kararlılığımı azaltmadan; ve oğlanın kalbini fazlaca kırmadan durumumu izaha çalıştım.

– Anlamıyorsun Allahşükür, dedim, sevgili kardeşim...

Allahşükür sözümü kesti. Aniden sağ elini ceketinin içine atıp kolunun altından bir tabanca çıkardı, pat diye radyonun üstüne, aramıza koydu.

– Anlıyorum abi. Benimle gelmeyeceksen önce beni vuracaksın. Aha! Ağzında mermi var. Buyur vur! Niye vurdun dersem şerefsizim!

– Lan Allahşükür, ne güzel tabanca lan bu? Nereden buldun bunu? Küçük de. Gündelik kullanım için ideal.

Yan gözle baktım, Allahşükür, yüzü kızarmış, gerginliğini atmaya başlamış, soluk bir ifadeyle gülümsüyordu. Cevabımdan tatmin olmuş, istediğini almış, hızla eski Allahşükür haline geliyordu. Yeni bir şey öğrenmiştim: Hısımlarımın şakası yoktu; ben kavga dövüş, yumruk, tekme tokat derken onlar aynı meseleleri çekip vurma seviyesinde ele alıyorlardı. Tabanca mabanca, hadi hayırlısı, dedim. Demin amcam tabancayı çekti dediğinde inanmamıştım. Doğruymuş. Bunlar bir acayipler. Ben de kendimi yabani zannederdim. Namludan mermiyi aldım, şarjörü çıkardım, camı açıp havaya doğru tetiğe bastım. Çıt. İyi, boş. Tabancayı yerine koydum. Elimdeki mermiyi de, yani Allahşükür'ü vurmuş olabilecek olan mermiyi, ileride belki vururum, dursun diye şarjöre takıp şarjörü tabancanın yanına bıraktım.

– Şöyle uzak tut yine de, dedim.

– Anlıyorsun abi sen bu işten.

– Nereden anladın?

– Tutuşundan belli. Eline yakışıyor.

– Öyle mi?

– Ne de olsa Karadenizlisin abi.

Güldüm. Üstüme çok ilginç bulduğum bir rahatlık gelmişti. Şimdi, kendi üstümde durmaya pek alışkın değilimdir. İhtiyaç olmaz çünkü. Kendimi tanırım. Duygularım bellidir. Vaktiyle bir liste yaptığımda toplam yedi sekiz duygum olduğunu tespit etmiştim. Kendimle gurur duymak bunlardan biri değildir. Hayatta bir başarım yok. Büyüdüm işte. Önüme çıkan, yapılma sırası gelmiş şeyleri yaptım. Zar zor liseyi bitirdim. Üniversiteye gidemedim. O hakkı abim kullandı. Ben askere gittim. Askerden sonra karşıma çıkan ilk kadınla ev-

lendim. Annem yaşında bir kadındı. Ne yapalım. Öyle. Bana hep her şeyin en kenarda bekleyeni kaldı. Talibi olan hiçbir şeyi hayal etme şansım olmadı. Vaktim yoktu. Gücüm yoktu. Beklemek imkân meselesidir. İmkânım yoktu. O yüzden hayatımın her önemli adımında kendimi ilerlemiş ama büyümemiş hissetmek kaderim, belki alışkanlığım oldu. Sevindiğimi hiç hatırlamıyorum. İçim hiç genişlemedi. Ferahlık nedir, bilmem. Burukluk ama, hep oradadır. Hayatındaki hiç kimsenin onun için bir şey yapmadığı ve ondan bir şey beklemediği bir adam oldum. Hep hem de. O ana kadar. Şimdi yanımda bana ölesiye inanan ve inancını abartmaktan utanmayan biri vardı. Bana benim bile inanmadığım bir önem atfediyordu. Az sayıdaki duygularım ve kısa düşüncelerimle kendimi iyi tanımış olmasam gerçekte başka biri olduğumdan kuşkulanmaya başlayabilirdim. Belki başlayacaktım da. Ama şimdilik kuşku da, inanç da, gurur da bekleyebilirdi, çünkü sabah sisinin içinden yağmur çiselemeye başlamıştı, uykum geliyordu ve artık uyumaktan korkmuyordum.

Devam etmeye karar verdim.

Anlaşılan, insan, hayatında en az bir kez doğduğu yere dönmek zorunda kalıyordu. Ya orada, geride kalan şeyleri almak için ya da kendisinden geriye kalanı da verip bitirmek için.

5

Uyudum.

Saat sekiz sularında uyandığımda yol dikleşmişti. O tırmanış duygusu yüzünden uyandığımı sanıyorum. Dağ çıkıyorduk.

– Hâlâ Elmadağ'da mıyız? dedim.

– Günaydın abi, dedi Allahşükür gülerek. Samsun'a geliyoruz. İyi uyudun.

– Horladım mı lan yoksa?

– Yok abi. Sen horlamazsın be.

Müşfik kardeşim. Hem de nasıl horlarım. Dua et, bir daha yanında uyumak zorunda kalmayayım.

– Burnumda deviasyon var da Allahşükür, arada horlamam tutar, dedim.

Allahşükür çabucak burnuma bakıp deviasyon aradı. Bulamadı.

– Burnunda bir şey yok abi. Biraz sivri, o kadar. He he he.

– He he he.

– Ama bizim burunlarda her şey normaldir. Allah bizi yaratırken ileride görür görmez tanıyayım diye burnumuzu büyük yapmış.

– He he he.

Sabah sabah kötü şaka hiç çekilmiyor. Sustur şu mutlu kardeşi.

– Nerelerden geçtik Allahşükür?

– Sungurlu, Çorum, Merzifon hattı üzerinden hareketle Amasya il sınırından çıktık, Samsun il sınırına girdik.

– Hâlâ Samsun il sınırı içerisinde miyiz?

– Tabii. Samsun'a geliyoruz. Bu dağları aşınca denize ineceğiz.

– Niye ben Elmadağ'dayız ve daha ziyade Ankara'ya geliyoruz hissine sahibim?

– He he. Burası şey dağları... neyse, hatırlayamadım, bir adı vardı ama...

Yol kıvrımlıydı, uçurumluydu. Sis değil, bulut içinde gidiyorduk.

– Adı her neyse, pismiş be bu dağ.

– Yok ya. O kadar değil. Hava bozdu biraz. O yüzden öyle geliyordur.

– Niye düz yoldan gitmiyoruz Allahşükür? Mecbur muyuz böyle in çık in çık?

– Karadeniz böyledir abi. Bizde her yer tepeliktir. Bayır aşağı, bayır yukarı. İner çıkarız. Bir de yağmur tabii. Bunlar bizde eksik olmaz.

– Yeşil neyse ki. Ankara'da böyle ağaç yok.

– Aç abi camı, çam havası al biraz!

Bütün tepeler çam ormanı kaplıydı. O yüzden herhalde hava da çamlı oluyordu. Abim buradan geçemedi. Geçse durur, iner, uzun uzun, tatlı tatlı havayı, ağaçları, dağları tepeleri, kuşları solucanları severdi gözleriyle, kulaklarıyla, burnuyla. Nereden biliyorum? Hiç. Ama öyle bir çocuktu. Açıktı. Yakındı. Belki şimdiki gibi uzun, sıkıntısız anlarda baş başa kalabilsek bana da yakın olurdu.

– Abim sence cennete gitmiş midir Allahşükür? Sen bu işler hakkında fikir sahibi birine benziyorsun.

– Gitmiştir tabii abi. Anlattığın kadarıyla iyi bir insana benziyor. Kimseyi incitmeyecek bir insana benziyor. Sonra hayırlı da bir evlat anladığım kadarıyla.

– Öyle, hatırladığım kadarıyla. Peki, cennete gittiyse orada yalnız mıdır, kendisiyle baş başa mıdır, yoksa birilerine yakın mıdır, çünkü yakın olmayı sever.

– Bilemem ki abi. Belki Allah'a yakındır. Belki peygamber efendimize, belki meleklerine, belki ölmüşlerimize. Büyüklerimizden duyduğum, ecdadımız bizi orada yalnız bırakmaz.

– Yani babam gene yakasına yapışmıştır, öyle mi?

– Eğer cennetteyse tabii. O değilse Amca Bey var. O bence mutlaka cennettedir, çünkü bizim aileden kötü insan çıkmaz. Çıksa da Allah onlara günah yazmaz.

– O niye?

– Bütün günahları ben üstüme aldım çünkü.

Şaşırdım. Ciddi söylenmek için fazla akılsız bir sözdü. Allahşükür'ün yüzüne dikkatle baktığımda ciddi, hatta samimi olduğunu gördüm. O da şaşırmama şaşırdı.

– O nasıl oldu Allahşükür? Sabah sabah benle kafa mı buluyorsun?

– Yo, niye? Kötülük insanın hareketlerinde değil, içindedir. Bizim ailede içi kötü kimse olmaz. Kanı tanıyorum çünkü. Mümkün değil. Ama iş hayatıdır, ticarettir, etrafımız ahlaksız insanlarla doludur, o yüzden elbette kötülük yapılır. O kötülükleri de işte ben yaparım. Benden önce Şah ve başkaları yapardı. Amca Bey karışmaz.

Bu sözleri bütün muhtevasıyla idrak edebilmem biraz zaman alacaktı, bunu hemen o an hissettim. Başıma sıkı sıkı örülmekte olan bir çorap vardı ve bunu çok geç olana kadar anlamayabilirdim. Derin bir nefes aldım.

– Sen tam olarak ne işle meşgulsün Allahşükür? dedim.

– Ben? Dedim ya, Amca Bey'in... ha anladım. Kötülüğe aklın takıldı. Nasıl kötülük yaptın? diyorsun.

Oğlan o kadar rahat konuşuyordu ki birden hevesim kaçtı. Kim bilir neler anlatacaktı ve kendimi arabadan atmak zorunda kalacaktım. Midem de bulanıyordu zaten.

– Yo yo, diye müdahale ettim hemen. Neyse ne. Siktir et. Herkesin işi kendine.

– Öyle, abi, dedi Allahşükür. Ama işte, kötülüğün kötü tarafı ne biliyor musun? İnsanın aklına takılıyor, ayağına dolanıyor. Bahçede dolaşırken bazen insanın ayağına yılan dolanır, kör yılan, çok olur, görmezsin üstüne basarsın, sonra bir bakarsın bacağında bir serinlik var, ayağını sallarsın, düşsün diye, düşmez, sarılır kalır kör kör. Kötülük de öyle.

– Anladım. Peki iyi tarafı ne?

– İyi tarafı? İyi tarafı... paranı kurtarırsın.

– Hı. Bunu daha iyi anladım.

– İşte, diye derincene bir nefes aldı Allahşükür. İnsanlar ahlaklı olsa, herkes sözünde dursa, kimse boyuna bakmadan sana madik atmaya kalkmasa... Ama olmuyor. O yüzden bileğin kuvvetli olacak abi. Bunu bilir bunu söylerim.

– Doğru söylüyorsun, diyerek ben de derince bir nefes verdim. Aman paralara bir şey olmasın da. Gerisi nasılsa yoluna girer. Yılan mılan, hepsi düşer gider.

Tam olarak kaç liradan bahsediyorsun Allahşükür?

– Allahşükür?

– Efendim abi.

– Bir yerde bir mola versek ya. Midem bulandı lan. Ben dün akşam da yemek yememiştim.

– Hay Allah. Söylesen yoldan büsküü filan alırdık. Şimdi duramayız be. Geç kalıyoruz. Dur kalk derken yarım saat geçer.

– Peki tamam.

– Kızma abi.

– Kızmadım. Biz şimdi bu hızla gidersek kaçta Ünye'de oluruz?

– Bu hızla gitmeyeceğiz. Dağdan kurtulalım hayırlısıyla, ben diyeyim sana, şöyle böyle iki saatte gideriz. Az kaldı.

– Peki, gidince ne yapacağız?

– Ne bakımdan?

– Önce eve gideriz, değil mi? Ölü evine.

– Tabii.

– Ama ondan önce bir yerde kahvaltı etsek, mesela Karadeniz pidesi yesek? Hani ölü evinde yemek filan istenmez de. Aç aç sefil olmayalım diyorum. Çünkü bunun yıkaması var, mezarlığa götürmesi var, gömmesi var, üstüne toprak atması, su dökmesi, çiçek dikmesi var. Ayrıca hemen bırakıp gidemezsin, biraz da başında durup bekliycen, hemen kaçtı demesinler diye. Değil mi? Uzun iş. Aç aç çekilmez.

– Olur. Önce pideciye gideriz.

– Pide sever misin Allahşükür?

– Tabii. Her Karadenizli sever.

– Neli seversin?

– Kıymalı. Ben hep bir buçuk kıymalı çift yumurtalı yerim. Sen?

– Bilmem. Herhalde kuşbaşılı tercih ederim. Ya da kaşar sucuk karışık. Yumurta da tabii. Ama tek yumurta.

– Uf. Ağzım sulandı ha.

– Hadi bas öyleyse. Dağ mağ deme bas. Başımıza neler gelecek bilmiyoruz, bari önce bir güzel karnımızı doyuralım.

– Doyuralım abi.

– Sonra gidelim eve, büyüklerimizin elini öpelim.

– Heh!

– Sonra evlatlık vazifemizi yapalım.

– He işte!

– He Allahşükür.

– He abi.

Canım kardeşim!

6

Ünye Şiirdir

tabelasını görünce ne demek istiyor acaba diye düşünürken yüz metre sonra

Ünye Sevdadır

tabelasıyla karşılaşınca acaba hangisi doğru diye düşünmeye başlamıştım ki yüz metre sonra

Ünye Zamandır

tabelasını görünce galiba burada her şey doğru, hiç boşuna kendini yorma dedim, anlayacak bir şey yok.

Deniz kıyısı boyunca şehre giriyorduk. Sol tarafımız upuzun kumsaldı. En son 5 km tabelasını görmüştüm ve nefesim yavaşlamaya başlamıştı. Dişçiye gidiyormuş gibi kaçmak, kaçamıyorsam düşüncelerimi dağıtmak istiyordum.

Tabelalar, o yüzden, gereğinden fazla dikkatimi çekti. Tam onun da kafası karışsın, nereye gideceğimizi unutsun, bütün günü tabelalar arasında gidip gelerek şiir, sevda ve zaman tartışmasıyla harcayalım, akşam olunca da basıp Ankara'ya dönelim diye Allahşükür'e sorayım diyordum, yeni bir tabela gördüm.

Ünye Zaman
Mahalli Müstakil Siyasi Gazete

Neyse, şehirde gazete çıkıyormuş. Kendini fazla önemseyen bir gazete. Allah bilir çatlak herifin teki çıkarıyordur. İlan almak için kapı kapı dolaşıyordur. Boş zamanlarında şiir yazıyordur. Amcam için de bir şiir yazmıştır belki. Gittin, bizi yetim bıraktın ah! Askerde erlerin eve yazdıkları türden şiirler.

– Şehre gelişim basında yer bulur mu Allahşükür?

– Nasıl abi?

– Basın. Matbuat. Gazeteler Ünye'ye geldiğimi yazarlar mı?

– Yazmaları mı lazım?

– E bilmiyorum. Ne de olsa zırt pırt geldiğim bir yer değil.

– Olur. Söyleriz yazarlar.

– Söyle. Kayıp bulundu diye manşet atarlar mesela.

– Olur.

– Sağ ol. Yuvaya dönüş veya. O da güzel olur.

– Olur.

– Sağ ol. Ben de gazeteyi karıma gönderirim. Ben hiç gazeteye çıkmadım da. Karım hep çıkar ama. Karımı hiç gazetede gördün mü Allahşükür?

O sırada memlekete resmen girdik:

Ünye
Nüfus: 9.242

Artık 43. Hayır, yine 42. Amcam öldü, yerine ben geldim.

Nüfusu muhafaza ettik. Devlet nüfusa kafayı takmış niyeyse. Sanki kaç kişi olduğunu bilmesek girmeyeceğiz. Ya da sanki nüfusu 9.242 olmayan başka bir Ünye daha var başka bir yerlerde, burasını orası sanmayalım diye. Bu devlet erkânını bir güzel pataklamak lazım. Ne lan bu, bize ne nerenin nüfusunun kaç olduğundan, ne diye gözümüze sokuyorsunuz?

– Bu yüzden adam olamıyoruz işte Allahşükür. Devleti yönetenler cahil. Salak. Hepsi mankafa.

– Doğru söylüyorsun.

– Neden?

– Ne neden?

– Neden doğru söylüyorum?

– Yani yanlış bir şey söyleyecek biri değilsin. Ondan.

– Sağ ol. Şimdi şu tabelada bana buranın adını söylüyorsun, güzel. Ama nüfusunu niye söylüyorsun? Değil mi?

– Öyle. Ne işine yarayacak?

– Bravo! Onun yerine, şu tabelanın ortasında topu topu iki satır boş yer var, o iki satırda bana mesela de ki, başın sağ olsun de, geçmiş olsun de, paranı dikkatli harca de, suç işleme de.

– Öyle. Bir işine yarasın. Abdestin var mı de. Yoksa hemen al de.

– Bravo! Çeşmenin yerini söyle mesela. Veya helanın.

– Mesela.

– Bu memleketi sana bana verseler beş senede Batı medeniyetleri seviyesine getiririz ha. Neden? Çünkü salaklığı görüyoruz.

– Evet abi.

– Allahşükür?

– Buyur.

– Karımı hiç gazetede gördün mü dedim, cevap vermedin?

– Öyle mi? Duymadım.

– Duydun mu değil gördün mü dedim.

– Görmedim.

– Görmüşsündür de bilmiyorsundur. Neyse. Geldik mi sonunda?

– Nereye abi? Ha! Geldik.

Allahşükür'ün elleri direksiyonda bir açılıp bir kapanıyordu; başı da hızlı hızlı oynamaya başlamıştı; ortalıkta olmayan şeyleri görmeye çalışır gibi sağa sola fazlaca bakıyordu. Bir süredir öyleydi ve bir süredir beni pek dinlemediğini anladım. Heyecanlıydı galiba. Benden daha heyecanlı. Saatine baktı. Çok geç kalmışız gibi ani bir telaş belirtisi göstermedi.

– Şimdi pide yiyor muyuz?

– Yemeyelim mi?

– Çok aç değilsen diyorum, şey edelim...

– Çok açım. Aç aç ölü yıkayamam.

Yavaşladık, sağa yanaştık ve park gibi bir açıklığın yanından geniş bir meydana girdik. Karşıda bir okul, yanında hükümet konağı olduğu çok belli koca bir bina vardı. Sol tarafta sıra sıra birkaç dükkân, gazeteci, pideci, dondurmacı. Sağ tarafta, meydanın ortasına doğru dev bir ağaç.

– Bu ağaç ne ağacı Allahşükür? Çam mı?

– O mu? Çınar ağacı. Ama biz kavak deriz.

– Aa. Niye çınara kavak diyorsunuz?

– Öyle yerleşmiş. Kavak dibi diye.

– Ne biçim yer lan burası? Çınara kavak deniyor?

Allahşükür soruma cevap vermedi. Hâlâ sağa sola bakınıyordu. Eve gitmiyoruz diye huzursuzlanıyordu ve beni yemekten nasıl vazgeçireceğini düşünüyordu. Kendini daha fazla tutamadı.

– Abi? Pide işine girmesek de şöyle çabuk tarafından birer çorba içsek?

– Pide yerine mi? Sade çorba mı?

– He? Sıkışacağız da.

– Para bakımından mı?

– Yok ya. Vakit bakımından. Yenge Hanım geldiğimizi duy-

muştur bile. Seni hemen eve götürmedim diye bana kızar.

– Peki ne çorbası içicez?

– Bilmem. Ne varsa. Tarhana, şehriye, mısır çorbası...

– Boş ver be. Askerde iki sene beş vakit çorba içtim. Daha kırk sene çorba içmemeye yeminliyim. Onun yerine bari çay içelim.

– Sağ ol valla. Söz, şu günü hayırlısıyla bir atlatalım, sana krallara layık sofralar kurdurucam. Yediğin önünde, yemediğin arkanda.

– Söz?

– Evvel Allah.

Allahşükür'ün rahatladığını görmek hoşuma gitti. O kadar ki onu daha da rahatlatmak istedim.

– İyi lan. Çayı da boş ver. Doğruca eve gidelim. Korkunun ecele faydası yok. Ne olacaksa bir an önce olsun.

– Hay Allah razı olsun abi.

Okul gibi görünen bina Anafartalar İlkokulu'ymuş. Yanından içeri kıvrıldık, arkasına dolandık. Sokaklar dardı, bir arabanın ancak geçeceği kadar. Ama zaten ortalıkta ikinci bir araba görünmüyordu. Bir yorgancının, bir şekercinin, bir hamamın önünden geçtik, sokağın sonuna doğru tabelasız bir dükkânın önünde durduk. Allahşükür camdan başını çıkarıp dükkâna seslendi:

– Hikmet Abi?

Sesi daha havada dağılmadan dükkânın küçük kapısının içinde yaşlıcana, gözlüklü, zayıf bir adam göründü. Kollarında lekeli gri kâtip kollukları vardı.

– He? dedi.

– Hikmet Abi, bak bu Mesut Abim. Bahtiyar Amca'nın oğlu. Cenazeye geldi.

Hikmet Abi yana doğru eğilip birkaç saniye dik dik bana baktı, ne gördüğünü anlamaya çalıştı. Sonra sakince dedi ki:

– Hoş geldin yeğenim.

– Hoş bulduk Hikmet Abi, dedim.

İnsanlar üzerinde iyi bir intiba bırakmak lazım. Mütevazı görünmek iyi bir intiba bırakmanın en emin yoludur.

Allahşükür hemen lafa girdi:

– Abi, senin Foto İlyas'a haber ver, cenazeye gelsin, Mesut Abimin resmini çeksin, sen de gasteye bas.

Hikmet Abi tekrar yana eğilip bana baktı. Fotoğrafımı aklına çekiyormuş gibi dikkatli, kımıltısız. Adamın yapışkan gözleri vardı, mavi mavi, sabit sabit bakıyordu. Beni gördüğüne sevinmemiş adamlar görmeyi beklemiyordum. Asabım bozuldu. Adam insan gibi hareket ediyordu ama heykel gibi sertti. Benim aksime, kimse üzerinde iyi intiba bırakmaya çalışmıyordu.

– Sebep? dedi.

Allahşükür benden de çabuk sinirlendi.

– Bana son soru sorduğunda ne olmuştu Hikmet Abi? dedi, adamın kafasına görünmez bir değnek kakar gibi acımasız bir sesle.

– Ayağıma sıkmıştın. Ama vuramamıştın.

– Bu sefer dizine sıkarım ve vururum.

– Sebep? dedi adam yine, az önceki sesiyle, istifini hiç bozmadan. Burnuyla Allahşükür'ün burnu arasında birkaç parmak mesafe vardı. Tam kafa atma mesafesiydi esasen.

– Bak hâlâ sebep diyo ya! dedi Allahşükür. İndiricek şimdi beni aşağıya!

– Yürü abi, gidelim, dedim. Uğraşmayalım şimdi.

– Sebep yeğenim, diye üsteledi adam tekrar yana eğilip bana hitap ederek. Sebep söyle. Seni niye gazeteye basayım?

Adam inatçıydı. O yaşa kadar iyi gelmişti.

– Çünkü hiç gazeteye çıkmadım, dedim.

– Hiç mi? dedi.

– Hiç, dedim.

Adam hayal kırıklığına uğradı. Başıyla Allahşükür'ü işaret etti:

– Bu bile kaç kere çıktı, dedi.

– Bana bak Hikmet Abi, dedi Allahşükür.

– Lan çok zaman kaybettik burada ya, dedim. Keşke gidip pide yeseydik. Hadi bas. Eve.

Allahşükür bana aldırış etmedi. Derin bir nefes aldı, sesini yumuşattı.

– Hikmet Abi, bu çocuk önemli. Sebep bu.

– Nasıl önemli? dedi Hikmet Abi.

– Cenazeye geldi da. Yirmi sene sonra memlekete dönüyor.

– Yetmez. Başka?

– Ailenin son erkek evladı.

– Hım.

– Ya! İşlerin başına o geçecek.

– Hımın.

Adam, Hikmet Abi, az daha öne eğildi, dudaklarını aklındaki kasılmayı göstermek ister gibi bükerek dikkatle bana baktı.

– Öyle mi, burada kalacak mısın? dedi.

– Sana ne? dedim.

Adamın kılı kıpırdamadı. Öylece birkaç saniye daha bana baktı. Duyduklarına değil gördüklerine inanırmış gibi bir hali vardı. Sonra kısaca başını salladı, Allahşükür'e baktı.

– Peki, dedi. Cenazede görüşürüz, Şükrü.

Doğruldu, arkasını döndü, dükkâna girdi. Karşısındaki duvarda bir takvim gözüme ilişti o sırada, *Ünye Zaman*. Mahalli Müstakil Siyasi Gazete. Haziran 1960 sayfası. Yeşillikler içinde bir köy fotoğrafı. Şu on iki sayfalık büyükçene duvar takvimlerinden. Bu o gazeteydi. Karayolundaki reklam tabelalarına bakıp gazeteyi daha büyük bir müessese zannetmiştim, daha uzakta, daha zor ulaşılır. Sahibini de daha kerli ferli bir adam. Yanılmışım.

– İlyas'ı da unutma ha, diye seslendi Allahşükür arkasından.

Adam masasına geçer, takvimin altındaki koltuğuna otururken, başını kaldırmadan elini şöyle bir sallayarak cevap verdi.

– Uyuz herif, diye söylendi Allahşükür, hareket ederken.

– Bu adam gazetenin sahibi mi?

– Hesapta. Gırtlağına kadar borç içinde. Artistlik yaptığına bakma, sözümüzü dinler.

– Sebep?

Allahşükür bir an duraksadı, sonra şakayı anlayıp gülümsedi. Sonra da hemen ciddileşti.

– Buraları hiç hatırlamıyorsun değil mi abi? dedi.

– Hiç. Bu ne demekti Allahşükür, işlerin başına geçecek filan?

– He. Geçeceksin daha. Geçmeyecek misin?

İnşallah! İnşallah!

– Lan, ne bileyim oğlum, öyle kolay mı işlerin mişlerin başına geçmek?

– Merak etme. Ben yanındayım.

– Sen niye geçmiyorsun?

– Dalga mı geçiyorsun abi ya. Ben aileden değilim. Yani ailedenim de kan bağım yok. Mirasçı değilim.

– Ama ben mirasçıyım, öyle mi?

– Tabii.

– Peki başka mirasçı yok mu? Sadece yengemle ben miyiz?

– Sadece ikinizsiniz.

Zevkten başım döndü. Allahşükür'ü sarılıp öpecektim neredeyse. Ama tabii ağırbaşlı görünmem lazım geldiğini unutmadım. İşlerin başına geçme şeklim şöyle olurdu: Para edecek ne varsa satar, parayı cebe indirir, geride yürüyen bir iş kalırsa Allahşükür'e bırakır, gazlar giderdim. Sonra yazdan yaza gelir, yürüyen işten payımı alırdım. Vay anasını ya, dedim, demek hayatta böyle şeyler olabiliyormuş. Bari bir hata yapmasam, bir acemilik, bir görgüsüzlük, bir çiğlik, bir aç-

gözlülük, bir bayağılık, bir salaklık. Kimseyi pişman etmesem aklından beni geçirdiğine, ta ki devir teslim işlemleri kesinleşene, bütün o veraset intikaller filan, karışık isimli muameleler bitene, tapular, ruhsatlar üstüme geçene kadar. İş dediği ne acaba? Amcam ne iş yapıyordu? Neyin başına geçeceğim? Tabancayla yürütülen ve vicdani temizlik için sık sık hacca gitme ihtiyacı doğuran bir iş, Allahşükür'ün pratiğine bakılırsa. Eh, ne yapalım, servetin temizi olmaz. Kayınpederim der ki, Türkiye'de devleti soymadan zengin olamazsın. Olsun. Bize ne! Biz elimize geçene bakarız.

– İyi öyleyse Allahşükür, evi filan boş ver, gidip bir an önce yıkayalım şu amcamı. Sonra da gömelim, adamcağız huzura ersin. Morgda üşümüştür.

– Geldik abi, geldik. Aha burası bizim sokak.

Orası hakikaten bizim sokaktı. Sıkkın sıkkın bekleşen kalabalıktan belliydi. Geldiğimizi görünce sokağın ağzında dikilenler iki yana açıldılar, biz de usulca sokağa girdik, girer girmez de durduk. Allahşükür motoru istop edip el frenini çekti.

– Hadi abi. Burası. Evine hoş geldin. Kötü zamanda geldin ama yine de geldin. Artık misafir değil ev sahibisin.

Arabadan korka korka indim. Etraftaki adamlar tanımaya çalışan bakışlarla bana bakıyorlardı. Bazıları başıyla hafifçe selam veriyor, bazıları da çok üzgünlermiş gibi başlarını eğiyorlardı. Hemen Allahşükür'ün arkasına sokuldum. Dizlerim titriyordu.

– Hani lan ev? dedim. Niye sokağın ortasında durduk?

– Araba evin önüne kadar gitmiyor. Yol yok.

O dar sokak da ayrı bir yokuşmuş. Kısa, neyse ki. Beş on adım sonra yol düzleşti, hemen arkasından yokuş aşağı inmeye başladık. Beş on adım sonra da, artan kalabalığın arkasında ev göründü. Taş duvarlı bir bahçe içinde iki katlı, pembe boyalı, cumbalı bir ev. Cumba denize bakıyor, iki köşesinden iki yuvarlak sütun üstünde duruyor. Sütunlar mer-

mere benziyor. Belki de ahşap ama mermer gibi beyaz ve düzgün. Büyük, sağlam bir ev. Gösterişli ama yine de sade. Büyük bir bahçe kapısı var, çift kanatlı, üst kısmındaki taşa eski yazıyla bir şeyler yazılmış. Evde bir gurur var. Bir karakter. Huzurlu bir ağırlık. Bu evi hayatta satmam. Ben bu evde mi doğdum acaba? İnsanların çoğu nerede doğduklarını bilir. Yoksa bilmez mi?

Allahşükür'ün arkasına saklanmam fayda etmedi. Bahçe kapısına yaklaşınca –herhalde orada artık amcama daha yakın insanlar dikiliyordu–, çekingence, hatta olabildiğince uzaktan, eğilip, uzanıp elimi sıkmaya başladılar birer ikişer, bazısı iki eliyle birden, kımıltısız çenelerinden başın sağ olsun mırıltıları çıkarak. Daha yaşlı birkaç kişi de omzumu sıvazladı. Hayatımda hiç o kadar gözü üzerimde görmemiştim. İlgi görmeye alışkın değilim. Hele yakınlık görmeye hiç. Şaşırdım, mahcup oldum, ben de iki büklüm olup telaşla teşekkür ettim sesimi yükseltmeden. Uzatılan elleri giderek daha dolu dolu sıkmaya başladım. Beni kim sanıyorlardı, bilmiyordum. Ama istedikleri kişi olabilmeyi ve öyle kalabilmeyi o an gerçekten çok istedim, çünkü bana değen herkes üzerimdeki ağırlığın birazını aldı, beni hafifletti ve dik durmamı, rahat nefes almamı sağladı. Değe değe beni temizlediler bir çeşit. Bilmezdim, dokunulmak iyi bir şeymiş.

Bizi seven ve bu zor günümüzde yalnız bırakmayan yakınlarımızın, sevenlerimizin, hısım, akraba ve din kardeşlerimizin evin kapısına en yakın olanlarının da arasından aynı şekilde geçerek merdivenden çıkarken Allahşükür'e beni oraya getirdiği, dönmekten vazgeçirdiği için şükranlarımı ifade etmek istedim ama uygun sözleri bulamadım. Her şey çok hızlı oluyordu ve bir türlü dikkatimi bir şeye veremiyordum. Onun yerine elimi omzuna attım ve kardeşçe bir sıcaklıkla omzunu sıktım. Allahşükür meramımı anladı. Hisli meseleleri ifade etmede benden sadece daha çabuk değil, aynı zamanda daha cömertti:

– Değdi, değil mi abi, dedi sadece benim duyabileceğim bir sesle. Kimsesiz değilmişiz, kaybolup gitmemişiz, değil mi?

Biz diyordu ama beni kastediyordu. Kimsesiz değilsin. Kaybolup gitmemişsin. Evet. Birkaç saat, birkaç gün sonra ne olur bilemem ama şu an öyle hissediyorum. Kimsesiz değilim. Kaybolup gitmemişim. Anlamak için buraya gelmem gerekiyormuş. Değdi, evet. İyi ki geldim.

7

Evin giriş kapısı cumbanın altında, deniz tarafında. Taş bir merdiven evin yan tarafından, bahçe kapısının karşısından çıkıyor, yan duvar boyunca uzanıp evin ön cephesine dolanıyor, uzun taş bir veranda oluyor ve ön cephe boyunca devam edip öbür yandan gerisingeri bahçeye iniyor. Veranda bahçeden alçak bir taş duvarla ayrılmış, duvar üzerine oturulabilecek kadar alçak ve geniş. Cumbanın sütunları bu duvarın üstüne oturtulmuş. Kapıya gelince, sütunlara yakından baktım, mermer değil, ama ağaçtan daha tok duruyor; eğer ağaçsa çok kaliteli bir ağaç, çünkü en ufak bir yaşlanma, yıpranma, yamulma belirtisi yok. Belli, eve para harcanmış. Girişi çıkışı biraz karışık ama belki sokak kapısı sokağa bakıyor olmasın istediler evi yaptıranlar, vaktiyle, mahremiyet gereği. Dede evi, herhalde, amcam ya da babam değil dedem yaptırmış olmalı ya da onun babası. Duvarların çatıya yakın kısımları rutubetten biraz kararmış. Boya istiyor. Güzel ev, çok güzel. Eski zaman güzelliği. Artık böyle evler yapılmıyor. Artık böyle evler yıkılıyor.

Kapının önü ayakkabı dolu. Düzinelerce ayakkabı. Kayınpederimin evine girerken ayakkabı çıkarılmaz. Eğer ayakkabıların çamurluysa zaten eve giremeyecek birisindir. Burada belli ki kimse ayağa bakmıyor. Adamların çoğu köylü. Dağ bayır aşıp yürüyerek gelmiş olmalılar. Kıyafetleri düzgün,

ama. Yakalar kapalı, başlar kasketli. Kravat takanlar da var, onlar şehirli.

Kapı ahşap, iki kanatlı, yeşil boyalı ve iki kanadı da ardına kadar açık. İçerisi geniş bir hol; sağ duvara yakın büyük bir soba var. Kapının tam karşısında, holün sonunda, büyük bir ahşap merdiven yükseliyor, sağdan ve soldan iki kola ayrılarak üst kata çıkıyor. Holün iki yanında ikişer oda var. Holün zemini ahşap; hemen kapıdan girince zemin ahşabından on santim kadar derine gömülmüş geniş mermer bir taşlık var, ayakkabı çıkarma yeri ve ayakkabı istilası altında, hepsi kadın ayakkabısı, küçük, eğri büğrü, kısa kalın topuklu ya da çok kısa topuklu ya da topuksuz ya da siyah lastik, bazıları çamurlu, tek tük cilalı. İçeride onlarca kadın olmalı. Belki bunlar erkeklerin elini sıkmayan kadınlardandır. Mutlaka bazıları öyledir. Yumuşak elli kadınlar da olsa, erkek eli sıkanlar arasında. Ve güzel kokulu ve gözlerimin içine içine bakmaktan çekinmeyecek olsalar. Yine de benim gibi biri bir eve girecekse o evde bu kadar kadının toplanmasına izin verilmemeli. Ama bir kere toplanmış. Gel de girme. Hepsinin tek tek başın sağ olsun ve hoş geldin dileklerini kabul etmeliyim, tek tek.

Ayakkabı denizinde beni cezbedebilecek, içeride bana uygun bir kadın olduğunu anlamamı sağlayacak bir çift ayakkabı görme umuduyla gözlerimi gezdirdim. Hep bir kadını ayakkabısından sevebileceğimi düşünmüşümdür. Bugün o gün olsun, çok isterdim.

İyi, erkeklerin dışarıda olması çok iyi.

Eşikte durdum. Allahşükür hafifçe iter gibi sırtıma dokundu.

– Girsene abi, dedi.

Hâlâ duraksadığımı görünce yanımdan geçip içeri girdi. Ben de arkasından, arkasında kalmaya, kendimi tam göstermemeye dikkat ederek bir adım, sonra bir adım daha attım. Artık içerideydim. Ailemin evindeydim. Beklendiğim yerdeydim ama aynı zamanda en yabancı olduğum yerdeydim. Ken-

dimi çekingen hissetmemek elimde değildi. Bahçede yatışır gibi olan heyecanım yine artıyordu. Holde oradan oraya gidip gelen, üst kata çıkıp inen kadınlar, kızlar vardı, hepsinin başı siyah başörtülü, bazılarının elinde tepsi, bazılarının elinde tabak, sürahi. Hizmetten yorulmuş görünüyorlardı koca evin içinde oradan oraya koştururken, cenaze evi sahipliği adabına uymaya çalışırken. Bir yandan alçak sesle birbirlerine bir şeyler söylüyorlardı. Dışarıya baklava gitti mi? Temiz bardak kaldı mı? Bir tepsi daha börek çıkartsak mı? Terlikli ayakları üstünde kısa adımlarla hızlı hızlı hareket ediyorlardı. Üzgün değil sadece yorgunlardı. Bize dikkat edemeyecek kadar meşgullerdi ayrıca.

Havada tereyağı kokusu vardı. Hafif, hoş, sıcak bir koku. Mutfak, evin her şeyi. Keder zamanında bile bir evin mutfağı çalışıyorsa o ev kalbi atan bir evdir. Kederin bile titizlikle gözetilen bir adabı varsa o ev kederine gururuyla sahip çıkabilen bir ev demektir. O evi seveceğimi hissettim ve içimde hâlâ derin bir tedirginlik, o ev tarafından kabul edilmeyi, oradaki ağırbaşlı vazife ve aidiyet duygusunun bir parçası olmayı içtenlikle arzu ettim.

– Annem geliyor, dedi Allahşükür.

Merdivenden bize bakarak inen bir kadını kastediyordu. Allahşükür'ün annesi olduğunu hemen anladım, çünkü önce hızla Allahşükür'e bakıp iyi olduğundan emin oldu, sonra gözlerini bana dikti, hole inince doğruca bana geldi, ama tam yanıma gelmeden duraksadı. Bakışları heyecan doluydu.

– Mesut Abimi getirdim anne, dedi Allahşükür gururla.

Kadıncağız bana bakarken ağlayacak gibi oldu. Ne yapacağımı şaşırdım.

– Benim kim olduğumu biliyor musun evladım? dedi kadın titreyen bir sesle.

– Biliyor anne, dedi Allahşükür benim cevap vermeme kalmadan. Anlattım.

Kadın kollarını genişçe açtı.

– Gel sana şöyle güzelce bir sarılayım, dedi.

Sarıldı. Ben de hafifçe sırtını sıvazlıyormuş gibi yaptım. Böyle bir yakınlığa nasıl mukabele edilir bilmiyordum. İkiyüzlülük yapmak içimden gelmedi, yoksa ben de sizi çok özledim filan diyebilirdim. O sırada gözümün ucuyla Allahşükür'ün keyifle bizi seyrettiğini gördüm.

– Yirmi yıl! Ah! Zaman nasıl insafsız! Sonunda seni gördüm ama. Son kucakladığımda daha hâlâ kundaktaydın. Ah evladım.

Ayrıldığımız zaman aklıma düzgün bir cümle geldi.

– Döndüğüm için ben de sevinçliyim, dedim.

Kadın şefkat dolu ellerle yanaklarımı avuçlarının içine aldı. Daha fazla bir şey söyleyemeyecek kadar duyguluydu.

– Ah yavrum, diye inlercesine bir ses çıkardı, sonra elleriyle gözyaşlarını sildi.

– Yenge Hanım nerede anne? dedi Allahşükür korka korka. Bizim vazifeye koşturmamız lazım da. Mesut Abi'yi görecekse bir an önce görsün.

– Yengen yukarıda, dedi kadın. Fenalaştı. İğne yaptılar. Uyuyor zavallıcık.

– Hay Allah, dedim.

– Ya. Sabaha karşı tansiyonu yükseldi. Üzüntüsü ayrı, bir de heyecana dayanamadı. Üç gecedir uyku uyumuyordu zaten.

– Ama uyanması lazım anne, diye iyice sesini alçalttı Allahşükür. Birazdan cenazeyi getireceğiz. O olmadan olmaz ki, o görmeden olmaz. Evden kim uğurlayacak?

Korkuyla Allahşükür'e baktım. Gerçek hayata çabuk dönüyorduk. Ölüyü eve getirmek! Niyeyse? Getir götür, ne lan bu! Bel fıtığı olacağız ha! Birden çok moralim bozuldu. İtiraz ettim.

– Getirmeyelim canım, dedim en az onunki kadar alçak ve kararlı bir sesle.

– Olmaz öyle şey, dedi Allahşükür çabucak. Annesine döndü. Babamla abim nerede?

– Baban mezarlıkta, abin morgda, dedi kadın.

Ölü sayısı artıyor!

– Onlar da mı öldü? dedim.

Kadın bana irkilerek baktı.

– Hazırlık için abi, dedi Allahşükür.

– Aman neyse, dedim.

– İyi o zaman, biz gidelim, dedi Allahşükür. Yenge Hanım'ı da olmadı uyandırırsın artık ha?

– Belki siz gelene kadar uyanır.

Kadın bana baktı. Kendini tutamadı, bir daha sarıldı, bu sefer daha kısa.

– Ah talihsizim, diye mırıldandı ıstırapla.

Niye öyle dedi, anlamadım. Hoşuma da gitmedi. Acınacak durumda olduğumu düşünmüyordum. Belki bu da onun sevme şekli, dedim. Boş ver. Üzerinde durma. İyi kadın.

– Seni de o zaman görür artık, dedi sarılma bitince. Sen gelince uyandırıcam diye söz vermiştim ama uyuması daha önemli.

– Öyle, aman, uyusun, dedim. Son ana kadar uyandırmayın. Hatta son anda da uyandırmayın.

– Hadi öyleyse abi. Gidelim, dedi Allahşükür.

– Hadi gidelim, dedim.

– Bir şeyler atıştırın da öyle gidin, dedi kadın. Açsınızdır. Hemen birer tabak hazırlatayım size.

– Valla çok iyi olur, dedim.

– Olmaz abi. Gidelim, dedi Allahşükür.

– Bari peçeteye birer dilim börek sardırayım, yiye yiye gidin, dedi kadın.

– Valla o da olur, dedim.

– Abi yürü, dedi Allahşükür.

8

Hastane şehrin girişindeymiş. Geldiğimiz yoldan geri döndük. *Ünye Zaman* gazetesinin önünden geçerken içeri baktım, adam masasına oturmuş, önünde bir kadeh rakı, telefonda konuşuyordu. Okulun arkasından dolanıp tekrar meydana çıkınca sol taraftaki binalar arasında gazeteciyi yakından gördüm. Cücür Kırtasiye. Gazete Kitap Mecmua Milli Piyango. Sattığı hiçbir şeyle ilgim yoktu ama öyle dükkânları severim, çünkü güzel kokarlar ve hareketli olurlar. Abim kitap okumaya da, yazmaya da meraklı bir çocuktu. Şiir, hikâye filan, ha bire yeni yeni defterler alır, yazardı. Çok da okurdu. Abim yüzünden kitaplardan nefret etmişimdir. Aramızdaki yaş farkının, üç yaş, bizi arkadaş yapmak için fazla olduğunu, kardeş yapmak için de yetersiz olduğunu o zaman anlayamıyordum. Onun fazla sevdiği her şeyden nefret ettim. Futboldan da. Tabiattan da. Derslerden de. Yine de onun peşinde epey zaman geçirdim. Beşiktaş'ta, İstiklal Caddesi'nde, Osmanbey'de, Cağaloğlu yokuşunda cumartesi öğleden sonraları onun kitapçı-kırtasiyeci dükkânlarında kitap karıştırmasını, defter seçmesini, kalem ucu denemesini uzun uzun seyretmişimdir. Para kıttı. Bende zaten, küçüğüm diye, hemen hiç para olmazdı. Olursa da, bazen okul harçlığımdan artmış beş on kuruş; o günlerde harcasın diye abime verirdim, çünkü onun para harcamasını, alışveriş yapmasını seyretmek benim için büyük bir zevkti. Onun kendinden geçerek rafları incelemesini seyrederken eşyaların yüksek bir değeri, özel bir anlamı, kişisel bir kaderi varmış, biz de onları seçer ve satın alırken hayatta istisnai bir rol oynuyormuşuz, önemimize önem katıyormuşuz hissine kapılırdım. Ama sonra, dükkân gezmesinden eve dönüp de abim satın aldığı şeylere kapanınca kendimi az önce çöpe atılan ambalaj kâğıtları kadar değersiz hissederdim. Ben onun gibi kendimle meşgul olmayı hiç öğrenemedim. Onun evdeki huzursuzlukla meşgul ol-

madığı zaman kendisiyle meşgul olmasını ise hiç affedemedim.

Şu cenaze faslı bitsin, bir güzel karnımı doyurayım, bir de üstüne bir hamam yapayım, temiz bir uyku çekeyim, sonra ilk iş şu kitapçıya gelip abimlik yapacağım diye kendime söz verdim.

– Lan Allahşükür, aç bıraktın lan beni.

– Bir şey olmaz abim benim. Dayan. Öğlenden sonra hayırlısıyla her şey bitecek.

– O kadar çabuk mu?

– Tabii. Cenaze dediğin ne ki. Sen ölmeyegör. Zırt diye gömülüp gidiyorsun.

– Sana niye herkes Şükrü diyor, Allahşükür?

– Sokak adım Şükrü de ondan. Bana sadece ailem Allahşükür der. Neden dersen, itin kopuğun ağzında güzel adımı duymak istemem.

– Vay! İyi konuştun lan. Güzel adım derken, tahmin ediyorum, içinde Allah kelimesinin geçmesini kastediyorsun, öyle mi Allahşükür?

– Öyle abi. İyi anladın. Allah. Dünyanın en güzel adı.

Sustum. Oğlan her Allah derken göğsünü patlatırcasına nefes alıyor, anlaşılmaz bir şeyler mırıldanıyordu.

Sahile indik, geldiğimiz yoldan geri gitmeye başladık.

– Hastane Ankara'da mı Allahşükür? Hacettepe'ye mi gidiyoruz?

– Âlemsin abi. Her seferinde gülmeyeyim diyorum ama gel de gülme yani.

– Ama zaten gülmüyorsun.

– Yani gülmeyeyim, yastayız, diyorum ama gülüyorum, sen görmüyorsun ama gülüyorum. Çok âlemsin abi, çok. Seni tanımasam her an her şeyle alay ediyor diyeceğim.

– Beni tanımıyorsun Allahşükür.

– Tanıyorum abi.

– Yani sandığım kişi değil miyim?

– Efendim? Ne şekil?

– Bilmiyorum. Boş ver. Nerede bu hastane?

– Az ilerde. Burunucu'nu dönünce hemen çamlığın orda.

– Burunucu bir semt mi? Ayrancı, Kavaklıdere filan gibi?

– Mahalle. Çamlık da mahalle. Ondan sonra, gelirken ondan önce, Ayanikola, Uzunkum, Gölevi var. Gölevi'nden girip bizim bahçeye gidiyorsun.

– Bahçe. Ne bahçesi bu?

– Fındık bahçesi. Bizim burada bahçe deriz de, koca arazi tabii. Var bir dokuz yüz dönüm.

– Anladım. Ayağına yılan dolanır, sallarsın düşmez dediğin bahçe mi o bahçe?

– Hah. Yaşa valla. Hiçbir şeyi unutmuyorsun yahu. Ben de her söylediğim havaya gidiyor sanıyordum.

– Dokuz yüz dönümlük bahçede çok yılan olur be.

– E oluyor.

Canım sıkıldı.

– Amcamı oraya gömmeyeceğiz, değil mi?

– Yok. Şehirdeki kabristana gömeceğiz.

Ünye nasıl bir yerdi, henüz anlayamamıştım, biraz rutubet tespit etmiştim sadece, ama yeni yağmış yağmura bağlı olabileceğini düşünüp hemen bir kesin karara varmaktan kaçınmıştım. Bunun dışında, emin olduğum ilk şey ışığın güzel bir ışık olduğuydu, tam kararında bir ışık, düştüğü yere çiğ bir parlaklık da, yorgun bir donukluk da vermeyen. Bakmak ve görmek için iyi bir yer. Abim burada, açık havada, deniz kenarında oturup kitap okumaktan mutlu olurdu.

– Tıraş da olamadık ya, dedim. Ben böyle sakallı gezmeye alışkın değilimdir.

– İyi söyledin abi. Ben de hiç sevmem. Amca Bey de tıraşa çok dikkat ederdi. Bir ara kaçalım da tıraş olalım. Abdest de almamız lazım.

– Çişimiz de geldi.

– Ya. Küçük abdestimiz de var. Dur şu hocayı görelim de hele. Sonra kaçarız.

– Benim büyük abdestim de var.

– Yaparsın. Onu da yaparsın.

– Allahşükür?

– He abi?

– Bir derdim daha var. Karıma haber vermem lazım.

– Verelim abi.

– Telefon açmamız lazım. Nasıl yapıcaz?

– Açalım. Yıldırım yazdıralım. Yarım saatte bağlanır.

– Yarım saatimiz var mı?

– Yarım saatimiz?.. Yok.

– O halde?

– Telgraf çekelim. Yıldırım. İki saat sonra elinde olur.

– Olur mu? Ya olmazsa?

– Olmaz mı?

– Olmaz olmaz. Ben postanede çalışıyorum. Biraz bilirim. Şimdi çeksek akşama ancak elinde olur. Akşam da geç. Zaten postaneye gidecek vaktimiz de yoktur, değil mi?

– Doğru. Yok... Telefonla yazdırırız. Posta müdürü ahbabımızdır. Nazımız geçer. İki saatte elinde olsun dersek oldurtur. Bana bırak.

– Ya neyse. Boş ver. Telgrafla olmaz. Karım sesimi duymadan rahat etmez. Öğleden sonra evden ararız, n'apalım. Beklesin biraz.

– İyi abi. Yemeğimizi de yemiş oluruz. Tok karnına rahat rahat konuşursun.

– Öyle mi?

– Tabii.

– Peki.

Sonra birden yavaşladık, bir sert viraj döndük, sağ tarafımızdaki deniz yüksek, sık çam ağaçlarıyla kapandı, virajdan çıktık ve solda, karşımızda Devlet Hastanesi göründü.

Hastane alt tarafı maviye, üst tarafı beyaza boyanmış, iki katlı ufak bir binaydı. Küçük bir bahçesi, alçak duvarları ve duvar boyunca ikişer üçer metre arayla dikilmiş ağaçları vardı, ne ağacı bilmiyorum, çam değil, belki elma, belki armut, belki ayva, ağaç işte, büyüyecekler ve yoldan geçenlerin pencerelerden dışarıya son kez ya da sondan bir önceki kez bakan bitkin hastaları görmesini ve onlar tarafından görülüp kıskanılmasını engelleyecekler. Bahçenin içinde, hemen hastaneyle kapı komşusu bir küçük eczane, ona bitişik bir büfe, ona bitişik bir taksi durağı ve ona bitişik bir posta kutusu vardı. Kapının sağ yanında bayrak direği ve direkte dalgalanan Türk bayrağı vardı. Onun önünde de göğüs hizasındaki bir gri mermer kaide üstünde siyah bir taştan yapılmış ya da siyaha boyanmış bir Atatürk büstü. Hepsi hastaların ve hasta yakınlarının ihtiyacı düşünülerek konulmuş şeyler. Orada dışarı çıkmaya ihtiyaç duymadan bir ömür geçirilebilir ve gönül rahatlığıyla ölünebilirdi. Ölünce, işte şimdi bizim almaya geldiğimiz gibi, morgdan alınıp götürülebilirdi. Esasen, her hastanenin bir de mezarlığı olmalı. Morgdan direkt toprağa. Gasilhane hattı üzerinden. Çünkü, evet, üç beş adım geriden takip ettiğim ve her adımda biraz daha halsiz düşerek takip ettiğim Allahşükür hastanenin yan tarafına dolaşıp üstünde GASİLHANE yazan bir kapının önünde durdu.

Geldik işte!

Dizlerim tutmuyordu. Üşüyordum. Dişlerim takırdıyordu.

Allahşükür kapının önünde bizi bekleyen birileriyle konuşurken adımlarım geri geri gitmeye başladı.

– Şükrü, diye seslendim, Şükrücüm, ben çok üşüdüm abi, taksiye atlayıp çarşıdan üstüme kalın bir şey alayım diyorum. Hemen dönerim.

Döndüm, taksiyi gözüme kestirdim. Bir koşuda bahçeyi geçip kendimi taksiye atabilirsem, dedim, ver elini Ankara! Dönüp arkama bakarsam namerdim!

– Dur abi, diye koluma yapıştı Allahşükür. Nereye?

– Çarşıya. Çok üşüdüm lan.

Allahşükür önce şaka yapıyormuşum da şakamı hafife alarak beni adamların oraya götürecekmiş gibi yaptı, sonra gerçekten tir tir titrediğimi görünce duraksadı.

– Heyecandandır, geçer, dedi.

Her şeyi benden iyi biliyormuş gibi konuşup durmasına çok kızdım.

– Hadi ordan, diye bağırdım. Ne heyecanı. Uykusuzluktan, açlıktan. Hep senin yüzünden. Bir dilim börek yememe bile müsaade etmedin.

Allahşükür düşündü.

– Bitiyor abi, dedi sonra. Otur hadi.

Gasilhane kapısının önünde durmuş pür dikkat bize bakan adamlardan birine seslendi.

– Celil, bize iki çay kap gel yavrum şu büfeden, bir de büsküüt al. Hadi koş.

Oğlan büfeye seğirtti. Allahşükür bana döndü.

– Neyse, zaten suyu bekleyeceğiz. Beş on dakikamız var. Ben gider tıraş oluruz diyordum ama önce çay içelim bari.

– Ne suyu bu, bekleyeceğimiz?

– Amca Bey'in suyu. Isınıyor.

Niye ısınıyor diye sormadım. Öğrendiğim hiçbir şey hoşuma gitmiyordu. Biraz susup sakinleşmeye karar verdim. Gördüklerine, duyduklarına dikkat etmeyi boş ver, dedim, önüne bak, başını kaldırma, soru sorma, soran olursa cevap verme, kendini unut, içini unut. Sen vazife adamısın, gereğini yap gitsin. Bırak, zaman onların istediği gibi geçsin, bitsin.

Çayı içtik, kesekâğıdı içinden kaymaklı bisküviyi yedik, beklemeye devam ederken birer çay daha söyleyecektik, gasilhanenin kapısı açıldı, kıyafetinden hoca olduğu belli biri dışarı çıktı, kapının önünde bizi seyrederek bekleyenlere bir şey dedi, o sırada biz de suyun ısındığını anladık, kalktık, o

yana gittik. Gözler benim üstümdeydi. Allahşükür'ün arkasına sığınmaya çalışmaktan vazgeçtim. Derin derin nefes alıp herkese selam verdim ve hocaya sordum:

– Ne yapıyoruz şimdi hocam?

İyi başladın.

– Buyrun, dedi hoca, kapının içine doğru yan dönüp yolu açarak.

Ağırbaşlı bir adamdı, yaşlıca, düzgün, temiz kısa bıyıklı, beyaz yüzlü. Elimi sıkmaya kalkmadığı için adamı takdir ettim. Gereksiz temas olacaktı. İçeride ıslak bir koku vardı, suyla karanlığın birleştiği zamanki koku. Bir yerlerden şıp şıp sular damlıyordu. Hol, koridor gibi bir yer. Arkamdan Allahşükür girdi. Sonra arkasındaki adamlara dönüp iki isim saydı, bizimle gelmelerini söyledi. Hep beraber mi yıkayacağız? Soru yok. Önüne bak. Tamam. Girişimiz tamamlanınca hoca önümüze geçti, ben arkasına geçtim, ötekiler beni takip etti. Ayak seslerimiz sulu sulu yankılanıyordu. Arka arkaya birkaç paslı sedye, duvara diklemesine dayanmış birkaç kapaksız çamurlu tabut, yerde birkaç tabut kapağı. Artık her şeyin bittiği yerdeydik. Neyse ki fazla yürümemiz gerekmedi. Koridorun sonunda ortası camlı bir kapı vardı, camı beyaza boyanmış, üstüne eğri büğrü kırmızı harflerle GİRİLMEZ yazılmıştı. İnşallah girmemiz gereken yer orasıdır diye düşündüm ve girilmeyeceğini görünce geri dönmek zorunda kalırız. Ama nerede! Önümüzde başka odalar da vardı ve oralar girilmez değildi. Sağ taraftaki bir kapının önünde iki adam dikilmiş, gözlerini bize dikmiş, bekliyorlardı. Bir tanesi mavi önlüklüydü. Yaklaştıkça yerinde kıpırdanmaya başladı, birkaç adım kala da eğilip elime sarıldı, öpmeye kalktı, elimi çektim, pis uyuz herif, sanki ondan saygı görmek isteyen var, adi bekçi. Ama oraya girerken bir kere her şeyi usulüne uygun yapmaya karar vermiştim. Adamı da normal zamanda tekmeleyecekken hoş tutmaya çalıştım. O an, önlüğünden anladım, Allahşükür'ün sözünü ettiği adamdı.

– Nasılsın Hicabi? diye mırıldandım elimi arkamda korumaya alarak.

– Duacınızım ağam, dedi.

Salaksalaksalaksalak.

– Sağ ol, sağ ol, diye mırıldandım aceleyle.

Hicabi faslı biterken öbür adam yanaşmaya başladı. O daha şehirli ve biraz daha yaşlı bir adamdı; o da, hemen aklıma geldi, Allahşükür'ün abisiydi, tipi hoşuma gitmedi, güvensiz bakışlı ama yine de inatla bakan biri, ceketinin düğmesi yokmuş da sol elinin üç parmağıyla önünü kapalı tutuyormuş gibi bir hareket yapıp sağ elini uzatmaya hazırlanırken Allahşükür araya girdi.

– Tamam abi, sen çık artık, dedi elini adamın omzuna koyarak, söyle, cenaze arabasını getirsinler.

Adam Allahşükür tarafından idare edilmeye alışık, bana hızlı, korkak bir bakış atıp sessizce gitti.

Kapının üstünde MORG yazıyordu.

Hicabi hep birden ona baktığımızı görünce birden paniğe kapıldı, cebinden anahtar çıkarıp kapıyı açtı, içeri girdi.

Alabildiğim en derin nefesi alıp hiç duraksamadan arkasından girdim. Daha aydınlık bir oda. Boş. Geniş. Soğuk. Soldaki duvarın ortasında yüksek bir metal kapı – belli, son kapı! Belli, buzhane kapısı!

Hicabi, eli buzhane kapısında, son bir kere bize, tek tek hepimize bakıp son bir onay bekledi. Onayı kimseye bırakmadım.

– Açalım, dedim.

Kendime inanamıyorum bazen!

Kapı açıldı, içeriden sert bir buz buharı dışarı kaçtı.

– Buyrun, dedi Hicabi, geriye çekilirken.

İçeride, bir sedyenin üstünde, kefenlenmiş bir ceset duruyordu. Artık hiç öyle derin nefes almaya filan çalışmadım, çünkü nefes alabilecek durumda değildim. Yüzüme ekşi, ku-

ru bir soğuk kokusu çarptı. Kalan nefesimi o kokuyu geri itmek için verip içeri girdim.

Amcam kocaman bir adamdı. Ayaklarının altından ve başının üstünden birer düğüm atılmış daracık bir kefenin içinde, insan, ama canlı değil. Bir insan görüp de, ya da örtü içinde bir insan vücudu, canlı olmamasını kavrayamıyordum. Ya örtünün altına saklanmış, bize numara yapıyormuş ya da örtüye sarınmış uyuyormuş gibi geliyordu. Onu hareket ettirdiğimiz, ona dokunduğumuz zaman bunları fark etmeyecek olması imkânsız görünüyordu. Çekine çekine başucuna yaklaştım.

– Tut abi, diye mırıldandı Allahşükür, ayakucuna geçip sedyeyi kulplarından tutarak.

Başucundaki kulpları da ben tuttum. Tutar tutmaz ellerim çıplak metale yapışır gibi oldu, hemen çektim, kurtardım. Allahşükür ne olduğunu anlamadı, boş boş bana baktı. Şimdi dışarıdan bez filan istesem yer bezi getirirler diye düşündüm. Çaresiz, ceketimi çıkardım, bez niyetine kulpları tutmak için kullandım. Ceket de yeniydi, karım almıştı ama ne yapalım. Sedyeyi ittim, kımıldamadı. Allahşükür çekti, yine kımıldamadı. Tekerlekleri buz tutmuş, yere yapışmış olmalıydı. Orada biraz daha kalırsak bizim de sonumuz iyi olmayacaktı. Tekerleğe bir tekme attım, buzdan kurtulacağına çat diye kırıldı, sedye bir köşesinden çöktü. Allahşükür'le birbirimize baktık. Nedense konuşmaya korkuyorduk ama bakışlarımızla da anlaşamıyorduk. Sonunda dayanamadım, vur, dedim. O da vurdu. Ben de vurdum. Bütün tekerlekler kırıldı, sedye havada elimizde kaldı. Artık çıkacaktık ki Allahşükür içeriye yanlış girmiş olduğunu fark etti, dönüp yüzünü kapıya verecekti, ama eli sedyeye yapıştı kaldı. Çekiyordu, kurtaramıyordu. Boş boş birbirimize baktık. Biraz daha zorlasa herhalde elinin derisi sedyede kalacaktı. Zaten bıyıkları da buz tutmaya başlamıştı. Benim de terim popomda donmaya başlamış, külotum çıtır çıtır ses çıkarıyordu. Donmanın ince pamuklu külo-

tumun ön tarafına doğru yayılabileceğini düşününce dehşete düştüm. Bekle, diye mırıldandım. Sedyeyi bırakıp dışarı çıktım. Hicabi'ye biraz sıcak su getirmesini söyledim. Anlamadı. Yıkamayı gasilhanede yapacağız, dedi. Onu da yaparız anacım, sen bize biraz sıcak su getir. Amcamın suyu ısınmıştı, ondan az bir şey al gel hadi bir koşu. Gitti. Elinde küçük bir çaydanlıkla geri geldi. Kaynar suydu. Eline öyle dökersem daha fena olurdu. Dök abi, dök, diye fısıldadı Allahşükür, bir şey olmaz. Döktüm. Çığlık attı. Amcam sallandı. Zaten ayakları havada duruyordu. Olmayacaktı. Ne yapsak olmayacaktı. Tekrar çıktım. Hicabi, dedim, şunu biraz ılıştır da gel yavrum. El değecek gibi olsun. Anladı. Onu beklerken Allahşükür bu sefer ayakkabılarının yere yapıştığını fark etti. Karşısına geçip durumuna baktım. Umutsuz görünüyordu. Başımı iki yana salladım. Senin için umut yok, Allahşükür, dedim, sen en iyisi amcamla kal, ben de Ankara'ya döneyim.

– Su, diye inledi Allahşükür, ılık su, Hicabi!

Amcam aramızda, hoca önümüzde, biraz sonra yürüyüşe geçtik.

Amcam ve sedye bir hayli ağır oldular. Hastanenin büyük olmaması işe yaradı. Sekiz on adım sonra hoca sola dönüp başka bir sessiz odanın kapısını açıp içeri girdi, bize döndü ve eliyle havada içeriye doğru zarif bir istikamet çizerek başını o tarafa vermemizi söyledi, Allahşükür geriye doğru çekildi, ben öne geçtim, içeri girdik; hocanın talimatına uyarak sedyeyi küçük odanın ortasında duran taş masaya bitiştirdik. Amcam şimdi sedyeden alınıp masanın üstüne konulacaktı. İçeride genç bir hoca daha vardı, yeşil muşamba bir önlük giymiş, kollarını sıvamıştı, yıkamak gibi nazik ve insani bir işten çok kasaplık gibi vahşi bir işin erbabına benziyordu; arkasındaki tezgâhta suyu hazır etmiş, elleri belinin iki yanında, bekliyordu. Masanın başına geçip kontrolü ele aldı.

– Şimdi, bir dakka, acele etmeyin, iki yanından ikişer kişi

yavaşça kaldırıp masaya alalım, dedi.

Allahşükür'ün yanımıza aldığı iki adam bunun içinmiş. Onlar da girdiler. Hocalar kenara çekildi. Ağır kaldırmayı sevmiyorlardı. Bel fıtığı olmak istemiyorlardı. Allahşükür'e masanın öbür yanına geçip oradan, masanın üstünden uzanmasını söylediler. Öyle yaptı, karşıma geçti. Avuç içi derisinden ince bir tabakayı sedyenin kulplarında bırakınca iyice asabı bozulmuştu. Ellerimiz amcamın sırtının altına girdi. Soğuk, sert, yapışkan. Ve kımıltısız. Dehşet verici bir şey o kımıltısızlık. İki adam da karşılıklı dizlerinin ve kalçasının altından tuttu, Allahşükür herkesin kaldıracağı ağırlığı şöyle bir hissettiğinden ve kaldırmaya hazır olduğundan emin olunca, Hadi tek seferde, bir iki üç hoop! dedi.

Amcam masadaydı. Kefeninin sırt kısmı orada burada acı bir yırtılma sesi çıkararak birkaç parça halinde sedyede yapışık kaldı.

İki adam ellerinde pasaklı bezlerle sedyeyi alıp çıktılar.

– Tabutu kapının önüne getirin de, dedi genç hoca, kapıda dikilen Hicabi'ye, orda dursun. Güzelcene yıkar, paklar, kefenine sarar, duasını okur, tabutuna yerleştiririz, burdan öylece çıkar gider, bir daha hiç şey etmezsiniz, he mi?

– Tamam hocam, dedi Allahşükür ters ters, hadi uzatma.

Allahşükür, bazen ona da inanamıyordum, şaşırtıcı bir hızı ve patron benim deme usulü vardı. Aniden duruma el koyup insanın içine korku salıyordu. Hoca sindi.

– Kapıyı kapatalım mı? diye sızlandı.

– Kapatıcaz, dedi Allahşükür. Zaten kapıdaydı, çıkmadan bana baktı. Sinirli olduğunu anladım. Sadece hoca yüzünden bir anda sinirlenmiş olamazdı, belki o andan o da çok korkuyordu ve girdiğimizden beri işime bakmaya çalıştığım için ona dikkat etmemiştim. Kolay değilmiş demek ki.

– Ben dışarıdayım, dedi.

Başımı salladım.

Kapı kapandı. Yaşlı hoca da üstündeki cüppeyi çıkarıp duvarda asılı duran muşamba önlüğü giydi, amcamın ayakucuna geçti.

– Hadi bismillah, dedi.

9

Amcamı açmaya başladılar.

İlk gördüğüm ayakları oldu. Ben olsam önce başım açılsın, şöyle bir oh diyeyim isterdim. Soran olmadı. Ölü olmak kötü bir şey, birilerinin insafına bırakılmak, hayır diyememek, itiraz edememek, canı yanınca bağıramamak. Eminim amcam hepsini yapabiliyor olmayı çok isterdi, çünkü adamlar özensizce, hızlı hızlı hareket ediyorlardı. Anlıyordum, onlar yıllardır her gün ölü yıkıyorlardı, hareketleri otomatikleşmişti, ama amcam da bir kere ölüyordu, insanca davranış beklemeye hakkı vardı. Benim de vardı onun vekili olarak, ama o hakkımı kullanmalı mıyım, karar veremedim. Galiba hiç kavga edecek halim yoktu. Allahşükür, asıl o haklıydı, sen bir kere ölmeyegör, derken.

Amcamın ayakları başparmaklarından iple birbirine bağlanmıştı. Herhalde kefencilerin geldiğini görünce kaçmaya çalışmış ama uzağa gidememişti. Onlar da uslu dursun diye ayaklarını bağlamışlardı. Bu âdetleri çıkaranlarla şehrin girişindeki nüfus tabelasını yazdıranlar aynı türden adamlar olmalı. Kalın kafalılık onları birleştiriyor. Amcam için üzüldüm. O kadar parayı sonunda bu üç kuruşluk öküzlerin eline düşmek için kazan. Bu memlekette her şeyin sonu kötü bitiyor.

Geniş, büyük, kalın ayaklar. Tırnaklarının rengi bozuk, gri gibi bir renk. Tırnak rengi ve kalitesi sağlık işaretidir, dediğini duymuştum karımın bir keresinde, kendi eliyle benim elimi yan yana tutup karşılaştırırken. O sırada karım orada

olsa onunla hemen oracıkta seks yapardım. Hayatta yapılacak en temiz iştir seks, akıl sağlığını korumak ve hayata tutunmak istiyorsan. Amcamın da hoşuna giderdi bizi seyretmek. Nasılsa ölü diye düşüneceğimizi bildiği için rahat rahat seyrederdi. Karımın ne kadar faal bir kadın olduğunu görünce, belki biraz kederlenirdi ve derdi ki, yazık, biz böyle şeyler yaşayamadık. Ama benim adıma sevinirdi. Ben de onun adına sevinirdim, adamcağızı mutlu gönderdik diye. Çünkü bir daha nerede görecek zavallı.

O sırada amcam elini tutmamı istedi. Bu isteğini gayet tabii buldum. Aynı şey benim de içimden geliyordu. Sevgiden falan değil, hayır, kimse kimseyi kandırmıyor, sadece bir dayanışma hareketi olarak. Benden başka kimsesi yoktu orada. Hayatının sonunda hayatım boyunca benim olduğum kadar kimsesizdi o an. Kederlendim. Ama olmaz, farkında değil, diye itiraz edilecektir soğukkanlı arkadaşlar tarafından, sanki kendileri gelip amcamı yıkamışlar da farkında olup olmadığını biliyorlarmış gibi. İnsanı aklıselime davet eden akıllardan ve çenelerden nefret ediyorum. Nereden biliyorsunuz?! Hayatta tecrübeden edinilmiş faraziyelere saygı gösterebilirim, ama kulaktan dolma edinilmiş faraziyelere veya nazariyelere asla. Çünkü ölüler duymaz! Yok ya! Ben amcamın duyduğunu hissediyordum. Her şeyin farkında olduğunu anlıyordum. Aklımdan geçenleri bile okuyabildiğini fark ediyordum. Nasıl? Bilmiyorum. Belki kan çekimi yoluyla. Kan dili diye bir şey olabilir, ve kan konuşması. Bilmeme imkân yok, ama oluyordu. Hem de o kadar hızlı oluyordu ki hoca kefenin üst kısmını açıncaya kadar, amcam bana üstünü kapatıp onu oradan götürmemi istediğini söylemeye başlamıştı. Bana kalsa götürürdüm. Yıkanacak da ne olacak! Hele burada bunlar tarafından yıkanmak insanı temizleyeceğine daha da pisletir. Adamlar temiz de değiller, nazik de. Oda ise farelerin bile uğramaya tenezzül etmediği bir yer. Alır, nereye istiyorsa götürür, pa-

şa paşa gömerdim. Ama yapamadım. Cesaret edemediğimden değil. Ederdim. Ama etmeme kalmadan hoca örtünün üst kısmını da açıp amcamın yüzünü ortaya çıkardığı için.

O zaman her şey değişti.

Amcam sustu. Utandığı için sustuğunu düşündüm. Ben de sustum ve bir anda koptuk. O içine kapandı, ben üstüne eğildim. Çünkü önümde yüzü insanlıktan çıkmış bir adam yatıyordu. Boynu ve yüzü iri mor lekelerle kaplıydı. Aralık, içleri kahverengileşmiş gözler. Kulaklar çürüyüp düşmek üzereymiş gibi kararmış. Feci halde bir ölü yüzü. İnsan, elinde olmadan, neden diye soruyor, neden böyle olsun? Sonra hızla izah etmeye çalışıyor, görüntüye mazeret arar, onu ve kendini mazur göstermek ister gibi. Çenesini bezle çok sıkı ve çok erken bağladıkları için kulakların kenarından dağılan basınçla surat deforme olmuş, ondan, diyorum. Sözlerimi kimse duymuyor, ben de inanmıyorum. Bunun üzerine diyorum ki, herhalde araba kazasında öldü, başını ön cama vurdu, bu kadar hasar ondan. Buna inanılabilir. Bununla yetinilebilir. Ama hayır, diyorum kendime, kaza olsa söylenirdi, yol boyu bir araba kazasından bahsettik, bir diğerinden de rahatlıkla bahsedebilirdik. Başka sebep aramalı.

Amca, nasıl öldün, yüzün gözün nasıl bu hale geldi?

Cevap yok.

Amca, sana bunu kim yaptı?

İçimde bir kıpırtı başlıyor ve incecik bir ses gibi uzuyor. Damarlarımın uzadığını, inceldiğini, kopacak gibi gerildiğini hissediyorum. Amcam bendeki değişikliği seziyor, cevap vermeye çalışıyor, ölümün duvarını aşmak, bana anlatmak için mücadele ediyor. Kendini hırpalıyor ve galiba acı çekiyor.

Acele etme amca, daha buradayım, kendini zorlama, nasılsa söylersin. Sen gitmek isteyinceye kadar seni bırakmam. Ayrıca bunu da yapanın yanına bırakmam. Merak etme.

Konuşmayı sürdüremedim. Çünkü o sırada yaşlı hoca am-

camın başına eğildi, parmaklarının ucuyla, neredeyse sadece tırnaklarıyla, bezin iki yanını tuttu, azıcık sağa sola oynattı ve Düşmüş, diye mırıldandı.

Ne düşmüş, diye soracaktım, genç hoca da yanına eğildi. Yanak yanağa verip amcamın başına eğildiler. Çok tuhaf bir durumdu. İnsanın kafasından ne düşer? İki adım atıp ben de eğilsem görecektim ama cesaret edemedim. Cesaret, orada bulunduğum süre içinde, hep biraz geriden geliyordu.

– Kurumuş, dedi, genç hoca, çekmiş, büzülmüş. Ondan.

– Biliyordum, dedi yaşlı hoca. Çöz şunu.

Genç hoca amcamın çenesinin altında duran düğümü çözdü ve bezi usulca geri açarak toplamak varken pat diye çekip çıkardı. Amcamın kafası iki yana sallandı. Kendimi tutamadım.

– Öküz! dedim. Yavaş olsana, hayvanoğluhayvan!

Adam bana kaşlarının altından korkuyla baktı, kendini korumak ister gibi bez parçasını iki eliyle göğsünün üstünde tuttu.

– İşimize bakalım, işimize bakalım! dedi yaşlı hoca, yüzü kızararak.

Yine bir şey oldu. Şimdi anlatırken bile orada olanlar bitmeyecekmiş gibi geliyor. Ama atlayıp geçemiyorum da, çünkü hakikaten acayip bir durumdu. Yaşlı hocanın elinde, genç hoca bezi çıkarınca serbest kalmış olduğunu anladığım büyük, yuvarlak bir deri parçası vardı. Öfkenin üzerine şaşkınlık, arkasından korku, arkasından baygınlık duygusu geldi. Amcamın kafa derisi yüzülmüş, adamın elinde sallanıyordu! Yani öyle sandım. Gözlerimi kaçırdım, bu sefer de amcamın çenesinin altında, gıdısının ortasında kapkara, yuvarlak bir leke gördüm, belki ceviz büyüklüğünde. Bez çıkarılınca ortaya çıkmıştı. Yanık lekesi gibi. Elimde olmadan eğildim, o lekenin içinde daha küçük bir leke vardı. Serçeparmağı ucu kadar bir leke. Galiba o sırada bir tür baygınlık geçirmeye başlamıştım. Bayılıyordum ama bayılıp kendimden geçmem za-

man alıyordu ya da zaman iyice yavaş geçiyordu.

– Isıtsak açılır mı? dedi genç hoca.

– Önce yıkayalım da bari, dedi yaşlı hoca. Dönüp elindeki deriyi arkasındaki tezgâha bıraktı. Sonra bana baktığını fark ettim ama ona bakmadım, nasılsa bayılacağım, bari bayılmadan şu kafanın nesi var, göreyim, dedim, amcamın başucuna doğru geçtim, hoca bana bir şey demek istiyormuş gibi elini kaldırır ama hemen vazgeçip indirirken amcamın başına eğildim ve başının tam tepesinde koca bir çukur gördüm. Kenarları dışa doğru açılmış bir çukur. İçi siyah, kahverengi, bordo, karmakarışık bir kabartı, kenarlarda ufak çıkıntılar, göçükler.

Bayılmak, gördüğüm şey karşısında hafif kalacakmış, yapacak başka bir şey de yokmuş gibi, usulca kendime geldim. Galiba yine korku, aklımı başıma getirdi. Geriye doğru bir adım attım, sırtım duvara yapıştı ve öylece durdum.

Amcam intihar etmişti. Tabancayı çenesinin altına dayayıp kafasına sıkmıştı.

10

Ölmüş bir amcayla kendini öldürmüş bir amca arasında fark var. Sonuç aynı olsa da fark var. O fark beni de farklı yaptı. Yıkama odasından çıktığımda etrafa bakışım değişmişti. Bir anda her şeyden soğumuştum. Gelecek dağılıp gitmişti. Aklımda onlarca soru dolaşıyordu ama hiçbiri cevap istemiyordu.

İntihar tedirgin edici bir şeydi. Geride kalan herkesi biraz suçlu yapıyordu.

Allahşükür beni koridorda bekliyordu. Çıkmama şaşırmadı, sadece merakla yüzüme baktı. Değiştiğimi anladı. Soru sorulmayı bekleyen, açıklama yapmaya hazır bir hali vardı.

Öyle birine soru sormamak gerekir. Ortada bir esrar vardı ve belki en doğrusu öyle kalmasıydı. Bir şey demeden yanından geçtim, dışarı çıktım, çay içtiğimiz banka oturdum, yola doğru dönüp karşıdaki çam ağaçlarını, aralarından puslu ve yorgun görünen denizi seyretmeye başladım. Hocalar herhalde beş on dakika içinde işlerini bitirirlerdi. Sonra vazifemi sakince yapmaya devam edecektim. Sonra, sonrasından artık emin değildim. Umurumda da değildi.

Yarım saat öncesine kadar her şey çok güzeldi. Amcam ölmüştü, mirası bana kalmıştı, beni müthiş bir araba ve özel şoförle alıp getirmişlerdi, insanlar beni çok sıcak karşılamıştı, işlerin başına geçme ihtimalim benim kuruntum olmaktan çıkıp resmen ilan edilmiş, harikulade bir mecburiyet şeklini almıştı, tek rakibim, mirasın diğer ortağı, yengem bile beni göreceği için heyecandan bayılmıştı, o kadar istendiğim bir yerdeydim ve her şeye aynı duygularla karşılık vermeye hazırdım. Ama şimdi? Miras, eğer hâlâ kalıyorsa, akıl almaz yükleriyle birlikte kalıyordu. Ah amca! diye dert yandım amcama, Niye doğru düzgün ölmedin de beni böyle sıkıntılı duruma soktun? Durup dururken üzülmek zorunda bıraktın? Üstelik senin gibi arkasından kimsenin üzülmediği bir adam için.

Kızgınlıktan, şaşkınlıktan değil, gerçekten, henüz yengemi görmemiştim ama, gördüğüm hiç kimse amcamın ölümüne üzülmüş görünmüyordu. Ne evin etrafındakiler, hadi onlar etraftakilerdir diyelim, ayıp olmasın diye gelmişlerdir, ne evin içindekiler, ne de amcama o kadar bağlı görünen Allahşükür. Beklenen bir ölüm müydü? Hatta istenen bir ölüm? Olur olur. Eğer amcam babam gibi biriyse çok rahat olur. Ben kendimi bildim bileli şu herif ölüp gitse de kurtulsak diye dua etmedim mi? Ettim. Amcama da etmişlerdir belki. Sonuçta babamın kardeşi. Hayır, hayır. Öyle biri olsa içeride onunla yakınlık kuramazdım. O da zaten suratıma bakmazdı. Bildiğim bir şey, kötü insandan iyi ölü olmaz, kötü insa-

nın ruhu da kötü olur. Yok. Amcam kötü adam değil. Bundan eminim. Kötü adam kendini vurmaz. Ama iyi adam niye kendini vursun? Ben kendimi vuruyor muyum?

Düşünmek faydasız.

Bende de ne aile varmış ya! Ne kısmetsiz adammışım!

Keşke karım yanımda olsaydı. İnce ince bir şeyler söyler moralimi düzeltirdi. Mesela derdi ki, en asil hareketi yapmış intihar etmekle. Keşke herkeste o cesaret olabilse. Sanatkârane bir tercihtir zor görünse de. İyi bilirim, ben de defalarca intihar ettim sahnede.

Peki beni niye apar topar getirip içeri soktular? Niye amcam yıkanırken yanında olmak zorundaydım? Ki değilmişim meğer. Hoca şart değil, dedi çünkü sonra. Çıkabilirsin. Normali çıkmandır zaten. İşimizi yaparken yanımızda kimseyi istemeyiz esasen. Çünkü ölü yakını olmak zordur hakikaten.

– İyi misin abi?

Allahşükür. Yanıma oturdu.

– İyiyim.

– Moralin bozulmuş?

– İyiyim.

Konuşmak istemediğimi anladı.

Yoldan hiç araba geçmiyor. Yolu boşuna yapmışlar. Koca şehre sabahtan beri benden başka kimse gelmedi. Giden de yok. Acaba ben mi gitsem?

Amcama veda ettim: hâlâ kurşun deliğinin yarattığı şoktaydım ve nasıl oldu bilmiyorum ama hocanın sözlerinden sonra yine yan tarafına geçtim, bir elimle elini tuttum, diğer elimle şakaklarındaki kurumuş seyrek saçları hafifçe geriye yatırdım, yarı açık gözlerini kapattım. Kulağına doğru eğildim. Merak etme, dışarıdayım, bekliyorum, dedim. Kuru, sert elinden elime hızla hafif bir sıcaklık geçti.

İyi ayrıldık.

Bir yandan küskündüm ama bir yandan da amcamla aram-

da bir bağ kuruldu. İnsanın ölümüyle ruhunu teslim etmesi arasında bir süre var. Yani insan ölünce ruhu hemen gitmiyor, bazen kalabiliyor, tahminim. Halledilmesi gereken hayati bir mesele varsa mesela. Söylenmesi gereken son bir söz, bir veda ya da bir el sıkışma için. Söyledi de. Ne söyledi bilmiyorum, ama söyledi. Yakın olduğumuzu anladım. Belki ona dokunabileceğim tek anın yıkama sırasında olacağını bildiği için yıkamada bulunmamı vasiyet etti. Kim bilir. Belki de yengemin fikriydi. Kocası için böyle bir şey düşündüyse yengem de iyi bir kadın olmalı.

Yoldan bir at arabası geçiyor. Tuğla yüklü. İnşaat mevsimi. Arabacı nal seslerine göre bir düzen tutturmuş, zavallı atları iki adımda bir kırbaçlıyor. İt oğlu it! O kırbacı alıp ona yedirmek lazım. Gitti. Nal sesleri. Onlar da gitti.

– Abi, çay getirttim.

Allahşükür bende ciddi bir durum olduğunu anladı. Sesi çekingen.

– Bırak oraya.

Çayı arkama, aramıza bıraktılar. Konuşmaya halim yok.

Yine de olan bana oldu. Pişman mıyım? Pişmanım. Keşke hiç gelmese miydim? Keşke hiç gelmeseydim. Miras filan boş iş. Burada ıstırap var. Evet, insanlık, hısımlık, ahbaplık filan da var ama ıstırap çokça var. Artık hiçbir şey olmamış gibi çekip gidemem de. Çünkü bir şey oldu. Amcamla aramda bir şey oldu ve beni ağırlaştırıyor.

– Çayına şeker atayım mı abi?

– Az beni rahat bırak ya!

Sustu. Darılacak. Darılsın.

Salaklaşma. Ne ağırlaştıracak? Üzüldün, moralin bozuldu, o kadar. Gider güzel bir yemek yersin, akşam bir güzel hamam, geceleyin de bir güzel uyku, oh! Sonra da Ünye'yi Ünyelilere bırakır, paranız pulunuz sizde kalsın der, basar gidersin. Yalnız şu arabada aklım kalacak. Acaba bir tek arabayı alıp mı

gitsem? Allahşükür bırakır mı? Arabada onun da gözü var. Bana yedirmez. Bu küçük adamların aklı biraz dengesiz olur. Çeker vurur ha. Nereye vuruyor! Gidiyorum ulan! Yoksa babamın hayaletiydi, amcamın ruhuydu, işti, araziydi derken bu aile meseleleri hayatımı elimden alıp götürecek, beni buralara mahkûm edecek, en sonunda ben de amcam gibi kafama bir tane sıkıcam. Apaçık. Yaşlı karıma ve küçük memuriyetime dönüyorum. Geldim, amcamın gönlünü yaptım, inşallah sevap işlemişimdir ve inşallah hayır duasını da almışımdır ve gidiyorum, geldiğim gibi gidiyorum. Hadi hoşça kal amca! Rüyama girmek istersen beklerim, başımın üstünde yerin var! Ama benim burada yerim yok! Seninle Ankara'da hasbıhal ederiz.

Kalktım, Allahşükür'e döndüm. Oğlan bir anda ne olduğunu anlayamadı, bardak sallandı, eline sıcak çay döküldü. Bardağı öbür eline alıp elini salladı.

– Bu araba benim mi Allahşükür? dedim.

– Tabii ki senin abi, o nasıl söz öyle. Her şey senin.

– Ver o zaman anahtarı.

Elimi uzattım.

– Anahtar üstünde, diye kekeledi.

Dönüp arabaya baktım. Anahtarı üstünde bir araba, anahtarı üstünde olmayan bir arabadan farklı görünmüyordu. Tekrar önüme döndüm.

– Ben gidiyorum, dedim. Vazifemi yaptım. Bitti. Dönüyorum. Bir gün Ankara'ya gelirsen uğra, çayımı iç.

Allahşükür tek kelime edemeden dondu kaldı. Yanmış eli havada, öbür elinde çay bardağı, ağzı açık, gözleri irileşmiş, kıpırtısız, nefes bile almadan.

– Hoşça kal, dedim ve dönüp arabaya gittim.

Arkamdan koşacağından, sesleneceğinden filan korkuyordum. Tek ses çıkmadı. Tek hareket olmadı. Anahtar gerçekten üstündeydi. Binerken baktım, çantam da arka koltukta duruyordu. Yolda yemek ve ihtiyaç molası verir, külotumu

değiştiririm diye düşündüm. Benzin param yok ama Allah büyük, veresiye alırız, nasılsa bir acıyan çıkar. Motoru çalıştırdım. Ne güzel ses, yarab! Kurtuluşun sesi!

Hareket ettim. Burnumu yola verdim, yola çıkmadan bir an durdum, kurtuluşumun tadını çıkarmak ister gibi dikiz aynasından baktım, en arkada gasilhane kapısında adamlar, onların önünde Allahşükür, bıraktığım gibi kımıltısız, sadece omuzları düşmüş, önüme baktım, yol boş, geliş de gidiş de; sağ tarafım Ünye, sol tarafım Ankara, sola sinyal verdim ve kayarcasına sola döndüm, burnumu düzeltip yola koyuldum, gaza bastım, vitesi yükselttim, gaza bastım, tekrar yükselttim, çok seri arabaydı, az sonra dördüncü viteste yaylana yaylana uçmaya başladım. Yol güzeldi. Sadece hava hızla kapanıyor gibiydi. Daha iyi, dedim, güneş gözümü almaz, çünkü batıya doğru gidiyorum, batan güneşe doğru gidiyormuş hissine de kapılmam. Hava kapanmakla kalmadı, sis de bastırdı. Ya ben sandığımdan ya da tabiat hadiselerinin hızından daha hızlı gidiyordum, bir anda yoğun bir sise girdim. Bir anda. Denize dalar gibi. Önümü, bütün yolu kalın bir sis perdesi kapladı. Ayağımı gazdan çektim. Korkutucu bir şey oluyordu. Sis katılaşıyor, önüme ve üstüme çöküyordu. Arabanın tavanından çıtırtılar gelmeye başladı, tavan ağırlığın altında esniyordu. Hemen arkasından sis kar duvarına dönüştü, çığ altında kalmış gibi oldum. Korktum, hatta çok korktum ama aklım da bir yandan ayaklanmış, beni sürüklemeye devam ediyordu. Bu gerçek değil, diyordu, gerçek olamaz, devam et, sis mis yok, kar mar yok. Görünmeyen çok şey gördün hayatında ama bu defa görünen bir şeyi görmezden gelmen lazım. Araba iyice yavaşlamıştı. Vites küçültüp tekrar gaza bastım. Çok değil, ama bastım, motor yeniden devir kazandı ve karın içine daldım. Dalmamla arabanın önünden, altından ve yanlarından sürtünme sesleri gelmeye başladı. Şimdi sis de değil, kar da değil, daha başka, daha

sert bir şeydi içinde bulunduğum şey, kaskatı bir şeydi ve arabaya direnç gösteriyor, hızını kesiyor, motoru zorluyordu. Her yandan gıcırtı yükseliyordu, tavan çatırdıyordu. Arabanın içinden de, dişliler dönmüyor, takılıyor gibi katır kutur sesler çıkıyordu, debriyaja tam basmadan vites değiştirmeye kalkınca şanzımandan acayip takırtılar gelir ya, öyle. Arabanın yaşadıkları bana, gitme! Dur! diye bağırıyordu. Düşünmeye çalışıyordum ve olmakta olan şeylerin olmakta olduğuna inanmamak istiyordum. Hepsi hayal, diyordu aklım, hepsi kandırmaca. Devam et. Geçecek. Kurtulacaksın. Sıyrılıp gideceksin. Birkaç saniye sonra bütün sesler öyle dayanılmaz bir hal aldı ki az daha zorlasam arabanın tüm kaportası yamulmuş, bütün dişli aksamı dağılmış, motoru yanmış olacaktı, belliydi yani. Dayanamadım tabii, hele hepsinin gerçek olma ve arabayı hurdaya çevirme ve beni içinde ezip yok etme ihtimalini, çok uzak ihtimal de olsa, ölümümün annem, babam, abim gibi bir araba kazasında parçalanmak suretiyle olacağını hesaba katınca.

Durdum. Sağa çektim. Bekledim. Nefes nefese olduğumu fark ettim. Arabanın dışına bakmak için inmeye çalıştım. Kapıyı zorladım. Açılmadı. İnci beyazı, yapışkan, incecik bir toz yığını ön camı kaplamıştı. Silecekler kıpırdamadı bile. Sonunda korka korka pencereyi açtım. Toz içeri hücum edecek diye korkuyordum ama toz camın dışında bir duvar keskinliği içinde durdu. Şimdi beyaz çimento bloku gibiydi. Neyse ki nefes alabiliyordum. Arabanın dışını, boyasını çok merak ediyordum, çıkan seslere bakılırsa kaportayı dağıtmış olmalıydım. Ama bütün bunlar geçinceye kadar bir şey görmeyi umamazdım. Motoru kapattım, bekledim. Ne beklediğimi bildiğimden değil. Yapacak tek şey durmak ve beklemekti.

Elim. Sol elim ısınmaya başladı. Küçük kısa dalgalar halinde avucuma bir sıcaklık geliyor, gidiyordu. Amcamın elini tuttuğum elim.

Olanları anlamaya başlıyordum. Bana, gitme! deniyordu. Sertçe deniyordu. Gitmek istiyordum. Gitmeyi denemek zorundaydım. Bunlar gerçek değil, dedim. Aklın, yani aklın değil de, aklının sinsi bir yanı sana oyun oynuyor, ya da amcan ya da amcan adına çalışan birileri aklımla oynayıp seni kendin dışındaki bir şeye inandırmaya çalışıyor, inanma, yürü, bas git!

Gözlerimi yumup bir iki dakika bekledim. Derin derin nefes aldım, uzak güzel şeyler düşündüm, bekâr evimi, yatağımı ve bilhassa telefonumu, daha pencerelere perde alacaktım, ölçü alsın diye önce perdeci getirip, sonra onunla dükkânına gidip kumaş ve tül seçip. Küçük şeylerle mutlu olan bir adamım ben, dedim, ve küçük şeylerim bana yine yetecek, yine dairemde çalışmaya başlayacağım, para biriktireceğim, bir gün genç güzel bir kız bana âşık olacak, kendini bana verecek, yeni evimde bir süre mutlu olacağız, daha güzel bir kız bana âşık oluncaya kadar, ve karımdan boşanacağım ve daha hür bir âşık olacağım.

Gözlerimi açtığımda dışarıda değişen bir şey yoktu. Sis, buz, toz, her neyse. Galiba bu dünyaya ait olmadığı için adını bulamadığım bir madde. Olsun. Deneyeceğiz. Kontağı çevirdim. Motor çalıştı. Kurtuluşun sesi geldi.

Vites ve gaz. Araba hareket etti ama yine aynı korkunç sesler. Durdum. O sırada birden karşı taraftan at arabası çıktı, biraz önce bu yana geçen aynı araba ve aynı adam, yükü boşaltmış, bu kez çüşşş desturrr gibi tuhaf sesler çıkararak, dizginlere asılıp geriye doğru yaslanarak arabayı durdurdu. Atlar havayı dağıtmış olmalı, adamla aramız şeffaflaştı, havadaki madde bir kez daha şekil değiştirdi, kim bilir hangi isimsiz, bizlerce tanınmayan bir maddeye dönüştü.

– Selamünaleyküm yeğenim, dedi. Yolculuk ne tarafa?

Bayağı ihtiyar bir adamdı. Belki birkaç yüz yaşında. Ama en çok seksen gösteriyordu.

– Aleykümselam dayı, dedim. Gördüğün gibi hiçbir tarafa.

Ama gidebilsem Ankara'ya gideceğim.

Adam dudaklarını büktü. Niyetimi beğenmemişti.

– Beyhude çaba, dedi. Geldiğin gibi dön. Gidecek bir yerin yok.

Adama anlamadan baktım. Bir elçi? Bir iyi niyet zebanisi?

– Sebep? dedim. Beni biraz aydınlatsan dayıcım be, güzel dayım benim!

– Sana bütün yollar kapalı yeğenim. Beyhude yorulma. Büyük sözü dinle.

Adam, deeh! dedi, dizginleri havalandırdı, atlar yürümeye başladı. Dönüp arkasından baktım, yavaşça beyazlığın içine girdi, kayboldu gitti.

Peki. Makul adamımdır. Kaybetmekten korkarım çünkü, tabii kaybolmaktan da. Ne söyleniyorsa yapacağız. Aklımı okumuyorsa sözlü olarak ifade edeyim de araba daha fazla zarar görmesin diye camdan başımı çıkarıp havaya doğru seslendim:

– Amca, tamam, mesajı aldım, dönüyorum! Yolu aç!

Sola sinyal verdim, beni izliyor ve etrafımdaki maddeyi idare ediyor olabilecek herkes dönmeye kararlı olduğumu görsün diye sinyal yanarken biraz bekledim, beklerken ağır ağır direksiyonu sonuna kadar sola çevirdim, usul usul kalktım, U dönüşü yapmayı denedim ve baktım engel olan bir şey yok, izin çıkmış, kolaycacık döndüm. Ne ses ne bir şey. Hızla açıldı ortalık, yeriyle göğüyle yol kenarı tabelalarıyla dünya geri geldi. Şimdi önümü gerisingeri Ünye'ye çevirmiş, tatlı tatlı gidiyordum. Mercedes'in kıpkırmızı kaportası önümde pırıl pırıl, çiziksiz parlıyordu. Yalnız o son ince toz, hani inci beyazı gibi dediğim, camın altındaki havalandırma ızgarasının deliklerine yapışmıştı. Diğer dünya bu dünyada iz bırakıyor olsun, söyleseler inanmazdım. O tozu daha sonra amcamla ve benzerleriyle ilgili durumlarda tekrar gördüm. Nasıl güzel bir beyaz ve nasıl yapışkan! Ne anlattığını, ama, hiç anlayamadım. Sadece ifade et-

me ve anlaşılma isteğiyle ilgisi olduğunu tahmin edebiliyorum. Etkisi ise duraksatmak. Sanki her seferinde görmeden geçmemi ya da görmezden gelmemi engellemek için kullanıldı.

Olanları kabul etmeye başladım. Bana, Kal! deniyordu. Gitmek istiyordum ama kalmak zorundaydım.

Peki, dedim, madem gidemiyoruz, biz de kalırız.

Meğer o kadar sürate rağmen fazla uzaklaşmamışım. Az sonra sol tarafta çam korusunu, sağ tarafta da hastaneyi gördüm. Sağa sinyal verip usulca hastaneye girdim.

Allahşükür bankta oturuyormuş, arabayı görünce sevinçle ayağa fırladı. Elindeki çay olduğu gibi duruyordu, bardağı kaldırıp çalıların arasına attı, gözleri ışıl ışıl arabaya doğru yürüdü. Onu ezmeyeceğimden emindi. Durdum. Motoru kapatıp aşağı indim.

Allahşükür ellerini iki yana açıp önümde durdu. Beni bağrına basacak diye korktum. Sadece kollarımdan tuttu.

– Abi, bu sefer cidden gittin sandım ha, iki gözüm önüme aksın ki, dedi şen bir sesle.

– Ben de öyle sandım, ama gidemedim, döndüm, dedim.

Dönüp arkaya baktım, yola. Asfalt pırıl pırıl uzanıyordu.

– Senden de bunu beklerdim, dedi.

Sonra usulca halsizleştiğimi fark ettim. Bacaklarım beni ayakta tutmak istemiyordu. Gidip banka oturdum. İçim korku, heyecan, sevinç karışımı bir duyguyla titriyordu. İstisnai bir yaşantı yaşamıştım ve durdukça daha da etkisinde kalıyordum.

Allahşükür'e baktım. Yüzü çocukça bir merakla doluydu. Ona şevkle gülümsedim.

– Benle ilgisi yok, dedim. Amcam bırakmadı.

Allahşükür sözümü hangi anlamda anladı, bilmiyorum. Bir şey demedi. Benimle ilgili her şeyi iyi yanından alan bir çocuk. Onu arada bir hor görüyorum ama bizden biri olduğunu biliyorum. Aramızda güven sıkıntısı yok. Tahminen bu süreç içinde o ve ben dünyadaki en yalnız iki adamız. O kim olduğunu

bilen biriyken, ben bilmeyen biri olarak daha yalnızım. Tabii bir de amcam var. Az önce önümü kesen şey. Bu beni tüm yalnızların en yalnızı yapacak olan, yapmaya başlamış olan, yapıp bitirecek olan şey. İç baygınlığı gibi olan his geçti, ürperti ve dirilik hissetmeye başladım.

– O şey neydi Allahşükür, dedim, amcamın kafasındaki? Deri mi, kâğıt mı ne?

– O mu? O şey... deri. Kuzu kestik. Kuzu derisi.

– Ne lüzum vardı? Niye zavallı kuzuyu kestiniz? Bir de derisini yüzdünüz? Sonra da amcamın kafasına yapıştırıp adamı komik duruma düşürdünüz?

– Ya, ne bileyim, babamlar yaptı.

– Babanlar. Kaç tane baban var Allahşükür?

– Babam, dedem, cicidedem, ciciannem. Bir de hoca.

– Bu hoca? İçerideki?

– He.

– Peki, cicidede, cicianne dediğin kim?

– Dedemin babası. Yani babamın dedesi. O da onun karısı.

– Çüş lan. Dedenin hayatta olması bile mucizeyken dedenin babası da hayatta ha? Hem de karısıyla. Sağlam kan varmış lan sizde.

– N'apim abi, öldürmeyen Allah öldürmüyor.

– E sen öldür.

– Bak gine başladın. Gine kafa yapıyorsun.

– N'apim. Bir sigara ver. Başımdan acayip şeyler geçiyor. İleride bunun romanını yazsam kimse inanmaz. Gerçi ben yazmayı bilmem. Okumayı bile zor öğrendim. Abim hayatta olsa ona anlatırdım, o yazardı. Gerçi ona da pek kimse inanmazdı. Çünkü inanılır gibi değil. Ulan... Yolda az kalsın... Peki niyeydi abi, deri meri? Dertleri neydi seninkilerin? Ceset çirkin durmasın diye mi?

– Ya bizim burda millet ölünün yüzünü açmaya çok meraklıdır. Camide bir helallik alırlar.

– Nasıl helallik? Yanağından makas mı alıyorlar?

– Yani işte şöyle bir yüzünü açar, dua okurlar. Muhabbet nişanesi gibi. Her halin makbulümüz gibi. Kardeşimizsin gibi. Öyle. Sevaptır denir. Yani istemezsek açtırmayız da, olur da bir kaza olursa, bir an boş bulunursak filan diye dedik.

– Kafasındaki patlak görünmesin istediniz, öyle mi?

Allahşükür bir şey demedi, hafifçe başını oynattı. Rahatsız olmaya başlıyordu. Bütün meselenin kalbine geliyorduk. Bir adım daha atarsam kalbine dokunacaktık. Attım.

– İntihar ettiğinin bilinmesini istemediniz. Utandınız.

Allahşükür bu sefer hiçbir şey demedi. Gözleri kısa kıpırtılarla etrafımızda olmayan şeylere bakmaya başladı. Benimle aynı fikirde değildi, o kadarını anladım, ama kendi fikri neydi, söylemekte zorlanıyordu. Üsteledim.

– Ya da dinen şey diye, günah diye.

Allahşükür elindeki sigarayı attı.

– Konuşacağız abi, dedi. Onun sırası da gelecek.

– Sırası geldi, dedim. Amcamın bir iç sıkıntısı vardı. Hissettim. Adam mutsuzdu. Öbür tarafa mutsuz gidiyor.

Allahşükür gözleri iri iri açılarak huşu dolu bir ifadeyle bana eğildi.

– Amca Bey seninle konuştu mu? Nasıl?

Gel de anlat.

– Benimkisi bir his. Mutsuz olduğunu hissettim. Ama sebebini bilmiyorum. Hangi sebepten intihar ettiyse ölmek meseleyi çözmemiş. Öldüğü halde hâlâ mutsuz. Ruhuyla ilgili bir sıkıntı Allahşükür. Hastalık ıstırabı filan olsa ölünce geçerdi. Bu, ölünce geçmeyen bir şey, anladın mı?

Allahşükür katılaşmış gibi bakıyordu. Söylediklerim fazlasıyla kafasını karıştırmıştı. Konuyla ilgili fikirleri elbette vardı ve bana daha sonra anlatacaktı ama onların benim söylediklerimle benzer bir tarafı yoktu. İkimiz amcamın ölümüne dair farklı şeyler düşünüyorduk ve ben onunkileri henüz

bilmiyordum ama o benimkileri duymaya başlayınca sertçe yaklaşan bir kuşku fırtınası içinde bütün hazır inançlarının ve planlarının çürüyüp gideceğinden ve yerlerinde her şeyin yeni baştan düşünülmesi gerekecek bir boşluk kalacağından korktu. Mesele aynı benim gibi onun için de kişisel mesele olmuştu. O da evladı sayılırdı.

– Ölünce geçmeyen bir şey, dedi Allahşükür, intikam arzusu olabilir.

Neyin intikamı? Sormadım. Besbelli cevabı da hazırdı. Yine inanmayacağım ama acaba mı demeden de edemeyeceğim bir şey söyleyecekti.

– İntikam... Mümkün. İntikamını almamızı istiyor yani, öyle mi?

– Bir şey istiyorsa bizden hakikaten, intikamdır. Başka ne olur?

Aramızdaki sorulu cevaplı konuşma bir çeşit gurur mücadelesine dönüşür gibi olmak üzereydi, o yüzden uzlaşmacı bir tavır takındım. Amcamın ölüm sebebini paylaşamıyormuşuz durumuna yol açmak istemezdim. Alttan alması gereken bendim, çünkü ondan daha soğukkanlıydım ve bugün hakkında kuvvetli hislere sahip olsam da geçmiş hakkında hiçbir şey bilmiyordum. İkna oluyormuş gibi usulca başımı salladım. Allahşükür rahatladı. Bana doğru eğildi.

– Göründüğü gibi değil abi, dedi. Amca Bey intihar etmedi.

Gözlerimin içine baktı. Burnundan çıkan nefesi duyuyordum. Sözüne devam etsin mi, yoksa daha iyi bir zamanı mı beklesin, içinde kısa ama zorlu bir mücadele oldu. Mücadeleyi sağduyu kazandı.

– Bu kadarını bil yeter, dedi. Bugün için acelemiz yok. Sonra hepsini konuşacağız. Hele bir ezan okunsun, namazımızı kılalım, cemaatle helalleşelim, merhumu hayırlısıyla toprağa verelim. Sonra yapacak çok işimiz var. Sen kendini üzme. Ben her şeyi düşündüm.

11

Amcamı tabutun içinde aldık, cenaze arabasına koyduk, eve getirdik. Sokaktaki, bahçedeki kalabalık artmıştı. Tabutu o kalabalıktan zor geçirdik. Evin taş merdivenlerinden çıkmak da zor oldu. Merdivenler dik ve dardı. Arada tabut da olunca yan yana üç kişinin rahat çıkması mümkün olmuyordu, tabutu ellerimizin üstüne alıp yan yana çıktık. Eğimden dolayı alt tarafa ağırlık binince amcamı düşüreceğiz diye korktum, çünkü tabutun kapağı yoktu. Âdet öyleymiş. Tabut kapatılmazmış. Ölünün hava alması, ilgiyi hissetmesi bakımından yerinde bir düşünce, ama tehlikeli. Kaza ihtimalini de düşünmek lazımdı. Amcam iriyarı bir adamdı. Tabut da ağır kalın tahtalardan yapılmıştı, ayrıca tahtalar da ıslaktı. Memlekette her şey eziyet. Taşımak kolay olmadı.

Evin girişindeki geniş holde bir masa hazırlanmış, amcamı oraya koyduk. Arkamızdan gelenler yavaşça bir çember oluşturup tabutun başına geldiler. Yan odalarda birkaç kadın, artık her kimlerse ve ne mecburiyetleri varsa, yüksek sesle, canhıraş, bozuk nağmelerle ağladılar. İçerisi hemen ısındı. Çok ihtiyar bir köylü, başucuna gelip, amcamı örten yeşil örtüyü kaldırdı, altındaki kefenin baş kısmını açmaya kalktı. Koluna yapıştım. Kapalıyız dayı, dedim. Adam üstelemedi, titrek titrek kısa bir dua okudu, çekildi.

Allahşükür'ün annesi geldi. Tabutu görünce birden kendini tutamadı, başörtüsünü ağzına kapatıp hıçkırıklara boğuldu. Öbür kadınlar gibi gürültü çıkarmadığı için onu takdir ettim. Kadın duvara doğru iki büklüm kapanıp ağladı. Şaşırdım ve sevindim doğrusu. Kadına hemen daha da bir yakınlık duydum. Allahşükür yanına gidip elini omzuna koydu, teselli edici bir şeyler mırıldanıyor gibi yaptı ama mırıldanmadı. Ne denir ki. Üzülme dese ne olacak? Bence boş boş duracağına o da ağlamalıydı. Hatta en çok o ağlamalıydı, çünkü

anladığım kadarıyla en büyük kaybı o yaşamıştı. Alamadığı askerlik teciline mi ağlasın, üstüne geçiremediği Mercedes'e mi, evlenemediğine mi, belki işsiz kalacağına mı! Ama atmosfer denen şey öyle tuhaf büyüklükte ki insanı istemese de içine alıyor. Ben bile bir ara gözlerimin dolduğunu fark ettim. Sonra aklıma yengem geldi. Allahşükür'le annesinin yanına gittim. Yengemi sordum. Kadın hıçkırıklarının arasından yukarıda olduğunu söyledi.

– Çıkayım mı? diye sordum.

– Sen bilirsin, dedi.

Karar verecek durumda değildim. Yasyabancı kadın. Acılı, sonra. Bir de iğne vurunmuş filan.

– Uyuyor mu? dedim.

– Uyuyor, dedi.

– O zaman çıkmayayım, dedim.

– Yok yok, çık, diye ısrar etti burnunu çekerek.

– Uyandırayım mı yani? dedim.

– Sen bilirsin, dedi.

Kafam karıştı.

– Neyse, dedim, dursun.

Allahşükür düşünceli düşünceli bana baktıktan sonra annesine döndü:

– Ama uyanması lazım anne. Evden onun uğurlaması lazım, dedi.

– Haklı, dedim.

– O zaman uyandır, dedi kadın bana bakarak.

– Yok, dedim, ben uyandıramam. Bekleyelim, belki kendi kendine uyanır.

– Zamanımız yok, dedi Allahşükür. On beş dakika sonra çıkmamız lazım.

– Yani biz bu kadar zahmeti yirmi dakika için mi çektik? Gelmişken kalsaydı biraz adamcağız. Biz de o arada bir şeyler atıştırır, tıraş mıraş olur, çarşıda bir dolanır gelirdik.

– İnsaf et abi, dedi Allahşükür.

– Abin nerede? dedi kadın, mendiliyle burnunu aşağıdan yukarıya doğru sertçe silerek, içi sümük dolu burun deliklerini ta dibine kadar göstererek.

Bana soruyor sandım, burun deliklerine takılıp bir an konuşmayı takip edemediğim için.

– Abim öldü, dedim.

Kadının eli burnunda kaldı.

– Hı? dedi.

– Abim dışarıda anne, dedi Allahşükür hoşnutsuzca. Hadi sen abimi al, yukarı çıkar.

– Abinin ne işi var yukarda? dedi kadın saf saf.

– O abimi değil ya, Mesut Abimi.

– Hı, dedi kadın. Bana baktı. Uyandırayım mı? diye ekledi.

– Siz bilirsiniz, dedim.

– Ben bilmem, dedi.

Allahşükür bana döndü.

– Hadi abi, çık uyandır, dedi. Sonra bize kızar.

– Sen çık, dedim.

– Ben Yenge Hanım'ın yanına giremem. Sen evin oğlusun. Çok tutuk görüyorum seni abi ya! Biraz atak ol ya!

Anladım. Yine sahip çıkma durumu. Benden başka herkes vazifelerimi biliyordu. Atağa geçtim.

Gıcırtılı bir merdiven. Ayaklarımın ucuna basarak adım attıysam da her uyuyanı uyandıracak bir ses çıkmasına engel olamadım. Yahu, dedim, zaten uyandırmaya gidiyorsun, sen de ne acayip adamsın. Ama uyanacak olsa kadının inişi sırasında ya da daha iyisi alt kattaki ve bahçedeki uğultudan uyanırdı. Peki nasıl uyandıracağım? Yenge, ben geldim mi diyeceğim? Yenge, uyan, cenaze aşağıda mı diyeceğim? Bir kadını itekleyip uyandırmak düşüncesi hiç içimi açmıyordu. Beni görmeyi o kadar önemseyen bir kadının karşısına çıkmak düşüncesi ise zaten dizlerimde derman bırakmıyordu. Ama

bir kez gelmiştim ve kaçamıyordum. Evin oğlu. Evlatlık vazifemi yerine getiriyorum. Evlat olmak zormuş. Kimsem yokken rahattım. Şimdi başkaları için üzülmeyi, üzüntüye ortak olmayı öğreniyorum. Ne kadar dayanırım, bilmiyorum. Amcam söyleyecek. Vazifeliyim. Huzursuz amcam. Karanlık işlerin adamı. Bakalım neler göreceğiz.

Merdiven aşağıdaki gibi geniş bir hole çıktı.

İlk gördüğüm iki kadın oldu, sol köşede birbirlerine çapraz oturmuşlar, biri sedirde, diğeri koltukta, başları örtülü, başları önlerinde, kucaklarında birer Kuran, dudaklarını kıpırdatarak okuyorlardı. Beni fark etmediler. Yengem olmadıkları açıktı.

Pencerelerden geniş geniş deniz görünüyordu. Burası, duvar boyunca uzanan sedir, koltuklar, sehpa filan, belli ki oturma odası olarak kullanılıyordu. İki yanda ikişer oda vardı, kapıları kapalı. Ev, içindeyken dışarıdan gözüktüğünden daha büyük geliyordu.

Yengem kadınların hemen arkasındaki odada uyuyor olmalıydı. Kapısı bir parmak aralık.

Holde tatlı bir ışık vardı. Havada uyku sesi duyar gibi oldum. Belki bu iki kadın yengeme uyku duası yapıyorlardı, eğer öyle bir dua varsa. Onların kuru dudaklarının birbirine temasından çıkan ses, herhalde uyku sesi. Çocukken bir kere başımda böyle bir kadının böyle bir sesle Kuran okuduğunu hatırlıyorum. Belli belirsiz. Hastaydım herhalde. Okunmak iyi gelmiş. Ölmediğime göre. Annemi değil o kadını hatırlıyorum. Arada bir başına bir daire çizdirerek hızla yüzüme üflüyordu. Kuru, serin, temiz bir nefesi vardı. Benim için çok okudu kadın, çok çabaladı. İyi hatırladığım en eski anılardan biri bu. Acaba burada mıydık? Bu evde? Tabii ki değildik. Keşke olsaydık.

Bana ne kadar yalan söylendi hayatım hakkında?

Pis annem. Bir tek çimdiklerini iyi hatırlıyorum. Her seferinde kolumdan sanki bir parça kopmuş gibi acırdı. Bir de

terliğiyle kıçıma vurmayı severdi. Ayakları büyüktü. Dolayısıyla terlikleri de. Şaak diye bir ses çıkardı kıçımdan terliğin uzun ıslığından hemen sonra. Hızlı da bir kadındı annem. Anında eğilip terliği ayağından eline geçirirdi. Bir iki kere terliğin topuğuyla vurduğu da olmuştu.

Hiç sevmedim annemi. Hiç.

Bir kere babamı dövmüştüm, orta sondaydım; daha o yaşta babamdan da, abimden de daha iriydim, anneme el kaldırıyor diye araya girip yumruğu burnuna indirmiştim ama aynı anda pişman olmuştum, çünkü aslında annemi dövmek istediğimi fark etmiştim ve babama anneme vuruyormuşum gibi bir hınçla vurmuştum, oysa adamcağızın her zamanki sarhoş numaralarından biriydi, elini kaldırıp elinin tersiyle vuracakmış gibi havada tutar, bak çarparım ha, derdi gözleri devrilerek, ama hayatında ne bana bir kez olsun vurmuştu ne abime ne de anneme; sadece bağırır çağırır, eşya devirir, patırtı çıkarır, zapt etmeye kalktın mı iter kakar ama kimseye vurmazdı. Burnu kırıldı, düştü kaldı. Keşke ondan sonra dönüp bir tane de anneme vursaymışım, çünkü o yumruk zaten o an evdeki sonum olmuştu. Bahar sonuydu. Birkaç hafta sonra okul bitti, ertesi gün radyocunun yanına çırak girdim, sabah güneş doğarken evden çıktım, geceyarısına doğru eve geldim, sonbaharda okullar açılınca da zaten beni doğruca yatılı okula verdiler.

Böyle bir anne babanın evladı olmak. Yine de hayatta kaldım. Belki burada büyüsem, bu evde, bu uyku sesi içinde, başka biri olurdum. Dudakların sessiz kıpırtısı. Büyük ve derin bir şeyi ezbere bilen ve ezberden okuyan kadınlar. Başları önlerinde, başörtülerinin dantel çiçekli kenarları şeffaf birer perde oluyor yanaklarından aşağıya doğru, dikkatlerini dışarıdan şeffafça koruyor.

Yengemin yerinde olsam ben de uyanmazdım.

Uyusun, diye karar verdim. Kendime karar verme ve tatbik

etme yetkisi vererek. Uyuyabildiği kadar uyusun. Nasılsa amcamla vedalaşmıştır. Nasılsa bana bir şey anlatmayı beceren amcam ona çok daha fazlasını anlatmıştır, o da dinlemiş, biliyordur ve bilmenin huzuruyla uyuyordur. Ben de kaçmıyorum ya. Nasılsa görüşürüz.

Arkamı döndüm ve usulca merdivenden aşağı indim.

Allahşükür ve annesi bıraktığım yerde bekliyorlardı. Yüzümde ciddi bir şey okudular. Herhalde evin evladı olma hali vardı yüzümde.

– Uyuyacak, dedim. Biz amcamı götürelim.

Rahatladıklarını gördüm ve bütün dertlerinin yengemin amcamı görmesi, tabutunu öpüp veda etmesi, arkasından feryat figan ağıt yakması, artık tabutla eve getirilmiş bir ölüye veya ölüyle ne yapılıyorsa veya ne yapılması yakışık alıyorsa onların yapılmasını sağlamak değil sadece kendi üstlerinden sorumluluk atmak olduğunu anladım. Artık sorumluluk bendeydi. Vazife başındaydım.

– Hadi Allahşükür, dedim, geç ayakucuna. Ezan okunmadan yetişelim.

Sütanneme döndüm:

– Siz de n'olursunuz yukarıya kimsenin çıkmamasını sağlayın. Ses olmasın. Yengemin uyuyabildiği kadar uyuması ve kendiliğinden uyanması lazım.

– Tabii yavruuum, uşşş, uşşş, kurban olsunlar, tabii, dedi sütannem şevkle, hiç uyandırttırır mıyım onu ben!

– Sağ olun, dedim.

– Sağ olun diyen dillerini yesinler, ama öyle sizli bizli konuşma benlen, mesafeli gibi oluyor, ağırıma gidiyor. Evladımsın sen benim. Aha bu oğlan neyse bana sen de osun.

– Tamam, diye mırıldandım yüzüm tatlı bir mahcubiyetle kızararak. O kadar ki bir an duraksadıysam da kendimi tutamadım, kadını kucakladım.

– Ha şöyle, dedi sütannem.

İki eliyle sırtımı sıvazladı. Üçüncü bir el, Allahşükür'ün eli de hemen sırtımdaki yerini aldı.

* * *

Tabutu evden çıkarmak eve sokmaya nazaran çok kolay oldu. Evin kapısından çıktıktan sonra dışarıda bekleyen herkes amcamı bir an önce götürüp gömmeye o kadar hevesliymiş ki tabut bir anda omzumdan uçtu ve bir sürü elin ve omzun üzerinden kayarak bahçeyi geçti, yokuş aşağı yola çıktı. Camiye omuzlarda gidecekti. Yine âdet öyleymiş. O kalabalık da oraya amcamı almaya gelmiş. Böyle diyorlar, almak. Evinden almayı kastediyorlar. Onlar mutlu olsun, evinden almamış olmasınlar diye o kadar sıkıntıya girip adamcağızı hastaneden eve getirmiş olduk.

Allahşükür'le ben kalabalığın arasından tabuta yetişmeye çalıştıkça kalabalık daha da hızlandı ve dar yokuştan aşağı, aynı Ankara'da gördüğüm nümayişler gibi bir koşuşturma içinde gitti. Sonunda yokuş bitip de hükümet konağının arkasında yol düzleşince herkes bir sakinleşti, etraf açıldı, ancak öyle öne geçebildik. Ben amcamın sağ başını omuzladım, Allahşükür de sol başını. Camiye varıncaya kadar da yol boyunca ne kadar çok adam önümüze geçip yerimizi devralmak ve bizi bir kişi arkaya atmak istediyse de yerimizi bırakmadık. Yolun o kadar uzun olduğunu bilmiyordum gerçi. Pişman olmadım değil. Gidene kadar o ağırlığın altında omzuma kan oturdu.

Caminin önü daha da kalabalıktı. O daha büyük kalabalık biz caminin merdivenlerine yaklaşırken göbekten üzerimize hücum etti ve hiç bana oralı olmadan tabutu kaptığı gibi aldı götürdü. En son baktığımda amcam dalgalı denizde yüzer gibi hoplaya zıplaya caminin avlusuna giriyordu. Allahşükür kalabalığın etrafından dolaşıp musalla taşının başında dikildi, tabutun usulca taşa yatırılmasına nezaret etti.

Sonra herkese bir sakinlik geldi. Artık amcam geri dönüşü

olmayan noktaya gelmişti ve o noktadan sonra kalkıp bir yere gidemezdi. Bütün cemaat, bütün Ünye biliyordu artık, Muvaffak Akarsu'nun ölümü tamamlanmış, kesinleşmişti. O taşa bir kez yatırılan hiç kimse bir daha kalkamamıştı.

* * *

Çarşı içinden upuzun bir yol kat etmiştik ama ben omzumun artan acısından ve en baştaki yerimi muhafaza etme derdinden başımı çevirip etrafa bakamamıştım. Çarşı, şehir içi nasıl bir yer, hâlâ bir fikrim yoktu. İnsan suya atlayınca bile gözünü açıp etrafa bakmak ister. Ben de öyle bir meraka kapıldım ve bir an yalnız bırakılmanın rahatlığı içinde caminin etrafını usul usul kolaçan etmeye başladım. İki üç katlı taş binalar, alt katları dükkân. Ankara'da olmayan türden dükkânlar da var, bir nalbant mesela, sonra bir bıçakçı, daha ileride bir kalaycı. Sokakta yer yer at pislikleri vardı. At arabası Ankara'da da oluyordu, bilhassa Ulus tarafında, ama hiç arabadan ayrı at görmemiştim, yani üstüne binilip gidilen at demek istiyorum, başka nasıl tarif edilirse. Ünye'de belli ki hâlâ ata biniliyordu, çünkü nalbandın önündeki ağaca bir at bağlanmış, boynuna da yem çuvalı asılmış, hayvanın ağzı burnu çuvalın içinde kaybolmuştu. Sahibi belki camideydi. Yol parke taşıydı ama yağmur yağdığında çamura dönüşecek bir kalın toprak bulutuyla kaplıydı. Kaldırımlar ise toprağa gömülü, seyrek, düzensiz taş parçalarından yapılmıştı. Herhalde yoldaki çamur kaldırımdaki topraktan besleniyordu. Bu çok ilgimi çekti. Normali kaldırımın sağlam yapılmasıdır. Tabii en normali ikisinin de sağlam yapılmasıdır ama bütçe müsait değilse önce yayaları düşünürsün, atları ya da at arabalarını değil. Memlekette bir belediyecilik zafiyeti olduğu açıktı. Yine de gördüğüm şehir havası içimi açtı. Etraf rahattı, sıkışıklık yoktu, evler birbirine benziyordu ve bilhassa orası burası işlemeli taş evlere bakılırsa eski, gayet eski ve zen-

ginlik görmüş bir şehirdi. Burada yaşanır valla, dedim. Ben yaşayamam, ayrı konu, ama normalde yaşanır.

Caminin altında, yarısı yeraltında bir çaycı vardı. Camiye gelir olsun diye imam ve oğulları tarafından işletiliyor olmalıydı. Derme çatma bir dükkân. Önünde epey bir adam, çoğu kasketli, bazıları fötr şapkalı ve kravatlı, taburelere oturmuşlar çay içiyorlardı. Ezanı bekliyorlardı. Arada bir birileri dikkatle bana bakıyordu. Küçük şehir. Herkes birbirini tanıyor. Ben kimsenin tanımadığı tek kişiyim. Canım çay çektiyse de adamların arasına girmeye cesaret edemedim, kimlerdensin muhabbeti başlar korkusuyla. Ön tarafa dolaştım, merdivenlere geldiğimde birden Allahşükür'ün abisini sokağın diğer tarafında telaş içinde sağa sola bakınırken gördüm. Beni arıyordu. Hemen avluya çıktım. Kalabalığın biraz içinden geçip, biraz etrafından dolanıp tabutun başında, Allahşükür'ün yanındaki yerimi aldım. Meğer epey bir geç kalmışım. Allahşükür kulağıma eğildi. Sesinde yeni bir heyecan vardı.

– Başın sağ olsuna başlayacaklar, dedi. Elini sıkan herkesin gözüne bak.

– Nasıl gözüne? dedim. Ne demek istiyorsun?

– Gözünün ta içine. Seni sert görsünler. İçlerinde hasımlarımız var. Dik dik, soğuk bakacaksın. Unutma.

– Ama niye?

– Ya sen beni dinle ya.

– Olmaz. Anlamam lazım. Yoksa beceremem.

– İşler sağlam adamın elinde desinler diye. Taşaklı oğlana benziyor desinler diye. Anladın mı?

Anlamıştım. Ama yanlış yerde duruyormuşum. Allahşükür'ün iteklemesiyle tabutun başından yanına geçtim ve arkamda amcam, onun namına el sıkılmayı bekledim. Kalabalık da beni bekliyormuş. Herkesin gözlerinin içine bakarak, her yeni gözde düşmanlık arayarak tek tek herkesin elini sıktım; Başın sağ olsun yeğenim, dileklerini –gerçi dilekten

çok tembih gibi söylüyorlardı, yani Başına söyle, sağ olsun der gibi bir tonda– kabul ettim, arada bir munis ihtiyar gördüğüm birilerine, Sağ ol dayı diyerek, düşman olabilecek diri bakışlı dik duruşlu orta yaşlı ve orta yaş üstü adamlara sadece bir kez kısaca başımı sallayarak, bazısına onu da yapmayarak, sağlam adama benzediğimi umarak, kimseyi korkutmadığımı üzüntüyle görerek, hızla yorularak, bitse de gitsek diye dua ederek.

12

Kaderde yeraltına inmek de varmış. Annemin, babamın, abimin bırakın cenazesinde hazır bulunmayı, nereye gömüldüklerini, hatta gömülüp gömülmediklerini bile merak etmeyen ben daha o gün tanıdığım amcam için mezara girdim. Hem de mezarın ta içine! Boyumdan derin bir mezar, ki ben uzun boyluyumdur ve şaşırdım amcamı niye bu kadar derine gömüyorlar diye. Orada bu işlerde bir vasiyet sistemi var. Belki amcam vasiyet etmiştir, demiştir ki, beni derine gömün, it köpek eşeleyemesin. Belki çıkarılmaktan korkuyordu. Belki deprem, sel, toprak kayması gibi sebeplerle mezarın altüst olmasından, bedeninin suya çamura karışıp sokaklarda yuvarlanmasından korkuyordu. Olur olur. İnsan demek korku demek. Kendimden biliyorum. Ben mesela, gömülmek istemem. Vasiyetim, Beni gömmeyin, şeklinde olacak. Bırakın yatağımda yatayım, diyeceğim. Kapıyı çekin gidin. Nasılsa o zamana kadar kendime ait bir evim olur. Toprak iyi bir son, iç açıcı bir istirahatgâh değil. Kim ne derse desin, değil. İndim, gördüm.

Camiden amcamı yine omuzladık. Bu sefer ben sağa geçtim, sol omzumda hal kalmadığı için. Mezarlığa kadar olan bir kilometrelik mesafeyi camidekine göre bir hayli küçülmüş bir kalabalık eşliğinde gittik. Yükün altında zorlanarak,

artan sakinliğe şaşırarak, biraz da gelmeyenlere gücenerek. Terk edildiğimizden, insanların vefasız olduğundan yakındım. Allahşükür insanları benden daha iyi tanıyordu. Bizimle gelenlerin amcama kalpten bağlı olanlarla –ki onlar belliydi, mahalleden, köyden insanlar– amcamın can dostuymuş görünmek isteyen can düşmanları olduğunu söyledi. Aramızdaki tabutun üstünden konuşuyorduk. Biraz soluklandı, sonra iyice alçak sesle dedi ki:

– Kabir üstünde herkesin yüzüne iyice bak. Hasımlarımızı kestirmeden tanımış olursun.

– Nasıl olacak o?

– Bilmiyorum. Bakınca anlaman lazım. İyi bak.

– Sen bakınca anlar mısın? Hem anlasam ne olacak?

– Ben zaten tanıyorum. Sen de hiç olmazsa ne kadar çok olduklarını görmüş olursun.

Allahşükür'ün sesinde yorgunlukla, omuz acısıyla açıklanamayacak bir hoşnutsuzluk sezdim. Çok şey anlatmak istiyor, en kısa yoldan anlatmak istiyor ama nasıl anlatacağını bilemiyor, bunun için bana da, kendisine de kızıyor gibi. En çok da soru sormama kızıyordu.

O istediğini anlatsın, ben hemen anlayayım ve kabul edeyim istiyordu.

Hoca önümüzde yürüyordu. Onun belirlediği sabit bir hızda yürüyorduk. Fotoğrafçı, Foto İlyas olduğunu tahmin ettiğim biri, genç kıvrak bir oğlan, önümüzde kısa mesafe koşuları yapıp duruyor, bize dönüyor, hızlı hızlı birkaç poz çekiyordu, bir bu omzundaki, bir öbür omzundaki makineyle. Mezarlığa da önümüzde girdi, giriş anımızı çeşitli açılardan ölümsüzleştirdi. Tabutu indirmeden hemen önce bizi durdurdu, hocayı da önümüze dikti, bir de şöyle cepheden derinlemesine alalım, arkadaki mezarlar da çıksın, perspektifli bir şey olsun, hocam siz de tam tabuta ortalayın kendinizi, başınızı eğin, biraz da üzgün durun, tamaaam, gayet iyi, hiç bozmayın, dedi. Bozmadık.

Koca bir mezar kazılmış, ağzı arsızca açık, bizi bekliyordu. Mezarın kenarında dikilen adamların arasında Allahşükür'ün babasını hemen teşhis ettim. Kâzım Emmi gösterişli bir adamdı, boylu poslu, sakin, örtülü bakışlı, gömleğinin yaka düğmesi ilikli. Yaşlıydı ama epeycene. Muhtemelen amcamdan daha yaşlı. Dikkatle ona baktığımı görünce bana başıyla kısa bir selam verdi. Yanındaki adamlar da onun adamlarıymış, köylü gençler, fotoğraf çekimi biter bitmez yanımıza gelip bismillah mırıltıları eşliğinde tabutu özenle aldılar, çocukları beğendim, o gün ilk kez ölüye özenle davranan birilerini görüyordum, tabutu gönül rahatlığıyla onlara teslim ettim. Mırıltıları eksilmeden, hatta anlamadığım başka o tür kelimeler eşliğinde tabutu mezarın yanı boyunca yatırdılar, çekildiler.

Bir an derin bir sessizlik oldu.

Foto İlyas kendini uygun bir açıya yerleştirdi, çömelip beklemeye başladı.

Hoca bir yanda bekleyen iki adama başıyla işaret etti. Adamlar –herhalde mezar kazıcılar oluyorlardı, çünkü arkalarında yere bırakılmış kürekler gördüm– öne çıkıp tabutun başucuna ve ayakucuna geçtiler, bir üçüncü adam da bir kucak dolusu keresteyle mezarın başına yaklaştı.

Amcam yavaş yavaş sonuna yaklaşıyordu. Yaşayan herkes elbirliğiyle bir adamı hayattan yok ediyorlardı. Zavallı için çok üzüldüm. Orada öylece yatıyor, kımıltısız, çaresiz, dört yanından kıskıvrak bağlanmış, kendine yapılacakları bekliyordu. İnsan bir ölünün etrafındaki bütün o sinsi adımları görünce ölümün ne olduğunu daha iyi anlıyor.

Amcama son darbeyi indirmeden önce hoca soran bakışlarla şöyle bir bize baktı. Onay bekledi. Onay çabuk geldi. Orası hiçbir şey için fazla beklenmeyen bir yerdi. Orası her türlü itiraz için çok geç kalınmış bir yerdi.

– Hadi hocam, dedi Allahşükür alçak sesle.

– Kim iniyor? dedi hoca, daha alçak sesle.

– Hadi abi, dedi Allahşükür, daha da alçak sesle.

– Ne? Ben mi? dedim çok alçak bir sesle.

Allahşükür bir avucunu yere dayayıp mezarın içine atladı.

– Hassiktir, hayatta oraya inmem, diye itiraz ettim işitilmez bir sesle.

Ama indim.

Amcamı bacaklarındaki ve göğsündeki iki bağdan tutarak tabutundan çıkardılar, kollarımızı uzattık, sırtından ve bacaklarından kollarımıza alıp yavaşça toprağa yatırdık. Usulen yan yatırılması gerekiyormuş, hoca talimat verdi, yanı üstüne çevirip bıraktık. Kazıcılar mezarın zeminine boylu boyunca bir küçük set yapmışlar, sırtını oraya dayadık. Kötü oldu. Mezarda nasıl yatacağına bile başkaları karar veriyor. İş değil valla. Sırtüstü yatmak varken evir çevir, adamın kolu altında kalsın, sırtını toprakla besle, bilmem ne.

– Böyle olmaz. Ne lan bu. Sırtüstü çevirelim, adam gibi yatsın, dedim Allahşükür'e.

– Olmaz, zinhar! dedi hoca.

Öfkeyle başımı kaldırdım ve mezarın kenarına çömelmiş, hayalarının şişkinliğini göstererek bize patronluk taslayan hocayı az daha boğazından yakalayıp içeri çekiyordum. Elim boğazına gitti, yarı yolda durdu. Kendimi zor tuttum. Pis riyakâr herif! Allahtan korkaktı, inancını savunmayı bilmiyordu. Sustu, sindi.

Sırt dayama için yapılmış toprak birikintisini ayağımla dağıttım, tabii tamamen dağıtamadım, çünkü nemli toprak, yapış yapış, çok dağılmıyor, yine de üstünde zıplayıp epey inceltttim ve amcamı biraz olsun sırtüstü, yüzü göğe dönük olacak, bunaldıkça oh diyebilecek şekilde yatırdım. Allahşükür kararlılığıma hayranlık duyarak amcamı iyice düzeltmeme yardım etti.

– Şimdi bağları çözün, dedi hoca, kendini az geriye doğru çekip.

Çözdük, ama kefeni de açacağız sandım, o âdeti hemen o sırada beğendim mesela, doğruya doğru, ölü kaçıp gitmek isterse bir de bağla mağla uğraşmasın, basıp gitsin diye düşünülmüş büyüklerimiz tarafından, ne güzel, tam düğümden kurtulan bağı çekip kefenin kenarını da açmaya başladım ki hoca müdahale etti.

– Tamam, o kadar, dedi.

Bağları amcamın üstüne bıraktık. Zavallıcık artık deli gibi bağlı değildi. Kefen bacaklarının ve göğsünün üstünde biraz gevşemiş, daha iyi görünüyordu, ama hâlâ içime sinmeyen bir şey vardı. Baştaki ve ayaklardaki düğümler. Amcamı iki uçlu bir çuval gibi gösteriyordu. Bunlar gözüme takıldıktan sonra içim rahat etmezdi. Eğildim, bütün gücümü parmaklarımın ucunda toplamayı umut ederek –çünkü ne kadar zor açıldığını gasilhane tecrübesinden biliyordum–, başın üstündeki düğümü çözmeye koyuldum. Tırnaklarımı parçalama pahasına çözdüm de. Büzüşmüş kumaşı usulca açıp yere yaydım, örtü gibi görünsün diye. Yüzünü açmadım ama. Bunu istemiyorduk.

– Şimdi oldu, dedim, kendimden memnun.

Beni bir an sonra takdir eden Allahşükür de eğilip ayakucundaki düğümü çözdü ve kumaşı yayarak serbest bıraktı. Artık amcam her bakımdan serbestti. Onu kendine bağlayan hiçbir şey yoktu. Kalkar, silkinir giderdi. Gidemese de ferah ferah yatardı. Kefenin üzerinden alnını okşadım.

– Hadi yolun açık olsun amca, dedim. Beni iyi ki çağırdın. Geldiğime memnunum. İnşallah seni utandırmamışımdır.

İki

1

Amcamı yerin iki metre altında bırakıp yeryüzüne çıkınca içimde büyük bir boşluk doğdu. O ana kadar beni korkutmuş, tiksindirmiş ya da memnun etmiş her şey içimde hiçbir iz bırakmadan yok oldu gitti. Kendimi gerçekte olduğum gibi yasyabancı ve kimsesiz hissettim, ve hayalsiz, hırssız, beklentisiz, mecburiyetsiz, minnetsiz. Kendimi yorgun bile hissetmiyordum. Bir sürü adam gelip birer kere daha elimi sıkıp omzumu sıvazlayıp gitti. Kimsenin nasıl biri olduğuma dikkat ettiğini, beni uzun uzun incelediğini düşünmedim. Ben de kimseye dikkat etmedim. Bir mezar kapanırken herkesin aklı kendi içine kapanıyor. Ölenin yalnızlığı kimseye kendi yalnızlığından fazlasını düşünme izni vermiyor. Yine de gözüme takılan bir hoşnutsuz bakış olsaydı, hocayı azarladığım ve ölü yatırma âdetini bozduğum için, derdim. Etrafta düşmanlarımız vardıysa bile o an sadece kendileri için korkuyorlardı. Sonuçta hepimiz orada vazife yapıyorduk. Ve yapmış, bitirmiş, gidiyorduk; artık hiçbir şeyin üstünde durmaya gerek yoktu. Kim, ne, ehemmiyeti yoktu.

Etrafımda bir tek Allahşükür kaldı. Babası ve abisi ellerinde birer soba küreği, diz çöküp mezarın göbeğini düzeltmeye, sonra çiçek dikmek için mezarda ufak çukurlar açmaya başladılar. Amcam başucuna bir nar ağacı dikilsin istiyormuş gibime geldi. Üstü yazın birer ikişer dökülen narçiçekle-

riyle örtülsün. Nar ağacının da narçiçeğinin de nasıl bir şey olduğunu bilmiyorum. Sen istediğine göre güzeldir. Mezarı yaptıralım da, dedim dalgın dalgın, göbekte açılan çukurlara bakarken, ağacı öyle dikeriz.

Akarsu Aile Kabristanı.

Aile genişmiş demek ki vaktiyle. Çok mezar var. Belki aile geniş değildi ama çok ölen oldu. O yüzden kalabalık. Dolmuş zaten, yer kalmamış. Kalmasın. Belki bir tek ben geleceğim bundan sonra. Beni de nasılsa bir köşeye sıkıştırırlar. Karımdan boşanıp çocuk yapabileceğim biriyle evlenemezsem ben de amcam gibi öleceğim. Üstelik benim bir yeğenim de olmayacak abim öldüğü için.

– Abi! diye seslendi Allahşükür alçak sesle, bu yana gel. Gitme öyle.

Dönüp Allahşükür'e baktım, mezarın başında son duasını bitirmiş, avuçlarını yüzüne sürüyordu. Ne demek istediğini anlamadım. Ben dua bilmediğim için okuyamıyordum, ama amcama da, ayakuçlarından geçtiğim diğer mezarlardaki ölülere de içimden, Allah'ın duyacağını ve onlara aktaracağını hissettiğim iyi duygularımı gönderiyordum sessizce. İçimdeki boşluk beni ölülere yaklaştırıyordu ve mezarların üstünde gezinen incecik bir rüzgâr boş içimi usul usul sürüklüyordu. Yoksa gezdiğimin, bir yana gittiğimin farkında değildim. Allahşükür öyle seslenince ve duasını tamamlamakta acele edip bana doğru geliyormuş gibi yapınca etrafıma daha bir dikkatli baktım ve ilk gördüğüm şey bir mezar yazısı oldu, mermer üzerine altın harflerle kazınmış:

Bahtiyar Akarsu. Doğum-Ölüm. Tarihler.

Babam, dedim, dalgın dalgın.

Sonra aynı rüzgâr, şimdi biraz daha ılık, gözlerimi onun yanındaki mezara çevirdi:

Mukaddes Akarsu.

Rüzgâr birden ısınır ve beni yakıcı bir nefesle boğarken ya-

nmdaki mezarda abimin adını gördüm: Arif Akarsu.

Sonra, ancak birkaç saniye sonra anlamaya başladım neyle karşı karşıya olduğumu. Annem, babam, abim buraya gömülmüştü. Bilmiyordum. Bilmek istememiştim. Kazayı duyduktan sonra benim için bütün hayatım boyunca oldukları gibi uzakta olduklarına inanmaya çalışmıştım. Ama şimdi bir başka ölüm onları bana zorla buldurmuştu. Hiç aramadığım, hiç merak etmediğim halde.

Mezarlar etrafımda dönmeye başladı. Sonra dünya da. Devrilmiş, tepetaklak dönüp durarak dünyayı yakalamaya çalışıyordum. Yakalayabildiğim kendi adım oldu ve birden mezarlar da, dünya da, ben de hep birlikte yavaşladık, durduk.

Abimin mezarının yanındaki mezar taşında kendi adımı okudum. Benim de mezarım vardı. Ben de ölmüş ve ailemle beraber gömülmüştüm.

Bahtiyar oğlu
Mesut Akarsu
D: 3 Şubat 1938 – Ö: 30 Ocak 1958
Ruhuna Fatiha

Ben değilsem kim yatıyor orada? Yoksa ben de mi öldüm?

Sonra yine abim, annem, babam. Hepsi önümde, toprağın ta altında. Birden abimin mezarına atılıp mezarı tırnaklarımla delice kazasımı geldi, mezara hamle ettim, vücudum eğildi, kollarım uzandı, parmaklarım büküldü ama bacaklarım kımıldamadı, belimden aşağısı kilitlenmiş, taşlaşmış gibi sarsıldım.

– Baba, yardım et! diye bağırdığını duydum Allahşükür'ün.

Bana doğru koştular. O sırada bayılacağımı anlamış, yere yüzükoyun devrileyim mi, yoksa biraz gayret edip olduğum yere çökebilir miyim hesabı yapıyordum yüzüm gözüm dağılmasın diye.

Beni tutup geri çektiler, arkamdaki bir mezarın kenarına oturttular. Yabancı değildi, o da akrabamdı. Beni anlamıştır. Yalnız, birbirine kenetlenmiş o kadar kişi, o garip güç kullanma, zapt etme çabası içinde oturalım derken kalça darbelerimizle mezar taşını kırdık, kendimize oturacak yer açtık. Bir şey değil, dedi Kâzım Emmi, daha sonra, her şey normale dönerken, yapıştırtırız.

Bir süre mezarın başından ayrılamadım. Abimi hayatımda ilk kez göresim geldi ve sessiz sessiz ağladım. Kitap ve plak merakını hatırladım, bencilliğini hatırladım, bana hiç abilik yapmamış olmasını hatırladım, zengin olmayı çok istemiş olmasını hatırladım, yine ağladım.

Sonra geçti.

Allahşükür sigara tuttu, iyi gelir diyerek. Aldım, bir iki nefes çektim, tekrar başım döner gibi olunca attım. Allahşükür'ün de Kâzım Emmi'nin de elleri sırtımda, sırtımı sıvazlıyorlardı. Bunaldım. Az müsaade edin, dedim, kalktım. Yine düşeceğim diye elleri bana doğru uzandı. İyiydim. Sadece nefes almak zordu, aldığım nefes içime gitmiyor, boğazımda takılıp kalıyordu. Biraz uzaklaşıp hava almaya çalıştım. Ama mezarlıktaki o ince rüzgâr yok mu! İnce bir toz estiriyordu, elime yapışan incecik bir toz. Yoldaki inci tozu. Ellerim pudralanmış gibi oldu. Galiba ayağa kalkmakla hata etmiştim, galiba yine en iyisi ellerinin sırtımda olmasıydı. Yanlarına döneyim, dedim.

– Abi, su, dedi bir çocuk sesi.

Yanımda ufak bir çocuk, elinde bir bardak, bir küçük sürahi su, bana bakıyordu.

– Acı su abi. Çatalpınar.

Bir şey söylemek istedim ama söyleyemedim. Çocuk sürahiyi havaya kaldırdığı bacağının üstüne dayayıp bardağa su koydu, bardağı bana uzattı. Bardağın temiz olamayacağını düşündüm. Acı su ile iyi suyu kastetmiş olmalı. Tuhaf millet.

– Param yok, dedim başımdan gitsin diye.

– Para istemez, dedi. Hayrına.

Elimde olmadan gülümsedim. Bardakla kim bilir kaç kişi içmişti. Aklıma babamın bir lafı geldi, hiçbir şeyden iğrenmeyen pasaklı bir adamdı, o olsa, biz askerlik yapmış adamız, ver, derdi.

– Ver, dedim.

Bardağı elime alıp havaya kaldırınca pırıl pırıl olduğunu gördüm. Suyu içtim. İyi geldi hakikaten. Bardağı çocuğa uzattım.

– Doldur, dedim.

Çocuk bu sefer iki eliyle sürahiyi kaldırıp uzattığım bardağı doldurdu. Yüzünde gülümseme, güneş gözlerini kamaştırıyormuş gibi bir bakış.

– Kaç kuruş? dedim.

– Yok, istemez, dedi bu sefer utanarak. Annem gönderdi. Para alırsam kızar.

Annem derken başıyla arka tarafı işaret eder gibi kısa bir hareket yapmıştı. Mezarlığın karşısındaki evlere baktım. İki katlı, eskicene evler. İçlerinde hayat yaşanmıyor gibi suskun. Bir tanesinin üst penceresi açıktı. Beyaz bir tül açık pencerede, mezarların üstünde hissettiğim aynı ince rüzgârın esintisiyle belli belirsiz dalgalanıyordu. Kadının bize bakmakta olduğunu ama son anda çekildiğini düşündüm.

– Beni tanıyor musun? dedim çocuğa.

– Tanıyorum, dedi. Şu son mezarda yatan kişisin.

Dönüp mezarıma baktım. Çocuk doğru söylüyordu.

– Nereden biliyorsun? dedim.

– Annem söyledi, dedi.

– Ama gördüğün gibi ölmemişim, dedim kafası lüzumsuz şeylerle karışmasın diye. Bir yanlışlık yapmışlar. Beni öldü sanmışlar.

– Annem, üzülmesin, yaşayacak inşallah dedi, dedi.

Zaten şaşkındım, iyice aklım karıştı.

– Öyle mi? Benim için mi dedi? dedim.

Başını salladı.

– Bardağı verir misin? dedi.

Bardağı uzattım.

– Annen beni tanıyor mu? dedim, hafif bir telaşla.

– Tanıyor ki su gönderdi, dedi.

Annen kim? demek istedim ama küçük yer adabı gereği bir kadın hakkında soru sormanın yakışık almayacağı aklıma geldi.

– Baban kim senin? dedim. Ne iş yapıyor?

– Babam yok, dedi.

Gitmeye hazırlanıyordu. Çocuk gitmesin istedim.

– Peki senin adın ne? dedim.

O sırada karşıdaki evden, İrfaaan! diye seslenildi. Gel artık! Bir kadın sesi. Yaşı anlaşılmaz bir ses. Yüksek, güçlü. Bağırmaya ihtiyacı yok sanki. Pencereye bile çıkmamış. Çocuk gidecek diye iyice telaşlandım.

– Annen kim peki? dedim.

– Annem mi? dedi. Huriye. Huriye Hanım. Eloğlu'nun Huri derler. Fal bakar.

Cevap verirken geri geri bir iki adım attı, hem bana saygılı davranmak hem de onu çağıran sese itaat etmek istiyormuş gibi. Tatlı çocuk, çok tatlı, cesur. Gitmesine izin vermedim:

– Soyadınız Eloğlu mu?

– Yok. Eliz biz. Ondan.

– Elsiniz.

– Eliz.

– Ben de öyle.

Çocuk bir kere çağrılmış, gitmekte kararlıydı. Benimle konuşmaktan benim aldığım kadar zevk aldığını hissetsem ne yapar eder gitmesine engel olurdum. Ama annesine dönmeyi tercih ettiği belliydi.

– Annene benim için teşekkür eder misin? dedim.

Gülümsedi, koşmaya başladı, hızlanarak uzaklaştı, mezarlık duvarının üstünden atlayıp karşıdaki evin açık kapısından içeri girdi. Kapıyı kapatmadı. Açık kapının içindeki karanlığa, açık pencerenin içindeki, tülün dalgalanma aralarında usul usul görünen karanlığa baktım. Kadını görmeyi çok isterdim. Dinlemeyi de.

Çocuk ve annesi içimi basan kasvetin bir kısmını alıp götürdüler, yerine hüzün bıraktılar. Hüzün, birlikte daha rahat yaşanır bir duyguydu. Cazip bir tarafı bile vardı, diplerde bir yerde belli belirsiz bir umut hissi üzerine kurulu olduğu için.

Allahşükür arkada dikilmiş beni bekliyordu. Babasıyla abisi mezarın başına dönmüşler, çiçek işine kaldıkları yerden devam ediyorlardı. İşlerini bitirmelerini beklememe gerek yoktu. Ama Allahşükür bekleyelim dese yine ses çıkarmadan beklerdim. Onun yerine, gidelim, dedi; yürümeye başladık. Mezarlıktan çıktık. Cami üzerinden çarşıya doğru yürümeye başladık. Herhalde şimdi eve gitmek gerekiyordu. Eve gitmek hiç içimden gelmiyordu. Hiçbir şey yapmak içimden gelmiyordu. Bir günde dört ölüm haberi almış gibiydim. Nasıl hâlâ ayakta durabiliyor, arada bir acıktığımı, çişimin geldiğini, hatta daha seyrek de olsa mirasın ne olduğunu ve nasıl elime geçeceğini düşünebiliyor olduğuma şaşıyordum. Ailem en küçükten en büyüğe bir kez daha ölmüş gibi oldu. Hepsinin ölüm haberini bir kez daha almış gibi oldum. Bir kez daha ölmüşler gibi oldu, yeni baştan, bir kez daha gömülmüşler gibi. Kendi ölümüme ise itibar etmedim. Şimdilik mezarın içinde olmadığımdan emindim. Mamafih, insanın yaşarken, hatta ölüyken de, kendisi hakkında yanılabileceğini biliyordum. Dolayısıyla, kadının belki ima ettiği gibi, ölümün kıyısında bulunuyor da olabilirdim, ölülerle haşır neşir veya en azından ölüm tehlikesi altında olmam sebebiyle. Ama kadın, yaşayacak kelimesini bilerek kullandıysa, o zaman beni doğru düzgün bir hayat bekliyor olabilirdi. Bunun için kalmaya değerdi. Hoş, zaten gitme-

me izin yoktu. Ama bir de isteyerek kalmak var, mecburiyete yürekten katılarak, daha büyük iradenin bir parçası olarak, itaat bekleyen bakışlara seve seve teslim olarak. Yine de içimden hiçbir şey yapmak gelmiyordu. Yapmamak da gelmiyordu. Camiye vardığımızda çay ocağının önünde oturup günlerce yerimden kalkmadan durabileceğimi hissettim, elimde günler öncesinin soğumuş çayı, sehpanın üzerinde birkaç ay öncesinin lime lime olmuş *Hayat* dergisi, arada bir etraftaki bezgin ihtiyarların sohbetlerine kulak kabartarak.

Sonradan düşününce, hatta bugün bile düşünürken, acaba hiç öyle yolu uzatmadan, dolandırmadan mezarlıktan çıkar çıkmaz bir avukat bulsam, vekâlet versem ve benim olabilecek ne varsa benim namı hesabıma toparlamasını tembih ettikten sonra ilk otobüse atladığım gibi Ankara'ya dönsem, ya da dönmeye gayret etsem –çünkü amcam bir otobüs dolusu insanın yolunu kesmeye kalkamazdı– daha iyi etmez miydim? dedim, hâlâ da diyorum. Çünkü, şimdi biliyorum, insan eğer gidecekse ilk otobüse atlayıp gitmelidir. Ertesi güne kalırsa mutlaka daha ertesi güne, sonra daha da ertesi güne kalır.

İlk otobüsle dönmedim. Dönmek için en ufak bir çaba sarf etmedim. İhtimal, mecburiyetlere boyun eğme alışkanlığıyla büyüdüğüm için. Hayatta zavallı annemle zavallı babamdan başka bana buyruk verme durumundaki hiç kimseye hayır demeyi aklımdan geçiremediğim için. Hayatta zavallı ailemden başka hiçbir kuruma isyan edemediğim için.

İkiyüzlülük yapmayayım; o sırada en ufak bir istek duymuyordum mirasla ilgili ama şunu da biliyordum: Üzüntüm geçince aklıma yine miras gelecekti. Ve pişman olacaktım. Belki ertesi gün, belki ertesi hafta, mutlaka pişman olacaktım. Ne lüzum vardı öyle marazi ruh hallerine girmeye, diyecektim kendimi azarlayarak. Sen kim hassasiyet kim! Hüzün sana lüks. Küsmek ise yasak. Nasıl öyle bir halt yedin, kaçtın geldin!

Parayı içten içe çok istiyordum. Paranın hayatımı değiştirmesini çok istiyordum. Paranın beni değiştirmesini çok istiyordum. Bunu unutmak, geçti sanmak büyük hata olur.

Kaldım.

Pişman mıyım? Bilmiyorum. Ne olabilirdi ve ne oldu arasında kalmak şimdiki yaşım için çok tanıdık bir keder sebebi. Artık anlatmaktan başka yapacak bir şeyim yok. Şimdiye kadar saklayacak çok şeyim oldu. Ama artık yaşlılık, hastalık, ölüm vs. Şimdi sene 2012. Şurada yaşasam yaşasam üç beş sene daha yaşarım. Artık korkacak bir şeyim yok. Çocuklarım kendilerini kurtardılar. Okumaya gidip, sonra yabancı memleketlere yerleştiler. Onlar için de korkacak bir şey yok, demek istiyorum.

– Çiş yapabileceğimiz neresi var Allahşükür? dedim.

– Eve kadar sık dişini abi, dedi çekingen bir sesle.

– Eve gitmek istemiyorum. Umumi hela da olmaz, yapamam. Ayrıca karıma da telefon açmam lazım.

– Bizim mağaza var az aşağıda ama, bugün malum, kapattık.

– Amcamın mağazası? Yani bize ait. Anahtarı bizde.

– Tabii ki. Ama cenaze dolayısıyla kapalıyız.

Deriiiin bir nefes aldım. Bir sığınak. Bana ait bir yer. İyi bir başlangıç olabilir gibime geldi. Hadi, toparlan. Git bir elini yüzünü yıka. Hususi telefon hattından istifade et. Çay söyle, yemek söyle, uzat ayaklarını karınla konuş. İnsan olmaya, yaşamaya başla. Ölen öldü. Zaten daha önce de ölmüşlerdi. Onlar alışkın. Sen de alışkınsın.

– Cenaze bitti Allahşükür, açılabiliriz, dedim.

– Ama abi, yakışık almaz, dedi.

– Sen beni dinle, dedim. Bunlar boş âdetler. Ticaret yapmak sevaptır. Karımı mutlaka aramam lazım.

– Sevap değil farzdır, dedi.

– Ne, karımı aramak mı? dedim.

– Ticaret, dedi, sevap değil farzdır.

– İyi, daha iyi, dedim, farz sevaptan üstündür, değil mi?

– Ne bakımdan? dedi.

– Her bakımdan, dedim.

Karar veremedi.

– Farz sevaptan üstün müdür... Valla... Olmaması lazım. Ama hocaya bir sorayım.

– Sor. Öğren, bana da söyle. Ne yaptığımızı bilelim. Sevap mı işliyoruz, farz mı ediyoruz. Bak bu enteresan. Hocaya bunu da sor. Farz olunca ne oluyor? Farz, yapılan bir şey mi, kendi kendine olan bir şey mi?

– Anlamadım abi?

– Yani farz olan bir şeyi yapınca ben ne yapmış oluyorum? Farz işlemiş mi oluyorum, farz yapmış mı oluyorum, yoksa farz etmiş mi oluyorum?

– Ha.

– Karışık lan bu işler.

– Değildir abi. Olmaması lazım. Dinimiz en sarih dindir.

– Gayet tabii. Ama ben dinden değil dilden bahsediyorum Allahşükür.

– Anladım abi.

Ünye'nin çarşısı ara ara dar sokaklarla enlemesine birbirine bağlanan, upuzun, bir iki katlı binalar blokunun ayırdığı iki paralel caddeden müteşekkildi. Üst taraftaki cadde denize ve karayoluna yakın caddeydi. Amcamın mağazası oradaydı. İki katlı bir taş bina. Epey eski. Tarihi demek daha doğru ve daha şık olur. Sağlam ama. Yanımızdaki adamlardan bir tanesi koşup yere eğildi, asma kilitleri çıkarıp makaralı kepenkleri büyük bir gürültüyle açtı. Kepenkler açılınca mağaza denen şeyin derin bir loşluktan ibaret olduğunu gördüm. Işıkları da yaktılar, sonra karşı uçtaki, yani deniz tarafındaki kepenkleri de açtılar ama içerisi aydınlanacak gibi değildi. Deniz tarafına yakın, bir yanı sağ taraftaki duvara

dayalı, alt yarısı ahşap, üst yarısı cam bir yazıhane vardı, camlar toz yeşili jaluzili, jaluziler kapalı. Amcamın yeri. Çıplak tuğla duvarlar toz kaplıydı, tavan toz kaplıydı, yer toz kaplıydı. Toz değilse bile toz rengi kaplıydı. Bir kenarda dev bir yığın halinde tane fındık vardı, etekleri boyunca bir sıra dolu çuvalla çevrelenmiş. Onun arkasında tavana kadar dolu çuvallar istif edilmişti. Havadaki koku toza ek olarak çuval kokusu olmalıydı. Bir kenarda bir kantar duruyordu. Arkasında köşeye dayanmış tırmıklar, çalı süpürgeleri, yerde birkaç bidon. Hepsi bu. İçeri giresim gelmedi, ne yalan söyleyeyim. İnsan mağaza deyince, ticarethane deyince, hele de iyi para kazandıran bir yerse, daha cazip bir görüntü bekliyor. O haliyle görüntü hiç güven vermiyordu. Mercedes'i ve evi görmüş olmasam amcamın zenginliğiyle ilgili söylenen her şey yalan derdim.

– Bu ne böyle Allahşükür ya?

– Ne ne abi?

– Burada köpek bağlasan durmaz ya.

– Biz duruyoruz abi. Amca Bey de duruyordu.

– İnsan buraya biraz para harcar lan. Benim bekâr evim bile buradan daha bakımlı.

– İstersen yaparız abi. Ama yetiyor. Amca Bey köylü tedirgin olsun istemezdi. O yüzden şey etmedi. Üst kat daha iyidir. Halılı filandır, üst katı seversin.

– Üst katın ne özelliği var?

– Orası Amca Bey'in kendi katı. Düşünmeye çıkardı. İbadete. İstirahata.

Sol taraftaki bir kapıyı gösterdi. Amcamı tanımanın iyi bir yolu olabilirdi kendi katına çıkmak, eşyalarına bakmak, varsa fotoğraflarını, evrakını karıştırmak. Gidip şöyle bir yokladım, kapı kilitliydi. Allahşükür'e anahtarın onda olup olmadığını sordum. Olmadığını söyledi. Nerede olduğunu sordum. Yengemde olması gerektiğini söyledi, çünkü amcamın üzerin-

deki her şeyi, haliyle, yengeme teslim etmişler. Yengem. Evet, yengem. Önemli. Yengem deyince içimi bir sıkıntı aldı. Yengemden çekiniyordum. Hakkında duyduğum şeylerden sonra bana değer verdiğini biliyordum ama yine hakkında duyduğum aynı şeylerden sonra kuvvetli bir karakter olduğu, hükmetmeyi sevdiği, muhtemelen iyi de becerdiği intibaına ve çok muhtemelen de acı, üzüntü, özlem faslı bitip hayat normale dönerken beni ve serveti hukuki değil şahsi gözlerle görmeye başlayacağı endişesine sahiptim. Koca mirasın yarısını ben olsam elin oğluna yedirmek istemem. Gözü kalmasın, bana düşman olmasın diye eline biraz bir şey veririm ama öyle yarısını filan değil. Asla. Başlarım öyle hukuka. Zaten eğer yengem düşündüğüm gibi bir kadınsa amcamın sağlığında çoktan her şeyi kendi üstüne yaptırmıştır ve ben tabiatıyla avucumu yalayacağımdır. Neyse. Belki Mercedes'te anlaşırız. Mercedes'e fitim yenge. Cebime biraz da benzin parası koy, gerisi senin olsun. Olur. Ama hayır. Bende başka bir şey var: gençlik, erkeklik, patron olma potansiyeli ve belki istidadı. Ayrıca ailenin imza yoluyla gelini olma haline değil doğum yoluyla evladı olma imtiyazına sahibim. Bende kan gücü var. Beni amcamla konuşturan kan. Belki gücümü kullanmam mümkün olur. Dur bakalım. Birkaç güne kadar anlarız. Çok çok birkaç hafta. O kadar kötü durumda değilmişim bak. Cıscıbıl değilmişim sandığım kadar. Soyadım var bugüne bugün. Sadece bana ait olan, benden alınamayacak bir şey bu. Ve bana bununla gelen, gelmesi gereken şeyler var. Bekle.

İşin ne olduğunu da bir öğrensek. İdame ettirilebilir bir iş mi, yoksa tasfiye edilmesi mi lazım gelecek, iki halde de elimize ne geçecek, görsek.

Ben gelmeden hakkımda epeyce konuşulduğunu anlıyordum. Allahşükür gazeteciye işin başına benim geçeceğimi söylerken bunu kendi aklından uyduruyor olamazdı. Konuşulmuş

ve öyle uygun görülmüştü. Kimler tarafından? İşin başına geçmesi mümkün olmayacaklar tarafından. Kim onlar? Amcama yakın olan ama benim kadar yakın olmayan herkes. Ama iş bu haliyle hiç şık durmuyor. Mağaza değil mağara. Dev bir tozlu mağara. Tuhaf, bu köhneliğin bir ticari tercih olması.

Etrafa gereğinden fazla baktığımı gören Allahşükür, yazıhanede telefon olduğunu söyledi. Kantarın önünde durmuş, uzaktan kıpırtısızca gözlerimin içine bakan tıknaz, dikkat çekici sağlamlıkta, orta yaşlı, dazlak kafalı bir adam bir şey denmesini beklemeden yazıhaneye gidip, belinden çıkardığı uzun bir zincirin ucundaki anahtarlardan biriyle yazıhanenin kapısını açtı. Önemli bir adam olduğunu hissettim. Duruşunda çok ciddi bir sahiplik havası vardı. Gardiyanca bir hal. Kapının yanında dikilip içeri girmemizi beklerken aynı bakışlarla bana bakmaya devam etti. Açtım, ama girme, diyen bakışlar. Durdum.

– Selamünaleyküm, dedim. Adın ne dayı?

Adam bir şey demedi. Başını sertçe indirip kaldırdı. İnatçı, kapalı birine benziyordu ve belki tedirgin olmam gerekirdi ama nedense hoşlandım. Dikkatle birbirimize baktık. Ben bana küstahlık mı yapmaya çalışıyor diye baktım, o da ona niye bakıyorum diye baktı. İnatçılığı kendisiyle ilgili, kendi içine kapalı bir inatçılıktı ve küstahlığa, kafa tutmaya varmıyordu. Alınacak, darılacak bir şey yoktu yani. Karakteri öyleydi, anladığım kadarıyla. Ağzından kolay kolay boş laf çıkmayacak bir adam. Boş laf olur diye adını bile söylememişti. O sırada hemen arkamda duran ve her an etrafındakilere talimat yağdırmasına alışkın olduğum Allahşükür'ün adama tek kelime etmediğini, bakışmamızın bitmesini başı önde, rahatsızca beklediğini fark ettim. Adam ondan üstündü. Demek ki amcama başka türlü bir yakınlığı vardı. Bu hızlı düşünüşüm hoşuma gitti. Allahşükür'ün yalnız kaldığımızda adamın arkasından atıp tutacağını ve beni ona karşı şartlandırmaya çalışacağını

hissettim ve adam hakkında en baştan bizzat fikir sahibi olduğuma sevindim. Seninle iyi anlaşacağız, dedim içimden. Yine de, işte, kişioğlunun içinde bir ben sıkıntısı var. Adamın cevap vermemesi üzerine mağazada doğan sessizlikte bana dair bir mesaj hissettim ve içeri girmeden, ona ve herkese kim olduğumu göstermeye çalışmadan edemedim. Bende epey iğreti durduğunu bir an sonra fark ettiğim ve o an bir daha yapmamaya yemin ettiğim patronca bir hareketle elimi omzuna koydum.

– Anlıyorum dayı, dedim, üzüntüden konuşamayacak haldesin. Seninle bilahare tanışırız. Şimdi herkese çay ve pide söyle.

Adam kımıldamadı, iyi mi! Öylece durdu, öylece gözlerime baktı. Sanki artık hayatı ve hayattakileri hakir görüyordu. Çoktan kapanmış bir devri açmaya çalışan yağmacılardık sanki. Üsteledim. Durup dururken başıma dert aldım diye de kendime söylendim.

– Hadi yahu, dedim, bak bu kadar misafir var. Herkes aç susuz. Cenaze sahibiysen ona göre davran. Amcamı utandırmayalım.

Neyse! Galiba cenaze, amcam ve utanç kelimeleri aklında bir yerlere temas etti de daha fazla gerilmekten kurtuldum. Adam sertçe bir kez başını salladı ve gitti.

Arkasından bakarak Allahşükür'e sordum:

– Beni gören bir donup kalıyor, dedim. Bende bir yanlışlık mı var? Yanlış adamı mı alıp getirdin ta Ankaralardan Allahşükür?

– He he. Amele milleti abi, boş ver, dedi.

– Amele değil, sabah gazeteci de gözlerini suratıma dikti, öyle mal mal baktı.

– Hikmet mi? He, bakar. Ama şey de var... Amca Bey'e çok benziyorsun. Gören şaşırıyor.

– Ondan mı?

– Öyle tahmin ediyorum.

– Çok benzemiyorum ya. Amcamı gördüm. Benziyorum ama o kadar değil.

– Gençliğine daha ziyade. Fotoğrafını görünce anlarsın. Bu adamlar da Amca Bey'in gençliğini iyi bilenler.

– Bu da mı? Bu giden?

– Bu giden, Amca Bey'in en eski adamı. İşe başladığında daha çocukmuş. Burada büyümüş. Amca Bey, haddi zatında beraber büyüdük, derdi. En has adamı odur.

Allahşükür son sözünü biraz neşesi kaçarak söylemişti. Belli ki adamı kıskanıyordu ve karşısında kendini zayıf hissediyordu. Avunsun diye konuştum:

– Rastlantıdır, dedim. Amcamın daha bir akranı olduğu için öyle olmuştur.

– Herhalde, dedi usulca.

– Bir de hani insan en eski dostuna farklı bir vefa duyar ya, en zor zamanları beraber geçirdik babında, ondandır.

– Herhalde abi. Kim bilir.

Oğlan avunmuyordu.

– Öyle öyle. Ben biliyorum, dedim. Amcamın en yakını sensin, çünkü ailedensin. Canını sana emanet etmesinden belli.

– Ama başka her şeyini buna emanet etti, dedi, başıyla sokak tarafını, adamın gittiği yanı göstererek. Neyse. Sağlam adamdır tabii. Gün görmüş adamdır. Ben sevmem, ayrı konu.

Anlaşılan meseleyi uzatmak kolay, Allahşükür'ü avutmak zor olacaktı. Kısa kesmeye çalıştım. Ama son sözünü geçiştiremezdim.

– O neden? dedim.

– Hiç, dedi. Hep...

Durdu, düşünmeye başladı; yanlış bir şey söylemek istemiyordu.

– Hep mi, hiç mi? dedim.

– Yani hep, dedi, şey olmuşumdur bu adamın yanında, geveze durumuna düşmüşümdür. Hiç konuşmaz. Güldüğü de görülmemiştir. Köpekler bile gülmeyi bundan iyi bilir. Şakadan anlarlar hiç değilse.

– Anlıyorum, dedim, neyse, boş ver. İş hayatı böyledir. Ben de her gün işyerinde elli tane öküze ağam paşam diyorum, çalışmak demek adam idare etmek demek. Hadi şimdi şu telefonu yazdıralım da sonra gidip güzelce bir karnımızı doyuralım.

Yazıhaneye girdim. Belki girmeye çekindiğim için ayaküstü o kadar laf etme ihtiyacı duymuştum. Yazıhane, mağazanın tamamıyla karşılaştırıldığında, hiç değilse tozlu değildi ama o kadar sadeydi. Bir ahşap-çelik karışımı masa, çekmeceleri, hemen dikkat ettim, kilitli, üstünde bir takvim, bir dolmakalem, mürekkep, kurutma kâğıdı takımı, bir kahverengi deri sümen, bir Facit hesap makinesi, kumaş kablolu eski tip bir manyetolu telefon. Tekerlekli bir deri koltuk. Koltuk, sadece, pahalı bir şeye benziyordu. Amcamın bel problemi aklıma geldi. Herhalde öyle bir ihtiyaçtan ötürü koltuk önem kazanmıştı. Koltuğun arkasında da, duvara gömülmüş, bordo kapılı, gri çerçeveli büyücek bir çelik kasa, iki ayrı kilitli. Kasa güven veriyordu hakikaten. İçinin dolu olduğunu ve kapısını bir gün benim açacağımı umdum. Kasanın yukarısında büyükçene bir çerçeve içinde dedemin fotoğrafı asılıydı. Çocukluğumdan hatırladığım aynı vesikalık fotoğraftan kötü bir işçilikle büyütülmüş, karakalemle rötuşlanmış. Boş bakışlı, gerdanı şişkin, ince beyaz şehir hacısı sakallı bir adam. Aslında amcama filan değil daha ziyade ona benziyordum. Kilo fazlalığını al, yanakları ve boynu incelt, çeneyi biraz uzat, gençleştir, aynı ben. Yani hemen hemen ben. Evet, tipime gayet önem veren bir genç adam olarak yaşlandığımda nasıl görüneceğimi artık biliyordum. İyi görünmeyecektim.

Allahşükür kapıda dikiliyordu. Onun için burası kutsal bir yerdi. Herhalde ilk defa amcamsız görüyordu ve herhalde çağırılmadan içeri girme âdeti yoktu.

– Dikilme lan orda. Gel otur, dedim.

Kımıldamadı.

– Sen otur abi, dedi. Rahatına bak.

Çekingence odaya baktım; masadaki koltuğa oturmam şık olur mu, yoksa misafir koltuğuna mı otursam karar veremedim. Oturmaktan vazgeçtim. Masanın ön tarafına gidip telefonu kendime çevirdim ve gözüm dedemin fotoğrafında, postaneyi aradım, karşıma çıkan kıza telefon numaralarını verip, acelenin acelesi, yıldırımın yıldırımı diye tembih ettim.

– Çaylar geldi, dedi Allahşükür.

– Aman içelim, dedim. Geliyorum.

Telefonun sesini duyabileyim diye yazıhanenin kapısını açık bıraktım, çıktım. Mağazanın girişinde dikilmiş, acımıza saygı göstererek ağır ağır laflayan, her uzayan lafı amcama getirerek toparlamaya ve ölümü o kadar çabuk unutmamaya çalışan küçük kalabalığın arasına karıştım. Orta yaşlı adamlar arasında bana hemen babamı soran birileri oldu. İyi, dedim. Şaşırdılar. Sonra babamın öldüğü aklıma geldi. Yani, diye düzelttim, huzur içinde yatıyor. O bakımdan. Şaşkınlıkları niye geçmedi, anlayamadım. Beklemeye başladım.

* * *

Karım beni özlememişti. Merak da etmemişti. Sesimi duyduğuna sevinmedi. Aksine, niye aradın, der gibi konuştu. Şaşırdım. Ünye'de, cenazede olduğumu söyledim.

– İyi, başın sağ olsun, dedi.

– Sağ ol, dedim.

Sessiz kaldığını görünce, neredesin, ne yapıyorsun, nasılsın, iyi misin filan deme ihtiyacı duydum. İyi değildi. Sebep? Kötü şeyler oluyordu. Ne gibi?

– Fatin Bey'i dövmüşler, dedi. Adnan Bey'i de. Başka birilerini de.

– Yok canım! dedim. Olur mu öyle şey!

– Olmuş, dedi. Hepsine meydan dayağı atmışlar. Bugün bir subaydan duydum. Kendi kulaklarımla duydum.

Sustum. Karım bir şeyde ısrar ediyorsa ona itiraz edile-

mez. Etmem yani. Sessizlikte, yorgun nefesini dinledim.

– Nasıl olmuş peki? dedim. Sabık da olsa bir başvekile kim el kaldırabilir?

– Herkes. Nerede it kopuk varsa hepsi. Havalimanında, Harp Okulu'nda, her yerde. Uluorta. Harp Okulu'na götürdüklerini otobüsün kapısından okulun kapısına kadar dizili iki sıra askerin arasından yürütmüşler. Askerlerden sıra dayağı yiye yiye yürümüşler kapıya kadar.

İnanmadım. Hayal ötesi bir durumdu. Türk askeri öyle şey yapmaz diyecektim, ama belli ki yapmıştı, o yüzden demedim, aksine, çok üzülmüş gibi homurdandım.

– Ya! dedi. Böyle bir memleket burası. Bu millet, bu millet iğrenç bir millet.

Eğer amcamın telefonu dinleniyorsa, ki bizim Ankara'da yaptığımız gibi dinlemeye gerek yok, santraldaki kızlar bile dinleyebilirlerdi, o zaman yandık demekti. Ama karım da tepesi atınca zapt edilmez bir kadın oluyor, kendini sahnede zannediyordu. Bir kere babasıyla kavga edişine şahit olmuştum, benim yüzümden, ve öfkesine, aklına geleni söylemesine ve söyleyişindeki müzik dolu belagate hayran olmuştum. Yılların tecrübesi tabii. Bir yıldız neticede.

– Nasıl söz o şekerim? dedim santraldaki kızları düşünerek. Türk milleti büyük millettir, sen buna herkesten çok inanırsın. Şimdi kızgın olduğun için öyle ne dediğini bilmeden söylüyorsun. Sahnede az mı *Vatan veyahut Silistre* oynadın, hem de asker kılığında! Yapma lütfen.

– Vatan veyahut değil. Vatan yahut.

– Yahut da. Her neyse. Bize ne.

– İğrenç bir millet, çünkü bir kişi çıkıp tek laf etmedi bunlara. Daha iki sene önce Adnan Bey'i seçen bu halk değil miydi? Şimdi niye sahip çıkmıyorlar başvekillerine? Niye kimsenin gıkı çıkmıyor? Yetmiyormuş gibi bir de tankların üstüne çıkıp bayrak sallıyorlar.

Karımla bir daha telefonda konuşmamam gerektiğini anlamış bulunuyordum. Hadi bana bir şey olmazdı da, onu yakaladıkları gibi içeri tıkarlardı. Allahtan tiyatronun telefonundan konuşuyorduk. Orası biraz kim kime dum duma bir yerdi. Karıma telgraf çekip telefonda dikkatli konuşması konusunda uyarmalıydım. İçini bana mektup yazarak dökebilirdi.

– Evet. Peki. Neyse. Bilahare konuşalım istersen. Şimdi çok şey vaziyette değilim.

– Mesut.

– Efendim canım?

– Dövdüler ettiler, hapse tıktılar, bir şey değil, bir de ne biliyor musun?

– Sonra konuşuruz şekerim.

– Mesut.

– Efendim hayatım?

– Bunları asacaklar.

– Kimleri?

– Fatin Bey'i. Adnan Bey'i de, başka sekiz on kişiyi de. Ama Fatin Bey'i mutlaka asacaklar.

Of of! diye iç çektim. Battık. Santraldaki kızı bulup bizi dinleyip dinlemediğini öğrenip, dinlediyse öldürmem gerektiğini düşündüm. Hatta dinlemediyse de öldürmem gerektiğini, çünkü dinlemedim dese inanmazdım. Ben olsam dinlerdim çünkü. Kim olsa dinler. Ortada şahit bırakamazdık.

– Nasıl yani. Adnan Bey'i bırakıp onu niye assınlar bilhassa?

– Hayır. En çok onu asmak istiyorlar. En çekemedikleri şahsiyet o.

– İnanma. Kimseyi asamazlar, asmayacaklar. Dağ başı mı burası! Biz medeni bir milletiz. Ayrıca hangi devirde yaşıyoruz! Biraz mantıklı ol lütfen.

– Keşke inanmayabilsem. Ama kulaklarımla duydum. Bu yaptıkları şeye inkılap diyorlar.

Bunalmaya başlıyordum.

– Şekerim! diye sesimi yükselttim. Sen şimdi tabii şeysin, haksızlığa katlanamayan vicdanınla, zulme isyan eden ruhunla...

Durdum. Çünkü o sırada dışarıdaki hafif uğultunun birden kesildiğine dikkat ettim. Baktım, mağazanın girişinde ve önünde duran herkes ellerinde çay bardakları, ağızları pide dolu ya da dudaklarından sigara sarkarak bana bakıyorlar. Sesimi fazla yükselttiğimi anladım.

– Ne diyordum, diye sesimi alçalttım.

– İsyan eden ruhunla...

– Evet. İşte öyle.

– Bir şey daha ekleyecek gibiydin?

– Öyle mi? Yo.

– Ama ses tonun öyleydi. Cümlenin gelişinden öyle anladım.

– Peki. Galiba şey diyecektim. Lüzumundan fazla ve acele tepki gösteriyorsun. Daha ortada bir şey yok.

Karım biraz sakinleşmişti.

– Ben sadece gururlu bir insanım. Bu askerin bize yaptığı zorbalığı insanlık gururuma yediremiyorum. Fatin Bey arkadaşım. Ona yapılanları da arkadaşlık gururuma yediremiyorum.

Sustuk. Karım bu kez saygı duyulmayı hak eden bir hüzün içinde konuşmuştu. Birkaç saniye sessiz kaldık. O sessizlik konuyu kapattı.

– Sen neredeyim demiştin? dedi meraksızca.

– Ünye'deyim.

– Neresi orası?

– Ordu ilimizin bir ilçesi. Şirin bir kasaba. Yemyeşil.

– Peki, orada halk bu zulme isyan etmiyor mu?

– Ya lütfen. Ancak yatıştın bak. Kendine yazık ediyorsun.

– Peki. Daha ne kadar kalacaksın?

– Bilmiyorum. Yeni geldim. Cenaze ancak bitti.

– Neyim öldü demiştin?

– Amcam. Amcam öldü.

– Başın sağ olsun.

– Sağ ol. Biraz daha buradayım. Sana mektup yazarım, telgraf çekerim. Telefon da açarın. Sen ne yapıyorsun?

– Hiç işte. Provadaydım. Oyunun afişi matbaadan geldi. İsmimi üçüncü sıraya yazmışlar. Ona da canım sıkıldı. Hamlet'i anladık, ama Ofelya da Gertrud'un üstüne yazılmaz ki? Oyunun bütün esrarı oğlanla annesi arasında. Ofelya dediğin ne! Babasının sözünden çıkmayan bir cahil, silik kız. Gençliğimde çok oynadım, biliyorum. Hep kendi kendime yaşım biraz ilerlese de asıl şu kadını oynasam der dururdum. Yaşım ilerledi. Ama insanlar nankör. Genç, güzel kız istiyorlar. Bu yaşımda neyi anladım biliyor musun? Sanat denen şey seksten ibaretmiş.

Bunlar benim anlamadığım konular. Ayrıca lüzumsuz konular. Ama karımı anlıyordum. Hayal kırıklığını ben bile anlayabilirim. Bir tanesi şimdi Ünye'de beni bekliyor olabilirdi. Ünye de pekâlâ bir sahne sayılabilirdi.

Karımın hayal kırıklığına yeterince saygı gösterdiğime kanaat getirecek kadar sustuktan sonra görüşmeyi bitirmeye hazırlandım.

– Canını sıkma şekerim. Sen büyük bir yıldızsın. İsminden daha büyüksün. Her şey düzelecek. Memleket de düzelecek göreceksin.

– İnşallah. Hiç umudum yok ama...

– Ben artık kapatayım.

– Peki.

– Çok öpüyorum.

– Ben de. Hoşça kal.

– Sana yazarım.

– Yaz.

– Yasemin?

– Efendim?

– Bu konuları kimseyle konuşma, olur mu hayatım?

– Hangi konuları?

– Asker masker işlerini. Çok tehlikeli.

– Mesut?

– Efendim?

– Senin konuşman değişmiş. Benimle böyle konuşmazdın.

Bir an içim hızlı bir hoşnutsuzluk duygusuyla ağırlaştı. Eskiden beni uyarmaya cesaret edemezdin, demek istiyordu. Cesaretim mi arttı buraya gelince? Değişmeye mi başladım? Karımın tanıdığı ve sevdiği Mesut olmaktan çıkmaya mı başladım?

– Şekerim, dedim, işim itibariyle bazı malumata sahibim. Bunları seni korumak için kullanmak vazifem.

– Anladım. Ama kullanma.

Böylece kulağımı çekmiş oluyordu. Eskiden olsa susar, özür diler, yerime otururdum. Bu sefer kızacağım tuttu. Çok umurumdaydı! diye söylendim içimden, seni vatan haini diye içeri tıksınlar da gör gününü!

– Sen bilirsin. Hoşça kal.

Oh be! Değişmek iyiymiş anasını satayım. Cesaret iyiymiş.

– Hoşça kal.

Karımın kapatmasını bekledim. Kapatınca hatta herhangi bir tıkırtı olup olmadığını dinledim. Cızırtılı, tekdüze, sonsuz bir sessizlikten başka bir şey duyamadım. Dinlenmiş gibi görünmüyorduk. Belki santraldaki kız dinlemişti ama seks lafım duyunca utanıp fişi çekmişti daha fazlasını duymamak için. Telefonu kapattım. Sonra hemen tekrar santralı aradım. Kıza hal hatır sordum, belki sesinde bir gizli rahatsızlık, bir tedirginlik, bir suçluluk heyecanı yakalarım diye. Hayır. Sakin, kendi halinde bir ses. Ya tecrübeli bir casustu ya da masumdu. Görüşme için teşekkür ettikten sonra öbür Ankara kaydını iptal ettirdim. Vaktim kalmadı, dedim, bekleyemeyeceğim, pideler geldi, soğuyor. Hay hay, dedi kız, afiyet olsun. Tam kapatıyordum, kızın sesinin çok hoş olduğuna dikkat ettim. Belki bir tanışık-

lık tesis eder, bir hanım arkadaş ediniriz, muhallebicide buluşur hasbıhal ederiz diye iç geçirdim, sakin sokaklarında hiç kadın görmediğim bu uzak küçük şehirde. Kendimi tanıttım: Ben Mesut Akarsu, dedim, merhum Muvaffak Akarsu'nun yeğeniyim, artık burada yaşıyorum. Siz? O da orada yaşıyormuş. Hayır, dedim, yani adınız soyadınız? Söyledi. Şimdi hatırlamıyorum. Sizinle akraba sayılırız Mesut Abi, diye ekledi şevkle, aynı köydeniz. Siktir, dedim içimden. Telefonu kapattım.

Karımla konuştuktan sonra, doğrusu, Ankara düşüncesi iyice katlanılmaz geliyordu. Yok ihtilalmiş, yok sokaklarda tanklar, tomsonlu askerlermiş, yok tankların üstüne çıkıp bayrak sallayan çatlak vatandaşlarmış, yok tutuklanan DP'liler ve başta karım, onların gözü yaşlı yakınları, korkulu taraftarlarıymış. Orada başka bir hayat yaşanıyordu ve asap bozucuydu: Sokağa da, eve de yakışmıyordu. Burada her şey daha iyiydi. Sokaklarda ne asker ne polis vardı. Ne öfke ne korku vardı. Kimse hiçbir şeye isyan etmiyor, kimse kimseye öfkelenmiyordu. Herkes kıymalı peynirli pidesini yiyip, elini üstüne silip, çayını limonatasını ayranını vişne şerbetini içip, sigarasını yakıp, mülayim bir ifadeyle önüne bakıyor, söylenenlere başını sallıyordu. Herkes herkesle ahbaptı. Kimsenin hiçbir şey için acelesi yoktu. Hayatta hüzünlü bir temizlik yapılmış, yorgunluğun tadı çıkarılıyor gibiydi. Ölüm herkese iyi gelmişti.

2

Amcam, rahmetli, işe, paraya, çalışmaya gerçekten saygı duyuyormuş, çünkü ölümünü benim iş durumuma göre ayarlamış; tam bir yıldır üstünde çalıştığım işin ihtilal olmasıyla bittiği, rahat bir nefes aldığım ve müdürümün ihtilal hediyesi olarak evime telefon bağlatıp bana artık birkaç hafta yapacak işimiz olmaz, git biraz dinlen, nasılsa artık telefonun var,

telefonlaşırız, diyerek bir nevi ücretli izin verdiği zamana denk getirmişti. Durum daha önce normale dönerse ben seni ararım, diye sözlerini tamamlamıştı müdürüm. Kastettiği şuydu: Yeni patron kim, hele bir anlayalım. Çünkü eskiden, açık açık söylemiyordu ama tahmin etmeme de izin veriyordu, Milli İstihbarat Teşkilatı için dinliyorduk. Onlar kimin için dinliyordu, yani hükümet için mi, muhalefet için mi, askeriye için mi, yoksa kendisi için mi, yoksa hepsi için mi, bilmiyorum, ve galiba o kadarını müdürüm de bilmiyordu. Ama neticede bizim çapımızda insanlar her şeyi bilmeye çalışmazlar. O yüzden hayatta her işleri rast gider.

Karımla konuşurken farkında olmadan amcamın koltuğuna oturmuşum. Farkına varınca bir an irkildim ama sonra baktım yalnızım, kınayan bakışlarını üzerimde hissedeceğim kimse yok, koltuğa iyice yerleştim, hatta arkaya doğru kendimi bırakıp bir güzel yaylandım kasanın serinliğini tatlı tatlı ensemde hissederek. O zamanlar kasada sadece para bulunmayabileceğini, hatta hiç para bile bulunmayabileceğini bilmiyordum. Yo, para bulmadım değil, buldum, ama yanında başka şeyler de buldum ve onlar hoşuma gitmedi. Yeri gelince anlatacağım. Bilsem, belki, kasanın anahtarına hemen o an kafayı takmaz, anahtarı ele geçirince de hemen gidip açmazdım. Ruhen biraz olgunlaşmayı beklerdim. Şimdi bildiğim bir şey var: Para asla yalnız gelmez.

Kasanın anahtarı yengemde olmalıydı. Anahtarı bana vereceğinden şüphe etmem normaldi ve şüphe ettim. Çünkü yani kim çıkarıp verir elin oğluna? Peki vermezse ne yaparım? dedim. Bana güvenmiyor musunuz yenge, çok kırıldım mı derim? Derim de, kırılırsan kırıl, derse ne yaparım? Hiç. Bütün şüphelerim beni hukuki yollara başvurmaya itiyordu. Çünkü kendime hangi soruyu sorsam hepsine hayır cevabı veriyordum. Git bul bir avukat, yaz dilekçeni, mahkemeye başvurup acilen bütün menkul ve gayrimenkuller üstünde tedbir kararı

aldır, derdi kayınpederim olsa. Hatta derdi ki, hiç öyle vasiyetnameymiş bilmem neymiş tuzaklarına düşme, bunlar Atatürk değil, bu memlekette vasiyetname işlemez, git mahkemeye, iptal davası aç. Ben ne diyordum? Hiç. Karar veremiyordum. Daha doğrusu utanıyordum, gelir gelmez öyle şeyler yapmaya. Ayıp olurdu. Yakışık almazdı. Daha ilk günden. Kadını tanımadan. Yok, yok, salaklaşma. Aile senin ailen. Kadın seni seviyor, baştan sevmiş. Evde uyuyor. Kötü biri olsa uyumazdı.

Allahşükür yanıma geldi, kapıda dikilip bir çay daha alır mıydım diye sordu. Almazdım. Öyleyse gidelim, dedi. Ev ziyaretçilerle dolup taşıyormuş. Yengem hâlâ uyuyormuş. Evde bulunmamız icap edermiş.

– İyi öyleyse. Gidelim. Ama önce karnımızı doyuralım. Ben böyle ayaküstü yemek yiyemem. Peki bu adamları burada bırakıp gidersek ayıp olmaz mı?

– Yok abi. Onlar bizim için buradalar. Nereye gidersek gelirler. Yalnız kalmayalım diye. Bizde öyledir. Yakınını kaybeden birini yalnız bırakmayız.

– Yapma ya. O niye?

– İşte, garip kalmasın, içine kapanmasın, etrafı kalabalık olsun da kafayı dağıtsın diye. Bunların hepsi canımız ciğerimiz abi. Sevenimiz çoktur, şükrolsun.

Dışarıda dikilen kalabalığa baktım. Rahat bir kırk kişi vardı. Hallerine bakılırsa asıl dertleri yeme içmeydi.

– Sağ olsunlar, diye mırıldandım.

– Bizde insaniyet çok ileridir abi, dedi Allahşükür pantolonunun belini çekiştirir, elini ceketinin içine sokup tabancasını kalçasına iyice yerleştirirken. Öyle büyük şehirdeki gibi değildir. Burada insana değer veririz.

Yazıhaneden çıktık.

Gözüm amcamın has adamına takıldı. Herkesten ve benden uzakta durmuş, sakince ama kararlılıkla tek tek herkese ve bana bakıyordu. Misafir sevmediği anlaşılıyordu. Yese-

ler de gitseler, diyordu. Onunla aynı fikirdeydim.

– Şu adamı da yanımıza alalım, dedim.

– Onu karıştırma, dedi. O gelmez. Gelmesin de zaten.

– Adı ne bunun? dedim.

– Şah, dedi.

Şah. İsme bak.

– Sen çık, ben geliyorum, dedim ve Allahşükür'ün bir şey demesine fırsat bırakmadan Şah'ın yanına gittim. O korkuyordu ama benim Şah'tan korkmam için bir sebep yoktu. Ben şimdilik sadece yengemden korkuyordum. Ama bu adam başkalarına benzemeyen itici bir adam olarak beni kendine çekiyordu. Ona doğru yürüdüğümü görünce gözlerini üzerime dikti, gözlerini kaçırmadan yanına gitmemi bekledi. Bekleyişinde de insanın asabını bozan bir inat vardı. Ama ona kızamıyordum. Yani bana doğru hamle etmemesini filan saygısızlık addetmiyordum. Neticede işçimizdi ama olsun.

Şah'ın burnunun dibine kadar girdim. O kadar yakınında olunca rahatsız oldu ve rahatsızlığını saklayamadı, arkasındaki tozlu duvara doğru kıpırdandı. Bir şey demeden ona baktım. Seninle tanışmak istiyorum, beni ciddiye almanı istiyorum, çünkü senin ciddiyetini, tuhaflığını beğeniyorum türü imkânsız bir şeyler söylemek istiyordum ama tabii söyleyemezdim. Kadınlara bile böyle şeyleri söylemeye utanıyoruz. Sonunda Şah mutlaka bir şey söylemek istediğimi, söylemeden onu rahat bırakmayacağımı anladı, yakınlığımdan bunaldı.

– Buyur, dedi.

Ha şöyle. Yo, emir verme hevesinde olduğumdan değil, ama ağzından sonunda bir laf çıkmıştı. Benim inadım kazanmıştı.

– Beni tanıyor musun? dedim.

Başını salladı. Evet.

– Peki, babamı tanıyor musun?

Başıyla evet.

– Peki niye tanımıyormuş gibi davranıyorsun?

Cevap yok. Şaşırdı.

– Ama ben seni tanımıyorum. Bana kendini tanıtman lazım değil mi?

– Affedersin beyim, dedi yutkunup.

Adama o an iyice ısındım. Kendi kendine yarattığı bir bağlılık ve o bağlılığın içinde bulduğu yalnızlığa sığınmış bir adam olduğunu düşündüm. İnsanlara değil daha çok hayvanlara ait bir inanca sahip bir adam. Kendi kendini oraya bağlamış ve orayı kaderi ilan etmiş. Anılarıyla yaşayarak, anılarını da, kendini de tüketerek orada ölecek. Babam da böyle bir adamdı. Farkı, o kendini meyhaneye bağlamıştı. Adama, farkında olmadan, bana babamın ayık halini hatırlattığı için ilgi duymuş olmalıydım.

– Babamı sever miydin? dedim.

Adamın yüzü o an bembeyaz oldu.

– Çok, dedi küçük bir sesle.

Birkaç saniye öylece göz göze durduk. Gözleri nemlendi ya da bana öyle geldi. Şimdi etraftaki sessizliği hissedebiliyordum. Herkes bize bakıyordu. Durumumuz tuhaftı. Tuhaflık adamın karakterinden geliyordu; oradaki herkes ondan uzak duruyordu. İstenmeyen adamdı. Ama ilk istemeyen o olduğu için istenmeyen olmuştu. Babamla, amcamla ne ilişkisi vardı, mağazada ne yapıyordu, bundan sonrası için ne yapmayı düşünüyordu, çok merak ettim.

– Benim adım Mesut, dedim.

– Biliyorum, dedi.

– Senin? dedim.

Bocaladı. Belli ki Şah gerçek adı değildi. Gerçek adını orada, onların yakınında söylemek istemiyordu. Uzatmadım.

– Peki, dedim. Biz yemeğe gidiyoruz. Sen de gelmek ister misin? Gelirsen memnun olurum.

– Ben mağazaya bakıyorum, bırakamam, dedi.

– Peki. Yarın görüşürüz, dedim ve çıktım.

Şah gün boyu tekrar tekrar aklıma geldi, aklımı meşgul etti. Onunla senli benli konuştuğum, ona siz diye hitap etmediğim için üzüldüm. Görmeye alışkın olmadığım bir tipi vardı: başı dazlak, daha doğrusu pırıl pırıl kazınmış, yanakları alabildiğine tüysüz, daha doğrusu pırıl pırıl tıraş edilmiş, dudakları sımsıkı kapalı, kısa boylu, geniş omuzlu, kaya gibi sağlam vücutlu. Sadece yuvarlak metal çerçeveli gözlüklerinin arkasındaki nemli gri gözleri, o da benim baktığım kadar yakından bakılınca, ruhundaki acıyı ele veriyor.

İnsanların arasından başım önde, yüzümde takdir, minnet, mahcubiyet ve hüzün dolu bir silik gülümseme, yavaşça geçip sanki şöyle bir hava almak istemişim, oralardaymışım, bir yere gitmeye niyetim yokmuş gibi ağır ağır yürüyerek caddeye çıktım. Mağazayla ve kalabalıkla arayı iyice açtığımda Allahşükür yanımda bitti. Şah'la ilgili bir şey söyleyecek miyim diye yandan merakla yüzüme baktı. Aklımın adama takıldığını anladı ama soru sormaya cesaret edemedi. Onun yerine daha yapılmayı bekleyen işlerden bahsetti, akşam yatsıdan sonra hocalar gelecekmiş, Kuran okunacakmış. İyi, dedim, ne yapalım.

Ölmek ne uzun meseleymiş. Ölmemek ne yorucuymuş. Valla, geceyarısından beri çektiklerimle, daha da çekeceklerimle mirası son kuruşuna kadar hak ediyordum.

3

O akşam her şeyi daha da çok hak ettim, çünkü geceyarısına kadar evde ve bahçede düzinelerce adam ve kadınla daha el sıkıştım. Kendilerini bana babam üzerinden hatırlatmaya çalışan bir sürü adam ve kadın biliyormuş ama tam da çıkaramıyormuş numarası yapmak zorunda kaldım.

Eh, küçüktün tabii, dediler iki tarafı da avutmak için, çok

küçüktün giderken. Ama nasıl oldu da hiç gelmedin memleketine, hiç mi özlemedin kimseyi bunca yıl?

Yo, dedim, çok özledim herkesi, çok göresim geldi, Ünye'nin tuzlu kokusu burnumda tüttü, ama kısmet olmadı, fırsat olmadı, filan falan.

Karımla katıldığım davetlerde kibar konuşma usulleri hakkında bir fikir edinmiştim. Nasıl tatlı tatlı yalan söylenir, seninle tanışmak ya da sohbet başlatmak isteyen insana nasıl cesaret verilir, nasıl mukabele edilir, az çok tecrübe etmiştim. İşime yaradı. Öküzün teki olmadığımı görmek şehirli ahbaplarımızı mesut etti. Beni her gören yine bir büyük merakla baktı ama buna da alıştım. Bir iki kişi beni vaktiyle ağır hasta diye duymuşlar. Ses tonlarından, öldü diye duyduk demek istediklerini anladım, ama üzerinde durmadım. Nasılsa ölmemiştim. Nasılsa artık anlayabiliyordum, küçük yer demek, taşra demek dedikodu demekti, dedikodu da eğlenceli bir şeydi, insanların başkalarının hayatları üstünden kendilerini oyalamasını sağlıyor, sohbeti ve beşeri ilişkileri teşvik ediyor, bir nevi yerel edebiyat yaratılmasına imkân tanıyordu. Mesleki nazarla söylersem şehirdeki herkes hakkında bir sözlü dosya tutuluyor ve açık tutuluyordu ki bu da hiç fena bir şey değildi. Mesela Allahşükür'e ne zaman, bu kim? diye sorsam hemen hakkında bir sürü şey öğreniyordum. Herkesin dosyası seks ve para üstüne kuruluydu. O çok zengindir, bu yeni battı, şu baldızını iğfal etti, hapse girdi çıktı, ötekinin karısı hakkında iyi şeyler söylenmiyor, kocası sızdıktan sonra eve adam alıyormuş. Böyle dosyalar. Dinlemek tatlı oluyordu, yorgunluğumu unutuyor, etraftakilerin kusurlu küçük dünyasını tanıyınca eğleniyordum. Yine de zaman dedikodu dinleyerek geçmiyordu. Arada bir yalnız ve sessiz kalıyordum ve gecenin serinliğinde içimi keder basıyordu, başımı kaldırıp üst kata, yengemin odasının penceresine bakıyor, bir hareket görmeyi umuyor, ondan korktuğu-

mu unutuyor, kalkmasını, aşağı inmesini ister gibi oluyordum, çünkü onun oradaki tek gerçek yakınım olduğunu hissediyordum. Odasında zayıf bir ışık yanıyordu. Mum ışığı olmalı, sadece içerisi zifiri karanlık olmasın diye konmuş ya da belki amcamın ruhu için fener olsun diye. Kapısının önündeki iki başörtülü kadın gece boyu Kuran okumaya devam ettiler, altı tane hoca gelip alt katın holünde yüksek sesle dualar, ilahiler okurken, koro olup tekbir getirirken, Kuran'ın cüzlerini aralarında paylaşıp uzun bir sessizlik boyunca hatim indirirken de o ikisi okumaya devam ettiler. Sabaha kadar, yengemin odasının karşısındaki odada yattığım yerden, yatmadan hemen önce Allahşükür'ün anlattıklarıyla, gördüğüm güzel kızla ve yastığımın altındaki dolu tabancayla iyice sıkıntılı bir hal alan uykumun aralarında, üstümüzü örten uzun soğuk karanlığın içinden o ikisinin sessiz dudak kıpırtılarını duyar gibi oldum: Beni bekleyen uzun bilinmezliğe doğru af duaları okuyorlardı.

4

Uykumu mahveden Allahşükür'dü ama ona izin veren bendim. Konuşması ve her şeyi mahvetmesi için onu ben teşvik ettim. Doğrusu bu. Yoksa o her ne kadar benden daha aceleci bir adam olsa da o gece benden çok daha yorgundu, çünkü amcam öldüğü günden beri her işe o koşturuyordu ve bir gün içinde gözünü kırpmadan bin kilometre araba sürmüştü. Geceleyin saat ona doğru bahçe boşalıp nihayet yalnız kaldığımız zaman kızarmış gözlerle yanıma gelip hamamın açık olduğunu, istersem hamama gidebileceğimizi söyledi. Cevap vermemi beklemeden ısrar etti, şöyle sıkı bir kese, üstüne de güzel bir masaj yaptırırsak iyi geleceğini söyledi. Hayatımda hiç masaj yaptırmamıştım; belli belirsiz hatırladığım iyice

küçük çocukluğumu saymazsak annem bile beni yıkamış değildi ve tenime karımdan başka kimsenin eli değmemişti. Değmesi düşüncesi beni huylandırırdı. Öyle bir asabiyetim vardı. O yüzden davet birden gözüme kötü gözüktü. Ama banyo yapmaya da mecburdum. Karar veremedim. Bakarız be, acelemiz yok, diye geçiştirdim. Sen git istersen, diye de ekledim. Beni bırakıp gitmeyeceğini söyledi. Buna memnun oldum, çünkü o olmadan ne yapacağımı bilemez bir halde ortada kalacağımdan korktum.

– Öyleyse gel yatmadan bir çay içelim şurada oturup, dedim.

Dedim, çünkü üzerimde yatıştıramadığım bir heyecan vardı, bütün yorgunluğuma rağmen insanlarla haşır neşir olmak kan dolaşımımı hızlandırmıştı ve hemen yatsam uyuyamayacağımı hissediyordum. Ayrıca kızlar bahçede ve evin alt katında temizlikle, bulaşıkla meşguldüler; ertesi gün yengem muhtemelen ayağa kalkmış olacağı için sayıları daha da artacak ziyaretçilere hazırlanıyorlardı bir sürü hızlı, kısa, küçük gürültü çıkararak, birbirlerine kısa, hızlı, fısıltılı seslerle talimatlar vererek.

– Tabii abi, dedi Allahşükür ve yakındaki kızlardan birine seslenerek bize çay getirmesini söyledi.

– Bir büyük dilim de suböreği, diye ekledim. Biraz ısıtıp getir.

Kızlar kimsenin gözlerine bakmayan, gözünü karşısındakine kaldırınca ancak çenesine kadar kaldıran türde beyaz yüzlü, kırmızı yanaklı, tombul küçük beyaz elli, uzun entarili, bazısı başı açık, bazısı başörtülü kızlardı. Çalışkan, sessiz ve korkaktılar. Üzgün değildiler ama, amcam öldüğü için. Zaten henüz amcam öldüğü için üzülen kimseyi görmemiştim, sütannem dışında. Cenaze mevzusunu kapattıktan sonra ben bile yıkama sırasında amcamın ruhuyla temas edince ve intihar ettiğini anlayınca hissettiğim üzüntüyü unutmuştum. Gerçi ben vazife gereği, yani vazifemi ciddiye aldığım için unutmak

zorunda kalmıştım ama herhalde zorunda kalmasam da unuturdum, çünkü amcam, arada bir patlamış kafası aklıma geldikçe, huzurumu bozuyor, davranışımı yavaşlatıyordu ama belli ki artık kendisi de rahattı, beni de rahat bırakmıştı. Besbelli, diye düşündüm, uzun süre gömülmeden bekletildiği için rahatsızdı, o ki ölmek istemişti, ölünce gömülmemek ona ağır gelmişti. İntihar bile bazen amacına ulaşamıyor. Hayat bazen bırakmıyor. Amcam, anlaşılıyordu, sevilen bir adam değildi, sağlığında tanısam muhtemelen ben de sevmeyecektim, ölüp ruh oluncaya kadar benimle görüşmeye çalışmaması bile onu gözümde sevilemez bir adam yapıyordu, ne var ki ölü ve ruh halini görünce ve intiharı anlayınca işler değişmişti – intihar, bilhassa, iç parçalayıcı bir sondu. Allah, bence, intihar edene kızmak yerine, aksine, özel bir sevgi göstermeli. Belki gösteriyordur ama bize söylemiyorlardır.

– Amcamın ne sıkıntısı vardı Allahşükür? dedim.

Bahçenin aşağı tarafındaki ağaçların altında, geniş bir kütük diliminin üç ahşap ayak üstüne oturtulmasıyla yapılmış alçak bir masa vardı, etrafında birkaç hasır tabure. Oturduk. Kızlardan biri hemen yetişip elindeki bezle masayı hızlıca siliverdi. Evin pencerelerinden taşan ışık karanlık havaya solgun sarı bir toz gibi yayılıyordu. Işık, karanlığın içinde, elle tutulabilir bir şeymiş gibi görünüyordu. Serbestçe gezinen, dağılan, bir araya toplanıp ışıtan, vazgeçip dağılan. Topraktan ıslaklık hissi yükseliyordu.

– Kendini vurduğuna inanmadığını anladım, diye devam ettim Allahşükür'ün yorgunluk içinde bocaladığını, birden konu değişince kafasının karıştığını görüp. Ben hâlâ kendini vurduğuna inanıyorum. Ama sen de onu tanıyorsun. Bilmen lazım. İntihara meyleden biri anlaşılır herhalde. İnsan para kazanır harcarken, güler oynarken, sever sevilirken birden tabancasını çekip çenesinin altına dayamaz. Bir geçmişi olmalı. Bir izahı.

Çay ve böreğin gelişi Allahşükür'e biraz zaman kazandırdı. Nefes filan aldı, yutkundu etti, önemli bir bahse giriş yapmaya hazırlandı. O kadar büyütmeye gerek yoktu bence. Sadece usul usul sohbet edelim, amcamı tanıyalım istiyordum. İnsan niye intihar eder? Ya serveti tüketir, topu diker, ya bir sevdiğini kaybeder, acısına dayanamaz, ruhen iflas eder, ya ağır bir hastalığı vardır, ıstıraba dayanamaz, ya bir akıl hastalığı vardır. Yoksa niye?

– Hasta mıydı? dedim, kız gidince.

– Değildi. Bel ağrısından başka sıkıntısı yoktu. O da ayakta durmaktan olurdu. İyiydi yani Amca Bey.

– Peki yengem?

Allahşükür şaşırdı. Havada gezinen sarı ışık tozu yüzünün etrafına hücum eder, yüzünü bana göstermek ister gibi oldu.

– Nasıl yengen? Yani ne manada?

– Şu manada. Yengemle arasında bir sıkıntı mı vardı, bir mutsuzluk, bir arıza?

– Nasıl bir arıza abi?

– Boş ver. Tabii sen bekârsın. Bir kadının isterse bir erkeği ne kadar mutsuz edebileceğini bilmezsin.

Allahşükür derin nefeslerinden birini daha aldı, verdi. Işık dağıldı gitti, yüz karanlığa gömüldü.

– Öyle bir şey değil abi. Ne demek istediğini anlamıyor değilim. Anlıyorum. Tabii ben senin kadar kültürlü, okumuş biri değilim ama o kadarını anlıyorum. Orada yanlışsın. Öyle bir şey değil. Öyle görünebilir veyahut da öyle görünsün istenmiş olabilir, ama öyle değil. Amca bey intihar etmedi. Kendini vurmadı.

– Peki, ne oldu?

– Amca Bey'i vurdular.

– Nasıl yani? Ne demek vurdular?

– Basbayağı. Gelip, çat!

Bu sefer ben derin bir nefes aldım.

– Bak Allahşükür, kendini kazayla vurdu desen, silahını temizlerken filan veya silahının üstüne düştü desen veyahut da silahıyla gıdısını kaşırken tetiğe dokunuverdi desen gene sana inanırım, ayrıca inanmak da isterim. Ama vurulması pek akla yatkın değil.

– Ama öyle. Vurdular. Vurup kaçtılar.

Oğlan kendine çok inanıyordu. Ben hiç inanmıyordum. Çünkü gün boyu gördüklerim bana amcamın öldürülebilir, hele de öyle şümullü bir tezgâha getirilerek, intihar süsü verilecek kadar ince ince çalışılarak öldürülebilir bir adam olmadığına inandırmıştı. Kaldı ki taşradaydık, orada öyle ince suikastlar filan, yani ne bileyim, zor. Yani hiç Anadolu işi bir çalışmaya benzemiyordu bu. Bizde usul, çekip dan dan saydırmaktır. Şan olsun isteniyorsa hele, çarşı pazar, meydan, cami çıkışı seçilir. Ama bu! Amcamın öldürülme şekli milli teamüllerimize hiç mi hiç uymuyordu. Sonra, elinde koca bir tabancayla onun gibi bir adamın burnunun dibine kadar gireceksin! Tabancayı çenesinin altına dayayıp, kımıldama da abi, güzelcene vurayım, temiz bir iş olsun, diyeceksin; o da kımıldamadan bekleyecek, namlunun açısı iyi ayarlansın da mermi tam tepeden çıksın, kafatası en esnek yerinden patlasın diye! Ama belki uyuyordu!

– Amcamı uykusunda mı vurdular?

– Uyku mu? Yok abi, ne uykusu. Ayakta. Güpegündüz.

– Nerede? Mağazada mı?

– Köyde. Bizim arazide.

O an aklıma Allahşükür'ün kendisi geldi. Fedai değil miydi o? Yoksa katil miydi, ki olabilirdi, amcama kim onun kadar yaklaşabilirdi? Bunu sormak istedim ama kendimi tuttum. Başka bir soru sordum.

– Peki amcam gibi adamın o kadar yakınına nasıl girebildiler güpegündüz?

– Bilmiyorum abi. Olacak şey değil, ama girdiler.

Bunun üzerine kendimi tutamadım, büyük soruyu sordum.

– Peki sen neredeydin o sırada Allahşükür? dedim acımasız bir sesle. Amcam canını sana emanet etmemiş miydi?

– Etmişti. O yüzden de yapanı bulunca idam sehpasına gideceğimi bilsem önce bütün ailesini gözlerinin önünde öldüreceğim, sonra da onu, tabii canı kalırsa.

– Çok güzel. Ama ben sana ne yapacağını sormadım. Yapman gerekeni niye yapmadığını sordum.

Solgun karanlıkta gözlerinin yaşardığını gördüm. Nihayet cevap verebildiğinde sesi boğazındaki düğümün arkasından parça parça geliyordu.

– Düşünemedik. Hasmımız bizden daha büyük düşünmeye başlamış. Yeni şeyler düşünmeye başlamış. Biz bu kadarını akıl edemezdik. Edemedik. Etsek tedbirini alırdık. Etsek, ben yanında olurdum. Etsek, Amca Bey beni tahsilata, para peşine göndermiş olmazdı.

İyice kafam karıştı. Cenazede de hasım filan dediğini hatırladım ve eğer Allahşükür hayal âleminde yaşayan biri değilse o zaman amcamın gerçekten büyük düşman sahibi olduğunu kabul etmek zorunda kalacaktım. Hemen kabul etmek istemedim. Belki bir gün, kanıt görünce, anlattığı her şeyin doğru olduğunu anlayacaktım ama şimdi hiçbirine inanasım gelmiyordu. Ben de kendi hayal âlemimde yaşıyordum ve bundan gayet memnundum. Kendimi benim dışımda, sert bir dünyada bulmak istemezdim. Henüz elle tutulur hiçbir şeye sahip olmadan, hiçbir dünya nimetini tatmadan içim korku dolsun istemezdim. Allahşükür de, son sözleri nispeten kulak verilir cinsten olsa da, genel olarak, yani bir karakter olarak çok düşünerek konuşan, ne dediğini her an bilen biri değildi benim gözümde. Biraz fazla heyecanlı, bazen salak, sık sık ziyadesiyle saftı. Amcamı öldürmüş olabilir miydi? Elbette olabilirdi. Ama suikast düzenleyerek öldürmüş olamazdı. O ince iş yapabilecek biri değildi, aksine, kaba iş-

lerin adamıydı, ani kararların, çabuk tepkilerin adamıydı. Bunu sadece hislerime dayanarak söylediğimi biliyordum.

Cebinden sigara paketi çıkarıp bir sigara yakınca ellerinin titremekte olduğunu gördüm, sigarayı yakar yakmaz da katıla katıla ağlamaya başladı, ağlamasını engellemeye çalıştıkça ağlamanın erkeklere yakışmadığını düşündürten acı acı, çirkin sesler çıkardı. Niye ağladığını bilmiyordum. Suçluluktan, utançtan, asap bozukluğundan, yorgunluktan, hırstan, korkudan, kim bilir. Sormadım. İyi bir görüntü değildi. Lüzumsuzdu yani. Ben ağlıyor muydum? Yo. Ona ne oluyordu?

– Birer çay daha içelim, dedim.

– Olur, dedi titreyerek. Söyleyeyim.

Bahçede sadece bir kız kalmıştı, o da hareket halinde, her şey toplandı mı diye son bir kez etrafı kontrol eder gibiydi. İlgimi çekti, çünkü dik bir duruşu vardı, güvenli, hâkim. Allahşükür tam kıza seslenecekken durdu, bana baktı, benim söylememi istedi; ona o söyleyemezmiş; o kız yengemin kendi kızıymış. Ne demek istediğini anlamadım ama benim için fark etmezdi. Bakar mısınız, diye kıza seslendim. Kız döndü, bana doğru baktı, acelesizce birkaç adım yaklaştı ve sakince, buyrun, dedi. Evin ışığına karşı yüzünü seçemiyordum ama kulaklarımın içinde asılı kalan sesi gururlu ve sıcak, endamı çok hoştu. Başı açık, saçları kısa, alnı yüksek. Duraksadım, ne diyeceğimi unuttum. Az kalsın adını, yaşını, nerede yaşadığını, benimle bir pastanede çay içip içmeyeceğini soracaktım ve rezil olacaktım. Onun yerine yengemin nasıl olduğunu sormayı becerebildim. Omzunun üstünden başını yengemin penceresine doğru çevirdi ve ışığa karşı harikulade bir profil gördüm: O an bana çok şey oldu. O an kıza, o yüze sahip olmak, o yüzü avuçlarımın arasına alıp ölesiye, öldüresiye öpmek için yerimde titredim. Ve sanki kız da bana bunun olacağını tahmin ediyormuş ve olmasını istemiş gibi yüzünü birkaç saniye öylece havada ve yan tuttu, güzelliğinin âşık

etme süresini biliyormuş, içinden saniyeleri sayıyormuş gibi. Saymayı bitirip tekrar bana baktı. Yengemin iyi olduğunu, akşamdan beri daha rahat uyuduğunu söyledi.

– Siz yanında mıydınız? dedim sesimdeki bir sürü zayıflığı saklamaya çalışarak.

– Yanındaydım, dedi. Yine yanına gidiyorum.

– Merak etme abi, dedi Allahşükür, gözleri yerde, kızdan çekindiği belli, usulca araya girerek. Yenge Hanım emin ellerde.

Bunu kıza iltifat olsun diye mi söyledi, içim rahat etsin diye mi, anlayamadım. Kız da duymamış gibi yaptı. Belki Allahşükür kıza umutsuz bir aşk besliyordu, kızın ise gözü daha yükseklerdeydi. Eğer gözü bendeyse arkasından koşa koşa gideceğimden emin olabilirdi. Ben emindim.

– Eminim, dedim gözlerimi kızdan ayırmak isteyerek ama ayıramayarak.

Işık sadece benim yüzüme vurduğu için kız yüzümü görebiliyordu. Yüzümdeki değişimleri, bilhassa kızların karşısında, kolay kontrol edemem. Hatta kızların karşısında hiçbir şeyimi kontrol edemem. O sırada da edemiyordum ve kız ışığın izin verdiği ne varsa görmüş olmalıydı. Bir parça kendimden utandığımı da.

– Peki, iyi geceler, dedim o utanca sığınarak.

Kız duraksadı. Sohbeti kısa kestim diye üzüldü sandım, sevindim. Yanılmışım.

– Odanız hazırlandı, dedi. Ne zaman isterseniz yatabilirsiniz.

Üzülerek teşekkür ettim. Kız gitti. Tek tesellim az sonra benim de gideceğim eve gitmiş ve orada olacak olmasıydı. Eve gitmek için sabırsızlanmaya başladım. Geleceğim, dedim eve doğru, beni bekle ev, karanlık odalarda bu kızı arayacağım! Hemen sonra üst katta yeni bir ışık yandı, diğer köşedeki, yengemin odasının karşısındaki odanın ışığı. Kızın az önce kendine sakladığı heyecanını serbest bırakarak hemen çıkıp odamı son bir kez gözden geçirdiğini düşündüm.

– Çay isteyecektin abi, dedi Allahşükür.

– He, istemedim değil mi, dedim. Unuttum. Olsun. Ne diyorduk?

– Çay içelim diyorduk.

– Yok, ondan önce. Katil. Katil diyorduk.

– Demiyorduk. Demedik.

– Ama cinayet dedik. Dedin. Cinayet varsa katil de vardır.

– Mutlaka.

– Adı ne bunun?

– Katilin mi?

Kızı kastetmiştim. Böyle önemli bir konuşma sırasında aklım utanmazca kızdaydı. Babamın bana vicdansız olduğumu söylediği geldi aklıma. Vicdan diye bir şey yok ulan sende! Kime çektin sen, bilmem ki! derdi.

– Katilin.

– Bilmiyorum. Aklımda biri var ama emin değilim.

– Eminsin ama delilin yok.

– Öyle. Nereden anladın?

– Belli. Çok inançlı söylüyorsun. Biri öldürülünce aşağı yukarı kimin öldürdüğü de bilinir. Sen de biliyorsun. Ama başka kimse bilmiyor. Doğru mu?

– Doğru. Söyleyemiyorum. Söyleyemem de.

– Sebep?

– Kimse inanmaz. Sana cenazede o yüzden dedim herkese dikkatle bak diye.

– Buralarda katil bir bakışta anlaşılıyor mu?

– Bazıları anlar. Sen anlarsın. Çünkü Amca Bey'in kanını taşıyorsun.

– Ama amcam da katilini görememiş. Görse kaçardı filan, değil mi?

– Bilmiyorum ki abi. Nasıl oldu da hiç ses etmeden yanına sokuldular diye günlerdir kafayı yiyorum. Yoksa kaçacak adam değildi Amca Bey. Vurulacağını da bilse çarpışırdı. Tabancasını

namluda mermi, emniyet açık taşırdı. Cesareti de dillere destandı. Bizim buralarda mühim adam olmak kolay değildir. Gençliğinde nam salmadan, korku yaratmadan mühim adam olamazsın. Sonra da adil olmadan mühim adam kalamazsın.

– Vay canına. Güzel konuştun lan.

– Ben güzel konuşmadım. Amca Bey güzel yaşadı. Her yaşında, her çağında ne yapması gerekiyorsa onu yaptı. Hayatta hiçbir yanlışı yoktur, olmamıştır. Yani bir tanesi dışında. O da zaten sonu oldu.

– Nedir o?

– Uzun hikâye. Bilahare anlatırım.

– E şimdi anlat.

– Yok. Bana itimat et. Bilahare.

– Peki, kendi kızı ne demek, tam olarak?

– Efendim?

– Yengemin kendi kızı dedin?

– He. Asiye mi?

– Asiye mi adı?

– He. Asiye. Yenge Hanım'ın kendi kızı.

– Çok iyi. Peki kendi kızı ne demek, tam olarak?

– Yani tek ona bakar demek. O sebeple de öbür kızlardan daha forsludur.

– Ve daha güzel.

– Orasını bilmem.

– Niye utandın lan?

– Yok abi. Güzel müzel, evin kızına öyle bakamam.

– Sen bu kıza âşık mısın Allahşükür?

– Asla. Tövbe!

– O zaman niye utandın? İstedin de yüz vermedi mi?

– Tövbe tövbe! Benim defterimde... Sen benlen yine kafa buluyorsun, değil mi?

– Kızma, şaka yaptım. Bu kız bekârdır, değil mi? Bekâr bir hali var.

– He, bekâr. İstese de evlenemez, çünkü Yenge Hanım ölene kadar ona bakacak.

– O ne demek ya?

– Öyle o. O satılmış.

– Nasıl satılmış?

– Basbayağı. Babası kızı satmış. Yenge Hanım da o şartla almış. Forsludur filan ama esasen maldır yani.

– Şaka mı yapıyorsun Allahşükür? Hangi devirde yaşıyoruz lan? Bir kız nasıl satılır?

– E yapmışlar vaktiyle abi. Babası bunu bebekken satılığa çıkarmış, satmış. Alan da ömür billah kullanmak için almış.

– Kullanmak için?

– He. Kullanmak için.

Allahşükür, bir kez daha ciddiydi. Birden soğuğu hissetmeye başladım. İçim altüst olmuştu. Kullanmak!

– Peki, diye yutkundum, kızı amcam mı satın aldı?

– Başka kim alacak?

– Tahminen mi demek istiyorsun?

– Nasıl tahminen?

– Yani amcamın aldığını tahmin ediyorsun, öyle mi? Amcamın aldığından emin değilsin, kesin bilmiyorsun. Yengem de almış olabilir yani.

– Yok, kesin bilmiyorum. Ama biliyorum yani, Amca Bey'dir, başka kim alacak?

Faydasız. Oğlan kesin bilgiyle farazi bilgi arasındaki farkı bilmiyordu. Öyle deniyorsa öyledir, diyenlerdendi.

– Şimdi bu kız amcamın malı, öyle mi?

– Eh... Bilmem ki. Öyle deyince tuhaf kaçıyor.

Öyle demeden de ortada delice bir gerçek vardı: Kız bana kalıyordu! Benim malım oluyordu! Bunu idrak edebilmem imkânsızdı. Bıraktım. Konuşmayı da bıraktım. Bir süre sustuk. İyi bir yerde olmadığımı düşündüm. Ailemin iyi bir aile olduğunu zaten hiç düşünmemiştim, şimdi pis bir aile olduğun-

dan da şüphe ediyordum. Kullanmak. Ne demek kız satın almak? Amcam acaba küçük kızlara meraklı sapıklardan mıydı? Akşamüstü dinlediğim dedikodular hep bir seks deliliği ihtiva ediyordu. Küçük yerde millet işsizlikten, kapalılıktan kafayı yemiş, seks manyağı mı olmuştu? En başta da amcam?

Allahşükür ağır ağır kalkmak istiyormuş gibi kıpırdandı, paketinden bir sigara daha çıkarıp yaktı, son sigarası olduğunu göstermek için paketini ve çakmağını cebine koydu, dikleşti.

– Katil diyorduk abi?

Düşünmem gerekmedi. Bana katili teşhis edebildin mi diye soruyordu. Bazı hislerim, bazı sezgilerim olduğunu biliyor. Ama yanlış biliyor. Katilin orada olması şart mıydı?

– Burada katillerin cenazeye katılması usulden midir? Polis ondan sonra mı yakasına yapışır?

– Yok. Polis deme. Polis molis yok.

– Nasıl yok. Cinayet varsa mutlaka polis de vardır. Ya da jandarma.

– Bu sefer yok. Bizde olmaz. İşimizi kendimiz hallederiz, bir. İkincisi, cinayetten kimseye bahsetmedik. Herkese kalpten öldü dedik.

– Allah Allah. Öyle sizin demenizle oluyor mu? Savcı diye bir şey var oğlum, tabip raporu diye bir şey var.

– Yok, burada bizim sözümüzden başka bir şey geçmez. Biz ne dersek o.

– O kadar kuvvetliyiz ha?!

– İdik. Bundan sonrası sana bağlı.

Dayanamadım, yerimden kalktım. Ben oraya almaya gelmiştim. Kalmaya bile gelmiş olabilirdim ama eğer almaya devam edeceksem. Yoksa, karanlık işlerle uğraşmaya değil. Öldürülmeye hiç değil. Öldürmeye de değil elbette. Oğlan beni ağır ağır kara bir denizin açıklarına doğru çekiyordu.

– Yeter abi, dedim. Ben artık yatıyorum.

– Tamam abi, dedi. Tabii. Annem odanı gösterir. Ha, abi...

O da ayağa kalktı, bana yaklaşmak ister gibi bir hamle yaptı ama çekindi, yaklaşmadı.

– Ne? dedim.

– Odana, dedi alçak sesle, yastığının altına tabanca bıraktırdım. On dörtlü. Elinin altında dursun.

– Bırak Allahını seversen Allahşükür. Benim tabancayla işim olmaz.

– Sen beni dinle abi. Senin olmaz, başkalarının olur. Düşman sahibi adamız.

– Seni bilmem. Ben değilim.

– Beni dinle abi. Yanında dursun. Dolu olsun. Evden de tabancasız çıkma.

Boğazına sarıl, oracıkta dili çıkıncaya kadar sık! dedi içimden bir ses. Oğlan beni her şekilde hata yapmaya zorluyordu. Sakin ol, dedim kendime, sakin ol.

– İyi geceler kardeşim.

– İyi geceler abim benim.

Durdum. Ne eve girmek istiyordum, ne yatağa yatmak, ne de altında tabanca bulunan yastığa başımı koymak. Asiye'yi de istemiyordum. Yengemi de, mirası da, ailemi de. Hiçbir şey istemiyordum.

– Sen ne yapacaksın? dedim.

– Seni beklesin diye yerime bir adam koyup hamama gideceğim, dedi.

– İyi, yürü, beraber gidelim, dedim. Cinayet dedin, bilmem ne dedin, uyku muyku bırakmadın Allahşükür.

5

Hamam elli metre aşağımızda, *Ünye Zaman* bürosunun az ilerisindeydi. Büronun ışıkları o saatte hâlâ açıktı; Gazeteci

Hikmet o saatte hâlâ çalışıyor olmalıydı; masasında değildi ama. Geçerken içeriye doğru şöyle bir göz attım. Büro dışarıdan tek oda gibi görünüyordu ama içeriden sol yana doğru uzayıp gidiyordu. Hemen bitişiğindeki odanın açık kapısından matbaa makinesi görünüyordu, havaya dikilmiş siyah kollarıyla. Adamı görmediğime ve onun tarafından görülmediğime sevindim. Aksi adamdı.

– Aha benim ev de burası, dedi Allahşükür. Havaya baktı.

Gazete bürosuna bitişik evin üst katını işaret ediyordu. Birbirine bitişik üç evlik bir adaydı orası.

– Öyle mi? dedim. Bize yakınmışsın. Ne güzel.

Evlerin altındaki dükkânlar Hikmet'inmiş. Hikmet de zaten gazetenin üstünde oturuyormuş, Allahşükür'e komşu. Sondaki, diğer köşedeki evde de Şah oturuyormuş. Üç bina da amcamınmış. Kendi adamlarını elinin altında olsunlar diye oraya yerleştirmiş. Hikmet de kiracıymış. Ama kira filan ödediği yokmuş pezevengin. Amca Bey onu öyle idare ederdi, kurcalamazdı, dedi Allahşükür. Amcamın cömertliği ilgimi çekti. Belki şehrin tek gazetecisiyle iyi geçinmek istiyordu. Basın önemlidir, siyasette, ticarette; hakkında kötü şey yazılsın istemezsin.

– Kıymetli bir yere benziyor burası, dedim, etrafa bakınarak. Meydanın dibi.

– Tabii, dedi Allahşükür. Bir de bu binalar yüksek tavanlı. Bunları yıkıp yerine yeni şekil apartmanlardan en az beş altı kat çıkarsın.

Durup alıcı gözle, satıcı gözle, yıkıcı gözle, yapıcı gözle binalara baktım. Belediyeden izin çıkarttın mı her şey yapılırdı; belediyeden izin çıkartmak da hatır gönülle olmazsa rüşvetle, hediyeyle çok rahat olurdu. Belki hatta orada Ankara'daki gibi imar kanunu filan gibi usuller de yoktu, çünkü etrafa bakındım, şehirde hiç apartman yoktu. Hep iki üç katlı, aynı tip evler. Üç katlı olanlar da yokuş sebebiyle üç kat.

– İyiymiş lan.

– İyi olmaz mı! Çok imkânlar var abi burada. Sen yeter ki iş yapmak iste.

– Ben?

– Sen abi. Tabii ki.

– Düşünelim, dedim.

Yürüdük.

Uzaktan bakınca hamamın tepesinde kubbe yerine sivri, alçak bir kule varmış gibi geldi. Biraz yaklaşınca bütün hamamların kubbesinde olan bir sürü camlı küçük delikten çıkan solgun sarı ışığın kubbenin ortasından yükselen küçük bir çan kulesini aydınlattığını fark ettim. Çansız bir çan kulesi. Allahşükür dikkatle oraya baktığımı görünce açıklama yaptı:

– Eskiden kiliseymiş, dedi.

– Şimdi hamam ha? dedim.

– He. Benim çocukluğumda boştu, hayal meyal hatırlıyorum. Kapısında zincir vardı. Sonra hangi ara olduysa bir baktık, hamam olmuş, biz de gidip yıkanıyoruz. İyi oldu ama. Hemen çarşı girişi. Bizim evin dibi. Öbür eski hamam biraz uzak kalıyordu. Bunu iyi akıl ettiler. Boş duracağına, değil mi?

– E herhalde.

– Buranın mülkü de Amca Bey'indir.

– Yok ya!

– Ya! Hamamcı kiracımızdır. Bina zaten palavradan bir taş bina. Yıkarsın gider. Asıl arsa kıymetli. Şu okulu da yıktırdın mı koca meydan senin.

Yandaki üç bina ile hamamı dar bir sokak ayırıyordu. Vaktiyle hepsinin bitişik olduğunu düşünmek mümkündü. Belki kilisenin bahçesinden yol alınmış ve sokak açılmıştı. Kilise de hamam olacak şekilde bahçe duvarına kadar genişletilmişti. Bu inşaat, mimari işlerine çok ilgi duyardım içten içe. O sırada içimden şehrin, binaların, sokakların yazdığı gizli tarihi okuyabiliyor olmak geçti. Belki üniversiteye gider miydim, amcamdan elime geçebilecek az bir parayla? Memuriye-

ti de, Ünye'yi de bırakıp? Medeni bir dünyada güzel düşünceler düşünen biri olabilir miydim? Yaşım geçmişti, ama ne olacaktı ki? Lise diplomasından ve paradan başka hiçbir şeye ihtiyaç yoktu. Para da sadece geçinmek içindi. Tatlı bir hüzün içimi açtı. Kendimle ilgili beyefendice hayaller kurabilmek, yapabildiğimi sandığım bir şey değildi.

Allahşükür kendimle baş başa kalmama izin vermedi. Henüz amcamın olan şeylerin benim olduğunu tam dili varıp söyleyemiyordu ama sabahleyin Mercedes'te olduğu gibi arada bir ağzından kaçırıyor, senin diyor, bazen de bizim diyordu. Yine karışık konuştu.

– Bak bu sokak da bizim. Akarsu Sokağı. Sizin dede efendi açtırmış. Hiç dolanmadan doğruca evin öbür yandaki kapısına çıkar. Ama biz öbür yola alışkınız. Otomobiller çıkınca bu yol kullanılmaz oldu.

– Büyük arazi var burada ya. Hepsi bizim ha? Dedemden kalma?

– Bizim. Dededen kalma ama Amca Bey de üstüne epey bir şey koymuş. Haddi zatında buralar için hep, vaktiyle Hikmetlerindi, denir. Dede akıllı adammış, bastırmış almış.

– İyi yapmış, dedim. Geleceği görmek lazım tabii.

Bütün o servetten babamın yoksun bırakıldığını, adamın hayatının ikinci yarısını sefalet içinde, borç batağında yüzerek geçirdiğini düşününce, ve hele biz ailesinin de yanı sıra yüzdüğünü, canım sıkıldı. Babamın gururunun, inadının büyüklüğünü de tuhaf bir hayranlıkla düşündüm. Sen bu kadar malın mülkün iki hissedarından biri olacaksın ve hakkından vazgeçecek ya da vazgeçirilmeyi kabul edecek ve sonra pişmanlık duymadan, duysan da sesini çıkarmadan hayatına devam edeceksin, hayatın kuruşa muhtaç geçtiği halde. Acayip insanlar bu eskiler. Hadi babamın gururunu anladık diyelim, annem de ömründe bir kez olsun babama memlekette kalan, bıraktığı, vazgeçtiği ya da elinden alınan, gasp edilen servetle ilgili tek

bir kinayeli söz söylemedi. Söylese, benim de haberim olurdu Ünye'de bir şeylerimiz olduğundan. Konu hiç açılmadı evimizde, tek bir kez bile. İkisi de meseleyi kapatmış, açmamaya, sefaletimiz için kendilerini ya da birbirlerini ya da memlekketteki başkalarını suçlamamaya yemin etmiş gibiydiler.

– Sen tarihi eserlere meraklı mısın abi?

– Ben mi? Bilmem.

– Meraklıysan bir kilise de sahilde var. Gerçi o da düğün salonu oldu ama dışı filan aynı duruyor. Bakınca anlıyorsun yani. Sonra bir tane de bir kale var içerilerde bir dağın en tepesinde, böyle daracık dehlizler filan. İstersen seni götürürüm.

– Oralar da amcamın mı?

– He he he.

* * *

Allahşükür rahat rahat konuşalım diye hamamı boşalttırdı. Lüzum yok ulan, dedim şaşırarak, dinlemedi. Sen karışma abi, dedi, buralarda biz ne dersek o olur. Kabadayılığı belli ki memlekette tartışma ötesi kabul görmüştü. İçeriden peştamala sarınmış, çelimsiz vücutlarından buhar tüte tüte çıkan birkaç genç çocuk Allahşükür'e hürmetkâr selamlar verdiler. Allahşükür mide bulandırıcı bir üstten bakışla çocukların selamını aldı.

– Hadi yavrum, acele edin, hadi ha, diye bir de azarladı çocukları.

Çocuklar takunyaları üstünde soyunma odasına doğru takır tukur acele ettiler. Ortalıkta birkaç kişi vardı, yaşlıca adamlar, giyinik, ama çoraplı ayakları takunyalı. Herhalde hamamın sahipleri. Biri elinde bir uzun saplı paspasla yerleri kuruluyordu. Allahşükür soğuk sobanın yanında, gölgede oturan, dirseklerini dizlerine dayamış, gözleri yerde bir tellağa seslendi:

– Nur Abi, sen Mesut Abime başın sağ olsun dedin mi?

Adam çekingen bir ifadeyle başını iki yana salladı.

– Demedin mi? Gel de o zaman.

Adam, başına beyaz bir ince kumaş sarmış, belinde peştamal, sandalyesinden sakince kalktı. İriyarı, acayip vücutlu bir adam olduğunu gördüm. Ağır sıklet boksörleri gibi. Omuzlar, göğüsler, kollar filan, korkutuyordu. İfadesiz bir yüzle, ama zoraki bir hareket içinde, istemeden geldiğini saklamadan, ağır adımlarla bana yaklaştı, elini uzatmadan hafifçe başını eğerek cüssesinden beklenmeyecek yumuşaklıkta ama kalın bir sesle, başınız sağ olsun, dedi. Adamda bir efendilik, bir yükseklik vardı. Benimle ötekiler gibi sen diye konuşmuyordu. Onun orada yaşayanlarla aynı yerden gelmediğini düşündüm. Adama saygılı davranmak istedim ve teşekkür ederek elimi uzattım, sıkmasını bekledim. Bir andan fazla tereddüt etmedi, o da elini uzattı. Elim kocaman eli içinde kayboldu ve gücünü hiç saklamadan ama canımı da yakmadan elimi sıktı. İkinci düşüncem de adamın iyi yetişmiş ama bir sebeple düşmüş bir adam olduğuydu.

– Nur Abi Karadeniz sahillerinin yetiştirdiği en büyük pehlivandır, dedi Allahşükür. Ama çayırdan elini ayağını çekti. Bizim köyün çocuğudur ha.

Adam gözlerini yere eğdi, öylece dikilmeye devam etti. Allahşükür'ün sözü bitsin diye bekliyordu herhalde. Yüzünde bir iki küçük katlanma kıpırtısı görür gibi oldum ve adam için üzüldüm. Allahşükür ceketini çıkarırken hoyrat konuşmasına devam etti:

– Bize sıkı bir masaj çekersin, değil mi Nur Abi? Seni çok methettim bak. Beni yalancı çıkarma. Bir yere de ayrılma sakın.

Kendimi tutamadım, şöyle bir dönüp kötü kötü baktım Allahşükür'e. Gördü ama görmezden geldi. Yine de susmasını istediğimi anladı ve sustu.

– Peki, dedi adam alçak sesle ve başıyla bana kısa bir selam verip yerine gitti.

Nur tuhaf bir erkek adıydı. Yani İlhan, Ayhan, İsmet gibi

iki cinse de ait isimler olduğunu biliyordum ama hiç Nur diye bir erkek adı duymamıştım. Üstelik bu adam boyu posu, adaleleriyle resim kitaplarındaki erkek modeli gibi duruyordu. Belki Nurullah'ın kısaltmasıydı Nur. Veya Nurettin'in. Veya Nuri'nin kısaltmasıydı ve bir harf bir harftir demişlerdi. Şehrin isim yeme ve diline uydurup tükürme gibi pis bir hastalığı vardı. Nur'a üzülerek baktım. Adamın bir hikâyesi vardı besbelli, muhtemelen acı bir hikâyesi. Gençti üstelik. Yirmi sekiz, otuz, en fazla. Allahşükür gibi öküzlerin arasında yaşamaya mahkûm olmuş görgülü, munis bir adam.

İçeri girmeden Allahşükür hamamcıya yeni talimatlar verdi, dış kapıyı içeriden sürgülemesini, bize çay demletmesini, meyve hazırlatmasını istedi. Soyunduk. Allahşükür havlusunun içine tabancasını koydu, kolunun altına alıp içeri öyle girdi. Oğlan yanımda güven duygusu kazandığı ve acelesizce, düşünerek bir şey anlattığı anlarda gayet makul biri oluyordu ama milletin yanındaki davranışları mide bulandırıcıydı. Adam ezmekten zevk alır gibi bir hali vardı. Saygı görmek, korku yaratmak onun için çok önemliydi.

Göbektaşına uzandık. Oohh! dedik. Allahşükür havlusunu ortadan katlayıp, arasında tabancası, başının altına yastık yaptı. Sıcaktan mermiler ateş alır filan diye namluyu öbür tarafa dönük tutmasını söyledim. Öyleymiş zaten. Çok çok seken kurşunla vurulurduk.

– N'apıyoruz şimdi abi? dedi.

– Neyi? dedim.

Bilmiyordu. Düşündü. Gevşiyorduk ve baş başaydık ya, artık gelecekten, işlerden bahsedebiliriz sanıyordu. Ne yapacağımı onunla konuşacağımı, ne yapacaksam onunla beraber yapacağımı sanıyordu. Kızdım. O sırada o da düşündü ve sağlam bir şey söylemesi gerektiğini anladı.

– Katili. İntikam meselesini, dedi.

– Öyle bir meselemiz yok, dedim.

Allahşükür sesimden beni anlamayı çabuk öğrenmişti. Sustu. Az sonra hamamcı iki gazoz getirdi. Koy oraya, dedi Allahşükür. Adam göbektaşının kenarına, ellerimize yakın bir yere gazozları bıraktı. Çay da oluyor, dedi ezik bir sesle. İyi, tamam, ha, acele etmeyin, iyi demlensin, dedi Allahşükür.

Hızla terledim. Terim biraz yüklü çıktı. Gündüz pek terlediğimi fark etmemiştim ama şimdi vücudum temizlenme, içinden kötü bir şeyler atma çabası içinde terliyordu. Demek ki hamamdan hafiflemiş, ferahlamış olarak çıkacaktım. Burnumu koltukaltıma doğru çevirdim, baktım koku filan yok. Karım yanımda olsaydı, diye düşündüm. Sonra hemen kendime bir cömertlik yaptım ve Asiye yanımda olsaydı diye yeni bir düşünceyle oyalandım. Bu sıcakta, bu gevşeklikte. Ulan bir gün hamam kapatmak lazım ha. Acayip bir atmosfer var burada. Şu ses, şu yankı bile her şeyi muazzam bir şekle sokar. Sonra durdum. Başıma iş açmanın manası yoktu durup dururken. Musluklardan kurnalara damlayan su seslerine kulak kabarttım. Sanki beni uyutmak için damlıyorlardı. Eve gitmek istemiyordum ve orada o sesleri dinleyerek, hiçbir hava deliği olmadığı halde oksijen kaynıyormuş gibi diri havayı soluyarak sabaha kadar uyuyabileceğimi hissettim.

Çaylar geldi, gazozların yanına bırakıldı. Hemen arkasından koca bir tepsi buza yatırılmış meyve geldi, yeşil, sarı, kırmızı erikler, sarı, kırmızı kirazlar, çilekler, elmalar, böğürtlenler. Onlar da göbektaşının ortasına doğru, aramıza bırakıldı. Allahşükür'ün uykusu geliyor gibiydi. Ye abi, dedi zayıf bir sesle. Kımıldamadım. Uzanacak halim yoktu.

Derken Nur geldi.

Adam yattığımız yerden ve buharın içinden bakınca hatırladığımdan daha da iri görünüyordu. Başında kafasını saçlarının kenarları boyunca sımsıkı sararak ensesinden aşağı inen ince beyaz keten örtüyle eski zamanların insan kurban etmeye gelmiş rahipleri filan gibi ürkütücü ve büyüleyici bir hava-

sı vardı. Kese yaptırmak için fazla gösterişli bir adam. Sokakta görsem dengim derdim. Moralim bozuldu. Böyle hizmetleri alırken insanın içinin rahat olması lazım. Bahşişini verip kese filan yaptırmadan gitmek istedim. Meyveye dokunmadım. Geldin mi Nur Abi? diye mırıldandı Allahşükür, gözlerini yarı aralayıp. Adam cevap vermedi; kurnaya gidip elindeki keseyi yıkamaya başladı. Bana yaklaşmasın diye kalktım. Yatsana abi, diye mırıldandı Allahşükür. Cevap vermedim. Yan odaların birine girip muslukları açtım, kurna dolarken su dökündüm, başımı yıkadım, sabunlandım, sonra da çıktım.

Allahşükür yüzüstü yatmış, Nur üstüne oturmuş, yavaş bir masaj yapıyordu. Yani galiba. Ne yaptığına tam bakamadım. Görür gibi olduğum şey hoşuma gitmedi. Başımı çevirip, bana bakmamaya çalışan Nur'a bakmamaya çalışarak, Allahşükür'ün kendinden geçmiş halde olduğunu nefes alıp verişindeki derinlikten fark edip onu kendine getirmemek, başıma tebelleş etmemek için gürültü yapmamaya çalışarak kapıya gittim, ağır tahta kapıyı yavaşça açtım, çıktım, elimden bırakmadan yavaşça kapattım. Arkamdan ses gelmedi.

Hamamdan çıkmadan, usul, soyunma odasındaki minderlere uzanıp ense yapmak, vücut ısısını ve tansiyonu normale getirmek, su ya da gazoz içerek kaybedilen suyu geri almaktır. Hiçbirini yapamadım. Kaçmak istiyordum. Kurulandım, giyindim, çıktım.

Hamamın kapısıyla şehrin meydanı arasında sadece ilkokulun küçük bahçesi vardı. Bahçe duvarının etrafından dolaşıp meydana çıktım, etrafa baktım. Açık hiçbir dükkân yoktu. Çarşı sokağında da hiçbir dükkândan ışık gelmiyordu. Karanlık, eve git, diyordu. Uzaklardan arada bir zayıf bir bekçi düdüğü ve ona takdirle karşılık veren köpek havlamaları geliyordu. İçki içmeyi sevmezdim ama şimdi canım sabaha kadar o meyhane senin bu meyhane benim, dolaşa dolaşa içmek ve eve gitmemek istiyordu. Sızmaya yakın, gidip kendimi araba-

ya atmak, arka koltukta uyumak. Can sıkıntısı kedere dönüştü. Yabancılık ne kötü şey, ne zor üstesinden gelinen şey. Gidebileceğim ve gitmem gereken tek yere, eve, benim için hazırlanmış odaya gitmek istemiyordum. O güzeller güzeli kızı görmek bile içimden gelmiyordu. Yine de baktım, geri dönmüş, oraya doğru gidiyordum. Hamamın önünden tekrar geçerken Allahşükür'ü bıraktığım için hafif bir pişmanlık duydum. İyi kötü arkadaştı işte. Beni memnun etmek için parçalanıyordu, bir şey isteyeyim diye gözümün içine bakıyordu. Yürüdüm. Az ileride, gazetenin önünde kapıya yaslanmış, sigara içen bir adam gördüm. Bir an ürker gibi oldum, çünkü Allahşükür'ün amcamın vurulmasıyla ve benim can güvenliğimle ilgili söyledikleri aklıma geldi, ama adamın rahat duruşunu görünce korkacak bir şey olmadığını anladım, yürümeye devam ettim ve birkaç adım sonra baktım, gazeteci.

– Hayırlı geceler Hikmet Abi, dedim yürümeye devam ederek.

Adam kımıldamadı. Bana bakmadı bile.

– Sana da yeğenim, dedi.

Başka bir şey söylemeye de çalışmadı. Gel bir çayımı iç deseydi iyi olurdu ama demedi. Herkes yalnızdı ama herkesin yalnız da olsa alışkın olduğu bir hayatı vardı, sadece ben yalnız bile değildim. Bir gün geçeceğini umdum.

Yokuş yukarı eve yürüdüm.

6

Yorgunluğun her çeşidine alışkınımdır. Sevilmeden, korunmadan büyümüş, ilk fırsatta yatılı okula terk edilmiş bir çocuk olarak ruh yorgunluğuna da, çocukluğundan beri her tatilde Etiler'deki bir kuaförde saç süpürmüş, Marpuççular Yokuşu'ndaki bir toptancıda koli, çuval, teneke taşımış, kamyon sürmüş, Beşiktaş çarşısının girişindeki bir radyocuda

büyütece gözünü dayayıp uzun saatler boyu kızgın bakır dumanını soluya soluya lehim yapmış bir genç olarak beden yorgunluğuna da alışkınımdır. Her iki durumda da insan bir kez yatağın soğukluğuna alıştıktan sonra er geç uyur. Ama şimdi daha önce aşina olmadığım ve beni doğru dürüst uyutmayan bir yorgunluk türünden mustariptim: hayal yorgunluğu. Bu, galiba, gençliğin erken safhalarında yaşanabilecek bir yorgunluk türü. Hızlı ve yakıcı. İnsan, herhalde, böyle bir yorgunluğu her tadıştan sonra gençliğini biraz daha kaybetmiş oluyor.

Gece, böylece, çok kötü geçti. Yatakta uyuşmuş bir halde uykuyu bekledim. Arada bir gözüm kapanır gibi olunca amcamın ruhunun geleceğini sandım, onu bekledim. Gelmedi. Ya sapıklığını öğrendiğim için utanıyordu, ondan gelmedi, ya onu haksız yere sapık sandığım için darıldı, ondan, ya da artık öğleden sonra inandığım gibi yıkanıp gömülünce benimle işi bitmişti, ondan. Ya da belki bırakmadılar, gelemedi, ne bileyim. Bir an cenazeden sonra benimle işi bitmiş, beni serbest bırakmış gibi geliyordu, sonra, sebebini kendim de anlayamadan, benden istekleri olması gerektiğine inanır olmuştum ama galiba yanılıyordum ya da belki, yine sebebini bilmeden, benimle temas etmesini kendim istiyormuşum gibime geliyordu. Ama belki eninde sonunda herhangi bir sebeple gelecekti ama acelesi yoktu. Ama benim vardı. O kadar soruyla yaşayamazdım. Sorular ayağıma dolanıyor, ağırlık yapıyordu. Sen koca bir huzursuzluğa benziyorsun amca, dedim. Mirasın hiç güven vermiyor. Yaklaştıkça yakıyor. Keşke beni bıraksaydın da yol yakınken gitseydim hastane faslında. Çünkü içimde bir his bana yakında tekrar gitmek isteyeceğimi söylüyor. Hatta bu sefer daha çok isteyeceğimi.

Sabaha kadar uykudan başka her şeyi uyudum.

– Uyanmak istemiyorsun, değil mi?

Nihayet anlayan biri. Bir duru kadın sesi. Asalet, eğer in-

sanda varsa, seste gizleniyor ve sadece anlayış anlarında ortaya çıkıyor olmalı.

Yengem hayatıma sesiyle girdi. Daha gözlerimi açıp yüzünü görmeden bir anneye, bir kadına, bir yıldıza duyulabilecek bütün hayranlıkla ona bağlanıverdim.

Karşımdaki koltuğa oturmuş beni seyrediyordu. Koyu yeşil bir elbise içinde ince bir kadın. Saçları sarı beyaz. Yaşlılığı şikâyetsizce kabul etmiş bir gençlik. İnce uzun bir yüz. Çizgiler yaşlılık için değil ifade derinliği için orada. İri gözleri saçlarının sarısından biraz daha koyu, altın rengi, parlak. Gözlerinin altı, sadece, yaşadıklarının onun için çok fazla olduğunu gösteriyor. Gözlerinin altın pırıltısı ise yaşadıklarını arkada bırakmaya çalıştığını.

Yatakta doğrulup onu görünce görüntümün –saç sakal birbirine karışmış– muhtemel çirkinliğini bile unutup öylece kalakaldım. Gerçek şu ki, gördüğüm kadın güzelliği karşısında kalakaldım. Ve o an onunla ilişkimin, daha doğrusu ona olan ilişkimin, hiçbir zaman tabii olamayacağını anladım. Ona gelince, gözlerindeki ışıltı dışında yüzünde, vücudunda tek bir kımıltı olmaksızın bana baktı. Konuşmaya çalışmadı. Benimle karşılaşmanın ona zor geldiğini önceki gün söylenenlerden biliyordum, sebebini anlayamadıysam da.

– Yenge? demeyi becerebildim.

– Hoş geldin, dedi ve der demez dudakları titremeye başladı. Elinde bir mendil olduğuna dikkat ettim. Mendili var gücüyle sıktı. Ağlamak istemiyordu. Aralık duran kapıya doğru baktı. Sabah biraz soğuktu, diye devam etti. Sobayı yakmışlar. İçeriye sıcaklık gelsin diye kapıyı biraz aralayın dedim.

Holdeki sobayı kastediyordu. Teşekkür ettim. Sonra ben de konuşmaya çalışırsam daha çabuk rahatlarız diye düşünüp aklıma ilk gelen şeyi söyledim. Aklıma genellikle ilkönce görüntüm gelir. Biraz da özür diler gibi konuştum.

– Ben de böyle yatmışım, dedim. Üst baş, çorap filan.

– Pijama çıkartmamışlar mı? dedi, yatağın ayakucuna, etrafa bakarak.

– Nasıl yattığımı bile hatırlamıyorum, dedim. Belki çıkartmışlardır ama görmedim.

Biraz rahat bir nefes aldığını görünce doğru bir iş yaptığıma inandım. Cesaretim arttı.

– Önceki gece hiç uyumadım, diye devam ettim. Yoldaydım. Dün de bütün gün...

Sustum. Düne girmemek lazımdı. Kendime kızdım. Zaten ne zaman doğru bir iş yaptığıma inansam hemen arkasından her şeyi berbat ederim. Huyumdur.

Yengem gözlerini önüne eğip dudaklarını sıkarak başını salladı. Bana uzun süre bakmakta zorlanıyordu.

– Dün sana hoş geldin diyemedim, dedi. Bana gücenmedin, değil mi?

Alçakgönüllü sorusunda olağanüstü incelikte bir yalvarış vardı. Hayatımda ne öyle konuşan birini duymuştum, ne de öyle bir sesi. Üstünlük doluydu ama yapayalnız bir zarafetle konuştuğu intibaı veriyordu.

– Yo, asla, ne demek, dedim, neredeyse kekeleyerek.

Gözleri yine önünde. Mendilini iki elinin arasında açtı, bakar gibi yaptı. O sırada bana bakmaması hoşuma gitti, çünkü ben ona rahat bakabiliyordum.

– Aslında hazırım sanıyordum... Tansiyonum düştü. Doktor yükseldi diyor ama ben düştü diyorum. Çünkü düşüyormuşum gibi oluyor. Bayılacak gibi oluyorum... Birkaç gündür böyle. Bir gün, iki gün idare ettim ama en son dün doktor en iyisi uyutmak dedi.

– Kolay değil, diye beceriksizce avutmaya çalıştım. Bilirim. Annemler öldüğü zaman askerdeydim. Haber gelince fena oldum, beni revire kaldırdılar, üç gün üç gece uyuttular. İyi geldi. Uyumak en iyisi. Yoksa zaman geçmiyor.

Bu sefer gözlerini kaldırıp dikkatlice bana baktı. Yüzümde acı izi arıyordu. Şiş bir sabah suratından başka bir şey göremediğine eminim. Beni ilk kez o sefil halimle gördüğü için o an cidden utandım. Gerek yokmuş ama. Onun dert ettiği daha hayati duygular varmış. Sahtelik bana has bir durum olmalı.

– Dün seni göremeyince bu sabah da aynı şey olur diye korktum. Belki dedim uyurken görürsem yavaş yavaş alışırım, daha sakin olurum.

Sustu, gözleri yine mendile indi, mendil iki elin arasında yine açıldı, bir avuçtan diğerine geçirildi, sıkıldı. Gözleri yerde kaldı ama ve öyle devam etti.

– Bir daha uyuduğunu görünce oturdum, seni seyrettim. Alışmaya çalıştım. Çok ağladım. İyi oldu ama. Biraz olsun alıştım.

Gözlerinden hızla birkaç damla yaş aktı, kucağına damladı. Mendilin mendil olduğunu unutmuş ya da gözyaşlarını fark etmemiş gibiydi ya da belki bu gözyaşları öncekilerden farklı gözyaşlarıydı ve silinmeleri gerekmiyordu.

– Beni mazur görürsün, değil mi? Böyle izinsiz...

Büyülenmiş, onu seyrediyor, onu hissediyordum. Tatlı bir ağlama isteği yükseliyordu içimde, onun elbisesinden yüzüne yükselen incecik yeşil haleye teslim olur, hayatım boyunca hiç uyuyamadığım bir uykuya dalar gibi. Cevap veremedim. Başım anlamsızca kımıldadı, o kadar.

– Gençsin çünkü. Anlamayabilirsin. Gülünç bile bulabilirsin. Gençken ben de annemin babamın bana düşkünlüğünü anlayamazdım. Ama insan anne baba olunca kalbi sadece evladı için çarpıyor. Özleyerek yaşamak nasıl zor...

Beni özlemekten mi bahsediyor?

Ben ve özlenmek. Mümkün mü?

Ama benden başka kim?

Kim kaldı ki, evlat türü?

Soğukkanlı olmaya çalıştım. Bahsi geçen evlat sadece ben

olabilirdim. Onun en yakını olmayı her şeyden çok isteyeceğimi hissettim ama hemen sonra içimdeki isteğin büyüklüğünden korkup kendimi durdurmaya çalıştım. Çünkü böyle bir istek, onunla gelecek hayal, sonunda yanlışlığına katlanılması zor bir hayal olurdu. Evlat derken gerçek oğlu olduğumu değil, ailede, etrafta, ortada kalan tek çocuk olduğumu kastediyor olabilir, diye kendimi uyardım, hani bir yeğenden, bir arkadaş çocuğundan, hatta mahalledeki mazbut bir delikanlıdan evladımız sayılır diye bahsedilir ya, öyle, o tür çocuklardan biri gibi. Gerçek annen benim, seni ben doğurdum anlamında değil. Keşke olsa ama değil. Mümkün ama değil. Cesaret edilemez. İzah edilemez. Affedilemez.

Ama başka türlü nasıl bu kadar önemli olabilirim?

Önemli değilsin. Önem ve sen bir araya gelemezsiniz. Sadece zor bir zamanda zor bir evdesin. Hepsi o. Zaman geçecek. Bunlar da geçecek. Sen annesi babası çoktan ölmüş bir çocuksun. Hayatta merhum amcanın dul karısından başka kimsen yok. O da bu. Kendine gel. Kimsenin evladı değilsin. Hiç olmadın.

Yengem kendini koltuğun ucuna doğru çekti, kalkmaya hazırlanır gibi. Bacakları bitişik, hafif yana dönük oturuyordu. Benim dikkatimi isteyerek etrafa, duvarlara, eşyalara baktı.

– Bu odayı senin için hazırlattım, dedi. Oturma odasıydı. Geleceğini öğrenince sediri çıkarttım, yatak koydurdum. Zaten çok eskiden de yatak odasıydı. Aslına dönmüş oldu. Evin en güzel odasıdır burası. Yazın serin olur.

Teşekkür ettim. Duymadı sanki. Gözleri bir süre boşlukta dinlendi, sonra ayağa kalktı.

– Söyleyeyim kahvaltını hazırlasınlar. Sonra berber çağıralım, tıraş ol. Bir ara da Şükrü seni amcanın terzisine götürsün, üstüne bir şeyler diktir. Eşya getirmemişsin.

– Ani oldu, dedim benden açıklama bekleniyormuş gibi.

– Öyle. Amcanın hiç giyilmemiş kıyafetleri vardı, belki şimdilik giyersin diye dolaba koydurdum.

Oturduğu koltuğun arkasındaki duvarda bir gömme dolap vardı. Birkaç adım atıp dolap kapaklarını kapalı tutan ahşap mandalı çevirdi, kapaklar serbest kalınca dışarıya doğru esneyip aralandılar. Yengem kapıya doğru yürüdü. Kapıyı açtı, sonra durup bana döndü. Ortak hayatımıza bir iki küçük adım atmıştık, kendimizi az daha iyi hissediyorduk. Bunu yüzünde hissettim. Bir şey söyleyecekti, birkaç dakika öncesine kadar söylenmesi çok daha zor olan bir şey:

– Sen bu odada doğdun, dedi. Yirmi sene sonra burada olman bana çok şey ifade ediyor. Bütün duam sana da bir şey ifade etmesi için.

Sonra gitmişti.

Kapının önünde kalan yeşil hayaline gözlerim dikili, duyduklarımı kavrayabilmekten âciz, sadece galiba kalbimin yavaşlayışına, sonra tümden duruşuna aklım takılarak, öylece oturdum.

* * *

Biri beni seyrederken yemek yiyemem. Yengem bunu bilmiyordu.

– Bir şey yemedin, dedi sitemli bir sesle.

– Yedim, dedim, yalan dolu bir sesle.

Gözlerini benden ayırmıyordu. Bakılmak hoşuma gidiyordu, üstelik benim için çok yeni olan bir bakışla, annelik bakışıyla ve herkes için heyecan verici olan gözlerle, altın rengi gözlerle bakıldığım için bunun zevkini ince ince hissederek yavaş hareket ettim. Her ayrıntıya dikkat eden biri olduğunu hiç saklamıyordu. Beni tanımakta acele ettiğini de saklamıyordu. Bir yandan benim de onu tanımaya çalıştığımı fark etmiyordu, çünkü ben saklıyordum. Bir de galiba bana bakarken kendini unutuyordu. Sadece arada bir dalıyor, bende gördüğü herhan-

gi bir özellik ona bir şey çağrıştırmış gibi aklı o andan uzaklaşıyor, bir şey söyleyecek oluyor, ama sonra genellikle susuyor, hafif bir nefes alıp yine beni izlemeye koyuluyordu. Sadece bir keresinde, Ellerin aynı babanın elleri, dedi. Bu tür bir tarama yapıyordu üzerimde. "Baban" derken kimi kastettiğini normalde bilmem gerekirdi tabii ama artık emin değildim. Kocasının kardeşinin ellerini yirmi sene öncesinden nasıl hatırlasın ve niye umursasın. Kastettiği muhtemelen kocasının elleriydi. Amcamdan bahsetmedik. Hatta hiçbir üçüncü şahıstan bahsetmedik. Sanki önceki gün bir ölüm, dün bir cenaze olmamış gibiydi. Gelişimin ona ölümü de, cenazeyi de bir süreliğine unutturduğunu anlıyordum. Beni görmenin etkisi azaldıkça aklı acısına geri dönecekti. Ama şimdilik konu bendim, aklı, bütün dikkati bendeydi. Bazen, ellerim konusunda olduğu gibi, dikkati dağılıyor, aklı karışıyor, daha bir süre söylememesi gereken bir şey söyleyiveriyordu ama ikimiz de fark etmemiş gibi devam ediyorduk. Ben, zaten, onun arkasından amcamın giysilerini giymeden, üstümdeki aynı giysilerle odadan çıkarken kendime son bir kez sıkı sıkı tembihte bulunmuştum aramızdaki bağın önemini, türünü, aslını düşünmemek, merak etmemek için. Bir gün bana karşı normalleşecekti ve o zaman, büyük bir ihtimalle, büyük karışık geçmişimizi anlatmakta sakınca görmeyecekti. Ama hassas bir kadındı. Neyi ne kadar bilmek isteyeceğimden emin olmadan bir şey anlatmayacağını hissediyordum. Anlattığı zaman da yalan söylemeyeceğinden emindim. Bana böyle bir güven de verdi. Dürüst bir kadın olduğuna onu görür görmez inanmıştım.

Onu yirmi yıl sonra oğluna kavuşan anne olarak kabul ettim, kendimi henüz yirmi yıl sonra annesine kavuşan oğul olarak kabul etmeye cesaret edemediysem de. Böylece muhtemel heyecanlar sergileyip hem onu daha da şaşırtmamayı, ani bir itiraf krizine zemin hazırlamamayı, hem bilgi parçalarının ara ara ortaya çıkmasının önünü kesmemeyi, hem de

hayatıma bildiğim gibi sakin sessiz devam edebilmeyi umuyordum. Sustum, dinledim. Sadece nezaket gerektirdiği zaman soru sordum.

Koca bir sini içinde önüme konan kahvaltı neredeyse geldiği gibi gitti. Sofradan aç kalktım.

Berber alet çantasıyla gelince, benim için holün en iyi ışık alan yerine bir sandalye konup sıcak su getirilince miras dediğim şeye dair ilk ışığı görmüş olduğumu anladım ve bu ışığı takdirle karşıladım. Demek zenginlik böyle başlıyor, dedim. En iyi ışığın altına oturarak. Hizmet alarak. Hayatımda hizmet almak nedir, hiç bilmedim. Berberin bırakın eve, ayağıma gelmesini... Dükkânına gittiğim bile sayılıdır. Adam beni seyretmeyi bir an bile bırakmayan yengemin zengin bakışları altında ince ince terleyerek yüzümde çalıştı, tıraşa ek olarak bir ucunu dişlerinin arasına sıkıştırdığı bir ipi iki eliyle tuhaf tuhaf çekiştirerek gözlerimin altındaki tüyleri aldı, ince uçlu bir makasla burnumun içindeki tüyleri kesti, kaşlarımı taradı, saçlarıma, şakaklarıma ve enseme kolonyayla masaj yaptı, saçlarımın uçlarını düzeltti. İşini bitirince hem yengemin yüzü gülüyor gibiydi gerçek yüzümü bu kadar kolay gördüğü için, hem de ben uykusuzluğu filan unutmuş, kendimi serin ve enerji dolu hissediyordum.

Yataktan kalktığımdan beri aklım ne kadar yengemle dolu olsa da bir yandan da gözlerim Asiye'yi aradı. Göremedim. Belki yengem artık ayağa kalktığı için o iki gündür ihmal edilen başka önemli işlere bakmaktaydı, belki de o sabah başka birine satılmıştı. Densizlik olmayacağından emin olmadığım için, Asiye isimli kız nerede? diyemedim. Birçok mesele gibi Asiye meselesinde de sabretmek zorundaydım. Evden çıkarken bahçede görmeyi umut ettim. Yalnız yakalarsam yanına gidip konuşmaya kararlıydım. Kız içimde büyük bir istek ve utanç yarası açmıştı ve hem onunla sevişmek hem de onu azat etmek, salıvermek, kaçırmak, kurtarmak is-

tiyordum, eğer gerçekten Allahşükür'ün dediği gibi köleyse, esirse, satılmışsa ve kullanılmışsa. Kız aklıma geldikçe içimde bir uçma isteği uyandırıyordu. Bir de gündüz gözüyle görebilsem şu zavallı harikulade kızı, dedim, benim de bulunduğum en iyi ışığın içine çekip.

Berber gidince ben de artık çıkarım, çarşı pazar dolaşırım, biraz etrafı tanırım, delikanlıların genç kızlarla buluşup, oturup çay içebilecekleri, birbirlerine değebilecekleri bir pastane ya da muhallebici var mı bir bakarım diyordum ki yengem karşılıklı birer sabah kahvesi içmeyi teklif etti ve kabul etmemi beklemeden, gözünü benden ve ondan ayırmadan bir kenardaki sandalyede oturmuş emir bekleyen kadına kahve hazırlamasını söyledi. İki kadın aşağıdan mangal, tepsi, cezve, kaşık, fincan ve şeker getirdiler, önümüze küçük bir sehpa çektiler. Cezve kül dağının tepesine oturtulunca yengem kadınlara aşağı inmelerini, kahveyi kendisinin pişireceğini söyledi, sonra kalktı, bana beklememi söyleyerek odasına gitti. Geldiğinde elinde koca bir anahtar destesi ve kalın bir cüzdan vardı. Cumbanın içindeki küçük sedirde birbirimize doğru dönmüş, diz dize oturuyorduk. Kendimi rahatsız hissettiğim bir yakınlıktı ama buna da alışacaktım. Sonuçta eğer annemse mutlaka alışacaktım. Ama annemse bile bana hâlâ bir kadın olarak da görünüyordu. Elimde değildi. Diğer dizime değen sehpa beni rahatsız ediyormuş gibi yapıp popomu azıcık geriye doğru oynattım.

Yengem anahtarları ve cüzdanı aramıza, sedirin üstüne bırakıp ama elini üstlerinden çekmeden, sesini alçaltarak yavaşça konuştu, biraz bana ama daha çok elinin altındaki şeylere bakarak.

– Bunlar amcanın. Amcanındı.

Birlikte, usulca geri çektiği elinin ucundaki şeylere baktık.

– Artık senin. Mağazanın filan anahtarları. Cüzdanı da bana verdikleri gibi duruyor.

Yengemin gözleri cüzdanın üzerinde sabitleşti. Ağlama anı

gibiydi ama ağlamadı. Ben de sessizce bakmaya devam ettim. Gözlerim cüzdanda kan lekesi aradı.

– Artık senin. Al bunları.

Miras bana doğru bir adım daha attı yengemin parmak uçlarının hafif bir itme hareketiyle. Nedense bu sefer berber durumunda olduğu gibi kendimi iyi hissetmedim. Belki yengemin o anki hüznü beni utandırdı, belki eşyalarını hatıra olarak alıyor olamayacağıma göre amcam olmak üzere alıyor olacağım düşüncesi bir anda kaldırabileceğimden ağır göründü, içimden eşyalara dokunmak gelmedi. Kımıldamadım. Yengem de hemen almamı zaten beklemiyormuş gibi önüne döndü, kalktı, mangala gidip kahveyi karıştırdı. Sonra elinde en ucundan tuttuğu kahvelenmiş bir küçük kaşık, gözü cezvede, az sonra kalkmak üzere tekrar sedire oturdu.

– Çekinme. Al. Ne yapacağına sonra karar verirsin.

Gözleri daldı, kahvenin büyüyen ama daha taşma kıvamına gelmeyen köpüğüne doğru.

– Geride pek bir aile kalmadı ama, artık ailenin reisi sensin.

Ve hemen arkasından buruk, solgun bir gülümsemeyle boynunu nazikçe bükerek gözlerini bana çevirdi, birkaç saniye baktı, tekrar kahvedeki harekete döndü.

– Amcanla son hayalimiz buydu. Sonrası nasıl olur, bilmiyorum. Haline bakılırsa sen de bilmiyorsun. Anlaman tabii ki zaman alacak. Herkesten amcanla, benimle, ailenle ilgili bir sürü sevimsiz şey duyacaksın. Esasen çoğu da doğru olacak. İhtimal, zaten ailenden nefret ediyorsun. Beni niye ölürken hatırladınız, diyorsun. Yirmi senedir neredeydiniz, diyorsun. Bunlar da doğru olur, eğer diyorsan, ki demelisin.

Yengem o harikulade sesiyle öyle müzikli konuşuyordu ve sözlerine öylesine incelikli anlamlarla dolu bir yüz ifadesi eşlik ediyordu ki, içime burukluk yerleşeceği yerde hayranlıktan başım dönüyordu. Kahve bile sakin düzenli kaynayışıyla onun acısının müziğini güçlendirmek için pişiyordu. Sonraları ko-

nuşurken yarattığı bu etkileyici atmosferleri içine belli bir sahtelik işlemiş olduğu için bilerek, planlayarak yaptığından kuşkulanmadım değil. Çünkü her seferinde sözlerine tepki veremez hale geliyordum. Upuzun bir haksızlığa uğramış olanın ben olduğum gerçeğinin dile getirilmesi sanki her seferinde benim geçmişi unutmam ve hesap sorma hakkımdan feragat etmemle sonuçlanıyordu. Birkaç kere yengemi avutmaya, olanlar için kendisini, kocasını ve daha önceki diğer aile büyüklerini suçlamadığımı beyan etmeye zorlandığımı bile hissettim. Bilmiyorum tabii. Belki benim yanılgım. Ona bugün bile ikiyüzlü demeye dilim varmaz. Sesini yorganın altından ilk duyduğum anda içimde uyanan his nasıl asalet idiyse, sonraları sesini düzenli bir hatırlama ve ödeşme konuşması içinde uzun uzadıya dinlediğim zaman içimde uyanan his ahenkti ve her seferinde içim ağırlaşmış bile olsa huzur bulmuş oluyordum. Zamanla onunla konuşmayı geçmişimizi öğrenmek için değil sadece ondan etkilenmek için ister oldum.

Sonunda kahve pişince konu değişti. Uzun yıllardır ilk defa kahve yaptığını, amcamın kahveyi sadece Asiye'nin elinden içtiğini söyledi. Asiye'nin adını duyunca irkildim ve hangi cesaretle bilmiyorum, konuşmamızı karşılıklı konuşmaya çevirmeye çalıştım, Asiye'nin kim olduğunu sordum. Bizim kız, dedi. Sonra anlamadığımı gördü, biz büyüttük, diye açıkladı, öbürlerinden farklıdır, her şeyimi bilir, odama bir tek onun girmesine izin veririm, amcanın da en sevdiği kızdı. Böyle dedi. Benim aklıma gelen ihtimaller yanında yengem ya saftı ya beni saf sanıyordu ya da durum başkaları tarafından hep yanlış anlaşılmıştı – en başta da benim tarafımdan. O sırada nerede olduğunu sordum. Odasında, uyuduğunu söyledi; üç gece üst üste hiç uyku uyumamış ve uykusuzluktan ölmek üzereymiş çünkü, amcamın vefatı, yengemin rahatsızlığı yüzünden. Evin direğidir, diye ekledi. Ne ihtiyacım olursa ona söylemeliymişim.

– Bana, dedim umurumda olduğundan değil sırf sohbet olsun diye, evin direği sütannem gibi gelmişti.

– Sütannen mi? O da kim? dedi yüzü hafifçe buruşarak.

– Adını unuttum, dedim. Tombulcana bir kadın. Allahşükür'ün annesi.

– Allahşükür de kim? dedi.

– Bizim Allahşükür işte, dedim şaşırarak. Sütannemin oğlu. Sütkardeşim.

– Sen Havva'yı diyorsun, dedi yüzü daha da buruşarak. Havva sütannen miymiş?

– Öyle dediler. Beni emzirmiş.

– Emzirmişse parasıyla emzirmiştir, diye mırıldandı. Yüzündeki ifade hoşnutsuzluktan kızgınlığa dönüşüyordu. Hey Allahım! Şu köylü milleti yok mu!

– Annem sütten kesilmiş de, diye yumuşatmayı denedim.

– Kim demiş annenin sütten kesildiğini! diye itiraz etti.

Bu kızgınlığı yengeme yakıştıramadım. Önemli bir günde önemsiz şeylerin üstünde duruyordu. Az sonra o da kendine yakışmadığını fark edip konuyu kapatmaya çalıştı.

– Fal kapat da fal bakalım, dedi.

Ben neşeyle fincanı ters çevirirken ciddiyetle elime baktı.

– Bırak şuraya, soğusun, dedi.

Fincanı sehpaya bıraktım.

– Annem de fal bakmayı severdi, dedim.

Yine hata yapmıştım. Hiçbir tepki vermedi. Sadece sustu. Göğsünün önünde tuttuğu fincanından son bir uzun yudum aldı, fincanını ters çevirip, hafifçe sallayıp benimkinin yanına bıraktı.

– Bu ilk fal mühim, dedi. Bakalım ne göreceğiz. Bu Havva'yla oğluna fazla yüz verme. Sana çok sokulmasınlar. Unutma, onlar bizim hizmetlimiz.

Bu kahve işi iyi olmuştu. Yengemin gündelik yüzünü de görmüştüm. Galiba insan sevmemek gibi bir huyu vardı. Ce-

vap vermedim. Allahşükür hakkında kendi fikirlerim yeterince karışıktı, bir de yengemin etkilemesine ihtiyacım yoktu.

– Ayrıca, diye devam etti, fazla içini daraltmak istemiyorum ama bir de kızları var, Şükrü denen oğlanın kız kardeşi, ona ayrıca dikkat et. Okumuş kız. Ailesine benzemez. Ama neticede onlardan biri. Cenazeye geldi, çok lazımmış gibi. Uzak tut.

Der demez de kendisinden sıkıldığını belli etti.

– Aklımda olsun, dedim.

– Olsun. Gelir gelmez yengem başımı ağrıttı deme. Üç beş günde herkesi tanırsın zaten. Ama en yakınımızdakileri tanımak zordur. Evin adamı gibi davranırlar, seni yanıltırlar. Hakkımızda o kadar çok şey anlatırlar ki yakınımız sanırsın. O yüzden söylüyorum. İçten pazarlıklı olduğumdan değil. Kapımızda büyüyenleri hor gördüğümden de değil.

– Gayet tabii, dedim.

Bunlar yengemin zor bir kadın olduğunu anlamama yetti. Herhalde hizmetinde çalışanlar korkudan geberiyorlardı. Allahşükür'ün üst kata çıkmaya izni olmadığını, annesinin üst kata çıkma izni olsa da yengemin odasına girme izni olmadığını anladım, cenaze günü öğleyin yaşanan kararsızlığı hatırlayınca. Belki amcamı da aynı şekilde idare etmeye çalışıyordu ve belki beni de idare etmek isteyecekti – ki istiyordu, anlaşılan. Bu bana eğlenceli geldi. Ama daha da eğlenceli gelen, yengemin öyle zor geçen birkaç günden sonra bile dikkatini istediği yana fazla zorlanmadan verebilmesiydi. O an hiç kocası bir gün önce toprağa verilmiş bir kadına benzemiyordu.

Kendini biraz geri çekip arkasına yaslandı. Yorulmuştu. Halsizlik anında yapıldığı gibi gözlerini yumdu. Alt kattan aralıksız tıkırtılar, alçak sesli konuşmalar geliyordu, ona dikkat etti.

– Üç beş gün etrafımız kalabalık olur, dedi aynı halsizlikle

gözlerini açıp bana bakarak. Daha başsağlığına gelecek bir sürü insan var. İlk gün bir iki saat dışında kimse beni göremedi. Benim için tekrar gelecekler. Eşraftan kimseler var, onlar akşamleyin, ailecek gelirler, kendilerine zaman ayrılsın isterler, evde olursan beraber karşılarız.

– Tabii.

– Tanışmış olursun. Burayı, bu hayatı seversen, işler ilgini çekerse bu adamları tanımanın sana faydası olur.

Bir şey demedim. Gözleri camdan dışarıya, gökyüzüne doğru dalgınlaştı. Sesi daha da zayıfladı.

– Herhangi bir şeye mecbur olduğunu düşünme. Seni teşvik etmeye çalıştığımı da düşünme. Burada kalman, eğer kalmak istemezsen de arada bir gelip kendini göstermen, bazen de neredeysen gelip seni görmeme izin vermen bana yeter. Amcan her şeyini sana bıraktı, benim olanlar da senindir, ama senden bir karşılık beklemeye hakkımız yok. İstersen. İstemezsen bırak. Ama hayatı bir gör. İşe bir bak. Amcan işini sevmezdi. Öyle olduğu halde işe hayatını verdi. Belki sen seversin. Seversen amcandan daha az yorulursun. Sevmezsen de kapatırsın gider. Hayat bizi yordu. Amcanı bitirdi. Para için değmez. Bizim yaşımızda değmeyeceğini anlıyorsun. Aç açık kalmayız nasılsa. Karar senin.

Sustu ve uzun bir süre suskun kaldı. Benden uzaklaşıyordu. Uyumak istiyor gibiydi.

– İstirahat etseniz biraz? dedim.

Cevap yok. Bekledim. Bitkin ve güzel. Yüzünden hızlı bir karaltı geçti.

– Amcanı gördün mü? dedi.

Gördüğümü söyledim, korka korka.

– Yüzünü?

Gördüğümü söyledim.

Uyku halini yalanlayan bir dikkatle bana baktı.

– Ne gördün?

Çok şey görmüştüm ama söyleyemezdim. İyi durumdaydı, iyi görünüyordu, huzurluydu, pamuk gibiydi türünden bir şey uydurayım dedim ama sonra, galiba ben de sandığımdan daha açıksözlü biriyim, hemen yengemin yalanlarla avunmak isteyecek bir kadın olmadığını düşündüm, doğruyu söyledim.

– Mutsuzdu. Mutsuz ölmüş. Yüzünde mutsuzluk gördüm.

Yengemin gözleri yaşardı. Bakışları bu kez beni şaşırtacak kadar cesurdu.

– Haklısın. Mutsuz öldü. Nasıl anladın?

Bunu söylemesi gerçekten zordu. Saklamam gereken şeyler vardı ama saklarsam da anlatacak bir şey kalmıyordu.

– Bilmiyorum. Hissettim.

Sessizce bana bakmaya devam etti. Gözyaşları yerlerinden kımıldamadı. Onun için özel bir an yaşanıyordu. Anlatmaya çalışmamı istiyordu. Bakışlarına direnemedim, anlatmaya çalıştım.

– Benimle konuşuyormuş gibime geldi. Elini tuttum, o da elimi sıktı. Bir şey oldu. Anlatması zor, inanması imkânsız, ama oldu.

Sustum. Ne kadar ileri gidebileceğimi bilmiyordum. Belki zaten fazla ileri gitmiştim. Belki kendimi küçük düşürmüştüm, böyle hisli, ruhlu, gölgeli, hatta cahil cühelaya atfedilen bir hali bahis konusu ederek. Biraz rahatsızdım bu yüzden. Beni çatlak sanabilirdi. Hâlâ bekliyordu. Yüzündeki kaslar ince çizgiler halinde titrekçe hareket ediyordu. Bana inanacağına kanaat getirdim.

– Benimle konuşmaya çalıştı. Geldiğim için memnun olduğunu söyledi. Öyle hissettim. Yalnızdı. Çok yalnızdı. Susmak zorunda kalmış biri olduğunu hissettim. Anlatmak istiyordu ama nasıl anlatabileceğini bilmiyordu. Ben de daha iyi anlamayı bilmiyordum.

Susup arkama yaslandım. Amcamla aramda geçenleri hatırlamak içimi yakmaya başlamıştı. Yengem şimdi bir heykel

gibi donmuş görünüyordu. Sadece gözleri canlıydı ve ta içlerinden alev alev yanıyordu. O anda anlattığıma pişman oldum. Bana inanıyordu, benim anlattığımdan daha fazlasını anlıyordu ama henüz hiçbirinin zamanı değildi. Erkendi henüz. Özür dilemeye çalıştım.

– Sizi üzdüm, dedim.

Yaşlar o zaman taştı gözlerinden. İki iri gözyaşı. O kadar ama. Daha fazla değil. İki küçük alev. Onlar da tenine eriyip gitti, içine söndü. Derin bir nefes aldı sonra.

– Hayır, beni mutlu ettin, dedi. İlk defa nefes aldığımı hissettim. Bundan sonrası daha kolay olacak. Acı da hayatın bir parçası. Kabul etmek, taşımayı bilmek lazım. Ayağa kalkıp devam edeceğiz. İki gündür baygın yatıyordum. Vazifelerimi ihmal ettim. Acılı bir insanın dostları da vardır. Teselli etmeden rahat etmezler. Teselli edilmeyi kabul etmezsen sen de huzur bulamazsın. Kaldı ki ölü de anılmak ister. Sana gelince, amcandan kopmamaya çalış. Seninle konuşmak istediyse bir gün nasılsa konuşur. O günü bekle.

* * *

Yengemden mutlu ayrıldım. Beni yukarıda bırakıp inerken çok utangaç biri olduğumu düşünmesin, aslında konuşkan ve neşeli biri olduğumu anlasın diye, ona, bakılmayı bekleyen falı hatırlattım. Acelesi yok, dedi gülümseyerek, merak etme, nasılsa yazılan yazıldı artık, içinde, bizi bekler, bir ara bakarız. Sonra onun ayağa kalktığını, merdivene doğru yürüdüğünü aşağıdan takip ettiğini anladığım ve aceleyle yukarı seğirten güzel olmayan bir kız kendine yaslanması için vücudunu yengeme doğru eğerken ve yengem elini kaldırarak ihtiyaç olmadığını ifade ederken kıza fincanlara dokunmamalarını söyledi.

Yalnız kaldım, amcamın cüzdanıyla ve anahtarlarıyla baş başa. İçimden defalarca onları alıp cebime koymuştum. Ama

iş fiilen almaya gelince utanıyordum. Keşke yengem onları alıp cebime sokuştursaydı, hani utangaç çocuklara harçlık verirler ya, öyle. O zaman mesele çözülmüş olurdu. Bir türlü elim uzanmadı bacağıma neredeyse değen emanetlere. Elimi uzatacağım ve o an bir odadan biri çıkacak ve beni görecek gibime geliyordu.

Bıraktım.

Odaya dönüp yastığımın altında dursun diye bırakılmış tabancaya baktım, yanıma alayım mı, almayayım mı diye. Almak Allahşükür'ün tuzağına düşmek olacaktı. Yalnız, almamak da salaklık olabilirdi, çünkü düşmanımız, eğer hakikaten varsa, benim gibi delikanlılık adabı bilir, silahsız adama silah çekmez biri olmayabilirdi ki o zaman da beni kaşla göz arasında vurması işten bile değildi. Amcamı bile vurabildiklerine göre, tabii eğer vurdularsa, beni çerez niyetine yerlerdi, çünkü aldırışsız, korkusuz ve savunmasız biriydim. Ama nerede görülmüş sırayla bütün aileyi vurdukları. Dağ başında mı yaşıyoruz yani? Kaldı ki henüz amcamı vurduklarına bile inanmıyordum. Ayrıca bir adam vurulacak da karısı bilmeyecek! Bilecek de böyle sakin davranacak! Boş ver, dursun, tabanca taşımak akıllı adam işi değil.

Tabancadan ayrılmam yine de zor oldu, çünkü, ne yalan söyleyeyim, çok güzel bir tabancaydı. Allahşükür on dörtlü demişti ama on dörtlü değildi. Belki tabancayı odama bıraksın diye verdiği annesi on dörtlüyü beğenmeyip bana kendi silah deposundan daha kuvvetli bir tabanca, 45'lik bir Colt, kız gibi bir 1911 vermeyi uygun görmüştü. On dört değil yedi mermi atsın ama adam gibi atsın, demişti sütannem. Bir de krom kaplama olsun, güneş ışığına karşı pırıl pırıl parlasın. Ya da sadece her şeyi değişik bir isimle anan Allahşükür'ün marifeti. On dörtlü derken 45'liği kastetti.

Tabanca başıma dert oldu. Yedek şarjör ve mermi kutusu da. Orada bıraksam kızlar odayı toplarken merak eder, oyna-

maya kalkarlar, bir kaza olur diye korktum. Komodinin çekmecesinde de kilit yoktu. İstemeye istemeye, ama galiba biraz da isteyerek –çünkü tabanca tabanca olamayacak kadar güzeldi–, boş olduğundan emin olup kalçama sıkıştırdım. Hareketim çok içime sinmediyse de, gerekirse, pişman olursam, geri vermek için yanıma aldım derim diye kendimi avuttum.

Hole dönünce yine emanetleri gördüm, bu sefer tereddüt etmedim, çünkü galiba tabancayı belime yerleştirmek içimde bir tür yüzsüzlük yaratmıştı. Nasılsa battık, dedim, uzandım, anahtarlığı da, cüzdanı da ceplerime yerleştirdim. Belli bir maksatla almış değilim, al dediler, alıyorum diye kendimi bir kez daha ve bu kez daha çabuk avuttum.

Sonra aklım tekrar yengeme döndü. Çıkmadan onu görmek istedim. Aşağıdaki oturma odasında bir sürü sessiz kadının arasında oturmuş, gözlerini yere dikmiş, başı yana eğik, havadaki üzgün mırıltıları dinliyor gibiydi.

Kapının içi yine kadın ayakkabıları denizine dönmüştü. İçlerinde bir tane bile güzel ayakkabı yoktu.

Çıktım.

Üç

1

Düşüncem oydu ki, ben amcamla yengemin oğluydum ama beni babamla anneme evlatlık vermişlerdi. Bundan hemen hemen emindim. Yengemin sakladığı ve gösterdiği bütün duyguları beni buna inandırıyordu. Mağazanın üst katında gördüğüm, amcamın fotoğrafları beni buna inandırıyordu. Amcama benzediğim kadar yengeme de benziyordum ve şakaklarını birbirlerine dayayarak çektirdikleri ve yine mağazanın üst katında, amcamın çalışma masasının yan duvarında asılı büyük, altın çerçeveli bir fotoğrafa bakınca gördüm, amcamla yengem de birbirlerine benziyorlardı. Bazı karıkocaların birbirlerine benzeme eğiliminde olduklarının söylendiğini duymuşumdur. Amcamla yengem öyleydiler. Belki birbirlerine benzedikleri için birbirlerini sevmişlerdi, sevişerek evlendilerse. İkisinin yüzünü üst üste oturt, yüz çizgilerinin bir ortalamasını al, benim yüzüme yakın bir şey çıkar. Oturtmaya da lüzum yok, dikkatli bakınca görülüyor yani. Görmemek için aptal olmak lazımdı ki Ünye halkı aptal değildi ve ben ortaya çıkınca dedikodular aldı başını yürüdü.

Kime neyin söylenmemesi gerektiğini asla bilemeyen iyi kalpli, salak kardeşim Allahşükür dedikoduları bana bir bir aktardı. Her birini halkın ne kadar ahlaksız olduğuna isyan ederek anlattı, onu sakinleştirmek, halkı temize çıkarmak ba-

na düşüyormuş gibi. Dedikoduları hakaret addediyordu. Bence sadece normaldi ve kendisinin de ben, amcam ve yengem hakkında türlü mütalaaları vardı, hatta eminim annesiyle babasıyla bunu konuşuyor, vakti zamanında ne olmuş olabileceğini o en bilebilecek insanlardan öğrenmeye çalışıyordu.

Tarihi herkes sever. Ünye halkı bizim tarihimizi çok sevdi.

Dedikodular üç ayrı koldan ilerliyordu. İlki yukarıdaki, benim de inanmak istediğim görüş. Diğer bir görüşe göre benim gerçek babam amcam, gerçek annem de annemdi. Ben doğduğum zaman babam durumu anlamış, amcama küsmüş ama annemi affetmişti ve o küskünlük içinde Ünye'yi ve abisini terk etmiş ve o affediş içinde kendini içkiye vererek kalan ömürlerini kendine ve anneme ilelebet zehir etmişti. Bu görüşü bir adım ileri götüren kimileri babamın durumu öğrenince annemi bir güzel patakladığı, annem, abin beni baştan çıkardı diye kendini savununca amcamı vurmaya kalktığını, köydeki evin sayvanında amcama silahı doğrulttuktan sonra sanki amcamı vurmamak ister gibi başını öte yana çevirdiğini, bütün bir şarjörü amcamın üstüne boşalttığı halde on dört mermiden sadece bir tanesinin, en sonuncusunun amcama isabet ettiğini, onun da esasen toprağa gömülü kaya parçasından sekerek zayıflamış bir halde amcama isabet ettiğini, belkemiğine çarpıp düşerek amcamı yarı sakat bıraktığını duyduklarını söylediler.

Diğer bir yaygın görüş bunun tersini iddia ediyordu. Yani babam yengemle yatmıştı, çünkü yengem babama genç kızlığından beri öyle âşıktı ki, onu zorla amcama verdikleri halde o babama olan aşkını sonunda zapt edememiş, kendini ona vermişti. Hem de öyle bir kereliğine de değil. Uzun bir süre beraber olmuşlar, sabaha karşı bahçede buluşmuşlar, kış ayazı filan demeden bahçedeki mandalina ağacının altında sevişmişler, yazın köye çıkıldığı zaman ormanda buluşmuşlar, vahşi hayvanlara aldırmadan bayır aşağı döne döne sevişmişler,

yağmur altında göle girip gölde, suyun altında sevişmişlerdi. Öyle bir aşktı onlarınki. Sonunda yengem hamile kalınca yengemin o zamana kadar çocuğu olmamasının sebebinin amcam olduğu da anlaşılmıştı, işin kötü yanı. Babam yengeme, her şeyi bırakıp kaçalım, demişti. Ama yengem ne yapması gerektiğini düşünerek kendini yediği günlerden bir gün bir rüya görmüş, rüyasında bir yaşlı kadın ona hiçbir şeyi saklamamasını, aşka dürüstlüğün yakıştığını, dürüstlüğün de ölümden korkamayacağını söylemişti. Rüyadan uyanan yengem yanı başında horlayan, iğrenç, kalpsiz amcamı uyandırmış, kalk, sana bir şey anlatacağım, demiş, amcam da zaten namaza kalkacakmış, öyleyse kahve yap da kahve içerken anlat, demiş. Yengem namaz lafını duyunca o kahvenin hayattaki son kahvesi olabileceğini düşünüp, bari iki rekat da ben kılayım, Allah'a pişman olmadığımı ve ölmeye hazır olduğumu söyleyeyim, boşuna beni korumaya ya da affetmeye çalışmasın, demiş. Mangal getirtmiş, amcamlar onu istemeye geldikleri akşam mecburen yaptığı ve biraz hoşbeş edildikten, Allah'ın izni peygamberin kavli faslına gelinip de babası verdim gitti dedikten sonra bir daha yapmamaya yemin ettiği kahveyi ilk ve son kez yapmış, mangalın zayıf korlarının başında amcamla kahvelerinden birer yudum aldıktan sonra, amcam sigarasını yakmaya hazırlanırken ona her şeyi anlatmış. Amcam her şeyi –artık her şey neyi ne kadar ifade ediyorsa, herhalde halk çok isteyeceği halde birçok ince ayrıntıyı ihtiva etmiyordu– sonuna kadar ses çıkarmadan dinlemiş, sonra bir süre gözleri acı içinde közlere takılı halde yine ses çıkarmadan durduktan sonra yengeme şöyle demiş: Niye ağlamıyorsun? Pişman değil misin?

Pişman değilim, sadece çok, çok üzgünüm, demiş yengem.

Neden üzgünsün? demiş amcam.

Seni üzdüğüm, utandırdığım, bana gösterdiğin sevgiye karşılık veremediğim, seni koca olarak sevemediğim için, demiş yengem.

Bunlar çocuğumuz olmadığı için mi oldu? demiş amcam.

Hayır, demiş yengem, çocukla ilgisi yok. Ben senden çok önce Bahtiyar'a âşık oldum, o gün bugün ona aşkla bağlıyım. Sen bana beni istemeye geleceğinizi söylediğin zaman sana, gelmeyin, dedim değil mi? Sana âşık değilim, âşık olmadığım biriyle evlenemem, dedim değil mi?

Dedin, demiş amcam. Ama ben Allah'ın huzurunda kıyılmış bir nikâhın sonunun kötü olamayacağına inanıyordum, seni kraliçeler gibi yaşatınca, nazlayınca, başımın tacı yapınca zamanla beni seveceğini düşündüm.

Yengem bu sözü duyunca amcama acımış. Beni affet, demiş. Ben de gizli, günah dolu bir aşk yaşamaktansa mutlu bir evlilik hayatı yaşamayı tercih ederdim, ama kalbim söz dinlemedi.

Peki, niye o zaman bana Bahtiyar'ı sevdiğini söylemedin? demiş amcam.

Seni kardeşine düşman etmek istemedim, demiş yengem. Sonra, seninle evlenmek zorunda kalınca, Bahtiyar'ı unutamayacağımı biliyordum ama sana ihanet etmek aklımın ucundan geçmezdi, çünkü dürüst olmamayı, gizli kapaklı şeyler yaşamayı kendime yakıştıramayacağımı düşünürdüm ama galiba ya kendi ahlakım hakkında ya da aşkın gücü hakkında yanılmışım. Bir gün, onunla aynı evin içinde yaşayınca, bir gün bir şey oldu, bir yaz akşamı ve karşı koyamadım ve o an ölürsem de kabulüm dedim, hayatta tek istediğim şey bu, bunun için değer dedim ve Bahtiyar'ın oldum.

Amcam dirsekleri dizlerinde, elleriyle yüzünü kapatmış. Bir süre ikisi de konuşmamışlar.

Ne zaman oldu bu, ne zamandır devam ediyor? demiş amcam.

Bir sene önce, demiş yengem.

Yine bir süre sessizlik olmuş. Amcamın bakışları yine közlerde, yengemin gözleri ileriye, merdivenin ötesine dikili.

Peki, bana bunları niye anlattın, demiş amcam, yakalanırız diye mi korktun?

Hayır, demiş yengem, anlattım çünkü... Bilmiyorum. Artık bilmiyorum. Belki artık karnımdaki çocukla beraber ölmem gerektiğini hissediyorum.

Bu anlatılanlar doğruysa amcam hızlı düşünen bir adam olmalı. Ne yapacağına çabuk karar vermiş. Bana Bahtiyar'ı çağırt, demiş. Yengem hizmetçiye bu emri iletmek için aşağı ininince amcam odasına gidip yastığının altındaki tabancayı almış, gelmiş yerine oturup babamı beklemeye başlamış. Yengem de gelmiş, o da amcamla birlikte babamı beklemeye başlamış.

Anlatılanlar buradan sonra birkaç farklı koldan ilerliyor. Bir kısım halka göre, ki bunlar babamı pek sevmeyen ve doğru hatırlayan kişiler olmalı, babam sabahın köründe abisi onu çağırtınca bir terslik olduğunu anlamış. Giyinmiş, çünkü saygı gereği abisinin karşısına pijamayla çıkamazmış. Babamın esas gecikme nedeni giyinme olmalı, çünkü bir türlü neyle neyi giyeceğine karar veremeyen bir adamdı. Öyle bir giyim kuşam takıntısı vardı ki öleceğini bilse, ki o sabah ölmek üzere olduğunu tahmin etmiyor değildi, gönlüne uygun bir şekilde giyinmeden kapı dışarı çıkmazdı. Bu yüzden abisini ve yengesini epey bekletti. İkisi de beklemekten sıkıldılar. Hatta yengem, acaba yanlış adama mı âşık oldum? diye düşünmeye başladı, çünkü amcamın o sırada gösterdiği karakter ve akıl ve sağduyu dolu, sesinde çınlayan, gözlerinde titreyen tüm acıya rağmen alabildiğine vakur ve asil davranışı yengemin yavaş yavaş amcama başka gözlerle bakmasına sebep oldu. Kadın milleti, tabii, bilemiyorsunuz. Yani yengemi değil bu hikâyeyi böyle anlatanları kastediyorum kadın milleti derken. Yengemin nihayetinde amcamla kalmasını ve sonraki hayatlarını birbirlerini çok seven, uyumlu bir karıkoca olarak geçirmelerini izah etme ihtiyacı içinde böyle olmasını uygun görmüş olmalılar. Çünkü birçok husus izahat istiyor ve en önemlisi tabii ki öyle bir itiraftan sonra nasıl olup da tekrar beraber olabildikleri, hem de herkese parmak ısırtacak bir muhabbetle.

Kadın milleti diyorum ama erkek milleti de demem lazım, çünkü Allahşükür bu dedikoduların bir kısmını annesinden alırken önemli bir kısmını da kahvehane, mağaza, halkevi, avcılar kulübü, fındıkçılar lokali, musiki cemiyeti, balıkhane köşelerinde aylaklık yapan, bezik, tavla, pişti oynayan, her durumda mutlaka laflayan erkeklerden alıyor ya da alanlar hemen gelip ona yetiştirdikçe alıyordu. Acayip tepem atıyor abi bu milletin ahlaksızlığına, diyordu. Dün akşam çektim sıktım bir tanesinin ayaklarına! Bir daha Mesut Abimin adını ağzınıza aldığınızı duyarsam, aile büyüklerimizin adlarını ağzınıza aldığınız kulağıma gelirse bir daha, doğru mu duydum yanlış mı bakmam, direkman kıçınıza boşaltırım, yeminle söylüyorum, ona göre, aha Allah duydu, siz de duymadık demeyin, demişti. Sonra göstere göstere şarjörünü değiştirmiş, çay söyleyip bir masaya oturmuş, polisin gelmesini beklemişti ama tabii polisin gelmeyeceğini, gelse de adamcağızın şikâyetçi olmayacağını biliyordu. Allahşükür, meğer, böyle böyle epey bir hastane parası ödüyormuş vurduğu adamlar için, biraz da kan parası sıkıştırıyormuş ellerine, arada küslük olmasın diye. Neyse, o da ayrı bir vaka. Ona da geleceğiz, yakından tanımamız mecburiyet kesbedince.

Babam yukarıya gelince ne olmuş? Şimdi, zaten anlattım, ilk görüşe göre babamın giyinmesi o kadar uzun sürmüş ki, zaten aslında öyle sorumsuz, öyle hafif kalpli bir adammış ki, sonunda, hah bu yakıştı, deyip kapıdan çıkıncaya kadar abisinin onu çağırttığını unutmuş, zaten uyku sersemi, o gece de zaten her geceki gibi içkiyi fazla kaçırmış, işe gitmek için kalktığını sanıp yürümüş mağazaya gitmiş. Babam gelmeyince de yukarıda yengemle amcam arasındaki uzun sessiz bekleyiş ikisinin birbirlerine ve kendilerine karşı yumuşamaya başlamaları sonucunu vermiş. Bu görüşü seviyorum, çünkü beni umursayan tek görüş bu. Kadınların versiyonu olduğunu oradan çıkarıyorum, erkeklerden ziyade. Neticede kor-

kunç itirafın tek kurbanı ben olmuşum. Ünye halkı bana acıyordu şimdi. Üstelik bana acımaya yirmi sene sonra başladığı için fevkalade acıyordu. Yengemle amcam öyle ya da böyle hayatlarına yeni bir muhabbetle devam ederlerken –tabii o sıralar, yani 1937, 38 senesinde, çocuk aldırma filan yok, kadınlar ya zorla düşük yapıyorlar veya çoğunlukla doğuruyorlar– yengem de beni doğurmuş. Amcam doğuma tek bir şartla izin vermiş: Çocuğu Bahtiyar alacak ve Ünye'yi terk edecek. Yengem, yani gerçek annem, benden nasıl vazgeçti, bilmiyorum. Kolay olmamıştır. Bana şimdiki düşkünlüğünü görünce acıdan kıvranmış olduğunu anlayabiliyorum. Ama amcam onu ikna veya mecbur etmenin bir yolunu bulmuş olmalı. Amcamdan insanlar korkuyla bahsediyorlar. Kötülük yapmaya, can yakmaya ziyadesiyle muktedir bir adam olmalı, önce Şah, sonra Allahşükür gibi, arada bilmediğim kim bilir hangi karanlık adamlar marifetiyle. Babamı korkuttu, tehdit etti, sindirdi; piçini alıp buradan gideceksin, yoksa seni beş parasız sürüm sürüm süründürürüm, dedi. Babam aptal bir adamdı. Ticarete hiç aklı ermez, alacak nedir, borç nedir, vade nedir bilmez, alacağını tahsil etmeyi de, borcunu ödemeyi de akıl edemezdi. Kötülükten değil. Sadece bilmiyordu ve idrak edemiyordu: Önündeki, yakınındaki tüm para onun harcanabilir parası sanıyordu ve olabilecek en hızlı ve en lüks şekilde ve en büyük arkadaş kalabalığı eşliğinde hepsini harcıyordu. Ünye'nin tek, Karadeniz sahilinin en büyük manifatura dükkânını üç kere batırdı, dedem ona iki kere yeniden sermaye verdi, o üçüncü kere de batırmaktan geri durmadı. Dördüncü kere de sermaye alabilirdi belki ama o zaman artık dedem ölmüştü ve işlerin idaresi, iş idaresini de, para idaresini de dedem kadar iyi bilen ve dedemin aksine hiçbir yakınına karşı zaafı olmayan, dedemin aksine babaannemin yalvarmalarından etkilenmeyen, dedemin aksine babamın aylaklığında, berduşluğunda, cömertliğinde sevimli bir şey görmeyen,

varsın o da baba parası yesin demeyen, küçük çocuk diye hep fazlaca nazlanarak büyütülmesine yıllar yılı içerlemiş olan amcama kalmıştı. Dördüncü sermaye gelmedi. Gelmediği gibi, o üçüncü iflas tam yengemin itirafından hemen sonraya denk geldiği için amcam babama başka sermaye olmadığını, artık kendi başının çaresine kendi başına bakmak zorunda olduğunu, bebeği ve ailesini alıp gitmesi ve bir daha dönmemesi karşılığında Ünye'deki terzilere, meyhanelere, İstanbul'daki toptancılara olan borçlarını ödeyeceğini ve onu hapis yatmaktan kurtaracağını söyledi. Babamın, belli ki, tercih şansı yoktu. Gidecekti. Mecburdu. Karısına, yani üvey anneme, durumu açıklamak zorunda kalmıştı ve karısı, yani üvey annem, kocasının hapse düşmesi ve hepten perişan olmalarındansa kocasının evlilik dışı çocuğunu, yani beni, evlat edinmeyi, çaresiz, kabul etmişti, o sırada ne kendisi ne de başkaları düşünmüştü bana iyi bir anne olup olmayacağını.

Halk mazlumu sever. Daha doğmadan başıma gelen onca felaket, bilhassa üvey anne eline düşmem, kara bahtlı olmam sebebiyle beni de sevdi. Sevdi de ne oldu? Hiç. Hiçbir şey olmadı. Sadece hakkımda daha çok konuşuldu ve servete konmamdan memnuniyet duyuldu. Çünkü ilahi adalet tecelli etmiş, Allah düşmüş kulunun elinden tutmuş, daha doğmadan kaybettiği her şeyi ona misliyle iade etmişti. Masum kurban edilmiş ama Cenab-ı Hak büyüklüğünü göstermişti. Bu da, tabii, dedikodu. Ama en güzellerinden biri. Aynı zamanda en doğrularından biri de demek isterdim ama bunu demek için henüz erkendi. Henüz hiçbir şey belli değildi. Ne benim açımdan ne de servetin kendisi açısından.

Dedikodu bu kadarla kalmadı. Yazmaya ihtiyaç duymadığım başka versiyonlar da var. Yazmaya utandığım çok başka versiyonlar da – ne de olsa benim ailem. Yine de bütün bunların esas muhatabı, bizzat konusu olarak, hepsinden en az etkilenen kişi olduğumu söylemem gerek. İçimin sızladığı, canı-

mın sıkıldığı, yüzümün kızardığı, yumruklarımın kendiliğinden sıkıldığı anlar oldu ama kendimi zapt ettim, düzeni bozacak, halka yeni malzeme verecek hareketler yapmaktan, halka yeni hareket alanı açacak sözler söylemekten kaçındım. Peki, duyduklarımın gerçek olup olmadığını, söylenenlerde hakikat payı olup olmadığını merak etmedim mi? Elbette ettim. Ama kimseye gidip bir şey sormadım. Sorsam, benimle ilgili ne biliyorsun? demem gerekecekti. Daha fenası şöyle demem gerekecekti ya da ne dersem diyeyim şöyle demiş kadar olacaktım: "Ben kimim?" Bu soruyu sormak, bu soruyu soracak duruma düşmeyi göze almak kolay değil. Kimseye tavsiye etmem. Belki şöyle sorulabilir, kendimizi karıştırmadan, suçu bugünü yapanlara atarak: "Geçmişte ne oldu?"

Ben de ileride bir gün, kendimi bana yapılan sözlü haksızlıklar karşısında daha fazla tutamazsam ya da haksızlıkların bana değil genel olarak bize ve bizim tarafımızdan yapıldığını kabul etmeye başlayacak kadar ruhen rahatlar, olgunlaşırsam meseleyi böyle öğrenmeye çalışırım gibime geliyordu. Geçmişte ne oldu? Sebepleri bırak, sadece ne oldu, onu anlat.

Bakalım, dedim. Ama tabii her şey öyle de kalabilirdi. Henüz hadiselerin nasıl gelişeceğini, benden bir şey talep edip etmeyeceğini, beni değiştirmeye çalışıp çalışmayacağını pek bilmiyordum.

Bu arada, benim kulağıma gelen şeyin yengemin kulağına da gittiğini düşünmemek için hiçbir sebep yoktu. Dedikodu saygıdan büyüktür. Yengem zaten kendini dışarıya kapatmak gibi istisnai yas hallerine girecek karakterde bir kadın değildi. O yüzden kendisine kendi bugünü değil ama kendi geçmişi hakkında bir şeyler anlatılmaktan, böyle böyle konuşuluyor denmekten imtina edilmemiş olabilir. Ama ne kadar ve nasıl ve ne etkiyle? Bunu yengemle konuşmadan bilemezdim ve onunla rahat konuşmaya başlamamıza daha epey bir zaman var gibi görünüyordu. En çok aklıma takılan da şu soruydu: Ben bu

duyduklarımı onun da duyduğunu tahmin edebiliyorsam o da o duyduklarını benim de duyduğumu tahmin edebiliyordur. Peki ne düşündüğümü, ne hissettiğimi hiç merak etmiyor mu? Bana bir açıklama yapması gerektiğini düşünmüyor mu?

Hayır, düşünmedi. İlerleyen günlerde yengemle sık sık bir araya geldik, zaman zaman konuştuk ama ikimizden ve geçmişimizden asla bahis açılmadı. Bunu kabul etmek zoruma gittiyse de onu zorlayacak bir teşebbüste bulunmadım. Bir gün nasıl olsa her şeyi öğrenecektim. O zamana kadar, uzun bir süre gayrimeşru çocuk olduğuma inanmak zorundaydım. Nasıl büyüdüğüme bakılırsa, zaten, buna inanmamak için bir sebebim yoktu.

2

Amcamın anahtarları yürüyüşümü değiştirdi. Sadece açtıkları irili ufaklı kapıların, kapakların, çekmecelerin arkasında bulacağım şeylerin heyecanı değil, kendi ağırlıkları yüzünden. Adam emniyet hastasıymış. Mağazaya gittiğim ilk gün de görmeye başladığım gibi her şeyi kilit yoluyla emniyet altına almış. O kadar kalabalık bir deste içinde hangi anahtarın hangi kapıyı, kapağı, çekmeceyi açacağını bulmak ve her birini tanımak zaman aldı. Mercedes'in anahtarı, sadece, başka hiçbir şeye benzemiyordu ve diğerlerinin arasında, dev anahtarlığın içindeki kendi özel zarif yıldızlı anahtarlığının ucunda pırıl pırıl, bana parlak geleceği ve mutlak kurtuluşu hatırlatarak ışıldıyordu.

Cüzdanı aldığım gibi iç cebime koydum, mağazaya gelir gelmez de kasaya bıraktım, çünkü birinin cüzdanı bana birinin mahremiyeti gibi geliyordu ve yengem bana vermekle, artık senin, demekle amcamın mahremiyetini de bana devretmiş oluyordu ama o mahremiyeti üstüme almak bana zor ve ayıp

göründü. Aynı duyguyu yazıhanedeki masanın çekmecelerini karıştırırken de, daha fenası alt ve üst katlardaki iki kasayı açarken de yaşadım. Şimdilerde bilgisayarlar ve şifreler bu hissi veriyor. Birinin bilgisayarını karıştırmak, şifrelerini alıp gizli yazılarına, fotoğraflarına ulaşmak da aynı şey. Karım ölünce bu durumla karşı karşıya kaldım ve o günlerden beri aynı tedirginliği yaşıyorum. Karım bütün hayatını beyaz MacBook'undaki bir hatırat programına yazmış, şifrelemiş ve ölümünden sonra okumam için şifresini bir kâğıda yazıp bana bırakmış. beniaffetveunut. Şifresi buydu. Acı, değil mi? 73 yaşında karını affetmek ve unutmak zorunda kalmak ve affedemeyeceğini de, unutamayacağını da bilmek. 50 senelik bir evlilikten sonra. Sebebin de hâlâ amcam olması. Ölümünden 50 küsur sene sonra hâlâ ve hâlâ amcam olması. Acı.

Bazen, keşke cüzdanını o zaman karıştırsaymışım, o küçük küçük kâğıtlara yazılmış notları utanmayıp okusaymışım, zaten okuyamayacak olduğum bazılarını okuyacak kadar eski yazı biliyor olsaymışım, diyorum. Keşke Ünye'de tanıdığım ve bana bir şeyler anlatan onca insanı ahmak, kendimi zeki ve kuşkucu sanmak yerine tersini yapsaymışım.

Hayat. Ne yapacaksınız. Bitti denince bile bitmiyor. Ölünce bile bitmiyor.

Bu kadar şeyi nasıl anlatacağım, bilmiyorum. Yorgunum. Sadece düşünme yorgunuyum. Yoksa sağlığım iyi. Yani aslında çok iyi değil. Prostat kanseriyim ama doktor, erken yakaladık, diyor. Ameliyatla halledebilecek. Prostatı da almamaya çalışacak. Al gitsin canına yandığımın prostatını, dedim. Almaya alırım da alırsam faaliyet biter, dedi. Yapma ya, bilmiyordum, o zaman kalsın, dedim, çünkü faaliyet bitsin istemem, çünkü hayatımda zaten zevk namına, unutuş namına başka bir şey kalmadı. Hazır kalbim, damarlarım filan da sağlamken vazgeçmek delilik olur. Doktorum benden birkaç yaş küçük, çok iyi bir adam, iyi arkadaşım, kaç yıllık kapı kom-

şum, onkoloji profesörü, her şeyimi biliyor, bu yaşta sikinin kendiliğinden kalkması muazzam bir şey lan, diyor, ben hap da alsam, ufak bir şey beyaz da yapsam artık fayda etmiyor, yani ediyor da çok nadir yani, uğraştığına değmiyor. Diyorum ki, amcamın yeğeni ya da babamın oğlu olmalıydın. Ama amca kim, baba kim, aldırmayacaksın. Ameliyattan sonra, eğer bir komplikasyon çıkmazsa, çok rahat doksanını görürsün, kan değerlerin çok iyi, diyor. Yani, uzun yaşayacağım anlaşılıyor. Bu bakımdan zamanım var. Ama ruhen, aklen, bilmiyorum. O yüzden üç beş sene daha diyorum, ama o bile zordur belki. Benim yaşımdaki insanları pusuda bekleyen ve eskiden bunama dediğimiz ama şimdi Alzheimer, Parkinson, bilmem ne dedikleri modern hastalıklar var ve tedavileri yok. Onlardan korkuyorum. Yazmak, çünkü, zaman alıyor, uzun zaman. Bir cümle bazen kolay yazılıyor ama bir paragraf, bir sayfa, bir bölüm, bunlar uzun işler. Yazar olmak akıllı adam işi değil. Ceviz ağacı diksen, beş senede meyve alır, satarsın, ertesi sene daha çok meyve alır, satarsın. İki yüz, üç yüz dönüme ceviz ağacı diktiğini düşün, beş sene sonra zengin olmaya başlayabilirsin ve her sene daha da güçlenen ağaçlar, daha da tatlanan, bollaşan meyvelerle zenginliğin her sene katlanarak artar. Bir de içinde tatlı yürüyüşler yapacak rüya gibi bir korun olur. Roman kötü. Buraya kadar yazdıklarımı bir yılda ancak yazdım ve daha hiçbir şey anlatmadım. Dolayısıyla bir sene boyunca hiçbir şey kazanamadım ve bu hızla gidersem, tabii bir de araya ameliyat, nekahet filan girecek, neyse, iş değil yani, bu yazı işi. Akıllı adam işi hiç değil. Allahtan bu yaştan sonra paraya ihtiyacım yok. Bazen televizyonda gördüğüm ve kimisinin tipi bozuk, kimisi köylü aksanıyla konuşan, kimisi düpedüz yalancı yazar bozuntuları gibi şöhret olmaya soyunacağım da yok. Vakti zamanında yengemin dediği gibi. Bizim yaşımıza gelince değmeyeceğini anlıyorsun. Ama faaliyet önemli. Bir masum ve bir mazlum olarak Allah'tan bu ile-

ri yaşımda hayatla aramda kalan son bağa dokunmamasını niyaz ediyorum. En vicdansız doktor bile prostatımı almaya kıyamıyorsa Allah hiç kıyamamalı. Hayata tutunacak başka bir şeyim kalmadı, ey yüce Rabbim, erkeği ve kadını ve arzuyu yaratan sen, duy Mesut kulunu ve faal bırak.

3

Amcam fındık tüccarıydı. Tüccarlık iyi bir iştir, saygındır, alır satarsın. Ucuza alır pahalıya satarsan iyi kâr edersin. Ya da düşük kârla çok miktarda satarak yine iyi kâr edersin. Bildiğimden söylemiyorum. Öyle duyduk.

– Orası öyle, ama, biz paramızı ucuza alıp pahalıya satmaktan kazanmıyorduk, dedi Allahşükür. Önce çok ucuza almaktan kazanıyorduk. Sonra daha da ucuza almaktan kazanıyorduk.

– Öyleyse bu çok çok iyi bir ticarete benziyor Allahşükür. Tatlı para kazanıyoruz o zaman.

– Öyle. Allah için, kazanıyoruz yani.

– Peki, o zaman neden şikâyet ediyoruz?

– Bir şeyden şikâyet etmiyoruz. Çok şükür. Dükkânı döndürüyoruz. Şikâyet ettiğimizi nereden çıkardın?

Yengemin bana iş dediği zamanki gönülsüzlüğü aklıma yerleşmiş kalmıştı, amcamın işini sevmeyişi, benim de sevmeme hakkına sahip olmam, istemezsem işi kapatabileceğim filan. Bu, işte bir sıkıntı var demekti. Biraz daha anlattırdım.

Fındığı köylüden alıyorduk. Fındığın kilosu diyelim iki lira mı, biz bir buçuk liradan alıyorduk. Köylü Ağustos ayında fındığını topluyor, temizliyor, çuvallıyor, mağazamıza indiriyordu, biz de borcunu düştükten sonra adama parasını veriyorduk. Buraya kadar iyi, diyecektim ki borca aklım takıldı. Ne borcu olduğunu sordum. Cevabın gelmesi biraz yavaş oldu.

– Kışın fındığa mahsuben aldıkları para, dedi Allahşükür. Bir an tereddüt ettikten sonra ekledi: ve faizi. Bilhassa faizi.

– Ne faizi, nasıl faiz? diye sordum. Cevabın gelmesi bir hayli sıkıntılı oldu.

– Borcun faizi, dedi Allahşükür.

– Yani banka faizi gibi faiz. Aynı faiz. Öyle mi?

– Öyle. Aynı.

– Amcam faizci miydi?

Sessiz evet.

– Yani amcam tefeci miydi?

Sessiz bakış. Sonra kınayan bakış. Allahşükür'ün amcamın işinin adı konusunda belli bir hassasiyeti vardı. Ne demek tefeci? Nasıl söz o? der gibi baktı inatla.

– Biz tüccar deriz, dedi, isteyen istediğini anlar. Ama bu ticaret böyle yapılır. Banka faiz alırken kimse ses ediyor mu? Bizimki para değil mi?

Allahşükür yaptığı işten utanmıyordu ama ona utanması gerekiyormuş gibi bakıldığını sanıyordu. O yüzden hemen amcamı, işi, kendini savunmaya girişiyordu. Öğrenme isteğim, daha doğrusu merakım insafsız bir hal aldığı için onun itirazlarına, hassasiyetlerine, kelime tashihlerine aldırmadım; sordum ve cevap aldım. O sırada adamın bütün rahatsızlığının benim hiç aklıma gelmeyen, daha doğrusu çok geç gelen bir meseleden kaynaklandığını fark ettim. Dindar bir adamın faizi yasaklayan bir din içinde faizcilik yapması. Allahşükür bu meseleyi aklında tam çözememişti, o ki amcamdan daha da dindar bir adamdı. Kendince bir açıklaması vardı elbette, arabada bana söylediği şekilde. Ama buna o da uzun süre inanamıyordu. Gel gelelim, Ünye'de de başka türlü para kazanma şansı yoktu. Fındık alıp satmak kendi başına büyük para kazandırmazdı. Kâr marjı nihayetinde belliydi. Risk büyüktü. Rekabet vardı. Vergi vardı. Filan falan. O yüzden satabileceğin tavan fiyat belliyken bütün yapabileceğin satın aldığın fi-

yatı düşürebildiğin kadar düşürmekti, bunu da köylüye kış boyunca vermiş bulunduğun borcun faizini yüksek tutarak yapıyordun. Paraya sıkışan ve senden bir kez borç alan köylü eğer borcunu kapatamamak ya da kışın bütçesini denkleştiremeyip yok büyük oğlanın düğünüydü yok küçük oğlanın sünnetiydi gibi sebeplerle yeniden borç alarak seninle çalışmaya devam etmek zorundaysa, senin her seferinde biraz daha artan faiz rakamına he diyordu. Yüzde iki oradan, yüzde üç buradan derken öyle öyle para birikiyordu. Bir de tabii defterleri nasıl tuttuğun önemliydi ki para vergiye gitmesin.

Manzara buydu. Hafif bir şantaj ve istismar unsuru bulunmakla beraber bunda yasadışı bir şey yoktu. Alan memnun satan memnundu. Kimse kimseyi kandırmıyordu. Kimse kimseyi bir şeye mecbur etmiyordu. Sana zorla borç vermedim ya kardeşim, denilebilirdi rahatlıkla, sonradan, itiraz edecek olana. Evet, dinen yasaktı, ama dindar adamlar bile rahatsız olmuyorken dindar olmayan ben dinen yasak tanımak için şahsen bir sebep göremiyordum. Ayrıca niye bir bankadan daha dindar olayım ki?

Ama mesele bu kadar basit olmasa gerek, diye düşündüm ve biraz daha deşeledim. Çünkü yengem, iş amcanı bitirdi, demişti. Oysa benim bu manzaradan görebildiğim kadarıyla iş köylüyü bitiriyordu. Demek henüz göremediğim teferruat vardı.

– Amcam işinden memnun muydu? dedim.

– Çok şükür abi. Kazanıyordu.

– Onu sormuyorum. Ama belli ki kazanmak yetmemiş. Bir sıkıntısı, bir şikâyeti, bir memnuniyetsizliği olmalı.

– Şu, hani, yani malum, faiz mevzusu. Vicdanen biraz şey ediyordu tabii. Ama buna mukabil çok hayırseverdi. Çocuk okutur, sünnet düğünü tertip eder, fakir fukaraya erzak gönderir, zekâtını, fitresini bol bol verir, caminin damını aktarttırır, halısını değiştirtir, daha bir sürü şey yapardı. Sonra tabii hacca giderdi. Temizlenmeye gidiyorum, ama temizlenir

miyim bilmiyorum, derdi. O yüzden birkaç sene sonra tekrar giderdi. Hatta, tahmin ediyorum, yani hissiyatım o yönde, şey isterdi rahmetli, hacda ölmek isterdi, veya hac yolunda.

– O derece ha?

– O derece. Öyle bir muazzam Allah sevgisi vardı içinde, öyle bir muazzam peygamber sevgisi. Ve korkusu tabii.

– Bile bile günah işliyordu.

– Yo, bile bile değil. Mecburiyetten. Çünkü babasından ona öyle kalmıştı. Usul öyleydi. Yapacak bir şeysi yoktu.

– Peki niye bırakmadı? Yani insan bir gün gelir, tamam artık der, ceketini alır, dükkânı kapatır gider. Değil mi?

Galiba değildi. Allahşükür amcamı doğru anlamamı sağlamaya kararlıydı.

– Şimdi abi, şöyle söyliyim. Sen şimdi kasaları açtın, değil mi? Açtın. İçindeki parayı gördün, değil mi? Gördün. Banka defterlerine baktın, bankadaki parayı da gördün, değil mi? Gördün. Şimdi o paraları topla. Topladın mı? Topladın. Ne buldun? Diyelim yüz bin lira buldun. Dersin ki amcamın bugün itibariyle nakdi serveti yüz bin lira. Değil mi? He. Şimdi bunu onla, hatta on beşle çarp. Ne bulursun? Diyelim bir buçuk milyon lira. İşte amcanın bugün itibariyle nakdi serveti bir buçuk milyon liradır. Şimdi diyeceksin nerede peki yüz bin liranın üstü, gerisi. Heh. O paranın işte çoğu köylüde. Alacağımız olarak duruyor.

– Hassiktir.

– Küfür etme abi. Ama öyle. O parayı sen şimdi tahsil etmeye kalksan zırnık alamazsın, çünkü köylünün cebinde beş kuruş yoktur. Üstelik, daha Haziran ayındayız, daha da gelip bizden yine borç alacaktır.

– Hadi oradan! Zırnık vermem! Kuruş çalışmaz!

– Verirsin abi. Vericen. Neden dersen, vermezsen, vermeye devam etmezsen önceki alacağını da alamazsın.

– Ne biçim iş lan bu!

– Öyle. O yüzden bırakamazsın. Yani belki bırakırsın ama zarar etmeyi göze alırsan. Paranın batması içine sinerse. Yoksa bu ticaretin özü çarkı döndermek, parayı devridaim etmektir.

– Peki, Ağustos'ta, yani fındık zamanı, tahsilat yapıyoruz, değil mi?

– Yapıyoruz. Ama tamamını yapamıyoruz. Hep biraz kalıyor. Eğer eski müşteriyse epey bir kalıyor, çünkü eski müşterinin faiz borcu çok oluyor, hatta çok çok oluyor, mahsulün tamamını da verse, ki veriyor, borcu kapanmıyor. O zaman ne oluyor? Gelip bir ay sonra yine para çekmeye başlıyor. Böyle böyle çark dönüyor. O yüzden de bir türlü işi kapatıp gidemiyorsun. Biz de bu tezgâha mahkûm oluyoruz, köylü de mahkûm oluyor. Ne biz onu bırakabiliyoruz, ne de o bizi bırakabiliyor.

– Vay canına. Demek ciddi bir kaybı göze almadan işi kapatamayız. Peki, bu alacakların senedi sepeti yok mu?

– E var tabii.

– E o zaman veririz avukata, gider icraya, basar haczi.

– Olmaz. Çünkü burada hiçbir avukat icra, haciz işine girmez, çünkü gittiği yerde mermiyi yer. Diyelim yine de ne yaptık ettik, haczi bastık. Adamın neyini alıcaz? Hiçbir şeysi yok ki. Arazisini alırız belki. Ama araziden bol bir şeyimiz yok. Arazi para etmiyor ki. Buralarda bu cins hukuk işlerinin hayatta yeri yoktur. Aslolan güzellikle parayı almaktır. Güzellikle alamazsak zorla almanın yolu yoktur.

– E peki herkes borcunu ödüyor mu?

– Ödüyor. Eninde sonunda ödüyor. Köylü zaten öder. Türk halkı ahlaklı bir halktır, bizde borç namustur, mutlaka ödenir. Ha, bazen bir hokkabaz çıkar, para takmaya kalkar...

– Biliyorum, anlatmıştın.

– Ama o da zaten köylü değildir. Tek seferde toplu para alıp iş çevirmeye kalkan esnaftan, tüccardan biridir, hesabını yanlış yapmıştır ya da kısmeti kapalıdır, batar. Ha, gelir, abi böyle böyle, battım, ama borcum borç, bir gün faiziyle ödeye-

ceğim derse biz de hay hay deriz, hatta belini doğrultması için destek de oluruz. Ama uyanıklık yapmaya, fırıldak çevirmeye kalkarsa, o zaman...

– Biliyorum biliyorum. Anlatmıştın.

– Anlatmadım. Bilmiyorsun. Bunlar başımıza böyle bir adam yüzünden geldi.

– Bunlar dediğin?

– Bu olanlar. Bu ölüm. Sana Amca Bey'in öldürüldüğünü söylemiştim. Öldürten, borcunu ödemek istemeyen biri. Biz ne olduğunu anlayamadan Amca Bey'i vurdurdu. Daha borcun vadesi dolmadan. Ya abi! Adam o kadar hızlı hareket etti ki, aradaki bir adımı atladı, iki adım birden sıçradı. Amca Bey ise usulü takip ediyordu. Adamın ödeyemeyeceğini biliyordu, planlarını yapmıştı, ama usulü takip etti, zamanını bekledi, çünkü ahlaklı adam. Bunlar bu yüzden oldu.

– Kim bu adam?

– Tanıyacaksın. Görünce anlayacaksın. Hesaplara bakınca bile anlayacaksın.

– Öf ya. Yapma Allahını seversen, söyle.

– Söylemem abi. Israr etme. Yakında öğrenirsin. O zaman bana inanacaksın.

– Allahşükür, beni bunaltıyorsun.

– Çünkü bana inanmıyorsun abi. Bekle, kendi gözlerine inan. Kendi altıncı hissine inan. Ben de söylemeye söylerim ama geceleyin de dedim ya, ispatım yok. Ayrıca yüzde yüz emin de değilim. Yüzde doksan dokuz eminim. Haddi zatında seni yanıltmaktan da çekiniyorum o yüzde bire istinaden. Tez canlı olduğuma bakma, çenem biraz düşüktür, ona da bakma, ama seni yanıltmamak için azami dikkat sarf ediyorum, çünkü sana karşı mahcup olmak hayatta en istemediğim şey. Çünkü bana güvenini daha en baştan kaybedersen senin yanında geleceğim olmaz.

Çaresiz sustum. Yazıhanenin dışında dikildiği yerden bir

gözünü üstümüzden ayırmayan Şah ikide bir çay gönderiyordu. Çay içmekten midem bulanmaya başlamıştı. Allahşükür'ün işle ilgili anlattıkları, mağazanın tozlu havası da ayrıca mide bulandırıcıydı. Ama son sözleri akla yatkın, hatta takdire şayandı. Yengemin beni ona karşı uyarması o an gözümde önemsizleşti. Oğlanın tam potansiyelini göstermesi için iyice ısınması, biraz da hırslanması gerekiyordu besbelli.

– E peki biz şimdi ne yapacağız? dedim.

– Neyi ne yapacağız abi? dedi.

Düşündüm. Yapacak bir sürü şey vardı. O kadar çoktu ki, göremiyordum. Kasalara ve çekmecelere şöyle bir göz atmıştım. Paraları göz kararıyla saymıştım ve kalbim sıkışmıştı. Banka defterlerini göz ucuyla kontrol etmiştim ve gözlerim dışarı uğramıştı. Onları nasıl harcayacaktım? Ünye'de pidecide pide ve fasulye turşusu yemek dışında yapacak ne vardı? Para ne yapılır ya?

– Nasıl neyi ne yapacağız? dedim.

Etrafa baktım. O da baktı. Etrafta yeni bir şey yoktu.

– Şeyi, dedim. Katili. Amcamın katilini.

Sonra Allahşükür'ün ne kadar istese de akıllı görünemeyen yüzüne bakıp ekledim. Ekler eklemez de ayıp ettiğimi hissedip utandım ama bir kere söylemiş bulundum:

– Eğer bir katil varsa tabii.

Allahşükür şöyle bir arkaya yaslandı. Bakışına, çenesini sıkı sıkı oynatışına yeni bir hırs geldi. Beni kızdırıp kızdırmadığına aldırmayacağı noktaya gelmek üzere olduğunu, bana acı bir şey söyleyip kalkıp gideceğini hissettim ve öyle bir şey yapmasın diye bütün pişmanlığımla hemen müdahale ettim.

– Kusura bakma, dedim. Senden şüphe ettiğim için değil. Ama meselenin kendisi imkânsız geliyor, o sebeple öyle söyledim. Küsmece yok.

Allahşükür kendini tuttu, söylemek üzere olduğu sözleri değiştirdi.

– Mesele kusur değil abi, dedi alçak, gergin bir sesle. Küsmeye de küsmem. Sen inanmasan da, beni ayakaltında dolanıyor, boş boş konuşup duruyor diye etrafında istemesen de mesele değil, çünkü seni bırakamam. Seni bir an bile bırakamam, çünkü sen de tehlikedesin. Amca Bey'i bir iki saatliğine bıraktım, vurdular. Amca Bey'i vuranlar şimdi seni de vuracaklar. Belki bugün yarın değil, çünkü bugün yarın etrafın kalabalık olacak. Ama yakında vuracaklar. Yoksa Amca Bey'i boşuna vurmuş olurlar.

4

Amcamı öldürmüşlerdi, çünkü ölünce borcun tahsil edilemeyeceğine, geride borcu tahsil etmekle uğraşacak kimse kalmadığına inanıyorlardı. Yengem nasılsa uzun boylu bir alacak mücadelesine girişemezdi. Avukatları nasılsa sindirirlerdi. Hâkimler de, gerekirse, halledilirdi –amcamın yapmadığı şey değildi bu, hâkimleri halletmek–, rakipleri de zaten bu işi ondan öğrenmişlerdi dedikoducu avukatlar yoluyla. Hâkimin davayı sudan sebeplerle erteleyip durması bile onlara yeterdi, çünkü yengemin ve sık sık değişmek zorunda kalacak avukatlarının, eğer mücadeleye kalkışırlarsa, mücadele güçlerinin zaman geçtikçe azalacağını biliyorlardı. Kaldı ki sadece avukatları değil, gerekirse yengemi de sindirmenin bir yolunu bulabilirlerdi. Allahşükür'e, Şah'a, amcamın başka birkaç sadık adamına gelince, onları kimse ciddiye almıyordu, çünkü aileden değildiler ve elbette, neticede, maaşlı adamlardı ve emir almadan kimseyi üzme iradesine sahip olamazlardı. Böylece amcamı öldürmek en temiz çözümdü. Ama öldürdükten sonra ortaya bir sürpriz çıkmıştı: ben. Ben hesapta yoktum. Çünkü ölmüştüm, bütün ailemle birlikte.

Benim hayatta olduğumu amcam, yengem ve Allahşükür

dışında kimse bilmiyordu. O sabah yengem amcamı arayıp hayatta olduğumu rüyasında gördüğünü söyleyince amcam tekrar morga gitmiş, cenazeleri kamyona yükletip Ünye'ye getirmiş. Kamyonda dört tabut varmış. Allahşükür'ün kafasının karıştığını görünce, doğrusu bu, demiş, bu da seninle benim sırrımız.

– Ya! dedim, bir de amcamın sana güvenmediğini söylüyordun. Adam sana belki de en büyük sırrını söylemiş.

– Öyle, dedi saygılı ve tatmin olmuş bir ifadeyle, sağ olsun. Ben de ömrümü ona adadım. Fekat, anlamadığım şey, cenazeleri burada toprağa verirken senin cesedin oldu. İçine ne doldurmuşlardı da aynı insan ölüsü gibi duruyordu, çok merak ettim ama cesaret edip soramadım.

Bana baktı, sen biliyor musun? der gibi. Bilmiyordum haliyle.

– Neyse, dedi. Kendimce dedim ki niyeti Mesut'u öldü bildirtmek. Yani öldü bilinsin istedi demek istiyorum. Yani öldü bilin. Aman. Anla işte. Seni öldü bilsinler.

– Anladım Allahşükür. Bildiler de.

Amcam beni korumak istemişti. Birilerinin onu öldürmek isteyebileceğini, Allahşükür'ün dediği gibi beni öldürmeden onu öldürmelerinin bir manası olmayacağı için beni de öldürmek isteyeceklerini ve Ankara'da ya da İstanbul'da bulup kolayca öldürebileceklerini biliyordu. Buraya kadar tamam. Anlamadığım şey, suikasta uğrayacağını tahmin eden amcamın neden kendini korumak için tedbir almadığı. Amcam göz göre göre ölmüş oluyordu, bile bile ölmüş oluyordu ki bu da yine intihar düşüncesini aklıma getiriyordu. Belki dindar bir adam olarak günah dolu bir iş hayatından sonra bir de ölürken intihar etmeyi seçerek günah işlemek istemedi, bıraktı kendisini öldürsünler. İyi ama neden? Neden ölmek istedi? Neden yaşamak istemedi? Dönüp dolaşıp, Allahşükür'ün suikast tespitini bile kabul ettikten sonra geldiğim yer yine ay-

nıydı. Amcam öyle de böyle de intihar etmişti. Neden?

Allahşükür'ün buna verecek bir cevabı olmadığı gibi bu fikri bile peşinen reddettiğini biliyordum. Yengem bir şey biliyor gibiydi, çünkü amcamın mutsuz öldüğünü hissettiğimi söylediğimde benimle aynı fikirde olduğunu saklama ihtiyacı duymamıştı. Aksine, ikimiz birden amcamı aynı şekilde anlıyoruz diye sevinmişti sanki. Ve kim bilir, belki ona göre amcam ölmemişti. Yengemin o yüksek halinde bilen bir şey vardı, önceden bilen, akla gelmeyeni bilen. Ondan biraz bende de olduğu için böyle düşünme cesareti gösterebiliyordum.

Kararsızdım. Ufak ufak korkmaya başlamıyor da değildim. Korku insana hata yaptırabilir. Yapabileceğim en büyük hatanın silah taşımak olduğunu, düşmanım var, beni pusuya düşürüp vuracaklar saplantısına girip bir öfke ya da panik anında yanlışlıkla birini vurabileceğimi düşünüp üstümdeki silahı ve yedek şarjörü Allahşükür'ün önüne koydum.

– Şöyle şeyleri benden uzak tut, dedim.

Şaşırdı. Bozuldu. Üzüldü.

– Ama, dedi.

– Tabanca taşıması amcamı kurtarabildi mi? dedim.

Düşündü. Kurtaramamıştı ama belki başka sebepler vardı. Kızdı. Tabancayı parmaklarının ucuyla bana doğru usulca, çizmeden geri itti.

– Sen beni dinle, dedi buyuran, kararlılığı benimkini aşan bir sesle. Gör bak, yarın bugün bir tane daha isteyeceksin. Burada medeniyet bunu gerektirir.

Tabancaya dokunmadım. Kendime yakıştıramıyordum, karşımda duran adama ve amcama benzemeye başlamak istemiyordum filan ama, gizli gizli içim gitmiyor da değildi. O halde, dedim, kendi kendime, biraz düşüneyim. Can güvenliği maksadıyla, korkudan değil, sportif amaçlı taşıma fikrini bir telakki edeyim. Kendimi kandırabilirsem alırım. Yoksa durur.

– Amcamın tabancası neydi? dedim.

– 45'lik, dedi. Bundan. Bunun altın kaplama olanı.

– Peki nerede? dedim.

– Yok. Kayıp.

– Nasıl kayıp? Nereye gider lan koca tabanca?

– Tahminim, vuranlar aldılar. Çünkü acayip bir tabancaydı, özel imalat, 18 ayar full beyaz altın kaplama, fildişi kabza, elde kaymasın diye fildişine kum incileri gömülmüş. Sürgünün sağ yüzünde de pırlantalarla adının baş harfleri yazılıydı. Silah değil, mücevher.

– Görgüsüzmüş lan amcam. Öyle silah mı olur, pavyon ışıkları gibi.

– Bir görsen... Bizim toptancının hediyesiydi, silahları aldığımız adamın yani.

Silahın kayıp olması iyi değildi.

– Peki çekirdeği buldunuz mu?

– Çekirdek mi? Çekirdeği ne yapacağız abi?

– Oğlum, hiç merak etmedin mi adam nasıl öldü diye?

– Etmez olur muyum. Dedim ya. Geldiler, sıktılar bir el.

Allahşükür'ün aklı yine tatile çıkmıştı. Zaten ne zaman tabanca lafı açılsa aynı şey oluyordu. Sormayı bıraktım. Ölüm, sebebini bilmemeye dayanamadığın bir şey. Nasıl olmuş? Bu soru soruluyor ve mutlaka cevap istiyor. Ölüyü bile görsen ölümü aklında tamamlamak için nasıl öldüğünü bilmek istiyorsun. İntihar mı, cinayet mi sorusundan daha büyük bir ihtiyaç bu. Nasıl oldu? Amcam gibi bir adamın çenesinin altına namluyu dayayacak kadar kim yanına sokulmuş olabilir? Ortada hakarete varan bir küstahlık vardı. Eğer amcam katilin elini tutup çenesinin altına dayamadıysa – vur beni! demediyse.

– Sen niye 45'lik kullanmıyorsun Allahşükür? dedim.

– Çok gürültü yapıyor be. Sonra kapasitesi az. Sekiz mermi bana ne desin. Ben yere göğe, ağaca böceğe sıkar da sıkarım. İş için fazla gürültü iyi değildir. Bütün vilayeti ayağa kaldırmak istemem haddi zatında. Müsademeye girince de

aslolan şarjör kapasitesidir. O yüzden. Abi? Sen bunları nereden biliyorsun?

– Neleri?

– Çap map işlerini.

– Bilmiyorum. Peki, başka kim 45'lik kullanıyor? Tanıdığın, duyduğun kimse var mı?

– Yok. Olsa mutlaka duyardım. Çünkü burada öyle lüks silahlar ancak zenginlerde olur. Mermisi de pahalıdır yani, ayrıca zor bulunur. Bizde, buralarda bir âdet vardır, silah, muhabbeti edilmek içindir. Herkes birbirine silahını gösterir, alınır incelenir, hatta denenir, anlatılır edilir. O yüzden aynı para gibidir, saklanamaz, hemen duyulur biri yeni, güzel bir silah alınca, herkes de heyecanlanır, kendi almış gibi mutlu olur. Biz silahlara düşkünüzdür abi, bizde silah aşkı diye bir şey vardır, yanında saygısı da, sohbeti de eksik olmaz.

– Çok güzel. Aferin size. O zaman amcamı kendi silahıyla vurdular. O kafa başka mermiyle o hale gelmez. Neydi o öyle ya, saksı gibi olmuştu.

– Ya da dışarıdan tetikçi getirdiler, İstanbul'dan, Adana'dan filan, o da kendi silahıyla geldi.

– Sanmam. Buralarda yabancı biri, görünmeden dolaşabilir mi?

– Asla. Yabancı kuş bile uçamaz. Duyulur.

– Öyleyse?

– Öyleyse?

– Bilmiyorum. Ben hâlâ cinayete ihtimal vermiyorum. Olay mahallini görsem, belki...

– E kalk gidelim abi.

– Boş ver. Oturalım.

– Olur abi. Oturalım.

Oturduk. Önümüze baktık.

– Hadi gidelim, dedim. Biraz tetkikat yapalım.

– Abi, tabanca! dedi Allahşükür telaşla.

– Dursun, dedim.

Yazıhaneden çıkarken gözüm Şah'a takıldı. Aynı inatla ayakta dikiliyordu. Ona baktığımı görünce duruşu daha bir dikleşti. Emir bekliyor ama uyarıyordu sanki, yanlış emir verme, diye. Adam cidden ilgi çekiciydi. Allahşükür'ün hoşlanmayacağını biliyordum ama onu da yanımda istedim, çünkü adamda sessiz ve cesur insanların cazibesi vardı. Yanında olursam güvende olursun, diyordu.

– Şah, dedim, köye gidiyorum, mağazayı kapat, sen de benimle gel.

5

Ömrümde öyle güzel yer görmedim. Bunu o zamana kadar hiç turistlik yapmamış biri olarak söylediğimi, gezmiş görmüş insanlar nezdinde muteber bir görüş olmayacağını biliyorum, ama gerçekten çok güzel bir yerdi. Fırsatınız olursa gidin görün. Benim gönderdiğimi söylersiniz. Pek ilgilenmiyorum ama sahibi hâlâ benim. Sizi iyi ağırlarlar, çay kahve, ayran kola, ne isterseniz. Sütannemin değişik çocuklarından olan birkaç torunu bakıyor. Bir şeyler ekip biçiyorlar, tarım öldü, ziraat öldü, hayvancılık öldü, bu hükümet köylüyü öldürdü çığlıkları arasında. İkide bir para istiyorlar. Nadiren gönderiyorum. Çalışın kazanın, diyorum. Çalışıyorlar ama kazanamıyorlar. Giderseniz hatta, memnun bile olurlar. Size araziyi gezdirirler, amcamın ve başkalarının öldüğü yeri görürsünüz. Elektrik direkleri, telefon telleri filan biraz bozdu ama hâlâ güzel yer. Dağlar önünde basamak basamak, yeşil yeşil o zaman da iniyordu denize doğru, şimdi de iniyor. Gözün görebildiği bir yeryüzü parçası içinde yeryüzünün doruğu gibiydi, hâlâ doruğu gibi. Oraya bir daha gidemeyebileceğimi düşününce üzülüyorum.

Dağıldım yine. Baştan anlatayım.

Dağın eteğini döne döne çıktık ve bir an geldi, yol ansızın düzleşti ve önümüzdeki geniş açıklığın ortasından ışıl ışıl akan bir ırmağa çıktık. Yol ırmağın kenarında kesiliyordu tabii ama bu bizi durduramıyordu. Jipimiz ırmağa daldı ve sığ suların içinden, zemindeki oynak taşların üstünden sekercesine karşıya geçtik. Karşı kıyıya çıkar çıkmaz yol çakıl taşlarının az ötesinde yeniden belirdi ve düzlüğün bittiği yerde yüksek sık ağaçların arasında yukarıya doğru kıvrılıp kayboldu. Ağaçların yukarısında, yamacın düzleştiği yerde, kısmen ağaçların arkasına saklanmış bir ev gördüm. Gelmiş sayılırdık. Şah'a durmasını söyledim. Jipten indim. Allahşükür peşimden geldi. Arada bir, tehlike sezinliyormuş gibi komik bir dikkat bakışıyla etrafa bakıyordu. Etrafta kuş sesleri. Aklım ırmakta kalmıştı. Gidip elimi suya sokmadan rahat edemeyecektim. Soktum. Irmakla tanışmanın bildiğim tek yolu buydu. Su ipek gibi akıyordu. Sakin, müzikli, berrak ve genç. İki dağın arasından hafif bir eğimle geliyor, bize yol olan yerde düzleşiyor ve iki yanındaki açıklıkla sanki bana, gel, burada bir kulübe yap, yerleş içine, ırmağın sesini dinleyerek uyu, diyordu. Aşağıya doğru, birkaç kilometre uzağımızda, kat kat alçalarak uzayan dağların ötesinde gökyüzüyle birleşmiş soluk bir mavilik halinde deniz görünüyordu.

Dedim ya, hayatımda çok yer görmemişimdir. Malum, gezmek imkân meselesi. O yüzden görgüsüzlüğüm etkili olmuş olabilir, ama oraya yerleşmeyi, orada yaşamayı o an, ve tabii daha sonra da, çok istedim. İçim ırmağın o ışıklı suyuyla, suyun altındaki rengârenk, parlak, uysal taşlarla yıkanmış, süzülmüş gibi temiz ve hafif hissettim kendimi.

Arkamda sabırsızca dikilerek beni bekleyen ve bir şey demeye çekinen Allahşükür volta atıyormuş gibi yaparak çakıllı zeminde ses çıkarıp dikkatimi dağıtmaya çalıştı, birkaç seferden sonra da başardı. Bana amcamın nasıl öldürüldüğünü

yerinde anlatmak için sabırsızlanıyordu. Ona inanmamak için sabırsızlanıyordum. Amcamın ölüm şekli benim geleceğime de ışık tutacaktı. Hayat korkusu içinde yaşarken bir de ölüm korkusu içinde yaşamaya başlayabilirdim. Daha fenası, Allahşükür'ün planlama uzmanlığına teslim olmak zorunda kalabilirdim.

Demek istediği şuydu: Hayatın tehlikede, kendini bana teslim et, sözümü dinlersen yaşarsın. Demek istediği nihayet şuydu: Hayatın benim elimde! Kim olsa susar, teslim olur. Ben de şimdilik öyle yaptım. Ama, dedim içimden, mağazanın deniz tarafındaki kapısında duran askeriye tipi ama askeriyenin soluk yeşil boyasının aksine parlak yeşil boyalı yeşil tenteli Willys jipe atlayıp bahçeye doğru yola çıktığımız zaman, cinayet iddiası asılsız çıksın, benim aklımı karıştırdığın için seni asla affetmeyeceğim Allahşükür. Biraz da bana Şah yüzünden sitem ettiği anlaşılsın diye öyle yürüyordu. Allahşükür'ü yanıma çağırdım, Şah'ın meseleyi bilip bilmediğini sordum.

– O hep her şeyi bilir, dedi. Bunu da biliyor.

– Yani, dedim, amcamın kafasının patladığını filan, her şeyi?

– Tabii. Rahmetli adamı ölü bulunca çok korktum, panikledim, aklıma hemen Şah geldi, ki günahım kadar sevmem, ama tek güvenebileceğim adam oydu, hemen çağırttım, geldi, biz ne yapacağız, kime ne diyeceğiz, Yenge Hanım'a ne anlatacağız, bu kafayla bu adamı nasıl yıkayacağız, nasıl gömeceğiz diye dertlenirken, bu çömeldi yere, kafayı birleştirmeye başladı. Eksik yerler kalınca da gittik beraber göl kıyısına, kalan ufak tefek parçaları aradık, bulduk, getirdik, o da yerlerine taktı.

– Vay canına. Becerikli adammış.

– Öyledir. Adamda çelik gibi sinir var. En sonunda da ayağa kalkıp kara kara, kanlı elleriyle sigara yakmasını unutamam.

Dönüp, jipin güneşli camının arkasında yüzü belli belirsiz

görünen Şah'a baktım. Ondan bahsettiğimizi nasılsa anlamış olmalıydı.

– Peki ne oldu diye sormadı mı?

– Sormadı vallahi. Bana sorarsan şaşırmadı bile. Sanki kendi vurmuş.

– Olabilir mi?

– Ne olabilir mi?

– Kendi vurmuş.

– Yok abi. İnsaf. Kendini vurur, yine Amca Bey'e toz kondurmaz. Günahım kadar sevmem herifi ama kendimden şüphe ederim, ondan etmem.

– Peki kafayı toparladınız, ne yapacağınıza nasıl karar verdiniz? Polise, jandarmaya haber vermek varken niye böyle süsleme işleriyle uğraştınız? Kim karar verdi?

– Valla, annem zaten yarı baygındı, bütün gün baygın yattı. Babam da, gerçi eski tüfektir ama, Amca Bey'in halini görünce o da biraz tırlattı. Ben de Şah'a sordum. Ne yaparsan yap, dedi, atladı atına, çekti gitti. Arkasından, kimseye söyleme ha, diye bağırdım. O an rahmetli adamın o halinden utandım. Kimseye söyleyemeyiz diye düşündüm. Sonra tabii ticari itibarımız aklıma geldi, hiç kimseye söyleyemeyiz dedim. Sonunda düşündüm, taşındım, babamı gönderip hocayı çağırttım, ciciannemi çağırttım. Ciciannem büyücüdür, tılsım yapar, cin çıkarır, âlim kadındır, belki ölüye bir faydası olur dedim. Oldu da. Ot kaynattı, kök ezdi, arısütü filan epey bir şey kattı, karıştırdı, okudu üfledi, kafadaki çatlak yerleri, delikleri sıvadı, üstüne de yeni kesilmiş sıcak kuzu derisi yapıştırdı, derinin zarını yani.

– Ciciannen iyi çalışamamış. O deri düştü gitti.

– Yapma ya. Ama morgda dondu ya, ondandır. Çekmiştir.

– Herhalde. Peki hocaya ne dedin? Nasıl izah ettin?

– İzaha lüzum yok. Düştü başını çarptı, kalp krizi geçirdi, eğer bir Allah'ın kulu başka bir şey duyarsa senden bilirim,

gelir seni minarenin tepesine oturturum, dedim.

– Çok güzel. Oturttun mu?

– Lüzum kalmadı. Kalmaz da. Beni tanırlar.

– Bu daha da güzel. Peki o kadar işle niye uğraştınız? Adamcağızın kafası niye öyle kalmadı?

– Olmaz. Yakışmıyordu. Bir gören olsa çok küçük düşerdi. Hele Yenge Hanım görür filan diye ödüm koptu.

– Peki, yengeme ne dedin?

– Gittim, kapıya çağırdım, indi. Amca Bey'i kaybettik, başınız sağ olsun, dedim.

– O kadar mı?

– O kadar. Zaten artık bende de takat kalmamıştı. Nasıl oldu dese herhalde artık dayanamaz anlatırdım.

– Demedi mi?

Allahşükür bu soruya cevap vermeye çalışmadı. Yüzünü öte yana çevirdi, gözleri yere doğru, ağlayacak gibi oldu, sustu.

– Nasıl oldu bile demedi mi?

Allahşükür başını iki yana salladı.

– Zaten ben de o anda ağlamaya başladım, yüzümü saklamak istedim, arkamı döndüm, kendimi bahçeye attım. Orada sinirlerim boşandı işte en nihayetinde.

* * *

Ormanın içine girip devam ettik. Düz bir toprak yol boyunca, arada bir çamurda birazcık kayarak tepenin etrafını arkaya dolaşıp taş döşenmiş dik bir yokuştan düzlüğe, harmana çıktık. İki katlı, ahşap, taş, beton karışık, beyazdan griye, yer yer siyaha dönen eski bir ev. Gölevi. Araziye çiftlik ya da fındıklık ya da basitçe arazi denmemiş de Gölevi diye bir isim konmuş. Gölle belki aşağıdaki ırmağı kastettiler. Bunlar neticede çınar altına kavak dibi diyen bir millet. Ya da belki eskiden o düzlükte göl vardı. Amcamın evi burasıydı. Eskiliğine bakılırsa amcamdan çok daha yaşlıydı. Çatısı orta yerinden

aşağı doğru esnemişti. Cephesi kuzeye, denize bakıyordu. Herhalde içerisi güneş almıyordu. İçerisine aynı mağaza gibi ağır bir loşluğun hâkim olduğunu düşündüm. Dışı da sönük, cansız. Güneşe rağmen öyle. Ev davetkâr olmamakla birlikte etraf gayet bakımlıydı. İçinden geçtiğimiz ormandaki iriyarı ağaçların aksine harman daha kısa, daha ince gövdeli çam ağaçlarıyla çevriliydi. Herhalde manzarayı bozmasın, kışın bile biraz yeşillik olsun diye özellikle seçilmiş ve harman yeri açılırken ormandan kesilen büyük ağaçların yerine dikilmiş. Harmanın karşı kıyısında ufak, alçak bir ahşap kulübe vardı, biraz daha büyük bir diğeri de yukarı kıyıda. Belki bekçi kulübesi, tahtaları kurumuş, kararmış ama sevimli ve boş. Burası yaşanıyorsa da konuşulmayan, hareket edilmeyen bir yer gibime geldi. Güzel ve ölü.

Şah jipin yanında kalıp bizi yalnız bıraktı. Neyin peşinde olduğumuzu biliyor ama ciddiyetle bilmiyormuş gibi yapıyordu. Benim yanımda olmaktan memnun bir hali olmadığı gibi amcamın öldüğü yere dönmekten de rahatsız olmuş görünmüyordu.

Sağa sola bakarak, evin pencerelerinden içeriyi görmeye çalışarak, havanın fark edilir yumuşaklığını içime çekerek harmanda yürüdüm. Allahşükür sabırla etrafı tanımamı bekledi. Bir sürü iriyarı köpek bizi yemek istiyormuş ama etraftan utanıyormuş gibi şımarık hareketlerle hoplayıp zıplayarak, havlayıp hırlayarak, arada bir yanlışlıkla birbirlerini ısırarak peşimiz sıra geldiler.

– İşte bu köpekler, dedi Allahşükür, bunlar en büyük şahidim.

– Şahidin. Benden daha şakacısın Allahşükür, dedim.

– Bunlar her şeyi gördüler, dedi.

Bu oğlanın içli ciddiyeti yok mu!

– Nedir bu köpekler Allahşükür? Senin köpeklerin mi?

– Amca Bey'in köpekleri. Amca Bey evdeyse evin kapısından, dışarıdaysa yanından bir an ayrılmazlardı. Gerçi bunlar

daha çocuk. Asıl bunların anası babası, köpek işte onlardı. Onlar Amca Bey evdeyken bile yanından ayrılmazlardı, o ikisi, Sarıkız'la Karaoğlan.

– Güzel isimler.

– Yenge Hanım'dan başka kimseyi yanına yaklaştırmazlardı. Beni bile, babamı bile kaç kere Amca Bey'e yaklaştık diye ısırdılar. Ki düşün, Amca Bey burada yokken onların yemeğini suyunu babam verir, piresini kenesini babam temizlerdi, düşün yani. Nasıl da vahşi köpeklerdi, dev gibiydi ikisi de! Dev gibi iki akbaş. Sütten bile daha güzel bir beyazlıkları vardı.

– Anladım. Ev burası, öyle mi Allahşükür? Amcam burada mı öldürüldü?

– Ev burası ama Amca Bey bahçede öldürüldü. Seni götüreceğim.

– Acele etme. Peki, yanından ayrılmayan o iki vahşi köpek?

– Onlar da öldürüldü. Gel yürü abi. Göstereceğim.

– Dur az ya.

– Yürü abi. Yolumuz uzun.

Yürüdük. Batıya doğru harmandan çıktık, fındık bahçesine girdik. Bahçe yamaç aşağı iniyor, karşı dağın yamacına kadar gidiyor, orada fındık ağaçları yerlerini ormana bırakıyordu. Uçsuz bucaksız bir arazi. Allahşükür arazinin görünenden daha büyük olduğunu söyledi. Karşı dağın arka yamacı da, onun arkasındaki düzlük ve oradan çıkan yamaç da. Biz işte o düzlüğe gidiyorduk. Oralar bahçe ve orman içi olduğu için haliyle araba girmiyordu. Ata binebilir ya da yürüyebilirdik. Şaşkın şaşkın baktım. Ne atı lan, dedim, ben ne anlarım attan. Yürüyelim. Bir patika boyunca yokuş aşağı inmeye başladık. Fındık sevimsiz bir ağaç. Bodur. Altında yürünmeyen ağaç benim gözümde ağaç değildir. Çalıdır olsa olsa. Üstelik bu yükselmediği gibi bir de doğruca yana açılarak yolu kapatıyordu. Neticede bahçe denen bahçeden hoşlanmadım. Bazen bir hendeğe rastlıyor, geniş bir adım atarak üzerinden zıplamak zorunda

kalıyorduk. Ayakkabılarım yavaş yavaş çamur oldu. Benim girmek, dolaşmak isteyeceğim bir yer değildi bu bahçe dedikleri yer. Ama amcam seviyormuş. Yürürken Allahşükür'e sorular sordum, amcamı, yengemi anlattırdım, dinledim, düşündüm. Her şeyi eksik anlattı, çünkü hikâyelerini türlü şekillerde zenginleştirmeyi iyi bilen halkın aksine şeylerin içini, arkasını görme veya ilginç olacak şekilde değiştirme, bozma, süsleme kabiliyetinden yoksundu; ama iki günde gördüklerimden sonra ben eksikleri kendi muhayyilemle tamamlayabiliyordum. Amcamın ve yengemin nasıl insanlar oldukları, nasıl bir hayat yaşadıkları benim için sır olmaktan çıkmaya başladı.

Amcam yalnız bir adamdı. İşini yürütürken bir sürü insanla muhatap olmak zorunda kalıyordu, çoğunlukla köylülerle. Sonra şehrin ileri gelenlerinden biri olarak kaymakam, belediye başkanı, emniyet amiri, sulh hâkimi, tapu müdürü, mal müdürü, nüfus müdürü ve milli eğitim müdürüyle de sık sık görüşmesi gerekiyordu bazen telefonda, bazen mağazada onları evin bahçesindeki fırında yapılmış kuzu kebabı sofrasında ağırlayarak, bazen de makamlarında ziyaret ederek. Herkesin bir ricası olurdu. Kaymakam hükümet konağına kalorifer döşetilmesi ya da kendi külüstür jipinin doğru düzgün bir makam arabasıyla değiştirilmesi için Ankara'daki tanıdıklarını devreye sokması ricasıyla, emniyet amiri namus cinayeti işleyip firar eden bir katilin ailesiyle konuşulup teslim olmaya ikna edilmesi ricasıyla, mal müdürü kaymakamın ricasının dikkate alınması ricasıyla, nüfus müdürü ve sulh hâkimi ikinci karısı fi tarihinde ölmüş ama nüfustan düşürülmemiş bir adamın birinci, üçüncü ve dördüncü karılarından olan çocuklarının, ikinci karısının geçenlerde ölen babasından o kadına ve dolayısıyla o kadının çocuklarına kalan arazinin sadece o çocuklara kalması ve adamın öbür karılarından olan öbür çocuklarına kalmaması için adamın hangi çocuklarının o kadından, yani ikinci karısından olan çocuklar olduğunun

tespitine geçmişi bilen tanıklar bularak yardımcı olması ricasıyla, milli eğitim müdürü Cumhuriyet Bayramı törenleri için Samsun'dan bando getirtmesi ve yıllardır hayali kurulan lise inşaatına başlanması için Milli Eğitim Vekâleti'ni sıkıştırması ricasıyla başını ağrıtırlardı. Parti işlerini hiç saymıyoruz. Amcam insanları sevmezdi. Her gidenin arkasından sessiz bir küfür edercesine bakardı. Ama herkese iyi davranır, yardım etmeye çalışırdı. Dostluktan anlamasa bile dost kazanmayı severdi. Cenazesi o yüzden öyle kalabalık olmuştu. Yoksa insanların ölü birinden ne çıkarı olur? İşte çevresi böyle insan dolu olan bu adam yapayalnızdı. Her fırsat bulduğunda ya da fırsat olmasa bile bunaldığı zaman kendini Gölevi'ne atardı, köye, dağa, bayıra, yeşile, toprağa, suya. Daha yola çıkarken belli olurdu içine gömüldüğü yalnızlık. Zaten konuşmayı sevmeyen bir adam, insanlardan kurtulmaya başladığı an suspus olur, derin bir sessizliğe gömülürdü sanki sevdiği hayat başka hiç kimsenin olmadığı, tek kelime konuşulmayan hayatmış gibi. Gölevi'ne tek başına giderdi.

Yengem Gölevi'ni sevmiyordu. Nadiren, o da kar yağdığında atla gelir, kar yağdığı sürece kalır, karlar erimeye başlayınca atla şehre dönerdi. Ne yengem onu şehre gelmesi için sıkıştırır ne de amcam biraz daha kalması için ısrar ederdi. Birbirlerini iyi tanıyorlardı. Birlikte huzurlu oldukları gibi ayrıyken de huzurluydular. Her an sessiz bir anlaşma içindeymiş gibi yaşıyorlardı. Onca yıllık evliliklerinde kimse birinin diğeri arkasından kötü bir bakış attığını ya da bir şey söylediğinde yüzünü buruşturduğunu görmemişti. İkisi de dindar insanlardı ama yengemin dindarlığında pek Müslümanca olmayan bir şey vardı: Amcamla bir sefer hacca gitmişti ama ne giderken ne de dönüşte tek bir heyecan ifadesi göstermemişti, yediden yetmişe herkesin oruç tuttuğu bir şehirde bir gün bile oruç tuttuğu görülmüş değildi, namaz zaten kılmazdı, sokağa çıkarken çoğu kadın gibi uzun pardösü giymez, başını örtmez,

sadece bazen, o da soğuk havalarda eşarp bağlardı. Peki nasıl dindardı? Bunu kimse anlayamıyordu. Bakışında, duruşunda, konuşmasında dindarca bir hava vardı. Dinden, peygamberden, Allah'tan hiç bahsetmediği halde sık sık insanda huşu duygusu uyandırırdı. Mütevazı biri değildi, ama kimse onun kibirli biri olduğunu düşünmezdi. Mesafeliydi ama kalpsiz değildi. Soğuktu, ilgisizdi ama kimse misafirperverliğinden şüphe etmez, evine gitmekten, çaya, yemeğe kalmaktan imtina etmezdi. Evden çıkan biri onu görmediği hissine kapılır ama bizi iyi ağırladı diye düşünmeden edemezdi.

Amcam galiba şehri sevmiyordu. Zamanla hayatlarının büyük kısmı böylece birbirlerinden ayrı geçmeye başladı. Amcam ekseriyetle köye çıkıyor, yengem ekseriyetle şehirde kalıyordu. Amcam giderken yengeme haber vermiyor, yengem de niye gelmedi diye merak etmiyordu çünkü köyde olduğunu biliyordu. Amcam, sadece, dağ başındaki o derin yalnızlığı içinde, bazen duygulu anlar yaşıyordu. Ağlıyordu bazen. Ya da toprağa bağdaş kurup herkesin bakacağı gibi denize değil, şimdi bizim yürüdüğümüz yana, batıdaki dağlara doğru düşüncelere dalıyor, gidiyordu. Böyle anlarında bazen Allahşükür'ü şehre gönderir, yengeni al gel, derdi. Yengem de Allahşükür gelip, Amca Bey sizi istiyor, dediğinde şaşırmaz, kızmaz, üstünü giyip gelirdi. Karşılaştıkları zaman, eğer amcam hâlâ yerde oturuyorsa yengem gelir yanına oturur, amcam da ona sokulup başını yengemin omzuna dayardı. Öylece otururlardı ikisi, birbirlerini az gören, birbirleriyle daha da az konuşan bu adam ve bu kadın. Yengem yanağını usulca amcamın başına koyar, serbest eliyle amcamın yanağını okşardı. Usul usul, uzak uzak bir şeyler konuştukları işitilirdi, seçilemeyen kısa sözler, belki teselli, belki sevgi sözleri, her ne ise sadece ikisine ait bir dünyanın gizli kalmaktan, unutulmaktan yorulmuş acılarına, isteklerine, rüyalarına dair. Birbirlerine âşıktılar. Üzgün, yalnız ve âşıktılar. Galiba hayatta sadece birbirlerini seviyorlardı. Ve geç bulunmuş,

bir trajediye mal olmuş bir sevgi olduğu için çok da değerliydi.

Çünkü çocukları yoktu. Her şeyin sebebi bu, çocuksuzluk. Çocuk olmayınca, yaş ilerledikçe, geleceğe dair bütün inanç daha kolay ve daha önce kaybedilen dünyevi tutkularla beraber parça parça zamana karışıp gidiyor.

Yoruldum.

Karşı yamaca, ormanın başladığı yere geldiğimizde biraz nefes almak için durdum. Dönüp geriye, şimdi tam karşımızda duran harmana ve ağaçların arasından kararmış kiremitli çatısı görünen eve doğru baktığımda amcam, sık sık kendi başına, bazen de yengemle yan yana oturdukları aynı kederli yerde, toprağın kendi iradesiyle hafifçe kabarmış gibi durduğu bir öbeğin üstünde oturuyor gibime geldi. Tam ne gördüğümden emin olamadım, ya amcam bir an göründü kayboldu ya da aklım onu canlandırmaya çalıştı ve sadece bir an canlı tutabildi. Sonra yoktu. Öbek, sadece, bir kürenin tepesi yanlamasına kesilmiş gibi, orada duruyor ve ben baktıkça için için büyüyordu. Bir şey olduğunu anlıyordum, orada, belki burada, yani bulunduğum noktada, yerde ve havada bir şey. Huzursuz oldum, birden ter bastı ve arkasından, aniden, kötü bir ter kokusu yükseldi burnuma, koltukaltlarımdan. Bu hayatımda sadece bir iki kez olmuş bir şeydir. En son annemlerin ölüm haberini aldığım zaman olmuştu. Anlaşılmaz, bulanık, saatsiz anlar gelmişti arkasından. Kendime acıdım ve vücudumdan tiksindim. Etrafa baktım, sonra yere, ayaklarımın çevresine. Bildiğin toprak, çayır çimen, ot yaprak, diken ısırgan. Derken yerin fazla esnek olduğunu fark ettim, sulak bir yer, altında su varmış ya da toprak suyu emmemiş gibi. Biraz eğilince, sık dalların, daha da sık, örümcek ağlı yaprakların arasından az ileride bizim yolumuza paralel bir hendek olduğunu, yirmi otuz metre gittikten sonra çatallanarak iki hendeğe ayrıldığını, sağdaki hendeğin yamacın az yukarısında bir yerde önümüzü kesecek şekilde anlamsızca dik açı yaparak devam ettiğini gördüm. Top-

rak işlerinden anlamam ama benim bildiğim, hendek suyun akış yoluna açılır, yolunun önüne değil. Bu haliyle yamaçtan akan sular orada toplanıp taşacak, toprağa dağılacaktı. Belki başka bir şey düşünülmüştü ya da belki benim orası üzerinde düşününce başka bir düşünme şekli benimsemem gerekiyordu.

– Amcam buraya kadar niye geldi? dedim. Ne yapıyordu ta buralarda? Ormanın içlerinde. Sonra bu hendeği nasıl aştı?

– Ne hendeği abi? dedi Allahşükür. Gösterdiğim yana baktı. Hendek yok orada. Az bir göçüklük var.

Hendek derindi. Allahşükür göremiyordu. Az sonra yola devam ettiğimizde ben de yürürken derin olmadığını ama bakarken derin olduğunu gördüm. Hendek, üstündeki ayaklar için yükseliyor ama gören göz için kendini saklamıyordu. Ter kokusundan nefesim kesildi. Kusabilirdim. Kendimden tiksindim. Hemen hamama gitmeliydim. Adamların yanına, jipe nasıl bineceğimi düşündüm.

– O öyle çıkar dolaşırdı. İçine kapanık adam. Aşağıda göl var. Gölün orayı severdi. Oraya gitmiş.

Hendekten uzaklaşınca biraz daha temiz bir nefes geldi. Nefessizlikten ölmeyecek kadar. Ama o kötü koku hâlâ burnumun etrafında asılıydı.

Dağınık bir ilgiyle bizi takip eden köpekler artık bizi kayda değer bulmuyormuş gibi birbirleriyle oynamaya, oynarken bizden uzaklaşmaya başlamışlardı. İçlerinden biri bizim durduğumuzu görünce şaşırdı, duraksadı. Diğerlerinden biraz daha çelimsizdi. Herhalde dişi olduğu için. Kocaman sarı gözlerinde bir soru belirdi ve cevap arar gibi bir ifadeyle bize baktı. Şaşırdım. O da şaşırdı, arkaya döndü ve harmana doğru baktı. Amcamı gördüğünü anladım. Aynı benim gördüğüm gibi gördü. Güçsüz, kaçak, izin verilmemiş bir ruh. Yavaş, uzun bir havlama sesi çıkardı, neşeli değil, ama uluma gibi karanlık da değil, daha sakin ve sanki hürmetkâr bir hırlama. Diğer köpekler durup ona baktılar. Oyun bir anda bitti.

– N'oldu bunlara ya? dedi Allahşükür.

– Sus, dedim. Bir şey duydular.

Allahşükür birden ürperip gergin bir yüzle elini beline götürdü.

– Yok, dedim, öyle bir şey değil.

Amcamın sesini köpeklerle aynı anda duyduk. Köpekler harmana doğru koştular. Ben kaldım, çünkü çağrı bana değildi, çünkü olsa düşünmeden yürümeye başlamış olurdum köpeklerle beraber. Ben kalacak ve devam edecektim, öldürüldüğü yere doğru. Amcam beni görüyordu ve ne yapacağımı görmek için bekliyordu. İlk kez korktum. İlk kez, oraya geldiğimden beri ilk kez, gerçekten bir şey yapmak zorunda kalacağımı hissettim. Korku bunun korkusuydu. Önem zayıf ruhumla taşımaya hiç alışkın olmadığım bir duyguydu.

– Köpek milleti, diye söylendi Allahşükür.

– Öyle, dedim. Hadi yürü.

Allahşükür tereddüt etti.

– Gidip baksak mı? dedi. Ya biri geldiyse?

– Bunları görünce geldiğine pişman olur, dedim.

Derin bir nefes aldı.

– Orası öyle, dedi. Katil bile kurtulamadı ellerinden. Adamı parça parça etmişler.

– Bunlar mı? Amcamın katilini mi?

– Amcanın katilini.

– Yani katili biliyoruz, öyle mi?

– Öyle. Biliyoruz ama tanımıyoruz. Tetikçi zaten. Ehemmiyeti yok. Muhtemelen dışarıdan gelmiş. Elimizde. Ama tanınmaz halde. Yürü abi. Bir an önce halledelim şu işi. Asabım bozuluyor.

Yürüdük, hızlandık, tepeyi aşıp yamacı inerken neredeyse kayarcasına indik, çalılara dallara tutuna tutuna. Her tarafımı diken kesti. Burası şehre göre epey yüksek olduğu için şehirde yağmur yağmadığı halde burada yağabiliyordu. Yerdeki ıslaklığın bir izahı bu olmalıydı. Suyu bol bir topraktı burası. Tepele-

rin birleştiği, toprağın bir süreliğine düzleştiği yerlerde hep bir küçük dere ya da daha da küçük bir su sızıntısı görüyordum, görünmez bir yerlerden çıkıyor, geliyor, ince sessiz çizgiler halinde akıp gidiyordu. Tamam aksın gitsin, bize ne, ama şöyle bir duygu yaratıyordu bende bütün bu su bolluğu: Arazide akıl almaz bir hareket vardı, ve o hareketle gelen bir rahatsızlık, çünkü hareket dikkat dağıtıyordu. Ayaklarının arasında, önünde arkanda, oranda buranda kıpırdanıp duran bir şey. Bazen tatlı bir şekilde heyecan verici, bazen ıstıraplı bir şekilde ürpertici. Irmak ne kadar hoşuma gittiyse ve beni kenarında yaşamaya çağırdıysa bu küçük dereler, sızıntılar da o kadar aklımı karıştırıyor, bazen içimde, toprak o kadar çok yerden oyulmuş ve oyuluyor ki dayanamayacak, infilak edecek, aşağı çökecek, yerin dibine gömüleceğiz korkusu yaratıyordu.

Sonra göl kıyısına geldik.

6

– Amca Bey tam burada yatıyordu, dedi Allahşükür. Sırtüstü yatıyordu. Bir kolu göğsüne düşmüş, diğer kolu yana doğru açılmıştı. Elinin az ilerisinde tabanca duruyordu, şöyle biraz daha yukarıya doğru.

– Bir dakika, dedim, amcamı sen mi buldun?

Hayır, babası bulmuştu.

– Baban nasıl bulmuş amcamı?

– Silah sesi duymuş. Daha doğrusu annem duymuş, babama söylemiş, babamın kulağı ağır işitir de. Ama babam, emin misin? deyince annem şüpheye düşmüş, bilmiyorum, demiş. Babam, yanlış duymuşundur, demiş, tekrar yatmış. Sayvanda uzanmış kestiriyormuş biliyor musun, o da ihtiyar neticede, ha bire uyukluyor. Sonra bu sefer köpeklerin sesini duymuş. Sarıkız'la Karaoğlan. Onların sesi, nasıl diyeyim, pistir

yani. Yakınında oldukları zaman yer sallanıyor sanırsın. Ayrıca boşuna havlamazlar. Havlıyorlarsa yetişemedikleri bir şey var demektir. Yetişebilecekleri bir şeyi, çünkü, mesela tilki veya çakal mı çıktı, anında hallederler, kimsenin de ruhu duymaz. Bir daha babam telaşlanmış, kalkmış, Amca Bey'in yukarki evde olduğu o zaman aklına gelmiş.

– Nasıl yukarki ev?

– Bizim ev aşağıda, arka tarafta. Ahırın orda. Sen görmedin. Amca Bey'in evine yukarki ev deriz. Arada mesafe var. Amca Bey'i sabah ben getirip ırmağın orda bıraktıydım, yukarıya doğru yürümek istediydi. Araba sesini duymadıkları için babamgilin Amca Bey'in geldiğinden haberi yoktu. Yokmuş yani. Amca Bey de uğramayınca nereden bilsinler? Çıkıp sesleri dinlemiş, köpeklerin nerede olduğunu tahmin etmeye çalışmış, sesler uzaktan geliyormuş, gittikçe de vahşileşiyormuş, babam ne yapacağını şaşırmış, Amca Bey evde olsa köpekler orada olmazlar diye düşünmüş, derken küçük köpeklerin de o yana doğru koştuğunu duymuş. İyice telaşlanmış. Eve girip çiftesini almış, ata atlayıp köpeklerin arkasından koşturmuş. Babam tabii yalnız. O gidince annem de arkasına düşmüş.

– Yani annen de amcamı o halde görmüş. Ama doğru. Söylemiştin.

– Maalesef görmüş. Giderken yine silah sesleri duymuşlar. Tüfek değil, tabanca sesi. Kaç el, hatırlamıyorlar. Babam delirmiş. Amca Bey de sıkıldıkça atış talimi yapardı, yani silah sesi tek başına bizim burda kimseyi fazla ırgalamaz, ama köpekler de öyle havlayınca... Neyse. Sonunda aynı bizim geldiğimiz yoldan gelip tam burada Amca Bey'i bulmuşlar. Yerde yatıyormuş. Kafa gitmiş tabii. Annem görünce bayılmış. Babam da gördüklerine inanamamış, kendini kâbus görüyor zannetmiş.

– Anladım. Sonra?

– İşte, Amca Bey, kafasının etrafı kan gölü, aha buracıkta,

öylece yatıyormuş. Sonra bakmışlar köpekler harıl harıl bir yere toplanmış, birini parçalıyorlar, beşi birden. Adamdan bir iki böğürtü çıkmış, o kadar, sonra sesi kesilmiş, köpekler adamı bitirmişler.

– Öldürmüşler yani? Vay anasını. Peki nerede?

– Hemen karşı kıyıda. Babam annemle mi uğraşsın, köpeklere mi koşsun, şaşırmış kalmış. Bakmış Amca Bey ruhunu teslim etmiş, annemi ayıltmaya çalışmış. Annemin de, mübarek, ayılmayacağı tutmuş. Babam vaktinde karşıya koşup köpekleri kovabilseydi katili canlı ele geçirirdik.

– Şimdi ölü ele geçirdik, öyle mi?

– Öyle. Ölü. Elimizde ama ölü.

– Peki, tanımıyor musunuz? Tanıyan kimse yok mu?

– Valla abi... geriye bir şey kalmamıştı. Kafasını bile parçalamışlar. Adam öyle böyle değil yani, kompile bitmiş, ceket pantol bile yok. Amca Bey'den, Allah affetsin böyle dediğim için, beter olmuş.

– Ne biçim şey lan bunlar böyle. Bir de daha çocuklar diyorsun. Peki, nerede bu adam şimdi?

– Gömdüm. Yukarıda iyice çalılık bir yer var, giren çıkan olmaz. Çuvala topladım, gömdüm.

– Peki, öbür iki köpek, büyük olanlar?

– İşte onlar ortada yok. Ya katiller iki kişiydi, pusu kurdular, biri köpekleri üzerine çekti, kaçtı, Amca Bey'den uzaklaştırdı, sonra ileride ikisini de vurdu, ki dedik sonradan, annemin ilk duyduğu silah sesi bunlardı, aynı anda da ikinci katil Amca Bey'in yanına gelip kafasına sıktı.

– O kadar kolay mı birinin yanına gelip kafasına sıkmak, o kadar yakından, hem de amcam gibi adamın?

– Değil esasen. Ama bu adamlar da kolay adamlar değiller. Çok soğukkanlı bir plan yapmışlar, uzun uzun çalışmışlar, sabredip beklemişler, belki haftalarca, çünkü Amca Bey'in ne zaman ne yapacağı belli olmazdı. Bazen buraya haftalarca ge-

lemediği olurdu. Bazen de günlerce şehre inmezdi. Ankara'ya diye yola çıkardık, on dakka sonra aniden fikir değiştirir...

– Biliyorum, söylemiştin. Peki acaba içimizde, yani amcamın yakınında, mesela mağazadaki adamlar arasında bir hain mi var, ne yapacağını söylüyor düşmanlara? Ha?

– Bizim uşaklar öyle şey yapmaz.

– Emin değilsin ama. Yüzünden anlıyorum.

– Değil miyim? Değilim. Nasıl emin olunur böyle şeyden? Ama eminim. İçimizde bir hain olsa adamlara yavru köpeklerden de bahsederdi. Tek hatayı orda yaptılar. Amca Bey'i bahçede uzaktan gizli gizli takip ettiler, yanında hep iki köpeği gördüler, başka köpek yok sandılar.

– Neyse. Peki baban adamın yanına gitti.

– Hangi adamın?

– Senin de kafan karışınca tam karışıyor ha. Katilin yanına.

– He, işte, babam köpekleri itekleyip de katili görünce, yani öyle görünce, babamın da kafa gitmiş, donmuş kalmış. Sen hiç parçalanmış adam gördün mü abi?

– Görmedim.

– Ben gördüm. Ama önce babamın halini gördüm, adama alıştıra alıştıra baktım. Neyse. O sırada ben gelmişim. Gelmişim dediğim, geldim de...

– Geldin de henüz geldiğini bilmiyorsun.

– Yok, öyle değil, yanlış söyledim, yani tam o sularda diyecektim, ben geldim, baktım ne yukarıda ne aşağıda kimse yok. Köpekler yok. Şaşırdım kaldım. Baktım Amca Bey eve hiç uğramamış, çünkü evin kapısını kapatma âdeti yoktu, mekruh filan demez, köpeklerin içeri girmesine izin verirdi. Bahçeye doğru gelip bağırdım. Kendi sesim geri geldi. Bağırdım da bağırdım. Derken bu yandan bir el tüfek sesi geldi. Sonra bir el daha. N'oluyo lan dememe kalmadan bu sefer de tabanca patladı, bir şarjör bir sıkmaya boşaldı. Anladım ki pis bir şey var. Var gücümle koştum. Nasıl geldiğimi inan hatırlamıyorum.

– Neymiş o tabanca tüfek?

– Babam. Çaresizlikten öyle donmuş kalmış ya, aklı da bir yandan bir şey yap, koş git, birilerini getir, diyormuş ama kımıldayamıyormuş. Aklına tüfeği gelmiş. İki el sıkıp tüfeği boşaltmış. Ses ona biraz cesaret vermiş. Belki birileri duyar, gelir, daha katil varsa onlar da korkar kaçar, demiş; gelip Amca Bey'in tabancasını almış yerden, havaya saydırmış can havliyle.

– Amcamı öldüren tabancayla?

– Evet. Yalnız, şimdi burada bir şey var. Amca Bey'in çok tabancası vardı. Eve gidince de görürsün zaten. Bütün tabancalarını bilirim, çünkü ben temizler, yağlarım. Bu tabanca onun tabancası değildi. Böyle bir tabancası yoktu Amca Bey'in. Katil vurdu, sonra yere atıp gitti.

– Peki, amcamın kendi tabancası? Tabanca üstündeydi ama şimdi kayıp dedin, değil mi?

– Üstünde yoktu. Köpekler gibi tabanca da kayıp. Almışlar, dedim.

– Niye alsınlar ya? Ha, söylemiştin. Kıymetli tabanca.

– Ganimet diye aldılar.

– Peki, amcamın yanında bulduğunuz tabanca neyin nesi?

– El yapımı adi bir 7.65. Trabzon işi.

– Üstünde Trabzon mu yazıyordu?

– Yok ya. Piyasayı biliriz. Öyle adi şeyler Trabzon'un köylerinde yapılır. Fakir fukara alır. Bizler daha ziyade Belçika veya Alman markalarını tercih ederiz. Yakışanı odur. Amca Bey hele hepten Amerikancıydı. Esasen vaktiyle epey bir silah ticareti de yaptı.

– Nasıl? Silah kaçaklığı mı?

– Gayet tabii. Burada en iyi giden şey. Ama halk fakir olduğundan, MAP, Star, Astra filan, öyle ucuz malları getirtirdi. Ötekiler elimizde kaldı, kendimiz kullanıyoruz. Peynir ekmek gibi gidiyordu mübarekler. Sonra tehlikeli olmaya başlayınca bıraktı.

– Geç kalmış.

– O yüzden işin erbabı sayılırız. Şimdi bana inanıyorsun, değil mi abi?

Allahşükür'e dikkatle baktım. Bakarken dikkatle düşündüm. İnanmıyordum. Döndüm, amcamın yatmış olduğu söylenen yere basmamaya çalışarak yürümeye başladım. Volta atmaya, daha çok. Dinlediğim hikâye beni korkutmakla birlikte bir cinayet, daha doğrusu bir suikast gibi gelmiyordu. Cinayetse ani bir kavga, adi bir durum, bir öfke patlaması filan gibi daha gündelik ve bizim halka daha çok yakışan bir cinayetti. Biri, belki birileri, amcama rastlamışlar, amcam bunlara, kimsiniz lan siz, ne dolaşıyorsunuz benim arazimde, demiş; bunlar, siktir lan, sen kim oluyorsun da bize hesap soruyorsun ibnenin evladı, demişler; amcam, ulan sizin ananızı avradınızı, diye üstlerine yürümüş; adamlar, muhtemelen delikanlılar, amcamı tanımayan, tanıyamayacak gençler, köylü çocukları, yakındakiler olmaz, onlar tanır, uzak köylerin çocukları, burada ne işleri varsa, niye buradan geçiyorlarsa, belki suyu takip edip sahile, dolayısıyla karayoluna çıkmayı umuyorlardı, bir kamyonun arkasına atlayıp iş bulmaya Ankara'ya, İstanbul'a gitmek için, içerilerdeki yüksek dağlarda büyümüş, aşağıdaki herkesi kendilerine düşman sanan vahşi çocuklar, belki sarhoş birileri, kim bilir, sadece kötü bir rastlantı eseri amcamla karşılaştılar, kavga çıktı, etrafını sardılar, belinden tabancasını aldılar, ya da itiş kakış olurken tabanca yanlışlıkla patladı, bunlar da korkup kaçtılar, bir tanesi, en şanssız olanı tabancasını düşürdü köpeklere yakalanmadan hemen önce. Mümkün. Kötü rastlantı. Kötü şans. Belki onlar da pişman şimdi, korkudan çatlıyorlar, hele içlerinden biri köpeklere yem olduktan sonra. İyi de böyle bir şey niye polisten saklanır? Ticari itibarmış! Salak herif! Polise gideyim. Anlatalım, onlar baksın. Ya da jandarmaya. Buraya jandarma bakar. Öldürülmek ayıp mı? İntihar ettiyse intihar etmek ayıp mı? Belki günah,

evet, ama ayıp değil. Hayat bu. Ama yine benim anladığım, amcam, evet mutsuz bir adamdı ama intihar edip yengemi yapayalnız bırakmayı da kabul edemezdi. Olmaz. Yapamaz. Yapmaz. Her ne acı çekiyorduysa aşkla bağlı olduğu karısını hayatta kimsesiz, yapayalnız, bir başına bırakmayı düşünemez. Ama ya hiçbir şey düşünemediği bir buhran anında yapmışsa? İnsanın aklının kilitlendiği bir anda? Aklının acıdan kilitlendiği bir anda? Öyle bir acı ne olabilir? Nasıl bir acı insanın aklına öyle bir felç geçirtebilir? Bir kere askerde nefesim kesilmişti, belki birkaç dakika kadar, tek istediğim tüfeğe uzanıp kafama bir tane sıkmaktı, ancak öyle kurtulacağımı biliyordum ve kurtulmaktan başka bir şey düşünemiyordum, yaşamak aklıma bile gelmiyordu, sadece daha fazla yaşamamak için kıvranıyordum. Öyle bir boğulma anı. Yeter ki bitsin, yeter ki bitsin, yeter ki bitsin. Aklında başka hiçbir şey yok, dünyada başka hiçbir şey yok, ölüp kurtulma isteğinden başka. Sonra ne oldu? Birden nefesim kendiliğinden açıldı ve tüfeğim elimde olmadığı için şükrettim. Yaşamak güzel. Ölüp de mutlu olan var mıdır? Bak, amcam hâlâ mutsuz. Benim peşime düşüyor, buralardan ayrılamıyor, köpekleri unutamıyor. Planlayarak, önceden tertipleyerek değil, herhalde öyle bir buhran anında kendini vurdu. Şimdi pişman. Evet, amcam intihar etti. İlk hissim doğruydu. Tabancanın elbet bir açıklaması vardır. Belki biriyle değiş tokuş etti. Karşıda ölen adam da sadece talihsizmiş, oradan geçiyordu, kimvurduya gitti. Hatta belki o adam olayın tanığıydı ve deli köpekler tek tanığı yediler. İki köpeğe gelince, onlar amcamın öldüğünü görünce alıp başlarını uzaklara gittiler, rahat rahat ölebilecekleri bir yere. Ya da neyse artık. Köpek aklı. Korkup kaçmış bile olabilirler.

Köpeklerin sesi geldi. Oynaya oynaya geliyorlardı. Belki göl kenarı sevdikleri bir yerdi, adam yemek serbest olduğu için. Göl de tuhaf bir göldü. Küçük ve sığdı. İki zayıf, alçak şelale arasındaki kısa bir düzlük olmaktan ibaretti göl olma se-

bebi. Taraça gibi. Şimdi içindeki su hızlı devir ediyordu ama kurak mevsimde çabuk kuruduğuna eminim.

Köpekler geldi. Bu sefer gözlerine beni kestirmiş gibi bakıyorlardı. Ama bir yandan da oyun oynar gibi hareketler yapıyorlardı. Dişi olan gelip önümde ayağa kalktı, ön ayaklarını omzuma koydu, hemen indi, ötekilerle oynamaya devam etti. Herhalde bir iyi niyet mesajıydı. Korkudan yüzüm bembeyaz olmuştu. Allahşükür sırıtıyordu.

– Ne bakıyorsun? dedim. Köpekten korkmak suç mu?

Bir şey demedi. Sırıtmaya devam etti. Köpekler biraz uzakta, beni kontrol altında tuttuklarını saklamadan oturup, koca dilleri dışarıda, beklemeye başladılar. Sizi amcam mı gönderdi? dedim. Cevap vermediler. Evet, dediklerini varsaydım. Dişi ani bir kararla kalktı, göle gidip su içmeye başladı. Uzun uzun içti.

Allahşükür hâlâ ona inanmamı bekliyordu. İnanmadığımı belli etmedim. Yanına gittim. Karşı kıyıya bakarak sordum:

– Peki hiç etrafı araştırmadınız mı? Öbür köpekler nerede? Öldülerse ölülerinin bir yerde olması lazım. Koca köpek nereye gidecek ölü ölü? İkisi birden! Hele amcama dediğin kadar bağlılarsa.

– İşte ben de orasını bilemiyorum. İki adam gönderdim ertesi gün, baksınlar diye, ama bir şey çıkmadı. Öyle. Koca koca iki köpek. Nereye gidecek? Ama gidince gidiyor. Bilmiyorum. Yoklar.

O an Allahşükür'ün tek inanılır olduğu andı. Her şeyi biliyormuş gibi konuşup duran biriyken şimdi aslında bilmediği şeye de bilmiyorum diyebilen, kuşku duyabilen biri gibi duruyordu.

– Sonra Allahşükür, baban yanlış iş yapmış, tabancayı ellemeyecekti, parmak izlerini sildi. Katili parmak izinden bulurduk.

– Öyle ama polise gidemeyiz.

– Gideriz gidemeyiz. Ama hata yapmış. Sonra amcamın o tabancadan çıkan kurşunla mı öldüğünü de bilmiyoruz. Belki başka tabancayla vurdular. Belki kendi tabancasıyla.

– Belki. Bilmiyoruz.

– E hiç merak etmedin mi oğlum?

– Ettim. Ama polise gidemeyiz.

– O niyeymiş?

– Yakışmaz. Duyulur.

– Yakışmaz deyip durma. Nesi yakışmayacakmış? Duyulursa duyulsun.

– O kadar kolay değil abi. Amca Bey'in öldürüldüğü duyulursa ne olur biliyor musun?

– Ne olur?

– Batarız. Paramız geri gelmez. Kimse borcunu ödemez.

Şaşırdım. Allahşükür'le ilgili her şeyi düşünebilirdim ama bu kadar ince hesap yapabileceği asla aklıma gelmezdi. Daha önce ticari itibarımız demişti ama üstünde durmamıştım. Şimdi söylediği ilgi çekici bir şeydi. Belki doğru değildi ama ilgi çekiciydi. Sustuğumu görünce devam etti:

– Köylüde, dedim ya, büyük paramız var. Bırakamayız. Anama babama, bana bir şey olmaz, biz neticede işçi adamız, ama müessese batar, Yenge Hanım batar, sen batarsın.

– Saçma. Niye batalım? Paramız var. Çok çok alacakları alamayız. Kalan para bize yeter.

– Yetmez. Batarsınız. Çünkü gördüğün para sizin değil.

– O ne demek lan?

– Amca Bey'i banka mı sandın abi?

– Değil mi?

– Değil. O da dağıttığı paranın çoğunu bankadan kredi alıp dağıtıyordu. Ziraat'tan, Emlak Kredi'den kredi çekiyordu. Düşük faizle alıp yüksek faizle satıyordu, oradan kazamıyordu.

– Ee?

– Eesi, bankalara borcumuz var. Alacakları toplamak o

yüzden hayati önem arz ediyor. Toplayıp kredi borçlarını öderiz, iki ay sonra tekrar kredi alır, dağıtırız. Usul budur. Ödenmezse, Allah muhafaza yani. Banka laf dinlemez. O sebeple, susacağız. Namımıza halel gelmemeli.

Bu duyduklarım iyi değildi. Hiç iyi değildi.

– Katile gelince, diye devam etti Allahşükür yorgun bir nefes vererek ve artan bir güvenle, her kimse eninde sonunda bulacağım ve sessizce defterini düreceğim. Hem de öyle bir düreceğim ki efsane olacak.

– Söyledin. Ben de çok güzel dedim. Hadi bakalım. İnşallah.

Arkamı döndüm, yürümeye başladım. Bir yere gideceğimden değil, oğlandan uzaklaşmak için. Kredi meselesi kulağa doğru geliyordu. Çaresizce bir izahı olması gerektiğini düşündüm, mutlaka vardır, dedim, amcam yengemi borç içinde bırakıp intihar etmez, o halde öldürülmeye bile izin vermez. Ortada ciddi bir durum olamaz. Ama gözüktüğü kadar parlak da değil besbelli. Banka! Bankaya elini ver, bittin gitti. Dur bakalım. Belki bu oğlan abartıyordur. Döndüm.

– Yok Allahşükür, diye sabırsızca itiraz ettim, kusura bakma, öyle şey olmaz. Ölüm şeklinin piyasadaki alacakların tahsilatını etkilediği nerede görülmüş.

– Sen köylü aklını bilmezsin. Muvaffak Akarsu, köylünün gözünde Allah gibi bir adamdı, devlet gibi bir adamdı, burada büyük tüccar öyledir, köylünün onu gözünde büyütmesini temin eder, çocuğu hasta olunca doktor iğne ilaç gönderip çocuğu iyileştirir ki köylü onu Hızır gibi ulu bilsin, kardan kapanan yolunu dozer gönderip açtırır ki köylü onu devlet kadar kudretli sansın, ona madik atmaya, arkasından iş çevirmeye, hakkında kötü düşünmeye kalkamasın, korkudan ödü patlasın, minnetten tir tir titresin, görünce eline sarılsın. Ama ipsiz sapsız herifin birinin o koskoca adamın, yetmiş iki köy halkının bir nevi secde ettiği adamın ta burnunun dibine kadar girip amele işi tabancayla kafasını patlattığını, beynini kurda kuşa yem

ettiğini duyarlarsa, o zaman işte öyle bir adamdan korkmadıkları gibi arkasından saygı da duymazlar. Korku olmazsa, saygı olmazsa, borçlarını asla ödemezler. Sen işin başına geçsen, senetleri avukata versen de ödemezler. Ben yakalarına yapışsam, dizkapaklarına ikişer el sıksam da ödemezler. Ha, dersen ki ödemesinler, biz ne var ne yok satar savar banka borcumuzu öderiz, tamam, ödersiniz tabii, ama o zaman da bu ailenin hiçbir ferdi bir daha bu havalide, bilhassa bu Ünye şehrinde başı dik dolaşamaz, ticaret yapamaz, çünkü burada alacağını ve intikamını alamayan adam yenik adamdır.

Allahşükür küstah bir tutkuyla konuşmuştu ve hem gururumu incitmiş hem de beni bir ölçüde etkisi altına almıştı. Ne de olsa insan yüzüne karşı kendisiyle ilgili açık konuşulmasından pek hoşlanmıyor. Banka konusunu açtığı ve borçlu olduğumuzu söylediği zaman ona karşı duyduğum hoşnutsuzluğu unutup ben de farkında olmadan para telaşına düşmeye başladım. Oğlan haklı. Alacaklarımızı bırakamayız, dedim. Asla olmaz. Mümkün değil. Ama kim uğraşacak böyle pis bir işle?

– Haksız mıyım abi? dedi. Haksızsam haksızsın de.

– Amcam seni iyi yetiştirmiş, dedim.

Sesim buruk çıkmıştı. Takdir ifade eden kelimeleri kinayeli bir tonla söylemiştim. Bilerek değil. Kararsızlıktan. O, aradaki farkı anlamadı ama. Cesur bakışlarını bozmadan devam etti:

– Amca Bey beni yetiştirmedi. O, Şah'ı yetiştirdi. Ben her şeyi kendim öğrendim.

– Şah işleri senden daha iyi mi bilir?

– Daha çok bilir, ama daha iyi bilir mi, bilmem.

Anlaşılan aynı meseleyi bir de Şah'la konuşmak gerekecek. Banka borcu, batık alacaklar, ölüm korkusu derken ortada ne miras kalacaktı ne de mirası devralacak kimse. Bu alçak Allahşükür Mercedes'in borcu olmadığını söylediğinde inşallah doğru söylemiştir. Galiba servet diye görünen şeylerin çoğu sahte.

– Peki bu arazi? dedim. Bu arazinin değeri nedir?

Allahşükür şaşırdı. Haklı olarak şaşırdı. Hem konu çok çabuk değiştiği için hem de soru yakışıksız bir soru olduğu için.

– Ne bakımdan abi?

– Ne bakımından olacak Allahşükür?! Tabii ki para bakımından! Burası satsak ne eder?

– Bilmem, diye bocaladı Allahşükür, şaşkın şaşkın etrafına bakınarak, değer biçmeyi deniyormuş gibi. Yani kâğıt üstünde çok değerlidir tabii de... Yani dokuz yüz dönüm...

– Bayağı bir şey, değil mi?

– Ya. Dört tane de köy var bu araziye bitişik, oralar hariç. Onları da sayarsan...

– Sayarım.

– Valla ne desem, bilmem ki. Kimsenin bilebileceğini sanmam. Kâğıt üstünde paha biçilemeyecek kadar kıymetli yerler buralar. Köylerle beraber bin beş yüz dönüm, çok rahat. Hatta en az.

– Bin de. Ne eder?

– Valla, aslını istersen, hiçbir şey etmez. Çünkü kim alacak? Niye alacak? Kimin ne işine yarar? Bence satılamaz burası. İşe yaramıyor çünkü. Yaramaz.

– Niye? Ormanı keserler, fındık bahçesi var, fındık toplayıp satarlar.

– Zaten herkesin fındık bahçesi var, zaten herkes toplayıp satıyor, ama kimse doğru para kazanamıyor. Karın tokluğu, o kadar.

– Yani sen şimdi bana burayı, bu koca araziyi satamayız mı demek istiyorsun.

– Öyle. Satamayız. Alan olmaz. Kim niye alsın ki?

Allahşükür'e bir kez daha inanmadım. Düşününce inanılmayacak gibi değildi. Ama düşünülemeyecek kadar inanılmazdı, o arazinin satış değerinin olmaması. Çok canım sıkıldı. Anlaşılan bu konuyu da başka birileriyle konuşmak gere-

kecekti. Ünye'de ticari hayata daha iyimser gözlerle bakan birileri mutlaka olmalıydı.

– Peki köyler? dedim. Altı yüz dönüm arazi?

– En az.

– En az altı yüz dönüm arazi. Dört köy. Köyler satılamaz mı? Satacağımızdan değil oğlum. Kıymet takdir etmeye çalışıyorum. Neyiz, ne kadar ederiz, anlamaya çalışıyorum.

– Şöyle söyleyeyim, köyleri köylüden başka kim ne yapsın? Köylü de tabii oturduğu toprağın tapusunu almak ister ama parayı nereden bulsun da versin. Birkaç sene önce Müftüoğlu iki köy sattı, Havzıkara'yla Bahtıkara'yı, köylü aldı ama ceviz karşılığında aldı.

– O ne demek lan? Ne cevizi?

– Yemelik ceviz. Oralarda çok ceviz olur. Adama seneden seneye ceviz getire getire parayı ödüyorlar, daha da ödeyecekler herhal. Başka neyle ödesinler? Paraları yok ki.

– E niye sattı peki adam?

– Bilmem ki valla. Uzak diye belki. Hani gel git, belki o kadar araziyi, tarlayı, icarı kontrol etmek zor gelmiştir. Köylü desen uyanık, üçü bir gösterir. Adam da yaşlandı. Uğraşamamıştır. Amca Bey'in büyüğüdür. Hatta daha ziyade dedenin akranı sayılır.

– İyi, neyse boş ver. Kim bu Müftüoğlu?

– O da büyük arazi sahibi. Deden kadar büyük değil tabii. Ama yine de büyük. Onunkiler daha içerilerde. Tekkiraz Niksar tarafına doğru. O yanda toprak daha verimlidir.

– Ama adam yine de sattı. Hem de yok pahasına. İyi. Hata yapmamanın en iyi yolu hata yapmış birine akıl sormaktır. Bakarsın, pişmansa onun dediğini yaparsın. Pişman değilse yaptığını yapmazsın.

– Doğru valla.

– Doğru tabii. Müdürüm söylemişti.

– Büyük adammış.

– Büyüktür.

– E müdür tabii.

– Gayet tabii.

Bu Müftüoğlu önemli adam. Tanışmam lazım. Sormam lazım. Bu yaşta böyle çocukça bir satış yaptığına göre bir bildiği vardır. Bana ilham verebilecek bir hareket. Adam kurtulmak istemiş olmalı. Sat gitsin, sat kurtul. Ceviz meviz, ne varsa al, ver. Böyle akıllıca bir aptallık! Burada bir şey var.

– Allahşükür.

– He abi?

– Bu Müftüoğlu amcamı sever miydi?

– E tabii. Bütün zenginler birbirlerini az çok severler. Dertleri aynıdır çünkü.

– Vay. Amcamın yanında kendini iyi yetiştirmişsin Allahşükür. Peki bu Müftüoğlu'yla tanışmak istersem ne yapmam lazım? Sen bizi tanıştırabilir misin?

– Ben? Ben ufak bir şoförüm abi. Öyle adamların yanına yaklaşamam. Şah tanır ama. Onunla gidersin. Ama beklersen o da zaten başın sağ olsuna gelir. Cenazeye geldiydi, eve de gelir.

– Bekleyemem. İlk fırsatta adamla tanışayım.

– Tabii tanış. Hanedan adamdır. Ama beklemek mecburiyetindesin, çünkü o sana taziyeye gelmeden sen ona gidersen sana bir daha saygı duymaz.

– Yok ya?

– E öyle. Usulen yani.

– Anladım. Peki. Allahşükür? Çay olsa da içsek be.

– Burada mı abi? Ölünün başında?

– Ölü filan yok lan burada.

– Ama başı hâlâ burada abi Amca Bey'in. Her şeyi toplayamadık. Kanı da kaldı, başının içi de. Az bir şey ama ele gelmeyen parçalar. Kayıp giden yumuşak et. Ama kaldı.

Sustum. Doğru söylüyordu. Tastamam ölünün başındaydık. Amcamın başı, kısmen ayaklarımızın etrafında, belki altında

olmalıydı. Elden kayan parçalar. Beyin demek istiyor. Onlar elden kaymayanları, kafatası parçalarını topladılar. Belki bilmeden amcamın kafasının içine çakıl taşı da doldurdular. Ölünün başında çay içmeyi değil de para toplamayı düşündüğüm için kendimden utanır gibi oldum, ama çok da değil. Çünkü ölümün üstüne yağmur da bindirdikten sonra çakıllı zeminde hemen hiçbir şey görülmüyordu. Biraz daha sustum. Kendimi ruhlara affettirmek için başımı eğip üzgünce yerlere baktım.

– Ama istiyorsan bir koşu eve gidip yaptırayım abi.

– Çay mı? Yok yok. Boş ver. Sohbete dalınca nerede olduğumuzu bir an unuttum da.

– Haklısın abi. Sohbete de çay yakışıyor, değil mi?

– Öyle Allahşükür. Filhakika, beni ikaz ettiğin için teşekkür ederim. Ölüye saygı diye bir şey var.

– Öyle abi.

– Peki, diye devam ettim yorgun bir nefes alıp. Diyelim ki bütün bu dediklerinde haklısın. Şimdi bana şunu söyle: Amcamı öldürenler beni niye öldürmek istesinler?

– Parayı isteyecek kimse kalmasın diye. Daha ne olsun? Sen bilinmiyordun. Amca Bey'in ölümüyle aile bitmiş olmadı yani. Sen çıktın. Şimdi seni öldürmezlerse olmaz. Amca Bey'i boşuna öldürmüş olurlar. Hem parayı istersin, ipoteği bozdurursun diye korkuyorlar, hem de bir gün intikam almak istersin diye. İstediğin kadar git, dil dök, hiçbir şey istemiyorum, hepsi sizin olsun de, anlatamazsın, inanmazlar. Hayatta kalmanı göze alamazlar. Almayacaklardır. Artık hatta dikkat çeker, şüphe uyandırır filan da demezler, çünkü şimdi can korkusuna kapılmışlardır. Yakalanacaklarını bilseler de içlerinden birini feda eder, seni yine öldürürler. Seni öldürmek Amca Bey'i öldürmenin yanında çocuk oyuncağı.

– Çok güzel. Ben şimdi öldüm, öyle mi?

– Allah esirgesin. Beni öldürmeden seni öldüremezler.

– Çok güzel. Seni öldürdükten sonra?

– He he he. Ona o zaman bakarsın.

– Peki seni öldürmesinler diye ne yapacağız?

Şimdi yeni bir aşamaya geçiyorduk. Allahşükür yine duruş değiştirdi. Yine inanılmaya ihtiyacı olan biri gibi bakmaya başladı.

– Valla abi, ben ne dersem diyeyim, yine de aklında olsun. Öldürmeyi kafaya koyarlarsa beni de zırt diye öldürürler. Ama hamamda kese yaptırırken, ama kenefte hacetimi ederken, ama uyurken. Mutlaka öldürürler. Çünkü mutlaka boş bulunduğum bir an olur. Pusu kurar, öldürürler. Beni de, seni de.

– Öyle. Amcamı bile öldürdükten sonra.

– Öyle. Ki onun bir ağırlığı vardı. Bir namı. Baktığın zaman bu adama kurşun işlemez derdin. Tahayyül edemezdin ona silah doğrultulabileceğini.

– Doğru söylüyorsun. Ben hâlâ edemiyorum, o yüzden hâlâ vurulduğuna inanmıyorum. Ama bilmiyorum. Peki ne yapacağız seni beni öldürmesinler diye? Sen bile kendimizi ilelebet koruyamayacağımızı söyledin yanlış anlamadıysam. Ki doğru anladıysam çok akıllıca bir şey söyledin. O yüzden istemiyorum böyle tabanca tüfek işlerine girmek, çünkü sonu yok.

Allahşükür iyice sokuldu ve iyice sesini alçaltarak konuştu:

– Sonu var. Ama yerin de kulağı var. Burada fazla bile konuştuk. Gerisini evde anlatırım. Hadi gel. Eve gidelim. Birer çay içeriz.

– Ev dediğin sizin ev mi?

– Bizim ev tabii abi. Bebekken süt emdiğin ev.

Sabır!

7

Ayrılmadan etrafa bir kez daha dikkatlice baktım. Amcamın orada öldüğüne dair kuvvetli bir iz yoktu. Polis bir kez

aklıma gelmişti ya şimdi cinayet mahalline bir de onların gözüyle bakmaya, ihtiyaç olursa onlara neler verebileceğimi görmeye çalışıyordum. Hiçbir şey. Yerde, çakılların üstündeki pas lekesi gibi belli belirsiz bir karaltı dışında hiçbir iz. Yağmur sıkı bir temizlik yapmış. Belki ancak işin erbabı gelir, ince ince çalışırsa, çıplak gözle görülmeyecek şeyleri görürse. Amcamın öldürüldüğüne, galiba, beni öldürmeye kesin kararlı olduklarını bizzat görmeden, yani alnıma doğrultulmuş bir tabanca ateşlenmeden inanmayacaktım. O da hayatta inandığım son şey olacaktı. Ya da Allahşükür her şeyi ispat edinceye kadar. Boşuna gelmiştik. Etrafta ölüme dair bir şey göremediğim gibi bir şey hissetmiyordum da. Şimdilik tek bildiğim amcamın tabanca kurşunuyla öldüğüydü. Bunun dışındaki her şey Allahşükür'ün hikâyesinden ibaretti. O yer orası bile olmayabilirdi. Ayrılmadan önce oranın resmini aklıma çizdiğimden emin oldum. Amcam beni izliyorsa bana olayla ilgili bir işaret vermeli diye düşündüm. Belki de yalnız gelmeliyim. Gelirim aslında ama çok da uzak yahu.

– İyi, hadi gidelim öyleyse, dedim. Bakalım nerede süt içmişiz.

Köpekler önde, hareketlerinde belli bir yorgunluk, göle inen yamaçtan yukarı çıktık. Dönüş yolu daha da uzun geldi. Ayakkabılarım çamurdan daha da ağırlaştı. Sıkıldım, bunaldım. Tabiatla iç içe olmak, böyle çamura bulanmak, ikide bir kayıp düşecek gibi olmak, oranı buranı diken kesmesi, örümcek ağlarına dolanmak, gözucuyla yerdeki eğri büğrü dallara acaba yılan mı diye bakmak ise pek bana göre bir hayat değildi. Nihayet yamacı inip ormanın seyreldiği yere geldiğimiz zaman yine içim dalgalanmaya başladı. Böyle bir duyguyu, rahatsızlığı insanın kendine saklamak zorunda olması ayrı bir gerginlik sebebi. Yolu değiştirmeyi düşündüm, hendeğin uzağından dolaşmayı; ama Allahşükür önüme düşmüş, emdiğim sütü burnumdan getirmek istercesine hoplaya zıplaya gidiyordu.

Arkasından gidip daha önceki sıkıntıyı tekrar yaşamak salaklık olurdu. Hendek boyunca yürümeye başladım ama nerede bitiyor diye eğilip bakınca bitmediğini, uzayıp gittiğini gördüm. Sanki bir sınır çizgisi olsun diye kazılmıştı. Öteye geçilmesin diye. Ama bunun diğer taraftayken düşünülmesi gerekiyordu. Artık geçti. Geçmiştik. Bir hata yaptığımı anladım. Oğlanın değil benim yaptığım bir hata. Durdum. İçimde aynı çalkantı. Ter kokusu yine şiddetlendi. Soğuk bir ter bütün alnıma yayıldı. Nefes borum daralmış gibi zor nefes almaya başladım. Çok geç olmadan oradan kurtulmak zorundaydım. Hendeğe yürüdüm. Bu kez daha da kötüydü: Yerimde sayarcasına yürüyordum. Toprak nefes alıp veriyor ve her esneyişinde şeffaflaşıyor, arkasından katılaşıyordu. Bunlar aklımda oluyorsa eğer, diye düşündüm aklıma hâkim olmaya çalışarak, durumum hiç iyi değil. Yok, eğer gerçekte oluyorsa o zaman buraların durumu benden de beter. Amcamla ilgisi varsa o zaman durum besbeter, çünkü o zaman hepimiz feci bir durumdayız. Ruhlarla ilgili kötü duygular, korkular, tehditler hissedilebileceğini düşünmezdim. Ruh, olduğu zaman, iyiliğe yakındır. Lisede yatılı okurken pencereden sızan Boğaz rüzgârıyla soğuk, sessiz, uzun gecelerde beni aynı yatakhanede uykusunda ölmüş bir çocuğun annesi ısıtır, avuturdu. Yaşlı kadınlara olan ilgim belki oradan geliyordur. Bilmiyorum. Kadınla bazen konuşurdum, yorganın altında iyice ısınınca. Oğlunun ruhunu aradığını, ruhunun kayıp olduğunu söylerdi. Ağlaması güzel ve sıcaktı. Bir keresinde elimi eline alıp yanağına götürdü, gözyaşlarını silmemi sağladı. Büyüyeceksen önce gözyaşlarını silmeyi, sonra gözyaşlarını dindirmeyi öğrenmelisin, dedi. Kadınlar en çok ağlar, çünkü en çok kadınlar kaybeder, çünkü kadınlar kalmak için doğmuştur, dedi, oysa gitmeyi öğrenmeliydik, kaybedilmeyi öğrenmeliydik. Narin bir ruhtu. Tek yakınım oldu. Sonunda kaybedilmeyi öğrenmiş olmalı ki bir gece bütün soğuğa rağmen gelmedi, sonraki gece-

ler de, bir daha hiç. Onu özleyerek çok kederlendim. Belki bana kendini sevdirmek ve kaybedilmeyi öğrenmek için gelmişti. Çünkü en yalnız sensin, demişti, öbür çocukların onu niye göremediğini sorduğum zaman. O benimle istediğini öğrendi, ben de onunla yalnızlıktan kaybolmamayı öğrendim.

Hendekten çıktığım zaman ayakta durmakta zorlanıyordum. Allahşükür arkasından gelmediğimi fark edince dönüp ne olduğunu sordu. Numara yapmanın âlemi yoktu ama temkinli de olmak zorundaydım. Midem bulanıyor, dedim. Bembeyaz olmuşsun, dedi. Otur dinlen biraz. Oradan uzaklaşmak zorundaydım. Omzuna tutundum, yürümeye başladık. Gözüm köpeklere takıldı. Az ileride oturmuşlar, dikkatle, düşünceli bakışlarla beni seyrediyorlardı. Olanları en iyi onlar anlıyor olmalıydılar. Belki hiç değilse dişi olan. Birkaç adım atmıştım ki hareketlendiler, arkaya dönüp rahatsızca hırladılar, hemen sonra yakınımızdan bir yerden at kişnemesi ve hızlanan bir atın ayak sesleri duyuldu. Allahşükür ağaçların arasından ileriye baktı.

– Düşmanlar hücuma geçtiler galiba, dedim.

– Yok, dedi. Bu gelen kız kardeşim. Onun atı bu.

Aptal Allahşükür kız kardeşini görecek olmanın sevinciyle beni bıraktı, iriyarı bir atın göğsü alçak dalların arasından ortaya çıkarken ata doğru atılıp çenesinin altından dizginleri tuttu. O an omzundan destek alan kolum boşta kaldı, sendeledim, öne doğru sallandım. Başım dönüyordu ve ağır ağır yüzüstü gidiyordum.

– Bu da benim bir tanecik bacım işte abi.

Hay senin de, bacının da diye içimden bir düşüş küfrü ediyordum ki kız, abi, dikkat! diye bağırdı. Düşmekten son anda kurtuldum. Bana dönen Allahşükür'ün kollarının arasına yığıldım kaldım.

İnsan düşecekse, ayağa kalktığında ve net görmeye başladığında görür görmez âşık olacağı bir kızın önünde düşmeme-

lidir. Hele o kızın önünde asla kusmamalıdır. Bir kez eğilmiş bulundum, Allahşükür'ün kolları arasına; hazırlıksız yakalandığı için ağırlığımı ilk anda kaldıramadı, biraz aşağı çöktü. O an kusacağım kesinleşti, kendimi ondan kurtarıp yana döndüm ve kustum. Sonra da kendi etrafımda şöyle bir dönüp yarı baygın yere düştüm. Bunu kıza ilk görünüşümü tespit amacıyla söylüyorum. Şimdi bir kız böyle bir adamı ciddiye alır mı? Ben kız olsam almam. Ama o iyi kalpli bir kızdı. Ayrıca doktordu – yani daha değildi ama tıbbiyede okuyordu. Birkaç sene sonra doktor çıkacağına göre doktor sayılırdı. Hele öyle bir dağ başında mutlaka doktor sayılırdı. Zaten o da doktor gibi davrandı. Dedi ki, hemen doktora götürelim.

Allahşükür her şeye itiraz etmek ve her işten kaytarmak için doğmuş biri gibi konuştu, hatta bağırdı:

– Nasıl götürelim kız koca adamı?! Sen doktor değil misin, bak işte, iyi et!

İçimden dedim ki, amcamı nasıl götürdüyseniz öyle götürün. Benim fazladan bir kafam var. O da iki kilo ya eder ya etmez.

– Başını şöyle arkaya yatır, elini ensesine koy, rahat nefes alsın.

Dediği yapıldı.

– Amcasında da böyle düşme illeti vardı, dedi Allahşükür. Ondan mı acaba?

– Değil, dedi kız. Sus az abi.

Bir eli alnımdaki saçları açıp ateşime bakar gibi alnıma dokundu, diğer eli bileğimi tutup nabzımı ölçmeye başladı.

– Ben bir koşu gidip Şah'ı çağırayım, beraber taşıyalım.

– Sus az.

– Nesi var?

Tepem attı. Gözlerimi aralamaya çalıştım. Aralayamadım. Ama sesim iyi çıktı:

– Az sus da dinlesin, Allahşükür!

– Abi! Ana! İyileşti lan!

– Tansiyonu düşmüş galiba. Eve götürüp yatıralım.

– Yengesinde de böyle tansiyon illeti var. Ondan mı acaba?

– Abi!

– Ulan Allahşükür! Dır dır konuşuyorsun! Kaldır beni. Tut kolumdan.

– Acele etmeyin...

Bana gelen sesi, harikulade bir nefes! Hep hayalimdeki kadını ayakkabısından tanıyacağımı düşünürdüm, ama nefesinden tanıyacakmışım. Gözlerim açıldı ve göz göze geldik. Öylece baktım gözlerine âşık olan erkek bakışıyla. O da benim gözlerime baktı. Konuşamadık. Ben ayrıca ne yapacağımı da bilemedim ve ilgiyi ve vücudunun yakınlığını üzerimde tutmak için tekrar bayılmak yapılacak en iyi şey gibi göründü.

– Beni eve götürün, dedim bayılırken.

– Aha da! Gene gitti! dedi Allahşükür.

Kız bir an kararsız kaldı.

– Ata bindirip götürelim, dedi.

– Ama atın üstüne nasıl çıkaracağız? dedi Allahşükür. Sırtıma alayım diyeceğim ama şimdi yerde, ölü kadar ağırdır.

Bu salak oğlan herhalde amcamı yerde sürükleyerek götürmüştü. Aynı şeyi bana da yapabilirdi; kalkmam gerektiğini anladım. Biraz ayıldım.

– Yardım et, kalkayım, dedim.

– Hah! Abi, şöyle hafiften bir ayağa kalksan, seni atın üstüne atarım.

Sonunda ata bindirildim ve ama hâlâ yarı baygın halde atın üstünde dengede duramayacağım için kız arkama bindi, beni sıkıca kucakladı, eksik olmasın. Allahşükür benim kadar ağır olduğu ve at ikimizi birden taşıyamayacağı için olay böyle gelişti. Kızın nefesi boynumu okşayarak yüzüme yükselirken, ılık nemli yanakları arada bir istemeden de olsa yanağıma değer gibi olur ve değerken, ince zayıf kolları göğüslerimi

sararken heyecandan titreyerek, bu sefer mutluluktan baygın düşmüş halde, harmana, jipin yanına getirildim. Jipe bindirileceğimi anlayınca itiraz etmek için ayıldım.

– Hayır hayır, dedim, seyahat edebilecek durumda değilim. Geceyi burada geçirelim. Yarın yola devam ederiz.

Kararsız kaldılar.

– Eve götürelim öyleyse, dedi kız. Tansiyonuna bakayım.

– Evet, dedim, lütfen. Çok halsizim. Eve gidelim. Allahşükür, acele et. Galiba yine bayılıyorum.

8

Orada olanları anlatmaya çalışmayacağım, çünkü aşkın doğuşu nasıl anlatılabilir ki. Ben kızı yakınımda tutmak için elimden geleni yaptım, o da bir doktorun ya da iyi kalpli bir insanın hasta biri için yapabileceği her şeyi yaptı. Bıkkınlık yaratmak üzere olduğumu anladığım zaman ayıldım ve onunla sohbet ettim. Konuşkan bir kızdı. Alçak sesle ve akıcı ama kısa kısa konuşuyordu, çoğumuz gibi yüksek sesli ve hızlı değil. Yengemin parlak sesinin güzelliği ne kadar etkileyiciyse onun buğulu sesinin gençlik dolu çekingenliği o kadar büyüleyiciydi. Güzelliği, zaten, yengemin uyarısını komik derecede yetersiz, daha doğrusu anlamsız kılıyordu, çünkü bu kızı görüp, ona yaklaşabilip de ondan uzak durmayı hayal edebilmek imkânsızdı. Kıza o yaşına kadar yüzlerce oğlanın âşık olduğundan, düzinelerce talibin istemeye geldiğinden eminim. Ankara'da okuduğunu öğrenince nasıl sevindiğimi tahmin edebilirsiniz. Benden bir yaş küçüktü. Benden de, oraya geleli beri gördüğüm herkesten de daha zeki ve çok daha sakindi. Bana normal davranan ilk kişiydi. Ne sütkardeşliği meselesini sevinç vesilesi yapıyor, ne yıllar sonra evime dönmemi önemsiyor, ne yüzümde, boyumda posumda, halimde

tavrımda kimseyle benzerlik arıyor, ne de nihayet o kadar arazinin, servetin yeni sahibi, hatta ailesinin patronu olmamda şaşılacak bir şey görüyordu. Bir tür olgunluk, bir tür kendine güven düşüncesi esinliyordu bu etkilenmemiş hali; o yüzden bana göstermemeye çalıştığı ama neyse ki çok başarılı olamadığı ilgisinde inandırıcı bir kadınsılık hissediyor ve daha da mutlu oluyordum. Yine de, aynı sebeple, olgunluk ve kendine güven dediğim bu hal, üstelik sesindeki masumiyete rağmen, onu olduğundan daha yaşlı, daha tecrübeli görmeme ve hafif bir tedirginlik de hissetmeme yol açıyordu. Sanki görmüş geçirmiş, hayatı tanımış, en fecisi de erkekleri yakından tanımış gibiydi. Hâlâ ölçülü bir utangaçlık içinde de olsa. Bu düşünce, sonraki günlerde de onu düşünmekten, hayal etmekten, hayali üzerine mastürbasyon yapmaktan yorulunca kısa, isteksiz anlarımda aklıma geliyor, ama fazla kalmadan, bir neticeye bağlanma direnci göstermeden geçip gidiyordu. Yine aşkıma dönüyordum aklım tekrar enerjiyle, istekle dolmaya başlayınca. Sonunda zamanının diğer kızlarının aksine erkeklerle normal bir ilişki kurabildiğine karar verdim. Bunun illa aşk yaşamış olması manasına gelmeyeceğine, belki insanları kadın erkek diye değil hasta sağlam diye ayıran mesleğinin verdiği bir terbiye olabileceğine inanmaya da pay bıraktım. Hayatımda hiç kadın doktor görmemiştim. Gerçi o yaşıma kadar doğru dürüst doktor da görmemiştim, askere yazılırken karşısına geçtiğim ve cetvelle pipimi kaldırıp uyuz var mı diye orasına burasına bakan ağzı sigaralı bir ihtiyar doktor dışında. Amcamdan, yengemden bahsetmek için bahane aramaması, beni onlardan bahsetmeye zorlayacak konular açmaması dikkatimi çekti. Bana kendimle, Ankara'daki hayatımla, işimle ilgili sorular sorması çok hoşuma gitti. Gerçi, ben ona onunla ve Ankara'daki hayatıyla ilgili o kadar çok soru sordum ki belki o da sohbetin tabiiliği içinde ya da sohbet hatırına sordu. Ben ona burada size anlattığım şeylerin bir

kısmını anlattım, evli olduğumu saklamadım ama bir süredir ayrılmaya çalıştığımı üstüne basa basa ekledim. Yanlış bir evlilikti, dedim. Neden? der gibi baktı. Yalnızlıktan oldu, dedim ve önüme baktım. Bunun hüzünlü bir hal olduğunu ve kadınların hüzünlü erkeklerde yumuşak bir cazibe bulduklarını tahmin ediyordum. İşe yaradı. Bakışı güçlendi; gözlerine yeni duygular, yeni kıpırtılar geldi. Çok yalnızdım, diye ekledim. Sevmek ve sevilmek için çıldırıyordum. Hepsi bu. Ama bitti. Bunu karım da biliyor. Buradan dönünce, herhalde, muameleler bitmiş olur, iş mahkemeye kalır. Sonra en hayati soruyu sordu, sesinde, yüz çizgilerinde içini ele veren ve içimi umutla dolduran bir titreyişle: Eşiniz nasıl biri?

Akşamüstü yanından ayrılırken üç şeyden emindim: Bir, ona deliler gibi âşıktım; iki, o bana âşık olmak istemiyordu ama olmamak elinde değildi; üç, bu aşk ikimiz için de kolay bir aşk olmayacaktı.

Ama başladı.

Adı kanıma karıştı ve içimin her zerresine işledi: Akide. Akide. Akide.

* * *

Allahşükür, beni merak etmesin diye yengeme haber vermek için şehre indi. Şah bütün isteksizliğiyle beni beklemeye karar vermiş. Akşama doğru, giderek serinleyen havada verandada oturup beklemiş. Allahşükür'ün abisi, hiç Allahşükür'e benzemeyen sümsük, sakar bir adam, otuz yaşlarında, o akşam Akide'den öğrendiğime göre onun ve Allahşükür'ün üvey abisi, babalarının önceki karısından olmuş, farklılık o yüzdenmiş, o kadın da genç yaşta ölmüş, sonra adam bir iki sene sonra beni de emzirecek olan Havva Hanım ile evlenmiş, ki o da esasen ikinci değil üçüncü karısıymış, çünkü ilk karısının çocuğu olmayınca kadını boşamış, ikinci karısından da ola ola bu oğlan olmuş, adı Felekhakmolla, ama Felek demek yetiyor, he-

men anlıyor kendisinden bahsedildiğini. Felek'i ilk morgda görmüştüm. Adamın duruşunda da, bakışında da bir eksiklik vardı. Akide'nin ona özürlüymüş, korunmaya ihtiyacı varmış gibi davrandığına ve davranışında samimi olduğuna tanık olmasam adamı etrafımda istemezdim. Ben bakınca, her an bir hainlik düşünen, her an bir köşeden ansızın ortaya çıkabilecek sinsi bir adamdan başka bir şey göremiyordum ama Akide onu, anlaşılan, seviyordu ve onu sevmeyen, hatta itip kakan Allahşükür'e arada bir attığı kınayan bakışlardan anladığıma göre adamda benim göremediğim, Allahşükür'ün de görmeyi reddettiği bir şeyler buluyordu. Belki sadece acıyordu. Belki de iticiliği korkaklığından gelen ve sevildiğini anlayınca değişen bir adamdı Felek. Ama ne ona acıyacak ne de onu sevecek halim vardı. Tek istediğim ortadan kaybolması ve beni Akide'yle yalnız bırakmasıydı. Bırakmamakta direndi. Ağabey direnişiyle direndi. Kendine iş çıkartıp durdu. İlk başta Akide'nin acil isteği üzerine gelip sobayı yaktı, ilerleyen dakikalarda Allahşükür'ün emri üzerine çay yaptı, sonraki dakikalarda gaz lambalarını yaktı, oda biraz aydınlandı, arkasından henüz yakmadığı islenmiş gaz lambalarının camlarını küçük bir sopanın ucuna bez takarak tüfek namlusu temizler gibi temizledi, o iş bitince odun getirip ocağı yakmak için uğraştı durdu. Yapacak başka iş bulamayınca emir bekleyen dikkatli gözlerle, yere eğik bir yüzle ortalarda dolandı, asabımı iyice bozdu; Akide'yi gücendirmeyecek bir sesle, dışarı çık, hava al, git, dinlen, Şah'ı yalnız bırakma, dedim, ancak öyle gitti.

Akide'yle baş başa kalıp da rahatlayınca, onun da bana karşı ya da benimle yalnız kalmaktan herhangi bir rahatsızlığı olmadığını anlayınca onun üzerinde bırakmış olabileceğim kötü intiba için endişelenmeye başladım. Bayılmak, kusmak gibi zayıflıklar, en fenası da ter kokusu gibi affedilmez bir kusur. Hiçbirinin bana ait, daha önce başıma gelmiş şeyler olmadığını bilmeliydi. Kendimden utandığımı, olanları anlayamadığımı da.

– Bana neler olduğunu anlayamadım, dedim.

– Tansiyonun çıkmış, dedi.

O zamana kadar sizli bizli konuşma faslı bitmişti. Yakınlık artıyordu. Cesaret artıyordu. Aramızda olanlara ve olacaklara dair inanç da. Benim kadar o da hissediyordu aramızda büyüyen ve her an ikimiz tarafından da beslenen şeyi ve itiraz etmiyor, farkında değilmiş gibi de yapmaya kalkmıyordu. İkimiz de kaderimizi biliyorduk. O zaman ona daha da vuruluyordum ve kaderin oluş hızını artırmak için çırpınıyordum.

– İlk defa başıma böyle şey geldi. Ben sağlam adamımdır. Hele terlemek... Yani terlemeye terlerim tabii, ama hayatta ter kokusu bilmem. Acayip bir şey oldu orada. Aniden, bir anda ter ve koku bastı. Başım dönmeye başladı. Çaba sarf etmeden nefes alamaz oldum.

– Bembeyazdın. Orayı bilirim. Çocukken bana da birkaç sefer oldu. Hayaletli yer, derdim. Kolay kolay oraya gitmem. Bugün de sesini duymasam gelmezdim.

Benim sesim. Beni duyunca gelmiş. Herhalde ben olduğumu tahmin etti. Odur, dedi, başka kim olur? Beni merak ediyordu. Beklediği kadar iyi buldu mu acaba?

– Ne demek istedin? Yani orada ne var?

– Bilmiyorum ki. Bir tuhaflık yok değil. Vaktiyle söyledim, kimse inanmadı. Ben de büyüdükçe, herhalde bende bir tuhaflık var, dedim. Ama bugün seni görünce...

– Bende de bir tuhaflık var, dedin.

Gülümsedi.

– Hayır, orada bir tuhaflık olduğuna tekrar inandım. Yani bir açıklaması vardır herhalde ama...

– Nasıl bir açıklaması? İlmi?

– Gayet tabii. Fen derslerinde okuduğumuz şeylerdir. Muhtemelen kimyasal bir şey. Belki kokusuz bir gaz.

– Ben lisede ne okuduğumu hatırlamıyorum. Ama sen öyle diyorsan, öyledir.

O üniversitede okuyordu. Hem de tıbbiyede. Üniversiteye gidememiş olmak daha önce de kendimi hor görmeme sebep olmuştu, bilhassa karımın ve yüksek tahsilli ahbaplarının yanında, ama şimdi acı bir şekilde içimi yakıyordu.

– Herhalde öyledir.

– Peki niye Allahşükür'e olmadı?

– Şükrü Abime mi? O kütük gibidir, ona kolay kolay bir şey tesir etmez.

– Allahşükür'e sen niye Şükrü diyorsun?

– Ne demeliyim?

– Asıl adı Allahşükür değil mi? Yani aile içinde.

– Öyle mi? Hiç duymadım. Şükrü o.

– Hep Şükrü müydü? Sadece Şükrü?

– Tabii.

– O zaman niye bana, adım Allahşükür, dedi?

– Öyle mi dedi? Kendisi mi dedi?

– Tabii.

– Ben de sen uydurdun, aranızda şaka oldu sanmıştım.

– Allahşükür Allah'la şaka yapacak ya da yapılmasına izin verecek bir çocuk değil. Çok dindar yahu.

– Hep öyleydi o. Hayatı Kuran kurslarında geçti. Hâlâ da Cuma namazlarından en son o çıkar. Sabah namazına bile camiye gider. Öyle bir çocuk işte. Oğlum, derdi, Muvaffak... Bey Amca...

Durdu. Amcam. İlk kez adı geçiyor, hatta ilk kez akla geliyordu ve önce o, sonra ben, o zamana kadar amcamı bir kez olsun hatırlamadığımızı düşünüp kısa da olsa bir şaşkınlık duyduk.

– Ya. Amcam da gitti. Hayat, ne yapacaksın.

Sustuk. Önümüze baktık. Ama acı duymadığımızı saklamamız gereken kimse yoktu.

– Ee, ne derdi?

– Şey derdi...

Hevesinin kaçtığını gördüm. Şaka yapacak zaman olmadığını geç fark etmiş ve utanmış gibiydi. Konuyu değiştirdim. Allahşükür'ü zaten tanıyordum. Amcam daha önemliydi ve şimdi bana amcamı anlatabilecek akıllı biri vardı karşımda. Amcamın anısına istediği kadar saygı gösterebilirdi.

– Amcamı sever miydin?

– Muvaffak Bey Amca'yı. Tabii.

Rahatsızlık! Acele bir cevap oldu, tabii demesi. Sevdiğinden emin olmadığını düşündüm. Şaşırmadım. Ama üzüldüm. Ben sevmesem, başka hiç kimse sevmese bile böyle bir kız amcamı sevsin, sevmiş olsun isterdim. İnsana o tür bir sevgi duygusu esinliyordu Akide. O olunca etrafta sevgi olur gibi bir his. Kimsenin sevmediği biri bile onun gözünde kendini sevilebilir biri yapacak şekilde davranmak zorunda kalır ve onun yanında mutlu olur gibi. Bu bakımdan biraz üzüldüm. Galiba farkında olmadan o ana kadar amcamın onu biricik kızı gibi sevmiş, nazlamış, şımartmış olması gerektiğini düşünmüştüm. Ve şimdi görüyordum ki o bile amcamı sevmediği gibi amcam onu, onun gibi harikulade bir duygu yayan bir kız çocuğunu bile sevememişti. Sonra yine yengem geldi aklıma. Beni Akide konusunda uyarması. Okumuş kızdır filan ama onlardandır. Uzak dur. Bu talimata, tavsiyeye, uyarıya, artık her neyse, kulak asamayacağımı biliyordum. Zengin olmak gerçek bir duygu değildi. Aşk gerçek bir duyguydu. İnsana içinde bir canlı olduğunu, içinde bir hayat yaşadığını hissettiriyordu. Yengem belki annemse bile artık evlat olmak benim için gerçek bir duygu değildi. Bütün o hayat içinde Akide için feda edemeyeceğim hiçbir şey yoktu, ya da yok gibime geliyordu. Hiç olmazsa o sıra öyleydi. Ayrıca ne demek, onlardan olmak, bizden olmamak? Anlıyordum tabii, maddi durum, sosyal seviye, geçmiş vesaire kastediliyordu ama ben ne kadar bakarsam bakayım kendi durumumu da, seviyemi de kimseden daha yukarıda göremiyordum. Kaldı ki Akide'nin bir tıb-

biye talebesi olarak hepimizden daha üstün olduğuna inanıyordum. Tıbbiyeye girmek kolay iş değildi. Hem de Ünye gibi ücra bir yerden kalkıp. İnsandan kapı gibi karne notu istiyorlardı. Alman Lisesi'nden mezun olan abim mühendislikten yukarısına gücünün yetmeyeceğini bildiği için tıbbiyeye müracaat bile etmemişti.

– Amcamı tanısam sever miydim, emin değilim, dedim.

Bir şey demedi. Amcamı hatırlamak istemiyor gibime geldi, bahsettiğime pişman oldum. Biraz odaya bakıyormuş gibi yaptım. Mutfakta pencerenin önündeki sedire yarı uzanmış vaziyetteydim. O da sedirin diğer duvar boyunca devam eden tarafında oturuyordu.

– O seni severdi, dedi.

Dediğine o da şaşırdı, ben de. Ağzından kaçırdı, bu söz amcamla bir yakınlık, aynı zamanda benimle bir yakınlık ima ediyor, pişman olmuştur diye düşündüm ve onu zor durumda bırakmamak için duymamış gibi yapmaya çalıştım. Ama o devam etti, gözleri ocağa doğru kaymış, kendini değil ocakta isteksizce yanan ıslak odunların ıslığını dinliyor gibi.

– Seviyordu da zaten. Geleceğini biliyordu. Söylemişti.

Nefesim kesildi. Yüzümün bembeyaz olduğunu hissettim. Amcamın benimle ilgili ne hissettiği, ne bildiği değil, bunları Akide'nin bilmesi aklımı altüst etti. Yengem gibi konuştuğunu düşündüm ve ürperdim. Aklıma başka şeyler geliyor gibiydi, izin vermedim. Ama açık olan bir şey, amcamla bir yakınlığı vardı. Bir şey demem gerekiyormuş gibi bir sessizlik oldu.

– Sen nereden biliyorsun? dedim.

– Söylemişti, dedi. Aylar önce. Geçen yaz sonu herhalde. Sen geldiğinde burada olmamı tembih etmişti.

– Neden peki? dedim hayretle.

Bu sefer de amcamın bizi birbirimize uygun gördüğünü düşünüverdim ve amcam ve Akide'yle ilgili az önceki bütün rahatsız hislerim bir anda tersine döndü. Sorunun cevabının bu

olduğuna o an öyle inandım ki cevap vermeye kalksa Akide'nin cevap vermeye utanacağını düşünüp hemen sessizliği doldurdum.

– Vardır bir bildiği, dedim. Çay içsek mi?

Çayı ben koyacakmışım gibi örtüyü üstümden attım, kalkmaya yeltendim. Beni durdurdu.

– Çay tansiyona iyi gelmez, dedi. İçme istersen.

Doktor diyorsa dinleyeceksin!

– O zaman sen iç, dedim.

– Ben çay sevmem, dedi.

Bakışları normale döner gibi oldu.

– Sen seviyorsun galiba.

– Yo, bilmem. Ben daha ziyade kahveciyimdir.

– Kahveyi ben de severim. Çok da içerim. İmtihan zamanı hele.

– E kahve içelim o zaman.

– Sen şimdi hiçbir şey içme.

Gülümsedim. O da gülümsedi. Amcam bahsi istemeden açılmış, şaşkınlık, sonra tedirginlik yaratmış ama olabilecek en iyi şekilde çözülmüştü. Benim için bir masal yazılacak olsa böyle yazılsın isterdim. Belki o hendeğin orada fenalaşmam da önceden bu gayeyle yazılmıştı.

Bakışlarıma dayanamadı, o da bana baktı. Ama uzun süre dayanamadık, gözlerimizi kaçırdık.

Dışarıdan jipin sesi geldi. Allahşükür dönmüştü.

Gözlerimizi önümüze indirdik. Önümüze bakarak solgun solgun gülümsemeye devam ettik.

* * *

Allahşükür yalnız değildi; şehirden annesini de getirmişti. Yengeme fenalaştığımı söyleyememiş, yorgun düştü, biraz istirahat etmek istedi, orayı da çok sevdi, belki gece kalır, demiş. Yengemin durumdan hoşlanmadığını Allahşükür'ün yü-

zünden anladım, ama niye hoşlanmadığını anlamış gibi durmuyordu; o hoşlanmıştı orada bütün süt ailesi hep beraber olmamız düşüncesinden. Yengem sütannemi bana göz kulak olsun diye göndermişti. Sütannem de duyduklarından hoşlanmamış ve gelmek için sabırsızlanmıştı ve benden çok Akide'ye göz kulak olmak ister gibi bir hali vardı. Kadıncağız ikimizi baş başa görünce, havadaki tatlılığı görünce iyice tedirgin oldu. Hemen anlamıştı bir şeyler olduğunu ve daha da olacak göründüğünü. Endişesini saklayamadığını fark edince, yanlış anlamayayım diye beni çok merak ettiğini, yolun bitmek bilmediğini, işte o tür yalanlar söyledi. Kadın umurumda değildi. Bir gözüm Akide'deydi. Annesinin gelişinden hoşlanmadı. Annesi konuşmaya başlayınca düpedüz rahatsız oldu. Ayağa kalktı, onu buyur etti ama suratı hafifçe asılarak kadından gözlerini kaçırdı. Allahşükür saf saf süt ailesi toplantısına gülümsüyordu. O an içimizdeki en temiz kalpli insanın o olduğunu düşündüm ve zamanın beni haksız çıkarmamasını temenni ettim. Kadın, ama, içten pazarlıklıydı. Geleceği görmüştü ve değiştirmek istiyordu. Boşuna uğraşırsın, dedim cesurca gözlerine bakıp onu daha da tedirgin ederek.

Kadın bizi rahat bırakmayacaktı. Bırakmamak için gönderilmişti. Ondan sonra orada kalmak asap bozukluğundan başka işe yaramayacaktı. Asabım bozulmadan gideyim, dedim. O gün Akide konusunda yeterince iyi şey olmuştu. Gece aklımı saracak, beni dünyanın en güzel uykusuzluğuna mahkûm edecek bir sürü iyi şey. Hatırlanacak sözler, üzerinde durulacak bakışlar, heyecanla hayal edilecek dudaklar. Ruhum yükselmişti. Huzur içindeydim. Aşk denen his insan kendini başka hiçbir yoldan hissedemeyeceği kadar iyi hissetsin, yükselsin, uçsun gitsin diye yaratılmış olmalı.

Şimdi gidiyorum, dedim, ama yarın sabah soluğu burada alacağım.

9

Akşamleyin eve dönüp de bahçedeki kalabalığı gördüğümde, kalabalığa karışıp milletle el sıkışmaya daldığımda bile yüzümde hâlâ mutlu ve kederli, yorgun ve kararlı bir gülümseme vardı ve gülümseme beni olmak istediğim ben yapıyordu. Kendimle gurur duyuyordum. Aşkın hayatıma kattığı en büyük yeni duygu bu oldu. Uzun boyumun tadını hissetmek için her zaman dik yürümüşümdür ama şimdi omuzlarımın kendiliğinden dik durduğunu hissediyordum. Ayaklarımın toprağa basıyor olmasından zevk alıyordum, çünkü bastığını hissetmiyordum. Başsağlığına gelenlere düğüne gelmişler muamelesi yapıyor ve kendimi her seferinde çok geç yakalıyordum. Bir ara yengemin yukarıdan tedirgin bakışlarla beni seyrettiğini gördüm. Allahşükür şehre inip yengeme geceyi Gölevi'nde geçireceğimi söylediği zaman aklına ne kötü ihtimaller geldiğini tahmin edebiliyordum. Şimdi en kötü ihtimalin vuku bulduğunu anladığını da anlıyordum. Hiç oralı olmadım. Olmam gerekirdi. Esasen asi bir genç değildim. Hata yapmayı hiç sevmezdim. Ama işte, olunuyor, yapılıyor. Biraz akıllı davranmalı, kendimi saklamayı becermeliydim. Tatlı tabağı gibi ışıldayan bir suratla ortaya çıktım ve her şeyi açık ettim. Ondan sonra konu açıldığında Akide'ye olan duygularımı inkâr etmeyi kendime yakıştıramayıp yengeme, evet, haklısınız, doğru tahmin ettiniz, demek zorunda kalacaktım. İşçimizin kızı, fakir aile kızı filan ama ben ona âşık oldum. Sonra Allahşükür'e, evet, senin bacın, benim de sütkardeşim filan ama ben ona âşık oldum.

Yengem iki gündür ihmal ettiği taziye kabullerine gece gündüz devam ediyor, gelip de onu göremeyen, teselli edemeyen kadınlara karşı vazifesini yerine getiriyordu. Nasılsa beni gördü, göz göze geldik diye içeri girmedim. Açık havada dikilen, içerideki karılarını bekleyen, hemşerileriyle ayaküstü

laflayan, başlarını eğerek zor işitilir seslerle dedikodu yapan adamları dinledim. Kıyafet ne tuhaf bir şey, kim köylü kim şehirli hemen söylüyor. Sen de köylünün yanına giderken dediklerini zor anlamaya, hiç üstünde durmadan kabul edip kafa sallamaya, şehirlinin karşısına geçince de daha uzun, yorucu cümleler duymaya ve dikkatli kurulmuş cümlelerle karşılık vermeye hazır oluyorsun. Topladığın zaman köylünün söyledikleri insanın daha içini açan sözler, ilahiyatla ilgili genel dilekler ve geçmişle ilgili manalı tespitler. Şehirliler biraz palavracı geliyor, sonunda. Şöyle diyorlar: "Bir sıkıntısı da yoktu rahmetlinin, olsa bilirdik, bir gece önce briç masasında saatler geçirdik." Bazen ölümü yumuşatıyorlar: "Gizli kalp dedikleri bir hastalık var, nispeten gençleri buluyor, acayip sinsi bir şey, hiç belli etmeden zınk diye vurur, bir vurmaya da götürür. Öyle diyor bilenler. Bu o, bana sorarsan. Yine de temiz ölüm tabii. Allah bize de öylesini nasip etsin." Amin, diyordum içimden, inşallah siz de öyle ölürsünüz. "Kalp işi karışık iş, ecel hep en karışık yerde pusuya yatar, o yüzden görünmez," diyor bir köylü, eğer kazaen yakındaysa. Herkes herkesin her dediğini tasdik ediyor. Ne söylense doğru oluyor, amcam ve ölüm hakkında.

Alçak sesler ve boş bakışlar dışında kimse üzüntü belirtisi göstermiyordu. Aynı anda hepsi birden aralıksız yiyip içiyordu. Aynı alçak sesle bana ve birbirlerine, hatta arkalarında, daha ötelerinde konuşan başkalarına laf yetiştiriyor, bir yandan da ağır ağır yiyip içiyorlardı. Acele yoktu. Yiyelim de gidelim diyen yoktu. Bazısı içerideki karısını bekliyordu ama karılarının da gidelim dediği yoktu. Herkes oturdukça oturuyor, yedikçe yiyor, dikildikçe dikiliyor, arada bir yarım dakikalık bir sessizliğin keyfini çıkarıp midesini dinledikten sonra yeniden konuşmaya başlıyor, ayağının dibine bıraktığı limonatasından son yudumunu alıyor. O sırada eskaza, evin kızlarından biri yine elinde tepsiyle servise çıktıysa ikram edileni alıyor, tekrar ye-

meye koyuluyor, yeni tabağı yemeye ondan on saniye önce koyulmuş yanındakine, yüzüne bakmadan, kendi kendine konuşur gibi, "Baklava güzel olmuş, kime açtırdılar acaba?" diye soruyor, yanındaki de onun suratına bakmadan ama ona sorulduğunu anlayıp cevap veriyor dolu ağzının içinden aynı ilgisiz sesle, "Evde kendileri açmışlardır," diyor, öbür adam susuyor, beni onları seyrederken görüyor, bana babalık yapıyor, "Sen almamışsın, sen de ye yeğenim, aç durma," diyor, ben de sesimdeki can sıkıntısını bastırmaya çalışarak, "Afiyet olsun, siz buyurun," diyorum. Yemekler bir fasıl bitiyor, yaka ceplerinden ya da pantolonların arka ceplerinden çıkan mendillere ağızlar silinirken çöken sessizliğin içinden küçük bir üzüntü ifadesi bırakılıyor, "Ya, koskoca Muvaffak Bey de gitti, kimin aklına gelirdi, fani dünya," deniyor. Köylüler, bilhassa yaşlı olanlar, belki biraz da dişsiz oldukları için az yiyip az konuşuyorlar, çokça boşluğa dalıp gidiyorlar, kimseyi konuşmaya zorlamıyorlar, sessizce bekliyorlar. Zaman geçtikçe ve kimsenin gitmediğini, herkesin inatla kalmaya devam ettiğini, üstlerine yeni gelenlerin eklendiğini gördükçe oradaki âdetin böyle olduğunu kabul etmek zorunda kaldım. Ben İstanbul'da ve Ankara'da geçen hayatımda başsağlığı ve geçmiş olsun türü ziyaretlerin mümkün mertebe kısa tutulduğu intibaını edinmiştim. Orada ise ziyaretçiler dayanabildikleri kadar, güçlerinin son damlasına kadar kalıyorlardı. İki saat sonra artık anlamıştım ki onlarda cenaze sahibini yalnız bırakmamak kadar, gidenin evini boş koymamak gibi de bir özel âdet vardı. En uzun kalan kendini merhuma ve acılı yakınlarına ve haneye karşı en çok vefayı göstermiş addediyordu. Bazıları ezan okunmaya yakın yatsı namazına camiye indiler, en yakındaki, hükümet konağının karşı köşesindeki Saray Camii'ne; ve namazlarını kılıp döndüler, üçerli beşerli gruplar halinde yokuştan ağır ağır çıkarak. Ve yeni tepsilerden yeni tabaklar, yeni bardaklar alıp yemeye devam ettiler, ki bunun da, bir ara gönülsüz, yüzü ekşi, şekeri

olduğundan yakınan bir ihtiyara, bir başka ihtiyarın, "Ye, ye, sevaptır, bu şekerden zarar gelmez," demesinden, bir nevi vazife sayıldığına karar verdim.

Kalabalığın bir etkisi var: İnsanı kendine benzetiyor. Bahçedeki erkek kalabalığı yatsı namazı sebebiyle dalgalanırken ben de kendimi elimde pilav ve köfte tabağıyla buldum. Bahçe duvarına oturmuş, ayran bardağını yanıma koymuş, yiyordum. Bitince bir tabak çerkeztavuğu, üstüne iki büyük dilim suböreği yedim. Allahşükür de o sırada gelip yanıma oturdu, bakmış mahzun mahzun oturuyorum, tatlı yesin de morali düzelsin demiş ve baklava getirmiş, dört tane de fıstıklı baklava yedim. Sonra zaten gerisi geldi. Lokantacı ahbaplarımızdan biri bir kazan kestaneli pilav, bir başkası da iki sini kuzu tandır göndermiş, enfes yemeklerdi, bol tereyağlı, iyi pişmiş, ikisini de hayatımda ilk defa yiyordum, herkesten çok yedim ve ölü evine bağlılığımı gösterdim. Kalabalıkta iyi yeniyor değil mi abi, dedi Allahşükür. Ağzım yemek doluydu. Tasdik dolu bir şeyler homurdandım.

Gece geç vakit havaya tatlı bir sıcaklık geldi. Yaz mevsiminde olduğumuzun ilk işareti. Allahşükür'e havadan sohbet etmek için bunu söylediğimde durup burnunu havaya dikti, baktı, eğer öyleyse ani sıcaklık burada yağmur habercisidir, dedi. Yağmur düşüncesi Gölevi'ne çıkamama, Akide'yi görememe ihtimalini aklıma getirdi ama sıcaklık ve beraberinde gelen balımsı bir çiçek kokusu ruh halime o kadar uygundu ki, varsın yağsın, dedim, ben yürüyerek de giderim Akide'ye yağmur çamur, kar kıyamet, dağ bayır demeden.

Küçük kahramanca düşüncem çok hoşuma gitti. Yağmur yağsın ve bunu Akide'ye göstereyim diye iç geçirdim.

O gece erkenden yatmak istiyordum. Hayalini kuracak bir aşkım, düşünecek bir geleceğim, verilecek belli kararlarım vardı. Yorgunluğa ek olarak zihin faaliyetimin gayet zengin olabileceği bir geceydi, uyku tutmasa bile yatakta bunalma-

yacağımdan emindim. Kim ne der, ne kadar ayıplar, oralı olmayacağıma iyice inandığım bir anda kalktım, Allahşükür'e bir şey söylemeden, helaya filan gidiyormuş gibi sakin, insanların arasından geçip eve gittim, üst kata çıktım. Yengem gelirse şöyle bir uzandıydım, kalkıyorum, derim diye kendime bir yalan hazırladım. Gelmezse de uyurum gider.

Üst katta, cumbanın önündeki sehpada sabahki fincanım bakılmamış falıyla bıraktığım gibi duruyordu. İstediği kadar durabilirdi. Yengemin dediği gibi, nasılsa yazılan yazılmıştı, hemen bilmesek de olurdu.

Fincanı görünce, çok yediğim aklıma geldi. Şurada sessizlik içinde oturup camdan gece ışıklarını seyrederek bir keyif kahvesi içeyim, midemi bastırayım, öyle yatayım, dedim. Yatakta ya da kapalı bir odada yalnız kalmakla açık geniş bir odada, koltukta adam gibi oturarak yalnız kalmak arasında fark vardır. Yatağa gitmekte kaçmaya yakın bir his varken koltuk keyif ve güven esinler. Merdivenden aşağıya hafifçe seslenebileceğimi düşünerek geri dönerken merdivenden hızla çıkan ayak sesleri geldi. Vay be, dedim, sanki aklımı okuyor bu yengem ta aşağılardan, bana hizmet ettiriyor. Birden karşımda Asiye'yi gördüm, şaşkınlık içinde kalakaldım. O gayet meşgul bir halde karşıma çıktığı halde benim ona bakışımda bir tuhaflık görmüş olmalı ki o da kalakaldı. Daha o gün bir güzel kıza âşık olmuş olmasam âşık oluyorum diyecektim ve olacaktım. Hatta belki olmalıydım, çünkü bu kız, daha önce sadece karanlıkta profilini ve endamını görünce, sesini işitince heyecandan titrediğim bu kız şimdi tüm varlığıyla karşımda, yakınımda dikilince, gözlerime bakınca beni heyecandan ayakta duramaz hale getirdi. Başka bir güzellikti bu. Sanki âşık bile olunamayacak, el sürmeye, değmeye, bakmaya bile kıyılamayacak kadar istisnai bir güzellik. On yedi, on sekiz yaşından fazla görünmüyordu ve hep o yaşta görünecekmiş gibi bir parlaklığı vardı; o yaşta doğmuş, hiç yaşamamış, hiç yıpranma-

mış gibi bir parlaklık, belki temizlik demem lazım. Akide'nin güzelliği ne ki! Akide'ye bakınca hoş, alımlı, cana yakın bir genç kız görmüş, kadınlık ateşiyle yanmaya hazır bir tutuşma beklentisi hissetmiştim. Bana gel, demişti Akide. Ama bu, Asiye! Asiye bana sadece, dur, diyordu. Hayatta yaşamıyordu, sanki bir aynanın içinde yaşıyordu. İnsan değil görüntüydü. İnsanlara ve insanca hareketlere ait değildi, erkeklere ve erkekçe şeylere hiç ait değildi. Yasak bir güzellikti.

Benim için değil bana bir şey söylemek için gelmişti. Benim için öyle koşarak gelmezdi. Söyleyemedi bakışlarım karşısında. Ben de hemen sonra bakışlarımdaki tuhaflığı görüp beni sapık filan zannedecek diye paniğe kapıldım. Bunu düşünebilince hemen arkasından amcam ve amcamın bu kızı kullanma fikri geldi ve yüzüm utanç içinde kızardı. Eğer amcam bu kıza dokunduysa, diye düşündüm, başına gelen her şeyi fazlasıyla hak etmiş olur. Ama kız zarar görmüş ya da görebilirmiş gibi durmuyordu. O an Akide de aklıma geldi ve Akide'nin geceleyin üstünde düşünmek için aklıma not etmiş olduğum bir halini, omuzlarının arada bir öne doğru hafifçe kımıldayışını, kımıldarken kamburunun çıkar gibi oluşunu hatırladım ve şimdi Asiye'nin el sürülmezliğini görünce birdenbire Akide'nin zarar görmüş, korkutulmuş bir kız olabileceği hissine kapıldım ve telaşla bu hissi içimden atmaya çalıştım.

– Asiye? dedim.

Sesim ağlayan bir kız çocuğunun sesi gibi çıktı, sondaki e uzayarak. Asiye hiç soruya ihtiyacı varmış gibi durmuyordu. Benimle ilgili ne düşünüyorsa çoktan düşünüp bitirmiş, kendini bana hazırlamıştı. Akide'yle karşılaşınca olduğu gibi değildi. Akide'de bir şey olmuştu. Bunda olmuyordu. Belki ilk yüz yüze gelmemizin yaratmış olabileceği küçük bir gerginliğin işareti olarak gözkapakları kıpırtısızdı.

– Annem insin dedi, dedi.

Annem. Yengeme anne mi diyor? diye düşündüm. Acaba sa-

tın alınmış değil de o da benim gibi gayrimeşru yoldan mı doğurulmuş, aile içindeki şaşkın hamlelerden birinin sonucu olarak? O da başka bir kardeşim mi? Ya da yeğenim?

– Misafir geldi.

Anladım mı, inmeyi kabul ettim mi, anlamak ister gibi baktı. Anladım, iniyorum, der gibi baktım. O indi, hiç de gelişini hatırlatmayan bir yavaşlıkla, sanki yüzü hâlâ bana dönük, geri geri yürüyerek, zamanı geri sarar gibi. Benden gözlerini alamadığını düşünmeyi çok isterdim ama sonunda aldı, arkasını dönüp hızlanarak basamaklarda kayboldu.

Üst katta küçük taş lavabolu küçük bir hela vardı, arka odalara giden koridorda. Aşağıya inmeden yüzümü yıkama, serinleme ihtiyacı duydum. Pirinç musluktan akan zayıf suyu defalarca yüzüme, enseme vurdum, yetmedi, başımı suyun altına soktum Asiye'yi kafamdan söküp atmak için. Akide bana yeterdi, yetmeliydi. Akide kadındı. Onunla en fazla hata yapılırdı. Asiye insan değildi. Onunla ancak cehennemde yanılırdı.

10

Aşağıda misafir filan görünmüyordu, zaten olanların dışında. Odanın kapısından baktım, yengem son gördüğüm şekilde oturuyordu. Beni gördüğü halde başını çevirip bakmadı. Asiye de bir anda ortadan yok olmuştu. Havaya ağır, bayat bir yorgunluk kokusu çökmüştü. İkinci odadan birkaç kadın çıkmış gitmeye hazırlanıyorlardı. Onları görünce yengemin odasında da birkaç kadın kıpırdandı, öğlenden beri oturmaktan ve yemekten iyice ağırlaşmış kalçalarını sedirden sökmeye çalıştılar.

Bahçeye çıktım.

Uzun boyuyla Allahşükür'ü bahçe kapısının orada ufak bir hareketlilik içinde, birilerini karşılamaya çalışırken gördüm.

Misafirler onlar olmalıydı. Önemli kişiler olmalıydılar. Galiba çıkanlarla karşılaşmışlar, çıksınlar da girelim diye bekliyorlardı. Birkaç erkek ve bir kadın. Taşlıktan merdivene doğru birkaç adım attım, merdiven başında durup bekledim. Nedense içimden kimseyi karşılıyormuş gibi görünmek gelmedi. Neşem de yoktu o sırada, Asiye'yi gördükten sonra. Neticede yorgun, acılı bir adamdım ve öyle davrandım.

Misafirler Allahşükür'ün teşrifatçılığında bana doğru geldiler, adımın ağızlarında dolaştığını duydum, galiba kadın beni tanımıyordu, ona söylediler, bu o işte, der gibi. Hepsinin gözleri bendeydi ve mutfaktan gelen dolu ışığın içinde, kımıltısız, ilgisiz durduğum için nedense kendimi beğendim. Kendi içimde nadiren hissettiğim bir dışarıya kapalılık, biraz da bir kibir hali vardı üstümde. Bunu bilerek yaptığımı sanmıyorum. Onlar esinlemiş olmalı. Duyguya duygu. Dikkatli davranılması gereken biri olduğumu düşündüklerini hissettim bana yaklaştıkça yavaşlamalarından. Kımıldamadım. Yalnız, ışığa girip de yüzleri netleşince arkadaki iki adamın bizim Ankaralılar, Kürşat ve Reşat olduğunu çıkardım, onların önündeki başı hafif yana ve yere dönük adamı ve onun önündeki kadını ilk kez görüyordum: Adamı daha önce gördüysem de dikkat etmemiş olmalıydım ama kadını görmediğim kesindi, hem kadınları unutmama eğilimim yüzünden, hem de kadın bir kez görülünce unutulmayacak kadar gösterişli, dik yürüyüşlü, ciddi ve hâkim ama yumuşak bakışlı bir kadın olduğu için. O sırada yapmakta olduğu şeyden başka bir şey düşünmüyordu, yani ölümden, amcamdan, yengemden başka. İlk defa samimiyetle üzgün birine rastladığımı düşünürsek hem amcamın sevilmeyen bir adam hem de yengemin aslında çok yalnız bir kadın olduğu anlaşılıyordu. Kadının üzerinde önü açık, siyah ince bir pardösü, omzunun iki yanında sarkan, uçları bağlanmamış siyah bir eşarp vardı. Başı açık, hızlı, kararlı yürüyordu.

Merdivene yaklaştıkları zaman Allahşükür yana çekilip kendini kaybettirdi. Onların arkasından bana bir şey anlatmaya çalışan bir yüzle suskunca baktı. Kadın taş basamakları gürültü yaptığına aldırmadan bana bakarak hızlı hızlı çıktı.

– Merhaba yavrum, demek sen Bahtiyar Abi'nin oğlusun, dedi kadın. Hemen önümde durdu, bana yakından baktı, elini sırtıma atıp beni kendine çekti ve duygulu bir aceleyle kucakladı. Ben Nimet Halanım, babanla teyze çocuklarıyız, ah bilsen ne kadar yakınız aslında, ne iyi yaptın da geldin, diye devam etti hızlı hızlı, sana ne çok ihtiyaç vardı. Ah zavallı hemşirem.

Sonra benden karşılık beklemeden yanağımı akrabaca okşayıp yanımdan geçti, başörtüsünü başına çekip eve girdi.

Arkasındaki adam iki adım ilerimde dikilmiş, dik dik bana bakıyordu o kadar ilgiyi hak eden biri miyim, anlamaya çalışır, beni ölçer biçer gibi. Orta boylu, ince yüzlü, mavi gözlü –belki o yüzden bakışları fazlaca dikkat çeken ve rahatsız eden– bir adamdı. Zaten daha gelişini görürken adamı sevmemek için mimlemiştim, şimdi tiksindim de. İki adım uzağımda kaldı, elini uzatmadı, ben de uzatmadım. Garip bir an oldu, o mu benden bekledi, ben mi ondan, anlayamadım ve anlamak da istemedim, yoksa o yaşımda, gerçi görmüşsünüzdür, şimdiki gençlerle karşılaştırıldığında yaşımdan çok büyük duruyorum burada, ama bizim devrimizde insan o yaşta gayet yetişkin biri olurdu, olmuş olurdu yani, belki okullarda hocalardan dayak yiyerek, evde anne babadan dayak yiyerek, her tatilde yanına çırak verildiği esnaftan dayak yiyerek, askerde komutandan dayak yiyerek büyüdüğü için, ama yine de kimseye poz yapmak, maksatlı surat ifadeleri takınmak gibi şeyleri henüz bilmiyordum. Ne olduysa kendiliğinden oldu.

– Başın sağ olsun, dedi adam sadece, çok soğuk, hatta hakir gören ve kısa kesen bir sesle.

Bir kez başımı sallayıp gözlerine bakmakla yetindim. He-

men arkasından Kürşat'la Reşat yaklaşınca onlara elimi uzattım, hoş geldiniz, dedim. Onlar normal insanlardı. O an onlarla karşılaştırınca benimle alıp veremedikleri yok, olmayacak, ondan böyleler diye düşündüm, hemen arkasından öbür adamın –ki besbelli kadının kocasıydı, kendini ondan fazla ayırmamaya çalıştığına göre– benimle bir alışverişi olabileceği aklıma geldi: O yüzden üzerimde duruyordu ama iyi bir intiba bırakmayı, iyi bir başlangıç yapmayı bile düşünemeyecek kadar ahmaktı. Hayatta işi ne olursa olsun, işini kolay yürütmek isteyen biri hele de durduk yerde kimsenin antipatisini kazanmamalıdır. Kazanmak, çıkarını bilmemektir. İçimden, hızla, o adamı can düşmanım ilan ettim. Sen görürsün ulan gününü, dedim, bana bir işin düşsün sıkıysa, bir karşıma çık sen kazaen, sana selam bile verirsem şerefsizim.

Ben de, hayatta, zaten belliymiş, bütün olgunluğuma rağmen çıkarını bilen bir adam değilmişim. Bakışmış, hal tavırmış, önemsiz şeylere kafayı takarak durduk yerde birini düşman ilan etmek çıkarını bilmemektir.

O da –adı Rıza, biraz sonra öğrenecektik–, ben de, hayatta kaybetmeye mahkûm kişiler olduğumuzu böylece ortaya koyduk. Zamanı gelince de zaten kolaycacık kaybettik. Hem birbirimize karşı, hem başkalarına karşı. O ayrıca hayatını da kaybetti ama herhalde bunun farkında değildir, çünkü anında öldüğünü söylediler, ölüm geliyor bile diyemeden, dediyse de işitilmeden. Bardağa dudaklarını uzatmış, kaynar çayı üflüyormuş. Gelip ensesine bir tane sıkmışlar. Kafası kopmaktan beter olmuş.

45'likten de büyük bir mermiymiş, dedi Nur, hiç duymadığım bir çap Mesut Bey, Ankara'ya gönderip baktırmışlar da öyle öğrenmişler, 44'lük dediler, 45'likten nasıl büyük oluyorsa. Adamda çene, boyun moyun ne varsa gitmiş, suratının üst yarısı göğsüne inmiş, öyle bir hasar. Adamı sanki öldürmek değil yok etmek istemişler.

– İyi yapmışlar, dedim, hatta az bile yapmışlar.

Başka bir şey demedim. Nur'a da meseleyi kapatmasını tembih ettim. 44'lüğün ne olduğunu ben biliyordum. 44'lük Magnum, hiç görmemiştim ama Genelkurmay'daki NATO subaylarından duymuştum, yeni çıkmış, yanında 45'liği bir hayli üzgün bırakacak bir mermiydi. Kim kullanır, kim bulup kullanabilir, derseniz, hele de o devirde, hele de Allah'ın dağında bir kasabada, orasını sormayın derim.

Şimdi, elli sene sonra o adamcağız için üzgünüm tabii. Değmezmiş, yengemin dediği gibi. İnsan değmeyeceğini bizim yaşımıza gelince anlıyor.

* * *

– Buyurun, dedim, içeri buyurun. Yengem içeride.

– Evet, hanımefendiyi bir görelim, dedi Kürşat, daha yaşlı, daha patron duruşlu olan. Zaten fazla oturmayız.

Hepsi beraber kadının arkasından gittiler; bana, gelmiyor musun? diyen kısa bir bakış atıp. Birkaç saniye bekledim. Gitmeyecektim. İçimden gelmiyordu. Allahşükür aşağıdan bana bakıyordu. Yüzü merak doluydu. Adamlar hakkında konuşmak isteyeceğini anladım. Belki ona göre çok büyük adamlardı ve onları karşılamış, geçirmiş olmak onu heyecanlandırmıştı.

– Ben buradayım abi, dedi alçak sesle. Sesi titriyordu.

– Ben de buradayım, dedim ne demek istediğini anlamadan.

– Senin içeri gitmen lazım, dedi.

– Acelesi yok, dedim. Yanına indim. Kim bu adam?

Kimi kastettiğimi anladı. Rıza Bey hısımımızmış, Fatsa'da fındık fabrikası varmış. Fındığın toprakta yetiştiğini sanırdım, demek ki fabrikası da oluyormuş. Fındık fabrikasının önemli bir şey olup olmadığını sordum. Çok önemli bir şey olduğunu öğrendim, hatta en önemli şey, çok para kazandıran şey olduğunu, adamın da vilayetteki en büyük fabrikanın sa-

hibi olduğunu. Asabım bozuldu.

– Yani bu adam amcamdan daha mı zengin? dedim. O yüzden mi bizi adam yerine koymuyor?

Allahşükür'ün heyecanlı sesinden yeni bilgi alamadan arkamdan Asiye'nin sesi geldi.

– Mesut Abi, annem sizi bekliyor.

Döndüm. Onu duyduğuma ve itaat edeceğime emin oldu, yüzünden anladım, başka herhangi bir cevap beklemeden döndü ve bir anda mutfak köşesinin arkasında kayboldu. Ya o zamanı kendi hızında idare ediyordu ya da ben onu görünce zamanı değişik şekilde yaşıyordum, birkaç saniyeliğine zamanın dışına düşer gibi.

Asiye ne derse yapmaya o zaman başladım. Yengem ya da vazifelerim çağırdığı için değil, Asiye söylediği için dönüp ben de eve girdim. Misafirleri üst kata almışlar, arkalarından üst kata çıktım. Hıçkıran bir kadın sesi duydum, ve ağlasın diye diğerlerinin fonda yarattığı saygılı sessizliği. Ağlayan yengem değildi. Kadın ağlıyordu, Nimet Hanım. Yengemle sedirde diz dize oturmuşlar, el ele tutuşmuşlar, keder paylaşıyorlardı. Nimet Hanım'ın öbür eli, mendilli, yumruk olup burnuna yapışmış, hıçkırıkları bitirmeye çalışıyordu. Üç adam da holün ortasındaki koltuklara oturmuşlar, iki kadının kederine, bir kadının ağlayışına sessizce saygı gösteriyorlardı.

Yengem beni görünce elini uzattı. Gel yavrum, diye mırıldandı. Gittim, havadaki elini tuttum. Beni kendine çekip yanağını elimin üstüne koydu, gözlerini yumup birkaç saniye kendini dinledi. Utandım. Adamlar bana bakıyordu. Yengeme istisnai bir saygı duyduklarını fark ettim. O adam bile, Rıza, yengeme kaşlarının altından ışıltılı, dikkatli gözlerle bakıyordu ve bir şeyler de düşünüyordu çenesindeki kasların oynayışına bakılırsa.

Bir süre Nimet Hanım'ın aramıza dönmesini bekledik. O da artık yeter herhalde dedi ve son bir burnunu çekip başını

kaldırdı. Ah zavallı hemşirem, dedi yengeme bakarak. Yengem hiç zavallı görünmüyordu. Kadının elini bir kez sıktı ve duygu alışverişi tamamlanmış gibi oldu. Kadın zayıf bir sesle konuşmaya başladı ve geç kalışının pişmanlık dolu hikâyesini anlattı. Dinledik mecburen. Sanki kocası ölen oydu, öyle ıstıraplı bir tutkuyla anlattı kimsenin müdahale etmediği uzun gecikme hikâyesini. Anlattıkları kimseyi ilgilendiriyor mu diye dönüp bakmıyordu ama yalandan konuşuyor da değildi. Kadın hisliydi cidden. Yengemle olan yakınlığının gerçek, derin bir yakınlık olduğunu anladım. Haberi aldığında İstanbul'daymış. Hatta aslında haberi de almamış, çünkü haber ona verilememiş, çünkü kimse vermeye cesaret edememiş. Rıza onu almaya İstanbul'a gelmiş de dönüşte, yola çıktıkları zaman bir anormallik olduğunu anlamış; Rıza'yı, söyle kötü bir şey mi oldu, oğlandan haber mi aldın? diye sıkıştıra sıkıştıra sonunda Bolu Dağı'na geldikleri sıra ancak söyletebilmiş. Aklı hep oğlana gidiyormuş, Abdosuna, aylardır herkes her an ona Abdo'yla ilgili acı haberi en nihayet verecek sanarak yaşıyormuş. Kötü haberin amcamla ilgili olduğunu duyunca da bu sefer vicdan azabı çekmiş, kendini hiç affetmeyecekmiş başka sevdiklerinin de başına kötü şeyler gelebileceğini düşünemediği için. Öyle bir günde yengemin yanında, hatta yakınında bile olamamak onu kahretmiş. Giderek dinlenmez olduğunu fark etmeden epey bir şey daha anlattı, aslında cenazeye katılmak yerine İstanbul'a onu almaya geldiği için Rıza'yı da hiç affetmeyecekmiş ama affetmiş, çünkü Rıza haberi alınca Ünye'ye gelip yengemi gördüğünü ve İstanbul'a gelip onu, Nimet Hanım'ı alıp yengeme getirmesinin cenazeye katılmasından daha önemli olduğuna karar verdiğini söylemiş. Ama lüzum da yokmuş esasen, çünkü otobüse atlar gelirmiş o, ne olacakmış ki, herkes otobüse biniyormuş artık, gerçi o hiç binmemiş ama böyle durumda binermiş. Yengem onu teselli etmeye çalışır gibi yaptı, küçük bir iki okşayışla.

Kadın hemen teselli edilmek istemiyordu, ağlaması bitmişti ama içindeki üzüntü hâlâ ifade edilmek istiyordu. Kızlar ikram tepsileriyle gelince herkes biraz nefes aldı. Yengem kısa sessizliği iyi değerlendirdi ve konuyu değiştirdi.

– İşte oğlumuz bu, dedi Nimet Hanım'a.

– Ya, dedi Nimet Hanım, maşallah, aşağıda tanıştık. Nasıl sevindim görünce. Ne kadar şanslısın yine de, evlat sahibi olduğun için.

– Eksik olma, dedi yengem. Evlatlar hepimizin evladı. Hayat böyle işte. Bir ölüm bazen bir kavuşma getiriyor.

Yengemin ağırbaşlılığı yine odaya hâkim oldu. Adamlar baklava çiğneme hızını yavaşlattılar. Yengem iki Ankaralıya döndü.

– Her ikinize de minnettarım, dedi, bizi kavuşturduğunuz için. Bir yaramız olsun kapandı.

Beni bulan adamlar. Teşekkürü önemsemiyorlar. Suratlarına kolay yerleşen sabit mimikleri var, onların hemen gelip yerleşeceğini biliyorlar. Sadece akıllarıyla yaşayan adamlar. Ricanız emirdir ne demek türü küçük bir itirazla konuyu geçiştirmeye çalıştılar. Teşekkür almaya alışkındılar. Bana yorgun gözlerle baktılar, gözlerimde bulunmuş olmanın sevincini göremeyince daha da yorgun baktılar ama ortadaki hüzünlü mutluluğu paylaşıyormuş gibi gülümsemeyi de ihmal etmediler. Adamlar diplomattı, evet.

– Beyefendiler esasen dün gidiyorlardı abla, dedi Rıza, yengeme. Ama seni bir kez daha görmek istediler.

– Evet, diye hemen sözü devraldı Kürşat, Rıza'ya o görmeden çok kısa, hatta tam Rıza'ya ulaşmayan, çok kontrollü ve nedense çok dikkatimi çeken, bana adamın her ne iş yapıyorsa çok profesyonelce yaptığını düşündürten bir hoşnutsuzluk bakışı atıp. O bakışı sadece ben gördüm ve yengem gördü. Seyahatimizi uzattık, çünkü hazır buradayken Mesut Beyefendi kardeşimizi daha yakından tanımayı arzu ettik.

– Eksik olmayın, dedi yengem, zerafetinizle her zaman bizi ihya ettiniz.

O an yengemin yüzünden hızlı, çok hızlı bir gölge geçti. O gölgeyi de sadece ben ve Kürşat gördük. Bu kadar nezaketin arasında hiç de rahat olmayan bir şey kıpırdanıyordu. Tedirgin oldum. Herkesin her hareketine, her sözüne dikkat kesildim. Reşat henüz konuşmamıştı, o Kürşat'tan daha gençti, otuz, otuz iki yaşlarında gibi, Kürşat herhalde kırkında vardı ama o da Reşat kadar genç, diri duruyordu.

Kürşat şimdi bana bakıyordu. Sözlerini bitirdiğini anladım.

– Teşekkür ederim, dedim. Mütehassis oldum. Tarafınızdan tanınmak büyük bir şeref.

Güzel cevap vermiştim. Bakışlar öyle söylüyordu. Devam ettim:

– Ben ve ailem için yaptıklarınız bizim için hem bir minnettarlık, hem de bir gurur vesilesi.

Gurur kelimesi fazla kaçmıştı, hemen hissettim, ama teslim olmaya ya da kıvırtmaya niyetim yoktu, lafı uzatmamın da beklenmediğini bildiğim halde kısa bir nefes alarak yumuşak bir sesle devam ettim:

– Rahmetli amcamı tanıyamadım, ama geride sizin gibi fedakâr dostlar bıraktığını görünce yaşadığı hayatla gurur duyduğumu bilhassa ifade etmek istedim.

Memnun nefeslerle dolu bir sessizlik odayı kapladı. Rıza bile bir an bana insanca baktı – ben ona da, ötekilere de bakmadım, çünkü o an hiç kimseye bakmamam, gözlerimi boşluğa dikmem gerektiğini biliyordum, çünkü yaşadığım ani duygu yoğunluğu elimde olmadan olmuş ve duygularımı herkesin önünde açık etmekten utanmışım intibaı vermek zorundaydım. Öbür türlü, yani adamların gözlerinin içine baka baka söylemek, hele de Kürşat gibi tecrübeli ve herhalde şimdiye kadar insan sarrafı olmuş bir adamın nezdinde itibar görmez-

di. Galiba karımı yalnız bırakmayacağım diye çok fazla tiyatro temsili ve prova seyretmiş, hatta evde prova yaparken onunla aynı sahneyi paylaşmış, elimde tekst, karşısındaki adamın repliklerini okumuş olmak bana rol yapmayı az da olsa öğretmişti. Kendimi biraz zorlarsam ağlayabileceğimi bile hissettim. Ama o kadarına ihtiyaç yoktu, kimse amcamın arkasından gözyaşı dökmemi beklemiyordu, ve hemen sonraki an gözlerimi boşluktan çekip iki adama baktım, kısaca, önce Kürşat'a, sonra Reşat'a.

– O gurur bize aittir, dedi Kürşat yavaşça, saygılı bir sesle, gözlerini benden yengeme, sonra yine bana çevirerek. Gerçek bir beyefendi ve bulunmaz bir ağabeydi.

– Ağabeydi hakikaten, dedi Rıza. Yeri dolmayacak bir aile büyüğüydü.

Rıza'nın sözleri en az karısının hoşuna gitti.

– Sus sen, dedi yine ağlayacak gibi olup, niye cenazeye gelmedin o zaman? Seninki nankörlük değil de ne? Adamcağızın senden yakını mı vardı? Koskoca Muvaffak Bey'in cenazesini amelenin eline bıraktın. Atladın arabaya seyahate çıktın.

Rıza cevap vermesi gerekmediğini bilen birinin rahatlığıyla baktı karısına, cevap vermiş gibi görünmek için de dudaklarını anlayışla büktü. Kadın, şımarıklığına alışılmış, idare edilmesi gerektiği kabul edilmiş, katlanılan bir kadına benziyordu. Rıza'mn durumunun biraz benimkine benzediğini düşündüm: alttan alan kocalar. Belki ilk düşmanlığımız olmasa onunla benzer bir kaderi paylaşıyor olmak bizi arkadaş yapmaya yeterdi. Benim durumum ortadaydı, kim bilir onun nasıl bir ezikliği vardı, o kadar zengin adamın – belki başka kadınlarla ilişkisi vardı, karısı da durumdan haberdardı. Nimet Hanım güzel bir kadın değildi. Genç de değildi. Adamı anlıyordum. Ankara'dan, hükümet çevrelerinden cemiyet hayatına, hatta gazetelere kadar taşmış dedikodulardan zaten alışkındım hayatlarında başka kadınlar olan evli erkeklere. Karım bi-

le o başka kadınlardan biri olmaya hazırdı, biliyordum, benden bile saklamıyordu, hariciye vekilinin hayatındaki kadın olmak şartıyla. Adamın nikâhında göğüsleri yeni belirmeye başlamış bir genç kız olarak hazır bulunmuş, adamı Atatürk'ün yanında upuzun boyu, erkekçe ciddiyeti, delikanlıca enerjisi, feminen bakışları, belinin üstünden öne doğru eğilişindeki zerafeti ve enfes yüz hatlarıyla görünce daha o yaşında ona âşık olmuştu. O gün bugün de âşıktı, platonik bir aşkla da olsa, sonradan şakaya vurulan bir aşkla da olsa. Yıllar sonra karım ilk kocasından ayrıldığında bir davette karşılaşmışlar, sohbet etmişler, karım onun gözlerinde derin bir aşk ihtiyacı hissetmiş, heyecanlanmış, ama evli bir erkekle olmayı, metres olarak anılmayı kendine yakıştıramadığı için adamdan uzak durmaya çalışmıştı – sonradan tabii çok pişman olmuştu, evli mevli, adam başka bir kadınla karıkoca hayatı yaşamaya başlayıp da kadını kimseden saklamaya kalkmayınca. Etraflarında kimsenin kadına metres gözüyle bakmadığını, adamın sevgilisine sahip çıkışında muazzam bir asalet olduğunu içi giderek görmüştü. Sonra zaten, mecburen, arkadaş olmuşlardı, karımın içinde bir ukde olarak kaldıysa da. Ama bilsem ortada bir bayağılık olmayacağını, ne yapar yapar Fatin Bey'i kendime âşık ederdim, demişti. Ben, tabii, buruk bir gülümsemeyle susmuştum karımdan bunları dinlerken, bana kocasıymışım gibi değil anlayışlı bir arkadaşı, sırdaşıymışım gibi davrandığı o utanç verici anda karıma karşı derin bir tiksinti duyarak ama bir şey yapamayarak. Susmak zorunda kalmak nedir, bilirim. Aşkın insanları ileri yaşlarda bile nasıl kıskıvrak yakalayıp aklını, hafızasını, muhayyilesini, bazen vicdanını esir aldığını da bilirim. Elde olmayan şeyler var, silinmesi imkânsız hisler. Bunları karımla öğrendim, ondan daha fazla soğumamak, kendimi daha fazla hor görmemek için çabalarken. Belki benimle sadece genç olduğum için değil ona Fatin Bey'in gençliğini hatırlattığım için evlendi. Kim bilir. Bugün, bu yaşımda, karımın o umutsuz

buluğ çağı aşkını onun adına hüzünlenerek hatırlıyorum. Hayatı boyunca hep içten içe bedbaht oldu, dört evliliğe, iki çocuğa, şöhrete ve ihtişamlı bir hayata rağmen. Şimdi o aşkını bana anlatmış olmasından gurur duyuyorum, ve bütün kocaları ve hatta arkadaşları ve sırdaşları arasında sadece bana anlattığını da biliyorum. Hayatın adil davrandığı bir kadın veya erkeğe henüz rastlamadım. İstediğini almak kalbin kaderi değil.

– Yerinin doldurulması Muvaffak Abinin umurunda değildi, dedi yengem, gözleri yere doğru dalarak. Rıza'ya söylüyor olması gerekiyordu ama sesinin tonundan diğer iki adama söylediğini anladım. Onlar da anladılar, çünkü birden dikkat kesildiler, Rıza da öyle.

Nimet Hanım kendini tutamadı, ölümden olduğu kadar hayattan bahsetmeyi de seviyordu.

– Ama Mesut'un akıllı uslu bir genç olduğu çok belli, dedi. Çok belli, iyi yetişmiş bir genç olduğu. Muvaffak Abi'nin gözünün arkada kalmayacağına eminim. Üstelik çok da benziyor Muvaffak Abi'ye. Aynı Muvaffak Abi. Değil mi Rıza?

– Öyle hakikaten, dedi Rıza. Aynı.

– Sadece gözleri biraz farklı. Gözleri, nasıl desem, daha ziyade bakışları. Babası gibi bakıyor Mesut. İri iri.

Kadın az yana eğilmiş, yengemin üstünden ilgiyle bana bakıyordu. Yengem de dönüp bana baktı, daha önce görmediği bir şey olmadığını gördü, tekrar önüne döndü.

– Amcası gözlerini saklardı, dedi yavaşça. O yüzden kimse ne düşündüğünü anlamazdı. Bazen ben de anlamazdım.

Derin bir sessizlik oldu. Nimet Hanım bile devamı gelecek mi diye durup gözlerini benim gibi iri iri açarak merakla bekledi.

– Hiçbir şeye gözü arkada kalabilirmiş gibi baktığını görmedim, diye sözlerini toparladı yengem.

Sonra dikleşti. Nimet Hanım'a döndü.

– Biz biraz aşağıya inelim. Beyler burada otururlar, konuşacakları vardır.

Beylere baktı. Hepsinin yüzünde saygılı bir evet vardı. Ben de bir an elimde olmadan o beylerden biri olup olmadığımı düşündüm. Bahçeye kaçabilsem iyiydi ama, evet, onlardandım. Yoksa üçü ne konuşacaktı. Yengem ayağa kalktı, elini Nimet Hanım'a uzattı. Ama bakışlarından, hareketindeki belli belirsiz kararsızlıktan anladığıma göre aklı bendeydi; beni adamlarla yalnız bırakmak zorunda olduğu için canı sıkılıyordu sanki ve yalnız kaldığımda işime yarayabilecek bir şey söyleme ihtiyacı duyuyordu.

– İşe gelince, Mesut bakıyor. Devam etmeye değer bir şey görürse devam eder, yoksa mecbur olmadığını biliyor. Kendisi karar verecek.

Nimet Hanım'ın ona uzanmış bekleyen elini tuttu.

– Hadi bacım, inelim, aşağıdaki misafirlere ayıp olmasın.

El ele, kendilerini bizden kırılganlıklarıyla ayırmak ister gibi biraz da birbirlerine yaslanarak, indiler.

Biz, ayağa kalkmış beyler, konuşacak şeylerimizi konuşmak için oturduk. Bir süre yengemin arkada bıraktığı derin sessizliği dinledik. O an herkesin aklında o vardı, sözlerindeki, hareketlerindeki ağırlığı tadıyorlardı.

– Hanımefendiyi geçen günden çok daha iyi gördüm, dedi Reşat alçak sesle.

– Ya, evet, diye mırıldandı Kürşat. Hayırlı bir iş yaptık inşallah.

Sonra bana baktı. Sanki yüzümde cevap bulmaya çalışıyordu, seni bulmakla hayırlı bir iş mi yaptık acaba? Yoksa başımıza dert mi aldık? Öbür ikisinin de bakışları üstümde toplandı. Heyet karşısına çıkmış gibi oldum. Kendime güç vermeye çalıştım. Yengemin bana güvendiğini ve güvenini herkese gösterdiğini düşündüm. Yetmedi. Sığınabileceğim sonraki şey ev sahipliğiydi. Hemen ev sahipliğine giriştim. Birer kahve alıp almayacaklarını sordum, çay? Soğuk bir şey? Birer küçük likör? Rakı?

– Yok artık, rakıyı başka zaman içeriz, dedi Reşat gülümseyerek, bir dahaki gelişimizde, balıkla. Rıza Bey bizi Perşembe yolunda bir yere götürdü, yine oraya gideriz, değil mi Rıza Bey?

Reşat'ın gülümsemesi biraz moral oldu. O en zararsızları, en rahatları görünüyordu. Kürşat fazla ağırbaşlı ve biraz korkutucu, Rıza ise şımarık görünmek istese de sadece iğrençti.

– Tabii tabii, dedi Rıza, hele şu zor günler bir geçsin, bir dahaki gelişinize inşallah herkes rahatlamış olur...

Sözünü kestim ve adamı kızdırabildiğimi düşünmek cesaretimi artırdı.

– Şu yas havası da geçmiş olur, dedim. Belli ki daha bir süre buralardan ayrılamayacağım. Mağaza dolup taşıyor...

Bu sefer Rıza benim sözümü kesti:

– Mağazayı mı açtın? dedi şaşırarak.

O an Rıza'ya sen diye hitap etmeye karar verdim.

– Tabii ki açtım, dedim. Ticarethane kapanmaz. Sence kapanır mı? İşin hayata saygısızlık, ölüme hürmetsizlik olduğu nerede görülmüş?

Hayatta, demek ki, bazen düşünmeden hareket etmek iyi sonuçlar, hiç olmazsa dikkat çekici sonuçlar veriyor. Cenazeden sonra sırf mecburiyetten, biraz da meraktan ötürü mağazayı açtırmış ve şimdi bunu savunuyor olmam Ankaralı iki adamı etkilemişti. Bana bakışlarındaki merak sanki ısınmış, soğuk bir merak olmaktan daha ılık bir merak olmaya dönüşmüştü. Rıza ise şimdi bana daha karanlık bir yüzle bakıyordu. İşe bakışım konusunda o ve diğer ikisi aynı beklenti içinde değillerdi. Belki Rıza akraba olması hasebiyle âdetlere daha önem veriyordur, ondandır diye düşündüm aklıma daha kötü bir fikir gelmediği için.

Sonra, sessizliğin benim için muhafaza edildiğini sanıp biraz ileri gittim:

– Daha gelir gelmez hissettim, millette işler ne olacak telaşı vardı. Herkes bana, kalacak mısın? diye sorup duruyordu.

Merak ettim o yüzden. Yengem de işe bakmamı söyleyince ben de gidip dört elle sarıldım.

Onlar da merak ettiler. Önce bakışlarıyla sordular, sonra Reşat dayanamadı, sözlü olarak da sordu:

– E peki ne gördünüz?

İşte espriyi patlatma zamanı! Mecliste en imrenilen kişi en beklenmedik anda espriyi patlatan kişidir. Karımla katıldığım ve susup milleti dinleyerek geçirdiğim davetlerde öğrendiğim bir şey.

– Alacak! dedim yüksek sesle.

Sıkıntıyla güldüler, ellerinde olmadan. Öyle bir akşamda onları güldürmeye cüret ettiğim için bana kızdılar, ama güldürebildiğim için de imrendiler. Ciddileştim.

– Kıyamet gibi alacak, diye devam ettim. Çoğu teminatsız. Riskli alacak yani.

Sanki bana riskli mi risksiz mi diye soran vardı! Kendimi fazla açık etmiştim. Biraz belirsiz bir adam olarak kalmak faydalı olurmuş. Tecrübe işte. İnsan böyle böyle öğreniyor. Yetmedi, kendimi açık etmeye devam ettim, bana alacakları tahsil etmeyi düşünüyor musunuz diye soran varmış gibi.

– Tahsil edeceğiz tabii, neticede. Bırakamayız, çünkü bir kere bırakırsak millet yine bırakacağımızı düşünür. Ondan sonra toparlayamayız.

– Öyle, diye mırıldandı Reşat, hafif düşünceli bir sesle. Ama bu sistem güven üzerine kurulu. Güveni idame ettirmek iki taraf için de mühim.

– Çok mühim hem de, diye uzak bir sesle ekledi Kürşat.

Burada bana bir mesaj olduğunu, neyse ki anladım. İçimdeki korkak o an işe yaradı. Usulca sindim, içimden.

– Elbette, dedim. Yoksa sistem biter.

– Bitince de münasebetler bozulur, kimse kimsenin kapısını çalamaz hale gelir, dedi Reşat. Sadece ticaret değil siyaset de şehrin küçücük nüfusu içine saplanır kalır.

Manalı bir söz söylediği belliydi. Siyaset. Dikkatli olmaya çalışmaktan yorulmuştum. Benim hızlı olduğum konular değildi bu konuştuklarımız. Yalnız, şimdi daha iyi anlıyordum, bu adamlar şehre gelirken konuştuğum gazeteci ya da bahçede konuştuğum eş dost ahbap gibi sıradan insanlar değillerdi, bunlar maksatlı insanlardı. Bende bir şey arıyorlardı. Ve, haklarını teslim etmeliyim, bulmayı çok istiyorlardı, yoksa herhalde işleri karışacak, canları sıkılacaktı. İçimden, yahu benden ne istiyorsanız söyleyin, ne yapmam gerekiyorsa yapayım, demek; açık konuşmak geldi ama maalesef işler böyle de yürümüyor. Yine de halimden galiba biraz açık konuşulmaya ihtiyacım olduğunu anladılar.

– Yakında seçimler olacak, dedi Kürşat. Sırf konuşmasının sebep olabileceği gerginliği azaltmak, beni rahatlatmak için limonatasına uzandı, bir kısa yudum aldı.

– Seçimler mi? dedim. O nasıl olacak? Parti filan kalmadı ki?

– E işte. Kurulacak. Askeriye hep başta kalacak değil. Yeniden demokrasiye dönülecek.

– Bunu nereden biliyorsunuz? dedim, saf saf. Ve tabii alabildiğim tüm karşılık kısa bir sessizlik oldu.

– Yeni partiler kurulması gerekecek, dedi Kürşat. Şu mahkeme faslı filan bitsin. Eski devrin hesabı görülsün, ondan sonra.

– Mahkeme, diye mırıldandım kafam iyice karışarak. Yani Menderes'i mahkemeye mi çıkaracaklar?

– Eh, bir şey olacak. Bilmiyorum.

Bu sefer birden benim zekâm ışıldadı. Ani bir kıvraklıkla onları cidden şaşırtan bir karşılık verdim.

– Ben mahkeme filan olmadan doğrudan asacaklar diyordum.

Karşımdaki gözler bir an benden kaçtı, birbirlerine doğru yaklaştı, sonra tekrar eski yerlerine döndü.

– Öyle bir şey olmasını kimse arzu etmez, dedi Reşat. Bu

devirde adam asmak madam asmak, şık şeyler değil. Bizi beynelmilel camiada küçük düşürür.

– Hele de muhakeme etmeden asarsan, diye ekledi Kürşat.

– Yanında galiba Fatin Bey'i de asacaklar, dedim, ben de limonatama uzanarak. Sonra galiba dahiliye vekilini, maliye vekilini filan da.

– Polatkan'ı mı? Onu niye assınlar? dedi Rıza.

– Ben ihtimal vermiyorum, dedi Reşat.

– Paranın başında olduğu için, dedi Kürşat. Paranın değerini düşürdü. Bu affedilmez. Bu memlekette parayla oynamayacaksın.

Şimdi galiba daha rahat konuşmaya başlıyorduk.

– Peki Bayar? dedi Rıza.

– O da, dedi Reşat. Ama hiçbirine ihtimal vermiyorum. Zaten daha hepsi dedikodu. Neler neler söyleniyor. İnşallah hiçbiri olmaz. Müebbet yetmeli. Paşa idamlara karşı, çünkü hem yakışık almaz diyor, hem de durduk yerde kahraman yaratmayalım diyor.

– Ben hemfikir değilim, dedi Kürşat. İstiklal Mahkemeleri o kadar adam astı, içlerinden bir tane kahraman çıktı mı? Ama mesele bizim ne düşündüğümüz değil. Asker kan almakta kararlı. Bana kalırsa alacak da. Hatta ne kadar çok o kadar iyi diyor. En az bir düzine kelle istiyor.

– Bayar'ı asamazlar, dedi Rıza. Atatürk'ün milli mücadele arkadaşı yahu adam.

– Bilmiyorum, dedi Reşat, inşallah kimseyi asmazlar.

– Asamazlar efendim, olmaz, dedi Rıza. Karabekir'i asabildiler mi? Bayar'ı da asamazlar. Paşa bırakmaz. Onu bırakmadı, bunu da bırakmaz.

– İnşallah, dedi Kürşat, donuk bir gülümsemeyle.

– Ama illa istiyorlarsa Menderes'le öbürlerini assınlar, dedi Rıza öteki asamama durumu için özür diler gibi, onlar dünkü çocuk, onlar kolay unutulur.

Sonra Rıza birden dayanamadı, bana döndü bir tuhaf hışımla:

– Sen nereden biliyorsun, dedi, kimi asıp kimi asmayacaklarını?

– Ben Ankara'da yaşıyorum, dedim. Bunlar ilk günden beri herkesin konuştuğu şeyler.

Bunlar, müdürümle, askerlerin telefon konuşmalarından dinlediğimiz şeylerdi. Bir kez muvaffak olalım, memleketi bu hale getiren herkesin canına okuyacağız, kimseye merhamet etmek, kimsenin gözünün yaşına bakmak yok, diyorlardı. Daha neler neler. Bilhassa düşük rütbeliler, genç subaylar. Telefonda dikkatli konuşmayı akıl edemeyecek ya da unutacak kadar tecrübesiz ve heyecanlı olanlar. Birbirlerini şevke getirmek için, belki, vahşice şeyler söylüyorlardı. Kulaklarımızla duyduk. Sonra, telefonda, karımın bana söyledikleri aklıma geldi, başvekili filan yolda dövdükleri, ve ilk fırsatta karımı aramam gerektiğini düşündüm. Ona bunları nereden duyduğunu sormak zorundaydım. Duydukları, çünkü, sokakta konuşulan türden şeyler değildi. İçeriden gelen habere benziyordu ve eğer öyleyse, karım etrafa yayılması kimsenin hoşuna gitmeyecek havadisleri düşük çenesiyle önüne gelene anlatırsa başı fena derde girerdi. Tedirgin oldum. Bu konuyu bu adamlarla daha fazla konuşmamam lazım, dedim. Bunların da daha fazla konuşmasına izin vermemem lazım, çünkü burada söyledikleri bir şey dışarı çıkar, benden bilirler. Ben de heyecana kapılır, boş bulunur, karımdan duyduğum şeyleri ağzımdan kaçırırım, iyice batarız. Uzak duralım. Bu memlekette başını belaya sokmak istemiyorsan siyasetten uzak duracaksın, der müdürüm.

– Size daha başka ne ikram edebilirim? dedim. Birer çay almaz mısınız?

– Sağ olun, dedi Kürşat, toparlanacakmış gibi yaparak. Biz de ağır ağır kalkarız artık. Sabah erken yola çıkacağız.

Sonra gözleri hafifçe Reşat'a kaydı. Reşat işaret almış gibi ciddileşti. Birazcık dikleşerek konuştu.

– Bunların hepsi geçecek, dedi. Demokrasi tesis edilecek. Yine seçimler olacak.

Seçimlerden bana ne!

– Ne zaman? dedim.

– En kısa zamanda, dedi Kürşat sertçe.

– Evet, çok uzayacağını sanmıyoruz, diye yumuşattı Reşat.

Orada yanılıyorlardı. Dinlemiştim, biliyordum, asker hemen çekip gitmeye niyetli değildi. Memleketi çok seviyordu subaylar. Belki bir vadede yine seçim olabilirdi ama yakın bir zamanda mümkün değildi. Öyle anlamıştık, konuşmalardan. Bir akıllılık yaptım ve bunları söylemedim. Munis davrandım. Belki Rıza lafa karışıp beni sinirlendirmediği için.

– Anladım, dedim.

– Bu sefer seçimleri kazanmak mecburiyetindeyiz, diye devam etti Reşat. Bu sefer de kazanamazsak bir daha kazanamayız. Halkın bize en yakın olduğu bir dönemdeyiz.

İtiraz etmedim. Hâlâ bunların benimle ilgisini anlamayı bekliyordum ama anlamamış gibi görünmemeye çabalıyordum. O sırada Reşat da lafı bağlamak istediğini ama nasıl bağlayacağını bilemediğini belli etti, gözleri Kürşat'a kaydı. Kürşat işareti aldı.

– Dolayısıyla her bir oy önemli. Tek tek her oy. İşimizi şansa bırakamayız. Köylünün bize destek vermesini kayıtsız şartsız temin etmek mecburiyetindeyiz.

– Köylünün?

– Bilhassa köylünün. Çünkü şehirde bize sempati duyanlar ekseriyette. Ama oy ekseriyeti köylerde.

Anlamaya başlıyordum. Cesaretim de yerine gelmeye başlıyordu.

– Yani amcamın alacaklı olduğu insanlarda.

– Evet. Amcanız beyefendinin, Rıza Bey'in kayınpederinin,

birkaç müstesna şahsiyetin daha ticaret yaptığı insanlarda.

– Ama ne yapmamızı istiyorsunuz? Alacaklarımızı almayalım mı?

– Estağfurullah. Elbette ki alın.

– Zaten buralarda, diye lafa girdi Rıza, kimsenin kimsede parası kalmaz. Her borç eninde sonunda ödenir.

Rıza'ya cevap vermedim. Kürşat yerinde şöyle bir kıpırdandı. Artık sıkılmış, söyleyeceğini söyleyip gidecekti.

– Rıza Bey doğru söyler. Fakat önemli olan münasebetlerdir. Halkla münasebet yani. Köylüyü darıltmamak lazım. Ticari münasebeti siyasi münasebet fevkinde telakki etmek ve ona göre davranmak lazım. Amcanız beyefendi bu işin erbabıydı. Eğer siz de aynı titizliği gösterirseniz memlekete büyük faideniz dokunur genç bey.

Yani adam bana köylüyle aranı bozma, diyor, ki oy isteyebilelim. Olur, bozmam. Peki bozarsam ne olur? Ne yaparlar? Ne yapabilirler? Rica mı bu, tehdit mi? Sus. Sorma. Karıştırma. Bu adamdan kork. Boyun eğ ama ölçülü ol, yoksa inanmaz.

– Sizi gayet iyi anladığımı sanıyorum, dedim. Müsterih olun. Münasebetlerin bozulmasına mahal vermeyiz. Yengem beni kararımda serbest bıraktı ama maceraya atılmaya niyetim yok. Buraya kaybetmeye gelmedim. Ne servetimizi ne de dostlarımızı.

– Fevkalade, dedi etkilendiğini gizleyemeden. Mütehassis oldum. Müsaadenle sana Mesut diyeceğim.

– Beni siz buldunuz, dedim neşeyle. Bana ne isterseniz diyebilirsiniz.

Güldük, aşırıya kaçmadan, ama samimiyetle. Şakam cidden beğenilmişti. Kürşat devam etti:

– Çok gençsin, buralara da yabancısın diye tecrübelerimizi sana aktarma ihtiyacı hissettik, o sebeple geldik, ama ne mutlu bize ki karşımızda genç olduğu kadar zeki ve asil bir işadamı bulduk.

Durup gülümseyip dikkatle, ama daha bir iyi niyetle gözlerini gözlerime dikti, iltifatına karşılık vermemi bekledi. Bütün istediğim adamlardan bir an önce kurtulmak, şu akıl almaz görüşmeyi bitirmek ve sonra neler olduğunu anlamaya çalışmaktı. Memnun olsunlar da defolup gitsinler diye ne gerekiyorsa söylemeye razıydım. Bir kez daha adama duymak istediğini söylemeye ama karakterli görünmeye çalıştım:

– İltifatınızı emin olun henüz hak etmiyorum, dedim. Ama inşallah o gün de gelecek. Ortada amcamın bunca yıllık emeği var. Bu işe yatırılmış bir hayat var. Ailem nesillerdir burada yaşadı, burada öldü. Allah'ın izniyle ecdadımı utandırmayacağım.

Karşılıklı tatmin gülümsemeleri. Çok adi ve çok iyiyim. Ama Kürşat yine de kül yutacak birine benzemiyor. Hep tedbirli. Tedbirli adam hata yapılmasını bekleyen adamdır. Hata yapmak istemediğime inandı belki ama hata yapma ihtimalime karşı mutlaka tedbir alacaktır. Acaba ne? Bize karşı ne gibi bir gücü var?

– Eh artık, dedi yavaşça kalkarken diğer iki adama göz atarak. Biz de gidelim. Nasılsa sekizinci ayda geldiğimiz zaman bol bol sohbet eder, rakımızı içer, balığımızı yeriz.

Tabii tabii, memnuniyetle. Ben de kalktım. Birbirimize doğru birer adım attık, kucaklaşacakmış ya da kucaklaşmış da ayrılıyormuş gibi omuzlarımızı şöyle bir birbirimize değdirdik, sonra adam eliyle sırtımı sıvazladı, eli sırtımda, merdivene doğru döndük. Sanki gücünü hissettiriyordu, bak elim ensende, diyordu. Kendimi çekip elinden kurtulmaya çalışmadım, bıraktım kalsın.

– Zaten, dedi ağır ağır yürürken, göreceksin, bir şey yapmana lüzum yok. İşler o kadar karışık değil. Hiçbir iş değildir esasen. Hele sizinki gibi bir kere yoluna girmiş, gidiyorsa.

Şaka anını hemen yakaladım.

– Hiçbir şeye dokunma, yeter, diyorsunuz, dedim.

Keh keh güldük. Sonra sesimizden ürküp, cenaze evinde

olduğumuzu hatırlayıp utangaç bakışlarla sustuk. Merdiven başında durup onlara yol verdim. En son önümden Rıza geçerken onu uğurluyormuş gibi yapıp elimi sırtına koydum ve adamın irkilişini avucumda hissettiğim halde elimi orada tuttum, birkaç basamak onunla yan yana indim. Bir yandan önümdeki Reşat başını çevirip, ikide bir durup bana bir şeyler söylüyordu, Rıza Bey'in nasılsa orada olduğunu, nasılsa hısım olduğumuzu, işle ve partiyle ilgili her mevzuda ona müracaat edebileceğimi söyledi. Ayaküstü son tembihler. Rıza da durup istemeye istemeye bana bakarak, hangi mevzuda olursa olsun, demek zorunda kaldı, ben de senin eniştenim, abin sayılırım. Onun da Kürşat ve Reşat'tan çekindiğini fark ettim. Bu sözü, o sırada gözlerini dikmiş, ondan onay bekleyen Reşat'tan korkusundan söylemişti. Ve söylemek zorunda kaldığı için bana duyduğu nefret daha da artmıştı. Rıza'yla birbirimize çok benziyorduk, o sırada anladım, o yüzden daha ilk anda birbirimizden nefret etmiştik.

Aşağıda yengeme veda ettiler. Yengem adamların memnun ayrıldığını anladı, o da memnun oldu. Yeni baştan teşekkür ederek onları odanın kapısında uğurladı. Nimet Hanım zaten kalmaya gelmiş, yengemi bu halde yalnız bırakamazmış. Bu haber hemen o an hoşuma gitti, çünkü yengem o çenesi düşük, hassas, fedakâr kadından fırsat bulup benim nerede, kimin peşinde olduğumla uğraşamazdı. Biraz yalnız kalırdım ve buna o sırada, bilhassa Akide'yle ilgili hayallerim yüzünden çok ihtiyacım vardı.

Rıza giderken yine elimi sıkmaya çalışmadı. Ötekilerin gözüne batmamak için giden değil kalan biriymiş, vedalaşmamıza lüzum yokmuş gibi aklı havada davrandı.

Kürşat'ın nemli elini hararetle sıktım. Hatta tuttum, bırakmadım. Diğer elimle de Reşat'la el ele tutuştuk, mutlu bir ekiptik!

– Tekrar gelmenizi dört gözle bekleyeceğim, dedim.

Onları bahçe kapısına kadar, sonra hızımı alamayıp, ta arka yokuşta, bizim de arabayı bıraktığımız yerde bekleyen arabalarına kadar geçirdim, arkalarından el salladım. Açık mavi bir Opel, motoru fazla gürültülü, parke taşlı bozuk yolda sarsıla sarsıla, ağır ağır meydana doğru inip hükümet konağının köşesini dönerek gözden kaybolurken içinde amcamın katilini taşıdığını düşünmeye başlamıştım. Bir katil vardıysa oradaydı, o arabadaydı. Evimize gelmiş, misafirimiz olmuş, ayağımızı denk almamızı söylemiş, gidiyordu ve yine gelecekti. Belki o zaman benim için gelecekti.

11

Nimet Hanım orada casusluk yapmak için değilse bile işgüzarlık yapmak, farklı bir mekânda önemli işlerle meşgul olmak, kendi acısını başkalarının acısıyla unutmak, biraz da yengeme can yoldaşı olmak için kalmıştı. Bir iki gün sonra benimle yengemle ilgilendiğinden daha fazla ilgilenmeye başladı. O kadar hızla artan bir yakınlık gösterdi ki sanki yirmi yıldır ben ortalarda olmadığım için bağrına taş basmış, beklemişti. O kadar ki, acaba, dedim, gerçek annem yengem değil de o mu? Bana babamı anlattı durdu, ama hep lüzumsuz genç kızlık ve delikanlılık, ağabeylik hikâyelerinin kahramanı olarak. Yanımızda Bahtiyar Abi olmadan babam bizi ne gece sokağa çıkarır, ne sinemaya gönderirdi; hele yanımızda Bahtiyar Abi olmadan asla denize gidemezdik. Bütün kızlar ona âşıktı! Nasıl popüler bir delikanlıydı! Kendini tutamadı, ekledi: Annenle nasıl oldu da evlendi bilmiyorum ki, üç vilayetin en güzel, en zengin kızları onunla evlenmek için can atıyordu, hangisini istese alırdı. Ama kısmet! Alın yazısı! Kadına içerledim. Belli de ettim, yüzümü buruşturarak. Oralı bile olmadı. Küstahlığına öyle bağlıydı. Bana babamdan bahsederken ay-

nı zamanda annemden de bahsettiğini fark etmiyordu.

Geldiğimden beri milletten babamla ilgili iyi şeyler duya duya zavallı annem için üzülmeye başlamıştım, bu kadıncağızı kimse mi tanımadı, kimse mi hatırlamıyor diye. Üzüldüm ama, hafızaya isyan etmek benim işim değil, diyerek üzüntümü içime attım. Kimseye, annem nasıl bir kadındı, kimin nesiydi, hısım akrabası, eşi dostu yok mu? demedim. Evde büyüyen, hizmetçi olarak yetiştirilen kızlara besleme deniyormuş. Zamanla, annemin de onlardan biri olabileceğini düşünmeye başladım, babamın bir başka kaza neticesinde evlenmek zorunda kaldığı bir kızcağız, bir kimsesiz, bir öksüz, bir yetim. Sormadım.

Nimet Hanım'ın yanından, hele de geçmişten bahsetmeye kalkınca, ivedilikle kaçmaya çalıştım. Ben yengemle yalnız kalmak, konuşmak için onu Nimet Hanımsız yakalayabileceğim bir fırsat kolluyordum, bulamıyordum, ama Nimet Hanım beni yalnız yakalayıp bir koltuğa oturtmanın, dinle bak, bunları bilmezsin, diye anlatmaya ya da bir köşeye sıkıştırıp önümü kapayarak, aman aklında olsun bak, sen buraların âdetlerini bilmezsin, diye usul adap öğretmeye başlamanın bir yolunu buluyordu. Kabalık yapıyor olma pahasına onu orada bırakıp yengemi aramaya başlıyordum ama yengemi bulduğumda Nimet Hanım yine yanında oluyordu. Kadının gelişine, yengemin dikkatini benden uzağa çekecek, ben de Akide konusunda takip altında olmayacağım diye seviniyordum ama hızlı cereyan eden olaylar beni yengemle etraflıca konuşmaya, ondan kendisinde değil bende olduğunu söylediği ama benim ne kadar içime bakarsam bakayım kendimde bulamadığım ve hâlâ onda olduğuna inandığım tasdiki ondan almaya zorluyordu. İşle, hayatla ilgili nihai kararlar vermekten bahsediyorum, muhtemel bir tasfiye durumunda uğrayacağımız zararı sineye çekmekten, belki Gölevi'ni ve köyleri yok pahasına satmaktan, hatta henüz bahsini açmaya cesa-

ret edemezdim ama bir vadede Ünye'yi tümden terk edip Ankara'ya, hatta belki İstanbul'a yerleşmekten. Bu kararları kendi başıma veremezdim, ne işle ne hayatla ilgili olanlarını. Nimet Hanım bırakmadı, konuşamadım.

Kadının en büyük derdi beni evde tutmaktı. İş kaçmıyor, diyordu, senin evin erkeği, ailenin reisi olarak evde bulunman, yengenin yanında durman lazım, sana bu yakışır, bu eve, bu aileye bu yakışır. Sonra bazen, beni işe gidiyor ya da işten geliyor sandığı anlarda kocasından bahsediyor, onu arayıp akıl danışmamı, fikir almamı, tecrübesinden istifade etmemi söylüyordu. Öyle bir yakının varken onu kullanmamak yazık olur, diyordu. Başkaları böyle fırsatı mumla ararlar, senin elinin altında, kullan, diye tembih ediyordu sesini kısarak, kocasının duymasından korkuyormuş, kocasını değil beni düşünüyormuş gibi. Gerçi tembelin tekidir, ayrıca da beceriksizdir, ama başkasının işine kafası iyi çalışır; ben söylersem oturur sana anlatır her şeyi bir bir, anlamazsan bir daha söylerim, bir daha anlatır. Bazen, bu minvalde konuştuğu zaman, casusluğunun maksatlı bir casusluk olmayabileceğini düşünüyordum. Kocası onu kandırmış olabilirdi: Cahil çocuk, aman göz kulak olalım da işleri yüzüne gözüne bulaştırmasın, şeklinde. Dolayısıyla şimdi o da kocasına inanmış, kendince Münevver Ablasını korumaya çalışıyor olabilirdi. Her gün kocasıyla telefonda konuşuyordu. Her gün bir de, Rıza Amcan, şöyle şöyle yapsın, filanca mevzuya aman dikkat etsin, en baştan işi sıkı tutmak lazım dedi, diyordu. Teşekkür edip yanından uzaklaşıyordum. Benimle böyle safça konuşan kadın kocasıyla daha da safça konuşurdu. Günlerdir mağazadan çıkmıyor, muhasebecileri toplamış harıl harıl hesap kitap yapıyorlarmış, derdi çok rahat. Hatta yeni bir avukat tuttuğumu da kimden duymuşsa duymuş ve Rıza'ya o yetiştirmiş olabilirdi, çünkü Rıza haberi çok çabuk aldı. Gerçi kadının casusluğu benim de işime yaradı, beni Rıza hakkındaki daha

büyük tespitlerimin doğruluğu konusunda cesaretlendirdi.

O günler boyunca, bir süreliğine, aşkımı hayallerime gömmek zorunda kaldım, çünkü artık istikbal ve can korkusu çok yakınıma gelmişti. Ne ertesi gün Gölevi'ne gidebildim, ne sonraki gün, ne de daha sonraki gün. Ama, imkânsız bir şey oldu, Akide bana geldi. Bir gün bensiz geçtikten sonra ikinci gün sabah erkenden şehre indi, eve geldi, evde henüz misafir olmadığı için üst katta Nimet Hanım'la kahve içmekte olan yengemin yanına çıktı, biraz konuştular ve artık gitmesi yakışık alır diye düşünüldüğü halde gitmedi, yengemi kızdırma ihtimaline boş verip ziyaretini uzattı, ben kalkıncaya kadar bekledi, ve herkesin gözleri önünde, aralarında bir şey var intibaı uyandırmaktan ve dedikodu malzemesi olmaktan korkmadan, beni merak ettiğini, görmeye geldiğini söyledi. Tansiyonumu sordu sonra, biraz doktorluğun forsuna sığınmaya çalışarak. Cesareti beni ona bir kez daha âşık etti. Yaşadığı hayata dair içimde ne kuşku var idiyse onu böyle cesur ve kararlı yapan şeyin yaşadığı o aynı hayat olduğunu düşünüp onu daha o sabah genç kız olmuş kabul ettim; öncesini, vardıysa bile, tüm korkularımdan ilelebet sildim. Özleyince gelen bir kız! Bu bana yeterdi. O sabah bana gelişi yetişkinlik hayatım boyunca aldığım en güzel iltifattı, kendimi alabildiğine gururlu ve cesur hissettim.

Yengemin donuk bakışlarına, Nimet Hanım'ın ona sırtını dönüp mecmua okumaya girişmesine, annesinin dehşet dolu ifadesine, hizmet eden kızların utangaç yüzlerine rağmen benimle yapabileceği her şeyi yaptı: Sohbet etti, kahve içti, gömleğimin kolunu sıyırıp tansiyonumu ölçtü, hatta biraz sırtım ağrıyor deyince arkama geçip gömleğimin altına elini sokarak sırtımı dinledi. Ciğerlerim temizdi. Nedense kimse şaşırmadı. Kimse sevinmedi de. Teşekkür ettim.

O sabah avukatla buluşacaktım. Kahvaltı edecek, berberi bekleyecek zamanım yoktu. Beraber kalktık. Aşağıda, yüzün-

de korkulu bir ifadeyle kız kardeşini bekleyen Allahşükür bizi birlikte ve neşeli görünce rahatladı ama neşelenmedi, yine de arkamıza takıldı, bahçeye çıktık, onu atına kadar geçirdik, arkasından el salladık.

Bu, yengeme karşı ilk açıkça isyanım oldu. Ben neticede evlattım, hatta tek evlattım, ve neticede erkektim, bir süre sonra affedildim, ama yengem o sabahki küstahlığının, densizliğinin, arsızlığının, yüzsüzlüğünün, edepsizliğinin, kaideleri hiçe saymasının bedelini Akide'ye yıllarca ödetti. Onun ve başka herkesin gözünde Akide beni baştan çıkaran kız oldu. Hatta kendi varlığıyla beni baştan çıkarması imkânsız olduğu için bana büyü yaptığına hükmedildi. Cadının torunu, dendi arkasından, zaten olsa olsa cadı olur. Oğlana yazık oldu ama, dendi benim arkamdan da, kendine yazık etti, enayiliğine doymasın.

Haklılarmış bir bakıma. Ama ne yapacaksınız. Mukadderat. Dedim ya, olaylar çok hızlı cereyan etti.

12

– Dalgınsın abi, dedi Allahşükür.

– Haklısın, dedim.

Haklıydı çünkü, hayatın tehlikede, seni de vuracaklar derken. Yoksa dalgın değildim. Aklım içinde bulunduğum durumu anlamak için kıvranıyordu.

Sokağın köşesindeki lambanın altında merakla beni seyrediyordu. Aramızdaki mesafeyi koruyarak arkamızdan gelmişti; hem adamlara kendi yerini bildiği kadar önemini de bildiğini, onların da bilmesini istediğini, hem de benim onun tarafından korunmakta olduğumu göstermişti. Kürşat'la Reşat arabaya binmeden ona seslenerek babacan bir el hareketiyle veda etmişti. Rıza binmese araba yokuş aşağı kayıp gidecek-

miş gibi bir aceleyle bize iyi geceler bile demeden bir anda kaybolmuştu karanlık arabanın içinde ve hemen motoru çalıştırmıştı. Adam nefret kazanmak için yaşıyordu sanki. Benim bir önemim yoktu, ama belki çocukluğundan beri tanıdığı Allahşükür'ü de görmezden gelmesi iyice canımı sıktı.

– Bu puşt hep böyle midir? dedim.

Kimi kastettiğimi anladı.

– Bazı gün böyledir, bazı gün başka türlü, dedi.

Sonra hoşuma giden bir şaka yaptı:

– Hep böyle olsa bu kadar uzun yaşamazdı.

Hin bir gülümsemeyle bana baktı. Oğlan hep böyle zeki olsaydı ben de uzun ömürlü olacağıma inanırdım. Ben de sırıttım, yorgunca da olsa.

– Maşallahın var Allahşükür, dedim, kaç gündür doğru dürüst uyku uyumuyorsun ama taş gibi sağlam duruyorsun.

– Mecburen abi, dedi. Bu adamlara yorgun görünemeyiz.

Güzel cevap. Daha doğrusu akıllıca bir düşünce.

Sokak lambasının ışığı altında yüz yüze, burunlarımızdan çıkan nefes sesini işitecek kadar yakın, birkaç saniye öylece durduk.

– Sana inanmaya her zamankinden daha yakınım Allahşükür, dedim.

Yüzü değişti.

– Hı? dedi.

Kendi adıma güzel bir cümle kurduğumu, alelade bir düşünceyi şık bir şekilde ifade ettiğimi düşünmüştüm. Takdir edilmeyince moralim bozuldu.

– Boş ver, dedim. Yürü, eve gidelim.

Karanlık dar sokakta yürüdük. Göbek biçimli bir sokak, yokuştan giren o arka sokak. Göbeğin bittiği yerde bir bizim ev var. Evin arkasındaki geniş bahçede ahır, kümes, ve içlerinde ahır ve kümes hayvanları var. Orası iyi kokmuyor. Belki amcam öldüğünden beri cenaze telaşı filan, bahçenin bakımı, temizliği ihmal edildiği için. Bazen at kişnemesi duyuluyor ar-

ka bahçeden, sık sık horoz sesi. Ağaçlıklı, biraz da çalılıklı bir yer neyse ki, dışarıdan bakınca kokunun oradan geldiğini düşündürecek pek bir şey görünmüyor. Orasının ceset gömmek için iyi bir yer olduğunu düşündüm. Öldüreceğimiz birinin cesedini, bizden şüphelenilse bile, kimse gelip arka bahçemizde aramayı akıl etmezdi, çünkü o kadar aptal olacağımıza inanmazlardı. Rıza'yı oraya gömebilirdim. Biraz da fazladan koyun kuzu getirir, toprağın üstünü iyice karıştırır, çişini kakasını toplatmaz, pislikten girilmiyor denecek hale getirirdik.

Allahşükür yarım adım arkamda, karanlık sokakta yandan yüzümü görmeye çalışarak yürüyordu. Konuşmak istiyordu. Merak içindeydi. Görüşmede önemli şeyler olmuş olması gerektiğini biliyordu. Yüzümden, kararsızlık, tedirginlik içinde olduğumu da anlamış olmalıydı. Sadece sormaya cesaret edemiyordu – o yüzden dalgınsın, demişti. Benim de ona soracağım çok şey vardı ama çok da uykum vardı.

Artık ev halkı kendi başına kalmıştı. Bahçede temizlik yapılıyordu. Evin bütün ışıkları açılmış, bütün odalarda yataklar yapılıyordu. Kimsenin ölmediği günlerde Ünye halkı en geç dokuz buçuk, on gibi yatardı. Halkı uykusuz bırakmıştık. Kendimiz de ziyadesiyle uykusuz kalmıştık. Ama işte, ölüm de her gün olan bir şey değil. Yarattığı mecburiyetler büyük. Anlamak en büyüğü. Ve ölenle ölmemek en acili. Bir şey yapmak zorundaydım. Hızla, çarçabuk. Ötekiler daha ne oluyor ya diyemeden. Bizden hızlı davrandılar, demişti Allahşükür, amcamı öldürenler için. Husumet adabına uymadıklarını kastetmişti anladığım kadarıyla, yeni nesil bir ahlaksızlık göstererek bizi şaşırttıklarını. Bu sefer biz, bizden beklenmeyeni yapmak zorundaydık. Ahlak bir kez bozulmayagörsün, nereye kadar bozulabileceğini insan hayal bile edemez.

– Gel kardeşim, dedim Allahşükür'e.

Hâlâ yarım adım arkamdaydı. Döndüm, koluna girdim. Bahçenin alt köşesindeki erik ağacına doğru yürümeye başladık.

– Allahşükür, demek istediğim şuydu, dedim. Sana inanmama ramak kaldı.

– Ramak.

– He. Ramak. Ne demek bilmiyorum ama, ramak kaldı.

– Ramak şey demek abi... Dur şimdi söyleyeceğim... Bizim Orta Cami imamı çok kullanır, cehennem ateşinin uçurumuna ramak kalmışken, der durur.

– Öyle mi?

– Bir saç telinin kırkta biri kadar kalmışken, der...

– İyi, desin.

– Yani ramak şey oluyor demek ki, çok yakın...

– Neyse, sus, beni dinle.

– Tamam abi. Kızma.

Küçük alçak tahta masanın etrafındaki küçük alçak hasır taburelere oturduk.

– Kızmıyorum. Şimdi şöyle. Amcamın iş hayatı veya siyaset hayatı veyahut ikisi birden...

Sustum, kafamı toparlamaya çalıştım. Doğru bir giriş yapmak ve kademe kademe ilerlemek istiyordum. Ki hem ben anlayabileyim, hem o anlayabilsin, hem kendimizi, hem birbirimizi anlayabilelim.

– Evet abi?

– Şöyle. Amcamın hayatı genel olarak zordu. Hem de çok zordu. Senin benden daha iyi biliyor olman lazım ama, belki de ben dışarıdan daha iyi görüyorumdur. Amcam hür değildi.

– Hür.

– Hür. Değildi. Bu adamlarla, yani Ankaralılarla ve Rıza'yla sert bir ilişki içindeydi. Belki bilmediğim başkalarıyla da. Ne ilişkisi dersen, çıkar ilişkisi. Çünkü başka ne olur? Bu ilişki benim memur aklımı çok aşıyor. Ama bir gün nasılsa anlayacağım. Bildiğim bir şey var. Amcam öldürülmüş olabilir.

– Sana dedim ya abi.

– Dedin. Artık ben de diyorum. Yani bu ilişki insanı katil

yapabilecek veya katline sebep olabilecek bir ilişki.

– Hele Ünye'de. Burada katil olmak da katledilmek de zaten çok kolaydır. İşin içine çıkar veya namus girerse, tam yani, alır başını gider.

– Güzel. Şimdi, bunların arasında büyük bir çıkar ortaklığı var. Amcamın siyaset işi nedir? Ne oluyordu yani partinin önde gelen kişilerinden biri olunca? Ne yapıyordu da önem arz ediyordu? Ve biz şimdi onun yaptığı neyi yapmayı ihmal edersek adamların canını sıkarız?

– Hı, diye düşünmeye başladı Allahşükür.

Aslında kolay bir soru sormuştum ama cümleyi mi uzun tuttum diye düşündüm. Tekrar sordum:

– Amcam partiye ne veriyordu? Para mı?

– Yok, onu da tabii veriyordu ama... Şey, köylü.

– Anladım. Bunu onlar da söylediler. Seçimdeki oy şeklinde köylü. Bu nasıl mümkün olabilir?

– He... Hee, anladım. Sen mevzuyu bilmiyorsun. Nereden bileceksin tabii. Şöyle. Basit. Amca Bey'in köylü üzerinde bir hâkimiyeti vardı. Malum sebeplerden.

– Para.

– Para. Seçimlerde o kime verin derse köylü ona oy verirdi.

– İşte bunu anlamaya çalışıyorum. Bu iş o kadar kolay mı? Ver demeyle veriyorlar mı? Ya verdik deyip vermezlerse?

– E sandık açılıyor abi. Kime ne oy gitmiş görülüyor.

– E kimin verip kimin vermediğini nereden bilicen?

– Fark etmez ki. Hele bir sandıktan Amca Bey'in istediği oy çıkmasın. Aman aman. Acırım o köye.

– Nasıl acırsın?

– E hayatları zindan olur. Bir daha ne para ne pul. Ne dozer ne ebe ne ilaç. İcabında Şah gider, birkaç köy büyüğünün kulağını çeker, acı söz söyler, olmadı ben gider sağa sola sıkarım biraz, pataklarım bir iki kişiyi, bilhassa çıban başı gördüğümüz birileri varsa.

– Yetiyor muydu?

– Abi, zaten köy dediğin kaç yüz kişi olursa olsun topu topu üç beş, bilemedin sekiz on ailedir. Muhatabın aile büyükleridir esasen. Onlar ne derse o olur. O yani. Sandığın kadar çok kişiyle işimiz olmaz.

– Anladım. İşiniz sandığımdan da pismiş lan Allahşükür.

– Öyle abi. Ekmek aslanın ağzında.

– Peki istediğiniz oyu alabiliyor musunuz?

– 54'te alamadık ama 57'de işi sıkı tuttuk, aldık. Ordu biraz da bizim sayemizde CHP'nin kalesi oldu yani. Ordu önemli. Neden dersen, 57'de topu topu on üç, on beş vilayet vardı CHP'nin aldığı. O yüzden. İleride yine seçim olursa eskisi gibi o seçimde de alırız hayırlısıyla, sen de biraz ittirirsen.

– Ben?

– Sen tabii. Kendini hor görme abi. Sen koskoca Mecit Efendi'nin torunusun. Bakma, gideriz onun bunun kulağını çekeriz, sağa sola iki el sıkarız dediğime. Sade zorlamayla olmuyor bu işler. Biraz da hatır olacak. Kendini köylüye sevdirmiş olman lazım. Adam senden korkar tabii ama kalbini kırmaya daha çok korkar, çünkü senin iyiliğini görmüştür, haddi zatında babanın dedenin geçmişten gelen bir hatırı vardır. Biraz soy sop olacak. Biraz bir sülale ağırlığı olacak. Kim kimi hayat boyu korkutabilmiş? Neticede yukarıda Allah var. Ayrıca devir de değişiyor.

– Güzel söyledin.

Daha iyi anlamaya başladım. Kürşat yine seçimler olacağını söylediğinde aklında bu vardı. Oy potansiyelini ya da hiç değilse elindeki garanti oyu muhafaza etmek istiyordu. Amcamın köylüye hükmetme şeklini eskisi gibi idame ettirmek bu yüzden önemliydi. Belki başka şeyler de vardı ama bu gayet güçlü bir sebepti. Demek ki eskisi gibi tek partili bir seçim değil, sonraki gibi iki partili bir seçim olacaktı. Öbür parti de herhalde Demokrat Parti olmayacaktı ama onun oyunu

alması muhtemel bir parti olacaktı. Adamlar şimdiden işimizi sağlama alalım diyorlardı. Oy. Hiç aklıma gelmezdi oyun değerli bir şey olduğu. Ama insan niye bir partiyi tutar, parti için çalışır, başını derde sokar?

– Peki amcamın zoru neydi? Yani CHP için niye uğraşıyordu? Ne çıkarı vardı? Niye yani?

– Bilmem ki. Fors herhalde. Ama sizin aile babadan CHP'lidir. Bir de ondan herhalde.

– Herhalde.

– Filhakika, şey diye de duymuşumdur, Demokrat Partililer gelip çok sıkıştırıyorlar Amca Bey'i diye.

– Ne için?

– Demokrat Parti'ye geçsin diye. Hatta canını da sıkmışlardır biraz, benden duymuş olma ama...

– Nasıl sıkmışlar?

– Bilmiyorum. Zorluyorlardı işte. E oy tabii. Yani, tehdit edildiği de olmuştur... diye duymuştum. Yanlış anlama. Bir şey bildiğimden değil. Kahvehane dedikodusu. Bakma, Demokrat Parti de az değildi. Az can yakmadı.

– Yok ya.

– Ya. Al birini, vur ötekine. Köylü, ama, kendine kalsa Demokrat Parti'yi tutar. Çünkü İnönü denen adamı günahı kadar sevmez. İnönü vergi diye milletin iliğini kemiğini emmiştir. Ben o zaman çocuğum tabii, ama büyüklerimden dinlemişimdir katır tepesinde köy köy, hane hane, tarla tarla gezen aşur memurlarını. Senin şu kadar yerin var, buradan şu kadar mahsul alırsın, şu kadarını getirip devlete vereceksin. Ya. Sıkıysa götürme bakalım. Bir de öyle tarlada vermek değil ha, şehre götürüp orada teslim edeceksin. Az mı köylü meydan dayağı yemiştir köyün ortasında jandarmadan. Köylü halen anlatır. Köylü unutmaz.

– Anladım. Oy işi ciddi iş demek ki. Peki sence amcam niye Demokrat Parti'ye geçmedi?

– Bilmem ki abi. Herhalde babadan CHP'li olduğu için.

– Herhalde.

Sustuk. Düşündük, meseleyi daha nasıl genişletebiliriz, nasıl daha etraflıca anlayabiliriz diye.

– Yani anladığıma göre, şimdi biz köylüye sözümüzü dinleterek CHP'nin Ünye'den oy almasını temin ediyoruz. Sonra başka birileri Fatsa'dan, daha başka birileri Perşembe'den, Ordu'dan oy topluyor, vilayeti kazanıyoruz.

– Tabii.

– Anladım. Allahşükür?

– Efendim abi?

– Anlamak güzel şey lan. İçim rahatlamaya başladı.

– Ne güzel abi. Allah devamını getirsin. Sesin bile değişti bak.

– Sağ ol. Peki, biz bu işi bırakırsak, diyelim alacağımızı da bırakırsak, bırakmam ya hayatta, faraza diyorum, bırakırsak, köylü ne yapar?

– Nasıl ne yapar abi? Selamet bakımından mı?

– Yok ya. Bize ne köylünün selametinden. Oy bakımından.

– Valla, kimin elinde kalırsa yani. Yani köylüyü hangi tüccar kaparsa onun dediği olur. O şuraya verin der, verirler. Elleri mecbur. Ama tabii önce köylüye nazın geçecek. Korku yetmez.

– Öyle. Söylemiştin. Ama yine güzel söyledin. Allahşükür?

– He abi?

– Çay içsek lan? Susadım.

– Çay kalmamıştır ama demlettireyim abi. Hemen.

– Boş ver. Demletmek uzun sürer. Birer kahve yaptır.

Allahşükür bir koşu eve gitti. Ben de o sırada içimden konuştum. Dedim ki, bu siyaset işi ciddi bir iş olmakla beraber öyle cinayete filan uzanacak bir şeye benzemiyor. Çünkü amcam zaten son seçimi almaya yardım etmiş. Tabii eğer bilmediğim bir vazgeçme, taraf değiştirme filan yoksa. Ki olacağını sanmıyorum, çünkü amcam değişecek bir adam gibime gelmiyor. Ayrıca iş pislik yapmaya gelince Demokrat Partililer,

Ankara'dan biliyorum, en az CHP'liler kadar muktedirdi pislik yapmaya. Ama niye yapsınlar? Hayır. Bu iş siyaset işi değil. Peki adamlar niye beni korkutmak istediler? Ve neyle korkuttular?

Allahşükür hemen döndü. Sevdiği konulardan bahsediyorduk ve ona inanmama ramak kaldığını söylemiştim ve o ramağı, artık her neyse, kaçırmak istemiyordu. Sıcağı sıcağına ona inanayım istiyordu.

– Hem çay demlettim, hem de kahve söyledim, pişiriyorlar abi, dedi. Yanında da yiyecek güzel bir şeyler getirecekler.

– İyi yapmışın. Güzel yemek yiyince insanın morali düzeliyor.

– Öyle valla. He abi? Ne diyorduk?

Karşıma, taburesine oturdu. Yüzünü tam seçemiyordum ama sesinden yüzünü görebiliyordum.

– Peki şimdi ne olacak? dedim. Bu adamların, Kürşat'la Reşat'ın istediğini yapmazsak, yani işi bırakırsak bize ne yapabilirler?

Düşündü. Bilmiyordu.

– Adamların belli ki bir gücü var, ama nasıl bir güç, ne gücü, bilmiyorum, bu da beni korkutuyor.

Ben de bilmiyorum, der gibi baktı, sessizliğinden anladım.

– Ama sanmıyorum ki ölüm tehdidi olsun. Bu işte bir aileyi temize havale edecek kadar önemli bir şey var gibi gelmiyor. Önemli bir şey var muhakkak, ama öldürecek kadar değil, bir, ikincisi... Bilmiyorum valla.

– Yani Amca Bey'i onların öldürdüğünden mi şüphelendin?

– Aslında önce onlar sanmıştım. Hani kerli ferli adamlar ya. Beni bile bir gün içinde buldular koca memlekette. Ama senin söylediklerinden sonra partiyle amcam arasındaki alışverişin suikasta kadar gidebilecek çapta bir şey olmadığını düşündüm. Geriye zayıf bir ihtimal kalıyor.

Derin bir nefes aldım. Sesimi iyice alçaltıp devam ettim:

– Amcamı onlar değil, Rıza öldürdü.

– Rıza!

– Bağırma lan.

– Tamam abi.

– Rıza. Katil o.

– Abim benim, diyerek ayağa kalktı Allahşükür, bana doğru atıldı daha doğrusu, ayağa kalkmadan, kalçasından kuvvet alarak, elime sarılmak için.

Elimi çektim.

– N'oluyo ya?

– Abim benim. Biliyordum. İşte kardeşlik bu.

– Ne?

– Bu. Aynı şeyi hissetmek.

Elimi kaçırınca kapanıp başını omzuma koydu, sıkıca sarıldı. O an onunla aynı şeyi hissetmediğime emindim. Ama ben de ona sarıldım. Neyse ki kısa kesti, merakı mutluluğundan daha büyük olduğu için.

– Nasıl anladın abi? Ben sana söylemeye çekiniyordum. Ama bak işte sen de anladın. Diyorum abi, biz aynı sütü emdik.

– Çok doğru. Anladığıma göre senin aklındaki katil de Rıza'ydı, öyle mi?

– Tabii ki. Ama ispatı yok, söyleyemiyorum.

– Az sakin ol. Sesini yükseltme.

– Hadi söyle, nereden anladın?

– Heyecanlanma. Benim de ispatım yok. Benimki de sadece his.

– Altıncı his.

– Altıncı. Kuvvetli ama.

– Biliyorum. Senin altıncı hissin kuvvetlidir.

– Herhalde. Ama nasıl dersen, şöyle. Adam buraya geleli görür görmez asabımı bozan ilk ve tek kişi. Hatta adamı görür görmez boğazlayasım geldi.

– Abim benim! O da olur inşallah.

– Kısmetse. Bakalım.

– Öyle. Hayırlısı demek lazım. Peki o kadar mı?

– Ne o kadar mı?

– Hissin.

– Ha. Asabını bozdu da oradan mı anladın diye soruyorsun. Hayır. Sadece ondan değil. Tipinden. Bakınca anlaşılıyor. Adamın tipinde, halinde suçluluk vardı. Rahatsız. Elimi sıkmadı, sıkmamak için gayret sarf etti hatta. Katil olmak zordur Allahşükür. Cinayetin yükünü herkes taşıyamaz. Bu da taşıyamıyor. Korku içine sinmiş kalmış, adamı ezip büzmüş. Rahat olmaya çalıştıkça küstah ve çirkin oluyor, göze batıyor. Ama neden vurdu, sebep ne, bilmiyorum.

– Hah! Sebebi de ben sana söyleyeyim, çünkü biliyorum. Benim altıncı hissim seninki kadar kuvvetli değil ama ben de az bir şey hissediyordum yani Amca Bey bu adamın üstüne çok gidiyor, bir yerden bir niza çıkacak diye.

– Yani adamın amcamı vurmak için sebebi vardı demek istiyorsun.

Allahşükür duraksadı, gözleri yana, yere doğru kayarak tatlı bir dalgınlığa kapıldı. Sonra yavaşça tekrar bana döndü.

– Aslını istersen çok kişinin sebebi vardı.

– Yapma ya.

– Ya. Acı ama öyle. Mamafih, en çok Rıza'nın sebebi vardı. Ben de o sebeple katil Rıza diye düşündüm. Yoksa bir şeyden şüphelendiğimden değil. Gerçi adam cenazeye de gelmedi, ondan da işkillendim. O kadar yakın olacaksın, hısım olacaksın...

– Ya. Bir de akrabaymış. Olur şey değil ha.

– Para abi. Para. Din iman, hısım akraba tanımaz. Kanaatim, hani ölmüş adamın arkasından konuşulmaz, konuşacağım için Allah affetsin ama, kanaatim, o Amca Bey'i öldürmeseydi Amca Bey onu ölmüşten beter edecekti. Planı oydu.

– Neydi?

– Fabrika. Ortada koca bir fabrika var. Rıza'nın Fatsa'daki fındık fabrikası. Amca Bey Rıza'ya büyük borç verdi, hem de kaç ke-

re. Şimdi Rıza zengin adamdır filan ama gevşektir, disiplinsizdir, kumar oynamaya, Ankara'da pavyon kapatmaya meraklıdır. Para da daha ziyade karısının parası zaten. Asıl zengin olan yenge.

– Nimet Hanım yani.

– Nimet Hanım. Kadın aileden zengin. Adam kendi servetini bitirince kadının servetine dadandı. Sıkıştım sat bir arsa, sıkıştım sat bir kamyon, öyle öyle tüketiyordu aileyi. Kadın da sonunda bir gün parayı kesti. Daha doğrusu kadının babası hâlâ hayatta, Cemal Aga, yürü git deyyus, dedi. Rıza da o sıra fabrikayı bitirmiş, çalıştırmaya başlamış, iyi de götürüyordu esasen. Ama Cemal Aga parayı kesince makine borçları filan öyle kaldı. Adam mala mı yatırım yapsın, borç mu ödesin, şaşırdı tabii. Üstüne bir de şahsi masrafları, müsrifliği binince iyice sıkıştı. Dayandı Amca Bey'in kapısına. Abi borç, aman abi borç, fındıktan sonra öderim abi, şudur budur abi, bilmem ne, çektikçe çekti. Amca Bey yaş tahtaya basmaz. O sayede bu kadar sene piyasanın bir numarası olarak kaldı. Yalnız, o sıra o da işten bıkmıştı. Anlattım ya, hem yaşlandıkça Allah korkusu içini sardı, Allah'ın emrine karşı gelmek içini eziyordu, hem faizci, tefeci diye anılmak hoşuna gitmiyordu, hem de bizim bu işin sonu yoktur, bilek kuvvetin, yani ailen olmazsa hiçsindir, velhasıl işten kurtulmak istiyordu. Fabrikayı gözüne kestirdi diye tahmin ediyorum.

– Fabrika dediğin büyük para mı? Amcam madem o kadar istiyordu, borç verecek kadar parası da vardı, kendisi niye fabrika kurmadı? Atla deve mi yani?

– Ya, bilemiyorsun ki abi. Amca Bey biraz şeydi, sağlamcıydı. Al sat yapmayı severdi. Şah'la konuşurken duymuşumdur, teşebbüs dedikleri şey ona göre değildi. Fındığı köylüden alır, direkman Ordu'daki tüccara indirir, parayı cebine koyardı.

– Ordu'daki tüccar ne yapıyor fındığı?

– O da fabrikada kırıp ayıklayıp ihraç ediyor gâvur memleketlerine.

– Vay. İhracat. Güzel işmiş.

Amcam bana o yaşında fabrika başına geçecek, iş yükünü artıracak bir adam gibi görünmüyordu ama çok da bilemiyordum. Yine de hikâye beni katil konusunda umutlandırıyordu.

– Güzel iş tabii. Bütün piyasanın en büyük parasını ihracatçı kazanır. Bütün piyasada herkes ihracatçıya çalışmış gibi olur bir nevi.

– Anladım. İşin kaymağını onlar yiyor. Biz kendimizi zengin sanıyoruz ama aslında küçük adam oluyoruz.

– Bir nevi. Neyse. İlk sefer Rıza'ya normal senetle borç verdi. Sonraki sefer, veririm ama teminat isterim, dedi. Rıza çaresiz, n'apsın. Fabrika iyi çalıştığı halde adam bir türlü düze çıkamadığı, borç diye ortalarda dolanıp durduğu için millet buna itibar etmiyor, hesapsızlığını da biliyorlar, Cemal Aga da haber yaymış, bana güvenip bu ite borç vermeyin diye, Amca Bey'e mecbur kaldı. Amca Bey de o zaman kozunu oynadı. Fabrikayı teminat göster dedi, ipotek et, ancak öyle olur. Adam da etti. Sonra borçların vadesi geldi, tabii adamda para yok. Amca Bey de zaten ödeyemeyeceğini biliyordu. Hatta ödemesin diye gözünün içine bakıyordu. Ödeyemedi nitekim. Yalnız galiba adam Amca Bey'in onu idare edeceğini sanıyordu. Hele ipoteği bozduracağına hiç ihtimal vermiyordu. Dedim ya hısım akraba filan. O da öyle diyordu bence, beni icraya vermeye yüzü tutmaz, diyordu. Son senedin vadesi bu yılbaşında doldu. Amca Bey telefonu açtı, kusura bakma, artık fabrika benim, dedi.

– Yapma ya. Ulan ben olsam ben de vururum.

Allahşükür dişlerini göstererek derin bir nefes aldı. Nefesiyle beraber çıkan ses onun da amcamın bu hareketini takdir etmediğini belli ediyordu.

– Bilmiyorum artık. Ama ticaret bu. Böyle. Baştan düşüneceksin. İmza atmışsın. Dönüşün yok.

– Sonra?

– Sonra adam, aman abi, yapma etme, gözünü seveyim, elini ayağını öpeyim, yalvardı yakardı.

– Acı be.

– Acı. Amca Bey, işte, demek ki, dedim sonradan, yani, bir iş yapıyorsan, bir kere başladıysan, ama iyi ama kötü, yolun sonuna kadar başladığın gibi gideceksin. Vicdansız başladıysan vicdansız bitireceksin. Üç sene sabretti, o kadar parayı toprağa gömdü, son bir adım kalmış, at artık o adımı, bitir adamın işini, çek ipini, muamele nihayetine ersin. Yok! Adam öyle yalvarıp yakarınca bizimkinin kalbi yumuşadı. Olacak şey mi! Oldu. Peki, dedi, sana altı ay daha müsaade, Haziran'da ya paramı faiziyle beraber ödersin ya da fabrikayı alırım.

– Dememesi mi lazımdı?

– Dememesi lazımdı, çünkü lüzum yoktu. İstediği para değil zaten, ayrıca parayı değil altı ay, altı yıl da beklese alamayacak. Fakir fukaraya karşı gönlü boldu da rahmetlinin, tüccarlara karşı acıma bilmezdi. Direkman avukatı salardı üstüne. Hâkimler de eşi dostu ahbabı, iki günde mahkeme yaptırır, icradan haczi basardı. Öyle öyle kaç tüccarı memleketten sildi bitirdi.

– Vay anasını. Neymiş lan bu amcam.

– Öyle diyorsun da abi, kimseye zorla borç vermiyoruz ki. Ödeyemeyeceksen alma kardeşim.

– Bravo ya. Dün benzer bir cümleyi ben de kurmuştum. Ortada kanunsuz bir şey yok.

– Yok. Herkes hesabını bilecek abi.

– Öyle. Bilecek. Bak sen çaya dört şeker atıyorsun, ben çocukluğumda çayı yarım şekerle, büyüyünce de şekersiz içmeye alıştım, çünkü annem, şekeri idareli kullanın, derdi.

– Öyle. Yoksa yok.

– Peki sonra? Amcam altı ay daha dedi?

– İşte, demeyecekti. Dedi, sonu oldu. Yılbaşında ipoteği çaksa bugün hayattaydı. Ama bekleyince Rıza düşünecek za-

man buldu. Sonunda da baktı çıkış yok, en iyisi ben bunu vurdurayım dedi. Gitti İstanbul'dan iki tetikçi ayarladı, plan yaptı, şansı da yaver gitti, Amca Bey'i devirdi.

Bu sefer dişlerimin arasından gürültülü bir derin nefes alma sırası bendeydi. Allahşükür bu sefer, her şeyi tam anlatınca, beni cinayetin şekline değil de kendisine nihayet inandırmıştı. Hatta fazlasıyla inandırmıştı, çünkü biraz düşündükten sonra şöyle dedim:

– Sana bir şey söyleyeyim mi? Rıza tetikçi tutmadı. Amcamı bizzat kendisi öldürdü. Çünkü başka hiç kimse, hele de yabancı birileri, araziyi bilemezler, bir, zamanını iyi ayarlayamazlar, iki, üçüncüsü de Rıza'dan başka hiç kimse amcamın o kadar yakınına giremezdi.

Düşüncemin akla yatkınlığını, Allahşükür'ün yüzünde o karanlıkta bile dolu dolu gördüğüm kararmadan anladım. Oğlan dondu kaldı. Şimdi gerçek, asıl büyük gerçek vardı karşısında ve hayali gerçekten çok daha ürkütücüydü.

– Vay anasını! Bir haftadır her saniye hadiseyi düşünüyorum, bu hiç aklıma gelmemişti.

– Öyle o kadar kolay değil tetikçi metikçi bulmak, güvenmek. Ayrıca tetikçi soğukkanlı adamdır, işi yapıp parasını alacak. Otuz metreden göğsüne üç el sıksa temiz temiz işini görür, çeker gider. Niye burnunun dibine girsin.

– Orası öyle.

– Bence kendisi yaptı. Başka hiçbir katil öldürdüğü adama o kadar hasar vermeye çalışmazdı. Kafa diye, beyin diye bir şey kalmamış ya. İnsaf ya. Bu cinayetin altında derin bir nefret var. Alnına bile sıkmamış, hani o da temiz iş olurdu, ayrıca usul de odur.

– Öyle. İki kaşın arası yani, hep deriz ya.

– Ama bu dayamış namluyu çenesinin altına, biraz öyle tutmuş, küfür müfür edip içini boşaltmış, sonra da sıkmış diye düşünüyorum.

– Vay anasını! Koskoca Muvaffak Bey'e!

– Bence oraya illa amcamı vurmaya gelmedi. Hazırlıklı geldi ama kararlı gelmedi. Konuşmaya çalıştı, amcam dinlemedi, bu da çekti tabancasını amcama dayadı, belinden silahını aldı, sonra eziyetini etti, belki yine vurmayacaktı ama amcam da nasılsa cesaret edemez diye buna dayılandı, erkeksen vur filan dedi, bu da bastı tetiğe. Sonra... Hayır, önce, ne oldu biliyor musun, amcamın yanına gelince amcam orada aniden ortaya çıkmasından hoşlanmadıysa da yanına gelmesine engel olmadı, çünkü öbür türlü köpekler adamı yaklaştırmazlardı.

– Valla doğru! Bak çok doğru!

– Ama adam kabul görünce köpekler ilişmediler, belki etrafta gezintiye çıktılar filan işte, köpek aklı, nerden bilicen. Adam amcamı vurduktan sonra, şimdi, düşünüyorum da, bence cinayetin örtbas edileceği hiç aklına gelmedi, kusura bakma ama Allahşükür, öyle bir fikir senden başka kimsenin aklına gelmez. Adam şey diye düşündü can havliyle, kurşun yarasının şeklini görünce, kaza oldu sanırlar diye düşündü, tabancayı yere attı. Gerçi bundan da emin değilim. Ama tabancayı atmasının başka açıklaması ne olur? Belki elinde kalmasın istedi, cinayet silahı, polisler üstünde bulur filan diye. Ne bileyim, belki de amcam ölünce, bir de hele öyle pis bir şekilde ölünce bir an paniğe kapıldı, ne yaptığını fark etti, tabancayı elinden attı. Ama amcamın tabancasını amcamdan alıp beline sokmuştu, çünkü bir eli boş kalmalıydı ki tabancayı çenesinin altına dayadıktan sonra eliyle de yakasına yapışıp onu ezebilsin. Sonra ne oldu? Sonra, köpekler ortaya çıktı. Bu köpekleri görünce zaten soğukkanlı biri olmadığı için anında kaçmaya başladı. Şimdi, gölün o kıyısından iniş yok, orası kayalık. Karşı kıyıya geçti. Su derin değil, koşarak geçebildi. Ama su köpekler için derin, onlar yüzerek geçtiler, haliyle aradaki mesafe arttı. Bence adam kaçmasa köpekler onunla uğraşmazlardı. Ne bilecek köpek bu adam ben yokken sahibimi

vurdu demeyi. Durup amcamın başında bekleyeceklerdi, yalayacaklardı, kalk gidelim diyeceklerdi filan. Ama salak adam kaçmaya başlayınca bunlar da kovalamaya başladılar. Neden? Çünkü köpek. Kaçarsan kovalar. Normalde yetişirlerdi tabii, ama göl yüzünden aralarındaki mesafe açıldı, ama yine koştular. Adam da o arada biraz aklını topladı. Belindeki tabanca aklına geldi. Tabancayı çıkardı, bir yandan koştu, sonra uygun bir yerde durup döndü, köpekler üstüne gelirken üst üste ateş etti. Öyle bir adamın hareket halindeki bir köpeği iriyarı da olsa bir atışta vurmasına imkân yok. Sıktı da sıktı. Sonunda sekiz mermiden birkaç tanesi haliyle isabet etti tabii, zaten büyük mermiler, bir tane bile yeter, köpekler de öldü veya yaralandı ama neticede yere yıkıldılar, adamın peşini bıraktılar. Adam kurtulduğunu anlayınca dönüp jipine atladı. Jip. Evet. Jipini bizim durduğumuz yerde, ırmağın orada bırakmış demek ki. Bastı gaza gitti. Bu kadar kolay.

– Abi, hakkaten muazzam ya! Ben bunları hiç düşünemedim.

– Ben de nasıl düşündüğüme şaşıyorum. Ama nedense kafam çok çalışıyor şu an. Şimdi bak. Etrafı arattım dedin ama, bence iyi aratmadın. Sağlam birkaç adam bul, laf çıkmayacak birileri, biz de gidelim, ırmaktan aşağıya doğru inebildiğimiz kadar inelim. Neden dersen, adam o korkuyla, ki iki kat korku o, hem adam vurmuş, hem de o manyak köpeklerden kaçıyor, çok hızlı gitmiş olması lazım, oradan inersek mutlaka bir yerlerde mermi kovanlarını buluruz, tabii o zaman köpeklerin cesedini de bulmuş oluruz. Öyleyse tahminim doğru demektir. Ama tabii bu yine de o katil, Rıza demek değil. Tek emin olduğum, tanıdık biri. Ama nefret dolu biri.

– Öyle görünüyor. Her yanı iyicene arattırıcaz o zaman. Bari zavallı köpekleri bulalım, adam gibi gömelim.

– Gömelim. Ama mermi kovanlarını da bulmamız lazım. O zaman amcamı hangi tabancayla vurduğunu anlama şansımız olur. Bana 45'lik gibi geliyor ama işin erbabı da değilim

yani. Belki 7.65 de o hasarı yapar.

– Onları da bulalım. Çok yağmur yağdı, çok yaprak döküldü ama elleriyle yoklaya yoklaya arasınlar bulsunlar artık... N'oldu abi?

– Ulan... Vay it oğlu it. Vay puşt! Bir ihtimal de ne yaptı biliyor musun bu it, bu puşt. Hani diyorum ya merminin çıkış hasarı çok büyük diye...

– Evet abi, diyorsun, ben de gördüm, hatta sıvadım bizzat...

– İşte, belki yine kendi tabancasıyla vurdu amcamı ama tabancayı dayadı çenesinin altına, art arda üç dört el sıktı. Kafa dağıldı gitti tabii.

– Yapma ya! diye inledi Allahşükür. Vay kahpe!

– Ya! Allah yarattı demeden sıktı!

– Ulan, onu ben... Ulan Rıza, seni Allahsız kitapsız, seni ben...

– Tamam, yaparsın. Yapacaksın. Söz. Sakin ol. Derken ne oldu, biliyor musun? Öbür küçük köpekler de sesleri duyunca geldiler, her şey olup bittikten sonra, ötekilerin peşinden gidelim dediler ama o anda karşı kıyıdaki adama tesadüf ettiler. O adam bence oradan geçen zavallının biriydi, bir ihtimal kavgayı da gördü, yani amcamın katilini de gördü, elimizdeki tek şahitti ama amcamın köpekleri adamı parçaladılar. Ulan ne şanslı adammış bu Rıza. Allah resmen yürü ya kulum demiş.

– Allah öyle şey demez abi.

– Der, demez. Ama bir insanın kısmeti bu kadar açık olur. Adamın köpekleri seni korkutup kaçırtmasa belki gidip polise teslim olacaksın, istemeden oldu, kazaydı filan diyeceksin, ya da delikanlıysan, vurdum anasını satayım, hak etti diyeceksin, çünkü o yaşta biri adam vurup da kaçmaz, yani kim düşünür ki polise yakalanmayacağını, ölenin ailesinin olayı örtbas edeceğini. Köpeklerden kaçayım derken cinayetten yırtıyorsun, arkada bir şahit kalıyor, onu da öbür köpekler yi-

yor, cinayetten bir kez daha yırtıyorsun. Sonra bindi jipine, atladı fabrikasına gitti, elini yüzünü yıkadı, polis gelene kadar toparlanmak için indi balıkçıya, güzel bir kalkanla bir küçük rakı yuvarladı, bir paket sigara içti, üstüne kaymaklı ekmekkadayıfı, bir sade kahve, iki çay derken bekledi, saatler geçti, baktı ne polis var ne bir şey, kimse ona tuhaf tuhaf bakmıyor, yavaş yavaş hayatına döndü, sonra telefon gelince, hadise öğrenilince de baktı kalp krizi deniyor, iyice gevşedi, kalktı, bindi Opel'ine, başın sağ olsun demeye yengeme geldi, sarılıp ağladı, ama tabii adam o kadar içkiye rağmen fevkalade gergin, ortalıkta kalmaya fazla dayanamadı, karımı almaya gidiyorum diye bastı İstanbul'a gitti. Vay be. Neler oluyor ya. Kitapta anlatsan kimse inanmaz ha.

– Yo, ben inandım abi. Çok güzel valla.

– Güzel oldu hakkaten. Ben de beğendim.

Dört

1

– Neyim öldü demiştin? dedi karım.

– Amcam, dedim.

– Ha. Tekrar başın sağ olsun.

– Sağ ol. Yeni mi yattın?

– Bilmem. Saat kaç?

– Daha çok erken. Yat uyu biraz daha istersen.

– Niye beni uyandırdın?

– Ben uyandırmadım şekerim, sen beni aradın.

– Been?

– Sen.

– Ben seni niye arayayım ki?

– E kocanım. O yüzden herhalde.

– Herhalde. Ama ben uyuyordum. Uykumda seni nasıl aramış olabilirim?

– Valla bilemeyeceğim.

– Hatırladım. Gece yazdırmıştım. Unutup yatmışım demek. Ancak çıkmış. Ödüm patladı telefon çalınca. Pis kara suratlı askerler kapıya dayandılar, beni de götürüp hapse atacaklar zannettim. Baktım, Ünye hazır, diyor. Ünye kim? dedim. Meğer senmişsin.

– Ben Ünye değilim şekerim. Ben Mesut'um.

– Biliyorum. Aynı şey. Numaran yoktu, soyadından bulun, dedim. Bulmuşlar. Mesut?

– Benim.

– Biliyorum. Seni niye aradım, şimdi onu düşünüyorum. Sana bir şey diyecektim. Sana kızgındım. Ama niye...

– Evet, niye? Bence yanlış hatırlıyorsun.

– Ben yanlış hatırlamam Mesut. Sadece geç hatırlarım.

– Tabii.

– Hatırladım. Beni azarlar gibi konuşmuştun.

– Been?

– Sen. Bana, ay aman dikkatli ol filan gibi düşük sözler söylemiştin.

– Been?

– Sen.

– Beni yanlış anlamışsın bitanem.

– Ben yanlış anlamam Mesut. Sadece geç anlarım. Çünkü, biliyorsun... Ben bir yıldızım.

– Tabii. Hem de en...

– Ve biraz şımarığım. Her söyleneni iyi dinlemem... O yüzden.

Karımın sesinde alışkın olmadığım bir yumuşama hissettim, konuşurkenki gibi değil sevişmenin sonuna gelir ve çok mutlu olurkenki gibi bir yumuşama, genç kız, gencecik bir kız olmaya geri döndüğü anlarımızdaki gibi. Birden ona yakınlık duydum. Ne söylemem gerektiğini bilemeden sessizce bekledim. Karım uysal, kısa bir nefes aldı.

– Bu senin Ünye deniz kıyısındaymış hani, bir koyda, o, değil mi?

– Evet.

– Şirin yermiş.

– Tabii. Esasen Ünye şiirdir, tutkudur, zamandır.

– Doğrudur.

– Sen nereden biliyorsun?

– Babam söyledi. Askerliğini yedek subay hâkim olarak Ünye'de yapmış. Vakti zamanında tabii. Cumhuriyet'in Ünye'ye

tayin ettiği ilk hâkimmiş. Ünye'ye adaleti, hukuku ben getirdim, diyor.

– Gelmişse o getirmiştir mutlaka. Peki, baban Ünye'de olduğumu nereden biliyor?

– Ben söyledim.

– Neden icap etti? Baban benimle ilgili bir şey duymak istemez.

– E beni ikide bir onlarda görünce, canımı da sıkkın görünce, kocan nerede? dedi. Çünkü sen varken hep yüzümün güldüğünü biliyordu. Ben de, bir yere gitti, dedim, bir şeysi ölmüş de. Neyim öldü demiştin?

– Amcam.

– Hah. Ben de öyle dedim. Amcası ölmüş dedim. Niye, nesi varmış? dedi. Ben de bir şeysi yokmuş, ölmüş, daha nesi olsun, dedim. Değil mi?

– Öyle. Ölmüş adamın nesi olur?

– Peki kocan da mı öldü? dedi.

– Yo, dedim, nereden çıkardın.

– Hakikaten. Nereden çıkarmış?

– Öyleyse niye gelmiyor? dedi. Ya öldü ya seni terk etti, dedi. Alçak adam babam. Düşük adam. Kocalarımın beni terk etmesi konusunda hep beni suçlar. Bana seninle evlendiğim zaman, bu adam seni öbürlerinden de önce terk edecek, seni terk etme rekoru kıracak, dediydi.

– Vay vicdansız.

– Ya. Öbürleri hiç değilse zengindi, tazminat ödediler de gittiler, bu çulsuz, bir de üstüne paranı alır, öyle gider, dediydi.

– Vay adi herif. Vay puşt. Bana ha!

– Sana değil, bana. Bana dedi.

– Ama benim hakkımda dedi.

– Senin hakkında veya değil. Bana dedi. Kendi öz kızına. Hayattaki tek çocuğuna. Bir baba evladına bu kadar saygısız davranabilir mi?

– E ibne.

– Mesut, sen zengin filan mı oldun yavrucum? Ses tonun yükselmiş, çok rahat küfür ediyorsun. Bizim taşralı Türkler iki kuruş para görünce küstahlaşırlar da acaba sana da mı öyle bir şey oldu diyorum.

– Yok. Öyle bir şey değil. Benle ilgisi yok. Senin adına şey oluyorum, işte, isyan ediyorum.

– Etme. Yakışmıyor. Beni kendine âşık eden o munis çocuğu içinden silme lütfen. Sen öyle güzelsin.

– Peki. Affet. Özür dilerim.

– Teşekkür ederim. Senin bu ince ruhluluğun etrafımdaki kimsede yok, biliyor musun? Ne zamandır özür dilemeyi bilen birine rastlamadım. Senin içinde doğal bir zerafet var. Onu kaybetme. Başkalarına benzemeye çalışma. Kıllı gürültülü adamlar, etraftakiler, ortalıktakiler, büyüyenler, yükselenler, emir alanlar, emir verenler, gazetecisi, sanatçısı, hepsi çirkinliğin zirvesine koşuyorlar. Bir tek sokakta çiçek satan çingeneler sevimliliklerini kaybetmediler.

Sustum, mahcup, bekledim. Kendi adıma verecek bir cevabım yoktu. Etraftakiler adına da cevap vermeme gerek yoktu. Karım iyice kızgın görünüyordu. Uyku mahmurluğunu üstünden attıkça daha da verip veriştirecekti. Santraldaki kızlar aklıma geldi. Başkalarını, memleketi filan unutsun diye kendimi ortaya atmak, pişmanlığımı ifade etmek aklıma geldi.

– İkaz ettiğin için sağ ol. Dikkat edeceğim. Ben de kendimi ilk kez sen beni sevdiğin zaman ve sen beni sevdiğin için sevdim.

Bu kez karım sustu. Duygulandığını hissettim. Telefon boş boş para yazmasın diye tekrar bir şey söylemeye hazırlanırken sözümü kesti:

– Sana âşık olmayacak kadın düşünemiyorum. Yeter ki cesur olmaya çalışma.

Sonra birkaç saniye ikimiz de sustuk. Ünye'de tanıdığım kadınlar karımla aynı fikirde olmadığı için üzüntü duydum.

Onlar, karımın aksine, ortaya çıkıp isteyen, almadan bırakmayan erkekleri tercih ediyorlardı. Ben de bilerek ya da bilmeyerek, inançtan ya da umutsuzluktan öyle yapmayı öğreniyordum. Asıldıkça asılıyordum. Akide'ye ilanıaşk etmeme ramak kalmıştı. Asiye'yi aklımdan çıkarmaya çalışıyordum ama çıkaramıyordum. Kız durup durup aniden ortaya çıkıp aklımda şiddetli fırtınalar estiriyordu, ben uyurken yatak odama giriyordu mesela, yorgan üstümden düşmüş mü, bir tarafım görünüyor mu, aldırış etmeden. Ben de kendime itiraf edemesem de sırf onun beni habersizce seyretmesine imkân hazırlamak için geceleri çıplak yatar olmuştum. Bazen, sabahleyin, girdiğinde uyanıksam ve bir yanım görünüyorsa hemen toparlanıyordum utangaç biriymişim gibi. Bazen de kendimden utanıyordum ama insan tuhaf. Akıl kirli. Ahlak zayıf. Asiye'ye asla yan gözle bakmadım elbette, ama onun bana bakması için çok şey yaptım. O da baktı. İnsan tuhaf. Kız da olsa. Akıl kirli. Ahlak zayıf. Ama belki bu ahlak değildir, yani ahlakla ilgisi yoktur, onu da bilmiyorum. Neticede kimse kimseyi rahatsız etmiyordu, taciz etmiyordu, istismar etmiyordu, suiistimal etmiyordu, utandırmıyordu. Uyuyormuş numarası yaptığım bir sabah odaya girdiğinde dağılmış giysilerimi sessizce toplama, bana dolaptan o gün giymem için yeni giysiler çıkarma işini o kadar yavaştan aldı ki, bir ara çoraplarımı almak için yatağa o kadar yanaşıp elbisesini bana değdirir gibi oldu ki nefes alıp verişimi kontrol edemez hale geldim ve rüya görüyor olduğumu düşünmesi için dua ettim. Benim ahlaksız olduğumu düşünmesin de kendini ne kadar sapık sanırsa sansın, umurumda değildi. O an yere çömelirken üstüme doğru usulca eğilip beni uyluğumdan yukarı, kalçama doğru kokladığını hissettim. Neyse ki yüzüstü yatıyordum. Belki erkek vücudu nasıl kokuyor, merak ediyordu. Ve belki bu merak için kimse onu suçlamamalıydı. Beni de tabii suçlamamalıydı merak edildiğim için.

Çünkü her şey, karşılıklı, gizliydi. Gizliydi ama vardı. O da, ben de, karşılıklı, birbirimizin içini biliyorduk. Her gece yatağa giderken soyunmamaya yemin ediyordum ama her gece yatağa yine soyunup giriyordum. Gündüzleri aklıma geldikçe kendimden utanıyordum ama ertesi sabah, gün doğmak üzereyken kendimi yine uyanmış, kapalı gözlerle onu bekliyor buluyordum. Akide'yi nasıl nefesinden tanıdıysam onu da kokusundan tanıdım. Her sabah onunla odama sadece sabah heyecanı değil mis gibi bir sabun kokusu da geliyordu ve galiba biraz da o koku beni kendimden geçiriyordu. Belki onun gibi ben de koku müptelasıydım ve belki o da bana kokumu aldıktan sonra yaklaşmaya başlamıştı. Ben onu temizliği için istiyordum, o beni yabancı kokum için istiyordu. Evden çıktıktan bir süre sonra aklım yine Akide'nin istilasına uğruyordu. Sonunda ikisine de âşık olduğuma karar verdim. Olur olur, dedim. Ne var bunda? Akide'yle evleneyim, Asiye'ye de gizlice imam nikâhı kıyayım diye içimden geçiriyordum. İkisinin birbirinden haberi olması gerekmez. Biriyle Ankara'da yaşarım, öbürüyle İstanbul'da. Ne var yani? Ama tabii bunlar hep en gizli erkek hayalleri, yoksa sözünü etmeye de, belli etmeye de, tatbik etmeye de, teşebbüs etmeye de utanırdım. Hatta bir şey belli edeceğim, sarkıntılık yapıyor sanılacağım, kızların ve etrafın saygısını kaybedeceğim diye ödüm patlıyordu. Hele yengem, zaten Akide konusunda her şeyi Akide'nin de çabasıyla anlamış, beni bir kenara çekip aklımı başıma toplamamı söylemek için fırsat kolluyordu, bir de Asiye konusunda yoldan çıktığımı görürse beni defterden iki kere silerdi. Yalnız, emin olduğum bir şey, iki kızdan da vazgeçmek istemeyeceğimdi. Hatta şimdi tatlı sesini ve daha da tatlı cümlelerini duyunca karımı da canım çekiyordu.

– Karıcım?

– Efendim şekerim?

– Şey... Ee... Neyse...

– Anladım... Seni hınzır. Seni muzır. Hadi.
– Yok yok.
– Peki, ben başlayayım.
– Yok, aman dur. Etraf... Telefon holde.
– Aa. Nasıl telefon o öyle? Niye yatak odanda değil?
– İşte. Burada âdet öyle.
– Mesut?
– Efendim şekerim?
– Of... ne zaman geleceksin Mesut?
– Biraz daha işim var yavrum. Birkaç hafta.
– Birkaç hafta!
– Herhalde. En az. Bilmiyorum.
– Babam haklı galiba. Sen beni terk ettin.
– Hiç olur mu şekerim öyle şey!
– Öyleyse niye kalıyorsun öyle yerlerde o kadar uzun Mesut?
– Mecburiyet yavrum. Vazife. Ailenin tek erkeğiyim.
– Babam sonra ne dedi biliyor musun? Hani bana kimi kimsesi yok demiştin, dedi. Yoktu, bana öyle demişti, dedim. Herhalde ona da öyle demişlerdir, dedim. O da öyle biliyordu. Ama varmış.
– Baban durup dururken niye benimle ilgilenmeye başladı?
– Babam çok değişti. Yeniden göze girince nasıl yumuşak, alakalı bir adam oldu, anlatamam.
– Göze girdi derken?
– Askerler canım. Askerlerin bir numaralı adamı oldu. Hocam hocam diye her gün subaylar geliyor, tabii sivil kıyafetli, ikide bir telefon açıyorlar, danışıyorlar. Eski öğrencileri de öyle, onlar da eksik olmuyor, hocam hocam diye...
– Öyle mi?
– Mesut, sözümü kestiğinin farkında mısın şekerim?
– Been?
– Sen. Benim sözümü!
– Özür dilerim. Şaşırdım da. Emekli olduk unutulduk diye

şikâyet ederdi.

– Askerler hatırladı. Yine o eski koskoca anayasa profesörü oldu. Gerim gerim geriniyor. Yüzünde güller açıyor. Mesut?

– Efendim şekerim?

– Sana gizlice içerliyordum ama babamdan nefret etmekte haklıymışsın.

– Nereden çıkardın. Asla öyle bir şey söylemedim.

– Söylemedin. Ama hissediyordum. Haklıymışsın. Babam dünyanın en şahsiyetsiz adamı. Neden, biliyor musun?

– Askerle dost oldu diye mi?

– Hayır. Ayrıca askerle münasebeti dostluktan ileride. Asker ona danışıyor. Bize akıl ver hocam, diyor, o da veriyor. Şöyle şöyle yapın, diyor. Asker meşru olmak istiyor. O da askere meşruiyet yolları gösteriyor. El ele verdiler, Fatin Beyleri asmanın meşru yolunu arıyorlar.

– Allah Allah.

– Ama şahsiyetsizliği bundan değil. Neden, biliyor musun? İnanmadığı bir şey yaptığı için.

– İnanmadığı ne?

– İnanmadığı şu: Anayasayı çiğnemeden Menderes'i, Bayar'ı, vekilleri yargılayamazlar, diyor, ama onlara dönüp, olsun, fark etmez, yargılayın, diye destek oluyor. Yeni hukuk mefhumları icat ediyor, bir şeyler bir şeyler. Akşam yemeğinde de bunları bize gerine gerine anlatıyor. Of yarabbi! Bir yandan da diyor ki, hayatımda bu asker milleti kadar salak bir millet görmedim. Ellerinde tank tüfek var, hâlâ yasa yasa diye bizim peşimizde dolanıyorlar.

– Böyle şeyler söylemesen iyi Yasemin. Telefonlar, malum.

– Aman. Anayasa dediği de Mustafa Kemal'in anayasası bu arada. Genç bir hukukçuyken kendisinin de tercüme filan yapıp yazılmasına yardım ettiği anayasa.

– Vay canına. Para için mi yapıyor sence?

– Ya yok, ne parası. Menderes'ten nefret ediyordu, yese do-

yamazdı, kaç yıldır her eline gazete aldığında, asacaksın bunları, asacaksın, der dururdu. Şimdi asıyor işte.

– Ne yapsın. Asker soruyor, o da yol gösteriyor demek ki.

– Gösteriyor. Ama hukukun, vicdanın söylediği yolu değil, askerin istediği yolu gösteriyor. Yanında eski öğrencileri, şimdi hepsi profesör, doçent, bilmem ne, harıl harıl yeni yasalar yazıyorlar. Elbirliğiyle Menderes'i nasıl asarızın peşindeler, genci yaşlısı, bir sürü hukuk hocası. Komisyon gibi bir şey kurmuşlar hatta; on beş, yirmi kişi, babam içlerinde resmen yok, yaşlıyım, oraya buraya gidip gelemem diyor, ama abilik yapıyor. Ya! Böyle bir babanın kızıyım Mesut. Benimle ne kadar gurur duysan az.

– Üzülme yavrum. Burada da konuşuluyor. Ama idama pek ihtimal vermiyorlar.

– İdam kesin, diyor babam. Yolu yok. Sadece kaç idam olacağının pazarlığı yapılıyor, diyor.

– Kaçmış?

– İşte, ne bileyim, on beş kişi filan diye asker kendi içinde pazarlık ediyormuş. Ama tabii o kadar olmaz, o vakte kadar sayı azalırmış. Bir de bunlar ne yapıyorlar, biliyor musun, askeri fiştekliyorlar, aman ne yapacaksanız bir an önce yapın, çünkü zaman geçtikçe kızgınlık geçer, millette acıma duygusu uyanır, bir daha asamazsınız, diyorlar.

– Yapma ya.

– Dört idam muhakkak. Bayar, Adnan Bey, Fatin Bey, Hasan Bey. Belki Koraltan da. Bunlar kurtulamaz, kurtulmasınlar da zaten, diyor.

– Hay Allah. Sen de kahroluyorsun.

– Ne yapayım. Bir yasa yazmışlar, birkaç güne kadar çıkaracaklar, yüksek adalet bilmem nesi diye bir mahkeme kuruyorlar. Hâkimini savcısını filan da söz dinleyecek adamlardan seçecekler. Ya, idam muhakkak.

– Yazık.

– Hem de ne yazık. Bir hukukçuda vicdan olmazsa ne olur? Bir evladın babasında vicdan olmazsa ne olur? O evlat ne yapar?

Karımı sakinleştirmenin ya da avutmanın yolu yoktu. Biraz daha söylendi, verdi veriştirdi. Sonra birdenbire çok uykusu geldiğini söyleyip telefonu kapattı. Sadece kapı altlarından sızan ışıkla aydınlanan karanlık holde, yapayalnız kalakaldım. Olabilecek en kötü saatti, uykudan uyanmak ve uykunu kaçırmak için. Ben telefonda konuşurken ezan okunmuş, evin kızları birer birer namaza kalkmışlar, namaz kılmayanlar da kılanlar için kahvaltı sofrasını hazırlamaya başlamışlardı. Konuşmamı herkes dinlemişti, bütün ev, yattığı yerden. Bir tek Allahşükür, en yakınımda olduğu halde kütük gibi uyumaya devam etmişti. Beni korumasız bırakmamak için az aşağıdaki kendi evinde kalmıyor, geceyi bizim evde geçiriyordu. Evde de ona verilebilecek boş bir oda yoktu, olan tüm odalarda en az bir kadın yatıyordu. Ona kala kala aşağıdaki holün hemen girişindeki divan kalmıştı, boyuna göre kısa, cüssesine göre dar bir divan. Telefonu kapattığımda hâlâ uyuyordu, yanı üstünde iki büklüm olmuş, yorgana çaresizce sarınmış. İnatçı bir çocuktu, ne yaptıysam evine gönderemedim. Senden ben mesulüm, dedi durdu. Bir iki gece kalsın da nasılsa dayanamaz gider diye düşündüm. Zaten az uyuyordu. Saat dördü biraz geçe namaza kalkıyor ve hayret verici bir sadakatle camiye gidiyordu. Caminin sabahın o saatinde bir tek onun için açıldığına, koca camide tek başına namaz kıldığına eminim. Sonra galiba beni korumayı unutup hocayla biraz laflıyor, belki bir de sabah kahvesi içiyordu.

Uykum iyice kaçmıştı. Yatarsam uyumaya çalışacaktım, uyuyamayınca asabım bozulacaktı, kötü kötü terleyecektim ve daha çok asabım bozulacaktı. Odama çıktım. Asiye telefona bakıp beni çağırdıktan sonra yine kaybolmuştu. Yengemin odasında kalıyordu, yatağın ayakucuna serilmiş bir yer yatağında. Bir ara kapının aralığından görmüştüm. Onunla özel sabah

yaşantımızı yaşayamayacağım için üzüldüm. Bari giyinip Allahşükür'le çıkayım, dedim, o camiye gitsin, ben de deniz kıyısında şöyle bir yürüyüş yapıp hava alayım, deniz havası, çam havası, ne varsa artık. Sahildeki İskele Restoran sabah çok erkenden fırını yakıyor, güneş doğarken pide yapmaya başlıyor diye duymuştum. Aklımda orası vardı. Sabah serinliğinde deniz kıyısında çayımı içer, kahvaltımı eder, sonra da mağazaya giderim, dedim. Yapılacak bir sürü iş vardı. Muhasebeci defterleri, makbuzları, hesapları inceliyor, durumumuzu benim anlayabileceğim lisanda netleştirmeye çalışıyordu. Bütün evrakı, senetleri, tapuları filan, ne var ne yok, kasalardan, dolaplardan indirmiş, eski yazıyla yazılmış olanları Şah'a okutuyor, yeni yazıyla olanları da kendim okuyor, neyimiz var, neyimiz yok, anlamaya çalışıyordum. Şah akıllı bir adamdı. Aklının ermediği şey yoktu. Soğukkanlı ve ölçülüydü. Allahşükür her şeyi ne kadar dramatize ediyor, her şeyi nasıl acil hale getiriyorsa o da o kadar kolay görünür hale getiriyordu. Rıza'nın ipoteğini avukata verip fabrikaya el koyma düşüncemi ona açtım. Allahşükür bana cesaret vermemişti; o önce Rıza'yı öldürmekten yanaydı; Rıza'nın ölümünün yaratacağı kargaşa içinde gider fabrikaya el koyarız, diyordu. Ama daha önce yaparsak Rıza'yla kendi toprağında savaşmak zorunda kalacağımızı, Rıza'nın avukatı Fatsa'ya sokmayacağını, Fatsa polisinden yardım almamızı da engelleyeceğini söylüyordu. Amcamın avukatı dahil, hiçbir avukatın kolay kolay Fatsa'ya gitmeye cesaret edemeyeceğini iddia ediyordu. Beni sinirlendiriyordu.

– Amcam bunları bilmiyor muydu, dedim, ipotek alırken. Fabrikaya el koymak istediğini kendin söyledin. E belli zaten, böyle bir teminat almasından. Amcam gidip almayı düşünebildiğine göre biz de düşünebiliriz.

Allahşükür de sinirleniyordu ama kendini kontrol edip beni daha fazla sinirlendirecek şekilde akıllı bir izahat getiriyordu.

– Amca Bey kendisiyle beraber benim bilmediğim, bizim bilmediğimiz birtakım irtibatlarını da ebediyete götürdü, dedi. Birilerine güveniyordu mutlaka. Ama kimlere, bilmiyoruz. Ayrıca bilsek bile, ona güvenen, onun için devreye girecek adamlar bize güvenirler mi, bizim için devreye girerler mi, onu da bilemeyiz. O yüzden, önce Rıza'yı öldürelim.

– İyi de nasıl öldüreceğiz oğlum adamı? Kolay mı? dedim.

Bu konuşmayı farklı şekillerde birkaç kez yaptık.

– Kolay değil. Ama bana bırak. Hallederim. Adamın bütün hayatını biliyorum. Bir sabah evinden çıkarken tak! İş bitti.

– He. Ben de inandım.

– İnanmayacak bir şey yok abi. Yalnız bana birkaç ay mühlet vericen. Sonbahar ortası gibi bir sabah gidip halledicem.

– Niye sonbahar ortası? Sonbahar ortasında vurunca günah yazmıyor mu?

– Yok abi. Hava geç aydınlanıyor, ondan. Güpegündüz yapamam çünkü. Ama sabahleyin evinin az ilerisinde yakalar vururum. Tıpkı onun Amca Bey'i vurduğu gibi. Sinsice yanına sokulup şakağına bir el, tak! O kadar. Arabasının içinde de olabilir, fark etmez. Sonra da tabancayı eline sıkıştırır, kaçarım. Evi zaten bahçelik bir yerde, biraz şehrin tepesine doğru. Geceden gider pusuya yatarım.

– E peki millet bizim gibi saf mı Allahşükür? Cinayeti örtbas etsinler; utandıklarına, kalp krizi geçirdi, desinler? Sence yaparlar mı? Sence üstünü örterler mi?

– Bilmem. Ama eğer intihar süsü veremesek bile herifin o kadar çok kumar borcu var, öyle sefih bir adam ki, kumar yüzünden Samsunlu kulüpçülerle öyle başı dertte ki zaten, kabadayılar vurdu, der herkes. Zaten herkes biliyor, adam yatağında ölmeyecek yani. Bir gün biri vuracak. Bizi suçlamaya kalkan olursa deriz ki, bu kadar alacağımız olan adamı niye vuralım? Paramızı ölüden nasıl alırız? Değil mi? Ayrıca fabrikaya el koyacak olsak, öyle bir niyetimiz olsa, aylar önce, vadesi dolun-

ca el koyardık. Değil mi ama? Şimdi, yani vefatı üzerine, el koyma durumumuzu da şey diye izah ederiz, artık ne yapalım, alacak başka bir şey yok, mecburen fabrikayı alıyoruz. Valla bak. Kışa fabrika sahibi olarak girersin hayırlısıyla.

– Ya yakalanırsan?

– Yakalanmam.

– De ki yakalandın. Ne halt ederiz. Sen hapis, ben hapis. Bize bakacak kimse de kalmaz. Ne için? Hiç.

Allahşükür işin peşini bırakmak istemiyordu. Yakalanma ihtimalini aklına bile getirmiyordu ama benim içimi rahatlatacak bir yol bulacağından emindi. O yolu düşünmeye başladı.

Şah'a meseleyi Rıza'nın amcamın katili olduğunu düşündüğümü söylemeden açtım. Ona güvenmediğimden değil. Sadece fazla soğukkanlı biri olduğu için, benim teorim karşısında heyecanlanacağını düşünmediğim için. Yoksa, bir ara onunla amcamın ölümünü elbette konuşacak, fikrini alacaktım. Ama şimdilik onun karşısında hevesimi kaçırmasına izin vermeden, onun gibi ölçülü olarak konuşmak istiyordum. Şah'a, Allahşükür'ün Rıza'yı öldürme, fabrikaya sonra el koyma düşüncesinden, Rıza'nın Fatsa'ya girmemize izin vermeyeceği endişesinden bahsettim.

– Haklı, dedi. Benim bildiğim Rıza bizi Fatsa'ya sokmaz. Kaymakamı nasılsa bağlamıştır. Eh, avukat dediğin de avanesiyle gezen kabadayı değil ki, düzgün adam, niye uğraşsın öyle it kopuk karşısında kalıp zor duruma düşmekle. Döverler adamcağızı, icabında vururlar da. Yanında biz de gidelim desek korumaya, bu sefer polis bizi çevirir, üstümüzü arar, dayılanırsak tutar içeri atar. Olur yani. Bunların hepsi olur.

– Ne iş ya. Peki amcam neye güveniyordu bu ipoteği alırken? O fabrikayı çok istiyordu, değil mi?

– Öyle, istiyordu. Belki valiye güveniyordu. İşi vilayetten bitiririm diye düşünüyordu. Çünkü böyle şeyler ancak devlet izin verirse olur. Her pis işin içinde mutlaka devletin bir kolu

vardır, onun rızası olmadan olmaz. Rıza kaymakamı bağladıysa sen de gidip valiyi bağlayacaksın. O valiyi bağladıysa sen gidip Ankara'dan birini bağlayacaksın.

– Peki biz gidip valiyle konuşamaz mıyız, kendimizi tanıtsak filan?

– Ya işte, öyle gidip tanıtmayla olmaz. Zaten vali cenazeye geldi, tanıştın. Ama yetmez. Böyle münasebetler belli bir hukuk ister, koskoca vali dün tanıdığı adamla, hele de senin gibi genç bir çocukla teşrikimesaiye girmez. Olmaz yani. Bir geçmiş olacak, bir hukuk tesis edilmiş olacak.

– Doğru söylüyorsun. Peki ne yapacağız?

– Sen şimdi bu fabrikayı niye almak istiyorsun? Alıp ne yapacaksın?

Şah'ın bu sorusu daha önce kendime de birkaç kez sorduğum ama cevaplamakta sebat etmediğim bir soruydu. Ona cevap vermem gerekince bu vesileyle ben de düşünmeye başlamış oldum. Yalnız, açık olan bir şey vardı, bu meseleleri Allahşükür'le konuşmak daha heyecanlıydı.

– Bir kere, derdim fabrika değil. Derdim para. Bizim de banka borcumuz var. Daha ne kadar olduğu netleşmedi ama var. Rıza'daki para ise büyük para. Üç, üç buçuk sene boyunca birikmiş de birikmiş. Alamazsak batarız. Batmasak bile belimizi kolay doğrultamayız. Doğrultsak bile o paranın acısı içimizden kolay çıkmaz. Keşke parayı alsak. Ama belli, adam ödeyemeyecek. Fabrikayı alırsak hem paramız çöpe gitmemiş olur, hem de amcamın hayalini gerçekleştirmiş oluruz.

Şah biraz acımasız bir adamdı. Ona bu yüzden kızdıysam da hak vermedim değil. Dedi ki:

– Amcanın hayali seni ilgilendirmesin. Onun ne hayal ettiğini kimse bilemezdi.

Ona sert sert bakmakla yetindim. Haklı olduğunu hissettiğim için de sustum, ikazını sineye çektim. Bana ne hissettirdiğine aldırmadan devam etti:

– Diyelim fabrikayı aldın. Fabrikatör olacak mısın? Gidip Fatsa'da yaşayacak mısın? Diyelim yaşadın, işi biliyor musun, hiç fındık fabrikası çalıştırdın mı, ne yapılır, nasıl yapılır, biliyor musun?

Bu soruların hepsinin cevabı "hayır"dı, tabiatıyla. Ama ben de Şah'ın sandığı kadar akılsız değildim. Hamlemi yaptım:

– Bir kere, işten elbette anlamam, ama ben de ipsiz sapsız adam değilim; senin gibi, senin adamların gibi, Allahşükür gibi, onun adamları gibi adamlarım var. Size güveniyorum. İkincisi, niyetim, fabrikayı alıp Fatsa'ya yerleşmek değil.

– Ne peki?

– Fabrikayı söküp Ünye'ye nakletmek.

Adam sözlerimden bir an etkilendi, ama hemen sonra itiraza geçti, direndi:

– O fabrika neden Fatsa'da kuruldu, biliyor musun? Fatsa'ya liman yapılıyor. Bizimki gibi uyduruk bir dalgakıran değil, büyük şileplerin girebileceği, vinçlerle yükleme yapabileceği koskoca, hakiki bir liman. Halihazırda yüz kilometre uzağa, Ordu'ya göndermek zorunda olduğun fındığı şimdi direkman Fatsa'dan şilebe yükleyip ihraç edeceksin. Aradaki tasarrufu düşünebiliyor musun? Sebep bu. Liman inşaatı birkaç seneye biter, Rıza da asıl parayı işte o zaman kazanmaya başlar. Filhakika, hesaplarını bozan, liman inşaatının gecikmesi oldu. İnşaat söylendiği tarihte başlamış ve bitmiş olsa Rıza bize borcunu birkaç kere ödemiş, kendi de almış başını yürümüş olurdu. Üç beş senede bizi üç beş kere satın alacak parayı kazanırdı.

Güzel izahat. Sustum, hızla düşündüm. Bu adamla konuşmak zekâ istiyordu, tartışmak hepten kıvrak bir zekâ istiyordu. Ayrıca her sözüyle beni düşünceye sevk etmesi de gayet müspet bir durumdu. Ben düşünmemi tamamlayana kadar o bir şeyler daha ekledi:

– Muvaffak Abi ona dedi vaktiyle, acele etme, bekle bir iki

sene daha, paranı bağlama, devletin sözüne güvenilmez, yarın başlıyoruz der, beş sene sonra yarın başlar, dedi. İkaz etti. Ama adam kafasız, heyecanlı, küstah, kibirli. Acele etti. Herkesten önce yaparsam herkesten çok kazanırım, dedi. Böyle oldu. Ben de merak ediyorum bu işin sonu ne olacak diye.

Ben o sırada düşünmemi tamamladım. Dedim ki:

– Olsun. Fabrikayı yine de buraya taşırız. Fındığı Fatsa'dan Ordu'ya, yüz kilometre öteye göndermekle Ünye'den Fatsa'ya, yirmi kilometre öteye göndermek aynı şey değil. Üstelik bizim yolumuz düz yol.

– Orası öyle. Yani keşke öyle bir şey yapabilsen tabii. Fabrika demek, neresinden baksan, yüz aileye ekmek kapısı demek. Fatsa halkı ihya olacağına Ünye halkı ihya olur. Keşke.

Sustuk. İkimiz de akıl yürütmüş olmaktan memnunduk. Ben ayrıca durumu iyi anlamış olmaktan hayli memnundum. İnsan iş yapacaksa etrafında bu Şah gibi adamlar olmalı, diye düşündüm.

Şah bir yandan düşünmeye devam ediyormuş:

– Ne düşünüyorum, biliyor musun? diye ekledi az sonra, Muvaffak Abi bu işe fabrikaya el koyma umuduyla girmedi bence. Bence şey diye düşündü... Rıza'nın şevki onu kıskandırdı, kendisi sağlamcıydı, öyle risklere girmezdi ama, nasıl desem...

Heyecanla sözünü kestim:

– Anladım, dedim, kendisi girmezdi ama giren birini görünce de, acaba girmemekle hata mı ediyorum diye düşündü.

– Hah.

– Parayı Rıza'ya verdi, çünkü kendisi ciddi bir riske girmeden Rıza'nın muvaffakiyet ihtimaline kendini ortak etti. Vay! Çok zekice ya! Amcama bak! Senetler yetmiyormuş gibi hem ipoteği aldı, fabrikanın gizli sahibi oldu, hem de fabrikaya dokunmadı, bekledi, Rıza çile çekerek, borçlanarak fabrikayı işletsin; çünkü ileride gerçekten büyük paralar kazanma ihti-

mali vardı. Kazanırsa amcam o zaman o kazanca yatırım yapmış olacaktı. Nasıl? Artık bir yolunu bulurdu. Ya faiz der, istediği rakamı çakardı, ya Rıza'nın işleri açılır gibi olurken ama daha tam da açılmadan ipoteği dayardı. Yapardı bir pazarlık. Ama istediğini her durumda almış olurdu. Eğer Rıza batarsa da fabrika zaten amcamın. Ne ince hesap!

– Öyle, aynen öyle.

– Zeki adammış amcam. Sen de öylesin.

– Sen de.

Sonra sustuk, önümüze baktık. Zekiydik ama hâlâ ne yapacağımızı bilmiyorduk. Bu son gerçekler ışığında Rıza'yı vurdurtmak akıllıca değildi. Rıza yaşamalı, çalışmalı ve kazanmalıydı ki bizim de geleceğimiz kurtulsun. İçimden gülmeye başladım. Sonra dayanamadım, ayağa kalktım, yüksek sesle gülmeye başladım. Rıza, can düşmanımız, aynı zamanda kurtarıcımızdı. Onu öldürmek bir yana, yaşaması için elimizden geleni yapmalıydık. Durum bunu gösteriyordu. Şah'a döndüm.

– Ben de bu adamı öldürtmeyi düşünüyordum, iyi mi, dedim?

Şah pek şaşırmadı, sadece biraz kaşlarını kaldırdı.

– Niye? dedi.

– Amcamı bu adam öldürdü, dedim.

Şah yine pek şaşırmadı. Kaşları geri indi. Sadece biraz kederlenir gibi oldu.

– Öyle, dedi, o öldürmüştür.

Şaşırdım.

– Nereden biliyorsun? dedim.

– Başka kim öldürecek ki? dedi. Ayrıca buralarda ondan daha şahsiyetsiz, daha affedersin kancık biri yoktur. Başka kimse adam vurup kaçmaz buralarda. Kendine erkek diyen hiç kimse. Kaçacaksa zaten vurmaz. Ama o adam bizim buraların kitabında erkek diye geçmez. O yüzden yapar. Yapmıştır. Hiç şüphe etmem.

Şimdi yine gözümde her şey hafifçe renk değiştirdi.

– Peki bu senin içini yakmıyor mu? Bunu sineye çekebiliyor musun?

Cevap vermedi, veremiyordu ya da söylemek istemiyordu.

– Peki ben sineye çekebiliyor muyum? Çekebilmem lazım ama çekemiyorum. Neden? Çünkü...

Durdum. Volta atmaya başladım. Nedenimi hemen söylemek istediğimden emin değildim.

– Sence, dedim, Rıza amcamı niye vurdu?

Şah düşünürken güzel görünüyordu. Yüzünde sakin, derin bir mana oluyordu.

– Bilsem, dedi. Hiçbir sebep yoktu. Zevk için vurmadıysa hiçbir sebep yoktu.

– Olsa bilir miydin? dedim.

Acele etmedi, yine düşündü.

– Az çok.

– Allahşükür, yani Şükrü, amcamın adamı ipoteği bozdurmakla tehdit ettiğini söyledi. Yılbaşında senetlerin vadesi dolunca, sana altı ay daha demiş, sonra fabrikayı alırım.

Başını yavaşça iki yana salladı.

– Muvaffak Abi kimseyi tehdit etmezdi. Kırk beş yıllık ömrümün otuz beş yılı yanında geçti, bir kere bile kimseyi tehdit ettiğini görmedim. Yapacaksa yapardı. Binaenaleyh, kimse için bir senedin vadesini uzattığı da vaki değildir.

– Belki bu adam akraba filan diye, ne bileyim, yüzü tutmamıştır, acımıştır?

– Yok. İş mevzubahisse Muvaffak Abi babasını bile tanımazdı.

Bunu dedikten sonra bir an gözlerini yana kaçırmak istedi ama beceremedi, yüzü bana döndü, gözleri birkaç saniye için kederle baktı. Sonra bir şey demeden yine önüne döndü. Bir şey onu rahatsız etmişti. Az sonra aklıma geldi, sebebin ne olabileceği, son sözü söylediği için niye öyle pişmanlık benze-

ri bir üzüntü duyabileceği: Öz kardeşini bile tanımadı, demek istemişti o sözle, babanı bile tanımadı.

Babam ve amcam. Her şey eninde sonunda dolaşıp bir yerinden ikisi arasındaki ilişkiye temas ediyordu, bazen sebep olarak, bazen emsal olarak.

Bir an kederlenir gibi oldum. İçime mezarlıktan çıkarken yerleşen boşluk duygusu geri gelir gibi oldu. Çocuğu hatırladım. Gidip bulmak, getirmek, yanımda tutmak, büyütmek, yetiştirmek, sevmek, konuşturup dinlemek isteği duydum. İnsanların neden anne baba olmak istediğini kavrar gibi oldum. Yetişkinlerin dolduramayacağı bir ruh boşluğunu doldurmak için. Allahşükür'e çocuğu ve annesini tanıyıp tanımadığını sormuştum, tanımıyordu, o mahalleler biraz kenar mahalle olduğu için tanıyan kimseyi de tanımıyordu ama istersem öğrenirdi. Çocuğun annesini de merak ediyordum, ama mağazaya gelmezse kadınla tanışmamın yolu yoktu. Aile dostumuz, daha doğrusu aile dostumuz ve dengimiz olan bir kadınla sokakta karşılaşınca selamlaşıp konuşabilirdim ama tanımadığım ve muhitimizden olmayan bir kadınla selamlaşmam bile yakışık almaz, dedikoduya ve itibar kaybına yol açardı. Küçük yer âdetleri. Dikkat ettim, sokakta bir kadınla geçişirken erkekler başlarını öte yana çeviriyorlar ya da önlerine eğiyorlardı, o an öyle bir kadın yokmuş gibi. Kadına bakmak, dükkâncı bile olsan, hele gözünün içine bakmak ayıp addediliyordu. Kadınlar da öyle. Sokakta erkekleri görmeden yürüyorlardı. Tuhaf. Ankara'da, İstanbul'da aynı şey olursa kadınlar da, erkekler de keyifsiz, bezgin oldukları için olur. Şu da tuhaf, Ünye'de henüz İstanbul'daki, Ankara'daki gibi keyifsiz, bezgin bir kişiyi görmedim. Kimse kimsenin yanından selamünaleyküm demeden geçmiyordu – tabii erkekleri kastediyorum. Kadınlar da genellikle gülümsemeyi hatırlatan nazik, kısa bir dudak hareketiyle geçişiyorlardı.

Şah'ın artık hiçbir şey saklamam gerekmeyen bir adam olduğuna iyice inanmıştım.

– İlk gördüğümde, dedim, amcamın intihar ettiğini düşünmüştüm. Öldürüldüğüne uzun süre inanmadım. Ta ki Rıza'yı tanıyıncaya kadar. Yine de Rıza'nın öldürdüğünden ya da öldürüldüğünden yüzde yüz emin değilim ya. Şimdi sana sormak istiyorum, sence amcam intihar etmiş olabilir mi?

Şah'ın yüzü karardı, anlayamadı, idrak edemedi sanki.

– İntihar, diye mırıldandı yine rengi giden, kararan bir sesle. İntihar. Hiç intihar diye bir şey duymadım.

– Nasıl duymadın? İntiharın ne olduğunu bilmiyor musun?

Biliyordu. Ama hiç intihar eden kimseyi duymamıştı.

– Hiç mi?

– Hiç.

– Niye? dedim. Burada insanlar mutsuz olmazlar mı? Hayattan bezip ölmek istemezler mi? Veya acıya dayanamayıp? Veya ne bileyim utançla yaşayamayıp? Veyahut delirip?

Hiç duymamıştı. Ne kendisi bizzat ömründe, ne de babasından, dedesinden, annesinden, anneannesinden, babaannesinden. Dolayısıyla, demek istiyordu, Muvaffak Bey niye intihar etsin, kimsenin yapmadığı bir şeyi yapsın?

Adamın meseleyi bu şekilde önüme koyması beni iyice şaşırttı ve intihar düşüncesinden hakikaten bir anda uzaklaştım. Demek burada intihar edilmiyor, dedim. İnanılır şey değil. Şaşkınlığım onu galiba biraz endişelendirdi, bir şeyler söyleme ihtiyacı duydu:

– Buna mukabil, dedi, burada çok cinayet işlenir. Ezelden beri. Burada adam vurmak bir nevi serbesttir. Bilhassa arazi kavgası yüzünden.

Benzer şeyleri Allahşükür'den çok duymuştum. Meseleyi kapatmaya çalıştım. Artık aynı şeyleri konuşmaktan ve sonuç alamamaktan, her seferinde yeni bir tuhaflık duymaktan da bıkmıştım. Amcamın ölümünü konuşmak için belli ki iyi bir gün değildi. Benim için şimdilik Allahşükür'ün tespiti hâlâ geçerliydi. Seni vurmazsa Amca Bey'i boşuna vurmuş

olur. Peki. Yine de adam beni bir kez etkilemişti ya, tafsilata girmeden, sabırsızca bir soru daha sormadan edemedim:

– Peki sence ben de tehlikede olabilir miyim?

Bana şok geçirtecek kadar çabuk cevap verdi:

– Burada herkesin hayatı her an tehlikededir. Az veya çok. Sebepli veya sebepsiz. Her an tetikte olmak lazım. Neden dersen, herkes tabanca taşır. Çok efendi milletizdir biz, fekat çabuk gözümüz döner. Kötülükten değil, huyumuz öyle.

– Anladım Şah. Sağ ol.

Ünye'de, demek ki, öldürülmek için suçlu ya da önemli ya da düşman sahibi olmaya gerek yok.

– Peki Şah, son bir şey, dedim. Ben şimdi bu ipotek işini ne yapayım? Acil bir karar vermem lazım.

– Bekle, dedi. Muvaffak Abi beklerdi. Çünkü şimdi fabrikaya el koymak altın olabilecek bir şeyi bakır iken kabul etmek olur. Ticaret yapıyorsan ticari düşünmen lazım. Hissi değil. Bir gün Rıza'dan alabileceğin her şeyi aldığına kani olursan defterini dürersin. Düreriz. Dürülür. Orası mesele değil. Ama bekle.

Bekle demek kal demekti. Ünye'de kalmak pek iç açıcı bir düşünce değildi.

– Beklemek istemesem ne yaparız? Mesela avukata gitsek?

– Olur, gidelim.

– Hiç olmazsa hukuken neyi nasıl yapmamız lazım geldiğini söyler.

– Öyle. Onları da bilmek lazım.

– Sen bilmiyorsun, değil mi onları?

– Bilmiyorum.

Kısa, düzgün, tüysüz parmaklarını, avucunu dazlak kafasından geçirdi. Avukat fikrine pek de aklı yatmamış gibiydi.

– Amcamın bir avukatı vardı. Neydi adı, Nejat, Nevzat?

– Necdet. Ama Neco... bilmiyorum... Buraların en dürüst avukatı değildir. En akıllısı da değildir... Olsa olsa en pisidir.

– Ama amcamın avukatı? O nasıl oluyor?

– Bizim işler fazla akıl icap ettirmezdi, dürüstlük hele hiç icap ettirmezdi. Muvaffak Abi de haddi zatında, dürüst avukat bitmiş adamlar içindir, derdi, akıllı avukatsa kendini soydurmak isteyen adamlar için. Neco'nun gücü Muvaffak Abi'nin şahsından gelirdi. Onun gibi düşünürdü, adliyede onun selamını söyler, kapıları açtırırdı. Mahareti beşeri münasebetlerdir, daha ziyade. Kıvrak adamdır tabii, cingözdür, icabında yüzsüzdür, yapışkandır, çamurdur, zalimdir. Ama akıllı da değildir, dürüst de.

– E peki ne yapacağız?

– Başka biri var, Avukat Hasan. Ne müvekkilini satar, ne düşmanına haksızlık eder, ne hâkimlerle savcılarla yüz göz olur. Hakikaten muteber bir meslek erbabıdır. Ama...

– Ama?

– O da bizi sevmez.

– Bak bunu iyi anlarım. Bizi sevmemek çok kolay Şah.

Şah kendini tutamadı, sinirli sinirli güldü.

– Bu adamı sevdim, dedim. Ona kendimi sevdireceğimden eminim. Hemen randevu alalım.

– Ne alalım? dedi şaşırarak.

Randevu mefhumuna yabancı olduklarını öğrendim. Birine gideceksen çat kapı gidermişsin. Âdet öyleymiş. Sekreter tutmaya, demek ki, hiç heveslenmeyecektim. Onu da çabuk öğrendim. Kimse kızını bir erkeğin yanında çalışmaya vermezmiş. Avukat Hasan'ın yazıhanesine gidince onun da sekreteri olmadığını gördüm. Sekreterlik işlerini yaşlıca bir kâtip yapıyordu. Gelene kapıyı açıyor, çay söylüyor, evrak getirip götürüyor, telefona bakıyor, sarı telli dosyaları kalın siyah klasörlere yerleştiriyor, işsiz kalınca küçük bir çakıyla kalemlerin uçlarını açıyordu.

Avukat Hasan beni büyük bir nezaketle ama derin bir kuşkuyla karşıladı. Amcamı kimse sevmiyordu ya, ona babamdan söz ettim, belki bana babamın oğlu olarak daha bir sempati duyar diye. Pek işe yaramadı. Adam geçmişi özlemle yâd edecek kadar umutsuz ve yaşlı değildi. Belki hayatı ona iş vesilesiyle

tanıştığı insanlarla fazla içli dışlı olmamayı öğretmişti. Bana babam için başsağlığı dilemekle yetindi. Annem ve abim için de. Amcamın sözünü etmedi. Belki beni karşısında görünce amcamın yeni bir bela sebebi olarak yaşamaya devam ettiğini düşünmüştü. Bana herhangi bir şahsi soru sormadı. Ünye'de kalıp kalmayacağımla ilgilenmediği de ortadaydı. Doğrusu, adama biraz içerledim, o kadar kontrollü ve mesafeli olduğu için. Ne de olsa karşılaştığım herkesin bana ilgi göstermesine alışmıştım. Avukat Hasan onlardan değilmiş. Beş dakika sohbet ettik etmedik, koltuğunda geri çekilmeye başladı, ne diyeceksen de, der gibi. İşareti aldım. Elimdeki dosyada ipotekle ilgili evrakı vardı. Uzanıp dosyayı masasına koydum. Sakince kendine doğru çektiği dosyaya şöyle bir göz gezdirdi. Gördükleri hoşuna gitmedi. Bir şey söylemesine ve –o an hissettim, dosyayı masanın üzerinden bana doğru geri sürecekti– işi reddetmesine müsaade etmeden söyleyeceğimi söyledim.

– Bu şehirde sizden başka güvenebileceğim kimse yok, dedim. Bu paraya ihtiyacım var. Ama nasıl alabileceğimi bilmiyorum. Ayrıca tehdit altındayım. Bana yol gösterin. Sadece alacaklardan borçlardan değil, amcamın, hatta ailemin her şeyinden kurtulmak zorundayım, çünkü aksi takdirde bu miras hayatımı cehenneme çevirecek.

Avukat Hasan bir şey demedi. Hâlâ arkasına yaslanmış, parmakları göbeğinde birleşmiş, uzun uzun bana baktı. Sonra yavaşça dosyaya uzandı, bana doğru itecek sandım, elinin ucuyla hafifçe kenara doğru itti.

– Anlat, dedi. Dinliyorum.

2

Allahşükür ne yaptı etti, tabancaları hayatıma soktu. Colt'u masada bıraktığım günün gecesi yine başucumdaki komodinin

üstünde buldum. Ertesi gün aynı şey tekrarlandı. Üçüncü gece tabancayı kalçamdan çıkarıp komodinin üstüne koyan bendim. Ondan sonra da hemen herkes gibi düzenli tabanca taşımaya başladım. Bir alış da bak, dedi Allahşükür artık itiraz etmediğimi ama arada bir kalçamdaki rahatsızlıktan yakındığımı görünce, bir tane de öbür tarafına isteyeceksin. Esasen denge ve hareket simetrisi bakımından doğru söylüyor olabileceğini tahmin ediyordum, çünkü insan bir tarafında tabanca taşıyınca gayriihtiyari o tarafını farklı hareket ettiriyor, otururken, kalkarken, yürürken, elini kaldırır, kolunu uzatırken. Böylece bir gün önüme bir ikinci tabanca koyarsa itiraz edeceğimi sanmıyordum. O gün bugün kendimdeki bu değişimi anlayamamışımdır. Hayatım gerçekten tehlikeye girdiği zamanlar bile üzerimdeki tabancaları kullanmak konusunda zorlandım – hatta ilk seferinde tabancam hepten boştu. Şah da öyle söyledikten sonra kendimi o fikre ve o görüntüye hızla alışıyor buldum. Sadece Avukat Hasan'ın yanında biraz tedirginlik hissettim tabancamı fark edecek ve beni hor görecek diye. Bir kere de Akide'yle çimenlerin üstünde sevişirken zor durumda kaldım, kızı şaşırtıp o anki delice hararetini bir süreliğine de olsa soğutur, kaybeder gibi olunca – ki o an, eğer o anı kaybetsem, oturur kafama bir tane sıkardım herhalde.

Giyindim. Terziden ilk ceketim, pantolonum, ilk iki gömleğim ve en önemlisi ilk parti külotlarım gelmişti, istediğim gibi poplin kumaştan dikilmiş, dar ama uzun, pipi çıkarma yeri iki düğmeli ve yumuşak enli lastikten. Sadece lastik biraz daha yumuşak olsa iyi olurdu, çünkü karnımda az da olsa iz yapıyordu. Terzi Samsun'a adam gönderip istediğim lastikten aratacak, olmazsa İstanbul'a sipariş edecekti. Bir dahaki partiye, inşallah, dedim. Kendime ait giysilerim olunca kendimi hayata daha bir ısınmış hissettim; mağazada bir sürü tozlu yırtık pırtık evrakın başında çalışırken de çok daha enerjiktim. Yengem amcamın her gün muhakkak kravat taktığını

söyledi, kararı bana bırakarak. Ben bir yenilik getireyim, dedim. Yalnız, orada kalmaya biraz daha devam edeceksem biraz da kısa kollu gömlek diktirmem ve Samsun'a gidip ya da birini gönderip, biraz fanila aldırmam gerekecekti. Ayakkabım da biraz eski durmaya başlamıştı. Ama Ünye'de iyi bir kunduracı yoktu. Onun yerine Fatsa'da çok iyi bir ayakkabı ustası olduğunu, siparişle ayakkabı yaptığını öğrendim. Adam işine öyle meraklı, öyle yenilikler yaratan bir adammış ki süet bile kullanıyormuş. Avukat Hasan kendine birkaç tane süet ayakkabı yaptırmış o adama. Bana da tavsiye etti. Kılık kıyafetine çok düşkün bir adam avukat. Her an iki dirhem bir çekirdek. Ceketinin eteğini bir kere kırışık görmedim. Adamı görünce insanın içi açılıyordu. Bir erkeğin de bir kadın kadar cazibeli olabileceğini düşünüyordunuz. Giyim konusunda ondan epey bir şey öğrendim. Açık renk düz pantolonun üstüne koyu renk kareli ceket giymeyi mesela. Ya da yaz sıcakları için ipekli ketenden takım elbise giymeyi ve hasır ya da keten şapka takmayı. O bu işlerle uğraşacak görgüye ve Beyoğlu esnafıyla ilişkilere sahipti. Ben de onun bir şey sipariş edeceğini duyunca, "Abi, bana da aynısından söyle be" diye ricada bulunuyordum. Söylüyordu, ama aynısından değil, sadece benzerinden. Onunla arkadaş olmak, onun tarafından daha çok beğenilmek için kılık kıyafete merak sardığımı itiraf etmeliyim. Ben o kadar ince işlere alışkın olmadığım gibi olamam da. Geçmişimde yok çünkü. Büyürken sahip olmadığım bir sürü şeye sahip oldum ama hiçbirini, Mercedes dahil, üstüme oturmuş, kendime yakışmış hissetmedim hiçbir zaman. Avukat Hasan, ama, bütün bunların içinde büyümüş bir zengin çocuğuydu, liseyi ve üniversiteyi İstanbul'da okumuştu, tatillerini Paris'te geçirmişti ve giyim kuşam kadar sevdiği diğer bir şey de şiirdi. Baudelaire, Verlain, Rimbaud, Nâzım Hikmet, Orhan Veli ve Melih Cevdet âşığıydı. Rakı masasında "Anabelli"yi okurdu. Harikulade bir sesi vardı.

Bekârdı ve bekâr kaldı. Akşam yemeklerini lokantada yerdi ve lokanta demek rakı masası demekti. Onunla bir süre arkadaşlık etmemiş olsam Ünye'de uzun süre kalmaya dayanamazdım. Ondan dinleye dinleye ben de bir sürü şiir ezberledim. Kadınların şiir okuyan ve güzel okuyan erkeklere özel bir ilgi duyduğunu sonradan, Ankara'daki ve İstanbul'daki hayatımda keşfedince Avukat Hasan'ı özlemle ve şükranla hatırladım ve Ünye'de, Çamlık Restoran Aile Gazinosu'ndaki rakı masalarında o güzelim, içli şiirleri bir salon dolusu kadın yerine bana, bazen bize katılan Şah'a ve bizim gibi üç beş kıroya söylemek zorunda kaldığı için onun adına üzüldüm. Avukat Hasan 1994 senesinde tedavi için gittiği Paris'te öldü. Kimileri karaciğer kanseri, dedi; kimileri pankreas kanseri, kimileri de ikisi aşağı yukarı aynı şey, dedi. İyi yaşadı. Hem efendi efendi parasını kazandı, hem hiç kalp kırmadı, hem de bir sürü iyi âdeti Ünye'nin hukuk camiasına yerleştirdi. Bizim arazinin en deniz tarafındaki son tepesinin ön eteğini parsellediğim zaman karayolundan yukarı doğru açılan yeni caddeye Avukat Hasan Caddesi, o caddenin iki yanına yapılan villaların oluşturduğu yeni mahalleye de Hasan Bey Mahallesi adını verdim.

Aman. Her şeyi hatırlamak iyi bir şey değil. Hele herkesin arkasında kalan olmak.

Ceketimi giyip aşağı indim.

Kızlar namazlarını, yataklarını toplamayı filan, artık sabah karanlığında sadece kendilerini ilgilendiren ne iş yapıyorlarsa onları bitirip, kahvaltıya oturmuşlardı. Mutfakta, uzun bir masanın etrafında topluca kahvaltı ediyorlardı. Geldiğimi duyunca zaten işitilmez sohbetlerini kestiler, onları masada gördüğümü görünce iyice rahatsız oldular, ayıp bir şey yapmaktalarmış gibi ellerini çekip yemeyi bıraktılar, bakışlarını kaçıracak yer aradılar. Mutfaktan tereyağı ve çay kokusu yayılıyordu. İçeri girmedim; kenardan başımı uzatıp

mümkünse sade bir kahve rica ettim, hatta iki tane, biri Allahşükür için. Onları rahatsız ettiğim için üzgündüm ama kahve içmeden çıkamazdım. Mangal filan istemez, dedim, çarçabuk ocakta yapın gitsin.

Allahşükür'ün yanına gidip onu alçak sesle bir şeyler söyleyerek uyandırmaya çalıştım. Hadi kalk, kahvelerimiz hazır, birer kahve içip çıkalım gibi cazip bulabileceğini düşündüğüm sözler. Ih mıh dedi ama uyanmadı. Sonra onun kendi sebebi aklıma geldi. Oğlum, dedim, ezan çoktan okundu, namaza gitmen lazım, saat geçiyor. Bu sefer ıh mıh bile demeden battaniyeyi iyice başına çekip öte yana döndü. Oğlanı anlıyordum. Kaç gecedir az uyuyor, kaç gündür çok çalışıyordu; yorgunluktan ölüyordu; haklıydı. Ben de aynı yorgunluktan ölmekte olduğum için onu iyi anlıyordum. Ama o eski hayatının içinde olduğu için benim gibi yeni heyecanlarla duygu düzenini bozmak zorunda değildi, o yüzden benden daha uzun değilse de daha derin bir uyku uyuyabiliyordu. Onu zorla kaldırmaya kıyamadım. Hesapta beni korumak için orada yatıyor olması gibi bir fedakârlığı ise o an gayet komik buldum. Top atılsa belki o zaman uyanırdı. Ev yıkıldıktan, hepimiz altında kaldıktan sonra.

Tepsideki iki bardak sudan birini içtim, sonra iki fincan kahveyi su bardağına boşalttım, Allahşükür'ün sandalyenin arkasına asılmış ceketinin cebinden sigara ve kibrit alıp kapıyı gıcırdatmamaya çalışarak açtım, dışarı çıktım. Güzel sabah. Karanlık ve ılık. Sabah rutubetine daha epey var. Issız sahilde yürüyüş yapmak, deniz kokusu içinde aklını temizlemek için harikulade bir hava. Bahçeden çıktım, yokuş aşağı, meydana doğru indim.

Yokuşun dibine gelince yine köşede başlayan o üç ev aklıma takıldı. Orası, Allahşükür'ün söylediklerinden sonra beni heyecanlandırır olmuştu. Elimizdeki gayrimenkulü elden çıkarmaya kalkarsam muhtemelen en iyi para edecek, en kolay satıla-

cak mülk orasıydı. O gün bir ara gazeteye uğrayacaktık, vefat özel baskısında çıkacak resmimi seçmek için. Gitmişken, Hikmet Bey, güzide şehrimize yaptığınız matbuat hizmetleri için size müteşekkiriz, ama biraz da siz bize müteşekkir olsanız, geçmişe binaen, ve binayı boşaltsanız, biz de neyi ne yapabiliyoruz bir baksak, desem mi, yakışık alır mı, yoksa daha çok mu erken diye düşünüyordum. Tabii bundan kimseye bahsetmedim, çiğlik olur, cibilliyetsiz sanılırım korkusuyla. Ama eğer bir gün Ünye'yle bağlarımı koparacaksam kopuşu bana en çok güç verecek bağ o iki katlı evler adasıydı. Orasının büyük para etmemesi imkânsızdı. Belki çiftliği kolay satamazdım; oturduğumuz ev –ki dede eviydi, benim dedem değil, babamın dedesi bile değil, babamın dedesinin babası yaptırmıştı–, ihtişamıyla bir aile yadigârı olarak ayakta kalmayı ve bize şeref vermeyi hak ediyordu, bir gün tarihi eser addedilinceye, Avrupa görmüş ve memleketine dönmüş, geçmiş zaman kıymetlerine hayran bir Ünyeli çıkıncaya kadar ciddi para etmezdi, ayrıca yengem evi tümden kapatmaya razı olmayabilir, içinde hizmetçiler kalsın, arada gelir gideriz, diyebilirdi – muhtemelen de diyecekti konuyu açarsam ve benimle İstanbul'a taşınmayı kabul ederse bile. Bir de amcamın mağazası vardı para edecek – daha doğrusu kolay satılacak. Mağazanın bir tarafı cadde üstünde, diğer tarafı karayolu üstündeydi. İki katlı ve eski bir taş binaydı ama çarşının göbeğindeydi. Şehrin orasında burasında, anladığım kadarıyla daha yakın zamanlarda amcam tarafından haciz yoluyla edinilmiş daha bir sürü ufak tefek yerimiz, hatta galiba yine haciz yoluyla alınmış ve halen adamlarımız tarafından işletilen iki tane de buz dükkânımız vardı. Yırtık pırtık Osmanlı tapularından neyin ne olduğu anlaşılmıyordu ama Şah'tan öğrendiğime göre pek kıymeti olan mülkler değildi bunlar; bir gün tabii, yine de hepsini gezip görecektik. Şah derdimi anladı. Para peşindeydim. Şaşırmadı. Kalbi bile kırılmadı. Yine de onu bütün tetkiklerimin sadece tetkikat ma-

hiyetli olduğuna, satıp savma meraklısı bir adam olmadığıma ikna etmek için çaba sarf etmek zorunda hissettim kendimi, çünkü benim gibi gelip bütün düzeni bozmaya kalkan, ortalığı toz duman eden, kıymet bilmez gençlerden kimse hazzetmez; güven telkin etmezler ve kimseden sadakat göremezler. Ayrıca dedikodudan da korkuyordum, hem alacaklarımızın tahsilatını tehlikeye atmak bakımından, hem de Halk Partisi ileri gelenlerinin huzurunu bozmak bakımından. Bazı konularda dersimi maliyetsiz almıştım.

Yürürken bir şey içilmiyor. Arada bir durup sıcak kahveden bir yudum alıp öyle yürüdüm. Sigarayı yakmayı da unuttum. Yol düzleşip gazetenin önüne dönünce birden karşıma Hikmet çıktı. Az daha çarpışıyorduk ve kahveyi üstümüze başımıza döküyordum. Elimin yandığıyla kaldık. Adam dükkânın önünde volta atıyordu ve kimseyle karşılaşmayı beklemiyordu. İçeride zayıf beyaz bir ışık yanıyordu. Biraz da ışığın zayıflığı yüzünden ikimiz de korktuk, geriledik bir an. O daha çabuk toparlandı ama bir şey demeden öylece baktı. Ben o kadar çabuk toparlanamadım, ne de olsa düşman sahibi bir insan olabileceğim kuşkusu içimde pusuya yatmış, inanca dönüşmek için fırsat kolluyordu, ayrıca Allahşükür yalnız dolaşmamı yasaklamıştı, kaldı ki tabancam da dolu değildi, yani bocalamam konusunda kendimi haklı göstermeye çalışıyorum, buna rağmen hemen bir şey söylemeyi becerebildim.

– Oo Hikmet Bey, dedim, günaydın, nasılsınız, beni tanımadınız mı?

Hikmet Bey anladığım kadarıyla hayatında, karanlıkta ya da aydınlıkta, kimseye tanımış gibi bakmayan bir adamdı. Bana da bakmadı.

– Günaydın yeğenim, dedi ve elindeki sigaradan bir nefes çekip döndü, volta atmaya devam etti.

Adama sinir oldum, insan sabahın o saatinde birini görmüş, hoşbeş eder, nereye bu saatte filan der, değil mi? Yok.

Ama bir kere sinir olmuştum ya, adamı rahat bırakasım gelmiyordu.

– Biz de bugün bir ara size uğrayacaktık, dedim.

Adam heyecanlanmadı. Yüzü duvar gibi, bana döndü.

– Siz kimsiniz? dedi.

– Ne manada? dedim, adamla muhabbet imkânı aramakla büyük bir hata yaptığımı kabul etmeye başlayarak. Adam cidden aksiydi. Allahşükür'ün deli dediği kadar vardı, ayyaş dediği kadar haydi haydi vardı, çünkü sabahın o saatinde içki kokuyordu.

– Kim kimsiniz? Yani kaç kişi geleceksiniz?

– Ha. Şükrü'yle ben. İkimiz.

– Sen hâlâ o mendeburla mı geziyorsun?

Verecek cevap bulamadım, Allahşükür adına gücenmiş gibi mi yapsam, şakaya mı vursam, karar veremedim.

– Gördüğün gibi yalnız geziyorum.

– İyi. Yalnız gel. O öküzü dükkânıma sokmam.

Sonra durup bana baktı. Ters cevap vermemekle iyi yapmışım diye düşündüm, çünkü herhalde efendi bir genç olduğumu düşünmeye başladı.

– Niye uğrayacaktın bana?

– Şey, Şükrü resim seçeceğiz dedi. Onun için.

Kaşlarını çattı.

– Ne resmi seçecekmişsiniz?

– Cenaze resimleri. Yani fotoğraf demek istiyorum, resim derken. Gazetede çıkacak fotoğrafları.

– Yürü git işine yeğenim. Kimse benim dükkânıma girip bir şey seçemez. Ben ne istersem onu basarım. İster basarım, ister basmam.

Bu tam bir azardı. Ve adamın kalbinden gelen, gururuyla ilgili bir azardı ve hafifçe yüzümün kızardığını hissettim. Adam saygı istiyordu ve haklıydı.

Hemen özür diledim, benim oradaki usulü adabı bilmediği-

mi, onun beni çağırdığını zannettiğimi, onun davetine cevaben gelmeye karar verdiğimi vs. vs. söyledim.

– Yoksa, zaten, Hikmet Bey, diye tamamladım sözlerimi, kendimi öyle bir kargaşa içinde buldum ki, herkes bir yanımdan tutup beni öyle bir çekiştiriyor ki bir o yana bir bu yana, geldiğime geleceğime, kaldığıma kalacağıma bin pişman oldum. Emin olun, ne resim umurumda, ne gazete, ne cenaze. Kusuruma bakmayın. Maksatlı bir şey değildi. Size saygısızlık etmek aklımdan bile geçmez. Hoşça kalın.

Adam bana mı, arkama mı bakıyor anlamadım. Sigarasını yere attı. Durdu. Düşündü. Efendi bir genç olduğuma en sonunda inandı. Yanından geçerken elini bana uzattı. Dokunmadı, ama. Kararsız, sevimli bir hareketti.

– Bana Hikmet Bey deyip durma, dedi hafif şakacı bir öfkeyle.

Durdum.

– Ne diyeyim? dedim hafif şakacı bir şaşkınlıkla.

– Millet ne diyorsa öyle de. Sarhoş de, deli de, bok de, püsür de veya hiçbir şey deme.

Sonra durdu, aklına bir şey geldi, kendi kendine gülmeye başladı.

– Baban bana düdük derdi, dedi ve hükümet konağının ve okulun duvarlarında çınlayan dolu dolu bir kahkaha attı. Sonra kendi kendine zevkle tekrarladı düdük kelimesini. Maçlarda ben hakem olurdum, her şeye faul çalardım, ondan! Her maçta bir düzine penaltı verirdim. Ulan ne zamandır aklıma gelmemişti! Ulan Bahtiyar! Ne cins adamdı senin dürzü pederin!

Babamdan bahsettiğini duyunca sevindim.

– Ama tabii sen terbiyeli çocuksun, öyle şeyler demezsin. Bana Hikmet Amca de.

– Tamam, diye mırıldanıp gülümsedim. Bir an sessizlik olunca yine gidecekmiş gibi kıpırdandım. Elimdeki bardağa baktı.

– O ne? dedi.

– Kahve, dedim. Yürürken içerim diye aldım ama yarısı döküldü.

– Ayakta kahve içilmez, dedi. Gel ben sana adam gibi kahve yapayım. Bırak şunu da. Yakışıyor mu delikanlı adama elinde su bardağıyla sokağa çıkmak.

Bardağı elimden aldı, okul duvarının kenarındaki çöp variline doğru attı. Dönüp elini sırtıma koydu, öbür eliyle dükkânın kapısını açtı.

– Gel hadi, dedi.

– Yok yok, rahatsız etmeyeyim, dedim, teşekkür ederim.

– Lan gel oğlum. Bahtiyar'ın oğlu bir kahvemi içmeden dükkânımın önünden geçti, dedirtme bana. Geçen gece içime dert oldu zaten, yürüdün gittin, ben de bir şey demedim. Gel, gir içeri. Gelmişken resimlere de bak. Bende resimden bol bir şey yok, anasını satayım. Ayrıca, demin şaka yaptım. Seni ben çağırttıydım. Cenaze resimleri var tabii de, sana asıl babanın gençlik resimlerini gösterecektim.

3

– Sen arka tarafa geç, ben de ışığı kapatayım, senin salak oğlan gelir filan, başımıza ekşimesin sabah sabah.

Yeni amcam Hikmet Amca'nın labirent gibi bir dükkânı vardı. Dışarıdan bakınca tek göz bir yazıhane görülüyordu ama içine girince soldaki kapıdan içerilere, derinliklere, karanlıklara doğru her oda bir başkasına açılıyordu ve yeni bir odaya mı, yoksa yeni bir binaya mı geçildiği fark edilmiyordu. Dikkatimi çeken bir şey, temizlik oldu. Her yer çok dağınıktı, ama duvarlar pırıl pırıl boyanmıştı, kapı kolları parlatılmıştı, yerlerde, eşyaların üstünde, hatta matbaa makinesinin etrafında bile tek bir mürekkep lekesi görünmüyordu. Yazıhanenin bitişiğindeki oda matbaaydı. Gazete, bir şiir ve bir sevda

olan meşhur *Ünye Zaman* burada basılıyordu, elle çalıştırılan ufak bir makinede. Yanındaki oda depo gibi bir yerdi, penceresiz, her yanda kâğıt balyaları, klasörler, mürekkep şişeleri, alet edevat, makine parçaları. Oradan, gezmedim ama, fotoğraf stüdyosuna geçiliyordu, tahminen üçüncü binaya. İkinci binanın arka odası Hikmet Amca'nın özel odasıydı. İlk dikkatimi çeken şey yerdeki halı oldu: krem rengi zemin üstünde mor ve yeşil tonlarıyla desenli, incecik, büyük, harikulade bir ipek halı; yere, ayak altına serilemeyecek kadar narin ve besbelli satın alınamayacak kadar pahalı bir şey. Halıya basmaya kıyamadım. Şöyle hafif kenarından dolaşmaya çalıştım masaya doğru. Bir duvar kitap kaplı, sehpaların, iskemlelerin üstü kitap, gazete, dergi dolu; masasının yanındaki duvarda çerçevelenmiş fotoğraflar, eski zaman fotoğrafları –insanlar artık o resimlerdeki gibi giyinmiyorlardı–, masasının üstünü örten camın altına da bir sürü fotoğraf ve kartvizit ve kartpostal sokulmuş. Abim hep böyle kitap dolu olan, kâğıt kokusunun istila ettiği bir odası olsun isterdi. Bu adamı da görür görmez çok severdi. Bu adam da muhtemelen abimi benden daha çok severdi. İnsanlar ilgilerine ilgi gösteren insanlara başka gözle bakarlar. Ben değişik birini görünce sadece susarım, değişikliğini ilgi çekici bulduğumu belli etmem. Bile bile hayal kırıklığı yaratırım. Neden böyleyim bilmiyorum. Aslında sıcakkanlıyımdır ama, daha fazlası yok demek ki. Belki aşağılık kompleksi. Benden daha özel birinin karşısında olduğumu kabul etmek istemiyor olabilirim. Abim, oysa, insanlara rahatça iltifat ederdi. Belki görgü meselesi, belki beşeri ilişki rahatlığı. Ben o tür hareketler içinde bir tek özür dilemeyi iyi bilirim.

Masanın önündeki koltuğa otururken duvardaki sayısız fotoğraftan bir tanesi gözüme takıldı. Babamı görür gibi oldum, eğilip baktım, gerçekten de babam, gepgenç, eşofman giymiş, dizinde top sektiriyor. Eşofmanın göğsünde Ünye Gücü yazıyor. Çok eğlenceli bir haldeydi, gözleri iri iri açılmış, sanki uy-

duruk bir futbol topuna değil o çapta bir elmasa bakıyordu. Zavallı babam. Aptallığında tatlı bir şey varmış. O bile genç-miş bir vakitler. Herhalde benim şimdi olduğum yaşlarda. Belki daha genç.

– Babanı hemen gördün, dedi Hikmet Amca.

– Gördüm ya. Ne kadar genç.

Masanın arkasındaki alçak bir ahşap dolabın üstünde gösterişli bir semaver vardı, daha önce hiç görmediğim, porselen kaplı, gümüş işlemeli, istisnai bir şey. Altında közler taze. Ilık bir kömür ve çay kokusu.

– Çayınız varsa ben de çay içerim, dedim.

– Olmaz mı, dedi, yeni demledim hem de.

– Fotoğraflar enfes, dedim.

– Orada daha çok var onlardan, dedi. İyi bak.

Ayağa kalktım. Gözüm diğer fotoğrafları taradı ve birçoğunda babamı, yanında Hikmet Amca'yı yanlarında bir sürü başka genç adamla ya futbol oynarken ya takım halinde dizilerek poz vermiş ya da deniz kıyısında önlerindeki gazete kâğıdının üstüne konmuş karpuz ve beyazpeynir başında rakı âlemi yaparken gösteren bir sürü fotoğraf gördüm. İnsanı saatlerce oyalayacak, güldürecek, gülümsetecek kartpostal boyutunda onlarca fotoğraf. Adam üşenmeden hepsini bir örnek çerçeveletip özene bezene duvara asmış. Şaşkınlıktan başım döndü. Koltuğa oturdum.

– Sene kaç Hikmet Amca, bu fotoğraflar çekildiğinde?

– Sene... ben diyim sana, 1930, hatta 28.

– Demek ki benim yaşlarda. Koca adam gibi duruyor.

– O zaman insanlar erken büyürdü. Biz Balkan Harbi'ni görmüş babaların oğullarıyız. Kendimiz de Cihan Harbi'ni, İstiklal Harbi'ni gördük. Hele ben neler gördüm. Demek yirmi iki oldun ha! Abin senden ne kadar büyük?

– Üç yaş. Ama öldü.

Hikmet Amca olduğu yerde kalakaldı. Yasak bir konuya te-

mas etmişti ve sırtı dönük olduğu halde yüzünün kızardığını, gözlerinin sımsıkı kapandığını hissettim. Başı yerde, elinde demlik, öylece durup sıkkın bir nefesin içinden kendi kendine pişmanlıkla homurdandı.

– Hep unutuyorum... Of of!.. Kaç şeker?

– Şekersiz.

Çayları getirip masaya bıraktı. Yerine oturdu. Canı sıkılmış. Aklı hatasında. Dirseğini masaya dayayıp bir eliyle yüzünü kapattı, bir şey söylemeden öylece durdu. Niye o kadar etkilendiğini anlayamadım.

– Daha fazla hatırlamamak için galiba bunamaya başladım, dedi. Böyle çok oluyor bu ara.

Ne diyeceğimi bilemedim. Çaresizce baktım. Derin bir iç çekip kolunu indirdi. Neyse ki bana bakarak değil, gözleri masanın üzerinde olduğu halde konuştu.

– Böyle dünyanın ben... Bir gün Bahtiyar'ın, Mukaddes'in, iki oğlanın cenaze namazını kılacağım yüz sene düşünsem aklıma gelmezdi. Ama kıldık. Cami avlusu doldu, sokağa taştı. Nasıl da kar vardı o gün. Ama millet kar mar dinlemedi. Ünye halkına ömründe ilk defa o gün yakınlık duydum.

Önüme baktım. Galiba artık utanıyordum. Amcamın mezarının az ilerisinde sıralanmış mezarlarımızı düşündüm. Ben de ölüydüm. Belki manen ölü olduğum için mezarım orada kalmalıydı, doğrusu buydu.

– O gün senin cenaze namazını da kıldık. Eve gelip helvanı yedik. Sonra mevlidinde bulunduk. Mevlit şekerini de yedik. Ya! Gülsem mi ağlasam mı, bilmiyorum.

Ben de bilemiyordum. İçimde, ölmediğim içim hep bir küçük suçluluk duygusu vardı. Şimdi cenazemin ayrıntılarını öğrendikçe bir de millete iş çıkardık diye suçluluk duymam gerekip gerekmediğini düşündüm. Hatta bir kez öldü sanılıp cenaze namazı kılınan birinin ileride gerçekten ölünce bir daha namazı kılınabilir mi, kılınsa kabul olur mu, onu da düşü-

nebilirdim. Mesut kulunun cümle günahlarını affet Yarabbi, kaç kere denebilir, onu da. Eğer o zaman affedildiyse ben şimdi günahsız olmalıydım.

Kararsızlık içinde adama baktım. O da yarı kapalı gözlerinin altında sıkkın bir ışıltıyla bekliyordu. Belki konuyu açtığına pişman olmuştu ama bir yandan da durumun komikliğini düşünmeden edemiyordu.

– Beni öldü sanmışlar, dedim gerçeği söylemeye cesaret edemeyerek, ölümü bulamayınca. Yani cesedimi.

– E yokmuş ki. Nasıl bulsunlar?

– Öyle. Yokmuş.

Gülümsedim.

– Ama Muvaffak Bey ince hesap yapmayı sevmezdi. Hızlı adamdı. Demiştir ki, ölüsü bile yok, bari hayatta bir mezarı olsun.

Buna, doğrusu, gülümseyemedim. Hoş bir ifade şekli değildi amcamı anmak için. Onun da bir anda keyfi kaçtı. Hatasına kızdı sandım ama başka bir şey düşünmüş:

– Bir de mezarı olmayanları düşün, dedi.

Adam yorgun bir isyanla, kendine ancak bir nebze hâkim olabiliyormuş gibi sertçe arkasına yaslandı, önündeki ya da gözünün önündeki her şeyden kaçmak ister gibi.

– Böyle bir dünya işte, dedi. Hayatta kimse kalmadı. Mukaddes. Bahtiyar.

– Annemi de mi tanıyordun?

Adam bana öyle derin bir ifadeyle baktı ki, aklım altüst oldu. Hareketsiz kalmaktan korktum sanki. Şaşkın, çaya uzandım. Beni duymuş gibi davranmamasına aldırmadan.

– Arif... O Arif ne başka bir çocuktu. Benim kucağımda sünnet oldu. Mukaddes de, Bahtiyar da kıyıp bakamadılar, ben tuttum onu.

Sonra gözleri yaş dolu, içindeki acıyı zapt etme çabasıyla gerilircesine kaşları çatılarak bana baktı.

– Sen niye yalnız dolaşıyorsun bu karanlıkta? dedi. Niye yanında adamların yok?

Çayı içemeden geri bıraktım. Adam kendisi de bir türlü aklını yerine yerleştiremiyor, benim aklımı da rahat bırakmıyordu. Bir kahve içip iki resim bakıp gidecektim oysa. Ona bir kez daha anlamadan baktım. Ailemle olan yakınlığı korkutucu bir sır gibiydi, yanından kaçasım geldi.

– Peşinde biri vardı, dedi ciddiyetle.

– Fark etmedim, dedim.

Birkaç saniye sustuk. Konuyu değiştirmeye çalıştığını sanmıştım. Yanılmışım.

– Ara sokakları bilmezsin sen, diye devam etti. Bizim burada evlerin arasında daracık yollar vardır. Ruhun bile duymaz, takip edilirsin. Nitekim ediliyordun.

– Ciddi misin? Başkası söylese inanmazdım.

– Başkası söyleyince de inan. Sen köşede durunca, ben çıkınca adam kayboldu. Kapıyı da o sebeple kilitledim, gözünü karartır dalar içeri, Allah muhafaza.

– Ya, ben de bunlar Şükrü'nün palavrası diyordum.

– Böyle şeyin palavrası olmaz. Yanında o oğlan olmadan çıkma bir daha.

Peki, demeye çalışır gibi derin bir nefes aldım. Sonra kalkmak istedim ama hareket edecek halde olmadığımı fark ettim. Adam beni altüst etmişti. Elimdeki sigaraya baktım. Bir işe yarasın, boşluğu doldursun diye cebimden kibriti çıkarıp yaktım.

Sustuk. Önümüze baktık.

– Çayı beğendin mi? dedi birazdan.

– Güzel. Çok güzel.

– Güzeldir. Hakiki Rus çayı.

– Semaverde yapıyorsun demek.

– Tabii. Çayın hası semaverde yapılır.

Arkasına, tezgâha doğru baktım.

– Güzel semaver.

– Güzeldir. Rus sarayından.

– Evet, muazzam bir şey.

– Babam Rusya'ya gider gelirmiş Çar devrinde. Ta dedemden beri Rus ordusuna keten kenevir satarlarmış. Büyük bir subay hediye etmiş bunu dedeme, nişanlı olduğunu, dönüşte evleneceğini duyunca. Yadigâr. Babaannemden. Ben de gözüm gibi bakarım.

– Halı da öyle galiba. Muazzam bir şey. İpek herhalde.

– Aferin sana. İnce işlere meraklısın.

– Yok be. Sadece evlere ve ev eşyalarına merakım var.

– Bu halı da oradan. Kiev'de bir sarayda duvar halısıymış. Bunu da babam kaçırıp getirmiş, herhalde yağmacıların elinden yok pahasına aldı getirdi. Bu ikisi de bir servet. Mali değerini boş ver de, tarihi değeri var. Bunlara bakınca geçmiş ölmüyor dersin. Medeniyet, zanaat, güzellik öldürülemiyor dersin.

Anlamlı bir sözün etkisi altında, sustuk.

– Sizde de aileden tüccarlık var, demek.

– Öyleydi. Vardı, her şey vardı da, hiçbir şey kalmadı. Aman, bırak bizi!.. Muvaffak Bey ölünce duyduk ki sen yaşıyormuşsun. Sonra ne oldu, biliyor musun, belki sen ölmediysen annenler de ölmemiştir, diye düşündüm. Yaşıyorlar, dedim. Ya!

– Hay Allah.

– Acı oldu. Soracak edecek kimse de yoktu. Ne acayip şey. Ölü sandığın adam bir buçuk yıl sonra geri geliyor. Sen burada, dükkânın önünde durunca o gün arabayla, anladım ki senden başka kimse kalmamış. Sana mı sevineyim, onlara bir kere daha mı üzüleyim, bilemedim.

Zor bir arkadaşlık olacak bu. Adam hem duygulu adam, hem de ters adam. Kaç bir an önce. Fotoğrafları sor. Çayı bitir. Bir çay daha koyayım mı, der; sen de, zahmet etmeyin, geç kaldım, der kalkarsın, bu keder anı biter. Hadi. Çay zaten soğumuştu; kafama dikip kalanını bir yudumda bitirdim.

– Ziyade olsun, dedim. Ben artık müsaade...

Hikmet Amca ayağa kalkıp bardağımı aldı, sorgusuz sualsiz semavere gitti.

– Bir tane daha iç, dedi. Böyle çayı bir daha ya buldun ya bulamadın.

Eyvah. Kaldık.

– Sağ ol abi, zahmet etme.

– Abi deyip durma lan bana. Biz annenle babanla kardeş... kardeşten de öteydik.

– Tamam Hikmet Amca. Sen çalışıyordun da, işine mâni olmayayım diye dedim.

– Lan yok oğlum, ne mânisi. Bizim işimizden ne olur? Palavra. Otur güzel güzel.

Oturdum güzel güzel. Rahat olmaya çalıştım. O da oturdu. Daha kendi çayına dokunmamıştı. Aslında karnım açtı, biraz da o yüzden gitmek istiyordum. Aç karnına kahve içiliyor da çay olmuyor. Hikmet Amca, ne var ki, içimden geçenleri okumamakta ve beni iyice hasta etmekte kararlıydı.

– Yanına az bir şey de konyak vereyim mi? Fransız konyağı ha. Hakiki. Kaçak. Çayın yanında iyi gider.

– Sağ olun, istemem.

Adamın yüzünde küçük bir hayal kırıklığı.

– İç az bişi ya.

– Sağ olun. Ama siz buyurun lütfen. Mâni olmayayım.

– Yok. Ben tek başıma içmem. Bakma, aslında hiç içmem.

Ona şaşırarak baktığımı görünce açıklama yaptı:

– Herkes beni ayyaş sanır ama değilim. Ön tarafta hep dolu bir rakı bardağı masamda durur ama numaradan. Sarhoş sansınlar diye arada bir ağzımı çalkalarım, o kadar. Aramızda ha, bunlar.

Gülümsedim. Sanki onu doğru tanımamı çok istiyordu. Sanki onu doğru tanımamın, hakkında sağda solda söylenen ayyaş lafının, o tür başka hor gören sözlerin gücünden ötürü kolay olma-

dığını biliyordu. Allahşükür'ün adamın yüzüne ve arkasından söylediklerini, ona davranışını hatırlayınca durumu daha iyi anladım. O da anlatacağı her şeyin aramızda kalacağına inandı.

Arkasına yaslandı, ne diyeceğini bilemedi, başını kaldırıp duvardaki fotoğraflara bakıyormuş gibi yaptı, tam bir şey söyleyecekti sözünü kestim:

– O devirde, dedim, bu kadar çok fotoğrafı nasıl çektirebildiniz?

Güzel bir soru sormuşum.

– Hah! dedi. Akıllı çocuksun. Bu memlekette benim kadar fotoğrafı çekilmiş bir kişi daha yoktur. Babam, rahmetli, fotoğrafa çok meraklıydı. Ondan evvel dedem meraklıydı asıl. Rusya'dan makine almış, ta o devirde milletin fotoğraflarını çekmiş. Onun hevesi babama, sonra bana geçti. Ailemizi, ahbaplarımızı, servetimizi, her şeyimizi kaybettikten sonra babamın hayatta gözünün gördüğü iki şey vardı, birincisi ben, ikincisi kamerası. Üçümüz beraber gezerdik. Ölünceye kadar ikimizi de dizinin dibinden ayırmadı. Ben az yanından uzaklaşacak olsam o zaman da o koca makineyi kurar, fotoğrafımı çekerdi. Burası, bak, bizim orta mektebin bahçesi. Futbolu orada oynardık. Tabii babam yine peşimde. O zaman arkadaşlarımın yanında rezil oluyorum diye üzülürdüm ama şimdi diyorum ki iyi etmiş. Baban da benim en yakınım olarak sayemde bol bol fotoğraf çekindi. Amcanın mesela hiç fotoğrafı yoktur o yıllardan, o yaşlardan. Neden?

– Neden? diye sordum, susup zekice bir karşılık beklediğini görünce.

– Çünkü benim arkadaşım değildi.

Güldük. O benden daha fazla güldü. Ben de onun gülüşü bitinceye kadar gülümseyerek ona destek olmaya çalıştım.

– Ama Hikmet Amca, dedim gülme faslı bitince, demin dediğini tam anlamadım, sarhoşluk meselesini. Mahsus yapıyorsun yani, öyle mi? Seni sarhoş sansınlar mı istiyorsun?

– Eh işte. Öyle sayılır.

– Peki sebep? Milleti korkutmak için mi? Hani sarhoşların pek üstüne varılmaz ya, durduk yerde mesele çıkarır filan diye?

– Yok anam ya. Ben kim bu milleti korkutmak kim. Sarhoş numarası yapıyorum, daha doğrusu işi deliliğe vuruyorum ki asıl onlar bana ilişmesinler, beni adam yerine koymasınlar, yazdıklarımı, söylediklerimi ciddiye almasınlar, beni rahat bıraksınlar.

Hikmet Amca konuşmak istiyordu. Benden bir şey saklamak niyetinde değildi. Hatta beni konuşmak isteğiyle içeri davet etmişti. Yine konuşmak isteğiyle içki teklif etmişti. Beni tanımıyordu elbette ama artık yaşı faraziyeye güvenebileceği, içgüdülerinden şüphe etmeyeceği bir yaştı. Babamın oğlu olmam onun için yeterliydi.

– Ben yedi sekiz yaşımdan beri, dedi sakince, hakaretin bin türlüsüne katlanarak büyüdüm. Çünkü dik başlıydım. Büyüdükçe hakaret eziyet olup çıktı. O zaman daha da diklenmeye başladım. Çelimsizdim de üstelik. Çok dayak yedim. On üç, on dört yaşıma geldiğimde bütün ön dişlerim kırılmıştı. Her gün ağız burun dağılmış halde gelip babama buradan gidelim diye yalvarırdım. Gariban, n'apsın! Ağlaya ağlaya bana sarılır, sabret derdi. Daha burada işimiz bitmedi. Gitmeyi hak etmedik.

Buz gibi bir hareketsizlik geldi Hikmet Amca'nın yüzüne. Başını geriye atıp gözlerini tavana dikti. Öylece baktı. Söyledikleri başka bir dünyaya ait gibiydi. Üzüldüm ama anlayamadım. Üzüldüm, çünkü arka arkaya sıraladığı o birkaç kısa görüntü kendi başlarına üzücüydüler ve adamın yüzü de alabildiğine üzüntülüydü şimdi.

– Bak, dedi.

Tavana doğru konuştuğunu görünce biraz da korkarak başımı tavana kaldırdım ve o an korkudan nefesim kesildi. Tavanda büyük bir fotoğraf vardı. Eski zamanlardan bir aile fotoğrafı. Vücudumu S şeklinde kıvırarak bakınca daha az korkutucu geldi.

– Ortadaki babam. Yanındaki annem, öbürleri kız kardeşlerim, daha bebekler, aramız birer yaştı. Babamın önündeki de benim. Bu fotoğrafı burada çekindiydik, bu bizim bitişikteki evin bir odasını babam kendine stüdyo yapmıştı, bu binalar bizimdi o zaman.

Şimdi bizim olan ve şimdi içinde oturmuş, konuşmakta olduğumuz binaları kastetmediğini umdum. Ama onları kastediyordu.

– Sene kaç?

– Sene 914. Ben altı yaşındayım.

– Nasıl büyüttürdün bunu böyle?

– İstanbul'da yaptırdım. Daha da büyütürdüm ama büyüttükçe bozuluyor. Yüz çizgileri dağılmaya başlayana kadar büyüttüm yine de. Hayalet gibi duruyorlar, değil mi?

Cevap veremedim. Odanın üst yarısı tavana doğru koyulaşan bir grilik içindeydi. O griliğin içinde yukarıdan bize bakan iri, kara gözler. Hepsi ölü. Bir kadınla üç küçük kız çocuğu nasıl ölebilir? Deprem? Sel? Yangın? O kadar korkunç başka güç ne var?

– Hayaletler zaten, diye kendi kendine cevap verdi. Bu resmi çekindiğimizi hatırlamıyorum, çünkü babam çok resmimizi çekerdi. Ama bunun gibi hepimizin beraber olduğu başka resim yok. Öbür resimlerde ya annem eksik ya babam. Şimdi bütün bu aileden geriye bir tek ben kaldım. Hepsi öldüler. Önce en küçükler öldü.

– Başın sağ olsun, dedim çekingen bir sesle, başka ne diyeceğimi bilemediğim için. Sonra kendi ailemi hatırladım, abimi. O özlem geçmiyor, değil mi?

– Ne bileyim. Neredeyse elli sene oldu. Eziyet çekmek öyle yorucu bir şey ki. Bunları buraya bakayım diye değil, arada bir başımı kaldırınca yukarıda Allah'ın olmadığını hatırlayayım diye astım.

İnsan soramıyor, ne oldu? diye. Büyük bir şey, bir felaket

olduğu belliydi. Sorularla dolu tek geçmiş benim ailemin geçmişi değilmiş. Kaybetmek bana mahsus zannederdim. Başkalarının da kaybettiğini bilmezdim.

– Unutmayan babamdı. Kalmakta inat etti. Onları bulacağız, dedi.

Anlayamadım.

– Kimleri? dedim.

– Ölülerimizi. Annemi, iki kızı. Kızların biri üç, öbürü iki yaşındaydı. Babamla şehir şehir gezip keten satıyorduk. Ben yanında işi öğreniyorum. Harp zamanı. Memlekette iplik namına, kumaş namına bir şey kalmamış. Bizim keten makbule geçiyor. Öyle bir seyahatten döndük yine. Baktık, köy? Köy yok.

Hikmet Amca sustu. Şimdi onun bunama ve hatırlama ile ilgili dediklerini anlamaya başlıyordum. Burun delikleri iri iri, dudakları sımsıkı, boşluğa bakarak durdu bir süre. Aklında anlatacaklarını ayıklamış gibi baştan başladı:

– Kızların ikisi de kayıptı. Annem de. Öldüklerini biliyorduk ama mezarları kayıptı. Mezar diyorum ama gömüldüklerinden de emin değildik. Öğrenemedik. Bilebilecek birileri vardı tabii ama babam cesaret edip soramadı. Beni de kaybedeceğinden korktu çünkü. Sustu. Sustuk. Göze batmamak için her şeyi yaptık. Kendi memleketimizde yabancı olduk, saklandık, sindik. Ben buradan gidelim diye ağladıkça o ölülerimizi bırakamayız diye ağlıyordu. Diyordu ki, ölülerimizi bulacağız, onları da alıp öyle gideceğiz, bir erkek ailesini geride bırakmaz, ne dirisini ne de ölüsünü. Yoksa erkek adama yaşamak haramdır... Kaldık, bir daha. Aradık. Çok aradık. Dağ, bayır. Sabah karanlığında, akşam karanlığında... Seneler senesi. Gizli gizli. Elimizde gaz lambaları, civarın bütün dağlarını, tepelerini, bayırlarını, çukurlarını, kovuklarını, girebildiğimiz, gidebildiğimiz her yerini.

Gözleri masaya düştü, donuklaştı. Nefes almaya cesaret edemedim. Dehşet içinde ona bakakaldım. Semaverden su-

yun ince sızısı çıkıyordu. Kıpırtısız, sızıyı dinledim.

– Ya delikanlı. Böyle.

Sonra, galiba, inanmamayı denedim.

– Bütün bunlar burada mı oldu? diye sordum. Bu yaşadığımız yerde?

– Burada oldu, dedi ağır ağır, gözleri sakince yüzümü incelerken. Bu yaşadığımız yerde. Ama çok zaman önceydi. Ben bile bazen acaba doğru mu hatırlıyorum diye şüpheye düşüyorum. Babana çok benziyorsun. Burnundan üstü aynı baban. Çenen sanki amcana benziyor ama... Alnın, saçların aynı annen gibi.

Sözünü kestim:

– Peki neden oldu? Sebep neydi? dedim.

Koltuğun kenarı üzerinde duran elini bileğinden hızla şöyle bir döndürdü.

– Geç, dedi.

– Peki kimler yaptı? diye çaresizce üsteledim.

Elini yine aynı şekilde döndürdü.

– Onu da geç, dedi.

Yorgun, kendimden utanmış bir halde, sonunda sustum. Sorularımı geçiştirmesi cevapların zor ve büyük ve belki verilemez olduklarını kendiliğinden söylüyordu. Kim bilir, belki de benim ailem yapmıştı. Şaşırmazdım. Ama o zaman babamla yakın olamazlardı. Ben ki kendimi zor bir hayat yaşamış sanırdım, bu adamcağızınki akıl almaz bir şey gibi görünüyordu. Yüzündeki her çizginin derin bir ortak ifade için birleşerek yüzüne yerleşmiş olmasından, bakışındaki duruluktan, alnındaki gururdan anlaşılıyordu anlattıklarının anlatılabilecek olanların çok küçük ve iyice duygusuzlaştırılmış bir bölümü olduğu. Gözü birden babamın en yakındaki fotoğrafına kaydı, artık güzel şeyler hatırlamak istiyormuş gibi solgun bir gülümsemeyle bana baktı.

– Babanın ruhunu sevindirmek ister misin? dedi.

– Tabii, diye kekeledim. İsterim.

– O zaman bırak çayı, gel, Hikmet Amcanla karşılıklı iki kadeh bir şey iç erkek gibi. Hayatta tek arkadaşım babandı, ben de onun en yakınıydım, şimdi inşallah seninle de arkadaş oluruz.

* * *

Hikmet Amca'nın dükkânından çıktığımda hava aydınlanmıştı. Öğlen olmuş bile olabilirdi. Ama sokaklarda hâlâ gece sakinliği vardı. Kimse o gün sokağa çıkmak istememişti. Ve soğuktu, nedense, çok soğuk. Titredim. Ceketimin yakasını kaldırdım, düğmelerini ilikledim. Hafif bir yağmur çiseleyip geçmiş, yerler hâlâ biraz ıslak. Havada ıslak toz kokusu. Hikmet Amca'yı dükkânında bıraktım, koltuğunda başı omzuna düşmüş, uyur halde. Işıkları söndürüp sessizce çıktım. Uzun, yorgun hikâyesi aklımı yakıyordu. O yüzden olacak, onun gibi sarhoş olamadım. Ya da belki içki içmeyi de, sarhoş olmayı da bilmediğim için. Belki o da ayrı bir terbiyeydi. Sohbetten alabileceğin her şeyi alıp, vücudunun tüm direncini kullanıp, yavaş yavaş düşünceden arınmış bir huzura ermek. Midem bulanıyordu ama kusacak kadar değil. Başım da dönüyordu ama yürüyemeyecek kadar değil. Uykum vardı ama eve ya da mağazaya gitmek isteyecek, amcamın, dedemin fotoğraflarını görmeye katlanacak kadar değil. Zaten yabancı olduğum bir yerde o an yasyabancıydım.

Okulun bahçesinin etrafından dolanıp meydana çıktım. Bomboş. Hükümet konağının önünde Atatürk büstü, bir tek. Kimse meydanı boş sanmasın diye. Karşıda koca bir binanın duvarında Ziraat Bankası'nın kırmızı beyaz tabelası. Kitapçının üst katında Halk Partisi'nin kırmızı beyaz tabelası. Beri yanda, okulun önünde boş bir taksi durağı. Her yer kapalı. Hayat ara vermiş. İlerisi karayolu, arkası deniz. O yana yürüdüm. Her şey burada olmuştu. Bu yaşadığımız yerde. Yolu

geçip deniz kıyısına indim, ıslak kumlara. Deniz ince bir örtüyle kaplanmış gibi uykulu. Deniz kokusu ve ıslak kum kokusu ve yosun kokusu.

Kimdi onlar? Kim yaptı? dedim tekrar tekrar.

Bırak, dedi her seferinde.

Peki sebep neydi? dedim, niye yaptılar?

Kızdı sanki, biraz. Haklıydı. Sorulacak soru değildi.

Böyle bir şey yapıldıktan sonra dönüp sebep neydi denmez, hiçbir şey böyle bir caniliğin sebebi olamaz. Boğazları kesilip ırmağa atılan kadınlar ve çocuklar, bahar selleriyle bu denize taşınmış, yok olup gitmişler. Dört köy dolusu halk. Yakılıp yıkılan dört köy. O köyler, sonradan, bize geçmiş: Sınır komşusu olarak dedem el koymuş.

Kendimi arka üstü kumlara bıraktım.

4

Islağım.

Yattığım yerde boylu boyunca kuma gömüldüm. Acaba daha ne kadar yatarsam kumun dibine doğru yok olur giderim? Yer çekiyor. Su çekiyor. Ağırlığımı istiyor. Kumu kazarsan hemen su çıkar. Toprağı kazarsan da, sonunda mutlaka su çıkar. Nereden kazarsan kaz. Islandım. Karım bu kelimeyi çok sever. O yaşında hâlâ çabuk ıslanıyor olmak hoşuna gidiyor. Mutluluk anı. Su. Tümden kuma gömülüp gitmem ne kadar sürer acaba? Su beni yuttuktan sonra kumun üstümü örtmesi? Karım şimdi şu anda bir başkasıyla yatıyor mudur, bu en sevdiği, saatin bu en belirsiz olduğu saatte, ben ölürken? Ben anbean boylu boyunca batarken o ayak bileklerinin gerilişinden boynunun gerilişine kadar bütün vücuduyla ölürcesine mutlu oluyor mudur? Vücudunun dışarıya doğru çizdiği kemer. Ölümden önceki kasılma gibi. Hayatın en mutlu anı. Ru-

hun çıkış anı. Ölüm belki seksin bir çeşididir ya da bir mertebesi, bir merhalesidir. O merhaleden hayata bakınca her şey uzak, bulanık görünür. Hatta hiçbir şey görünmez. Seks yapmak lazım, hep, her daim, ha bire. Karım haklı. Bıktım artık derdim ama haklı. Para unutturamıyor ama cinsi münasebet unutturur. Hayatta yapacak daha iyi bir şey yok. İnsana daha iyi gelen bir şey yok. Bir de sohbet, evet, Hikmet'le edilen sohbet gibi bir sohbet. Acı, gurur, sevgi, anlayış, utanç, teselli, hüzün ve akıl dolu. Öğrenmenin mutluluğu ve bilmenin utancı. Öğretmenin tatmini, teselli etmenin gururu.

Rüzgâr çıktı. Dalga sesi, küçük küçük, üç yanımda. Bu uyan demek. Gözlerimi açamıyorum. Bu halde bir gören olacak ve rezil olacağım. Bir hikâye dinledi, düştü kaldı, diyecekler. Oğlan zayıfmış, kaldıramadı. Hayata küstü. Oysa ölüm normaldir hikâyede, cinayet normaldir, bilhassa geçmiş zaman hikâyesinde. Çünkü geçmiş kötüdür, hele de böyle bir yerde, hele de bizim gibi bir aile için, çünkü bugünümüzden belli, kimse kimseyi sevmemiş, ne kardeş kardeşi ne baba oğulu. Benden belli.

Acaba bu yaşta üniversiteye gidebilir miyim? Yani gitmeye giderim de alırlar mı? İmtihan filan olacak diyorlar artık. Girsem kazanabilir miyim? Çalışsam? Akide'ye sürpriz yapsam, mimarlık fakültesine girip. Akide doktor oluyor. Ben lise mezunu kalacağım. Hayatta yaşlı bir zengin kadını kendine âşık etmekten başka hiçbir şey başaramamış bir adamım. Ailesinde kimse kimseyi sevmediği için hasbelkader servete konmuş biri. Servete sahip çıkmayı bile beceremeyen biri. Becerebileceğim tek şey İstanbul'a gidip cebimdeki bütün parayı bir günde harcamak. O kadar işte. Kalan malları da satar satar harcarım anca, o da üç beş ayda biter. Bir radyocu dükkânı mı açsam, tamirata yönelik? Son kuruşu harcayıp bütün serveti tüketmiş olduğumu fark edeceğim zor gün ve arkasından gelecek daha zor günler için? El koymak bizde ai-

le geleneğiymiş meğer. Dedem nasıl Hikmetlerin köylerine, çarşıdaki binalarına el koyduysa, amcam nasıl babamın hissesine el koyduysa, abim de benim geleceğime öyle el koydu, koleje gidip aileyi beş parasız bırakıp beni uyduruk devlet okuluna mahkûm edince. Ben de ilkokulu bitirince onun gibi harikulade binalı bir koleje gidebilsem, öyle şık bir üniforma giyerek, belki daha mutlu bir çocuk olarak büyürdüm. Daha mutlu bir genç olarak. Abim hep yüzünde hafif bir gülümsemeyle dolaşırdı. Okulun verdiği bir şeydi, hissediyordum, okulun tesiriydi, binanın, şıklığın, iyi muamelenin. Ben adi bir askeri baraka bozması Beşiktaş Ortaokulu'na gittim, askeriyede mühimmat deposu olan oluklu yekpare teneke levhalar yarım daire şeklinde bükülüp kenarları toprağa gömülmüş, içi okul olmuş. Öğretmenler ha bire dayak atardı, pislikler. Türkçe hocasının inceden kalına doğru numara numara sopaları vardı, arkasındaki duvara marangoz aletleri gibi asılmış. Ayrı ayrı hepsinin acısını bilirim. Kötü büyüdüm. Şimdi belki geleceğimi geri alma şansım vardır, belki bütün bu olanlar bana olmak istediğim kişiyi olma fırsatı vermek için oluyordur. Hayatta bir baltaya sap olmak, kendini bir şey olmuş hissetmek, kendine inanmak, kendine yetmek ne kadar zor. Buraya gelinceye kadar bir işim vardı ve beni seven ve çok çalıştıran bir müdürüm. Kaç lira maaş aldığımı ve paramı nereye harcadığımı merak etmeyen bir karım. Bir uyku ve bir uyanış saatim vardı. Kendime kendi yaşımda bir sevgili bulmaktan başka hiçbir endişem, sevgilisizlikten başka hiçbir sıkıntım yoktu. Yeni tuttuğum ufacık garsoniyerimin boş kalacağından başka hiçbir korkum yoktu. Popomda biriken ter dışında hiçbir sağlık şikâyetim yoktu.

Şimdi?

Burada terlemeyi bile unuttum. Uğraştığım şeylere bak. Neye elini atsan ucu geçmişe gidiyor. Her şeyin birileriyle bağlantısı var. Bütün hayat birbirine girmiş örümcek ağları gibi. Kar-

şık, dolaşık. İnsanın yüzüne gözüne yapışıyor. Bu sabah peşimdeki adam beni belki de vuracaktı. Neden öldürüldüğümü bile bilmeden ölecektim. Sadece mirasla ilgili olduğunu tahmin edebiliyorum efendim, diyecektim, yukarıda neden diye soran olursa, tafsilatlı bir bilgiyi haiz değilim, bana izahat yapılmadı, öyle uygun gördüler, öldürdüler. Amcamı da öldüren belki iş değil, mirastı. Amcam da kayboldu gitti. Farkındayım, Gölevi'nde beni bekliyor, ama oraya hiç gidesim yok. Akide için bile gidesim yok. Hikmet dedi ki, bu işte yalnızlığa yaklaştıkça ölüme yaklaşıyorsun, aile küçüldükçe ölüm büyüyor. Baban hayatta olsaydı, yaşıyor olsaydı baban eğer, uzakta, küs bile olsaydı, amcan ölmezdi. Benim bildiğim dünyadan ayrı, her şeyin şüphe ve izahat istediği bir dünya burası. Bırakıp gitsem iyi ama parayı çok istiyorum, amcam da şimdilik bana dokunmuyor ama biliyorum, kolay kolay bırakmayacak. Yengem de biliyor bırakmayacağını. Ama aceleleri yok, ikisi de bekliyor. Neyi? Bilmiyorum. Ama amca, şunu bil, sana benden istediğini verirsem, vereceksem, karşılığında Akide'yi isterim ve almadan gitmem. Yengeme de söyle, hiç öyle abuk sabuk ağız burun kıvırma hallerine girmesin. Gölevi'ne bir daha gelirsem sadece senin için değil, aynı zamanda Akide için gelirim. Demedi deme. Aynı kandanız, ciddi olduğumu sesimden anlaman lazım. Duyuyor musun amca?

Bu adam ne içirdi bana böyle? Aklım yerinde ama vücudum suda gibi geliyor. Suda zaten, ama derin suda gibi geliyor. Zehirlendim mi acaba?

Baban vicdanlı oğlandı, hisli oğlandı, haksızlığa tahammülü yoktu, namusluydu, dedi Hikmet. Ya, bir de bana sor, demek istedim ama kendimi tuttum, çünkü besbelli benim tanımadığım babamı kastediyordu, henüz baba olmamış ve belki henüz koca da olmamış babamı. Ailesine katlanamamıştı, anladığım kadarıyla, o yüzden gitmişti. Nasıl bir katlanamamak, bilmiyorum. Amcamın çevirdiği dolaplar karşısında alçalmayı, yalanları reddetmiş, Hikmet'in ifadesiyle. Daha doğ-

rusu imasıyla. Hikmet hiçbir şeyi açık açık söylemedi, şu şöyle oldu, bu böyle oldu diye, en başta kendi hikâyesi hakkında. Ama her şeyi hissettirdi. Anlayana, der gibi anlattı. Birkaç saatte her şeyi anlattı. Hep ima yoluyla. Yo öyle adice bir ima değil, lafişittirir, sinsice utandırmaya çalışır gibi değil, derinlikler iyice muğlak kalacak şekilde, bulanık çıkan cenaze fotoğraflarım gibi, uzaktan bakınca ben olduğum anlaşılıyor ama yakından bakınca suratım yan yana üst üste birkaç surat birbirine girmiş gibi görünüyor, suratım kameranın anı yakalama hızından daha hızlı sağa sola dönüyormuş gibi, suratımda hızın bulanıklığı. Tek tek tüm fotoğraflar öyleydi, birçoğunda aynı bulanıklık kollarıma, bazılarında bütün vücuduma sinmiş halde. Sanki şeffafsın da, dedi, kamera seni arıyor. Şaşırmıyordu. Sarhoş olmaya başladığımda açıklama getirmeye çalıştım. Hayatımda pek fotoğrafım çekilmemiştir, alışkın değilim, o yüzdendir, dedim. Konyak boyunca ilk kez gerçekten gülümsedi. İkinci ve son kez, karımla parası için evlenmedim, dediğimde gülümsedi. Temiz bir gülümsemeydi yine, içinde art niyet yoktu. Yalan söylediğimi düşündüğü için değil, durup dururken böyle bir izaha girişme ihtiyacı duymama gülümsedi. İyi bir insan olduğuna, iyi arkadaş olmayı bildiğine o an inandım, çünkü temiz gülümseyen insana sık rastlanmaz. Herkes parası için evlendim sanıyor ama neden evlendim, biliyor musun, dedim, sadece yalnızlıktan. Sadece. Yirmi bir yaşıma gelip karımla tanıştığım güne kadar hayatımda kimse, ama hiç kimse beni sevmemişti, sevmek hadi karışık bir his, hiç kimse bana yakınlık göstermemişti, bana sokulmamıştı, elini uzatıp şöyle parmaklarının ucuyla alnımdaki saçları geriye atmamıştı, elini yanağıma koyup narin bir şey tutuyormuş gibi tutarak gözlerimin içine bakmamıştı. Ondan. Sadece ondan. Gülümsemesi böylece söndü. Kendinden bahsederkenki yüzü geri geldi. Daha fazla anlatmama gerek olmadığını, anladığını söylüyordu.

Bunlara baktıkça, dedi gözü masaya yayılmış fotoğraflarda dalgın dalgın gezinerek, buradan kaçmak için kıvrandığını hissediyorum. Bu şeffaflık dediğim şey için. İçin kaçmak için kıvranıyor. Her an bir yana kaçıyor, bir tarafa hamle ediyor, kalıyor, tekrar tekrar, tekrar tekrar. Zamana yetişemiyorsun, çünkü zamandan yana koşmuyorsun.

O ne demek? dedim.

Bilmiyorum, dedi. Ama bakınca ancak böyle izah edebiliyorum, çünkü böyle görünüyor.

Fotoğraf falına bakmaktı, yaptığı. O yüzden ikna edici bir izahat almakta inat etmedim. Hayırlısı, dedim içimden.

Kalacak mısın? dedi. Kaşlarının altından bakarak, çekinerek sordu.

Bu soruyu ilk karşılaştığımız zaman da sormuştun, dedim.

Öyle, dedi. Önemli olan bu. Kalacak mısın, yoksa ne var ne yok satıp evine mi döneceksin? Ne olacağın buna bağlı.

Sence ne olacağım? dedim.

Bence kalacaksın, dedi. Zor olanı kalmak. İnsan bir yerden kaçmayı bu kadar çok isterse sonunda kalır.

Peki kalacağım da ne olacağım? dedim.

Bunun cevabı fotoğraflarda değildi. Hafifçe dikleşip bana baktı.

Bilmiyorum. Ne yapacağına bağlı. Vicdanın sana ne diyecek, sen vicdanına ne cevap vereceksin, ona bağlı.

Vicdanım.

Vicdanın.

Sustuk, büyülü bir an için öylece birbirimize baktık. Adam beni etkiliyordu ama kendisi de etkileniyordu. Sanki onun da dışında olan bir şey, duvarlarda, tavanda, halıda, içki kadehlerinde, çay bardaklarında, semaverde, kitaplarda ve kitaplıkta kıpırdayan ve odanın havasını titreştiren bir şey ikimizi de yönetiyordu.

Ve tabii namusun, diye devam etti. Ve tabii zekân. Baban

vicdanlı, namuslu adamdı ama zeki değildi. Kendini korumayı, idame ettirmeyi beceremedi. O buraya küsünce bütün dünya ona aferin diyecek sandı. Yalnızlığa çekilmek iyi bir yol değil. Ben de öyle yaptım, benimki de iyi bir yol değil. Ama hiç değilse yıllarca malzeme topladım, her şeyi kilit altına, emniyete aldım. Bende üstelik, zekâ da vardı. Ama benim de bir eksiğim vardı. Cesaret. Cesaretim yoktu. Senin cesur da olman lazım.

Gözlerimin iri iri açıldığını hissediyordum ama yüzümdeki kaslara sahip olamıyordum. Sordum:

Ne için cesaret?

Huzur için. Kalacaksan eğer, huzur bulman gerekecek. Çünkü huzur olmadan uzun süre yaşayamazsın. Kimse yaşayamadı. Huzur bulmanın tek yolu huzuru yaratmak. Ve huzuru sadece kendin için değil herkes için yaratman gerekecek. Ölmüşler ve öldürmüşler için. Unutulanlar ve kaybolanlar için. Kemik ve et için. Öfke ve sükûnet için. Susanlar ve saklananlar için. Kalanlar ve değişenler için. Gidenler ve dönemeyenler ve kalıp delirenler için. Bir huzur. Tek bir huzur herkese yetecek. Ondan sonra herkesin korkmadan, doyasıya ağlamaya ve nihayet gözyaşlarını kurulamaya hakkı olacak. O zaman herkesin bitti demeye ve usulca, tevazuyla gülümsemeye ve birbirinin yüzüne bakmaya, sırtını sıvazlamaya hakkı olacak.

Sustu. Söyledikleri beni olduğu kadar kendisini de ürkütüyordu. Havada bir ses, sanki yerin altından geliyor, sızlanıyor, inliyor, yalvarıyordu.

O zamana kadar burada güneşten de yağmurdan da bir şey bekleme, dedi sonra, gözlerini kapatıp kendini geriye doğru bırakarak. Doğmaktan ve ölmekten de bir şey bekleme. Bekleme, çünkü güneş de yağmur da, doğmak da ölmek de, hepsi zaten beklemekte. Hepsi buraya uzak, bize suskun, o zamana kadar beklemekte.

5

Arkamda bana doğru yaklaşan bir at arabasının sesini duyunca içimde birden bir inanç doğdu, bir kurtuluş, bir kaçış umudu. Kuma aidim ve kendi ağırlığımla gömülüp gideceğim sanıyordum ve itiraz etmiyordum ama birden canlandım. Burası tabancalı ama medeni insanların yaşadığı bir yer, yolda herkes birbirine selam veriyor, Ankara, İstanbul gibi değil, yoldan geçen bir at arabasına ya da hatta bir ata, yani atın üstündeki adama değil, atın bizzat kendisine bile el kaldırsan, selam versen, hop kardeş, desen at durur, ne o yeğenim, der, hayırdır kardeş, der, hiçbir şey demezse, selamünaleyküm, der ve yavaşlar, durmasa bile, ki durur, vaziyetini beğenmezse, iner, bir sigara yakıp ağzına sıkıştırır tansiyonun şekerin düzelsin diye. Ünye halkı iyi halk. Beni amcamın vefatından sonra bir an yalnız bırakmadılar; onların iyilik inadını unutamam. Yerimden kalktığım gibi yola fırladım. Yampiri yürüyordum, ayaklarım dolanıyordu ama daha iyi, yardıma ihtiyacım olduğu belli oluyordu. Vicdan sahibi hiç kimse o ıssız saatte beni görmezden gelip gidemezdi, sarhoş, aman bulaşmayalım, diyemezdi. Orada kişioğlu yalnız değildir. Orada en kötüler bile affedilir, yeter ki çabuk ölsün.

Kendimi yola attım.

– Hooop. Çüşşşş, dedi arabacı.

Atlarıyla iyi anlaşan bir arabacıydı; atlar hemen durdular. Biliyordum. Adam demese de dururlardı. Kaldı ki onlar kuvvetli içgüdülere sahip yaratıklar olarak eminim beni ben yola çıkmadan önce ta uzaktan görmüşler, aramızda bir çeşit münasebet olacağını hissetmişlerdi. Dolayısıyla önce atlara teşekkür etmem gerektiğini biliyordum. Atlardan korkarım. Bütün hayvanlardan korkarım. Ama o sabah yakınlık kurma, tanıma, önyargıları yenme zamanıydı. Adama cevap vermeden önce iki atın arasına geçip iki elimle ikisinin de yanaklarını okşadım. Aslan oğlum, temiz kalpli oğlum, dedim atlara.

– Buyur yeğenim, dedi arabacı.

Atların boynundaki çanlar, arabanın orasına burasına asılmış çanlar hâlâ küçük küçük şıngırdıyordu. Atlar, hadi atla da hemen gidelim, terimiz soğumasın, der gibi demirli sesler çıkararak yerlerinde sayıyorlardı. İyi hayvanlar atlar, bir daha Ünye'ye gelirsem atlarla haşır neşir olacağım. Bu pis herif gibi atlara eziyet etmem pis bir tahta yığınının önüne bağlayıp, sırtlarında kamçı şaklatıp. Alır, bebeklikten büyütür, öper okşar sever, kendi başlarına koşmaya bırakırım. Hayvanlardan hizmet alan herkesin Allah belasını versin.

– Dayı, dedim, bu atları bana sat. Bu hayvanceğizleri senin pis arabandan ve menfur kamçından kurtarmak istiyorum.

– Ho ho, dedi adam alayla.

– Bak, zaten sarhoşum, tepemi attırma! dedim. Kaç para istiyorsan vereyim, yürü git, bu atlar burada benimle kalacak.

– He he, dedi bu sefer. Onlar bana zimmetli.

– Sen benim kim olduğumu, sana neler yapabileceğimi biliyor musun? dedim.

– N'aparsın? dedi sırıtarak.

Adi ihtiyar hemşerim! Sen istedin!

Tabancamı çıkardım. Şarjörü taktım, öbür gösterişli hazırlık hareketlerini yaptım sakin sakin, duyduğum sert, ağır çelik sesinden zevk alarak.

– Vururum, dedim.

Adam benim gibi zıvanadan çıkmaya hazır bir adama söylenmeyecek tek şeyi söyledi.

– Vur bakalım, dedi.

Bir an yüzüne baktım ve yüzünde en ufak bir değişiklik olmadığını görünce ikinci anda tetiğe dokundum. Mermi adamın kulağının kenarından vınladı gitti, giderken de, önemli bir şey değil, kulağının bir parçasını yanında götürdü. Sırıttım. Tam, ikincisini alnının ortasına yersin, demeye hazırlanıyordum ki aynı anda silah sesinden ürken atlar havalandı-

lar, beni yana kaçıl diye uyardılar, önlerinden çekildiğimi görünce de dörtnala koşmaya başladılar. Şaşırdım, üzüldüm. Ben onları kurtarmaya çalışıyordum, onlar benden kurtulmaya çalışıyorlardı. Dönüp arkadan, uzaklaşan ve bir yandan, hoop! hösst! çüşş! hoşt! brrr! diye aklına gelen her ünlemi kullanarak atlara bağıran, dizginlere asılmış adamın sırtının alt ortasına doğru temiz bir nişan alıp bir el daha sıktım. Ben vurmak isteyince insanı serçeparmağından bile vururum, ayıptır söylemesi. Yeter ki duruşumu ayarlayıp nişan alacak üç beş saniyem olsun. Oldu ve onu da vurdum. Tam istediğim yerden. Çok da sevindim vurduğumu görünce, çünkü günlerdir tabanca diye diye iyice bunalmıştım ve artık tabancayla bir şey yapmak istiyordum. Hayırlı bir iş yaptım, dedim. Mermi adamın kalbinin alt yarısını ve akciğerinin ciddi bir bölümünü alıp ondan uzağa götürmüş olmalıydı. Birkaç saniye içinde yıkılması gerekirdi. Bekledim. Ama adam yıkılmadı. Atları az sonra durdurdu, soldaki dizgini geriye doğru çekerek atları geriye döndürdü, bana doğru gelmeye başladı. Birden korktum. Adam öldüğünü anlamadı, beni ezecek, cahil atlar da anlamadılar, ezilmeme alet olacaklar diye paniğe kapıldım, tabancamı tekrar doğrulttum, bu sefer horozu kaldırdım, adamın kafasına acele etmeden, güzelce nişan aldım, tetiğe usulca dokundum ve yirmi beş, otuz metre ötemdeyken iki kaşının ortasının az üstünde koca bir delik açıldığını, merminin, biraz aşağıdan ateş ettiğim için adamın kafasının tepesinin azıcık arka tarafından havaya kan tozu savurarak çıktığını gördüm – gözlerimle gördüm. O sırada karşı sıradaki evlerde ilk silah sesini duyarak cama çıkan hemşerilerim de gördü ve onlar da, ben de gördüklerimize inanamadık. Adama bir şey olmamıştı. Alnı kanıyor, kafası üstten biraz küçülmüş görünüyordu ama umurunda değildi. Atları yavaşlatarak önümde durdu. Ne yapacağımı şaşırmıştım. Adam belki ölümlüydü ama öldürülemezdi. Belki kendi canı isteyin-

ce ölecekti. Korktum, doğrusunu söylemek gerekirse. Öyle bir adam bana isterse neler neler yapabilirdi; korkudan biraz da felç geçirir gibi oldum, kaçmaya, koşmaya, kendimi denize atıp Rusya'ya doğru yüzmeye kalkışmadım. Durumum ciddiydi. Mülayim olmaya çalıştım.

– Dayı ya, kusura bakma, dedim, istemeden oldu. Boş sanıyordum. Ayrıca sana da atmadım, havaya sıktım, sana geldi. Yanlış anlama yani. Beni tanırsın. Öyle şey yapmam, yapılmasını da tasvip etmem.

Adam neyse ki kindar değildi. Demiştim, Ünye halkı iyi bir halktır, halden anlar diye.

– Atları n'apıcan? dedi.

– Buradan gideceğim, dedim, kaçacağım. Kalacağım sanıyordum ama galiba kaçacağım.

– Nereye? dedi.

– Ankara'ya, dedim.

– Ankara neresi? dedi.

– Başkent, dedim. Hani keçileri meşhurdur.

– Atla, dedi.

Başıyla arabayı işaret etti. Araba dediği dört tarafı kalaslarla kapatılmış, üstü açık, büyükçene bir dikdörtgen tahta kutuydu. Baktım, inşaat malzemeleri var, yanında da üstleri çuvallarla üstünkörü örtülmüş birkaç bir şey, ev eşyası gibi şeyler. O sırada adamı tanıdım. Yüzü kanlı ve kafası biraz şekil değiştirmiş olduğu için hemen tanıyamamıştım. Tabii alkol de var!

– Yahu, dedim neşeyle, sen geçenlerde yolda rastladığım adamsın. Cenaze günü. Hastanenin orada karşılaştık. Buzda sıkışmıştım. Bana gitme demiştin.

– E n'olmuş? dedi.

– Ben de seni amcam gönderdi sanmıştım, dedim sohbeti ilerletmek isteyerek.

– Gine amcan gönderdi, dedi. Atla.

Önce bir duraksadım, sonra sevindim. Aklımda Mercedes ışıldadı.

– Ama şimdi git diyorsun, dedim. Yani amcam gitmeme izin mi verdi? Artık serbest miyim? Serbestsem daha medeni bir vasıtayla gidebilirim herhalde, ha?

– Yav atla işte, götürcem. Gitcez da.

Kuşkulandım. Bir hukuksuzluk olmasın?

– Nereye? dedim.

– Atla sen. Hele bir gidelim, beğenmezsen dönersin.

Teslim olma. Diren.

– Peki, beğenmezsem beni geri getirecek misin? Veya ben kendi imkânlarımla dönebilecek miyim?

Adam bunaldı.

– Lan... ben gidiyorum. Artık amcana sen hesap verirsin. Deh!

Düşündüm, artık korkmak için çok geçti.

– Ya dur! Dur, geliyorum. Yalnız, arkaya binemem. Yana kay.

Adamın yanına tırmandım. O kadar yakınında olunca önceki hareketim için korkuyla karışık bir mahcubiyet duydum.

– Ya dayı, dedim, kusura bakma.

Hareket ettik.

– Ne için?

– Kafanı dağıttım. Mazur gör. Sarhoş aklı işte.

– Zarar etmez. Dağılan kafa olsun.

– Sağ ol. Çok zarifsin.

Atlar daha bir canlandılar. Adam kamçıyı şaklattıkça hızlandılar, kamçının atlara değmediğini, sadece başlarının yanında bir şaklama sesi çıkardığını görmek içimi rahatlattı. Kamçı birkaç kez daha şakladıktan sonra uçarcasına koşmaya, hastaneyi geçince uçmaya başladılar; sol taraftaki sıra sıra evler bitince de çalının çimenin ağaçların arasına daldılar. Her nereye gidiyorsak en kestirme yoldan gidiyorduk. Dereler tepeler aştık, yere değmeyen bir rüzgâr halinde. Tembel

tembel toprağı eşeleyen, kendi tembelliklerine homurdanan koca koca yabandomuzlarının yanından geçtik. Birkaç tilkiyi korkutup çalıların arasına kaçırdık. Bir sırtlan sürüsü bizi görünce dağıldı. Bir küçük gölde yüzen ördekler ataları uçmayı unuttuğu için pişman olduklarını çaresiz kanat hareketleriyle belli ettiler. Epey bir yılanı sağa sola savurduk, ağaçların gövdelerine yapıştırdık, düştükleri yerde büzülüp kaldılar. Nereye gittiğimizi anlamam uzun sürmedi. Çünkü Gölevi tepesi başka hiçbir tepeye benzemeyen merdiven biçimli yamacıyla karşımızda bir görünüp bir kaybolmaya başladı.

Adamın bütün kıyafeti kandan kapkara, sırılsıklam olmuştu, bütün kıyafeti kana doymuş, oturduğumuz oturağı ve oradan ayaklarımızın bastığı tahtayı kara kan kaplıyordu usul usul. Adam arada ayaklarını oynattığında ayakkabısının içinden cılk cılk diye sesler çıkararak kan kabarıyor, ayakkabısının kenarlarından taşıyordu.

– Dayı, dedim, sende iyi kan varmış ha. Tahmin ediyorum kalbin normalden yavaş atıyor, yoksa şimdiye kadar yirmi üç, yirmi beş kere ölmüştün.

– Bana bir şey olmaz, dedi. Sen rahat ol. Kesmediyse iki el daha sık.

– He he he, diye keyifle güldüm adamın şakacılığından memnun olup.

– Yok yok, sık! İdman olur. İleride faidesini görürsün. İyi nişan alıyorsun ama seri olman lazım. Neden dersen, lazım olacak.

– Lazım olacak!

– Helbet. Müsademeye gireceksin. Dört yandan sıkıştıracaklar. Nişan almaya vaktin olmayacak. İki el değil, tek elle atmaya da alışman lazım. Sol elle de, ayrıyeten.

– Yapma ya!

– Ya! Bunlar önemli şeyler. İhmal etme.

– Nereden biliyorsun dayı, müsademeye gireceğimi?

– Bilmem...

Adam dönüp bana baktı. Şaşırmış, hatırlamaya çalışıyor gibiydi nereden bildiğini.

– Amcam söylemiş olmasın? dedim.

– Mümkündür, dedi. Ya dur bakayım.

Dizginleri dizlerinin arasına sıkıştırdı. Zaten son yamaca gelmiştik, atlar yavaşlamışlardı. Adam ceketinin iç cebinden küçük bir defter çıkardı, içi küçük küçük bir sürü kâğıt parçası dolu. Defteri açıp kâğıtları tek tek incelemeye başladı. Bazısı bir defterden, bazısı bir gazetenin kenarından, bazısı kesekâğıdından koparılmış, üstlerine kargacık burgacık bir yazıyla, muhtemelen eski yazıyla notlar alınmış, şimdi hepsi kana bulanmış kâğıtlar. Adam bazı kâğıtları evirdi çevirdi.

– Olmuyor, dedi sıkıntıyla. Okunmuyor. Beni çok vurmuşun. Ne halt edicez şimdi?

– Ne konuda? dedim.

– Talimatlar konusunda, dedi. Hepsi silinmiş.

Ağaçların arasından sıyrıldık ve ırmağın üzerinden gelen normal yola çıktık, ama yolu takip ederek tepeye doğru dolaşan son yamacı çıkmak yerine atlar ani bir çabayla ileri atılarak tepeye yine kestirmeden koştular, mısır tarlasının içinden. Sonra birden düzlüğe çıktık, evin önünde durduk. Atlar kötü kötü nefes almaya, kafalarını silkelemeye, yerlerinde saymaya başladılar. Arabadan indim. Harmandaydık ve nasıl geldiğimizi anlayamıyordum ama gelmekle çok iyi yapmıştık, harikulade bir hava içimi üşütüp kanımı hızlandırdı. Etrafta kimse yoktu. Geldiğimizi aşağıdaki evden kimse duymuş olamazdı. Olsa olsa amcam biliyor olmalıydı.

Adam hâlâ arabadaydı. Defteri evirip çeviriyor, arada bir, bir kâğıdı parmaklarının ucuyla sallayarak temizlemeye çalışıyor, okunup okunmadığına bakıyordu. Durum parlak değildi.

– İyi olmadı lan bu, diye söylendi. Bu mürekkep kan değince dağılan cinstenmiş. Hay senin ecdadını!

Bana baktı.

– Lan ne cenabet herifsin! diye söylendi.

– E dayı, sen de atları ver deyince verecektin. Kaşındın yani. Kim olsa vururdu seni. Üstelik ben acı çekme diye kalbinden vurdum.

Adam kızdı.

– Bok vurdun! dedi.

Adamın ölmeme eğilimini hatırlayıp yine de uysal olmaya çalıştım, sustum.

– Ulan... diye sıkıntılı bir nefes aldı.

– Ne talimatları dayı, bunlar? dedim utana sıkıla. Hani yazılar okunmuyor ama hiç mi hatırında bir şey kalmadı?

– Bende hatır ne gezer, dedi.

Sonra ağzını büzüp uzun bir ıslıklı nefes verip olmayan hafızasının derinliklerine baktı, hatırlamaya çalıştı.

– Dağda kalsın dedi. Dağ neresiyse artık. Herhalde burası. Sonra... arasın dedi. Ama ne arasın dedi bilmiyorum. Ara, işte, bak, burada ne aranırsa.

– Dayı, az zorla kendini be. İn bir sigara yak, sana çay yaptırayım, çaycı değilsen iki kadeh rakı ikram edeyim, belki çakırkeyif olunca hatırlarsın.

– Olmaz öyle şey. Arayacaksın artık. Arayacak bir şey bul, ara.

– Anladım. Hepsi bu kadar mı?

– Değil. Epey bir şey yazdırdı da, yok, gitmiş. Hatırıma gelirse dönerim. Şu kâğıtları da al. Belki okumanın bir yolunu bulursun.

İçi kâğıt parçalarıyla dolu kanlı defteri bana uzattı. Aldım, ucundan tutarak, hemen götürüp verandanın kenarına bırakarak.

– Peki başka? dedim.

– Başka başka başka... He bir de kız dedi. Buralarda kız mı var?

Etrafa bakındı, gözü dönmüş ihtiyar sapık.

– Var yok. Sana ne?

– Bana şu. Dedi ki kızı şey etsin.

– Ney etsin?

– Bilmem ki. Kız ney edilir?

Anlaşıldı, adam kan kaybından şoka girmek üzere.

– Yo. Kızı şey etsin demedi. Kıza şey etsin dedi.

Bu daha makuldü.

– Ney etsin?

– Kıza baksın, dedi. Kıza iyi baksın. Aynen böyle dedi billahi.

– Tamam dayı, dedim sevinçle. Benim aklımdaki de aynen o. Kıza iyi bakacağım. Amcama söyle gözü arkada kalmasın.

– İyi. Gerçi bana sorarsan böyle bir işin içinde kız varsa aklı olan o kıza bakmaz, iyi de bakmaz, kötü de bakmaz. Ama sen bilirsin tabii.

– Amcam öyle demiş ama.

– Ayrı konu.

Sonra yerinde dikleşip derin bir nefes alıp, açık ciğerinden kan köpürterek geri verirken içine pastoral bir huzur geliyormuş gibi etrafa baktı.

– Demek başkent burası, dedi. İyiymiş be.

– Öyle herhalde, dedim, adamın kafasının iyice bulandığını düşünerek.

– İyi ha. Neyse. Hadi yardım et de şu arkadaki yükü indirelim.

Yerinde doğrulup arkaya döndü, geniş bir adım atıp arabanın kasasına geçti. Eşyaların üstündeki çuval bezinden örtüyü kendine doğru katlaya katlaya çekip kaldırdı. Kaldırır kaldırmaz da bir semaver gördüm, Hikmet'in odasında gördüğüm semaver, o semaverin ta kendisi, çünkü bir ikincisi olamayacak kadar istisnai güzellikte bir semaverdi.

– Bu ne? dedim. Bunu niye getirdin?

– Ben getirmedim. Yolladılar. Al şunu. Bir kenara koy.

Uzattığı semaveri aldım. Hâlâ sıcaktı. Aklım karışmaya ve karışan aklım beni korkutmaya başlayarak yavaşça, dikkatle yürüyüp semaveri verandaya koydum. Tekrar arabaya döndüm.

– Bu Hikmet'in semaveri, dedim. Bunu nereden buldun?

– Hah! Bir de Hikmet vardı! İyi hatırlattın. Hikmet'ten o mesul, dedi.

– O ne demek ya?

– Bilemem. Ama belli yani, var bir sıkıntı, bir ağır durum...

Etrafa baktım, ne köpekler, ne amcam, ne Akide, ne bir ses, ne bir ağaç hışırtısı, ne bir yılan ıslığı, ne bir fare tıkırtısı, ne bir su şırıltısı, hiçbir şey. Her şey benden uzak duruyordu. Tabiatta bir korku olmalı, diye bir his uyandı içimde. Pusu. Beni pusuya düşürüp öldürecekler. Dört yandan ateş altında kalacağım. Tabancamı çıkardım. Hâlâ horoz kalkık duruyordu. Nasıl bir dikkatsizlik yapıp tabancayı o halde belime soktuysam ve tabanca nasıl olup da patlamadıysa! Çünkü geri çekilmiş tetik, söylemeye bile utanıyorum, üflesen düşer. Şarjörü çıkardım, baktım, hiç mermi eksilmemiş. Adama baktım, hâlâ fısır fısır orası burası kanıyordu. Üç el ateş etmiştim ama hâlâ yedi merminin yedisi de duruyordu. Ben bu herifi neyle vurdum? dedim.

– Aklınla vurdun, dedi. Bazen olur. Oyalanmayı bırak da tut şunun ucundan.

Korku dolu bir zevk içinde kımıldamadan adama baktım.

– Dayı, aklımdan geçeni okuyorsun, sen de az değilsin ha, dedim.

– E çünkü ben akılım, dedi. Ne aklı dersen, bilemem, ama akılım.

– Ama kanın akıyor, dedim.

– Gerçek aklın kanı akar, dedi.

Adam yuvarlanarak katlanmış büyükçe bir halıyı iki eliyle bir ucundan kaldırıp çekti, o ucu bana uzattı, ben de iki elimle alıp geri geri giderek adamın diğer uçla inmesi için yer açtım. Halıyı verandaya götürdük.

– Yavaşça bırak şimdi, dedi. Ve benim hareketimi takip ederek halıyı ortasından bükmemeye çalışarak benimle aynı anda yere koydu. Halı elimde hoş bir his bırakmıştı. Tozluydu elbette, elimde ince bir toz da kalmıştı, inci tozu, ama yanında daha derin bir his de vardı. Kaliteli bir kumaşın insan teninde bıraktığı bir his. Halı içine doğru katlandığı için hemen kavrayamamıştım ama az sonra, renkleri ve desenleri tersinden de olsa tanıdım.

– Bu Hikmet'in halısı! dedim. İpek halı. Odasındaki ipek halı.

– Bilemem.

Semaveri gördüğümden beri aklıma girmeye çalışan soru. Sonunda sordum:

– Hikmet'e bir şey mi oldu? dedim.

Adam şaşırır gibi oldu; galiba sesimde onun bile kayıtsız kalamayacağı bir korku vardı, bir yıkım hazırlığı. Bana dikkatle baktı. Ağzı açılırken vazgeçip kapandı.

– Öldü mü? dedim.

– Ruhunu teslim etti, dedi.

Sonra yerdeki halıya baktı.

– Ruhunu buraya getirdim, dedi. Halıya sarılı. İstersen açarsın bir ara. İçi daralmıştır orada zavallının.

Dehşet içinde önce rulo halindeki halıya, sonra adama baktım.

– Öldü mü yani? dedim. Nasıl olur? Daha birkaç saat önce beraberdik.

– Bilemem, dedi. Belki ölmemiştir. Ama ruhunu teslim etti. Biz de aldık mecburen. Şu şeyin, çay şeyinin içinde de bir şeyim var dedi ama neyim var dedi unuttum, aman kırmasın dökmesin saklasın, diye çok yalvardı.

– Benim için yani?

– He. Kırarsın çünkü. Gençsin.

Durdu, halıya baktı, ucundan içeriye doğru, hafif eğilip.

– Esasen getirmezdik bu suratsızı ama... Neyse işte, oldu

bir kere. İyi ha! Gerisini sen düşün. Bana müsaade. Çok kan kaybettim.

Arabaya atladığı gibi uçtu gitti toprağı sıyırarak.

Başım dönüyordu. Boğazım kupkuru oldu. Hikmet'in öldüğünü düşünmek içimi yakıyordu. Halıya ve semavere baktıkça bir de derin bir ürperti yerleşti. Ruhu halıya sarmışlardı. Niye? Adamcağız buraya getirilmek, bana emanet edilmek istemişti. Niye? Amcam da destek olmuştu. Niye? Amcam o sırada orada, yanımda mıydı? Yanımdaysa neden bana yol göstermiyor, beni rahatlatmıyor, bütün bu ıstıraplı karışık durumların bir neticeye doğru gitmesi için bir şey yapmıyordu? Vazifeliydim, tamam, tek evlat olduğum için mahkûmdum, tamam. Görünmeyene çocukluğumdan beri aşinaydım. Ruhlara hele epeyce aşinaydım, görecek, görünecek, konuşacak, konuşulacak kadar. Ama aklım fazlasına ermiyordu ki. Ortada aslında korkacak bir şey olmadığını da hemen hemen biliyordum. Ama bir yandan da etrafımda ölüm kol geziyordu ve ölüm tehlikesi ve türlü tehditler. Her şey bir arada, aynı yere mi koşuyordu, yoksa bir şeyleri başka şeylerle mi karıştırıyordum, niye bir şeyi başka şeyden ayırabilmem için bana zaman verilmiyordu, anlayamıyor, kabul edemiyordum.

Köpeklerin sesi hayatı etrafıma geri getirdi. Havanın rengi, ışığı yerine geldi, insana ve tabiata ait bir nitelik kazandı ve uzun süredir ilk defa taze nefes aldığımı hissettim. Köpeklerin beni korkutmak için gelmiyor olmalarını diledim. Ama beni korkutmak için geliyorlarmış. Hırlaya hırlaya koşup etrafımı çevirdiler, havaya dikilmiş kuyruklarıyla, bembeyaz koskocaman dişleri olanca çıplaklığıyla ortaya çıkmış. İçlerinde akıllı bir dişi köpek vardı, beni tanısa da burada korkudan altıma yapmasam, diye iç geçirdim. Gel kuçu kuçu filan demek, elimle en dibime girenin başını okşamaya çalışıyormuş gibi filan yapmak istedim ama gerginlikten kımıldayamadım. Bir tane, iki tane değil ki. Beş tane birden. Gülümsemeye çalıştım, benden pozitif enerji

alsınlar diye uyuz itler! İçlerinden biri verandada duran halıyı gördü, oraya gitti, birkaç adım sonra durdu, geri geri birkaç adım attı, tuhaf bir inilti çıkararak. Onun sesi ötekilerin ilgisini dağıttı. Bana kötülük yapma konusunda ciddi olmadıklarını anladım, yoksa o kadar çabuk bırakmazlardı. Şımarık itler! Bir daha gelirken bunlara et met getirmek lazım! Ulan amca! Ne beceriksiz adammışsın, hem böyle köpekler yetiştireceksin, hem de biri gelip beynini kurda kuşa yem edecek. Eminim beyninin bir kısmını da bu köpekler yemiştir, sen yerde yatarken. Helallik olsun diye gelip birer ısırık almışlardır. Şimdi halıya kafayı takmışlardı. Halıya hırlıyorlar, uzaktan ısırır gibi yapıyorlar ama yaklaşmaya cesaret edemiyorlardı. Göründükleri kadar cesur değillerdi. Sadece az arkada duran bir tanesi, anladım, vaktiyle benimle ahbaplık etmiş olan dişi köpek, kalçasının üstünde oturmuş, gürültü yapmadan dikkatle halıya bakıyordu. Yanına gidip başını okşadım. İtiraz etmediğini görünce cesaretim arttı. Köpeklerin arasından geçip verandaya çıktım, halının yanına geldim, halının arkasında da semaver duruyordu. Beni o yaklaşamadıkları şeyin yanında ve önünde ve üç basamak yukarıda, korkusuz ve her şeye hâkim görünce sakinleşmeye başladılar; bana olan saygılarının arttığını anladım.

– Dağılın gidin lan! diye bağırdım. Çağırmadan da gelmeyin!

Kelimelerimdeki değilse de sesimdeki manayı kavradılar. Homurdanarak, omuzlarını oynatarak oturdular, uzandılar. Artık biliyorlardı, patron bendim. Onlara yemek verdiğim zaman daha iyi anlayacaklardı. Belki evde köpeklere verecek bir şey bulurum, dedim. Anahtar cebimdeydi ama eve girmek pek içimden gelmiyordu. Geçen gelişimde bile ev yokmuş gibi davranmıştım. Şimdi ama girmek zorundaydım, çünkü korunması gereken bir semaver ve bir halı, artı bir de ruh vardı halının içinde kalacak ya da serbest bırakılacak. Ruhların nakliyesinde bir çeşit sarma yöntemi kullanılıyor zahir, dedim. Demek ki açıkta getirilmiyor. Belki dağılıyor ruh, tasta-

mam olgunlaşmadan açık havaya çıkarsa filan, ne bileyim.

Kapı zaten uyduruk bir kapıydı. Kapalıydı ama kilitli değildi. Eski tip uzun pirinç anahtarı deliğe sokup çevirince –ki biraz zorlandı, çünkü eski tip kilit, yani anahtarın ucundaki çıkıntı kilidin arkasındaki ağır mandalı kaldırıyor– kapı açıldı ve geriye doğru kendi kendine gitti. Kapının dengesi bozuktu besbelli; ağırlık merkezi kaymıştı; menteşe problemi olmalı; ya da ahşabın asimetrik esnemesi; neyse, anlarız. Ama anlayamayız, çünkü insan böyle şeylerle ancak emekliliğinde uğraşır. Böyle kalacak, demek ki, marangoz getirmezsek. Amcam niye bu evle hiç ilgilenmedi acaba, bu kadar bakımsız bıraktı, babasının ona bıraktığı gibi?

Rutubet kokusundan ve bir anda yüzüme hücum eden tozdan içeri girmeye cesaret edemedim. Sadece kapının içinde geniş bir hol gördüm, aynı Ünye'deki ev gibi iki yanında odaların bulunduğu; başka bir şey de görmek istemeden kapıyı hemen kapattım. Yok, dedim, burada köpeklere göre bile bir şey olamaz. Bana göre bir şey hiç olamaz.

Canım sıkıldı. Köpekler o arada harmana dağılmışlardı. Neşeleri yoktu. Önde duran dişi köpeğe, gel kızım, dedim, elimi uzatıp, gel kuçu kuçu. Gelmedi. Semaveri yavaşça kaldırıp pencerenin duvarına dayalı sıranın altına koydum. Halıyı da onun yanına çektim. Aslında, içimde hâlâ halının içinde ruh olduğu inancı yoktu. Arabacıya inanmadığımdan değil. Ama hâlâ Hikmet'in ölmüş olabileceğine inanmıyordum. İhtimal bile vermiyordum, çünkü hayattan bir şey isteyen, bekleyen bir adamdı. Hayattan alacaklıydı. İçi özlem doluydu. Öyle bir adam bana göre ölemezdi. O yüzden. Halıyı oraya, duvarın dibine çekince harmana doğru, verandanın ucuna kadar açabileceğim bir boşluk oldu ve yavaşça yuvarlayarak açmaya başladım. Köpekler irkildiler, ayaklandılar. Halı onlara doğru açıldıkça, benden uzağa doğru yayılıp inceldikçe acayip sesler çıkarmaya, halı son turunu da tamamlayıp diğer ucu yere yapışınca dehşet içinde ka-

çışmaya başladılar. O an ben de dehşet içinde kalakaldım.

Halının üstünde Hikmet, kendisinin zayıflamış, küçülmüş, solmuş bir sureti, elleri yüzünün önünde birleşmiş, yanı üstüne uzanmış, çıplak, vücudu baştan aşağı dikenli telle sarılmış, yatıyordu.

6

Arkamı dönüp kaçarcasına yürüdüğümü hatırlıyorum. Köpekler de herhalde kaçacak yer bulamamışlar, zekâma güvenmiş, umutlarını bana bağlamış, arkamdan geliyorlardı. Bir açıklama istiyorlardı. Yatıştırıcı bir söz. Hiç böyle bir ruh görmemişlerdi. Ben de görmemiştim. Ruh acısı denen şeyi de görmemiştim sözlerde ve yüz çizgilerinde yaşayanlar dışında. Üstelik burada acıdan da fazlası, işkence çeken bir ruh vardı. Adamcağız kendi kendine işkence ediyordu. Epey bir yürüdüm. Gözlerim iyi bir şey aradı, insani bir şey. Bir derenin kıyısında su içen ya da çiftleşen yılanlar bile görsem durur seyrederdim herhalde iyi bir his umudu içinde. Geri dönüp adamcağızı halıya geri sarmam gerekiyordu ama yanına nasıl yaklaşacağımı da bilemiyordum, her kımıltıda daha da batacak dikenlerle içinde nasıl acıların infilak edeceğini düşünmeye de dayanamıyordum. Arazide, diz boyu otların arasında nereye bastığımı bilmeden, korkmayı unutmuş, yürüyordum. Bir çukura, bir hendeğe düşebilirdim ama farkında bile değildim. Bütün istediğim iyi bir histi. Durdum. Etrafımda döndüm. Alçak, bunaltıcı, arsız, sokulgan ağaçlar. Birden var gücümle bağırdım:

Akide!

Sesim tepelerin arasında oyun oynamaya başladı. Geri döndüm. Akide'nin evinin olması gereken yana doğru. Bizim evin bulunduğu tepenin arka yamacıydı. Ama bulunduğum yerden dümdüz gitmeye kalktığım zaman oradan yürünecek

bir patika ya da açıklık olmadığını gördüm. Niye temizlenmeden orada bırakılmışsa, büyük sert dikenli çalılar, sanki tabii bir çit olsun, bir gün oradan Akide'ye gitmek istersem geçip gidemeyeyim diye evle arama nesiller öncesinden dikilmiş bir çalılık korusu, böğürtlenler, küçük sevimsiz rengi kaçmış güle benzer yabani çiçekler filan. Geldiğim yoldan dönsem harmana çıkmak zorunda kalabilirdim. Çalılığın bitip bana geçit vereceği bir yer bulmak umuduyla etrafını dolanmaya başladım. Bir yandan yine avazım çıktığı kadar bağırıyordum:

Akide! Akide! Akide!

Yardım ister gibi değil, sevgi ister ve hak ettiğine inanır gibi bağırıyordum. Başkası belki şuursuzca bağırıyorum sanırdı ama Akide'nin beni duyunca onu isteyerek çağırdığımı anlayacağını ve bana koşacağını biliyordum, buna inanıyordum, çünkü o sıra bütün ruhum o bağırışa, o isme aitti. Aklımdan bir Akide'nin at gezisinde olduğu, sesimi duyunca, isteğimi, ihtiyacımı duyunca çalıların üstünden uçarak bana geldiğini geçiriyordum, bir bunun fazla hayalci olduğunu düşünüp sonunda bir yol bulup evine ulaşacağımı, orada Akide'nin önünde diz çöküp ona evlenme teklif edeceğimi, eğer evde babası varsa adamdan kızını isteyeceğimi, vermezse tabancamı çekip adamı vuracağımı ve Akide'yi alıp kaçabildiğimiz kadar uzağa kaçacağımızı düşünüyordum. Aklım ve kulaklarım kendi düşüncelerim ve kendi sesimle öylesine doluydu ki Akide'nin sesinden kendi adımın bana geldiğini, sonra tekrar geldiğini duyar gibi olduğum halde bunun aklımın ve kulaklarımın bana bir oyunu olduğunu düşündüm. Şaşırmadım. Bu bile bir şeydi. Bu bile iyi geldi. Uzun otlar yürüyüşümü daha da yorucu yapıyordu ve az sonra kafamdaki seslere bir de nefesimin ve kalp atışlarımın sesi eklendi. Nefesim düzelsin diye durdum. Bağırmayı bıraktım. O sırada Akide'nin sesini gerçekten duydum, ileriden, ev tarafından değil, arkamdan geliyordu ve yaklaşıyordu ve son Mesut deyişinde beni

gördüğünü anladım, arkama döndüm, bana doğru koşuyordu ve alabildiğim ilk nefesimi ona doğru atılmak, onu kucaklamak için harcadım. Sarıldım. O da bana sarıldı. Erkek ve kadın gibi sarıldık. Sonra tam hayal ettiğim gibi ona yapışık, ellerim ellerinde, kendimi dizüstü yere bıraktım ve içimdeki bütün istekle ona âşık olduğumu söyledim. Yüzü yanarak bana baktı, dudakları aralık, elleriyle, o sırada yüzüme değen kasıklarıyla, her şeyiyle bana âşık olduğunu söylüyordu.

– Benimle evlenir misin? dedim. Karım olur musun? Hemen bugün, şimdi, benimle evlenir misin?

Cevap veremedi. Hâlâ konuşamıyordu. Göğsü cevap vermek için çırpınıyor, dudakları kelimelerin önünde çaresizce bocalıyordu.

– Sensiz yaşayamam, yaşamak istemiyorum, dedim.

O da kendini dizlerinin üstüne bıraktı. Şimdi yüz yüzeydik. Yine o harikulade nefes içime girdi. Bana hiçbir şey söylemeden, söylemeyi çok isteyerek ama söyleyemeden öylece baktı. Bir anda kendimi onu öperken buldum. Bir an sonra o da öpüşüme karşılık verdi. Bu evet mi demek, diye kendime sordum. Başka bir kız için fazlasıyla evet demek olabilirdi ama Akide değişik bir kızdı, tuhaf bir üstünlüğü, cesareti vardı, o yüzden henüz tam evet demek olmayabilir diye düşündüm. O an evet demesi, o kelimeyi söylemesi benimle öpüşmesinden ve az sonra uzun otların içine serilip sevişmeye başlamamızdan daha önemli değildi onun için. Düşünmeyi, beklemeyi bıraktım. O an ölmekte olduğumu bilsem bile durmazdım. Onu öldürmekte olduğumu bilsem bile durmazdım. O an izleniyor olduğumuzu ve bunun cezasını hayat boyu çekeceğimizi bilsem bile durmazdım. O da durmaya kalkmadı, o da istemeye, daha çok istemeye, istedikçe ve aldıkça daha çok mutlu olmaya, beni vücudunun her zerresiyle sevmeye başladı ve o zaman bir kez daha düşündüm bu evet mi demek diye ve bir kez daha, o zaman bile, bunun evet demek olmayabileceğini fark ettim.

Sonra bitti. Otların içinde kaybolduk gittik.

Sonunda insanın sakinleştiği, aklının yerine yerleştiği, hareketlerinin normal hızına döndüğü zaman geldi. Gözüm ondaydı. Şimdi içimdeki mutluluğa hafif bir kuşku karışmaya başlamıştı, giyindiğimiz sırada. Giyinirken bana arkasını dönmeye çalışmadı. Tam göremediğim hiçbir yerini benden saklamaya çalışmadı. Galiba evet demeyecek kuşkusuna kapıldım. Galiba bütün bunlar onun için bir evlilik eveti demek değil. Evet, ama benim yabancı olduğum, başka tür, sadece kadınca bir evet. Yüzüne dikkatle bakıp her geçen dakika pişmanlık belirtisi aradım. Hayır. Hâlâ mutluydu. Gömleğinin son düğmesini de ilikleyip bana baktı, tatlı tatlı gülümsedi. İçimdeki kuşku acaba biz şimdi neyiz, bu kadar mı, bitti mi korkusuna dönüştü. Bunu da anladı.

– Ne oldu? dedi merakla.

– Bana evet demedin, dedim.

Durdu, bir süre bana baktı, sonra yüzü asılır gibi oldu.

– Dedim, dedi.

Ne demek istediğini anlıyordum ama istediğim evet başkaydı.

– Benimle evlenir misin? dedim tekrar. Bunu sordum ve bana evet demedin.

Keyfi kaçmaya başladı, gözleri ilerilere daldı.

– Seni seviyorum, şu yukarılarda bir yerde, seni üstüme eğilmiş gördüğüm an, nefesini yüzümde hissettiğim an sana âşık oldum. Senin de bana âşık olmaya başladığına inandım. Biraz önce nasılsa şu an da öyle, sensiz yaşamak istemiyorum. Karım olmanı istiyorum.

Hafifçe gözleri yaşardı. Hâlâ ilerilere bakıyordu. Ve anlamıyordum, niye öyle yapıyor, yoksa evli filan mı? Sevgilisi filan mı var? Böyle feci düşünceler aklıma gelmeye başladı, paniğe kapılır gibi oldum.

– Bütün hayatımı seninle geçirmek ve senin kucağında öl-

mek istiyorum Akide, dedim.

Başını önüne eğdi, birkaç saniye nefesini düzeltmeye çalıştı, sonra yüzünü bana doğru çevirdi, tam değil ama, bir parça.

– Ben de sana âşığım ama evlenemeyiz, dedi hüzünle.

Anlayamıyordum ve öyle baktım.

– Ben de senin karın olmak istiyorum ama olamam, diye ekledi. Olmaz. Doğru değil.

– Neden? dedim. Aile ilişkimiz filan mı? O yüzden mi? Buralarla ilgili âdetler mi?

– Hayır hayır. Ben buralara ait değilim zaten. Hiç olmadım. Ama...

Sustu, zor bir şeyi nasıl söyleyebileceğini düşündü.

– Ben... senin için... ben iyi biri değilim.

Ona öyle rahatlayan bir yüzle baktım ki şaşırdı, anlamadığımı düşündü.

– Sen benim için herkesten iyi birisin, dedim. Beni seviyorsan bana göre aramızda hiçbir engel yok. Olamaz da. Olmasına izin vermem.

– Anlamıyorsun, dedi bu sefer sabırsızca.

Ayağa kalktı. Söyleyeceğini anlayacağım dilde söylemeye karar verdi.

– Benimle mutlu olamazsın. Ben kötü biriyim.

Ne kadar kötü olabilirsin ki, diye bağırdım içimden. Ne yani. Çok çok bakire değilsin, anladım, daha önce biriyle ya da birileriyle yatmışsın, duyardık, kızlar artık bekârete o kadar önem vermiyorlar, hele de üniversiteye gidenler, hele de zengin kızları filan. Başka bir kız olsa canım sıkılırdı bakire değil diye ama o, Akide, fahişe bile olsa benim için dünyanın en değerli kadınıydı ve onun yapmış olabileceği hiçbir şeyi kötü göremezdim. Ayrıca kendine saygısı olan, cesur, şahsiyetli bir kadındı, bir doktordu, hayat kurtarmayı biliyordu.

– Buna hiçbir şekilde inanmam, dedim. Beni buna hiçbir şekilde inandıramazsın çünkü...

Dizlerimin üstünde doğruldum, tekrar ellerini tuttum. O an içime sadece hakikat arzusu hâkimdi, kendimi küçük görme, af dileme, affedilme arzusu.

– Benden daha kötü olamazsın, dedim. Annemin babamın, hayattaki bir tanecik abimin nereye gömüldüklerini bile merak etmedim. Mezarları olup olmadığını bile merak etmedim. Benden daha kötü biri olmana imkân var mı?

Böyle dedim ve yüzümü karnına gömüp ağlamak isteyen ama o gücü bulamayan bir sesle hızlı konuştum:

– Yapmış olabileceğin herhangi bir şeyin bundan daha kötü olmasına imkân var mı? Eğer geçmişin seni rahatsız ediyorsa, benim için sen biraz önce doğdun. Sana ömür boyu hiçbir şey sormayacağım. Şerefim üzerine yemin ederim. Eğer benim geçmişim seni rahatsız ediyorsa bütün geçmişimi silmeye hazırım, çünkü ben de kendimi biraz önce yeniden doğmuş hissediyorum. Eğer geleceğim seni rahatsız ediyorsa...

Elini başımın arkasına koydu, yüzümü karnına bastırdı.

– Sus, dedi.

Zaten mecburen susmuştum çünkü düşünmeden konuşuyordum, çok ileri gitmiştim ve gerisini nasıl getireceğimi bilmiyordum. Öylece bekledik, belki birkaç dakika, belki birkaç saat, eli başımın arkasında narin bir sevgiyle beni tutar ve hayatta tutarken. Sonra usulca söyledi:

– Benim bir çocuğum var, dedi.

Ne? diye bağırdım içimden. Eli başımı bir an kendine bastırmak zorunda kaldı.

– Bir buçuk yaşında bir oğlum var ve hiç evlenmedim.

Başımı bırakmadan o da diz çöktü. Yine o nefes! O nefes her şeyi unutturuyordu. Kiminle, kimden, ne zaman, nasıl yaparsın gibi sorular haykıracak oldum ama o ve benzeri bütün sorular hızla ve iz bırakmadan aklımdan uçtu gitti. Sormayacağım demiştim ve o da zaten izin verecek biri değildi, geçmişini anlatmak ihtiyacı duymayı kendine yakıştıracak biri değildi.

Ne yaptığını kimseye anlatmak, anlaşılmayı, kabul edilmeyi ve hatta ihtiyaç duymadığı affedilmeyi bekleyecek biri değildi.

– Aşk yaşadığımı düşünme. Hayatımda kimseye âşık olmadım. Ama birisiyle beraber oldum ve bir çocuk doğurdum. Çocuğumun babasının haberi yok, olmayacak da. Sana âşığım ve seninle evlenebilecek olmayı her şeyden çok isterdim ama evlenebilecek durumda değilim. Nerede yaşadığımı biliyorum. Etrafımdaki insanları tanıyorum. Senden herkesten farklı olmanı bekleyemem. Buna güvenmem de ayrıca kolay değil. Ama sana bütün kalbimle âşık olduğum doğru. Geçmişim için değil, sadece seni üzeceğim için üzülüyorum. Âşığın olarak kalmak da bana yeter. Bundan utanmam. Ama benden evlilik isteme, çünkü yürümez. Oğlumu seviyorum ve onu kendi başıma büyütebilirim.

Güven dolu bir yüzle bana baktı. O an âşık değildi. O an belki bir anne, belki bir fert, belki benim kavrayamayacağım daha başka bir şeydi ve her an benden uzaklaştığını hissetmeye başladım. Bir çocuk. Elin herifinden! Kim bilir kimden? Hayatın boyunca karını tanıyor gibi görünen, karşılaştığın her adama acaba karımı sikip bırakan adam bu mu, oğlanın babası bu mu diye bakacaksın. Bunları düşününce nefesim kesildi. Zor, çok zor. Çok. Çok. Çok. Kendimle çok hızlı ve çok büyük bir mücadele vermek zorundaydım. Canım sigara içip yürümek istedi ama vakit yoktu. Akide kendi dünyasının gururuna geri sarınmak ve beni dışarıda bırakmak üzereydi. Bunu göze alamazdım. Altı üstü bir çocuk, daha küçük de, ne olmuş, Akide bana âşık, ilk aşkı benim, yatmış matmış birileriyle ama ne yapayım, olan olmuş. Olmuşsa ne olmuş! Ne yani! Şimdi benimle yattı da neyi eksildi? Benimle yattı da ne kaybetti? Vücudu mu azaldı? Ruhu mu çürüdü? Ne oldu? Hiç. Hâlâ aynı kız. Ben onu bir saat önce nasıl sevdiysem şimdi vazgeçmem için ne sebep var, sebep olacak ne var vücudunda, ruhunda, görülür, hissedilir ne? Dürüst bir kere. Yalan söyle-

meyen bir kız. Hayatta daha büyük bir meziyet olabilir mi yalan söylememekten, dürüstlükten? Yaptığı şey kötülük de olamaz ki, olsa olsa hata olur. Ben kötülük yapmışken o sadece hata yapmış. Büyük hata ama bedelini ödeyebileceğine inanıyorsa hata bile sayılmaz belki. Belki çocuğu olsun istedi, ki tıp öğrencisi olarak istese kolayca aldırabilirdi hocalarından birine. Belki sevgi istedi, belki sevgiyi seks yoluyla bulabildi ki öyleyse benim tuhaf evliliğimden ne farkı var? Bana âşık olduğunu, benimle evlenmek istediğini söylerken de dürüsttü. Hayatta az öncesine kadar bütün istediğim bu değil miydi? Ne değişmiş olabilir ki? Ne ki yani? Bütün istediğim hâlâ o.

– Bütün istediğim sensin Akide, dedim. Eğer hayatında kimse yoksa, eğer beni gerçekten seviyorsan, kötü dediğin, engel dediğin hiçbir şey umurumda değil. Dindar bir adam değilim ama hayatta inandığım her şey üzerine sana yemin ederim, sana şu an bir saat öncesinden daha âşığım ve karım olmanı ve izin verirsen oğlunun babası olmayı, onu seninle beraber büyütmeyi her şeyden, ama her şeyden çok istiyorum. Sen yaptığının hata olduğunu düşünüyorsan eğer senin hatana bile âşık biri var karşında. Seni ve senin sevdiğin her şeyi çok sevmek için yaşamak istiyorum. Aşkımı ve bağlılığımı kabul et. Beni kabul et. Bana evet de.

7

Köpekler sevgiden, sevginin her çeşidinden iyi anlıyor; sevginin en özel çeşidine ise fevkalade saygı gösteriyor.

Bir kez daha ve bu kez evlenmeye karar vermiş bir çift olarak yerden kalkarken o zamana kadar yakınımızda, otların içinde yatıp ses çıkarmadan bizi beklediklerini o an anladığım köpekler birden çılgınca hırlayarak bizi arkalarına alıp ayaklandılar. Biri geliyordu ve gelmemesi gerektiğini bilmi-

yordu. Köpekler bizimle arayı fazla açmamaya dikkat ederek ona doğru hamle ettikleri zaman bile gelmeye devam etti, hadi ordan, hoşt, diye bağırdı ama çok da korkmuyordu.

– Abim, dedi Akide.

Şaşkınlıkla birbirimize baktık. Yakalanmak hiç akılda olan bir şey değildi. Çünkü insan aşktan bahseder ve aşkı yaşarken korku en son aklına gelen şey oluyor. Şimdi, o halde, bizi kim görse olanı biteni anlardı ve neler konuştuğumuzu bilmediği için bize kötü gözle bakardı. Bir de kız abisi olunca gelen, al başına belayı. Sesinden değil ama sinsi yürüyüşünden ben de tanıdım Felek'i. Çok kızdım. Allah'ın dağında bile rahat yoktu. Bırak, kendi dağımda bile rahat yoktu. Adam koca arazide, sık ağaçların ve diz boyu otların içinde gelip beni buluyordu. Üstümü başımı düzeltirken, tabanca ne oldu ya diye yerde tabancayı aranırken öfkem iyice arttı ve kendi arazimde rahatsız edilmeye tahammül edemeyen biri olarak adama bağırdım.

– Dur orda! Yaklaşma! Yürü git!

Akide'yle tekrar ve bu kez farklı bir şaşkınlıkla birbirimize baktık. Baktık ve aramızda olduğunu varsaydığımız, olacağına inandığımız birçok ihtimalden o an birlikte kuşkuya düştük. Elde olmayan bir şey. İkimizin de olduğu ana kadar olabileceğini aklına getirmediği bir şey. Onun yüzü kızardı, gözlerini kaçırdı, gömleğini pantolonunun içine sokmak, dökümünü ayarlamakla uğraşıyormuş gibi yaptı, ben de ceketimi almak üzere eğildim, tabancamı ceketin altında buldum, belime soktum, ceketimi giydim, hep kendi önüme bakarak. O kendi açısından utandı, ben kendi açımdan utandım ve utandığım için de utandım, çünkü o anda yengemin ne demek istediğini acı bir şekilde anlamıştım: O an Felek gibi bir adamın karımın abisi, dolayısıyla benim de abim olması düşüncesi bütün kaçınılmaz, çözülmez çıplaklığıyla karşıma çıkmıştı. O anda benim utancımı anladığı için Akide de iki kez utanmıştı; hem öy-

le bir abisi olmasından, hem de benim bundan utanmamdan. Hemen arkasından da onu şaşırttığım, hayal kırıklığına uğrattığım için üzüldüm. Gel gelelim, benim de ne olduğuma, kim olduğuma karar vermem gerekiyordu ve bilhassa öyle bir anda, onun karşıma abim olarak çıkması ve benim buna izin vermem halinde bir daha geleceği toparlayamam, idare edemem, dağılır giderim, hâkimiyetimi, ağırlığımı kaybederim, bu adamlarla yüz göz olurum endişesine kapıldım ve hızlı bir karar vermek zorunda kaldım. Bir yandan da lanet okudum bu karşılaşma niye bu kadar çabuk oldu diye.

Akide üstünü başını toparlamayı bitirmiş, çaresiz bir üzüntüyle bana bakıyordu. Ona dikkat etmemiş gibi yaptım. Adama seslendim. Hâlâ etrafındaki köpeklerle uğraşıyordu ve sesimi duyunca uzaklaşmaya başlamıştı.

– Felek! Bekle! diye bağırdım.

Akide'nin elini tuttum, çünkü kimseden saklayacak bir şeyim yoktu, adamın olduğu yöne doğru yürüdük, Akide yarım adım arkamda, elimi sıkmadan tutarak, her an usulca çekmeye hazır. Canı iyice sıkılmıştı. Aslında, o kadar genç olmasam –yani hatamı gençliğe, tecrübesizliğe bağlıyorum, hatta belki görgüsüzlüğe ve bilhassa korkuya–, bir on yıl sonraki aklım olsa her şeyi başka türlü idare ederdim. Ama gençtim ve genç olmak hata yapmak demektir. Bilhassa daha önce hata yapman gerekmeyen bir duruma düştüysen.

Adamın elinde koca bir kazma vardı, bir ucu mızrak gibi sivri, öbür ucu daha enli, köpeklere vuracakmış gibi yapıyordu ama köpekler de, o da vurmayacağını biliyorlardı. Ben gelince dişi köpek –onu da yüzünün güzelliğinden ve gözünün çevresindeki hafif kirli beyazlıktan tanıyorum–, bak seni nasıl koruduk, der gibi arka ayakları üstünde kalkıp ellerini omzuma dayadı. Tamam tamam, git, diye köpeği ittim. Köpekler yatıştılar.

– Sen ne yapıyorsun burada Felek? dedim sert bir sesle.

Felek zaten herhangi bir soruya cevap verme becerisi olan

biri değildi. Ama bu kez cevap verecek bir soru sorulduğunu bile kavrayamamış gibi bir bana bir Akide'ye baktı, sonra gözleri ellerimizde sabitlendi. Öylece baktı, bu ne demek oluyor diye düşünerek. Adamın yüzünde anlama çabasından başka bir şey yoktu ama Akide adamın durumuna mı üzüldü, yoksa tedirgin mi oldu anlamadım, nasılsın, abi? dedi.

Adam ona baktı, bir şey demedi. Karşısında gördüğü ve iyi tanıdığı iki kişi şimdi yeniden tanımak zorunda olduğu kişilerdi. Sıkıntıyla ağzını oynattı, herhalde bir düşünce çabası içinde.

– Ne yapıyorsun burada Felek? dedim. Bizi mi takip ediyorsun?

Bu kadar kötülük ancak benim aklıma gelirdi. Akide'nin bana kısa bir yan bakış attığını hissettim. Abisini zor durumda bırakmamı, ezmemi istemiyordu. Aslında, ben de istemiyordum, ama sonuçta karşımda eli kazmalı ve zekâsı kıt bir adam vardı ve benim işçimdi.

– Söylesene oğlum! diye sesimi yükselttim.

– Bir şey aramıyorum abi... diye kekeledi.

Gözleri önce bana, sonra yine ellerimize, sonra Akide'ye döndü ve Akide'ye hüzünle baktı. Beni şaşırtan bir cesaret gösterdi hemen sonra:

– İyi misin bacım? dedi yavaşça, hafif ona doğru eğilir gibi.

– İyiyim abi, dedi Akide. Dolaşıyorduk. Sen nereden böyle?

Akide konusunda içi rahatladı. Bana baktı. Sonra kazmaya baktı. Ben de baktım. Kazmaya taze çamur topakları yapışmıştı.

– Ne kazıyordun öyle Felek? dedim.

– Hiç, dedi, gözü yine ellerimize takılarak. Dolaşıyordum.

– Abi, dedi Akide sesini yumuşatmaya çalışarak. Yine harita mı buldun?

Felek çocuk gibi utandı, yüzünü önüne eğdi, istemeden gülümsedi. Adam cidden saftı. O an ona çok acıdım ve yakınlık

duydum ama hâlâ ondan çekiniyordum. Hareketinin sonuçlarını düşünmeden, bir takıntı, bir yanlış anlama, bir delilik anında elindeki kazmayı kafamın tepesine saplayabilirdi, hem de en ufak bir işaret vermeden. Ona büyük haksızlık ettiğimi sonraları anladım ama o sıralarda zaten bir korku, güvensizlik ve olma çabası içinde kıvranıyordum. Akide bana belki de korunmaya ihtiyacım olduğunu gördüğü için âşık oldu.

– Ne haritası? dedim. Sesimi ne kadar istesem de yumuşatamıyordum.

Akide şaka yapar bir baş hareketiyle cevap verdi, hafif bir sesle:

– Define, dedi.

– Define, diye tekrarladım. Define arıyorsun, öyle mi Felek? dedim.

Ah sesim!

Akide sevimsizleşeceğimi anladı, bana baktı, elimi hafifçe sıkıp. Muhtemelen adamcağızın, ulan sen kim oluyorsun da benim arazimin orasını burasını kazıyorsun, diye üstüne gideceğimi varsaydı ve korkarım haklıydı.

– Hadi gidelim, dedi. Abisine döndü. Sen de biraz daha dolaşır gelirsin abi. Çay içeriz hep beraber. Babam evde mi?

Adam başını salladı. Sol tarafa doğru yürümeye başladı. Köpekler gerçekten uzaklaştığından emin olunca yine etrafımıza toplandılar. Biz de sol tarafa, harmana doğru yürüdük. Konuşmadık. İkimizin de morali bozulmuştu. Ben hem yeni ailemi düşündükçe pişmanlık duyuyordum, hem de Akide'yi üzdüğüm için. Ona, aileni unut, artık ailen yok, senin tek ailen benim, demek istedim ama beni tersler diye korktum. O zamana kadar ailesinden Felek dışında kimseye yakınlık gösterdiğini görmemiştim, onu da daha çok ezilmekten koruyor gibiydi. Onun dışında ailesine düşkün olabileceği aklıma bile gelmemişti. Onlardan, hepsinden o kadar farklıydı ki o ailenin bir parçası olmaması gayet normaldi. Şaşkınlığım biraz da o

yüzdendi, nasıl düşünemedim diye. Yengemin sözü aklıma geldi, okumuş kızdır filan ama onlardandır. Ah! dedim, ah! Ben sadece kızı istemiştim, anasını babasını, abilerini değil.

– Abim biraz saftır, dedi Akide.

Elimi bırakmış, kollarını kavuşturmuş, kendi içine kapanmak ister bir halde yürüyordu.

– Beni mazur gör, dedim.

Dosdoğru özür dilemek istediysem de zor geldi. Birkaç saniye geçti, neden? diye sormadı. O zaman ricamın zayıf kaldığını anladım.

– Özür dilerim, dedim.

Sustum, ben de kendime kapanmak ister gibi ellerimi pantolonumun ceplerine soktum. Aileni kabul etmek zorunda olacağım aklıma gelmemişti demek isterdim. Onun yerine başka bir gerçeği itiraf ettim:

– Oğlan biraz dengesiz ya, dedim, korktum. O yüzden öyle acayip davrandım. Elinde de kazmayla görünce... Bizi gözetledi diye aklıma geldi. Sonra gidip babana yetiştirecek filan diye de düşündüm. Bütün kötü ihtimaller aklıma geldi işte. Gizli bir şeyimiz olduğundan değil, ama anlatamazsın ki.

Akide bir şey demeden başını salladı. Anlıyordu. Söylemediklerimi de anlıyordu. Ama öyle kusur işlemiş adam durumunda kalmak da birden içime sinmedi. Durup ona döndüm. Kollarından tuttum.

– İkimizin ailesinin de hayatımızdaki yeri ikimize en uzak olan yer, dedim. Ne benim yengem, ne senin ailen bizim moralimizi bozmamalı, dengemizi altüst etmemeli, hevesimizi kaçırmamalı.

Uzun, yavaş bir soluk aldı. Gözlerinde o an aşk olmasını ben bile beklemedim.

– Biliyorum, ama gururum incindi, dedi.

Sustum. Önüme baktım. Haklıydı.

– O benim abim. Öteki de öyle. Annem annem, babam da

babam. Ben de hiçbirini aman aman sevmiyorum ama sonuçta ailem. Atılmaz, satılmaz.

– Öyle. O kadarını ben de biliyorum. İyi biliyorum üstelik.

Harmana yaklaşırken köpekler birden bir şey duymuş ya da görmüş gibi gürültüyle harmana doğru koşmaya başladılar. Belki amcamı görmüşlerdir diye gözüm harmanın girişindeki tümseğin oralarda amcamı aradı. Şimdiye kadar ortaya çıkmadığına göre demek ki Akide konusundaki pazarlığımızı kabul etti, diye düşündüm. Erkekler her konuda kadınlardan daha yumuşaklar. Akide konusunu yengem nasıl kabul edecekti hiç bilmiyordum; etmeyecekti. Ben de, etmezsen etme, diyecektim; belki de amcam bile kabul etti, sen de et diye onu ikna etmeye çalışacaktım. Ama tabii o vakte kadar acı bir şekilde benim de kendimi ikna etmiş olmam gerekecekti. Büyük kayınbiraderimi düşününce karnıma ağrı giriyordu. Adamın Ankara'ya, bize kalmaya geldiğini filan düşününce, elinde çamurlu kazmayla! Ya küçük kayınbiraderim, belinde tabancalarıyla! Of! Yarabbi! Bu kız bunların arasından nasıl çıkmış! Ünye gibi ufacık bir yerden, Ünye gibi ufacık bir yerin bir dağ başından! Yolu izi olmayan bir yerden!

Köpeklerin gürültüsünün arkasından az sonra jipin sesi geldi. Küçük kayınbiraderim!

– Aha şimdi bir bu herif eksikti! dedim sinirlenerek. Bir de Allahşükür'e laf anlat!

Akide'nin elini tuttum. Sıkıca.

– Gel! dedim. Önce Allahşükür'e, sonra herkese evlendiğimizi anlatacağız! Sonra da buradan çekip gideceğiz. Senin ailen de kalsın, benimki de. Gidip evli bir çift gibi yaşayacağız, evliliğimize inanacağız, birbirimize güvenmeyi öğreneceğiz, sonra döner geliriz istersen.

Akide elimi bırakmaya çalışmadı. Ama yürümeyi reddetti. Ben düşünürken onun aklı da, haliyle, boş durmamıştı.

– Yararı yok, dedi. Acele etmeyelim. Kimseye bir şey söyle-

memiz gerekmez. Her şeyi kendi haline bırak. Zorlamanın manası yok.

– Ne demek istiyorsun? dedim tedirgin olmaya başlayarak.

– Belki karar vermekte acele ettik. Biraz bekleyelim. Hayatın ikimizden, ikimizin isteklerinden ibaret olmadığı ortada. Biraz daha düşünelim.

– Benim düşünecek bir şeyim yok. Sen benim karımsın. Seni her şeyden çok istiyorum.

– Ben de seni istiyorum. İstediğimi de gösterdim. Ama senin yanında ailemden utanmak istemiyorum. Buna alışmak da istemiyorum.

Benim gibi aile terbiyesi almamış, aile gururu nedir bilmeyen bir adam bile buna hak verebiliyordu. İyi de ne yapacağız? Ne demek düşünelim! Tekrar itiraz ettim:

– Senin düşünecek bir şeyin yok. Senden tek istediğim şu: Bana evet dediğin için kendini pişman olmaya zorlama. Bırak, kendimi terbiye etmeye çalışayım. Ben senden daha sevgisiz büyüdüm. Saygı duymayı hele hiç öğrenmedim, çünkü ailemde kimsenin kimseye saygısı yoktu. Herkes mutsuzluğu için öbürlerini suçluyordu. Hepsi birden ortak mutsuzlukları için beni suçluyorlardı. O yüzden iyi bir şey görmeden büyüdüm. Buraya, Ünye'ye gelince de doğrusunu istersen çok şaşırdım, çünkü burada insanlar, herkes, köy yolunda elinde değnekle yürüyen köylü de, şehirde kaldırıma tabure atmış oturan esnaf da, herkes birbirine saygı gösteriyordu. Belki iki bin kişi sırtımı sıvazladı, elimi iki eliyle avuçlayarak sıktı, birçoğu da bana sarıldı. Hepsi bana, yeğenim, yavrum, evladım, dedi; ben de hepsine, amca, dayı, yenge, teyze, dedim. Bu kadarını öğrendim ve mutlu oldum, yoksa ilk gün mezarlıkta işim biter bitmez buradan kaçmaya hazırdım. Sonra o gün burada bayılınca, aslında biraz da numara yaptım, sen başıma gelince sana âşık olmaya başladım, doğduğumdan beri sana âşık olmak üzere yaşadığımı düşünecek kadar hem

de, ve yine öğrenmeye devam ettim. Hâlâ öğreniyorum. Bugün bir kabalık, bir ahmaklık yaptım ama onlar seninle ya da ailenle değil, benimle ilgili kusurlar. Bunlardan kurtulmayı da öğreneceğim. Öğrenmem için, kendimi terbiye etmem için bana zaman ver.

Akide, duygulanmış, başını azıcık yana eğip bana yaşlı gözlerle baktı. Elini elimden çekip yanağıma götürdü.

– Sen yeterince iyi bir insansın, dedi. Yeterince cömertsin. Daha fazlasını kimse senden bekleyemez. Kendini rahat bırak. Öğrenmek yaşadıkça olan bir şey.

– O yaşamı benden çalma o zaman, ne olursun, diye yalvardım.

– Sana evet dedim, diye mırıldandı. Ama bu şimdilik sadece ikimizi ilgilendirsin. Aşkımızı başka bir şey yapmaya çalışmayalım. Sevgimize kimseyi tanık etmek zorunda değiliz. Tanık edecek durumda da değiliz zaten.

Ona sarıldım. Başımı omzuna gömdüm. Son sözü güven vericiydi. Ama tanık konusunda geç kalmıştık. Başımı kaldırıp harmana doğru baktığımda Allahşükür'ün girişteki tümseğin yanında, harmandan çıkan ve bizim de üstünde bulunduğumuz patikanın ortasında durmuş, kımıldamadan bize baktığını gördüm. Ve az önce Akide'ye vaat ettiğim terbiye faslının hemen o an önüme gelmesinden dehşet duydum. Hadi bakalım, dedim kendime, git şimdi sıkıysa kardeşini sevmeyi öğren.

* * *

Önce oğlana durumu izah etmesi vardı. Akide abisini görünce bir moral bozukluğu daha yaşadı. Yaşadığı şeyin korku olmamasına sevindim; can sıkıntısı, hoşnutsuzluk türünden bir duyguydu. Öyle kişilikli bir kızın karşısında ailesi de kendini terbiye etmek zorunda kalmış olmalıydı. Ben de öğreniyordum. Biraz önce Felek'in elinde kazmayla bana girişebileceğinden korkmuştum ama şimdi Allahşükür'ün üstüme mermi yağdıra yağdıra bana doğru yokuş aşağı hücuma geçeceğinden kork-

muyordum. İşte, iki saat laf anlatması vardı bir tek.

– Elimi bırakma, dedim alçak sesle, yukarı doğru yürürken.

– Olmaz, dedi alçak sesle ve elini çekmeye çalıştı.

Sıktım, bırakmadım.

– Artık Allahşükür bizim tanığımız. Ondan saklayacak bir şeyim olamazdı zaten. Olmadı da, gördüğün gibi. Bana bırak.

– Ayıp ama... Saygısızlık ettiğimi düşünür.

– Hayır. Bize daha çok saygı duyacak. Bana güven.

Akide'nin eli soğumuş, elimin içinde, gözleri ikide bir yana, yere, havaya, abisinin olduğu taraftan başka her tarafa kaçmaya çalışarak, Allahşükür'ün yanına geldik. Bir metre uzağında durduk. Akide, artık gücü yetmedi, başını önüne eğdi. Bizi izlediği o kadar zaman boyunca Allahşükür de içinde bir sürü öfkeyle uğraşmak zorunda kalmış, içindeki şeytanla epey bir mücadele etmiş olmalıydı. Oğlan sinirden, heyecandan, öfkeden, utançtan titriyordu. Gözleri, sadece, kıpırtısız, gözlerimdeydi. Akide'ye bir kez olsun bakmadı. Ben de, ne yalan söyleyeyim, güçlü ve aynı zamanda terbiyeli görünmek için kendimle mücadele ediyordum. Sinirlenmek, bağırıp çağırmak, kafa göz girişmek en kolayı. Ama artık karım kendisine saygı duyulduğunu görmeye başlamak zorundaydı.

– Hayırlı bir zamanda geldin Allahşükür, dedim.

Sözüm boşa gitti.

– Ne demek abi bu? dedi.

Gözleri bir an ellerimize inip tekrar bana döndü.

– Hayırlı bir zamanda geldin, diye tekrar ettim. Ama oğlan sözümü kesti:

– Ne demek oluyor abi bu?! diye sesini yükseltti. Sesi de bütün yüzü gibi titriyordu.

– Abi, diye mırıldanarak kaşlarını çattı Akide.

Allahşükür Akide'ye bakmadı.

– Dinle, dedim sertçe. Sus ve adam gibi beni dinle.

Dinlemeyecekti. Susmayacaktı.

– Beni katil mi yapacaksınız siz? diye inledi. Hayatta en sevdiğim iki kişinin katili mi yapacaksınız beni? Hiç mi delikanlılık yok abi sende?

Tabii, biz bu kadarız. Milletçe bu kadarız. Bir meseleyi, hele de yasaklı bir meseleyi ne kadar istesek de adam gibi konuşamayız. Yobazlık içimizde. Şiddet, asabiyet, inat, kalın kafalılık, hepsi içimizde. Allahşükür'ün o lafı iki yüz metre boyunca yarım adımlarla yürürken ne kadar kendimi efendi, medeni bir adam gibi davranmaya hazırladımsa da, beni bir anda çileden çıkarır gibi oldu – tam çıkarmadı ama çıkarmaya başladı. Omuzlarım yükseldi. Kaşlarımın altından baktım. Dişlerimin arasından konuştum. Dedim ki:

– Bana bak ulan! Doğru konuş!

– Mesut, diye mırıldanarak kaşlarını çattı Akide.

Akide'ye bakmadım. Allahşükür'le göz savaşına girmiştim. Oğlan fena asılıyordu. İkimizde de tabanca olduğu için tabancalara sarılmayacağımız açıktı. Ama kafa göz girişmemiz işten değildi. Onun üzerindeki patronluk etkimi hatırlatmaya kalksam onun da, karımın da gururu daha fena kırılacaktı, gerçi birden karıma da tepem atmadı, al kardeşini defol git diyesim gelmedi değil valla, insan bir acayip, bir anda ne delilikler yapmaya meyilli oluyor bazen, ama son anda kendimi kontrol etmeyi becererek patronluk yerine kardeşlik duygusunu işlemeye çalıştım.

– Bak, kardeşimsin diye aldım karımı yanıma, sana evlendiğimizi söyleyeyim, hayır duanı alayım istedim. İlk bilen sen ol, bizi ilk tebrik eden sen ol istedim, çünkü Akide'nin de, benim de hayattaki en yakınımız sensin. Bunu böyle bil. Sütkardeşiydik, artık kan kardeşiyiz. Bir gün benim çocuğumun dayısı olacaksın.

Allahşükür'ün yüzü öfkeden ve duygudan infilak edecek gibi morarmıştı. Tir tir titriyordu. Tehlikeli olduğu kadar acıklı bir haldeydi. Ona karşı bir an, elimde olmadan, az önceki

sözlerimin taşımasını umduğum duyguları hissettim. Ona doğru yarım adım daha attım. Yaşlar gözlerinde kalmaya çalışıyordu. Akide de o an ona doğru bir adım atıp eliyle hafifçe koluna dokundu.

– Bugün Akide'ye evlenme teklif ettim, o da kabul etti, dedim. Artık Allah'ın huzurunda karıkocayız. Meseleler çözüldüğü zaman devletin huzurunda da karıkoca olacağız.

Allahşükür yumuşuyor sanıyordum ama o kadar kolay biri değilmiş, sadece o da medeni biri gibi davranmaya hazırlanıyormuş.

– Delikanlı adam namusuna emanet edilmiş bir kıza göz koymaz, dedi. Hele de sütkardeşine. Hadi diyelim öyle bir kardeşliği kale almıyorsun, delikanlı adam evine buyur edildiği bir ailenin kızına yan gözle bile bakmaz. Senin kardeşlikten anlamadığını bilseydim seni evime sokmazdım, istediğin kadar sen ol sahibi oturduğum evin.

Ve dönüp arkasını gitti.

Kımıldayamadan, onu durdurmak istediğim halde elimi bile kaldıramadan, arkasından bakakaldım.

* * *

Allahşükür'ün sözlerini yengeme aktarsam, eminim yüzünü buruşturarak şöyle derdi: Yürüsün gitsin ordan soysuz amele! O kim oluyormuş! Onun köy dilberi kardeşini biz isteyeceğiz de o burun kıvıracak, öyle mi! Ve beni azarlardı kendimi ve ailemi o duruma düşürdüğüm için. Onlara ve bana olan öfkesi geçtikten sonra da –herhalde öfkesi aylar sonra ancak geçerdi–, Allah korudu vallahi hepimizi senin öyle bir acemilik, öyle bir gençlik hatası yapmandan, derdi.

Yengemin muhtemel sözlerine inanmaya bile çalıştım sabaha karşı, son çare olarak, çünkü o akşam, o gece boyunca derin bir üzüntü içinde kıvrandım. Yengemleşmeye bile razı olacak kadar bitkin, yenik düştüm. Allahşükür'den öyle bir

azar işittiğim, onun kalbini öylesine ağır bir hakaretle kırdığım yetmiyormuş gibi Akide'yi de düşebileceği en kötü duruma düşürmüştüm. Kıza, bir de, abisinin yanına götürürken, bana bırak! demiştim, bana güven!

Kibir, kibir, kibir! Şimdi içim yanıyordu Allahşükür karşısındaki tavrım ve sözlerim için. İşin tuhaf tarafı Allahşükür'ün bana söylediği sözlerin hiçbirine itibar etmiyordum, Akide de etmiyordu, eski moda, köylüce, aptalca düşüncelerdi, ama oğlanın yaşadığı duygu, onu o duyguya düşürüşüm, onu benim gözümde haklı yapmaya yetiyordu. O, zamanın değiştiğini, onun inandığı çeşitten hassasiyetlerin kalmadığını, ya da kız kardeşinin ve benim onlara yabancı olduğumuzu anlamaya çalışmayı reddetmişti ama biz de onları anlamaya çalışmayı reddetmiştik. Ki anlama kabiliyeti daha ileri olan bizdik sözde. Değişmeyi kavrayabilecek, değişmeyen şeyleri de görebilecek olan bizdik. Bendim. Kızcağızın suçu yoktu. O da bana uydu ve bir kâbusun içine düştü. Öğleden sonra harmana, yanıma geldi, ertesi gün Ankara'ya gideceğini söyledi. Otobüslerde sefil olma, seni Allahşükür'le göndereyim, diyecek oldum, sustum.

– Seni ben götüreyim, dedim onun yerine.

Bunu nasıl olduysa inanarak söyledim. Yaşadığımız sıkıntıyı o saatlerde henüz tam kavrayamamışım demek ki. Cevap bile vermedi. Halime üzüldü, daha çok. Onunla konuşacak yüzüm yoktu. Allahşükür çekip gittikten sonra o da evine gitmişti. Ben bir kez daha nereye gidebileceğimi bilmeden, kendimi bir kez daha her yere ve herkese yasyabancı hissederek olduğum yerde durmuştum. Birileri gelsin, elimden tutsun, beni bir yere götürsün diye beklemiştim sanki.

Eve gitmeye cesaret edemiyordum, çünkü evden kaçmıştım. Verandadaki ruh şimdi en kötü zamanda yapılmış en vicdansız emrivaki gibi geliyordu. Gidersem ve orada halıyı, ruhu ve semaveri bulamazsam aklımdan şüphe etmeye başlayabilirdim. Gölevi'ne şehirden nasıl geldiğim konusunda şüphe

etmeye başlayabilirdim. İçinde bulunduğum ruhsal zayıflık böyle bir şüphe karşısında beni iyice çökertir, aklımı kaybedebilirdim. Allahşükür beni aramaya gelmiş olmalıydı. Şehirde bulamayınca beni merak etmiş olmalıydı. Haberim olmadan benimle ilgili bir şeyler düşünülmüş, konuşulmuş, yapılmış olmalıydı ve hiçbiri o an benim bir işime yaramıyordu. Kendimi zayıf, çok zayıf hissettim. Biraz sonra da zaten olduğum yere çöktüm. Dönüp bulutları, denizi seyretmeye başladım.

Beni orada Felek buldu. O sırada köpekler bile beni bırakıp gitmişlerdi. Felek'in yaklaşan sinsi adımlarını duydum ama hiç oralı olmadım. Gelip kazmayı kafama geçirebileceği bile aklıma gelmedi, çünkü zaten kafama kazma yemiş gibiydim. Şimdi düşününce o kadar abartacak ne varmış diyorum ama o zaman, galiba, o zamana kadar alışkın olduğumu, hatta içinde büyüdüğümü ve benim bir parçam haline geldiğini düşündüğüm yalnızlığın ve kaybetmenin ne olduğunu ömrümde ilk kez yaşıyor, ilk kez hissediyordum. Demek ki yalnız kalmak için insanın önce hayatta sevdiği birine sahip olması gerekiyormuş. Öbür türlü yalnızlıklar sadece büyüme hataları, sadece aile veya arkadaş kazaları. Rastlantı yani, ve hızlı, hafif geçen yalnızlıklar. Akide'yi ve Allahşükür'ü ne kadar sevdiğimi o zaman daha iyi anladım ve küstahlığım, ısrarcılığım için daha da acı bir pişmanlık duydum.

– Çilek ister misin abi? dedi Felek. Çilek topladım. Kiraz da. Kırmızı erik de.

– Sağ ol Felek, istemem, dedim, iştah filan kalmadı.

Onunla farkında olmadan ilk kez insan gibi konuştuğumu onun bana ilgiyle bakışına dikkat edince fark ettim. İnsansızlıktan Felek'e kadar düşmüştüm.

– O zaman sana böğürtlen toplayayım abi, dedi fark edilir bir güvenle.

– Niye? dedim. Böğürtlen iştahsızlığa iyi mi gelir?

– Yok. Ama asap bozukluğuna ve mesaneye iyi gelir.

Öyle bir günüm olmasa sözlerine zevkle gülerdim.

– Sağ ol, dedim. Bugün bu saatten sonra bana hiçbir şey iyi gelmez.

– Dut ye, dedi. Dut da kan yapar. Ye bişi. Bu haftalar her çeşit kan meyvesinin en güzel zamanı. Hepsi de mayhoştur. İnsanın içini açar, serin serin.

Sepeti uzattı.

Sepetinin içine incir yaprakları döşemişti temiz olsun diye. Baktım en üstte çilekler pembe pembe parlıyordu. Ağzım sulandı. Hiç öyle adamın tipinden bekleyeceğim gibi ezik büzük değillerdi. Özenle toplanmış ve dizilmişlerdi. Şaşırdım. Adam hakkında düşüncem değişir gibi oldu. Yalnız diğer elinde hâlâ kazması vardı, şimdi üstündeki çamur kurumuş; kazmayı omzuna atmış, bir eliyle ucunu tutuyordu.

– Hadi ver öyleyse biraz çilek yiyelim, dedim.

Çömelip sepeti önüme koydu, sevinçle bana baktı. Adamın zekâsında bir eksiklik varsa bile daha çok korkaklıktan ileri geliyor olmalıydı. Sonra iki adım geri çekildi.

– Otur, dedim, sen de ye.

– Ben toplarken yedim, dedi. Sonra o vazgeçmediği sinsi gülümsemesiyle gülümsedi. En güzellerini ben yiyorum diye bana yine kızarlar ama olsun bunlar hakkaten en güzelleri, Akide için topladım.

Akide der demez ikimiz de bir tuhaf olduk. Yüzünde hatırlayışın derin acısını gördüm. Zekâ eksikliği dediğim şey sanki daha ziyade hafıza eksikliğiydi. Yalnızlığıma girmeye kalkmadan, olduğu yerde oturdu, başka taraflara bakarak, hatırladığını anlamaya çalışarak. Yüzünde şimdi sanki hüzün vardı. Belki gösterebildiği cesaretten, yapabildiği müdahaleden daha fazlasını göstermek ve yapmak istiyordu ama izin verilmiyordu. Oğlana yakın davranmak istedim. Tehlikeli olabilecek biri olduğunu unutmadan, ama iyi biri olmak istediğine, güvenilmeye ihtiyacı olduğuna inanarak onunla konuşmayı denedim – içimden öyle geldi. Çilek de

hafifçe moralimi düzeltir gibi olmuştu ve Akide yemese de olur diye düşünüp hepsini birer birer yemeye başladım.

– Sen benim kardeşimsin Felek, dedim.

Anlamadı. Belki inanamadı. Alay edilmeye, horlanmaya, itilip kakılmaya daha alışkındı. Ben de alay ediyor olabilirdim. Yüzü yere doğru eğildi, bana biraz kaşlarının altından baktı. Azarlayınca öyle bakmıyordu oysa.

– Biz kardeşiz, dedim. Birbirimize güvenmeyi öğrenmek zorundayız.

Tepki göstermiyordu; hâlâ biraz kaşlarının altından bakıyordu.

– Bu ne demek biliyor musun, dedim, birimiz bir şey söylediği zaman öbürü onun dediğinden şüphe etmeyecek demek. Anladın mı?

Anlamış gibi bakmıyordu.

– Bu aynı zamanda şu demek: Birimiz öbürünü bir şey yaparken gördüğü zaman aklına kötü bir şey yaptığı gelmeyecek. Ne yaptığını soramıyorsa, doğru şeyi yaptığını düşünecek. Güvenmek budur Felek, kardeş olmak da güvenmek demektir. Şimdi anlıyor musun?

Anlamadığı ortadaydı. Ne yapmaya çalıştığımı ben de tam bilmiyordum ama karşımda beni dinleyen kuşku dolu bir adam görmek, sakinliğini muhafaza ettiği sürece, hoşuma gidiyordu. Ve zaten olanlardan sonra beni dinlemeye ne Allahşükür katlanırdı ne Akide.

– Peki bana güveniyor musun Felek? dedim.

Başını aşağı yukarı salladı. O an onunla ilgili içimde uyanan ve onunla ilgili tüm hislerim içinde en kesin olan his, asla yalan söylemeyecek biri olduğuydu.

– Peki neden güveniyorsun? dedim.

– Güzel konuşuyorsun, dedi.

Gülümsedim. Ama daha söyleyecekleri vardı.

– Benlen konuşurken acele etmiyorsun. Şükrü beni görme-

ni istemiyor ama sen onun gibi değilsin, benden utanmıyorsun. Çileğimi yedin. Akide'den başka kimse benim elimden bir şey yemez. Sen yedin. Bana laf anlattın.

İçimden oğlana sarılıp –oğlan dediğim koca adam ama görüntüsü, daha doğrusu büzülerek yürüyüşü ve yüzündeki ifade çocuk gibi– güzel sözler söyleyesim geldi. Sen tertemiz bir adamsın Felek, demek istedim. Ama nedense diyemedim.

– Ver bir sigara, karşılıklı içelim Felek, dedim.

Hemen yerinden fırlayıp eski püskü ceketinin cebinden gümüş bir sigara kutusu çıkardı, kapağını açıp ikram etti. Sonra da muhtar çakmağıyla sigaramı yaktı. O içmedi. İçmesi için ısrar ettim. Kendince saygı gösteriyordu ama ısrarım karşısında utana sıkıla bir sigara da o yaktı. Dumanı delice içine çekiyordu; hayatımda sigarayı bu kadar severek içen birini görmedim.

– Oh be! dedim. Uzun zamandır ilk kez sigaradan zevk alıyordum. Sağ ol Felek, iyi geldi.

– Sen paket taşımıyor musun abi? dedi.

– Pek içmiyorum be, dedim.

– Akide içiyor ama, dedi.

– Öyle mi? dedim. Karımın henüz sigara içip içmediğini bile bilmiyordum. Çok mu?

– Yok. Günde üç dört tane. Kahveyle içer bir tek. O da kahveyi ben yaparsam.

Bunu gururla söyledi. Onda ilk defa kendine dair iyi bir his görmüştüm.

– Öyle mi? Demek güzel kahve yapıyorsun.

– Ooo. Kaç sene kahvecilik yaptım ben. Kahvehanem vardı. Amca Bey sermaye verdiydi. Amca Bey beni severdi. Bunlar sevmiyorlar.

Sustu. Aklını karıştırmazsam devam edecek gibiydi. O yüzden hiç öyle sevmez olurlar mı filan gibi salakça şeyler söylemeye kalkmadım. Bekledim. Arada bir olduğu yerde birkaç kere üst üste sallanıyordu. Sigara kutusunu gösterdi.

– Bunu da bana Amca Bey hediye etti, dedi. Daha Şükrü'ye hayatında kırık iğne hediye etmemiştir. Neden, biliyor musun? Şükrü haindir.

Elimde olmadan güldüm. Ne demek istediğini tam anlamadım ama kardeşini sevmediği çok belliydi.

– Kahvehane ne oldu? dedim. Kapattın mı?

– Bilmiyorum. Kahvehane orada duruyor ama artık benim değil. Beni şey oldu, hastaneye yatırdılar.

– Neden? Ne oldu?

– Delirdim. Samsun'da tımarhaneye kapattılar. Tam 443 gün kaldım tımarhanede, 444. günün sabahı, on bire beş kala çıktım. Çıkarttılar.

Felek'e karşı nasıl bir acıma duydum! Deli olmadığını anlayabiliyordum. Acı bir hikâye gelecekti. Kim bilir neler çekmişti. İhtimal, başta bir şeyi yoktu ama hastanede bu hale gelmişti.

– Kim yatırdı seni hastaneye?

– Amca Bey. Amca Bey beni severdi.

– Delirdiğini nereden biliyorsun? Sana kim delirdiğini söyledi.

– Şükrü. O Şükrü var ya o Şükrü. Ne haindir o. Analığım zaten bana analık yapmaz. Babam desen karıcıdır, gözü analığımın iki dudağının arasındadır. Şükrü dedi ki, bu deli. Öyle oldu.

– Nasıl oldu? Yani sen ne yaptın da sana deli dedi?

– Ben ne yaptım... Ben bir şey yapmadım.

Başını öbür yana kaçırdı. Yalan söylememek istiyordu ama doğruyu söylerse benim de ona deli diyeceğimi düşünüyordu.

– Demin sana kardeşlikten bahsettim Felek, hatırlıyor musun?

Yüzü karıştı. Hatırlamıyordu.

– Güzel konuştun, dedi.

İçim fena olmaya başladı. Oğlanın durumu acıydı.

– Bana söyle, dedim. Ben senin kardeşinim. Sana inanırım.

Bir fasıl bacakları üstünde sallandı. Sonra yüzünü bana çevirdi.

– Hayalet var dedim. Burada hayalet var dedim. Sonra Şükrü bana deli dedi.

O an heyecandan nefesim kesildi.

– Bırak Şükrü'yü dedim. Burada hayalet olduğunu ben de biliyorum. Anlat bana, ne gördün, ne zaman, nasıl?

Hâlâ tedirgindi. Dikkatle bakıyordu bana. Gücenecek bir şey arıyordu. Bulamadı. Nasıl becerdiysem, herhalde samimiyet, hakikat anlaşılması zor olmayan bir şey, beni kısa yoldan son bir kez sınamaya karar verdi.

– Şu an harmanda da var, dedi ve tepkimi ölçmek için bütün dikkatiyle bana baktı.

– Var, biliyorum, dedim, halının üstünde. Dikenli tellere sarılmış yatıyor.

Felek yerinde sıçradı.

– Sen de delisin, dedi zevkle. Sen de görüyorsun.

Sonra birden paniğe kapıldı.

– Sakın benim gördüğümü kimseye söyleme. Hele Şükrü'ye hiç söyleme.

Onu sakinleştirdim.

– Ben hayattayken kimse sana dokunamaz Felek, dedim.

– Peki beni hastaneye yatırır mısın? dedi.

– Asla. Asla öyle bir şey yapmam, dedim.

– Neden? Hani kardeşindim?

– Anlamadım? Hastaneye mi yatmak istiyorsun? Hasta değilsin ki.

– Olsun. Hastane buradan iyi. Amca Bey hastanede herkese benim yanımda tembih etti, bu çocuğu itip kakmayacaksınız, sert davranmayacaksınız, dedi. Dedi valla sağ olsun. Hastanede beni çok nazladılar. Bazen çok canımı yakıyorlardı ama, çabuk geçiyordu. Mecburen dişini sıkıcan, diyorlardı. Ama böyle senin gibi güzel söylüyorlardı. Ben de sıkıyordum. Tatlı söz abi.

– Anlıyorum Felek. Öyle. İyilik olunca...

– Sonra Şükrü denen hain geldi, beni çıkardı.

– Anladım. Sen burada mutlu değilsin. Çünkü sana iyi davranmıyorlar. Ama eğer bana güveniyorsan benim hatırım için biraz daha dayan. Şu işleri bir yoluna koyayım, belki kahvehaneni tekrar açarız, geçersin başına, güzel güzel kahve yaparsın. Sana söz, bundan sonra kimsenin sana emir vermesine müsaade etmeyeceğim.

– Et abi. Ben emir almaya alışkınım. Ama güzel söylesinler.

– Bırak da beni iyi dinle şimdi. Dur, ver bir sigara daha... Hah. Şimdi bu dediklerimi aklından hiç çıkarma. Kimsenin yanında bir daha hayalet filan demek yok. Tamam mı? Yoksa...

– Yoksa hastaneye giderim.

– Hayır. Yoksa sana kötü davranmaya devam ederler. Seninle kötü konuşurlar. Sen yanlarındayken seni görmemiş gibi davranırlar. Sen gelince kalkar giderler. Bunları anlıyor musun?

– Gizlen diyorsun bana yani. Gizleniyorum zaten. Hep böyle eğilerek ayaklarımın ucunda yürüyorum.

– Yok, öyle değil. Dik yürü. Gürültü yaparak yürü. Sen benim kardeşimsin ve kimseden kendini saklamak mecburiyetinde değilsin. Bundan sonra seni itip kakacak adam kardeşin de olsa, baban da olsa karşısında beni bulur. Demek istediğim şu: Hayalet görüyorsun ya, daha doğrusu ruh, gördüğünü kimseye söyleme. Benden başka hiç kimseye.

– Ama abi kötü bir şey yapmıyorum ki, gördüğümü söylüyorum.

– Biliyorum. Ama insanların çoğu hayalet görmez. Ruh görmez. Hayaletle ruh arasındaki, canla cin arasındaki farkı bilmez, bilmek de istemez. Böyle şeylerden bahseden insanlar hor görülür, alay konusu olur. Gördüğünü fazlaca söylemeye başlarsa insanlar ona kötü davranırlar, onunla kötü konuşurlar. Daha da olmadı, korkarlar, alıp tımarhaneye kapatırlar,

üstelik artık amcam da hayatta olmadığı için bu sefer tımarhanede sana iyi davranmazlar. Benim bildiğim, tımarhaneden ekseriya insanın ölüsü çıkar.

Felek anlayan, sevinen, heyecanlanan, korkan gözlerle beni dinledi.

– Anladın, değil mi Felek kardeşim, dedim. Kimseye hayalet demek yok. Zaten onlar hayalet de değiller.

– Neler peki abi? dedi fısıltıyla.

Fısıltısını ciddiye aldım, ona doğru iyice sokulup kulağına doğru cevap verdim. Eh, ben de biraz deliriyor olmayı göze alabilirdim.

– Adlarını bilmiyorum. Ben ruh diyorum. Ölülerin ruhu. Belki de ölülerin aklı. Bilmiyorum. Ama görüyorum ve bunu şimdiye kadar senden başka hiç kimseye söylemedim. Sana ne kadar güvendiğimi görüyorsun, değil mi Felek?

– Abi, ağzımdan bir daha tek bir kere hayalet lafı çıkarsa şuradan şuraya adım atmak kısmet olmasın. Zaten o kadarını anladıydım. Hastaneden çıktıktan sonra ben de ilk defa sana güvendim de söyledim. Çünkü kardeşimsin. Çünkü güzel konuştun.

– Tamam Felek, dedim. Biz sırdaşız.

Neler neler gördüm sözüyle neyi kastettiğini çok merak ettim. Ama oğlan son sözlerinin heyecanına kapılıp memnun ve aceleci bir halde ayağa kalktı. Uzun süre dikkatini toplayamamasının normal olduğunu düşündüm. İyi bile konuşmuştu. Belki çilek yememi seyrederken kendini unuttuğu için. Ona artık ciddi bir yakınlık duyuyordum, onu korumaya içimden yemin etmiştim, ama karışık zihin süreçleri yaşayan biri olduğunu da aklımdan çıkarmamalıydım. O yüzden konuşmaya devam etmeye çalışmadım. Gözleri sepetteydi. Çileklerin hepsini yiyip bitirmiştim, yerlerinde sepetin yarısına doğru hafif çilek suyuna bulanmış incir yaprakları örtüsü kalmıştı. Herhalde onun altında kiraz vardı. Felek'in ince iş yapan titiz biri oldu-

ğu belliydi. Sepeti önümden aldı, izin filan istemeden.

– Çilekler bitti, bari kirazları Akide yesin, dedi. Abi?

– Efendim? dedim gülümseyerek, bir yandan da yalnız kalacağım için kederlenmeye başlayarak.

Ciddileşti. Çok ciddileşti hem de. Ama sesi yumuşaktı.

– Akide'yi nikâhına alacaksın, değil mi?

Öyle hazırlıksız yakalandım ki! Her şeyi inkâr mı edeyim, evet mi diyeyim, hayır mı, karar veremedim.

– Alacaksın, değil mi abi?

– Tabii... diye kekeledim.

– İyi. Al. Çünkü kızı iğfal ettin. Al, helalin olsun.

O sırada yerde oturuyor olmak kendimi iyice çaresiz hissetmeme yol açtı. Nasıl söz ulan o filan gibi daha önce Allahşükür'e söylediğim sözler aklımdan geçiverdi ama bu oğlan öyle bir tavırla sormuyordu. Sesinde hiçbir düşmanlık, öfke, sinir yoktu. Sesinde, aksine, şaşırtıcı bir sırdaşlık, yakınlık, endişe vardı ama yine de bunlar konuşulması çok zor konulardı. İğfal etmek! Hiç aklıma gelmemişti öyle bir görüntü, yaptığımız şeyin adına dair öyle bir ihtimal. Ben sevişti̇ğimizi ve kendi aramızda evlendiğimizi düşünmüştüm. Dışarıdan öyle görünmüyormuş, demek. İyi niyetli bir bakışla bile öyle görünmüyormuş. Kendimi savunmaya çalışmanın anlamsız olacağını gördüm, çünkü Felek hücum etmiyordu. Ona Allahşükür karşısında başarısızlığa uğramış üslupla cevap verdim:

– Akide Allah'ın huzurunda nikâhlı karımdır Felek, dedim. Sen de karımın kardeşisin, benim de kardeşimsin. Ona evlenme teklif ettim, o da bana evet dedi. Ama onu babasından isteyene kadar bunu gizli tutmamız lazım.

– Neden? dedi şaşırarak.

– E amcam yeni öldü. Bir hafta, on gün sonra evlilik peşine düşmüş gibi görünmemek lazım.

– Hakkaten ha. Koskoca Amca Bey gitti. Beni severdi Allah için. Abi?

– Efendim Felek?

– Akide'ye iyi bakacaksın, değil mi? dedi.

– Hiç merak etme. Ona gözüm gibi bakacağım.

– İyi. Abi?

– Efendim Felek?

– Onunla benlen konuştuğun gibi güzel konuşacaksın, değil mi?

Dayanamadım, oğlanın saflığındaki ciddiyet, inat, kardeşine duyduğu sevgi karşısında gözlerim yaşarırken ayağa kalktım, Felek'i kucakladım. Hem de sımsıkı kucakladım.

– Felek, dedim. Seni tanıdığım için nasıl mutlu olduğumu anlatamam. Sen çok iyi bir insansın. Akide senin gibi bir abisi olduğu için çok şanslı. Senin gibi bir kardeşim olduğu için ben de çok şanslıyım.

8

Seni Ankara'da bulurum, dedim.

Bulacağımı biliyordu. Benden daha sakindi, daha cesurdu, daha inançlıydı. Her konuda hem de. Olanların o gün beraber geçirdiğimiz saatlerin anısını yok etmesine izin vermiyordu. Sadece sevincini yaşamamızı kısıtladığını düşünüyordu. Yoksa hayatımızda bir şey değişmeyecekti, biz birbirimizin olduktan sonra olanlar yüzünden, bir de tabii Ankara'ya düşündüğünden önce gitmek zorunda kalması, aşkımızı başladığı yerde, başladığı tutkuyla yaşayamayacak olmamız yüzünden. Aramızda herhangi bir şüphe olmadığını, sadece neşemizi ertelemek zorunda kaldığımızı görmek içimi rahatlattı. Allahşükür'ü benim gibi dert etmiyordu. Yıllardır kendisiyle ilgili her meselede zaten ailesi, olmaz, müsaade etmeyiz, diye ayaklanıp karşısına dikilmişler, sonra rıza göstermişler. İlkokula başlayacağı yıl köyde ilkokul yokmuş, amcamın zorla-

masıyla ana kız şehre taşınmışlar, amcamın onlara otursunlar diye verdiği, Hikmet'in üst katındaki eve yerleşmişler, evin önündeki Anafartalar İlkokulu'na gitmiş. Onun sayesinde Allahşükür de bir sene gecikmeyle de olsa ilkokula başlamış ama o bir yandan da köydeki caminin Kuran kursuna gidip din eğitimi almaya başlamış, ilkokulu zar zor bitirdikten sonra da amcam bakmış olmuyor, onu almış gizlice bir tekkeye vermiş. Benzer bir şeyi Hikmet de söylemişti. Yine açıkça değil, ama amcamın tarikatçı olduğunu ima etmişti. O zaman üstünde durmamıştım, çünkü anladığım, hakkında bir fikrim olan bir konu değildi, tarikat nedir, ne değildir, bilmezdim. Akide tekke deyince bu aklıma geldi. Ona amcamın tarikatçı olup olmadığını sordum. Öyle deniyordu, diye cevap verdi. Babası anlatırmış, vaktiyle evde, o an verandasında oturmakta olduğumuz dağ evinde ayin yapılırmış. Ne ayini? dedim. Zikir ayini, dedi. Annem de bizim evden duyarmış buradan gelen sesleri. Yer sallanıyor gibi olurmuş, o kadar adam artık ne yapıyorlardıysa. Sonra ama Muvaffak Bey Amca yaşlandıkça ayinler seyrekleşmiş, sonra da hep bitmiş. Ama ben yakın zamana kadar yalnız başına buraya kapanıp saatlerce kendi kendine ayin yaptığını duymuşumdur. Yine o kalın ses çıkardı, hmh hmh, Allah, Allah, böyle sesler. Enteresan adamdı Muvaffak Bey Amca. Evden çıktığı zaman modern bir adamdı. Ama buraya kapandığı zaman, korkudan yaklaşamazdık. Korkacak ne vardı bilmiyorum, ama korkardık işte. Gizli bir şeydi ya, ondan herhalde.

Bu tarikat işi, düşündükçe bana daha da ilginç gelmeye başladı. Nasıl bir şey olduğunu, amcamın hayatındaki yerini merak ettim. Aklımda belli belirsiz bir malumat vardı, bazı mühim Demokrat Partililerin tarikatçı olduğu, hatta filanca CHP'linin Mevlevi olduğu şeklinde. Ama tabii teferruatını bilmiyordum. Nedir, ne yapılır, hiçbir fikrim yoktu. Bunu Şah'a sorayım, doğrusunu o bilir, dedim. Allahşükür anlatsa

eminim amcamı ve o muhiti ballandıra ballandıra anlatırdı.

Ailesi Akide'ye ikinci kez, ortaokula gitmek istediği zaman karşı çıkmıştı. Yine amcam duruma müdahale etmiş, kızı eskiden kilise olan, bahçesi futbol ve voleybol sahasına çevrilmiş Ünye Ortaokulu'na göndermişti. O zaman şehirdeki aileler kızlarını ortaokula gönderme fikrine yeni yeni alışıyorlardı. Ama ortaokulu bitirdikten sonra genellikle kızları koca bekleme sırasına sokuyor, evde tutuyorlardı. On beş, on altı, istenmeye hazır olmak, görücü kabul etmeye başlamak için normal yaşlardı. Okumaya devam etmek ortaokuldan sonra zaten mümkün değildi, çünkü Ünye'de lise yoktu. Akide müthiş bir öğrenciydi. Aklı, hırsı, öğrenme tutkusu ailesinin o kişiler olduğunu yalanlayan ölçüdeydi. Okumak, meslek sahibi olmak, en çok da doktor olmak istiyordu ama lisesi bile olmayan bir şehirde yaşıyordu. Yakınlarda sadece iki lise vardı, bir Ordu'da, ki Ünyelilere ezelden beri ters gelirmiş doğuya gitmek, Ordu'dakinden daha iyi olduğu söylenen bir lise de Samsun'da. Amcam yine devreye girmiş, bu kız okuyacak, demiş, bu kızı buraya kadar getirdim, bırakmam, Samsun'a gidecek, liseyi bitirecek. Gereken ayarlamaları yapmış ve Akide'yle annesi üç yıl Samsun'da yaşamışlar, amcamın tuttuğu bir evde, ve Akide 19 Mayıs Lisesi'ni birincilikle bitirmiş. O zamana kadar Akide'nin bir öğrenci olarak değil, bir genç kız, bir fert olarak güveni de iyice artmış belli ki. Liseyi bitireceği sene, hiç öyle sene sonunun gelmesini filan beklemeden, gizlice amcama gitmiş ve ben üniversiteye gitmek, doktor olmak istiyorum, beni okutur musunuz, demiş. Bu kadarını herhalde amcam da beklemiyormuş. Çünkü bir kız Ankara gibi koca şehirde tek başına ne yapar? Allahşükür'e kalsa orospuluk yaparmış, öyle diyerek karşı çıkmış Ankara fikrini duyunca. Annesi duyunca suratına tokadı aşketmiş bir anda çıldırıp, yeter senin yüzünden evimi barkımı terk edip göçebe olduğum, demiş. Babası da o sırada Akide'nin lise bitirmiş güzeller güzeli bir kız olmasın-

dan gayet memnun, Akide'yi Ünye'ye yeni tayin olan ve hükümet konağındaki makam odasının arka penceresinden bütün bir yaz boyu Akide'nin yolunu gözleyen kaymakama vermek niyetindeymiş. E köylü aklı, devlete kız verip devletten damat alınca, devletin bir parçasını da kendine aldığını, devletle hısım olduğunu sanıyor. O yüzden üniversite işine direnmiş. Allahşükür daha da direnmiş, doktor olursan erkekleri çıplak görürsün, hayatta müsaade etmem, sen beni katil mi yapıcan, demiş. Amcam bu sefer Akide'yi desteklemekte zorlanmış, çünkü neticede kızın ailesi o kadar diretince, kendi aklı da çok yatmayınca fazla hevesli davranmamış. Belki sonradan mesul tutulmaktan çekindi, dedi Akide. Bu hoşuma giden bir tespit oldu. Ama, yine de bir yol göstermiş, demiş ki, anan baban yeri gelir beni dinlemezler, ama dünyada mümkün değil ki Münevver Yengene hayır diyebilsinler. Git, Münevver Yengene, yengeciğim, ben modern bir Cumhuriyet kızı olmak, yüce Atamızın biz Türk kızlarına gösterdiği medeniyet yolunda yürümek, memleketime ve halkıma hizmet etmek, sağlıklı nesiller yetişmesine yardımcı olmak istiyorum, ne olur elimden tutun de, demiş. Önünü açarsa bir tek yengen açar, tek onun gücü yeter.

Yengemle Akide arasındaki derin soğukluk o zaman başlamış. Yengem, beni karıştırma, mesuliyet alamam, hem doktor olup ne yapacaksın, ebe ol yeter, demiş.

Ya, dedi Akide, bana böyle dedi. Ebe ol yeter.

Sustum. Acıydı tabii. O devirde o kadar azmetmiş, lisesi olmayan Ünye'nin lise mezunu ilk kızı olmayı başarmış bir kıza öyle davranmak. Eski zaman kadınlarının kızlara karşı hep bir garezi olduğunu daha o zamanlardan tespit etmiştim. Her kıza yük gözüyle bakılırdı eskiden. Bir an önce hayırlı bir kısmet çıksa da gitse denirdi. Yengem için de öyle denmiş. O da on yedi yaşında gelin olmuş, hatta daha on yedisini doldurmadan. Ama o da yaşlanıp aile büyüğü olunca arkadan gelen kızlara aynı şekilde davranmakta tereddüt etmemiş. Memleket ne saf-

halardan geçti de bugünlere geldi, canlı tanığıyım.

– Zaten, dedi, beni çocukluğumdan beri sevmezdi. Gerçi kimseyi sevmezdi ama bana özel bir antipatisi vardı. Niye, hiç anlayamadım. Muvaffak Bey Amca beni çok seviyor olmasa herhalde Yenge Hanım yüzüme bile bakmazdı. Ama şimdi doktor olduğum için memnun, çünkü vefattan sonra fenalaştığında göğüslerini göstermekten çekinmeyip kalbini, akciğerlerini uzun uzun dinletebileceği, istediği gibi kendini nazlattırabileceği, kendi canından bir doktoru vardı. Kendi doktorunu onu muayene ederken görsen ya, adamcağız eli tenine değmesin diye neredeyse fanilanın üstünden dinliyor göğsünü. Tabii iğnesini de rahat rahat bana yaptırdı kalçasını açıp.

O anı hatırlamak Akide'yi keyiflendirdi. Yengemin gözünde nihayet önem kazanmak onu mutlu etmişti. Ama ben o an yengemin nezdinde gelin olarak kabul görmesinin kolay olmayacağını düşününce kederlendim. İkimiz de kapı önüne konulabilirdik. Bu düşünceyi ya yüzümden okudu ya da benden bir an sonra düşündü.

– Ama tabii seni muayene etme bahanesiyle geldiğimde yine bir anda, sen ebe ol dediği kız oluverdim.

Tepkimi görmek için bana baktı. Gülümsedim.

– Oh oldu, dedi zevklenerek. Nasıl çatır çatır soydum seni.

– İkimizin vücudunu o kadar yakın görünce çıldırdı, dedim gülerek.

– Bu kadınlar böyle, erkekler de böyle ya hoş, bunlarda bir vücut kompleksi var, çıplaklık kompleksi var. Karşı cinsin vücudundan ödleri patlıyor.

Birden tatlı bir duygunun etkisi altında ciddileştim.

– Akiiidee, dedim.

Bana hiç duraksamadan aynı şekilde karşılık verdi ve başımı döndürdü.

– Mesuuut.

– Sen artık benim karımsın Akide.

– Evet Mesut. Sen de benim kocamsın.

– Nikâhlı herkesten daha nikâhlıyız.

– Acelesi yoktu, şart da değildi ama öyleyiz.

– Seni seviyorum Akide.

– Ben de seni seviyorum Mesut.

– Evliyiz yahu... Hâlâ inanamıyorum.

– Zamanla inanırız. Bir arada yaşamaya başlayınca...

– İlk fırsatta gelip seni Ankara'da bulacağım Akide. Evin yerini belledim. Ayrancı'daki dolmuş durağını biliyorum. Oradan yukarı çıkıp, sağdaki ilk sokağın içindeki bahçeli apartman. Güzel semttir Ayrancı. Peki sen bir daha buraya ne zaman gelebileceksin? Biz resmen nikâhlanıncaya kadar?

– Ben? Hiçbir zaman. Nasıl söyleyeyim, Allah mecbur etmesin bir daha. Ölüm kalım, hastalık gibi bir mecburiyet ancak beni bir daha buraya getirir. Çocuğum var Mesut. Ufacık bir bebeğim var. Zaten erken doğum oldu. Zaten hep biraz güçsüz. Şimdi tanıdık bir kadına bıraktım ama ilk defa oldu. Bir daha da olsun istemiyorum.

– Biliyorum, tabii. Peki sormama müsaade edersen...

– Sorma lütfen. Geçmişi karıştırmayacaktık.

– Hayır, karıştırmayacağım. Sadece teknik bir soru... ama önemli.

– Peki.

– Çocuğun nüfusu ne oldu?

Akide kızmaya hazırlanırken birden kederlendi.

– Öyle, ortada.

Sustuk, önümüze baktık.

– Daha nüfusa kayıt ettiremedim. Baba olmayınca... Nasıl yapacağımı da bilmiyorum. Fırsat da olmadı. Ha bugün ha yarın derken...

Ciddiyet dolu bir nefes aldım. İçim hem biraz çekingenlik hem de güçlü bir gururla dolmaya başladı.

– Ben hayırlısıyla Ankara'ya gelince, eğer itirazın olmazsa,

nikâhı filan da beklemeden, benim nüfusuma geçirelim.

Derin bir duygu ve hızlı bir düşünce anı.

– Bilmiyorum ki... Sana haksızlık olmaz mı?

– Her şey önemsiz. Sadece çocuğun hakkı önemli.

Akide iyice duygulandı. Bana bir şey söyleyemeyecek kadar duygulandı hem de. Gözyaşları, zaten, gerekenden çok fazlasını söyledi. Sonra, boğazının çözüldüğünü anlayınca, şöyle dedi:

– Mecbur değilsin. İstersen bu kararı vermek için acele etme.

– Eğer senin bir itirazın yoksa, senin oğlun benim oğlumdur, kimden olduğunu merak etmiyorum da, etmeyeceğim de. Kimden olduysa oldu, altı üstü bir kaza. Ama sen ve ben onu büyüterek annesi ve babası olacağız.

Akide birkaç saniye dudakları titreyerek, ardından ağlamamak için dudaklarını ısırarak denize doğru baktı.

O sırada Akide'ye yalan söylediğimi bilmiyordum.

Ben de, onun kadar duygulu, onun baktığı yere doğru baktım.

* * *

Onu duygulandırmak, yerinden kalkıp bana sarılmasını sağlamak için söylememiştim. Çok inandığım basit bir gerçeği ifade etmiştim. Sahneyi gözyaşlarıyla zenginleştirmek istemediğimi göstermek için usulca konuyu değiştirdim. İyi ki yengem konusu henüz kapanmamıştı.

– Sonra ne oldu? dedim. Nasıl gittin Ankara'ya?

– Ankara'ya...

Biraz soluklanması gerekti.

– Münevver Hanım beni hayatımda en büyük hayal kırıklığına nasıl uğratmıştır, biliyor musun?

Bilmiyordum. Biraz daha bekledim, Akide önceki sohbet havasını içinde yeniden yakalamaya çalışırken.

– Bana öyle dediği, beni refüze ettiği için değil. Ertesi gün bir daha gittim. Bu sefer yalvardım. Resmen yalvardım. Yine

aynı yerde oturuyordu, geçen gün oturduğu yerde, o zaten hep orada oturmuştur, önünde diz çöktüm, elini alıp öptüm, bana yardım etmesi için ağlaya ağlaya yalvardım.

– Yapma ya. Ve yine de tınmadı, öyle mi?

– Tınmadı. Daha da kötüsünü yaptı. Elini elimden çekti, şöyle havada tuttu, hizmetçi kıza, bana kolonyalı bez getir, dedi.

– Yuh.

– Ya. Öyle. Sonra ağlaya ağlaya koşarak çıktım evden. Bunu kimseye anlatamadım. Böyle bir muameleye maruz kaldığım için hep kendimden utandım. İlk kez sana anlatıyorum. Çıkış o çıkış. Aradan dört sene geçti neredeyse, sadece cenaze için gittim... Kusura bakma ama, yengenden nefret ediyorum. O da benden hep nefret etti.

– Kusura bakacak bir şey yok. Haklısın. Ben olsam ben de bir daha yüzüne bakmam. Hayat böyle. Sonunda her zaman yaşlılar kaybeder. Çünkü yaşlıların yaptığı hata mazereti olmayan hatadır.

Hüzünle önümüze baktık. Akide birer bardak daha çay koydu.

– Hem bana öyle pislikmişim gibi davrandığı için, hem de tıp okuma şansımı kaybettiğim için herkesi cezalandırmak istedim. İntihar etmeyi düşündüm. Her şeyin suçlusu Münevver Hanım'dır diye bir not yazıp intihar edecektim.

Bana bakıp gülümsedi.

– Ama etmedim tabii. Birkaç günde kendime geldim. Kendime gelince yine üniversiteyi düşünmeye başladım. Ne yapayım, ne yapayım derken birden aklıma bir fikir geldi.

– Nasıl bir fikir?

– Kalktım bir sabah erkenden, o günlerde yine şehirdeki evde oturuyorduk, hükümet konağının arkasından geçip duruyordum.

– Kaymakam!

– Evet, kalktım kaymakama gittim. Adamın bana âşık olduğunu biliyordum. Bütün Ünye biliyordu.

– Vay! Sen de az değilsin ha!

– Eh, o kadar olacak. Hayatta bir kere güzelliğim bir işime yarasın dedim.

– He he he. Seni gidi.

– Gittim, girdim makamına. Adam beni görünce baygınlık geçirecek gibi oldu. Karşısında dikildim. Yardımınıza ihtiyacım var beyefendi, beni buradan kurtarın, dedim. Zavallıcık, zannetti ki beni alın, benimle evlenin demek istiyorum.

Tatlı bir kederle birkaç saniye kaymakam için gülümsedik.

– Hay Allah. Yazık.

– Bir de bana sor. Ne halt ettiğimi, adamcağızı nasıl yanılttığımı fark edince ne kadar utandım, anlatamam. Ama işte demiş bulundum. Çocukluk işte. O yaşta hele aklım öyle şeylere fazla çalışmıyordu, bir erkeğin bir kadına âşık olması ne demek, bir erkek neler hisseder, bilmiyordum. O gün farkında olmadan bir erkeği ilk kez kullandım, benim için bir şey yapmasını temin ettim. Ama son oldu. Neyse ki son oldu.

Sustu, önüne baktı. Belli ki kaymakam vicdanında yara olarak kalmıştı.

– Aşkta bir şey istememek gerek. Talepsiz olmak gerek. Aşk günlük hayata ait tecrübe değil çünkü. Günlük hayata ait olmaya başladığı zaman aşk olmaktan çıkıp alelade bir hal alıyor.

Bundan şunu anladım: Akide daha önce hiç âşık olmadığını söylerken doğruyu söylememiş olabilirdi. Ya da belki aşkı çok istemiş, bir adamda bulduğunu sanmış, bulamamış, herkesten gizli bir hamilelik geçirir, herkesten gizli bir doğum yapar ve herkesten gizli bir bebek büyütürken dönüp aşk üzerine düşünecek büyük bir pişmanlık enerjisi bulmuştu içinde.

– Dünyanın en büyük ahlaksızlığı ise insanları kullanmak. Sana zaafı olan birinden faydalanmak. Küçük ya da büyük şeyler için, fark etmez. Sadece hiçbir şey istemiyormuş, almıyormuş gibi yapıp kendi karakter kusurlarını örtmek için bile olsa, fark etmez... Okula girdiğim günden beri sadece bir

daha hayatta erkeklere ihtiyacım olmasın diye çalışıyorum.

Saygı dolu bir dikkatle dinledim Akide'yi. Çizdiği karakter portresine rağmen Ankara'daki hayatının anlattığından daha karışık olduğunu tahmin ediyordum, sonradan zaten tahminimde haklı çıktım.

Kaymakam babasını çağırmış ve yaşadığı hayal kırıklığının öfkesi içinde hiç öyle ikna etmeye filan kalkmadan emretmiş, kızını okutacaksın diye. O kadar! Arkasından amcam devreye girip Ayrancı'daki evi tutmuş, işin mali kısmını üstlenmiş. Hikâyeyi o noktada bıraktık, çünkü gerisini konuşmaya, hatta düşünmeye ikimiz de hazır değildik.

Akide yanımda daha fazla kalamadı. Eve dönmesi gerekiyordu. Orada kalsam geceleyin bana gelmeyeceğini anladım.

Ben de birazdan giderim zaten, dedim.

* * *

Allahşükür'ün bana yaptığı son iyilik harmana ilk geldiğinde verandadaki halıyı görüp, açık durmasın, köpekler gelir üstüne pislerler diye halıyı rulo yapıp duvara dayamak olmuştu. Nihayet yapayalnız ama bol çilek yemiş bir adam olarak harmana döndüğümde son bir iki saatte aşk ve aile hayatımla ilgili onca üzücü hadiseye rağmen en büyük rahatsızlığım Hikmet'in halısı ve semaveri ve semaverin içinde olduğu söylenen şeydi. Gelip Hikmet'in ruhunu ortalıkta göremeyince halıya geri sarılmış olduğunu farz ettim. Aslında ruhun kendisiyle ilgili bir korkum yoktu. Beni ruhun eziyet çeken görüntüsü tedirgin ediyordu. Bir de tabii benden bir şey beklendiğini bilmem, ama ne yapmam gerektiğini bilmemem. Doğrusu, öğrenmek için çaba göstermekten de kaçınıyordum. Amcamın evine girmek o yüzden pek içimden gelmiyordu. Evde görmem gereken bir şey olabilirdi veya bir şeyler olmaya başlayabilirdi. O yüzden, mecbur kalıncaya kadar eve girmemekten yanaydım. Ayrıca ne zamandır kullanılmayan bir ev, toz, kir pas.

Su yok, elektrik yok. Buzdolabı yok, yiyecek içecek yok.

Halı düzgünce katlanmış, duvara yaslanmıştı, semaver yerinde duruyordu. Merdivene oturdum. O kadar tembihten sonra bir şey yapmamak da zoruma gidiyordu, çünkü ruh insandan bir şey istiyorsa derin bir çaresizlik yüzünden ister, alabildiğine derin bir çaresizlik yüzünden. Ve insan ruha sadece onda hissettiği acıya dayanamadığı için yardım eder, yoksa mecbur olduğu için değil. Gerçi amcam gitmeme izin vermemekle, arabacıyla beni oraya getirtmekle kendimi mecbur sanmamı sağlamak istiyordu, ama bunları beni tanımadığı için yapıyordu. Evet, çoğu insan gibi o da insanların güvenilmez, vefasız, bencil, korkak olduklarını biliyordu. O yüzden. Beni hayatta tanımış olsaydı her şey daha kolay olurdu, ben de kendimi sıkıştırılıyormuş, hürriyeti elinden alınıyormuş gibi hissetmek zorunda kalmazdım. Ayrıca kendimi fevkalade beceriksiz hissettiğim bir zamandı; hayatımın aşkını bulduğumu, dünyanın en mutlu adamı olduğumu sandığım anda her şeyin bütün tadını kaçırmıştım. Akide çay getirip benimle sohbet edip gittikten sonra hele, o ruh hali içinde bütün yapabileceğim oturup ölünceye ya da bayılıncaya kadar zaman geçsin diye beklemekti. Gel gelelim zamanın insana söylediği şeyler var. Akşam oluyor, ne yapacağıma karar vermem lazım, gibi.

Halı işi dertli işti. Bari semavere bakayım dedim. Semaver hâlâ ılıktı. Yere sürtmeye de, havaya kaldırmaya da korktuğum için azıcık kaldırıp yavaşça çekerek verandanın ortasına getirdim. Semaverin içinde ne olurdu? Ya hiçbir şey olmazdı ya da su olurdu. Demliği aldım, kapağını açtım, boş bir demlik. Güneşin sararmaya başlamış ışığına doğru kaldırıp porselenin şeffaflığını bile kontrol ettim, bir şey göremedim. Sonra semaverin gövdesine baktım. Demliğin oturduğu ağızda ince bakırdan delikli bir ızgara vardı, suyun buharı çıksın diye konmuş bir şey. Izgara kalkınca altından genişçe bir boru çıktı, semaverin gövdesi boyunca aşağıya kadar inen. Kömür borusu ol-

malıydı. İçi kül dolu. Bu biraz şaşırtıcıydı; Hikmet'in dükkânında dikkat etmiştim, közler semaverin gövdesinden ayrı, dışarıda, alttaydı. Kımıldattım, kımıldamıyordu. Belki sabit bir parçadır, diye düşündüm. Daha önce hiç semaver içi görmemiş olduğum için normal mi, değil mi, karar veremedim. Kurcalamaya da korktum doğrusu. Kapağı ve demliği yerine koydum. Açılıp bakılacak başka bir yeri yoktu. Altta musluk, açtım, kapadım, biraz da çektim hatta, bir şey olmadı. Altındaki ayaklı ızgaraya baktım, parmağımı da soktum hatta, orada, asıl olması gereken yerde kül bile yoktu. Gel gelelim, semaver oraya gelirken nasıl ılıktıysa hâlâ öyle ılıktı. Soğumak bilmiyordu. Hava da öyle aman aman sıcak değildi. Eh, içindeki kül de sönmüştü. Anlamadım. Belki göremiyorum, dedim ve çok istediğim halde göremediğim için memnun oldum. O memnuniyet biraz cesaret de verdi ve kalktım, cebimden anahtar destesini çıkarıp kapıyı açtım. İçeri fazla bakmamaya çalışarak kapıyı gittiği yere kadar ittim. Neyse ki geri gelip beni zor durumda bırakmadı. Her girişimden önce derin bir nefes alıp, nefesimi tutup, semaveri ve halıyı dikkatle teker teker içeri, temiz bir köşeye taşıdım. Devrilme ihtimallerinin olmadığını son bir kez kontrol ettikten sonra arkama bakmadan çıktım. O evde kalmaya başlayacaksam eğer yanıma birini bulmak ya da birine, mesela Felek gibi görünmeyen şeyleri görebilen birine evi kıyı bucak iyice gözden geçirtmek, temizletmek, gece gündüz her odada sürüsüyle lambayı yanar halde tutmak lazımdı. Ne olur ne olmaz. Evin ve ailemizin geçmişini pek bilmiyoruz, zalim ve açgözlü olmamız dışında. Eve dışarıdan, harmandan bakınca bile içinin huzurlu olmadığı hissedilebiliyordu.

Uzun yıllardır içinde çocuk sesleri çınlamamış bir ev. Evvelemirde bu evi yıkıp yerine düzgün bir şey yapmak ve içinde aile olup çocuk büyütmek lazım, dedim.

Ya da bütün buraları toptan satıp kurtulmak lazım, ceviz, fındık, çilek, kiraz, erik karşılığında. Huzur karşılığında.

9

Güneş batarken jipe binip şehre döndüm. Jipi yokuştaki yerine, Mercedes'in yanına bıraktım. Mercedes tozlanmıştı. Güneşten korunsun diye ağaçların altında duruyordu ama ağaçlardan dökülen her şey, en başta ağaçların pek sevdiği toz, arabanın üstünü kapatmaya başlamıştı. Öyle küçük bir yerde yaşıyorduk ki arabayla bir yere gitmenin hiçbir manası yoktu; her yer çok yakındı. Her şey bin metrelik çapı olan bir daire içinde geçiyordu. Elbette o dairenin dışında da şehir vardı ama oralarda da bizim işimiz olmuyordu. Olsa da zaten çarşıdan arabayla geçmek, atların ve at arabalarının arasından, komik olurdu. Binip uzun yola gitmek içindi o araba ve insana uzakları özletiyordu.

Eve bir uğrayıp yengeme görüneyim, sonra inip Hikmet'e bakayım, dedim. Hikmet, ruhunu görmüştüm, ölmüş olmalıydı, dükkâna gidince ya ölüsünü bulacaktım ya da ölüsünü bulmuş, dükkânın önünde bekleşen, sigara içen adamlar. Ama bana ölmüş gibi gelmiyordu. Ölmüşse de şaşırmayacaktım. Üzülecektim elbette. Zaten şimdiden epey üzülmüştüm. Ama çok üzülmeme fırsat kalmamıştı. Çünkü zaten üzülecek o kadar çok şeyim olmaya başlamıştı ki artık neye ne kadar üzüleceğimi bilemiyordum. Sadece, eğer öldüyse, ona iyi bir cenaze tertip edilmesini, şanlı bir törenle uğurlanmasını temin etmek için elimden geleni yapacaktım. Bir yakını vardı, fotoğrafçı çocuk, İlyas, onunla ilgilenebileceğimi düşündüm, hani geride kalanlara sahip çıkmak, vicdan borcumuzu ödemeye çalışmak babında – gerçi Hikmet'e vicdan borcumuz ödenmekle bitecek gibi görünmüyordu ama, neyse artık, bakacaktık.

Evde o eski ziyaretçi kalabalığı kalmamıştı. Hayat normale dönüyordu. Sadece mahallenin kadınları arada bir uğruyorlar, az bir şey oturup gidiyorlardı. Yengemi alt katta iki kadınla yan yana buldum. Kendimi gösterdim. Hoş geldin

yavrum, dedi, beni şaşırtan bir sıcaklıkla. Yukarı çık, birazdan gelirim.

Yukarıda Nimet Hamm'ı göremeyince sevindim. Hemen arkamdan da Asiye geldi, daha çok sevindim. Akide'yi görünce kendimi gururlu bir erkek gibi hissediyordum ama Asiye'yi görünce ayaklarım yerden kesiliyordu. Bakışlarında bir kez daha sabah temaslarımızın izini, ışıltısını aradım ama en ufak bir özel kıvılcım göremedim. Gölevi'ne yerleşirsem ondan mahrum kalacağım için üzülecektim. Karnım aç mı diye sormak için gelmiş. Aç, dedim, ama önce bir kahve içmek istiyorum. Baş üstüne, hemen yaptırırım, dedi. Sen yapar mısın, dedim, bu sefer, benim için? O zaman ilk kez yüzünde bir değişiklik hissettim. Belki isteğimden değil de sesimde olan bir şey dikkatini çekmiş, daha doğrusu şaşırtmıştı. Cesaret kırıcı bir ifade değildi o an yüzüne gelen değişiklik. Tabii, dedi. Baş üstüne dememesi bilhassa hoşuma gitti, ve kahve yapmak için aşağıya inince arkasından bu yaptığımın çok ayıp olduğunu kabul etmekle birlikte kendimi tutmamın imkânsız olduğunu da kabul etmem gerektiğini düşündüm. Hayat sadece ahlak kurallarına uyarak geçmiyor, insanın içinden bazen cehenneme yaklaşıp kapıdan içeri şöyle bir bakası geliyor. Keşke içim merak, istek, açlık ve onları bastıracak ahlak kadar delilik ve onları serbest bırakacak kadar utanmazlık da üretiyor olsaydı. İçimde hepsinden, her şeyden biraz vardı. Akide'ye bana kendimi bambaşka hissettiren bir aşkla bağlıydım ama bu kızı görünce içimde canavarca bir enerji kaynıyordu. Akide'nin abisi karşıma çıkınca, mesela, onunla efendi efendi durumu müzakere etmeye çalışmıştım. Ama Asiye'nin abisi karşıma çıksa onu çıplak ellerimle boğazlayarak hesap görmekte bir an tereddüt etmezdim. Böyle kızlar niçin yaratılıyor, niçin yaşamalarına izin veriliyor, bilmiyorum ki. Akide bana her istediğini yaptıramazdı, ama Asiye yaptırırdı – bana istese yengemi bile öldürtürdü. Çok utanı-

yorum ama öyle. Tek tesellim evin kalabalık olması. Allah muhafaza, tenha bir yerde yaşıyor olsaydık, mesela Gölevi'ndeki dağ evinde, yani ne olurdu bilmiyordum. Ve tabii kız biraz daha büyüyünce ne olacaktı, kendimi nasıl tutacaktım, onu da bilmiyordum. Ama sonunda, aklımı serinletmek için, Ankara'ya döndüğümde ya da İstanbul'a taşındığımda, bu sapıklığın da soğuyup gideceğini düşünüyordum ve kimseye bir şey belli etmemek için azami gayret sarf ediyordum. Asiye'nin kendisine ise, fırsat bulunca, neyse, uzatmayayım, beni anladığınızı ve hor gördüğünüzü biliyorum. Sırf bir şey saklamamış olmak için sözünü ediyorum içimdeki Asiye dünyasının. İnsan çünkü kendini iyi göstermeye eğilimli oluyor. Herkes kötü olabilir de anlatan iyidir. Değilim. Herkes kadar kötü oldum her zaman. Gerçi ileri yaşlarımda daha yakın erkek arkadaşlarım olunca, masa başı muhabbetinde başkalarını da tanıyınca her erkeğin seks konusunda biraz gizli sapık olduğunu gördüm, biraz olsun rahatladım. Belki her kadın da biraz sapıktır. Ama aklın nasıl istekten delirme temayülü varsa bir de kendini kontrol etme temayülü var ki genellikle ilkinden daha güçlü. Sonra ne oluyor, biliyor musunuz, benim yaşıma gelince, yaşamayı ihmal ettiğiniz her şey için pişmanlık duyuyorsunuz. Ölüm yaklaşıyor ve o ana kadar düzgün, efendi davranmış biri olarak ölecek olmak hiç de insana ölüme kadarki sayılı aylarını, belki birkaç yılını daha mutlu geçirme imkânı vermiyor. Keşke hayat daha serbest yaşanabilse. Keşke serbestlik insana zarar vermese. Son olarak şunu söyleyeyim, Asiye'yle evlenebilseydim bir gün onu öldürürdüm. Hem de vahşice, canice. Sırf kıskançlıktan. Bugünün üçüncü sayfa haberi denen haberlerinin unutulmaz bir tanesine konu olacak şekilde. Çünkü hayatı boyunca karşısına çıktığı her erkeğe bana davranır gibi davrandı. Her erkek de ona benim baktığım gibi baktı. Kız bunu kötülükten yapmıyordu. Tabiatı öyleydi. Bunun adice bir görüntü olduğunu

söylediğim zaman şaşırıyordu ama zaten kendisiyle ilgili bir fikir edinmek, kendisini değiştirmek, başkalarına benzemek ya da kendine daha çok benzemek gibi içgüdülerden yoksundu. Kalpsizdi, beyinsizdi, ama farkında bile olmadığı muhteşem bir şeytani zekâsı ve cazibesi vardı. Son nefesimi verirken ne çocuklarımı, ne eski karılarımı, ne servetimi, hiçbir şeyi düşünmeyeceğimi biliyorum. Canlıların dünyasından gözümde kalan son görüntü Asiye'nin kasıkları, kısa kesilmiş kasık tüyleri ve tüylerin altındaki o benzersiz pırıltı olacak.

Yine beklemediğim ama iyi bir şey oldu. Asiye kahveyle gelirken yengem de geldi. Ayağa kalktım, kucaklaştık, biraz mesafeli bir kucaklaşma oldu. Yine de ben oturduğum zaman o oturmadan önce yanaşıp başıma uzun bir öpücük kondurdu. Sonra yanıma oturdu. Akide'nin dediği gibi onun hep oturduğu divandaydık, ben onun sağdaki yerini boş bırakmış, sola oturmuştum.

– Dolaşıp duruyormuşsun, dedi.

Yerleştiğimden emin olan Asiye kahveyi bıraktı.

– Demek artık amcan oluyorsun, dedi yengem, hafifçe gülümseyerek, öylesine bir söz söylüyormuş gibi hafif bir sesle. Kahveni Asiye'den istediğine göre.

– Yo, bilerek yapmadım, dedim, paniğe kapılacağım korkusuyla hemen kahveden bir yudum alıp meşgul görünmeye çalışarak.

– Yap, yap. Bilerek yap, dedi yengem. Asiye bir tanedir. Seni zaten ondan başkasına emanet edemezdim. Şimdi misafirlerin eli ayağı çekildi ya, artık evde daha rahat edersin. Banyonu da daha rahat yaparsın. Asiye sabahları banyonu hazırlar.

Asiye'yi ve banyoyu aynı cümle içinde duyunca elimdeki kahve titredi. Yengem fazlasıyla uyanık bir kadındı. Ben ne düşünsem acaba diye düşünürken, o bu oğlan şimdi bunu düşünür, tedbirini alayım diye düşünüyordu besbelli. Aklımı karıştırmak, Akide'den uzaklaştırmak, hiç olmazsa dikkatimi

dağıtmak için öyle söylediğini düşündüm. Belki gayriihtiyari söyledi, ama söyledi.

Asiye hızla aşağı inip kayboldu.

– Ya iyi olur, dedim. Hamama gitmeyi de sevmiyorum.

– Bizim banyomuz rahattır, dedi yengem. Koca kazanlı sobamız var. Isınması biraz zaman alıyor ama erken kalkar, yakarlar. Ankara'da konforlu bir evde oturuyormuşsun. Ünye'ye daha o konfor gelmedi. Su kısıtlı, elektrik zayıf. Buzdolabı bile ikide bir duruyor. Baktırdık, elektrik dolabı çalıştırmaya yetmiyor dediler. Burası böyle bir yer. Ama inkişaf edecek tabii. Amcan en çok bunun için siyasetle uğraşıyordu. Memlekete hizmet getirtmek için. Demokrat Parti de son seçimi kaybedince buraya hiç yüz vermedi. Ceza olsun diye. Memleket böyle. Biz evde hâlâ kendi kuyumuzun suyunu kullanıyoruz. İçme suyunu da çarşıdaki çeşmeden aldırıyoruz.

– Yenge, dedim. Benim... söylemesi biraz zor ama... köyde kalmam lazım.

Kaşlarını çattı.

– O neden? dedi.

Hızlı bir konuşma olamayacaktı, tabiatı gereği. Zorlandım. Beni anlayacağını biliyordum ama yaşadıklarım, gördüklerim, aldığımı düşündüğüm ve yerine getirmeye zorlandığım talimatlar insanın sadece kendi kendine söyleyebileceği türdendi. Yengeme sadece kaldırabileceği kadarını söyleyebildim.

– Amcam öyle istiyor, dedim. Benden beklediği şeyler var. Henüz tam anlayamadım ama burada değil orada yapılması gereken şeyler. Bir süre kalırsam herhalde söyleyecektir. Yani anlamamı sağlayacaktır.

– Yok yok, dedi hızla. Söyleyeceğinden şüphem yok. Ama köyde kalmanı niye istedi, anlayamadım. Gidip geliyorsun nasıl olsa... Hatta, korkarım, lüzumundan fazla gidiyorsun!

Sonra kaşları hafifçe çatık, gözlerini bana dikti. Henüz kızgın değildi. Ama onu kızdırmayı göze alırsam kızmaya hazırdı.

– Öyle gerekiyor, dedim.

Oralı olmadı.

– Seni ikaz ettim, biliyorsun, dedi. Hayatta olmayacak şeyler var. O da onlardan biri.

İçimi ağırlık bastı. Ama ne evet demek istedim, ne hayır, ne de herhangi bir şekilde kendimi ezdirmek. Şimdiden istediğini yapmaya can atıyormuş gibi görünür ya da en azından şimdiden yalan söylemeye başlarsam sonradan toparlamam, saygı görmem daha zor olurdu.

– Akide, dedim.

– İşte, adı neyse, dedi. Elbette ki o. O arsız kız. Geçen günkü küstahlığını hiç affetmeyeceğim. Anasına söyledim, kızın bir daha bu eve gelmeyecek, hele üst kata zinhar çıkmayacak, dedim.

– A, dedim saf saf, ne dedi?

Yengem irkildi.

– Ne demek ne dedi? dedi. Bana kim ne diyebilir?

İçimdeki ağırlıkla mücadele ederek, saygı duyulabileceğine inandığım şekilde konuşmaya çalıştım.

– Akide konusunda çok üstüme gelmeyin lütfen, dedim.

– O ne demek yavrum? dedi sanki ne dediğini bilmeyen, boyundan büyük laflar etmeye kalkan bir çocukmuşum, o da beni eğitmeye memur büyüğümmüş gibi. Tabii ki senin istikbalin için ne gerekiyorsa yapmakla yükümlüyüm. Bir delikanlıyı korumaya çalışmanın, üstüne fazla gitmek olduğu nerede görülmüş?

– Yenge, dedim, hayatta en çok merak ettiğim şey ne, biliyor musunuz?

Cevap vermeden, sert bakışlarla bekledi.

– Mutluluk, dedim.

Şaşırdı. Yüzü uzadı ve renksizleşti. Yavaşça omuzları düşer gibi oldu. Onu zayıf yerinden yakalamak üzere olabilirdim. Devam ettim:

– Ben doğduğumdan beri mutluluğun ne olduğu konusunda en ufak bir fikir sahibi olmadım. Tek bir gün, tek bir saat kimsenin beni sevdiğini hissetmedim. Annem babam olduklarına inanmadığım bir kadının ve bir adamın yanında hayatım zehir oldu. İyi insanlardılar belki ama onlar için yoktum sanki. Ben de kimseyi sevme şansı bulamadım. Bir insan kendini başka bir insanın yanında nasıl iyi hissetmeye başlar, o kadarını bile tecrübe edemedim.

Yengemin gözleri yaşardı. Istıraplı bir göğüs hareketiyle, alabileceği hiçbir nefes ona yetmeyecekmiş gibi incecik bir sızı çıkararak nefes aldı. Geçmişimiz onu kahrediyordu. Bugünümüze sarılmak istediği her seferinde de ben karşısına geçmişimizi çıkarıyordum. Gözkapaklarını iyice açarak gözyaşlarını geri göndermeye çalıştı.

– Ama evlisin yavrucum, dedi konu hiç de evliliğim olmadığı halde.

– Artık değilim. Daha doğrusu karımdan zaten boşanmak üzereydim. Buraya gelmeden birkaç ay önce kendime küçük bir ev kiralamıştım. Kirası çok ağır geliyordu ama başka çarem yoktu.

– Vah yavrum.

– Öyle yenge. Hızlı hızlı konuşuyorsam ve fazla itiraz ederek küstahlık yapıyorsam beni affedin, sizi üzmek, gücendirmek hayatta en son istediğim şey. Ama siz de benim mutluluğu her şeyden çok istediğimi anlamalısınız.

– Yavrum, daha önünde uzuuun bir hayat var, hayat şartların değişti çok şükür, imkânların da arttı artık, karşına kim bilir kimler çıkacak, ne güzel, ne varlıklı, ne asil kızlar...

Bu doğruydu. Bu aklıma gelince ben de Akide konusunda acaba acele etmesem mi demediğim değildim ama bilinmeyen bir gelecektense kendini bana vermeye hazır bir mutluluk her seferinde o sinsi kuşkumu ezip geçmişti. Akide'nin ne olduğunu düşünmüyordum artık. Buna ihtiyaç duymuyordum. Akide be-

nim için yeterince güzel, zengin ve asildi. Ona görür görmez âşık olmuştum, hem de saçlarını okşamak, omzuna başımı koyup uyumak isteyecek kadar yakınlık dolu bir sevgiyle. Başka kızların cinsi cazibelerine karşı elbette kör değildim, olamazdım da, kimse olamaz, olmak da istemez, sevginin o derece kör edicisini hiçbir erkek istemez, ama bu, hatta bundan da fazlası Akide'nin gözümdeki önemini azaltmıyordu. Ayrıca Akide'yi benim için herkesten daha hayranlık verici yapan bir karakteri vardı. Bana evet derken ne kendi düşeceği durumun, ne benim düşeceğim durumun imkânsızlığını hesap etmişti, ne de ilk sevişmemiz için doğru yeri ve zamanı. Bunu muazzam bir cömertlik ve hakiki olma işareti olarak görüyordum, hele de kızların seksi erkeklere karşı nikâh silahı olarak kullandıkları bir dünyada. Üstüne üstlük, emindim, şimdi bir daha dönüp onu aramasam bile bana karşı ya da benim arkamdan tek bir acı laf etmeyecek kadar asil bir kızdı. Ona gidemezsem hayatımın zorluklarını aşıp gidemediğimi anlayacak ve güçsüzlüğüm için beni hor görmeyecek kadar asil bir kız. Kusura bakma yenge! Akide her şekilde kazanıyor.

– Yengecim, dedim, Akide konusunda beni serbest bırakın lütfen. Hayatım boyunca hep eğer bir gün sevgiyi görürsem, gördüğüm anda tanıyacağıma inandım. Lütfen şimdi kendimden şüphe etmeme sebebiyet vermeyin, çünkü ne yaparsam yapayım sözlerinizin üzerimde bir tesiri oluyor ve mutsuz oluyorum.

Yengem yumuşar gibi oldu. Hayır, aşkım için değil, böyle duygulu konuştuğum için, hayatımızda alışkın olmadığımız şekilde açık konuştuğum için.

– Yavrum... yavrucum... Çok hisli bir çocuksun sen. Kalbinin temizliği...

Sustu, gözleri yaşarmış, önüne baktı. Kalbimin temizliği konusunda yanılıyordu ama onu tashih etmeme lüzum yoktu. Ben de önüme baktım, kalbi temiz, hisli bir çocuk olarak. Kı-

sa bir nefes alıp konuyu kapattı, tabii şimdilik kaydıyla. Sesi hafif pürüzlü çıktı:

– Hadi kahveni iç, dedi. Bir fal daha kapat. Geçenki falı beğenmedim.

* * *

Yengemle konuşmam gereken bir sürü ciddi mesele vardı. Artık bana anlatmaya başlaması gerekiyordu. Cevapsızlıktan ve eksik malumattan bıkmıştım. Nimet Hanım o akşamüzeri hamama gitmiş, o gün hamam kadınlaraymış. Neredeyse gelir o da, dedi yengem, oturur biraz sohbet edersiniz. Mağazaya uğramam gerektiğini, ama ertesi gün mümkünse onunla konuşmak istediğimi söyledim, tercihan Nimet Hanım'ın olmadığı bir yerde. Yengem şöyle bir duraksadı ve duyduğundan hoşlanmadığını hemen belli etti. Hem de o kadar belli etti ki ne konuşmak istediğimi, bir sıkıntım olup olmadığını bile sormaya yanaşmadı. O sırada yanından kalkar gidersem sorularımın daha uzun süre içimde kalacağını anladım.

– Çok gelen giden oluyor, dedi hayır demeye, beni üzmeye kıyamıyormuş gibi. Bir iki hafta sonra kendi halimize kalırız. Oturur, uzun uzun dertleşiriz.

– Yenge, dedim sabırsızlanarak. Bu biraz acil.

Bir kez daha itiraz etmesine fırsat vermeden çabucak lafa girdim:

– Rıza'dan alacağımız var.

Yengem şaşırdı, hatta hafifçe irkildi. Kaşları çatılarak bana baktı. Bilmiyormuş. Ama ne demek istediğimi de anlamadı.

– Ee? dedi saf saf.

– Alamıyoruz. Ödemiyor. Ödemeyecek.

İyice şaşırdı.

– Kaç lira? dedi.

Söyledim.

– Çokmuş, dedi.

– Nimet Hanım duymasın istiyordum, o yüzden söyleyemedim ama avukata verdim.

Yengemin bakışı tuhaflaştı. Paranı geri almanın bazen avukat icap ettirebileceğini bilmiyor gibiydi. İyice anlamsız gözlerle baktı.

– Rıza muhtemelen iflas edecek, dedim. Önceden size söylememde yarar var diye düşündüm. Münasebetleriniz bakımından...

– Gayet tabii, dedi. Peki önce bir konuşsanız? Mühlet verseniz?

– Amcam hepsini yapmış, dedim. Zaten parayı alamayacağı belliymiş.

Kaşlarını çattı.

– E o zaman niye vermiş? dedi sertçe.

Şimdi tam tüccar karısı gibi konuşmuştu. Kocasıyla geçirdiği zaman onun içine de kocasından bir şeyler sokmuştu.

– Anladığım kadarıyla amcam fabrikayı istiyormuş, dedim.

– N'apıcakmış fabrikayı? dedi gözleri irileşerek.

– Tahminim, faizciliği bırakmak istiyordu.

Yengem o an kendine döndü, sakinleşti, omuzları eski haline geldi. Ve söylemek istemediği bir şeyi söylemek ya da istemediği zamanda söylemek zorunda kaldığı için sıkkın, kısa bir nefes alarak konuştu:

– Senin için herhalde, dedi. Bu iş onu tüketti. İleride senin hele hiç yapamayacağını söylerdi. Zaten yapmanı da istemezdi. Haddi zatında ona kalsa o da yapmak istemezdi ama kader, ne yapacaksın. Onun tercih şansı olmadı.

Sustu, önüne baktı, az daha düşündü. O sırada ben de önüme dönmüş, amcamın benim istikbalimi neye güvenerek, hangi mevcudiyetime istinaden düşünmüş olabileceğini idrak etmeye çalışıyordum. Ben yoktum ki! Var mıydım? Yengem benden daha hızlı düşündü, aklımı toparlamama izin vermedi, çünkü konu bir iki hafta sonra kendi halimize kalacağımız

zamanlar için ayrılmış bir konuydu.

– Peki sen ne yapmak istiyorsun? dedi.

Güzel soru. Bilmiyordum.

– Fabrikayı istiyorum, dedim. Amcam o fabrika için büyük riske girmiş...

Tabii söyleyemedim, muhtemelen o fabrika yüzünden öldürülmüş diye. Hızlı bir nefes alıp devam ettim. Kendimi iyi ifade etmem yine önemliydi yengemin bana güvenmesini temin etmek için.

– O parayı feda edemeyiz. Kim bilir nasıl zor kazanıldı.

– Hiçbir para kolay kazanılmaz. Aksini söyleyen ömründe para kazanmamıştır.

– Elbette. O yüzden o fabrikayı almak istiyorum. Tabii Rıza'yla kötü olacağız.

– Ol, dedi hiç tereddüt etmeden. Kimseye bağışlayacak paramız yok. Hele onun gibi bir zirzopa hiç. Alır fakir fukaraya dağıtır, hiç olmazsa sevap işleriz.

– Alalım, cebimizde dursun, diye alçak sesli bir şaka yaptım.

– Al, ne istersen yap, dedi.

Durdu, burnundan soluyarak önüne baktı.

– Peki alabilecek misin? dedi.

– Henüz bilmiyorum. Avukat bakıyor. Yarın oturup karar vereceğiz.

– Avukat bizim...

– Yok. Avukat Hasan.

Başını müspet bir ifadeyle iki yana kımıldattı.

– İyi. Mesele yok.

Susup odanın derinlerine, merdivene doğru göz gezdirdi, bir şey görmeye çalışmadan.

– Peki, dedi rahatlamış bir ifadeyle. Nasıl istiyorsan öyle yap. Kendi adamlarını bul, kendi düzenini kur, düşün, taşın, yap. Yeter ki ne yaptığını bil. Yalnız... bir daha bana işten bahsetme. Bunu da duymamış olayım. Amcana soru sormaz-

dım. Sana da sormam. Sen de, en iyisi, anlatma ihtiyacı duymamaya çalış.

Yavaşça ama kararlı bir duruşla ayağa kalktı, bana döndü, eğildi, yine daha önceki gibi ve ondan sonra da her fırsatta yapacağı gibi yüzümü göğsüne dayayıp başımdan öptü.

Kısa bir süre öylece durduk.

Sonra beni bıraktı, odasına doğru gitti, kapıyı açacakken durdu.

– Hey gidi, dedi. Vakti zamanında bu mevsimde bütün aile Gölevi'ne yazlamaya çıkardık. Eylül ortası gibi de inerdik. Herkes hayattaydı o zaman. Bu ailenin geçmişinde önemli ne olduysa orada olmuştur. Amcanın da şimdi orada olduğundan şüphem yok. Oradan kolay ayrılamaz o... Sana söylemedim... Rahmetli ölünce oraya gömülmek istiyordu. Tam yerini bile söylediydi. Ama ben istemedim. Karda kıyamette ta oralara ziyaretine gidip gelemem diye. Şehirde, yakınımda olsun istedim. İnşallah bana kızmamıştır.

Sessizce göz göze geldik. Gözlerinde kısa kımıltılar halinde irili ufaklı bir sürü pişmanlık.

– Bu gece burada kal da, dedi, yarın sabah kadın gönderir evi temizletirim, öyle gidersin. Berbat haldedir. Bütün kış kapalı kaldı. Temizlik yapsınlar, erzak götürsünler, yastık yorgan götürsünler, hazır etsinler. Git. Lazım geldiği veya arzu ettiğin kadar kal. İndikçe uğrarsın, seni görürüm.

Akşam yemeğine kadar istirahat edecekti. Yengemle her görüşme kendimi daha da yalnız hissetmemle neticeleniyordu. Her seferinde daha önüm açılmış, ama daha boş hissediyordum kendimi. Her konuda hürriyet verilmiş, ama hiçbir konuda tavsiye verilmemiş olmak beni kollarımı kavuşturup ne olacaksa olsun diye cesaretsizce beklemeye itiyordu. Yaptığım hiçbir şeyin önemsenmemesi beni yaptığım şeylerin sadece doğruluğundan değil gerçekliğinden de şüpheye düşürüyordu. Hayat bitmiş, biz yaşıyor taklidi yapıyor gibiydik. Hükümsüz-

lüğe savrulmuş, zamanı geçiriyor gibiydik. Akide meselesi mesela, öylece kalmıştı. Belki yengem itirazından vazgeçmişti, belki aslında itirazı da yoktu, ama kendimi bir nebze olsun meseleyi çözmüş hissetmiyordum. Şimdi gidip Akide'ye, tamam, yengemle konuştum, evlenmemizi kabul etti, deme imkânım yoktu. Olmadığı gibi, Akide de birden gözümde önemini yitirmiş gibiydi. Bende yarattığı bu duygunun, iç hayatımı bir boşluğa çevirme eğiliminin yengemin o günlere mahsus, amcam sonrasının bir ruhsal boşluğu, inkârcılığı yüzünden mi olduğunu, yoksa yengemin hayattaki normal hali mi olduğunu düşünmeye başladım. Amcamı da aynı duyguya mahkûm etmiş olup olamayacağını. Çünkü bu, içinde uzun süre yaşanabilecek bir duygu değil. Bilmiyorum, belki de kendini gündelik hayatın dışına çıkarmak istiyordu ya da hep öyleydi. Gizli bir küskünlük, sanki, bütün bir dünyaya. Görünüşte var olan bir vakar, bir dirayet, bir şefkat, ama arkasında ciddi bir endişe, inanç, tutku yok, arkası boş. Korku bile yok. Bana gösterdiği şefkatin, başkalarına gösterdiği nezaketin ya da kibrin arkasında yaşayan hemen hiçbir şey yok.

Sonra, o gece, aklıma yengemin de ölü olup olamayacağı sorusu geldi.

10

Anlamak öğrenmek değildir. Öğrenmek olması için insanın yaşaması ve korkuyu keşfetmesi gerekir. Anlamak hissetmeye başlamaktır ve bugüne aittir. Öğrenmek ise geleceğe aittir. Hata o yüzden yapılır. Her hata, biraz, bile bile yapılır.

Yengem hakkındaki yeni, korkutucu hislerim o günler için işime yaradı. Bir kere, onun rızasını dert etmemek gerektiğini anladım. Ama yaptığı uyarıları, bilhassa Akide konusunda, artık gücünü kaybetmiş saymak ilk büyük hatam oldu ki bu-

nu da, öyle bir iki haftaya kalmadan anladım. Duygulu bir konuşmayla onu ikna ettim ya da hiç olmazsa itirazındaki şiddeti ortadan kaldırdım, ya da o boş verdi sanmakla, demek istiyorum. Bunu ne kadar, ne şekilde söylemeye çalışırsam çalışayım tatmin olmuyorum. Uyarısı, itirazı, ortadan kalkmamış. Sadece orada söylenmiş, oraya bırakılmış. Bir kez söylenmiş her şey gibi ilelebet orada kalacağı bilinerek. İhtimal, ölüler kaderin gücüne ne kadar isteseler de uzun boylu direnmenin yersiz olduğunu biliyorlar.

Akide'yi ertesi gün jip gönderip aldırttım. Otobüs saatine kadar şehirdeki evinde kaldı, sonra bavulunu taşısın diye yanına bir adam gönderdim, otobüse bindi, gitti. O gün onu görmedim. Tekrar görmem için fındık mevsiminin geçmesi ve Ankara'ya gitmem gerekti. O zamana kadar telefonda konuştuk, mektuplaştık. Telefonda sesi sıcak, ağırbaşlı, bazen aşk doluydu. Mektupları kısa oluyordu. İmtihanları bittikten sonra herkesten sakladığı çocuğunu alıp gelemeyeceği için ailesine bir hastanede staj yaptığı yalanını uydurup Ankara'da kaldı. Annesi yanına gitmeye kalktı, özledik filan diye ama gelmesine izin vermedi. O zamana kadar Havva Hanım Gölevi'nde bana hizmet etmeye başlamıştı. Kayınvalidemin hizmetçim olması düşüncesine katlanamadığım için ona Havva Hanım demeye kendimi, bana evladı ya da işte neyse, süt evladı olduğum için baktığını düşünmeye de onu alıştırdım. Havva Hanım'la birlikte uzun zaman geçirdik yaz akşamları boyunca verandada oturup. Zamanla, konuştukça, hele de benim sakinliğime alışıp, benden çekinmemeyi öğrenip kendini kontrol etmemeye başlayarak konuştukça herkesle ilgili en çok şeyi onun bildiğini anlamaya başladım. Yine de ne yaptıysam, ki tedirgin etmemek için çok bir şey yapmadım, annemle, babamla, amcamla, yengemle ilgili yeni bir şey öğrenemedim. Sadece içime, her şeyi hâlâ eksik bildiğim, dedikoduların epey uydurma olduğu, hiçbir şeyin göründüğü ya da sanıl-

dığı gibi olmadığı kuşkusu yerleşti. Kadın, ailenin o kadar içerisinde bulunmuş biri olarak yıllar boyunca dikkatli konuşmayı iyi öğrenmişti. Şimdi bana karşı dikkatsiz konuşuyordu ama sadece kuşku yaratacak kadar. İleride, yarattığı kuşkuları aydınlatacak kadar da rahat konuşacağı günlerin geleceğini umut etmekle yetindim.

Onunla Gölevi'nde geçirdiğim günler boyunca bir yandan da kendimden hafifçe utanır oldum, ondan kızıyla olan ilişkimi gizlediğim için. Söyleme isteği duyuyordum. Yani niye saklayacaktım ki? Hayatta gizli bir şey yapmak kadar insanı yoran bir durum yok. Allahşükür'ün hastaneden çıkmak üzere olduğu günlerdi, oğlanın ölmeyeceğini öğrenmenin sevinci içindeydim, Akide'ye mektup yazıp evliliğimizi açıklama fikrimi söyledim. Mektubu aldığını düşününce de telefonla aradım, konuştum. Sakın, dedi. Asla. Bunu ben söylemek istiyorum. Henüz erken. Ama neyi bekliyoruz? dedim, ben her an yengeme söyleyebilirim, ondan sonra da hemen annene babana söyleyelim. Hayır, dedi. Henüz erken.

Daha fazla ısrar etmedim. Aslında evliliğin ilanı konusunda benim de acelem yoktu, zaten evliliğin kendisine gelinceye kadar daha yapacak çok iş vardı, en başta boşanmak. Ama Akide'yi özlüyordum. Gelsin, yanımda olsun istiyordum. Gündüzleri beraber gezip dolaşalım, geceleri beraber uyuyalım istiyordum. Onu hayal edip duruyordum. Onu hayal etmek ıstırap verici oluyordu. Istırap azalsın diye aklımı Asiye'ye bırakıyordum, onun beni meşgul etmesine izin veriyordum. Bir başka kadın aşk acısını her zaman hafifletiyor. Geçiremiyor tam ama hafifletiyor. Bunu söylemek biraz sevimsiz ama öyle. İkiyüzlü olduğumdan değil, ama vücut yatıştırılmak, akıl serbest kalmak, uyku uyunmak istiyor. Yoksa insan gün boyu, gece boyu aklı bir kadın düşüncesiyle kilitlenmiş halde yaşamak zorunda kalıyor ki bu da insana kendini sinsi ve zayıf ve iyice ikiyüzlü hissettiriyor. Hele o yaşta.

Benim için kötü bir gece oldu.

O akşam dışarıya çıkmak bir türlü içimden gelmedi. Çıksam Hikmet'in dükkânına uğramadan duramayacaktım. Ölmüş olsa o zamana kadar mutlaka duyardık, diyordum, bu evdekiler dahil şehirdeki herkes ondan bahsediyor olurdu. İki adım yerdi, inip bakabilirdim ama, bir küçük ihtimal de olsa, inip onu dükkânında ölü bulmak düşüncesi hiç içimi açmıyordu. Öldüyse de başkası bulsun, dedim en sonunda. Alt kata inip mağazayı aradım. Uzun uzun çaldıktan sonra Şah açtı. Belli ki mağazanın önüne tabure atmış, geleni geçeni seyrediyordu akşam serinliğinde. Her şeyin yolunda olup olmadığını sordum. Yolundaymış. Ölen kalan yok, değil mi? diye sordum. Şaka yaptım sandı ama onu gerçekten güldürmeyen bir şeye gülecek kadar sosyal ya da karaktersiz bir adam değildi, yok, kimse ölmedi, diye cevap verdi. Allahşükür'ün ona niye sinir olduğunu daha iyi anlamaya başladım.

Ev artık iyice boşalmış, gelen giden kalmamıştı. Oyalanacak bir şey yoktu. Hâlâ yas tuttuğumuz için radyo bile açamazdım. Zaman ilerledikçe Allahşükür'ün yokluğunu derinden hissettim. Attığım her adımda yanımda olmasına alışmıştım. Her şeyi ondan istemeye, her şeyi ona sormaya, her yardımı ondan almaya da alışmıştım. Şimdi o olmayınca yerimden kıpırdayasım gelmiyordu. Oğlan beni fena cezalandırıyordu. Kızdırıyordu da üstelik. O durumda nasıl beni yalnız bırakır, o kadar işi nasıl yarıda bırakır, diye. Küstüyse küstü, ama bir de vazife denen bir şey var, diyordum. Sonra içimden demediğimi bırakmıyordum: Oğlan nankör! diyordum. Ayrıca tembel! Ondan o kadar şey istedim, hiçbirini yapmadı. Ne mermileri arattı, ne köpekleri. Gerçi, artık hiçbirine ihtiyaç yoktu, belki ondan aratmadı, ama olsun, yine de aratmalıydı, çünkü bir kere aratalım, dedim. Kafasına göre iş yapıyor veya aklına esiyor, hiç yapmıyor. Sonra kızgınlığım geçiyordu. Oğlan haklı, diyordum, şok geçiriyor, bunalıma girdi, kimseye inancı güveni kalmadı,

onun köylü namusu kirlendi. Sonra tekrar kızıyordum. Ulan, salak, bacının nikâhsız çocuğu var, aptal hayvan, belki hatta babası bile belli değil. Ben çıktım delikanlı gibi, nikâhlı karım, dedim. Böylece Allahşükür'ü unutup Akide ile uğraşmaya başlıyordum. Ona verdiğim hiçbir sözü samimiyetle vermediğimi fark ediyordum. Oğlunu hiç de kendi oğlum gibi hissetmediğimi, ona baktıkça hep babasını düşüneceğimi düşünüyordum. Akide'ye seni bütün hatalarınla seviyorum derken yalan söylediğimi, geçmiş hayatından nefret ettiğimi hissediyordum, o yaşta –yani demek oluyordu ki on dokuz yaşında filan hamile kalmıştı–, evlenmeden herifin biriyle münasebette bulunduğu için. Olacak şey değildi. Orospuluğun daniskasıydı. Sen hem bozdur, hem hamile kal, hem de doğur. Akide'nin geçmişiyle ilgili düşünceler bölgesi beni o kadarcık dertle bırakmayacak kadar kara bulutlarla örtülü bir bölgeydi. Orada ilerledikçe ondan soğuduğumu değil, ona daha fazla âşık olduğumu fark ediyordum. İçimde bir hınç uyanıyordu ve o hınç alışkın olduğumdan daha şiddetli bir arzu nöbeti şeklinde başımı kavuruyordu. Onu elde etmek için göz göre göre yalan söylediğimi hatırlayınca kendime acıyor, kızın dürüstlüğüne ihanet ettiğim için onun adına kendimden utanıyordum. O dürüstken ben yalancı olduğum için. Ona kendimi gösterdiğim gibi olmadığımı, olamayacağımı gördüğüm için. Sonraki haftalar boyunca meseleyi ailesine söylemeyi belki bu yüzden erteleğini düşünecektim, yani benim samimiyetle doğruyu söylediğimden ve doğruyu söylemiş olarak kalacağımdan emin olmak istiyordu. Çünkü, muhtemelen haklıydı, erkeklerin bir kadını bir kez elde ettikten sonra değişebileceklerini ve değişeceklerini biliyordu. O zaman tekrar uysallaşıyor, telefon konuşmalarımızda da, mektuplarımda da değiştiğimden şüphe etmesine sebebiyet vermemek için elimden geleni yapıyordum. Hayır, değişmedim de. Orası yalan değil. Hiç değişmedim hem. Yıllar boyunca hiç. Akide'ye sandığımdan da âşıkmışım. Karım olduğu halde,

onun osuruğunu kokladığım, horlamasını duyduğum, ayak parmaklarını orantısız bulduğum, vajinasının her doğumdan sonra daha da gevşediğini hissettiğim, onunla yıllar içinde hep daha da seyrek seks yapar olduğum halde ona hep âşık kaldım, osuruğunu sevimli, horlamasını zavallı, ayak parmaklarını komik buldum. Ama öte yandan, o gece onun geçmişine dair içimde uyanan, köpüren öfke de hayatım boyunca içimde öyle canlı kaldı. Onu öyle bir delilik yaptığı için hiç affetmedim. Beraberliğimizde bir şey değişmedi, ama affetmedim. Affetmemeye hakkım var mıydı, elbette yoktu, ama affetmedim. Affetmedim de ne oldu? Hiç. Çocuğun babasının amcam olup olmadığını düşünerek, olmadığına bir türlü kendimi inandıramayarak, hayatımı sessiz buhranlar içinde geçirerek kendime eziyet ettiğimle kaldım.

11

Hikmet'le ilgili bir şey öğrenme, gazeteye uğrama, ölüsünü bulma ya da bulmama korkusu yüzünden o gece dışarı çıkamadım dedim ya, hiç hoşlanmadığım halde mecburen hamama gitmek, uzun uzun yıkanmak için kıvranıyordum ama aynı korku yüzünden hamama gitmeyi de göze alamadım; hamamla Hikmet'in dükkânı arası yirmi otuz adım bir şey olduğu için. Hem aklımı daha da kuşatma altına alacak şeyler görmekten, öğrenmekten, düşünmek zorunda kalmaktan korkuyordum, hem de bütün bunlara koşa koşa gitmek düşüncesi canımı sıkıyordu. Hiç de Hikmet'in daha önce söylediği gibi huzuru yaratmakla görevli olduğumu düşünmüyordum. Anlıyordum, ortada bir acı vardı, büyük bir acı, acıdan da büyük bir acı, ama ben de kendi halinde, hayatını sürdürmek isteyen biri olduğumu biliyordum. Amcam, Hikmet, başka artık her kim varsa ve onların gıyabında ne yapılsın istiyorlarsa ve

bunları yapacak benden başka kimse kalmamışsa, ben de her hayali vazifeye koşa koşa gitmek eğiliminde değildim. İlla istiyorlarsa beni mecbur etmeleri gerekecekti. Geçmişte ne olmuş, kim kimi kesmiş, doğramış, gasp etmiş, terk etmiş, bunlar elbette akla takılan, vicdanı isyana zorlayan, düşünceyi çağıran şeylerdi ama şimdilik ben daha ziyade, mümkün mertebe, hayatımı bildiğim gibi yaşamakta ısrar ediyordum. Şimdilik. Daha ilerisi için onlar üstlerine düşeni yapıncaya kadar. Daha sağlam, net işaretler verinceye kadar. Önemim, farkındaydım, ailenin tek erkek evladı olmamdan, geçmişi rahatlatma mührüne kan yoluyla sahip kişi olmamdan ziyade, geçmişin çığlıklarını işitebilen, kâbuslarını görebilen biri olmamdan geliyordu. Ama uzun yalnızlık yıllarımdan gelen iç eğitimim bana kendimi kimsenin heyecanına kaptırmamamı söylüyordu. Hiç olmazsa onlardan daha heyecanlı olmaya kalkmamamı. Gece boyunca düşündüm, düşündüm, düşündüm. İçimin bana bunları söylemesini dinledim. Duyduklarım, tekrar tekrar aynı şeyler olunca, içimi rahatlattı. Ertesi gün daha kararlı davranacağıma, aklımı işlere vereceğime, önümdeki bir sürü püsürü çözmeye ve bana kalan mı desem, başıma kalan mı desem, bu mirasın içinden kendime daha iyi bir hayat çıkarmak için çaba sarf etmeye başlayacağıma inandım. Ötekiler, eğer istiyorlarsa, gelip bana katılmak zorundaydılar. Kusura bakma amca, dedim, ve sen de kusura bakma Hikmet, sen de yenge, sen de anne, sen de baba, kendimi size kaptırmak istemiyorum. Sonra inancım iyice arttı. Şimdiye kadar hiçbiriniz benim için bir şey yapmadınız. Şimdi benim kendim için bir şey yapmamı ve önce sizi değil kendimi düşünmemi kınamaya hakkınız yok. Ne verdiyseniz onu alacaksınız. Ne zaman verdiyseniz o zaman alacaksınız. Sıranızı bekleyin.

Zor bir gece ama iyi bir sabah oldu. Bir kez daha kararsız, belirsiz bir uykudan sonra sabah ezanı okunurken uyumakta ısrar etmenin faydası olmadığını kabul ettim, Asiye'yle sabah

heyecanını yaşamak da o sabah o kadar cazip görünmüyordu. Giyinip aşağıya indim. Allahşükür, tahmin ediyordum ve görünce memnun oldum, gelmiş, holdeki küçük divana kıvrılmış, hesapta beni koruyarak uyuyordu. Benimle konuşmayacağını biliyordum ama vazifesini ihmal etmeyi içine sindiremiyordu; bütün kırgınlığına rağmen beni uzaktan takip ettiğinden şüphem yoktu. Onu uyandırmadım. Camiye, namaza bir sabah daha yetişmese de olurdu. Ayrıca uyansa bile benimle konuşmayacağını, asabımı bozmakla kalacağını biliyordum. Ona artık evinde kalması, adam gibi uyku uyuması gerektiğini söylemeyi unuttuğumu hatırladım. Boşuna bekliyordu orada. Beni de, kendini de koruyabilecek durumda değildi. Eminim bütün gün beni ve Akide'yi düşünerek kendini yemiş bitirmiş, şimdi o bitkinlik içinde uyuyordu. Zavallı, içki içip dağıtacak biri de değildi.

Kızlardan birine kahve yapmasını ve kapının önüne sandalye çıkarmasını söyledim. Allahşükür'ün duvardaki ceketinin cebinden sessizce bir sigara aşırdım, yine cebindeki kibritle yaktım, dışarı çıktım, ılık sabah karanlığında oturup yaşlanmaya hazır bir adam gibi sakin, kahvemi, sigaramı içtim.

Dünkü tuzağa düşmeyeceğim, Hikmet'e uğramayacağım, deniz kıyısına inmeyeceğim, varsa çarşı içinde bir pideci bulup bir şeyler yiyeceğim, yoksa bir kahveye oturup çay içeceğim ya da doğruca gidip mağazayı açacağım ve evrakı, dosyaları çıkarıp çalışmaya başlayacağım, dedim. Şah da zaten erkencidir, beni yalnız bırakmaz. Sonra avukata gidip Rıza işini bir karara bağlayacağım. Sonra Müftüoğlu dedikleri adama gidip arazi için ne yapabileceğimi soracağım. O arada Şah'la oturup güvenlik meselesini konuşmam lazım. Sonra muhasebeciyle işim var. Çok işim var, çok. Çok çalışmam lazım. Başımı kaşıyacak vaktim yok.

Bahçeden çıkıp bahçe duvarı boyunca yokuştan aşağı inerken bunları düşünüyordum. Yokuşun sağa doğru köşe olduğu

yeri dönüp bir iki adım atmıştım ki önümde ansızın bir ses duydum; bir erkek sesi, bozuk aksanlı bir ses:

– Şükrü Abi? dedi.

– Hı? dedim şaşkınlıkla.

– Hayırlı sabahlar abi.

Hemen arkasından karşıma genç, ufak tefek biri çıktı, yandaki daracık ara sokaktan. İrkildim. Ama o sabah kendime güvenim o kadar yüksekti ki korkmam gerektiği kadar korkmadım. Adamın Allahşükür'ün fedai diye yanında gezdirdiği kıytırık oğlanlardan biri, neticede benim adamım olduğuna hükmettim.

– N'oluyo oğlum? dedim.

Dememle adamın kolunu kaldırıp suratıma bir tabanca uzatması bir oldu. Bir an göz göze geldik, aramızda sadece bir kol mesafesi. Hava tam karanlık değildi artık, solgun bir gün ışığıyla solgun bir sokak lambası ışığı, aslında ikisi de birbirini etkisizleştirerek, belli belirsiz, gri bir buğu veriyordu sokağa. Kötü kötü bakan iki göz gördüm. Kara kara bakan. Korkusuz. Anlamsız. Ahmakça boş iki göz. Nefesim kesildi. Gözlerimin arasına uzanmış namlu sanki yüzüme değmesin istiyormuşum ya da belki namluyu daha net görmeye çalışıyormuşum gibi göğsümü şişirerek başımı geriye çektim, durdum. Belimdeki tabancam aklıma geldi ama içinde mermim yoktu, olsa bile kıpırdayacak zamanım yoktu, yirmi adım yukarıda, evde uyuyan Allahşükür aklıma geldi ama seslenecek nefesim yoktu. Her şey bitti dedim, her şey için çok pişman olduğumu düşündüm, ve adam, gözleri gözlerimde, gözünü kırpmadan, ufacık bir parmak hareketiyle tetiğe bastı. Son dikkat ettiğim şey tabancanın adamın ellerinde çok küçük durduğu oldu. Arkasından bir çıt sesi duydum ve adam tabancayı kendine çevirip ne oldu der gibi şaşkın bir gözle tabancaya bakarken ölmediğimi, tabancanın ateş almadığını anladım. İçimden adama sarılıp kucaklamak, onunla dost ol-

mak geldi. Öyle ani, öyle şuursuzca sevinçli bir andı. O kadar ki adamın paniğe kapılmasını, yüzündeki gergin hırsın artmasını anlayamadım, ta ki tabancanın sürgüsünü bir kez kaydırıp namluya yeni mermi sürmeye kalkıncaya kadar. Yapamadı, namluda mermi sıkışmıştı. O anda, o yarım kalan çelik sesiyle aklım başıma geldi ve bir elimle adamın havadaki elini kavradım, diğer elimle belimden tabancamı çıkarıp adamın burnuna yapıştırdım.

– Bırak ulan! dedim.

Adam kalakaldı. Daha önce hiç burnuna tabanca dayanmadığı belliydi. Hele öyle kocaman bir tabanca. Gevşedi, küçüldü, bayılıp kalacak zannettim. Tabancası usulca avucundan avucuma geçti. Ve tabancamın ucunda az önce beni öldürmeye kalkışmış adamın titrek, silik, esir alınmış yüzünü görünce vahşi bir zevkle yerimde titredim. Vurayım, dedim. Adam aklımdan geçeni anladı. Yüzü korkudan alacakaranlık rengini almıştı ve birden tanıdık geldi. Nerede olduğunu çıkaramadım ama adamı daha önce görmüştüm. Görüldüğünde dikkat edilecek biri değildi ama nedense unutmamışım. Sanki bizim mağazanın etrafında. Emin olamadım. Gözlerimi ondan ayırmadan diğer elimdeki tabancayı ceketimin cebine soktum. Bu hareketi yapınca birdenbire amcamın ölüm şekli aklıma geldi. Belki önce amcam tabancasını çekmiş, ateş etmeye kalkmıştı ama tabanca tutukluk yapınca Rıza, kendi tabancasını çıkarıp aynen benim o adama yaptığım şeyi yapmıştı. Bir şeyin ne çok şekilde olma ihtimali var! Öyleyse belki Rıza suçlu sayılamazdı, ben nasıl bu adamı öldürürsem suçlu sayılamayacaksam öyle. Aklım karıştı. Adam vurmak kolay iş değildi ama İstanbul'da, Ankara'da değildi; küçük yerlerde ise hemen hemen serbestti. Adamı bırakayım, Rızalık yapmayayım, sonra pişman olurum, diye düşündüm. Ama hemen sonra vurmamakla pişman olabileceğim düşüncesi de aklıma geldi. Tabancam boştu, şarjörüm cebimdeydi, çünkü laftan anlamaz sala-

ğın tekiydim. O kadar dil döktüler sana, değil mi! Neyse ki bu sefil suikastçının bunların hiçbirinden haberi yoktu. Kimse burnuna dayanmış bir tabancanın boş olabileceğini düşünmez. Adam ölmeden önce bir de kaçmaya ya da benimle mücadele etmeye kalkışmadığı için pişman olsun diye gözlerinin içine zevkle bakarak usulca emniyeti açtım. Karşımda ölümün eşiğindeki herkes gibi tir tir titreyerek duran adam bu hareketimi görünce ağlayacak gibi oldu, yüzü buruştu, ufaldı. Ona acımadım. Aslında tabancanın boş olduğunu söylemem onu kahrından öldürmeye yeterdi. Onu ipin ucunda, bana bağlıymış gibi öylece namlumun ucunda az daha tutunca içime bir ferahlık geldi. Öldürebilecek durumda olsam da öldürmeyeceğimi anladım. Aklıma daha iyi bir fikir geldi. Tabancanın namlusuyla adamı burnundan dürttüm, geri geri sendeledi.

– Yürü git! dedim. Patronuna selam söyle. Çayını içmeye gelecekmiş de.

Adamın Rıza'nın adamı olmayabileceği hiç aklıma gelmedi. Daha ilk anda Rıza olduğunu farz etmiştim. Yoksa, adamı konuşturmaya çalışmak daha akıllıca olurdu. Seni kim gönderdi? desem anında dili çözülürdü. Ama aklıma gelmedi. Belki kibrim tuttu, her şeyi biliyormuş gibi davranmayı kendime daha çok yakıştırdım. Acemilik işte. Adam tabancayı burnuna doğru ittirdikçe ufaldı, çöktü.

– Anladın mı? dedim.

Anlamıştı. İri gözleri hakikatle yanıyordu.

– Git şimdi, dedim.

Gitti. Önce geri geri, sonra arkasından ateş etmeyeceğime inanınca, dönüp koşarak köşenin arkasında kayboldu. Yokuş aşağı pat pat pat uzaklaşan ayak seslerini duydum.

Bir süre boş sokakta adamın arkasında kalan boşluğa bakarak durdum, tabancam boş olduğu için hem üzülerek hem sevinerek. Sonra aklıma adamın bana söylediği söz geldi: Şükrü Abi. Adamın beni Allahşükür sandığını o zaman anla-

dım, oraya beni değil Allahşükür'ü vurmaya geldiğini. Bir kez daha, bu kez daha derin bir korkuyla sarsıldım. Ben dururken Allahşükür'ü niye vursunlar? Sonra o saatin Allahşükür'ün camiye gitme saati olduğunu hatırladım. Adam ne yaptığını biliyordu. Ama ben niye yaptığını anlayamıyordum. Kafam öyle karıştı ki korkuyu, heyecanı ve galip gelmiş olma zevkini unutmaya başladım. Eve döndüm.

Allahşükür hâlâ uyuyordu. Uyandırdım. Sesimi duyunca zaten bir anormallik olduğunu anladı. Telaşla kalktı. Beni görür görmez de aramızdaki kavgayı hatırladı, irkildi, bana normalden daha da aptal sabah gözleriyle baktı. Abi? derdi, diyecekti, kendini tuttu. Ona önce şöyle sıkıcana sarılmak istedim, tabanca taşı diye tutturduğu için. Sarılmadım tabii.

– Kalk, dedim. Önemli bir işimiz var. Bir şey oldu.

Onu kendi içindeki hızlı müzakereyle baş başa bırakıp mutfaktaki kıza bize kahvaltı hazırlayıp bahçeye getirmesini söyledim. Arı balı ve kaymak da olsun diye tembih ettim. Fazladan enerjiye ihtiyacım vardı.

Allahşükür az sonra yüzünü gözünü yıkamış, üstünü başını çekiştirerek bahçeye indi, gizli konuşmaları yaptığımız erik ağacının altına. Oturduk. Adamdan aldığım tabancayı çıkarıp kontrol ettim, boşalttım, masanın üstüne koydum ve şaşkın şaşkın bana bakarken ona olanları anlattım. Asıl hedefin o olduğunu da söyledim. İki sabahtır zamanında uyanamadığı için hayatta olduğunu da. Daha doğrusu ben uyandırmaya kıyamadığım için.

O vakte kadar hava epey aydınlanmıştı. Allahşükür tabancayı alıp inceledi. Amcamın yanı başında buldukları tabancadan olduğunu söyledi, aynı elden çıkma, aynı biçimsiz yazılarla. Sandığımdan daha fazla şaşırdı. Sigara yaktı. Aklı dağınık.

– Kahve istedim, dedi.

Dalgın dalgın bana, tabancaya, etrafa, başını kaldırıp ağacın erik yüküyle üstümüze doğru alçalmış dallarına baktı.

– Ben de kahvaltı istedim, dedim.

Sigarasından birkaç nefes çektikten sonra yavaş yavaş durumu kavramış ya da aramızdaki kırgınlığı unutmaya karar vermiş gibi, artık hangisiyse, belki ikisi birden, konuşmaya başladı.

– Çok düşmanım vardır ama, dedi, can düşmanım yoktur. Çok çok dövmek, belki iki tane ayağıma sıkmak isteyecek kadardır.

– Sen hâlâ uyanamadın, dedim. Amcamı öldürenler bunlar. Rıza bu. Onun işi. O gönderdi.

– Rıza beni niye öldürmek istesin ki? dedi.

Bu sözde bir kendini hakir görme havası hissettim. Aslında onunla aynı fikirdeydim, ben dururken niye o? Ama o öyle söyleyince ona acıdım, yalan olmayacak bir gurur okşama sözü söyleyeyim istedim ama birden aklıma gerçek, inanılır ve yine gurur okşayıcı bir açıklama geldi.

– Bana gelen yolu açmak için, dedim.

– Hı? dedi.

– İkimize aynı anda saldırı düzenlemek büyük iş. Önce seni ortadan kaldırmak istediler.

– Beni niye ortadan kaldırmak istesinler ki?

– Of. Neyse. Kahveni iç, ayıl da, sonra konuşalım.

– Ben ayığım abi.

Abi deyişindeki soğukluk ayık değilse de ayılmaya başladığını gösteriyordu.

– Düşün oğlum. Seni öldürdükten sonra beni öldürmek daha kolay. Benim önümdeki en büyük engel sensin. Seni aşmadan bana gelemeyeceklerini biliyorlar. Sen kendin de demedin mi?

– He. Doğru. Dedim. O bakımdan diyorsun.

– Heh. Anladın. Sen olmayınca hem beni öldürmek daha kolay olur, hem de öldürmeseler bile beni sindirmek daha kolay olur.

– Sen benden daha sağlammışın abi. Ben senin yerinde olsam altıma ederdim.

Samimi konuşuyordu. Anladım ki biraz da anlattığım olayın büyüklüğü onun aklını kilitlemişti. İhtimal, tabancayı ele geçirmiş olmasam bana inanmayacaktı.

– Sonra da paniğe kapılır, bütün şarjörü kafasına sıkardım, diye devam etti. Sen soğukkanlı davranmışın. Sıkmadığın iyi olmuş.

– Neden?

– E mahalle arası. Millet hikâyeye bir başlarsa te ucu Amca Bey'e kadar gider, götürürler yani. İtibarımız iki paralık olur. Helal sana valla. Ben olsam düşünemezdim.

Allahşükür bir yandan da kendini sorgulamaya başlamıştı. Hem kendisi o durumda kalsa nasıl davranacağından emin değildi, belki hatırlamaktan utanacağı şeyler yapacaktı, hem de beni yalnız bıraktığı için dertleniyordu.

Kahveler geldi. Kız gittikten sonra tabancayı alıp tekrar doldurdum, mermileri teker teker boşalttım. Saat gibi çalışıyordu. Tutukluk yapması istisnai bir durumdu. Yeni bir tabancaya benziyordu. Üstünde de, şarjöründe de çizik ya da boya dökülmesi yoktu. Yayları sağlam demekti bu. Mermiler de pırıl pırıldı, belli, elde doldurulmuş değil, kutudan yeni çıkarılmış. Şans işte, dedim. Her silah bazen tutukluk yapabilir, besleme hatası her silahta olabilir, ama öncesinde ve sonrasında düzgün çalışan bir silahta nadiren olur. Adamlar da denenmemiş tabancayla suikasta kalkışmazlar herhalde.

– Vallahi büyük şans, dedim.

– Öyle hakikaten, dedi. Korkmadın mı peki abi?

– Korkmaz olur muyum? Ama çok hızlı oldu. Yalnız, üstümde makine olmasa herif beni yemişti. Öyle de böyle de yemişti.

– Allah korumuş abi.

Sonra utandı, başını önüne eğdi.

– Benim korumam lazımdı ama...

– Ya bırak. Kimse kimseyi koruyamaz. Kendin dedin. İsterlerse mutlaka vururlar. Peki... Bunlar niye vuramadılar?

– Allah korudu abi.

– Yok, öyle değil. Vururlardı. Ama acele ettiler. Ondan. İyi hazırlanmadan yaptılar. Demek ki ciddi aceleleri var.

Kafam tıkır tıkır çalışıyordu.

– Demek ki öğrendiler. Avukata gittiğimi, ipoteği devreye sokacağımı öğrendiler. Beni yol yakınken, iş dallanıp budaklanmadan yok etmek ya da etkisiz hale getirmek istediler. Mesele bu.

– Öyle mi diyorsun?

– Sen ölünce ben hem zayıflayacak, savunmasız kalacaktım, hem korkacaktım, hem moralim bozulacaktı, hem de cenaze filan, dikkatim dağılacaktı, iş soğuyacaktı. Onlar da ya o karışıklıkta beni de rahatça öldürecekler ya da gelip tehdit edeceklerdi. Her şekilde mutlaka etkisiz hale getireceklerdi. Öldürmeseler bile zehrimi almış olacaklardı.

Kahvaltı tepsisi, mangal ve çay geldi. Tepsi önümüze bırakıldı, çaydanlık da çaylarımız konulduktan sonra mangalın üstüne.

– Hadi, dedim kaymağa ve arı balına girişerek. Sıkı bir kahvaltı edelim. Ben de bugün tam taarruza geçmeyi düşünüyordum. İyi oldu. İşin ciddiyetini, hatta hayatiyetini kavradık. Bir kez daha haklı çıktın. Bunlar bizden hızlılar. Becerikli değiller ama hızlılar. Ayrıca her hareketimizi takip ediyorlar. Demek ki biz de ona göre davranacağız. Savaşsa savaş. Bu para Rıza için o kadar önemliyse bizim için daha önemli. Vermemek için çırpındığına göre demek ki alınması mümkün bir para. Hadi. Ye.

– Hadi abi, yiyelim de gidelim.

* * *

Hikmet'in dükkânının önünden geçmemek için arka yol-

dan dolaşıp mağazaya yürüdük. Allahşükür'e, yine de kendimi tutamadım, Hikmet'ten haberi olup olmadığını sordum. Gece görmüş, iyiymiş. Gazetenin baskısını bitirmek üzereymiş, sonra kurumaya bırakacakmış, öğleye doğru da dağıtacakmış. Eh, diye düşündüm, demek ki bildiğimiz anlamda ölmemiş. Başka bir özel anlamda ölmüş. Görmek istemiyorum. Görmeye mecbur olduğum zaman nasılsa beni yine bulur.

– Peki, dedim, halinde bir tuhaflık var mıydı?

– Yo, aynı suratsız herif, dedi. Mendeburun teki.

Sonra hemen sustu.

Allahşükür benimle iş dışında ve ben soru sormadan konuşmuyordu. Mesafeliydi; vazifesini aksatmıyordu ama o mesafeyi de azaltmamaya dikkat ediyordu. Artık onun için sütkardeşi değildim. Başka türlü kardeş olmamı da henüz kabul etmiyordu. Şimdilik bu kadarı bana yeterdi. Üstüne varmadım. Akide konusunu açmadım. Zaten can derdindeydik.

Allahşükür'den bir tabanca daha istedim. Tabancaları ateşe hazır halde rahat taşıyabilmek için, yani namluda mermi ve emniyet açık, ve kazasız ve hızlı çekebilmek için kılıfta taşımak şarttı. İki tane de uygun kılıf bulmasını istedim. Anlamadı. Tabancanın insanın etine değmesi gerektiğine inanıyordu. Hiç aniden silah çekmek zorunda kalmadığı belliydi. Ona müsademeye gireceğimizi söyledim. Arabacının dediklerinin çıkacağından zaten şüphe etmemiştim. O kadar sefil biri yanlış bilgi veremez, vermeyi akıl edemez. Doğru bilgiyi bile unutan biri. Şah da artık yanımızdaydı. Olanları ona da anlattım. Tabancayı o da inceledi, tutukluk yapmasına o da şaşırdı. Mucize, dedi. Allah korumuş. Öyle, dedim. Ama amcamın da korumuş olabileceğini düşündüm. Sonra ansızın mezarlıktaki çocuk aklıma geldi, annesinin gönderdiği, yaşayacak haberi. Herhalde buydu, dedim. Sevinçle ürperdim. Yalnız olmadığımı hissetmekti bu. Korunduğumu.

Şah'a silah kullanıp kullanamayacağını, Allahşükür'le be-

nim yanımızda olup olamayacağını sordum. Nede olsa bizden yaşlı bir adamdı. Canı sıkıldı.

– Benim çoluğum çocuğum var, dedi.

Bunu bilmiyordum.

– Hem de küçükler daha, diye ekledi hafifçe utanarak. Geç evlendim.

Onu anladım, dert etmemesini söyledim.

– Artık emekli oldum, tekrardan elime silah almak istemiyorum, diye ekledi biraz daha utanarak.

Önemli olmadığını, doğrusunu yaptığını söyledim. Hem mağazanın emin ellerde olduğunu bilmek de benim için çok önemli filan diye biraz da önemini şişirerek onu rahatlatmaya çalıştım. Allahşükür onu sakin ve memnun gözlerle izliyordu. Şah'ın ikimizin önünde bunları söylemiş olması Allahşükür'ün gözünde bir devrin onun lehine kapandığı manasını taşıyordu. Alçakgönüllülükle sustu.

– Sağlam birkaç tanıdığım var abi, diye araya girdi. Onları işe alırız. Sinek bile uçurtmayız etrafından.

– Kim onlar? dedi birden Şah, sertçe.

– Var birkaç kişi, diye bocaladı Allahşükür.

– Söyleme, dedi Şah aynı sertlikle. Adam lazımsa ben bulurum. Hayatım adam yetiştirmekle geçti. Bize gerçek silahşor lazım. Tabancayı göbeğinde değil, kılıfında taşıyan, yağ gibi çekip kargayı gözünden vuran adamlar. Bana bırakın.

Allahşükür sindi. Ben Şah'ın güveninden etkilendim. Bir kez daha ne dediğini bilen bir adam olduğunu göstermişti. Ne var ki, o ikisini dinlerken tabanca işinden bir kez daha soğudum. Başka bir yol bulmam gerektiğini düşündüm. Enerjimi Rıza'nın oyununu kabul ederek harcıyor olabileceğimden korktum. Zaman geçtikçe, sabahki pusunun heyecanı azalmıştı. Aptalca bir dikkatsizlik yapmadan, tedbirli davranmayı ihmal etmeden, daha akıllıca bir yol bulmam gerektiğini düşündüm. Müsademe kaçınılmazdı, evet, arabacının dediğine göre, ama

adam öldürmek, öldürülmekten kurtulmak benim sıkıntımı çözmeyecekti. Avukat iyi bir başlangıçtı ve devam edecektim, ama avukatla da çözüleceğine pek inanmıyordum. Kararsızlık değildi bu kez, ama benim bizzat bir şey yapmam lazımdı. Şahsi ve güçlü bir hareket. Gidip Rıza'yla konuşsam mı diye düşündüm. Aklıma yatmadı. Peki, gidip Kürşat denen adamla konuşsam, meseleyi çözmesini istesem, Rıza ondan çekiniyordu, diye düşündüm. Bu ikincisi daha iyi fikirdi. Bunu ciddiye aldım. En olmadı, dedim, belki Nimet Hanım'a durumu anlatır, bir şey yapmasını, kocasına mukayyet olmasını, paramızı ödetmesini söylerim. Belki hatta bu en iyi fikirdir. Durumu halka ilan etmek. Rıza'nın bize borçlu olduğunu, fabrikasına ipotek koymamızın an meselesi olduğunu, bizi tehdit ettiğini ama bizim tehditlere pabuç bırakacak adam olmadığımızı vs. Tamam, dedim, amcamın öldürüldüğünü yine saklayalım, ama bu işi gizli tutmayalım, hiç lüzum yok. Biz hakkımız olmayan bir şeyi istemiyoruz ki. Ortaya çıkmamız bizi değil, Rıza'yı zor durumda bırakır. Fikir hoşuma gitti. Mücadelenin değişik yolları olabileceğini gördüm. Hikmet'in yayımlayacağı bir yazı mesela, Rıza'yı intiharın eşiğine getirirdi. Fikir çok hoşuma gitti. Kenarda dursun bakalım, dedim.

Allahşükür arkamda, Avukat Hasan'a gittim. O aşağıda bekledi, ben yukarı çıktım. Aklımı diğer düşüncelerden temizlemeye, avukatın önünde işin pis taraflarını karıştırmadan hukuk tarafı üzerinde durmaya gayret ettim. Zaten yengemle aramızda geçen o konuşmadan sonra artık Rıza'yı icraya vermem için amcamı öldürmüş, adamıma pusu kurdurmuş ve ileride beni öldürmeye teşebbüs edecek olması gerekmiyordu. İntikam hırsını içimden atmış olduğumu fark edip sevindim. Para hırsı kâfiydi. Daha az hata yaptırırdı. Sadece ticaretin kendi kuralları ne diyorsa o kurallara uymamız bile kâfiydi. Borcunu ödeyeceksin kardeşim, biz paramızı istiyoruz, tabii üç buçuk senelik faiziyle birlikte. Ödeyemiyor mu-

sun? Peki, ver o zaman fabrikayı. Darılmaca gücenmece yok. Sana zorla borç vermedik. Hesabını baştan yapacaktın.

– Böyle şeylerin en iyi yolu konuşmaktır, dedi Avukat Hasan.

Yazıhanesine yaptığım üçüncü ziyaretti ve her seferinde aramızdaki muhabbet hissedilir derecede artmıştı.

– Konuşma yok abi, dedim. Amcam konuşmuş.

Beni ikna etmeye çalıştı.

– Doğrudan hukuki yollara müracaat edersek, dedi, sonradan bizi hüsnüniyetli olmamakla itham edebilirler. Hâkimi ikna ederlerse bu da onlara zaman kazandırır. En iyisi oturup pazarlık etmek.

Onu ikna etmeye çalışmadım. Fabrikayı istediğimi söyledim. Bir kez daha itiraz etti. Öyle gidip üstündeki gömleği alır gibi fabrikaya el koyamazmışsın. İpoteğin de çeşitleri varmış. Bizim ipoteğimize göre fabrikanın satışa çıkarılması gerekiyormuş, çünkü fabrikanın değeri bizim alacağımızdan fazlaymış; icradan satılacak, biz de satış bedelinden paramızı alacakmışız. Fabrikayı illa almak istiyorsak satışa kimsenin katılmamasını sağlamamız gerekirmiş.

Bunu söylerken bana can sıkıcı bir noktada olduğumuzu söylemek ister gibi bir ifadeyle kaşlarının altından baktı. Yani adam korkutma, sindirme, tehdit işlerinden bahsediyordu. Amcam hayatta olsa belki buna bile ihtiyaç olmazdı. Kısa bir haber gönderme, uzak durun dedirtme yeterdi belki belli birkaç kişiye. Ama ben! Avukat Hasan'a aynı onun bana baktığı gibi kaşlarımın altından can sıkıntısıyla baktım. Yapacak bir şey yoktu. Öyle ahmakça kabadayılık işlerine bulaşamazdım. Kendimi zor koruyordum. Hukuka güvenmekten başka çarem yoktu; gittiği yere kadar gidecektim. Umutsuz bir çabaydı, ama denemek zorundaydık. Avukat bir yandan zorlayacaktı, ben bir yandan zorlayacaktım, Rıza da bize karşı birkaç yandan zorlayacaktı, gittikçe sertleşecektik, belki sonunda hepimiz birden ölecektik. Ama yapılabilecek her şey yapılacaktı.

– Zaten usulü takip etmeyeceksen bana ihtiyacın yok. Ama beni dinlersen biraz sürer belki ama en nihayetinde paranı alırsın. Çünkü kontrol ettirdim, tapuya şerh düşülmüş, demirbaş tek tek kayıt altına alınmış, her şey sağlam. Kaçırabileceği bir şey yok. Paranın karşılığı orada yani.

– O da bir şey, dedim.

Bir yandan hüsrana uğramıştım, çünkü fabrika sahibi olmak cazip bir durumdu, ayrıca amcamın rüyasıydı, ve yengemin de hoşuna gitmişti, alamazsam ikisini de üzecektim, ama bir yandan da rahatlamıştım, çünkü aklımın hiç ermediği ve beni ilelebet Ünye'ye mahkûm edecek bir işe girişmekten kurtulabilecektim. Fabrikayı hukuken alamıyor olmak beni amcama ve yengeme karşı beceriksiz görünmekten de kurtaracaktı. Para ise, eksiksiz kayıpsız ve hele de faiziyle alınabilirse, zaten insana ben artık buralarda durmam dedirtecek bir paraydı. Yine de parayı düşünmemeye çalıştım, ne olur ne olmaz, heveslenmeyelim, diye. Esasen, tahminlerimin aksine, para o günlerde beni en az sevindiren şeydi. Alıp kaçabilsem iyiydi ama kaçılmıyordu işte.

Avukat Hasan'la daha sonra boşanmamla ilgili bana yardım edip edemeyeceğini de görüşecektim ama hemen şahsi işlerimi karıştırmış olmamak için konuyu açmadım. Son olarak Gölevi'ni satma düşüncemi ona açtım. Mümkünse bitişik köyleri de.

Hemen yüzünü buruşturunca iyi bir fikrin peşine düşmüş olmadığımı anladım. Daha önce Allahşükür gibi o da arazinin satılabileceğini sanmadığını söyledi, hele köylerin hiç. Şaşırdım. Sebebini sordum. Kim niye alsın, alıp ne yapsın, dedi. Ayrıca sizin o arazi, sizin o köyler –söylemekte zorlandı, açıksözlü bir adam olduğu halde, bunu not ettim– pek makbul yerler değildir, pek iyi anılmazlar. Böyle dedi.

Oturduğum alçak koltukta şöyle bir toparlandım. Yine üstü kapalı bir söz. Yine karanlıkta bırakılan bir hikâye parçası.

– Ne manada abi? dedim.

Beni karıştırma der gibi elini sallayıp soruyu geçiştirdi.

– Eski zaman mevzuları. Hurafeler. İlgim yoktur. Öyle işleri Hikmet bilir. Ona sor.

Avukat Hasan bilmiyordu ama Hikmet ölmüştü. Hayattaydı ama yaşamıyordu. Ruhuna kavuşmak için beni bekliyordu. Sonra herhalde herkes için ölmüş olacaktı. Allahşükür'e sorduğum Hikmet'le ilgili soruları ona da sordum. İyiymiş, sabah gelirken dükkânına uğramış, gazeteler makineden anca çıktı, kurusun, hemen gönderirim, demiş. Hikmet konusunda içim böylece biraz daha rahatladı, vicdan azabı ya da başka türlü bir rahatsızlık hissetmek zorunda olmadığıma inandım.

– İyi bir insan Hikmet Amca, dedim.

– İyidir, bir tanedir, dedi Avukat Hasan. Bizim buralara fazladır.

– Ben de öyle düşünmüştüm, dedim. Kadri bilinmemiş bir adam.

– Öyle, dedi. Çok çekti. Sabır taşı oldu adamcağız.

Sustuk, birkaç saniye sessizce Hikmet'i düşündük.

– Yani şimdi koca arazi değersiz, öyle mi abi? diye sordum sonra.

Dudak büktü.

– Almak isteyen olmayınca...

Eh, değeri olsa ne olur? Burası birkaç milyon lira eder desen ne olur? Hükmü yok.

– Peki abi, ben Gölevi'ni bıraksam, içindeki göçebeyi oradan tahliye etsem, her şeyi bırakıp gitsem, ne olur?

– Kendi haline bırakırsan iki senede orman olur, içine girilmez hale gelir. Bekçi olmazsa gelir birileri yerleşir, ev yapar, yarın da hak iddia eder burayı ben ekip biçiyorum diye. Bizim köylü az anasının gözü değildir. On tane oğlu vardır, iki tanesini feda eder, senin üstüne salar. Oraları kapatamazsın. İstemiyorsan ya birilerine ver gitsin, ya da unut gitsin.

– Ne biçim memleket burası ya?

– Öyle. Buralarda mülkiyet işlerini fazla kaşımaya gelmez. Veya hiç dokunma, böyle yürüsün. Fındıklık işte. Seneden seneye para gelir. Fena mı?

Fena değildi ama işinin başında durmazsan o işten hayır gelmeyeceğini bilecek kadar aklım vardı. Bırak gitsin daha iyi. Ama o zaman Ünye'yle bütün bağımızı kesmemiz lazım.

– Müftüoğlu nasıl bir adamdır? O köylerini köylüye satmış.

– Satmıştır. Niye sordun?

– Ona danışsam diyorum, nasıl yaptı, niye parasız sattı, ceviz mukabili?

– Onun köyleriyle seninkiler bir değil. Onun köylüsü vardı. Senin var mı?

– Yok mu?

– Köyleri gezmedin mi?

– Hayır.

– O köyler boş, benim bildiğim. Birileri varsa da sonradan gelmedir, has köylü değildir, çapulcudur.

– Peki ben ne yapacağım abi uçsuz bucaksız araziyi?

– Amcan ne yapıyordu?

– Hiç.

– Sen de bir şey yapma.

– E peki ne olacak?

– Hiç.

Hiç. İyi. Miras günden güne anlamını kaybediyordu. Hızla külfet zengini oluyordum.

O gün ilk kez para harcadım. Mağazaya gelince kasadan beş bin lira alıp Şah'la Avukat Hasan'a gönderdim ve masraflar için gönderdiğimi söyle, diye tembih ettim. Bu hareketim çok hoşuma gitti. Kendimi para bana gönderilmiş, benim cebime girmiş gibi fevkalade hafif hissettim. Beş bin lira benim, Ankara'da, sekiz aylık maaşımdı. Avukat Hasan parayı şaşkınlıkla karşılamış, bu kadar masraf olmaz yahu, demiş ama

almamazlık da etmemiş. Kendi adıma, o kadar parayı galiba en çok, amcamın parasını kendi irademle kullanıp kullanamayacağımı görmek için ödedim. Şah parayı teslim edip gelince kendime olan güvenim iyice arttı. Evet, para benim paramdı ve istediğim gibi harcayabilirdim.

– İstediğin adamı tut, dedim Şah'a. İstediğin parayı da ver. İki kişi bize yeter. Allahşükür yanımda nasılsa. Onlar da arkamızı kollarlar.

* * *

Ünye'de olayların bir özelliği var. Belki hep öyleydi, belki de ben oraya gidince o hale geldi. Yani kararsızlığım Ünye'nin olay karakterini bozdu, demek istiyorum. Olaylar başlıyor ama bitmiyor. Netice orayı sevmiyor veya beni sevmiyor. Allahşükür kendisinden istediğim bütün o mermi kovanı aramalarını bir neticeye vardıramadığı gibi vardırmaya çalıştığı konusunda da tek söz etmedi. Ben de üstelemedim. Avukat Hasan üç dört gün içinde epey bir yol aldığını söylese de henüz elle tutulur bir şey yapmamıştı; bütün yaptığı durumu kavramak ve bir plan çıkarmaktı ama planı yürürlüğe koyduğunu ya da koyduysa bile ilerlettiğini düşünmüyordum. Şah sözünü ettiği ve benim tasdik ettiğim iki adamı aramaya hemen o gün başladı ama bulmayı bir türlü tamamlayamadı. Birkaç gün sonra artık zaten ne ben sordum ne de o arıyormuş gibi yaptı. Son söylediği, haber gönderdim, gelecekler, oldu. Öyle kaldı. Hikmet geceleyin Allahşükür'e ve sabahleyin Avukat Hasan'a söylediği üzere yeni basılan gazete nüshalarını kurutmayı hiç bitirememiş olacak ki gazete bir türlü dağıtılmadı, sonsuz bir kuruma bekleyişi içinde matbaa odasının arkasındaki odada sayfa sayfa yere serili kaldı, zamanla sayfalar kurudu, sarardı, büzüldü, ağır ağır çürümeye durdu ama mürekkep bir türlü kurumadı. Muhasebecim amcamın banka kredisi hesaplarını çıkarmaya, bize uygun bir ödeme

planı yapmaya, derli toplu bir alacak verecek, gelir gider cetveli çıkarmaya başladı ve aylar boyunca çıkarmaya devam etti. Yıllar yılı devam etti, banka borcu bittikten, ben bankayla kredi ilişkisini kestikten çok sonra bile. Aslında banka borcu da bitmedi. Hep azaldı, aydan aya, yıldan yıla, ama hiç bitmedi; her yeni üç ayda bir önceki üç aydan devreden bir yeni küçük küsurat, bir bilmem ne faizi çıktı, o ayın bakiyesine eklendi ama nasılsa küçük para diye ödenmeden kaldı. Zamanla banka da arada bir yorgun bir sarı zarflı ihbar mektubu göndermenin ve cevap beklememenin dışında alacağının peşini bıraktı, ben de üşendim, uğraşmaya gerek görmedim, aman boş ver, dedim, peşini bıraktım. Orada öyle. Sadece bitmeye çok mecbur şeyler olup bitiyor. Öldürülmeden kimse ölmüyor. Bekleyebilecek her şey bekliyor. Hemen her şey, zaten, bekleyebilecek evsafta şeyler.

Dolayısıyla, işlere girişmek konusunda o günkü kararlılığım, enerjim, pek bir işe yaramadı. Avukat Hasan arazi konusunda moralimi bozmuştu, bir daha Müftüoğlu'na gitmek de içimden gelmedi. Bir gün o bana geldi, mağazaya, ama öyle bir eski zaman hikâyeleri anlatmaya daldı ki köy satma bahsini açmayı unuttum gitti. Açıp konuşsam durumu daha iyi anlardım belki ama orada anlamak da neticeye tesir etmiyordu. Çünkü netice yoktu. Bir şey olacağı varsa oluyordu. Yapılmaya kalkınca olmaz oluyordu. Oluyor mu acaba diye merak edince bile olmayı bırakıyordu. Kararlar unutuluyor, planlar dağılıp gidiyordu.

Öğleye doğru çok yorulduğuma kanaat getirip üst kata, amcamın odasına çıktım ve deniz tarafındaki pencerenin önüne dayalı divana uzanıp, açık pencereden dalgaların sesini dinleyerek, normalden daha sıcak bir günde denizden esen rüzgârı tatlı tatlı yüzümde hissederek iyi bir uyku çektim.

Beş

1

Uyanınca fark ettim, tabancayı yastığımın altına koymuşum. Hangi ara koyduğumu hatırlayamadım. Uyku arasında, demek ki, çok derin bir uyku ihtiyacı içinde rahatlamak için yapmışım. Ben bir elim yastığın altında uyurum, yanım üstünde, dizlerimi göğsüme çekerek. Herhalde kendimi derli toplu, tek parça, güvende ve kendime ait hissetmemi sağlıyor. Kapı çalındığında, üstelik uyandırmak ister gibi değil, uyanık mıyım anlamak ister gibi çekingence çalındığında hâlâ tek parça, hâlâ güvende olduğumu bilmenin ve elimin ucundaki tabancayı hissetmenin ilave rahatlığıyla uyandım, tabancayı kavradım, kapıya seslendim:

– Mesut Bey, dedi Şah'ın çekingen sesi. Bir çocuk var. Seni bekliyor.

Akide'nin oğlu. Bildiğim tek çocuk. Hayat boyu bir kâbus mu büyüteceğim? Yoksa belki sever miyim? Henüz bebek. Belki yeni emeklemeye başlıyor. Ben babanım, diyeceğim; inanacak. O beni sever ama. Bakmaz, gerçek babası mıyım diye. Baba dediğin nedir ki? Hazır çocuk belki de iyi bir şeydir. Annesini sevdiğin bir hazır çocuk.

– Ne çocuğu? dedim.

– Tanımıyorum, dedi. Ahbabınmış. Mezarlıktan tanışıyoruz dedi.

Şu çocuk. Annesi.

– İki saattir bekliyor, ne dediysem gitmedi, diye ekledi beni uyandırmasını mazur göstermek için.

– Geliyorum, dedim.

Ceketimi giyip aşağı indim.

Çocuk yazıhanenin önünde dikilmiş, bekliyordu. Üstüne epey küçük gelen bir kışlık ceket giymiş, önünü gergince iliklemişti. İçinde boğazını sıktığı belli olan, yaka düğmesi iliklenmiş bir beyaz gömlek vardı. Pantolonu ütülü ama paçaları kısaydı. Ayağında yeni cilalanmış ama eskicene bir iskarpin vardı. Belki o da küçük geliyordu. Giyiminde yoksulluğun yanında bir resmiyet çabası sezdim. İnsanların kılık kıyafetine dikkat etme huyum yoktur. Ama bu çocuğa bakınca ilk gördüğüm şey kılık kıyafeti oldu. Belki daha önce onu sokak kıyafeti içinde gördüğüm ya da belki daha önce büyük adam gibi giyinmiş bir çocuk görmediğim için. Saygı göstermek ve saygı görmek istediği belli oluyordu. Bunun için hazırlanmıştı. Ama neden, merak ettim. Herhalde bir şey istemeye gelmişti. Annesini hatırladım, falcı kadını. Eloğlu. İyi haberler veren kadın. Çocuğu o göndermiş ve hazırlamış olmalıydı.

Madem saygı görmek istiyor, biz de saygı gösterelim, büyük adamlar gibi. Elimi uzattım.

– Hoş geldin delikanlı, dedim.

Duraksamadan elimi sıkması hoşuma gitti. Az ilerimizden bizi seyreden Şah'ın da hoşuna gitmişti. Ben uyurken çocuğa baktıkça hüzünlendiğini ve daha fazla bekletmeye kıyamayıp beni biraz da o yüzden uyandırdığını düşündüm. İyi yapmıştı. Allahşükür olsa eline üç beş kuruş sıkıştırıp oğlanı gönderir, yarın öbür gün gel, hatta hiç gelme, derdi.

– Hoş bulduk, dedi çocuk.

– Seninle tanışmıştık ama adını unuttum, dedim. Tekrar lütfeder misin?

– Irmak, dedi.

Güzel isim. Buraya geleli duyduğum ilk güzel isim.

– Gel, dedim elimi omzuna koyup onu yazıhaneye götürerek. Birer çay içelim. Hatta birer de pide yiyelim. Acıkmışızdır, değil mi?

Irmak hiçbir şeye hayır demedi ama ne hemen gelen çaya dokundu, ne de söyleyeceklerini söyledikten sonra gelen pideye. Pideye ben de dokunmadım, söylediklerini dinledikten sonra. Çayı ama, içtim, söyleyeceklerini söylemek için cesaretini toplamasını beklerken.

Onu annesi göndermiş. Önce söyleyeceklerinin aramızda kalacağına, sonra da söyleyeceklerinin hepsini dinlemeden deli olduğunu düşünmeyeceğime söz vermemi istemesini tembih etmiş. Biri hakkında en son düşüneceğim şey deli olduğudur. İstenen sözü vermem hiç zor olmadı.

Anlat bakalım, dedim.

Merhum gömüldüğünden beri de, demiş annesi...

Annenin adı neydi? dedim.

Huriye imiş.

Huriye. Peki. Ne dedi annen?

Mezarlıkta bir çığlık varmış. Hemen cenazenin ertesi sabahı, gün ağarırken başlamış. İmdat çığlığıymış.

Sustu ve ikimiz de derin bir nefes alıp sıkıntı içinde birbirimize baktık. Onun için de, benim için de ağır bir yüktü böyle bir haberi iletmek ve almak. Tamam, kimsenin deli olduğunu düşünmek niyetinde değildim ama ortada uygunsuz, rahatsız edici bir durum vardı. Pat diye söylenmiş olduğu için belki. Çocuk söyleyeceklerini iyi ezberlemiş, sırasıyla, tane tane söylüyor ve her cümleden sonra sözleri midesine iniyormuş gibi yutkunuyordu. Halinde annesi tarafından zorla gönderilmiş, inanmadığı ve istemediği bir işi yapan birinin isteksizliği yoktu. Annesinden utanmadığı, şüphe etmediği de anlaşılıyordu. Zaten mezarlıkta cenaze günü ilk gördüğümde de üzerimde iyi bir intiba bırakmıştı. Ciddiye alınmadan edilemeyecek bir çocuktu.

Peki, annen bu çığlığın bizim mezardan, amcamdan mı gel-

diği kanaatinde? diye sordum.

İri gözlerini gözlerimden ayırmadan ciddiyetle başını salladı.

Öyleymiş.

Ne diyeceğimi, ne düşüneceğimi bilmeden ona baktığımı görünce annesini destekleme ihtiyacı duydu.

O da duymuş çığlığı. Mezarlıktaki eve en yakın ağaçların yapraklarından aşağı dökülüyormuş. Duyulmaması imkânsızmış zaten, o ağaçların dalları evin penceresine kadar uzandıkları, rüzgâr estiğinde neredeyse evin içine kadar girdikleri için.

Anladım, diye mırıldandım. Ama çocuk anlamadığımı anladı. Ciddiyetini bozmadan bir kademe daha ilerledi. Zamanla geçer diye düşünmüş annesi. Beklemiş, geçsin diye. Ama sonra, en son, o sabah erken saatte, annesi pencerede oturmuş tespih çeker, dua okurken, mezarın içinden merhumun elinin çıktığını görmüş.

Amcamın? dedim.

Başını salladı.

Elinin?

Başını salladı.

Elinin. El çıkmış, yardım ister gibi, aynı zamanda acı çeker gibi, pençe şeklinde açılmış.

Onun da görüp görmediğini sordum. Eli görmemiş. O sırada uyuyormuş. Ama gidip bakınca hakikaten mezardaki toprak öbeğinin kenarına yakın bir yerde bir oyuk görmüş. Ayrıca bir şey daha varmış. Annesinin dizlerinin dibinde kalmış. Bir tırnak.

Tırnak? İnsan tırnağı? Kopmuş bir tırnak?

Başını salladı. Bir an duraksadı, sonra ceketinin cebinden bir şey çıkarıp masaya, önüme koydu.

Mat, gri bir tırnak, altına yapışık bir miktar kararmış et parçasıyla, şekline bakılırsa işaretparmağı tırnağı. Pis. Fazla bakamadım.

Bunaldım!

Aç şu ceketinin önünü oğlum, dedim, yakanı da aç, içim daraldı, aç şöyle, ferahla!

Dediğimi yapmasını seyrettim. Oğlanın yüzündeki şişlik indi. İkimizin yüzündeki kızarıklık geçmedi ama. Fazlasıyla gerilmiştik.

Varsayalım ki anlattıkları doğru, o zaman söylemeye çalıştıkları şey ne? İnsan sadece kendisine görünen şeylere tanık olunca bunları kendine saklar, değil mi? Ben kimseye anlattım mı? Yengeme bile açıkça anlatmadım. Bu kadın niye anlatma ihtiyacı duydu? Derdi ne? Sadece haber olsun diye değil herhalde. Gelin amcanızın ruhuna sahip çıkın mı diyor? Bir şey mi yapmam lazım? Evet, lazım. Kadın biliyor.

Peki Irmak, dedim, sonra?

Anlamadan baktı.

Annen başka bir şey demedi mi? Mesela ne olacak, ne yapmak lazım, söylemedi mi?

Sen anlat, o anlar dedi, dedi.

* * *

Tek anladığım gidip bakmam gerektiğiydi. Öyle yaptım. Allahşükür arkamda, yola düştük.

Hepimizin mezarı öylece duruyordu. Bir gün ya bu mezara girmem gerekecekti ya da mezarı kaldırmam, hiç olmazsa mezar taşını. Belki taşı kaldırdıktan sonra benim yerime yengemi yatırırız. Boş durmasın.

Önce kadını görmek istedim.

– Benim babam yok, dedi oğlan. O yüzden yabancı bir erkeğin evimize girmesi yakışık almaz.

Elimde olmadan gülümsedim. Oğlanı tanıdıkça daha çok seviyordum.

– Peki, annenle konuşamayacak mıyız? dedim.

– Bilmem, dedi. Gidip sorayım.

– Hadi bir koşu sor, dedim. Kapıya insin, cama çıksın, mezarlığa gelsin, hatta araba gönderip aldırayım, mağazaya gelsin. Hadi göreyim seni.

Evin önüne geliyorduk; Irmak benden önce seğirtti. Kapıyı itip girdi. Ünye, kimin hayatı ne kadar tehlikede olursa olsun, esasen medeni, emniyetli bir yer; bizim ev dahil, daha hiçbir evin kapısını kilitli görmedim. Evin pencereleri açıktı, mezarlığa karşı ve gerçekten de mezarlık duvarının kenarı boyunca sıralanmış üç dört yüksek ağacın dalları pencerelere doğru sarkıyordu, uzansan tutacak kadar. Dalların, yaprakların ses taşıdığını daha önce duymamıştım. Ama olmaz öyle şey diyemezdim. Neyse, dedim, buraya kadından şüphe etmeye gelmedik, bir şeyler öğrenmeye geldik. Kadının gizlice beni seyrettiğini hissedebiliyordum. Genç ama yıpranmış bir kadın, saçları erken beyazlamış, biraz da dökülmüş, yüksek alınlı, çok çekmiş bir kadın, parasızlık en çok. Sarhoş koca, belki. Ama adamdan kurtulmuş sonunda. Belki bir iflas hikâyesi. Her şeyini kaybedince azıtmış bir adam. Babamın bir nevii. İyi yetişmemiş erkeklerin sonu neden hep birbirine benziyor. Bu çocuk için bir şey yapabilsem. Okutsam mesela. Hatta işe de alsam. Gider gelir, okul çıkışı mağazada oturur, ders çalışır, haftalık alır, annesine destek olur. Annesini seven bir çocuk. Sevilen bir anne. Anne ve oğul, aileden öte bir şey. Akide oğlunu bana ya da herhangi birine değişmez. Beni herkes her şeye değişti ama olsun. Benimki çok normal değil. Anne. Acıyı söndüren kelime.

Irmak'ın yukarı çıkmasıyla inmesi bir oldu. Tahta merdivende ayak sesleri neredeyse hiç kesilmedi. Nefes nefese kapının içinde durdu, yüzü hafif terli, kızarmış.

– Annem, tabii buyursun gelsin dedi ama bence... annem dul bir kadın.

– Peki, dedim bir kez daha elimde olmadan gülümseyerek, nasıl istersen.

Dönüp mezarlığa gidiyordum ki aklıma bir fikir geldi, dur-

dum. Oğlanın inanmadığı bir kurala uymak için kendini zorladığını ve ikna edilebileceğini düşündüm.

– Ama sen koskoca delikanlısın, dedim. Evin erkeği olarak yanında durursan annen misafir kabul edebilir. Ayrıca ben senin misafirin de olabilirim.

– Olabilir, dedi.

Az sonra kadınla karşı karşıya oturuyorduk. İyi ki çıkmışım. Odaya ilk çekingen sessizlik çöker çökmez, yaprak hışırtılarının arasından usul usul amcamın çığlığını duymaya başladım. Bunu beklemiyordum. Kadının, bir ihtimal de olsa, bana bilmediğim şeyler anlatacağını, belki bir şeyler öğreteceğini, en azından oğlana anlatmadığı şeyler olabileceğini ummuştum. Çığlık sadece ürpertici değil, bunaltıcıydı da. Kesilmiyordu. Ortalıkta görünmeyen, kumaşların içinde, tahtaların arkasında gezinen ve insanda bulma, öldürme ihtiyacı uyandıran bir böceğin, bir farenin sesi gibi. İnsanı deli edebilirdi. İyice kulak kabartıldığı zaman imdat demeye başladığı ve son harfine bir türlü ulaşamadan devam ettiği seçiliyordu. Kadın anladı.

– Duyuyorsunuz, değil mi? dedi.

Saçlarını fazla kapamaya çalışmadan, hatta belki olabildiğince az kapamaya çalışarak ince bir başörtüsü örtmüştü, belki tülbent demeliyim. Galiba o da oğlu gibi inandığı için değil de âdettendir diye örtmüştü başını. Gözlerinde çünkü, herhangi bir örtülülük yoktu. Yüzü, boynu, göğüslerinin üstü açıktı ve görünmek isteyen bir açıklıkla, ışıldama çabasıyla açıktı. Sadece bir yabancıyla tanışmanın, habersiz bir misafiri buyur etmenin çekingenliği. Az sonra, zaten, başörtüsü omzuna doğru düşmeye başladı. Görmüş geçirmiş bir kadın olduğunu düşündüm. Yengemin şanssızı. Annemin benzeri ama daha karakterlisi. Alnına düşen bir tutam saç beyazlamıştı, sanki özel olarak ayrılıp boya yapılmış gibi. Saçları, o beyaz tutamın dışında, simsiyahtı. İnce uzun bir yüzü vardı. Gençti, tahmin ettiğim gibi. En çok otuz. Ama kırk gösteriyordu.

Belki eve kapanmaktan. Belki fazla düşünceli, gülmeyi unutmuş bir yüz olduğu için. Falcı, demişti oğlan, cenaze günü. Evine gelen kadınlara fal baktığını düşünmüştüm. Kadın hemen o sırada, benim cevabımı beklemeden, aklımdan geçeni okumuş gibi bir soru daha sordu, az öne doğru eğilip:

– Bir kahve alır mıydınız?

Aman aman! Daha fazla başarısız fal girişimde bulunmak istemiyordum.

– Hayır, teşekkür ederim, dedim.

– İçin bir kahve, diye ısrar etti. Fal kapatmak mecburiyetinde değilsiniz. Irmak size kahve yapsın. Çok güzel yapar.

Kadının çocuğa, erkek çocuğu neticede, kahve yaptırması tuhafıma gitti. Ama itiraz etmedim. Çocuk çıktı, alt kata, mutfağa indi.

– Onun yanında konuşmak istemedim, diyerek az daha öne eğildi kadın. Zaten normal olmayan şeyler duyuyor bütün gün. Bu kadarını da artık duymasın. Benim gibi olacak diye korkuyorum.

Duraksadı. Çocukla ilgili sıkıntısı vardı. Ama şimdi sırası değildi. Zaman dardı.

– Geldiğiniz iyi oldu. Belki çekinir gelmezsiniz diye korkuyordum. Her şeyi çünkü Irmak'a söylemek istemedim, dediğim sebepten. Ama bilmeniz lazım. Çünkü bana size söyleyeyim diye söylendi. Söylemeden bu evden gitmeyecek bu ses.

Heyecanlandım. Kadın boş konuşmuyordu.

– Dinliyorum, dedim ben de öne doğru eğilerek.

– Sesi duydunuz, biliyorsunuz. Eli de söyledi size.

– Söyledi. Mezardan dışarı çıkmış.

– Çıktı. Ona söylemediğim şu: Eli görünce usulca yanına gittim. Beni beklediğini anladım çünkü. Cenaze gününden beri rahatsızdı yerinde. Üstüne dikilmiş çiçekleri teker teker attı. Günden güne takip ettim, dua ettim, ama benimle, benim duamla olacak şey değil.

– Amcamı tanıyor muydunuz?

– Adını duymuşluğum vardır, o kadar. Ben pek evden çıkmam. Zaten Ünye'nin yerlisi de değilim. Kader beni buraya getirdi, ama getirirken bir bildiği vardı. Oğlum o zaman altı yaşındaydı, altı yaşında bir oğlanla yabancı bir şehre gelip, hem de herkesin birbirini tanıdığı küçücük bir şehre, yalnız bir kadın, elinde bir bavul, yerleşmek nasıl zor bilir misiniz? Bir tane tanıdık yok, elde avuçta yok, üstte başta yok. Kış vakti. Yine de iyi insanlar buralılar. Koca dayağından kaçtığımı, oğlumu okutmaya geldiğimi söylediğimde şüphe etmeyi bırakıp kucak açtılar. Bütün şehirdeki tek boş ev burasıydı. Dedim ki, kader ölülerden korkmadığımı biliyor, beni bu eve mecbur ettiğine göre var bir bildiği. Kadere inanır mısınız beyefendi?

Şaşırdım. Kadınla iyi geçinmek uğruna evet demem gerekiyordu ama yalan söylersem anlardı. İnanmıyor da değildim esasen, ama inanmak başka bir şeydi ve kadın aradaki farkı biliyordu.

– Bilmem, dedim. Hiç düşünmedim.

– Peki anlattıklarıma inanıyor musunuz?

– Elbette, o yüzden geldim.

– Benim işim kaderi okumak. Kadere inanmıyorsanız bana inanmazsınız demektir.

İtiraz ettim:

– Ama inanılmaz bir şey söylemediniz ki!

– Ama söyleyeceğim!

İkimiz de bir an gerildik. Kadınla o an uzun yıllardır tanışıyor, sık sık tartışıyor, bazen de kavga ediyor gibi bir yakınlık atmosferi içindeydik. Kadın kendini adamış biriydi. Şakası yoktu. Çaresiz kaldığımı hissettim. Kahveler de gelmek bilmiyordu. Belki çocuk yukarıdaki konuşmaların ciddiyetinden ürkmüş, kahvenin önemli olmadığını anlamış, aşağıda Allahşükür'le lafa dalmıştı.

– Ben de inanacağım! Buraya inanmaya geldim! Amcam öldüğünden beri nelere inandığımı bilseniz beni inanmaya fazla hazır bulup hor görebilirsiniz.

Benim de hafifçe hiddetlendiğimi görünce kadın sakinleşmeye başladı. Artık hiç değilse samimiyetimden şüphesi yoktu. Ama gördüğü, yaşadığı şeyleri o kadar ciddiye aldığı, huşu duymamı beklediği için canım sıkıldı. Kadın deli ya da çatlak değildi ama fazla inançlı herkes gibi sertti. Bu tür bir inancı insanın kendi kendine uzun ve acı bir hayat terbiyesi sonunda bir tür ceza gibi benimsettiğini düşünmüşümdür. O an kadının yaşadığı hayatı, seçtiği yolu bir yük olarak gördüğüne inandım. Elinde olsa başka biri olmak, başka bir hayat yaşamak isteyecek bir sürü insandan biriydi. Farklı biri, ama ona kalsa farksız biri olmayı tercih edecek. Çünkü farklılığı onun geçim kaynağı olmak zorunda kalmış. Geçinmek için ruhunun en derin, en örtülü hassasiyetini istismar etmek, bir yandan da onunla alay etmek için fırsat kollayan ve ilk fırsatta alay eden, her fırsatta dedikodusunu yapan insanlara karşı gururunu korumak zorunda kalmak.

– Huriye Hanım, diye devam ettim, buraya beni onca ölünün ardından ailemin ruhunu temizlemek için çağırdıklarına inanıyorum. Hiç istemiyorum, ama inanıyorum. Ne var ki bunu yüksek sesle ifade etmek bana imkânsız geliyor, çünkü bize inanmaları imkânsız insanların arasında yetiştik. Sizin ve benim gibi iki kişi birbirini sessizce anlamayı başarabilir.

Kadın gözleri yerde, düşünüyor gibiydi ama konuşunca anladım ki kendini hissetmekte, belki biraz da o an artık iyice omuzlarına düşmüş olan başörtüsünü tekrar başına çekse mi, onu düşünmekteymiş. Başörtüsüne dokunmadı, gözlerini yerden kaldırmadı:

– Elini tutup bekledim. Dinledim. Öyle acılıydı ki, o da, ben de hüngür hüngür ağladık. Elini bıraktığım zaman saçım bembeyaz olmuştu.

Galiba gizli dünyanın bir yakını olsa bile her kadının kadın olarak görülmek istediği bir an var. Bu sözü farkında olmadan söylemişti, karşılaşmanın gücünü anlatmaktan çok ken-

disine verdiği zararı anlatmak için. Ve tabii saçındaki o tuhaf beyazlığı hoş görmem için. Hoş gördüm. Seve seve hem de. Ne var ki hayatımda bir üçüncü, hayır, dördüncü kadına yer olduğundan emin değildim.

– Ne zaman oldu bu? diye sordum ona dikkatle bakarak. Dikkatle bakmamın sebebi utangaç olduğumu düşünmesin diyeydi. Nedense enteresan bir kadın görünce kadın gördüğümü düşünmeden edemiyordum. İki elim kanda olsa bile, mezardan çıkan bir elden bahsediliyor olsa bile.

– Bu sabah, ezandan az sonra. Görünce hemen emin olamadım haliyle. Ama emin olunca, sesi de duyunca, hem bu sefer daha da acı bir çığlık, adınızı söylüyordu...

– Benim adımı!

– Sizin adınızı. El acıdan kıvranıyordu, insanım diyen hiç kimse o görüntünün karşısında kayıtsız kalamaz, korkar tabii, korkmamaya imkân yok, ben bile korktum, dudaklarım, dilim korkudan buz kesti, ama acıma diye bir şey var, vicdan diye, şefkat diye, kalktım, oğlan Allahtan uyuyordu, bizim bu yıkık dökük merdivenden nasıl ses çıkarmadan indim bilmiyorum, ayakkabı giymeyi bile unutup evden fırladım, sanki yetişebilsem birinin canını kurtaracaktım, gittim, mezarın yanına çöküp ölü demeden, şimdi şaşıyorum, çürümüş demeden, cehennem ateşi demeden, iblisin tuzağı demeden eline yapıştım, sımsıkı sıktım, sakin ol dedim, buradayım, yardıma geldim... O da benim elimi sıktı, sımsıkı sıktı.

Bunu söyledi ve sağ avucunu bana doğru uzattı. Dehşet içinde avucuna bakakaldım. Avucun içi kavrulmuş, parça parça olmuştu.

Kadın halime üzüldü.

– Üzülmeyin, acımıyor, diye avuttu beni, kendisi avutulmamış bir sesle.

Gözlerimi avucundan ayıramadığımı anlayıp elini çekti, avucunu tekrar kucağına koydu. Elleri kucağında birleşmiş,

yine içeri girdiğim andaki gibi oturuyordu.

Hiçbir şey söyleyemedim. Çaresizce gözlerine baktım. O da gözlerini kaçırmadı, kıpırtısız gözlerle, nereye baktığımızın farkında olmadan, baktığımız gözde kendi gözümüzden başka şey görmeden öylece göz göze kaldık. O an dünyada değildik.

– Aslında kurtardınız, diye mırıldandım zorlukla. Tam o sıralarda biri beni öldürmeye çalıştı. Olmayacak bir şey oldu, tabanca ateş almadı. Şans demiştim ama galiba amcam beni kurtarmaya çalışmış, siz de kurtarmasını sağlamışsınız.

Kadının usulca içi aydınladı. Derin bir nefes alarak bana gerçekten bakmaya başladı. Gözleri titrek, ışıl ışıl. Gözyaşı dökmeden ağlıyormuş gibi vücudu bir duygu istilası içinde katıla katıla sarsıldı.

– Bana tutunarak hayata sözünü dinletti öyleyse, dedi. Bilmiyordum. Demek olabiliyormuş.

Kadına minnettarlıkla baktım. Acıma duygusunun yaptırdığı bir hareket onu benim kaderimin bir parçası yapmıştı. Sırlara nüfuz edebilen insanların, kalbi şefkat dolu insanlar olduğuna inandım kadını tanıdıktan sonra, cesaret edilemez olana cesaret etmekte bir an tereddüt etmeyen insanlar olduğuna. Sebebini bilmeden, bilmeye çalışmadan yardıma koşmak! Hâlâ göz göze, bu sefer görerek ona bakarken tanıdığım en muazzam kadın olduğunu düşündüm. Ve bütün muazzam kadınlar gibi çocuklu, yani anne. Belki anne olmanın bir kadına yaptığı fazladan bir şey var. Akide öyleydi, çocuklarıyla aman aman ilgilenmediği halde karım bile biraz öyleydi. Ama bu kadın, bu bambaşkaydı. Bir anlığına olsun, bütün benliğiyle inandığı bir şey için canını feda etmeye hazır, var gücüyle giderdi ve canı güçlenmiş olarak dönerdi, bir acıya el uzatmış olmak elini kim bilir nasıl bir ateşle yakıp kavurmuş olsa da. Ondan sonra kadının gözlerine bakmaya cesaret edemedim.

– Peki sonra ne oldu? dedim. Size bir şey söyledi mi? Ya da bir şey hissettiniz mi?

Daha ne olsun, der gibi baktı.

– Bana söyleyebileceğiniz bir şey. Bana söylenmiş olması gerektiğini düşündüğünüz bir şey.

– Oradan çıkmak istiyordu. Onu anladım.

– Yani hayata dönmek anlamında mı? Yoksa...

– Yok, hem öyle olsa ne olur, yerinden memnun değildi. Yani, orada yatmak istemiyordu. Öyle hissettim.

Bu zor bir durumdu. Yengemin mezar seçimiyle ilgili sözleri aklıma geldi. Amcam kendi seçimine saygı duymayan yengemin seçimine saygı duymuyordu. Şaşırtıcıydı.

– Peki sizce bu önemli olabilir mi? Yerini değiştirmeye kalkışacak kadar?

– Bilmiyorum ki. Bu daha böyle ne kadar sürer? Çığlığı siz de duyuyorsunuz. Rahatsız. Huzursuz. Bir ölünün başına gelebilecek en feci şey. Ölüler çünkü, ruhları yani, orada yeni acılarla karşılaşır, bu dünyadan koparlar. Bu zavallı beyin buradaki acısı cehennem azabından daha büyük. Belki o yüzden burada kalmasına izin veriliyor.

Amcam cehennemde bile değilmiş. Öğrendiğim iyi oldu.

– Amcam köye gömülmeyi vasiyet etmiş. Ama yengem burası olsun demiş. Bu sebeple olabilir mi?

– Bilmiyorum ki.

– Peki ne kadar sürdü?

– Ne?

– Elini ne kadar tuttunuz?

– Bir iki saniye herhalde. Belki bir saniye bile değil. Onlar için zaman yok ki. Onlara temas eden için de zaman yok. Ama her şey bitip de arkaya bakınca hem zamanın geçmediğini görüyorsunuz, hem de çok derin bir zaman geçtiğini... O kadar muhtaç halde olduğunu görünce elini iki elimle birden sıktım, göğsüme yapıştırdım, kalbimi hissederse belki biraz olsun sakinleşir dedim. Hani bebekleri yaparız ya, uyutmak için. Sakinleşti de. Parmakları gevşedi. Çekilmek istedi. Bıraktım, bırakır bırakmaz...

soldu, kayboldu, tozun dağılması gibi dağıldı. Beyaz, parlak bir toz, incecik... Havada rüzgâr bekler gibi durdu, sonra birazı toprağa yağdı, mezarın üstüne, birazı da havaya dağıldı gitti.

Kısa ve derin sessizlikler arasından konuşuyordu. Tek bir hecesini, tek bir nefesini kaçırmamak için gözlerimi kırpmadan onu dinliyordum. Gözleri kucağında açık duran avucundaydı şimdi.

– Tozun birazı da avucumu kapladı. Sanki arayıp buldular avucumu. O ana kadar yandığımı fark etmemiştim, o an fark ettim ve acıdan bayıldım. Kendime geldiğimde yanık acısı geçmişti, şimdi yanık izleri de geçiyor... Sabahleyin kapkaraydı, kemiklerimi görebiliyordum.

Yüz hatları yumuşarken kendi kendisiyle şakalaşmak ister gibi ekledi usulca:

– İz kalmayacak umut ederim.

– İnci gibi, dedim en az onun kadar usulca.

– Efendim? dedi.

Hayata dönüyor. Sesi de yumuşadı.

– Toz. O tozu tanıyorum.

– Sizden böyle sözler duymak içimi rahatlatıyor. Bütün bu hayatın düşünce yükünü tek başına taşımak çok zor. Kimseye söylenmiyor ki. Ağzından kaçırma korkusu bile insanı içine kapanık yapmaya yetiyor.

Huriye, içimden ona öyle demek geldi, yalnızlıktan bahsediyordu. Daha da bahsetmek isteyecekti onunla arkadaşlık edebilecek olsaydık. Ama bir arada olmamız yasaktı. Evine bir sefer gelmiştim, bu bir yolu bulunup önemsizleştirilebilirdi, ama evine bir kez daha gelmem yasaktı. Karşıma hayatta bir daha öyle bir kadın çıkmayacağını bilmenin kederini duydum. Şimdi bile ziyaretim haddinden fazla uzamıştı ve bir an önce bitmek zorundaydı.

– Bana gönderdiğiniz tırnak var.

– Tırnak, evet, var, tırnağı kucağımda buldum. Önce elini

fazla sıktım da ondan düştü sandım ama... sonra...

– Sanki kanıt olsun diye bırakılmış, değil mi?

– Aslında... Siz bunaldınız...

– Ben? Yo hayır. Evet bunaldım. Sizi tedirgin ettiğimi düşünüyorum da, ondan. Malum, burası küçük yer.

Evet veya hayır demedi. Bakışlarını örtmeden gözlerini başka bir yana çevirmenin, bakıyormuş gibi de bakmıyormuş gibi de görünmenin incelikli bir yolunu bulmuştu. Ne cesaret veriyor ne de cesaret kırıyordu.

– Ne yapacağımı bilmiyorum, diye iç geçirdim. Geldiğimden beri amcam yolumu kesip duruyor ama yol göstermiyor. Bir kahve olsa da içsek. Neyse, sonra içeriz. Ben de kendi başıma akıl erdiremiyorum. Tam bu sabah amcamı, ruhunu, sıkıntısını filan unutmaya, kendi hayatıma bakmaya karar verdim, şimdi bu çıktı. Çıksın, bir şey dediğim yok, ama mesafe kat edemiyoruz. Anlamıyorum. Bu işler hep böyle mi olur? Ruhlar kaprisli çocuklar gibi çıkıp çıkıp kafa mı karıştırırlar? Bizler de hep bilmece çözmek zorunda mı kalırız? Bırakıp gideyim diyorum, bırakmıyor da.

– Sizden bir şey istiyor, dedi.

– Söylese adam gibi, diye yakındım. Utangaç mıdır nedir, koca adam ya. Hani ben de söyleneni anlayabilecek bir adamım. Daha önce ruhlarla aynı lisanı konuşmuşluğum vardır. Korkmam etmem... Sadece köye taşınmamı istedi. Birine söyletti. Bir de şimdi sizden mezar yerini değiştirmek istediğini öğrendim.

– Konuşamıyor, dedi.

– Konuşan nasıl konuşuyor? dedim kızgınlıkla.

Elinde olmadan gülümsedi. Bana hafif yandan bakmaya başladı – solgunca da olsa gülümsemeye devam ederek. Bir yakınlık tesis edebilsek! dedim kendi kendime. Karşımda kadın olduğunu ikinci kez hissettirdiği o yan bakışlar sanki gözbebeklerime işlerken. Gel gelelim yarattığı etkiyi bu kez çabuk fark etti, pişman oldu ve artık kalkmamın doğru olacağını his-

settirmek istercesine oturduğu yerde azıcık kıpırdandı. Bütün ikiyüzlülükler gibi onun korkusu da şehir halkının muhtemel tasavvurları değil, benim ve kendisinin içinde tutuşmaya çabalayan tasavvurlardı. Benim için bunlara katlanmak veya karşı koymak o sıralar zor değildi ama, hissetmeye başlamıştım ki o acı çekiyordu. Beden susturulabilir bir lisan değil. İnsanı sonunda nelere ikna ettiğini benden iyi kimse bilemez.

Konunun bir an bile dışına çıkmamak, kadıncağızın çaresizce git deyişine ise karşı koymak zorundaydım, çünkü o benim son umudumdu ve verebileceği her şeyi vermemişti.

– Bana yardım edin, dedim neredeyse yalvararak. Konuşmamız ve bana yol göstermeniz lazım.

Şaşırır gibi oldu.

– Yoksa korkarım beni oklavayla kovalamanız gerekecek çünkü...

Sustum. İnatçılığımla kadıncağızın muhtemel bir zaafından faydalanmaya çalıştığımı fark ettim. Akide'nin insan kullanmakla ilgili sözlerini hatırlayınca iyice neşem kaçtı. Doğru bir yol bulmalıydım.

– Bunu iş olarak göremez misiniz? dedim çabucak. Yani, densizlik gibi görünecekse affedin, ama müşteriniz olsam, bana fal bakıyor olsanız. Mağazaya ya da eve gelseniz. İşte, uydursak bir şey. Burada millet namus delisi.

– Mesele dedikodu değil, diye mırıldandı utanarak ve yüzünü öne eğerek.

Bu sefer de fazla açıksözlü konuştum diye kendime kızdım. Olmayacak galiba diye düşünüp bu sefer ben kalkmak istiyormuş gibi kımıldandım. Kadın yüzünü yavaşça kaldırıp beni durdurdu.

– Ben falcı değilim, dedi. Falcılar şekle bakarlar. Ben yazıya bakarım.

– Yazıya. Alın yazısı gibi mi?

– Yazı. Kalemle, kalemsiz, kâğıda, tahtaya, suya, toprağa,

tene yazılmış. Harflerden müteşekkil yazı.

Huriye Hanım okumacıydı. Kariydi ve mütalaacıydı. Tercümandı. Ama falcı değil. Elbette fal bakıyordu ama öylesine, ev kadınlarını oyalamak, mesut etmek, arada bir şaşırtmak, sık sık heyecanlandırmak, bazen de düşündürmek için, ve geçinmek için. Ama okumanın ayda yılda bir yapılabileceğine inanıyordu. Okumak çünkü, yazmak gibi, ilahi bir işti. Okumak için önce bir şeyin yazılması gerekiyordu. Yazılması için de o şeyin, bir acının, bir pişmanlığın, bazen geriye dönük bir hayalin yazılabilecek hale gelmesi gerekiyordu. Kelimelere, hecelere, harflere, bazen harf benzeri çizgilere dökülen hiçbir büyük duygu tamamlanması için geçmesi gereken zaman geçmeden yazılabilir hale gelmiyordu. Ancak unutmamayı, teselli edilmemeyi, acıdan kendini kaybetmemeyi başarabilecek kadar kararlı, dirayetli, çilekeş bir ruh bu hayata ulaşacak yazısını yazmayı tamamlayabilirdi. Huriye Hanım'ın yaptığı, işte, bu nadir yazıları okumaktı.

– O tırnak kanaatimce size gönderilmişti, diye devam etti. Size inancım vardı. Anlayacağınızı farz etmiştim. O yüzden buraya geleceğinize pek ihtimal vermedim.

Küçük bir azar işitmiş oldum. Peki.

– Neyi anlayacağımı? dedim.

– Parmağı. Kaza eseri düşmüş olduğuna ihtimal vermiyorum. Bırakabileceği en küçük parçası oydu, o yüzden onu bıraktı diye düşünüyorum. Parmağın bir manası olmalı. Sizin bilebileceğiniz bir manası. Çünkü ben baktığımda yazı okunmaz oluyordu. Tırnağın içine doğru çöküyordu. Çukura çöküyormuş gibi.

– Nasıl bir yazı?

O an beni duymadı. Hafızasındaki parçalara bir şekil vermek ister gibi zorladı kendini; alnı kırıştı, bakışları donuklaştı.

– Kum saati gibi. Kelimeler parçalanıp düşüyordu aşağı doğru.

Bakışlarını bana çevirdi. Yüzümün önünde, yakınında bir hayali noktada onun tarafından görülmeyi bekleyen bir şeyler varmış gibi yüzüme yakın baktı. O sırada ilk kez tedirgin olduğumu itiraf etmeliyim. Kadından daha cahil biri olduğum için, doğrusu, o an sevindim. Onun kadar inkişaf etmiş olmak istemezdim.

– Peki manası? dedim usulca.

Dudaklarını bükerek başını şaşkınca iki yana salladı. Bilmiyordu. Bilmemek ona daha çok yakışıyordu, bunu da bilmiyordu. O an, bir kez daha, alımlı bir kadın oldu. Ah, dedim içimden, hayat ne güzel şey, normallik, vasatlık, inanmazlık ne güzel şey. Ölülerin canı cehenneme. Püsürlü geçmişlerinin de. Bize bıraktıkları kâbusların da. O kâbusları kabul eden bizlerin de. Bir daha mı! Asla!

– İhtimal, zaman. Anlar gibi olduğum tek şey bu. Yazı parçalanıp dökülüyor, zaman tükeniyor.

– Zaman. Şu an yani.

– Bildiğimiz zaman, evet. Şu an.

– Yani geç kalıyorum.

– Geç kalıyorsunuz. Ne yapılacaksa bir an önce yapmanız lazım. Parmak anbean küçülüyor. Kelimeler tükendikçe vücut da tükeniyor.

– Peki yazı?

– Tahminim, sizin içindi. Tahminim, bu saate kadar çoğu okunmaz hale geldi, dağıldı gitti. Mazur görün, hemen size göndermem lazımdı. Ama siz de... dedim ya, siz de olanları hissetmişsinizdir sandım. Her şeye benim karar vermem lazım geldiğini düşünemedim.

İyi de yaptın, dedim içimden. Biraz da ölüler düşünsün. İnsan anlaşılmak istiyorsa ona göre davranmalı. Ölü mölü.

– Ben yazı filan görmedim. Şöyle bir baktım ama...

– Belki ellemediniz.

– Elleyemedim. Şey geldi, nasıl söyleyeyim, acayip...

– Neticede ölüme dokunuyoruz. Ölüm o parmağın ucunda yaşıyor. Kalan kelimeler de. Elinize almayı deneyin. O zaman bir şey olabilir.

– Sizce bütün bunlar ne için? Hiçbir hissiniz yok mu?

Anlattığı parmak gibi, kadın da içine doğru tükeniyordu. Uzaklaşmış, küçülmüş görünmekle kalmadı, söndü de. Artık cansız konuşuyordu.

– Affedilmemiş günahlar. Unutuldu sanılmış ama unutulamaz. Kötülük ölümsüzdür. Ne kul kendini affedebilir, ne de Yaradan'ın ona güvenip verdiği iç emanetini suiistimal ettiği için affedileceğini ümit edebilir.

Sustu. Yüzünde, dudaklarında tek bir kıpırtı kalmadı yaşıyor olduğunu düşündürecek. Son sözleri, gördüm, dudaklarından çıkmadı.

– Af... Af.

2

Kadın bu andan sonra isteksizliğe mi, yorgunluğa mı, korkuya mı, tükenişe mi, bilmiyorum, teslim oldu gitti. Gözleri yarı kapalı, yüzü önüne ve yana doğru düştü, elleri kucağında, hareketsiz kaldı, dudaklarında kederli bir gülümseme gibi duran ama keder de, gülümseme de olmayan, daha önce bir ara ne kadar etli ve geniş olduklarına dikkat ettiğim dudaklarını incecik bir çizgi halinde gösteren bir gerginlik. Artık konuşmak istemiyordu. Artık beni ya da benimle ilgili hiçbir şeyi istemiyordu. Bitmişti.

Sessizce kalktım. Elini sıkmak, bir yakınlık hareketi göstermek istedim ama elimi kımıldatmaya çekindim. Başını bana çevirmedi. Bir şey beklemiyordu. Belki gitmem hariç. Konuşmaya da devam etmek isterdim ama benim de devam edecek gücüm yoktu. Ürpertinin bir ömrü var. Bittiğini ve uzatı-

lamayacağını anlıyorsunuz. Yine de iyi bir başlangıç yaptığımızı düşünerek kadından ilelebet koptuğum fikrine karşı kendimi teselli etmeye çalıştım. Ertesi gün tekrar gelmeye kararlıydım.

Onu uyandırmaya korkuyormuş gibi usulca teşekkür ettim, tekrar görüşmeyi umut ettiğimi ekleyip cevap vermesini beklemeden çıktım. Konuşmamızın bitmediğini, tekrar görüşmek zorunda olduğumuzu o da biliyordu, ben de biliyordum. O, ayrıca, benim aksime, tekrar görüşmeyeceğimizi de biliyordu.

Allahşükür'le oğlan alt katta girişteki taşlığın kenarına oturmuşlar, inmemi bekliyorlardı. Kadınla baş başa olduğumuz düşünülmesin diye dışarıda durmamış olmalıydılar. Oğlana ertesi sabah annesinden izin alıp mağazaya gelmesini söyledim. Cebine harçlık koydum, almamak için elimi tuttu, direndi, al oğlum, ben senin abinim, dedim, sonunda aldı, yüzü kızarmış bir halde teşekkür etti.

Bütün öğleden sonrayı kadının yanında geçirmiştim. Etkilenmiş, çok şey öğrenmiştim ama her zamanki gibi ne yapacağımı yine bilmiyordum ve ilk aklıma gelen şeyi yapmaya karar verdim. Allahşükür'e amcamın mezarını Gölevi'ne taşımamız gerektiğini söyledim. Ömründe hiç öyle şey duymamış, mezarından çıkan ölü!

– Zaten dışarıda, dedim, çoktan çıkmış da usulen kazmamız lazım. Ne yaparsan yap, kimsenin ruhu duymadan geceyarısı çıkaralım, götürelim.

İtiraz etti.

– Öyle karışık, ince işlerin adamı Şah'tır, dedi. Ben gürültüsüz patırtısız iş yapamam.

Mağazaya gidince durumu Şah'a anlattım. Düşünmeye başladı.

– Belediyeden izin alıp yapsak daha iyi, dedi, bir mâni çıkacağını sanmıyorum. Yanlışlık olmuş deriz. Cenazeden sonra vasiyetini bulduk, kendisi öyle arzu etmiş deriz.

– He, meğer, dedi Allahşükür.

– Meğer, dedi Şah.

Bu fikir hoşuma gitmedi. Gizli, karanlık bir çalışma meselenin tabiatına daha uygundu. Öyle söyledim. Her işe yakışığı, yani. İtiraz istemiyordum. Ama etti:

– Yine gece yaparız, dedi Şah, yine kimsenin ruhu duymaz. Ama kanunlara uymamak için sebep yok, çünkü mezar nakli meşru bir fiil.

– Nereden biliyorsun? dedi Allahşükür ters ters, hiç mezar naklettin mi?

Aferin lan Allahşükür, dedim içimden.

– Kanunları biliyorum, dedi Şah. Ayrıca istersek yine gizli kalır, belediyecilere tembih ederiz olur biter. Bunda ayıp günah bir şey yok.

– Günahtan emin değilim, müftüye bir soralım derim abi, dedi Allahşükür.

– Siktir et müftüyü, dedim, belediyeyi de siktir et. İzin mizin yok. Her boka devleti karıştırmayın. Gece karanlıkta gizlice, sessizce. Hayalet gibi giricez, çıkıcaz. Sonra kamyonun arkasına atar, doğruca Gölevi'ne gideriz. Peki kim kazacak?

– Mağazadan iki adam alır giderim, dedi Şah.

– Olmaz, dedi Allahşükür. Bunlar amele. Ne anlarlar mezar kazmaktan, ölü çıkarmaktan. Ben abi, hemen köyden iki hakiki köylü çağırttırayım, işi kazma kürekle olan adamlar.

Aklıma daha iyi bir fikir geldi.

– Abini de çağır, dedim, şeyi, Felekhakmolla'yı, adamlara nezaret etsin. O çocuğa güveniyorum. Sıkı çalışan birine benziyor. Onu hiç kazmasız, kazmasını da hiç çamursuz görmedim.

– Olur abi, dedi Allahşükür.

– Tamam, dedi Şah, ben de ona nezaret ederim.

– Tamam, dedim, iş sizin. Amcamı tek parça halinde ve kimsenin ruhu duymadan alıp getirin. Eğip bükmeyin, orasını burasını koparmayın.

Rahat bir nefes aldım.

– İyi. Hadi çay söyleyin de birer çay içelim. Hatta birer de pide yiyelim. Öğlenki pidem zehir oldu, yiyemedim... Ya...

– Efendim? dedi Şah.

Düşünüyordum.

– Söyle abi, dedi Allahşükür.

– Diyorum ki acaba hazır girişmişken benim mezarı da mı açsak, içinden beni çıkarsak, mezarı da yeni biri ölünceye kadar iptal etsek?

Şaşırdılar.

Allahşükür en az düşünen olarak fazla beklemedi.

– N'apcaz abi seni çıkarıp? dedi.

Düşündüm.

– Bilmem?

– Rahat değil misin orda abi?

– Ne diyon lan sen?

– Kızma abi. Şaka yaptım.

– Yapma. Bana küs olduğunu unutma.

– Peki abi.

– Kızma lan. Şaka yaptım.

Keh keh güldüm.

– Bu arada, dedim, benim yerimde kim yatıyor? Kim o fedakâr?

Allahşükür düşünmedi. Şah'a baktı. Herhalde mezar işlerine Şah bakıyordu. Şah önce ona, sonra bana, sonra etrafa baktı. Mağazanın ortasında yalnızdık, ayakta dikiliyorduk, ben yazıhanede bekleyen tırnağa yaklaşmayı henüz göze alamadığım için. Adamlar dışarıda oyalanıyorlardı. Kulak kabartacak kimse olmadığından emin oldu:

– Rıza'nın evlatlığı, dedi.

– Ne!? diye hayretle inledi Allahşükür. O oğlan kayıp deniyordu?

– E kayıp, dedi Şah.

– N'oldu, dedi Allahşükür, sen mi vurdun, sebep?

– Yavaş lan, dedim adamlar duyacak korkusuyla. Gelin şöyle, içeri girelim.

Hikâye öyle hayret vericiydi ki o sırada tırnağı unuttum, kapıyı açtım, içeri girdik. Şimdi anlat abi, diyerek masaya oturunca tırnağı gördüm ve hatırladım, adamlar fark etmesin diye önemsiz bir masa süsüymüş gibi alıp cebime attım, gerçi elime bir anda acı bir uyuşukluk sirayet etti ama üzerinde durmadım, az sonra da unuttum zaten ve oturup Şah'ı dinlemeye başladım.

– Şimdi, Muvaffak Abi'nin bir huyu vardı, daha doğrusu aramızda işaretti, buraya, yani yazıhaneye birini alınca, eğer hazzetmediği veya çekindiği bir kişiyse gelen, kapıyı açık bırakırdı, ben de anlar, pür dikkat kesilir, kapının önünde volta atar, gözümü kulağımı içeriden ayırmazdım. Ki icabında duruma anında vaziyet edebileyim.

– Ben nerdeydim abi o sırada, ayıptır sorması? dedi Allahşükür.

– Sus da dinle, dedi Şah.

– Anlat abi, dedim.

– Oğlan zaten girerken vardı bir asabilik üstünde. Konuşmaya başladı, sen nası adamsın, nası akrabasın, nası aile büyüğüsün, insan bu kadar yakınına böyle şey yapar mı, bu minvalde bir şeyler söylüyor. Biraz da sarhoş muydu ne. Anladım ki senetleri konuşmaya gelmiş. Aklı sıra babalığını korumaya çalışıyor. Sen kimsin be oğlum? Hani belki aile işidir diye biraz uzak durayım, dinliyormuş gibi olmayayım dedim. O sırada Muvaffak Abi'nin sesini duydum, kendine gel, seni kulağından tuttuğum gibi dışarı atarım, dedi. Oğlan birden dellendi. At ulan sıkıysa, dedi. Bir de üstüne küfür etti.

– Vay puşt! dedi Allahşükür. Vurduğun iyi olmuş abi!

– Dinle, dedi Şah. O ettiği küfürler yetmedi oğlana. Bir de dedi ki üstüne... Ya, işte, çok feci bir söz söyledi, hakaret, gerçek

hakaret. Hem de Muvaffak Abi'ye. Koskoca Muvaffak Bey'e. O an anladım bu oğlan eceline susamış diye ve aklımdan, çıkınca buna nasıl bir güzellik yapayım diye plan kurmaya başladım. Muvaffak Abi affetse ben affetmezdim yani. O derece.

– Ne derece? Nasıl gerçek hakaret? dedim.

– Kavgada söylenmeyecek sözler. Ben ağzıma alıp söyleyemem.

– Kavgada değiliz, söyle.

– Yenge Hanım'la ilgili sözler. Yok, söyleyemem.

– Ya söyle abi ya!

Ikındı sıkındı, sonunda söyledi:

– Gavat dedi. Senin zaten gavat olduğunu cümle âlem biliyor dedi. Sen karısını satmış...

Durdu. Artık yeter der gibi çaresizce gözlerime baktı. Ama anlamak zorundaydım nasıl bir söz karşısında bir adam öldürülebileceğini.

– Karını koca memlekette önüne gelen sikmiş dedi. En önce de kardeşin sikmiş dedi.

– Hassiktiiir! dedim. Amcama ha!

– Amcana. Hemen kapıya yanaştım vaziyet edeyim diye, oğlanı kendi ellerimle döve döve çıkarayım diyordum içimden, çünkü benim de asabım bozuldu, olacak şey mi yani, sen Yenge Hanım gibi mübarek kadına hakaret et, tam içeri girerken bir baktım Muvaffak Abi'nin eli belinden ağrı bir anda havaya kalktı, bam! tek el!

Şaşkınlık içinde kalakaldım.

– Lan yani amcam mı vurdu!

– Amcan vurdu, dedi Şah. Keşke ben yetişip vurabilseydim ama amcan vurdu. O mermiden acayip duman çıkıyor. Dumandan öyle gözüküyormuş meğer, önce ıskaladı zannettim, çünkü oğlan, baktım, ağzı açık, gözleri açık, öylecene oturuyor. Başı bile düşmemiş. Görsen öldü demezsin, çok çok şaşırdı dersin.. Epeyce adam vurmuşumdur vaktinde, birkaçını da

öldürmüşümdür, ya da öldürülürken seyretmişimdir, ama ömrümde böyle çabuk ölen biri görmedim. Duman dağılınca anladık, anında donmuş kaskatı kesilmiş oğlan. Mermi tam göğsünün ortasından girmiş, üstünde de siyah palto var, kan man belli olmuyor. Sonra çevirip bakınca gördük tabii, sırtı parçalanıp gitmiş. Muvaffak Abi, alın götürün şu iti gözümün önünden, gömün bir yere gitsin, soran olursa da buraya öyle biri gelmedi deyin, dedi. Bir daha çocuğu öylecene aldık, oturur vaziyette, çuvallara sardık, jip zaten mağazanın içindeydi, iki büklüm bagaja tıktık, götürdük.

Çaylar tam zamanında geldi. Biraz soluklandık. Duyduğum şey dehşet vericiydi. Amcamı sarhoş bir oğlanı öldürürken düşünemiyordum, sonra da cesedini yok ettirirken. Delice bir şeydi bu. Tamam, oğlan temiz bir dayağı hak etmiş, ama vurmak niye? Tamam, oğlan vurulmayı hak etmiş, ama göğsünden vurup öldürmek niye? Sık bacağına, kıçına. Artık hiçbir şeyin beni şaşırtamayacağını düşünmeye başladım. Sonra oğlanın niye amcama öyle hakaret ettiği aklıma takıldı. Belki densiz büyüklerin yanlarında çocuk olduğuna aldırış etmeden yaptıkları dedikodu. Daha önce yengem, amcam, babam hakkında duyduklarımı da hatırlayınca bizim aile hikâyemizde ciddi bir karışıklık olma ihtimaline iyice inanasım geldi. Çünkü, diye düşündüm, oğlan rasgele küfür edebileceği halde bu hakareti kasıtlı olarak seçmiş. Amcam da hakareti herhangi bir hakaret gibi karşılamamış; demek ki canını çokça yakmış, hâlâ yakan bir konuydu bu. Konu yengem. Konu babam. Belki bütün o affetme görüntüsüne rağmen seneler senesi adamın içi yandı. Nedense bu duygu bana hiç yabancı gelmedi o an. Anlayabildiğimi sanıyorum: Amcam o sırada babamı vurduğunu düşündü.

O andan sonra hiç hesapta olmayan bir şey oldu: Her şeyden biraz soğuyup kendi geçmişimi düşünmeye başladım, ve acı acı düşünmeye başladım. Yengem, olmasını çok istediğim

gibi, annemdi ama amcam babam değildi. Kim neyim, ben kimin nesiyim, hiç dert etmediğimi sanırken amcamın aynı dert yüzünden yıllar sonra cinayet işlemesi, hem de hayatının sonuna doğru, bir cinnet anında, alakasız birini öldürerek cinayet işlemesi beni o çok memnun olduğum umursamaz halimden çıkarıp kendisi hakkında ve kendisinin olanlar hakkında düşünen bir adama çevirdi ve usul usul öyle bir adam yapıp çıkardı. Kendimle ilgili zaman zaman bakışlarımı, tepkilerimi ağırlaştıran bir tuhaflık duygusu taşır oldum.

Hikâyenin gerisini daha az heyecanla, aklım amcamın hareketinin sebebinde kalmış olarak dinledim.

– Fekat, diye devam etti Şah, al götür göm de nereye gömeceksin! Hava da kış kıyamet. Aylardan Aralık.

– Sene kaç? dedim.

– Önceki sene, dedi. Yağmur, çamur, sulu kar, yükseklerde silme kar. Jip çıkmaz etmez. E katıra yükleyip götürecek halimiz yok. Düşündüm, düşündüm ben bunu ne yapayım diye, derken aklıma geldi. Zaten akşam saatiydi. Çektim jipi bizim aşağıki buzhanenin önüne, indirdim cesedi...

– Bizim buzhane dediğin?

– Bizim, yani sizin, diye araya girdi Allahşükür. İki tane buz dükkânı var, biri çarşıda, biri bu yanda. Yazın en lazım şey. Ünye'de hiç buzcu yoktu. Amca Bey halka hizmet olsun diye açtı.

– Anladım. İyi bir hizmet. Sonra?

– Sonra, indirdim cesedi, yani indirdik, çünkü oğlan iriyarı oğlan, doksan beş, yüz kilo çok rahat, boylu poslu, benim iki mislim, soktuk buzhanenin arka tarafına, zaten kış vakti, dükkâna doğru dürüst gelen giden yok, aldım buz testeresini, oğlanı kestim.

Bir tek burada tekrar heyecanlanır gibi oldum. Bağırdım.

– Ne yaptın?!

– Kestim. Parçaladım.

– Yuh!

– E normaldir abi, diye yine araya girdi Allahşükür. Yok etmek için ufak parçalara ayırmak lazım. Doğrusunu yapmış Şah Abim.

Verdiği desteğe teşekkür almak için Şah'a boşuna baktı.

– İkiniz de manyaksınız valla, dedim. Neyse. Çok iyi. Sonra? Kaç parçaya ayırdın?

– Kollar, bacaklar, kafa. Kaç parça ediyor Şükrü? Üç? Beş?

– Beş parça, bir de gövde, ceman altı parça abi.

– Altı parça.

– E iyi. O kadar çok değilmiş. Ben dilim dilim kestin sandıydım.

– Yok beyim. Manyak mıyım?

– Manyaksın.

Sessizlik olacak, Şah darılıp darılmaması gerektiğini düşünecekti ki pideler geldi, birkaç dakikalığına dikkati dağıldı. Çok açtım ama yine iştahım kaçmıştı. Öte yandan, gece köyde kalacağım ve gönlüme göre yiyecek bir şey bulamayacağım için karnımı iyice doyurmak zorundaydım. Hayatta hiç dayanamadığım bir şey varsa o da açlıktır. Açlığın kendisine, o an olduğu gibi, dayanabiliyordum, ama düşüncesine dayanamazdım. Zorla yemeye başladım. Adamları da yemeleri konusunda cesaretlendirdim, karşımda yemek istemediklerini görüp şaşırınca.

– Sonra abi? dedim.

Hikâye yemeğe uygun değil diye sustuğunu biliyordum. Mideme olan olmuştu zaten, daha fazla rahatsız olamazdım. Bari oğlanı nasıl benim yerime gömdüklerini öğreneyim istedim.

– Sonra parçaları yine çuvallara sardık, üstüne naylon geçirdik, buzhanenin dibine doğru yerleştirdik, üstüne de tekrardan bir branda örttük, çıktık. Diyordum ki, nasılsa bir iki haftaya yağmurlar diner, yollar kurur, burdan alıp köye götürür, bir yere gömerim. Ama kaldı tabii, tembellik, malum,

unuttuk gitti. Sonra, iki üç ay geçtiydi galiba, işte, sizin kaza zamanı, Muvaffak Abi Ankara'dan cenazelerle geldi, bize yalandan ceset vazifesi görecek bir şey lazım deyince hatırladım, elimde hakiki ceset var, dedim, onu vereyim. Bir daha gittik benim adamlarla, çocuğun parçalarını birleştirdik, ek yerlerini çuvaldızla diktik, güzelcene yıkadık, sımsıkı kefenledik, duasını filan okuduk, affet Yarebbi ya resullallah dedik, götürdük ötekilerle birlikte defnettik. Hadise bu.

– O kadar mı? dedim.

– O kadar beyim, dedi.

– Peki ben neredeydim abi o sırada? dedi Allahşükür buruk bir sesle. Ben niye yokum?

– Sen kim bilir hangi hamamdaydın Şükrü, dedi Şah. Sen başka nerede olursun?

– Öyle deme abi, dedi Allahşükür kızararak. Ne zaman işimin başında olmadığımı gördün?

– O zaman. Ama iyi ki de yoktun. Senin becereceğin iş değildi. Pis iş. İmrenilecek tarafı yok.

Allahşükür sustu. İsteksizce pidesiyle meşgul olmaya başladı. Ağzını açmamak, ses çıkarmamak için yavaş yavaş çiğniyordu. Şah ise küçük küçük ısırıp çiğnemeden yutuyor gibiydi. Belki dişleri takmaydı ve çiğnemeye alışamamıştı.

– Peki daha da mesele kapandı mı? dedim. Oğlanı arayan soran olmadı mı?

– Oldu, dedi Şah. Pideyi yemekle uğraşmayı bıraktı, rahat etti. Önce Rıza'nın bir adamı geldi ertesi sabah, tabii Muvaffak Abi'nin yanına almadık, yok haberimiz, görmedik, deyip adamı gönderdik. Ama peşine de adam taktım, ne yapacak diye. Adam bir iki yere daha uğrayıp oğlanı sorunca...

– Abdo bu oğlanın adı, değil mi?

– Abdullah. He. Abdo, öyle derler.

– Vay anasını ya. Ulan, demek bu çocuktu, Nimet Hala hâlâ ağlıyor Abdo Abdo diye. Oralı olmadıydım. Demek onun

oğlu. Vay vay vay! Amcam ne yapmış böyle ya!

– Öyle. İyi olmadı. Delikanlı çocuktu esasen. Ama içerdi işte. Cesur değildi herhalde. Deliydi. Bizim bu Allahşükür'ün sarhoşu. Mamafih, içki içmeden de bizim Muvaffak Abi'nin karşısına çıkmak kolay değildir. Hele de karşısına çıkıp dayılanmak. Hele hele hakaret etmek. Ölmeyi hak etti. İyi olmadı, orası ayrı.

Amca! Valla yani, senin cidden yatacak yerin yok!

– Sonra?

– Sorunca, anladım ki bize geldiğinden pek de emin değiller. Geldiğini tahmin ediyorlar ama emin değiller. İçim rahatladı tabii. İnkâra devam dedim. Ertesi gün bu sefer Rıza bizzat geldi. Muvaffak Abi'nin yanına girdi. O girer. Yalnız, Muvaffak Abi kapıyı yine kapatmadı. Ben yine dikkat kesildim aha şu karşı duvardaki sandalyeme oturup. Elim, tabii, belimde. Rıza tahmin ediyorum o sıra henüz bizden pek şüphelenmiyordu.

– Nasıl şüphelensin! Rıza bile hayal edemez amcamın öyle bir vahşilik yapabileceğini.

– Oğlunun öyle bir delilik yapabileceğini hayal edebilseydi amcanın da öyle bir vahşilik yapabileceğini hayal ederdi. Daha ziyade yardım istemeye gelmiş gibiydi, çünkü bir ara Muvaffak Abi'nin, olur, aratırız, hay hay, dediğini duydum. Sonra adamı rahatlatmaya çalıştı, delikanlıdır, kanı kaynıyordur, basıp gitmiştir kız peşine, dağa karı kaldırmıştır, gelir üç beş gün sonra, merak etme filan dedi. Rıza üzgündü tabii. Alçak sesle konuşuyordu, onun dediklerini duyamıyordum. Filhakika, Rıza'ya hiçbirimiz güvenmeyiz. Dansözdür. Acı çekerken bile dansözdür, biliriz. Dolayısıyla bizden şüphelenmemesi de numara olabilir diye düşündüm, belki bizi gevşetip ağzımızdan laf almaya çalışıyordur. O yüzden Rıza'ya karşı ondan sonra da hep tetikte olduk. Muvaffak Abi mağazada olmadığı zamanlar kaç kere gelip yokladı beni, sohbet etmek istiyormuş gibi yaptı, hatta ağladı bir iki sefer oğlan hâlâ ortada yok diye, ama hiç vakarımızı boz-

madık, hep tetikte durduk ve ağzımızdan tek laf çıkmadı.

– Peki evlatlık derken ne demek istedin? Üvey oğlu filan mı?

– Yok, bebeklikten büyütme. Kimsesiz diye yanlarına almışlar, büyütmüşler, çocuk da iyi çıkınca, evlat gibi olmuş, bir de çocukları hep kız doğunca iyice evlat olmuş. Anladık ki oğlan o gün kendi başına kalkıp gelmiş babalığına haber vermeden. Hazmedemedi demek ki babalığının düştüğü durumu, içine sindiremedi.

– Öyle görünüyor. İsyan etti. Gidip gününü göstereceğim dedi. Hatta belki amcamı vurmaya geldi. Olabilir mi? Üstünde tabanca var mıydı?

– Olmaz olur mu?

– On dörtlü Browning mi?

– Hem de özel yapım. Gümüş kaplama. Çok ince gümüş işçiliği var üstünde. Düzceli meşhur bir usta yapmış.

– Nereden biliyorsun? Üzerinde Düzce mi yazıyor?

– Tabii. Düzceli İhsan Usta yazıyor.

– İyi. Ne oldu o tabanca?

– Duruyor. Sakladım.

– İyi. Bana ver. Demek amcamın tabancası Rıza'da, Rıza'nın oğlunun tabancası bizde. Evet. Adaletli bir durum. Valla, söylemesi zor ama, bu Rıza amcamı vurmakta yerden göğe kadar haklıymış. Az bile yapmış. Şimdi düşünüyorum da, dinle bak Allahşükür, belki de şöyle oldu: Rıza şüphelendi durdu, sonunda dayanamadı gitti amcama, zaten ipotek yüzünden delirmek üzere, bir de oğlunun öldürüldüğü şüphesi, amcamla tartışmaya başladılar, amcam da, benim tahminimin aksine, bugün anladım ki, kafası aniden atabilen bir adam, hafif çatlak, kafası yine attı, ne var lan, n'olmuş, ben vurdum dedi, Rıza da zıvanadan çıktı. Sebep kuvvetli Allahşükür, çok kuvvetli.

– Çok mümkün abi, dedi Allahşükür, hatta çok doğru. Hatta muhakkak öyle oldu.

Allahşükür'ün iradesi o kadardı. Ciddi bir konu ortaya çı-

kınca, hele onu heyecanlandıran bir konu, bana olan öfkesini, küskünlüğünü tümden unutmuştu. Ben de hatırlatmaya çalışmadım. Köye giderken ama, yine küskünlüğe döneceğini tahmin ediyordum. Tahminimde haklı çıktım, ama bir kere konuşmaya başlamıştık, yine devam ettik, soğukça da olsa.

Sinirli sinirli güldüm sonra.

– Valla Rıza bize ne yapsa az, dedim. Adamın oğlunu öldürmüşüz... Neyse. Olan olmuş. Hiç olmazsa amcamın pisi pisine vurulmadığını anlamış olduk. Hak etmiş. Sadece para uğruna cinayet işlenemeyebilir, ama bir canın intikamını almak için işlenir. Madem amcamın başlattığını o devam ettirdi, biz de bitireceğiz. Hiç öyle yanlışa yanlışla cevap vermeyelim filan demeyeceğiz. Madem kaybedilen canın üstüne soğuk su içilemiyor, biz de içmeyeceğiz. Bu işin sonu iyi değil Şah. İyi değil Allahşükür.

Şah çizdiğim manzaradan rahatsız oldu.

– Avukat Hasan halledecek diyordun beyim? dedi.

– Edecek. Avukata her halükârda ihtiyaç var. Rıza ölse de ihtiyaç var, ölmese de.

– Ama Rıza ölecek, hayırlısıyla, dedi Allahşükür.

– İnşallah, dedim. Her şey bittiğinde zaten Rıza ölmemişse ölen ben olmuşum demektir.

3

Çıkmadan gazeteyi sordum, dağıtılmış mı diye. Çıktıysa alayım da akşamleyin köyde amcamın gelmesini beklerken okurum diye düşündüm. Hava kararmadan da yukarı çıkmış olayım, evi bir gündüz gözüyle görüp alışmaya çalışayım istiyordum. Çıkmadı, dedi Şah. Çıksa gelirdi. E sabah dağıtılacaktı hani? dedim. Haberi yoktu. Hikmet'le ilgili rahatsızlığım geri geldi. Herkesle ilgili her rahatsızlığım sırasıyla gelip

gidiyor, tekrar geliyordu. Cücür'e birini gönderip baktırayım abi, dedi Allahşükür, belki gazeteciye vermiştir de dağıttıracak adam bulamamıştır. Kalktım. Ben uğrarım, dedim.

Şehrin tek gazetecisi, kitapçısı, kırtasiyecisi, oyuncakçısı, piyangocusu Cücür hükümet meydanına tam ortasından bakan bir dükkânda, zengin tabelasıyla ve karmakarışık vitriniyle kendisi bir gazete gibi duruyordu. Sahibi, Cücür, ince bıyıklı, insana başını arkaya atarak bakan, acı söz söylemeye hazır görünen ama tatlı konuşan bir adamdı. Hareketsiz duramıyordu. Önündeki masanın üstünde dörde katlanıp yan yana dizilmiş gazeteleri hızlı hareketlerle kalınca bir kâğıt sesleri serisiyle ha bire düzeltiyor, sıkıştırıyordu. Gazeteyi sordum, *Ünye Zaman*'ı. Hikmet'e sor, daha gelmedi, dedi. Bir kez daha tedirginlik. Mecburen soracaktım artık. Bütün gece bir de o aklıma takılsın istemiyordum. Ne olduysa öğreneyim, bari ihtimaller değil olmuş şey üstüne düşüneyim, dedim. Ankara gazeteleri hepsi aynı manşetle çıkmış gibi solgun solgun duruyordu, her manşetin alt manşetinde Silahlı Kuvvetler kelimeleri görülüyordu. Elim gitmedi. Memlekette idam hazırlığından başka bir şey olmadığını tahmin ediyordum. Dükkânın rafları kitap doluydu. Canım alışveriş yapmak, abim gibi kitaplarla haşır neşir olmak istedi. Bir sürü roman aldım, hepsini tek tek aramaktaymış ve bulunca sevinmiş gibi yapıp, yaptıkça gerçekten sevinip. Abim yerli yazarları sevmezdi, Türkler roman yazmayı beceremiyor, içlerinde yok, derdi. Belki haklıydı, ama sevimsizdi. Ona inat, Halide Edip'in, Peyami Safa'nın hiçbirini okuyamayacağım bir sürü romanını aldım. Cücür de baktı meraklıyım, yeni bir yazar, tavsiye ederim, diye *Aylak Adam* isimli bir roman verdi, önce bunu oku, benim hanım okudu beğendi, dedi. Romanın ismi ve ince oluşu hoşuma gitti. Aldım. Başka? dedim, tavsiye edebileceğin roman? Adam sıkıldı. Sanki müşteri oydu. Aha bak bunu da al, dedi, on senedir duruyor, al, para istemez, hediyem olsun. Kalınca

bir kitap. Abimin çok sevdiği Dünya Klasikleri Serisi. Gabriele D'Annunzio, Ölümün Zaferi. Onu da abimin hatırına aldım. Ayrıca kitabın ismi çok güzeldi, çok manalı ve çok yol göstericiydi. Konusu ne abi, biliyor musun? diye sordum. Konusu yok, dedi, hem olsa ne olur, roman işte, al gitsin. Teşekkür ederim Cücür Abi, dedim, çıkarken. Güle güle yeğenim, çay içmeye de gel, dedi. Öbür kitapları taşıyamam, bir kenarda dursun, bilahare aldırtırım dedim, iki romanı alıp çıktım.

Ah! diye bir sevinçli nefes aldım çıkınca. İyi bir esnaf ne kıymetli şey! Alışveriş ise ne tatmin edici bir faaliyet, insana kendini nasıl da unutturuyor.

O gece verandada gaz lambalarının ışığı altında oturup amcamın gelişini beklerken, gerçekten, okumaya başladım. Aklım öyle bir sorular yağmuru altındaydı ki kendimi kitaba verebilmek için okumayı yeni baştan öğreniyormuş gibi bir akıl mücadelesi yapmam, direnmem, inat etmem gerekti. Zor da olsa, az da olsa becerdim, kendimi, sorularımı sık sık unuttum. Bu iyi bir terbiye oldu. Sonraki yıllarımda içkide, ilaçlarda teselli aramak zorunda kalmadan içimi kitap okuyarak temizlemeyi öğrenmeye başlamış oldum. *Aylak Adam* birkaç saatte bitti. Romandaki genci takdir ettim, kimseye minneti yoktu. Sonra, inşallah amcamın gelişi geciktikçe gecikir de oturur sabaha kadar bunu da bitiririm diyerek *Ölümün Zaferi*'ne başladım. Giorgio diye bir adam vardı orada da. Takdire şayan bir aşk hayatı yaşıyordu ve gezip tozuyordu. Sahip olduğu onca imkân içinde enfes bir memnuniyetsizlik portresi çiziyordu. Çok kıskandım. Öyle bir adam olmayı çok istedim, olmaya çalışırsam olabilir miyim, iradem veya ömrüm yeter mi diye düşündüm. *Aylak Adam*'daki hayatta bir türlü ağız tadıyla yaşanamayan aşk ilişkilerinin *Ölümün Zaferi*'ndeki hayatta nasıl olup da artık bıkkınlık vermiş olacak raddede yaşanmış tüketilmiş olduğuna hayret ettim.

Bu iki roman özledığim, tekrar tekrar okuduğum romanlar

oldular. Bana, "Aynı ben!" çığlığı attırdıkları yerlerde hayatımı yazma fikri onlardan geldi. Çalakalem yazıldıklarından şüphe ettiğim paragraflarda, "Otursam ben de bu kadar yazarım!" inancına onlarda kapıldım. Yanlış bir fikre veya yersiz bir inanca kapıldığımı düşünmüyorum. Yazmaya başladım çünkü, ve epey bir ilerledim, hatta sona yaklaştım. Yetmiş seksen sayfa daha yazarsam bitecek. Karımın şık bilgisayarında yazıyorum. O kendine hep her şeyin en pahalısını alırdı. Ben o gün Cücür'e uğrayıp kitap almanın, çoğunu karıştırıp yarım bırakmanın, bazılarını okuyup bitirmenin, daha azını sevmenin, çok daha azını ise çok sevmenin zevkini aldıktan sonra kitaplardan başka şeye para harcamaya kıyamaz, merak sarmaya da tenezzül etmez oldum. Geri kalan ömrüm bir okur olarak geçti. Üniversiteye gittim, eskiden hayal ettiğim gibi İTÜ'de mimarlık değil, o sıra çok istediğim gibi DTCF'de edebiyat tahsil ettim. Eski yazı öğrendim, çünkü kendi mirasım için buna mecburdum. *Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat*'ın daha öncesinden Türkiye'de yazılmış, basılmış, elle çoğaltılmış, kütüphanelerde unutulup kalmış, sahaflarda bulunup satılmış bütün romanları ve roman benzeri şeyleri okuduğumu düşünüyorum. Okudukça, görgüm arttıkça, zevkim geliştikçe, abime hak verdiğim zamanlar olmadı değil. Bana öyle geldi ki bizim Türkler üç ayda bitiremedikleri işleri hiç beceremiyorlar, becerdikleri işleri de üç ayda bitirdikleri çok belli oluyor. Sabır, inanç, adanma bize ait nitelikler değil. Kusursuzluk aşina olduğumuz bir ihtimal değil. Bizim görüş mesafemiz üç ay. Mukayese ölçümüz akşamları rakı içtiğimiz meslektaşlarımızla çekiştirdiğimiz, diğer masada oturmuş bizi çekiştiren meslektaşlarımız. Neyse. Şimdiye kadar sizin için yazdım, bu paragrafı da kendim için yazmış olayım ve o kadar olsun.

* * *

Ünye Zaman bürosunun kapısı her zamanki gibi açıktı. Kapıya gelir gelmez içeride, ikinci odada Hikmet'i gördüm, makinenin başında dikilmiş, elinde bir bez, makineyi temizliyordu. Tahminimde haklıydım. Adam ölmemişti. Çalışıyordu. Koltuğumun altında kitaplar, sevinçle kapıyı açıp içeri girdim, nasılsın Hikmet Amca? diye seslenerek. İçerisi uzun zamandır havalandırılmamış gibi kötü kötü sigara kokuyordu. Adamın ağzında da bir sigara, başından yukarı tütüyordu. Ne başını çevirdi, ne de tek kelime, tek bir hece bir şey söyledi. Ama o benim için artık gücenilecek, kusuruna bakılacak biri değildi. Yanına gittim, aynı neşeli sesle.

– Merak ettim Hikmet Amca ya. Herkese seni soruyorum sabahtan beri.

Yanında dikildim. Sanki yoktum. Bana bakmadan homurdandı, diz çöküp makinenin tablasının altını silmeye başladı. Adam ayağımın dibinde çökmüş gibi olmasın diye bir iki adım yana çekildim. Şaşkınlık içindeydim. Sesim kendime yabancılaşarak konuşmaya devam ettim:

– Gazete bitmiş. Geçmiş olsun. Ama dağıtmamışsın daha.

Cevap yok. Duyduğu bile kesin değil.

– Hikmet Amca, niye bir şey söylemiyorsun? diye üsteledim. Canını sıkan bir şey mi oldu?

Faydasız. Adam kapanmış. Az önce Cücür'le konuşmuş ve onun tarafından görülmüş, duyulmuş olmasam kendimden şüphe edeceğim.

– Burada sigara içmemek lazım esasen, dedi durup dururken. Kendi kendine konuştu. Her taraf kâğıt. İspirto da var. Yanar gideriz bir anda valla billa. Tezgâhımızı kaybettiğimiz yetmezmiş gibi bir de şu oğlana borçlu çıkarız evini yaktık diye. Mesut oğlan. Hiç anasına çekmemiş deyyus, bir nebze bile. Mukaddes'in oğlu demeye bin şahit lazım. Aynı amcası, aynı dedesi. Ecdadını siktiklerim. Hay! Ulan bu Rusların yaptığı makinenin ben...

Kapıya doğru sessizce geriledim. Makinenin alt kısmındaki kalınca küçük bir kapak silinirken yerinden oynamış, silinme bitince de ağır bir sesle yere düşmüştü.

– Nereye gitti bunun vidası?

Yere eğilip eliyle yeri yoklayarak vida aramaya başladı. Herhalde yakını göremiyordu. Doğruldu, bir de yukarıdan baktı.

– Elinin ucuyla iş yaparsan bu kadar olur. Gözlüğüm nerde? Bir yangında bütün evrakımız da yanar gider. Off! O kadar dedik, içeride sigara içme.

Hikmet Amca hiç de ölü gibi değildi ama belli ki artık kendi aklında yaşıyordu. Gölevi'ne gelen ruh, yokluğu şimdi onu böyle yapan ruhtu. Yere bakmaktan vazgeçip başını bana çevirdi, beni korkuttu.

– Bir sürü evrakım var, dedi gözlerime bakarak. Her şeyi kayıt ve kilit altına aldım. Sana dedim, oralı olmadın.

Bir şey söyleyemeden ona baktım. Beni gördüğünü düşünmüyordum. Hiç olmazsa bedenimi gördüğünü. Ağzındaki sigara bitmiş, filtresi kötü bir kokuyla tütmeye başlamıştı. Ağzı yanıyor olmalıydı. Farkında değildi. Elimi uzatıp filtreyi ağzından almaya cesaret edemedim. Altdudağına yapışmış kalmıştı.

– Sen tembel çıktın, dedi sertçe.

Korkum yerini bıkkınlığa bırakmaya başladı. Kimseyi memnun edemiyordum.

– Hikmet Amca, dedim sesim bıkkınlık dolu.

Yine duymadı. Dönüp arka taraftaki odasına gitti. Arkasından gittim. Kapıda durup onu seyrettim. Masasında duran gözlüğünü aldı, taktı, dönüp yanımdan geçerek odadan çıktı. Arkasından gidecekken odadaki boşluk gözüme takıldı. Semaver yerinde yoktu. Halı yerinde yoktu, sadece tahta zemin üzerinde tozlu izi vardı. Gölevi'ne gelenler bana buradaki gerçek eşyaların kendileri değil suretleri gibi gelmişti, yani öyle olmaları gerektiğini düşünmüştüm, ruhun yapıldığı maddeden ya-

pılmış halleri içinde. Ama şimdi gerçek eşyalar olduklarını anlıyordum. Ya da belki gerçek eşya halleri de bedenin yapıldığı maddeden değil ruhun yapıldığı maddeden yapılmış suretlerdi ve sadece gerçek görünmek için duruyorlardı. Öyleyse Hikmet'e miras kalan ve o güne kadar içinde yaşadığı hayat benim şimdi yaşamaya başladığım hayatın ta kendisiydi. O da yaşamak istemediği bir hayata tutsak olmuştu. Ve aynı kendisinin yaşadığı gibi, hayatımı bir yere vardıramayacağımdan korkuyordu. Tembel çıktın. Sayısız kitapla dolu raflara, odanın her yanını dolduran türlü ufak tefek eşyalara bakınca şimdi daha iyi anlıyordum. Biriktir, biriktir, biriktir. Sonra? Sonra hiç? Her şey yanmaya mahkûm olsun, ruh yorulsun, tükensin, saklanarak hayatta kalmaya çalışsın. Adam sadece o günümü değil, geleceğimi de okumuştu. Benden umudunu kestiğini anladım. Yapabileceklerimin sınırını gördüğünü.

Haksız değilmiş. Bugün bütün söyleyebileceğim bu. Ama insanın hayatı can çıkmadan bitmiyor. Yeter ki korku bitmiş olsun. Hazırlıklarım var.

– Hikmet Amca, diye seslendim arkasından, evrak nerede?

Cevap gelmedi. Makineye verip veriştiriyordu.

– Ucuz mal, ucuz. Hep ondan.

Tornavidayı yere fırlattığını, makineye de sıkı bir tekme attığını duydum. Odaya dikkatlice baktım, evrakım dediği şeyin nerede olabileceğini düşünerek. Ama bundan önce nasıl bir şey olabileceğini düşünmem gerekiyordu. Bir klasör, bir kutu, bir çekmece. Her şey olabilirdi. Nedense kutu olmalıymış gibi geldi. Yangından o kadar korktuğuna göre.

Bağırmaya başladı.

– Bir daha sana el sürenin! Bir daha gazete basanın! Bitmiştir! Gidiyorum!

Kapıya çıkıp kararlı bir sesle bağırdım. Sesimin aramızdaki odanın karanlığından güçlenerek gidişini dinledim:

– Hikmet Amca, evrak kutusu nerede?

– Orada, diye bağırdı.

Daha yüksek sesle, bilen ve bilmeye hakkı olan biri gibi bağırdım:

– Neresi orası? Yine yerini değiştirmişsin!

– Yok. Eski yerinde. İyi bak. Tahtaları boyadım da ondan belli olmuyor.

Tahta. Tahta sadece tezgâhta vardı, kütüphanede vardı, tavanda vardı. Yer. Halının açtığı yer. Toz yüzünden olacak, boyanmış gibi durmuyordu. Eğilip tahtaları incelemeye başladım. Yerinden oynayan, kolay çıkacak, bir kenarından tutulabilecek bir boşluğu olan bir tahta. Derken kütüphane tarafında, tezgâha yakın bir yerde kısa bir tahtanın yağlıboyanın tutmadığı, seyrelmiş kaldığı yerde budaklı olduğunu fark ettim. Biraz bastırınca budak içeri düştü, tahtanın ortasında parmak girecek bir delik açıldı.

* * *

Çelik kutu kolumun altında, odadan çıktığım zaman Hikmet gitmişti, kapıyı kapatmaya bile lüzum duymadan. Nereye gitti, hiç öğrenemedim. Kime sorduysam, bu sabah ya da dün akşam ya da daha demin gördüm, iyiydi, dedi ama ben bir daha göremedim. Bana mı görünmez oldu, yoksa başkalarının hayatına sahte bir suretini mi yerleştirdi, bilmiyorum. Onu yıllarca aradım. O nasıl, o ve babası nasıl yıllarca ailesinin ölüsünü aradıysa ben de öyle onun ölüsünü aradım. Kendi başıma yapabileceğim iş değildi. Adam tuttum, araziyi karış karış tarayın, her köyü tek tek gezin, sorun, ölü ya da diri, bulun, dedim. Yine adam tuttum, denizde arattım. Yıllarca. *Ünye Zaman* gazetesi bir daha çıkmadı. Kimse niye çıkmıyor demedi. Herkes Hikmet'le akşam kulüpte bezik oynadığını, pazar gecesi balığa çıktıklarını, bir sürü küçük gündelik hikâye anlattı. Arada bir, birileri, hamamda rastlaştık, sana selam söyledi, dedi. Hemen her gün dükkânının önünden geç-

tim, sık sık dükkânına girdim, oturdum, eşyaları, çekmeceleri, dolapları karıştırdım, kahve yapıp içtim, arka odada ayaklarımı masasına uzatıp kitap okudum, başımı kaldırıp tavandaki hayaletleri seyrettim. Birkaç kere orada uyuyakaldığım bile oldu. Ama Hikmet'i bir daha hiç göremedim. Ruhu, ama, bir süre daha Gölevi'nde benimle kaldı. İstekleri de. Evrakı da. Nihayet, kanı da.

4

Gölevi'ne geldiğimizde beni kötü bir sürpriz bekliyordu. Jiple harmana çıkıp evin önüne yanaşınca kapının ve tüm pencerelerin açık olduğunu gördüm. Eve bir aydınlık, bir canlılık gelmişti, bu iyiydi de, hemen sonra verandaya, beni karşılamaya çıkan Asiye'yi görünce tedirgin oldum. Bir o eksikti o gün hayatımda. Yengem benimle kötü bir oyun oynuyordu. Temizlik bittiyse Allahşükür seni bıraksın, dedim. İtiraz etti. Yengemin onu oraya temizlik için değil, benimle kalmaya, bana hizmet etmeye gönderdiğini söyledi. Yanında iki kız daha vardı, yaşları ondan daha büyük, gözleri hep yerde, sadece emir almayı bekleyen. Onların da kalacağını öğrenince iyice canım sıkıldı. Yengem benimle çok kötü bir oyun oynuyordu. Yine itiraz ettim, asla olmaz, istemem, yalnız kalmam lazım, dedim. Duymadı bile. Yengemin tahakküm gücünü ödünç almış gelmişti. Ona her itiraz ettiğimde bana yengemin davrandığı gibi davrandı. Birkaç gün sonra itiraz etmeyi de, rahatsız olmayı da unuttum. Zaten o birkaç gün içinde öyle çok şey oldu ki istesem de kıza yaklaşma şansı bulamayacakmışım. İstedim, istemesine. Ama fırsat olmadı.

– Ortalıkta dolaşmayın o zaman, dedim konuyu kapatırken. Karnım da tok. Yemek yemeyeceğim. Ama çay içeriz.

Ev temizlenmişti, yaşanabilir hale gelmişti. Dışarıdan bile

belli oluyordu. Kapıdan içeriye doğru şöyle bir göz gezdireyim dedim ve bakar bakmaz ipek halının açılmış, hole serilmiş olduğunu gördüm. Hikmet yoktu. Kim bilir ne olmuştu! Kızdım. Asiye'ye bağıracaktım, kendimi tuttum, belki hayırlısını yapmıştır, beni çözemeyeceğim bir dertten istemeden de olsa kurtarmıştır, diyerek. Semaver de bıraktığım yerde değildi. Asiye'ye sordum. Mutfağa kaldırdık, dedi. Bir daha o semavere dokunmak yok, dedim. Elinizi bile sürmeyeceksiniz. Bu halıyı da hemen katlayın, rulo yapın, bulduğunuz gibi bırakın. Asiye hiç bozulmadan, başüstüne, dedi. Yengem ona ecnebi filmlerdeki hizmetçiler gibi nazik ve şahsiyetli davranmayı öğretirken komik duruma düşeceğini düşünmemiş olmalı. Kız ecnebi değil ki ecnebiler gibi davranabilsin. Artık ne olduysa oldu, diye düşündüm, her şeyi ben mi düşüneceğim ya. Hikmet de aynı amcam gibi başının çaresine baksın. Bıktım bunların utangaç işlerinden. İyi oldu iyi. Aferin Asiye'ye. Hayatta böyle boş endişelerle harcayacak zaman yok. Duvara dayanmış halı bulursan açar serersin. Semaver görürsen içine suyu koyar çayı demlersin. Halıyı ve semaveri fazlasıyla değerli birer eşya, ayrıca birer emanet oldukları için kullanmamam gerektiğine inandım ve yeri ve zamanı gelip de kendiliğinden tekrar açılıncaya kadar konuyu kapattım. Hikmet'in ruhu, kusura bakmasın, eğer hâlâ benden yardım istiyorsa, saklandığı yerden çıkıp dikkatimi çekmek zorundaydı.

Yine de eve yalnız başıma girmeye çekindim. Bu sefer evin kasvetinden, muhtemel tuzaklarından, basınca yerin dibine gömüleceğim çürük döşeme tahtalarından ya da koridorda cirit atan farelerden çekindiğim için değil, ev yabancı bir ev olduğu için. Ecnebice bir duygu olabilir. Asiye'ye bana evi gezdirmesini söyledim. Ne demek istediğimi anlamadı. Ev nasıl gezdirilir? der gibi baktı. İyi ya boş ver, dedim. Allahşükür'ü çağırdım. Gel eve bakalım, dedim. Şaşırdı. Nesine bakalım? der gibi baktı. Anladım ki eve girmesi yasak. Hiç girmemiş.

Baktım kimse gelmiyor, ben de girmekten vazgeçtim.

– Madem öyle, çay olana kadar birer kahve içelim, dedim.

Allahşükür küslüğünü hatırlayıp kendini geri çekti. Adamları bulup ellerine tüfek verip evin etrafına yerleştireyim, dedi, gitti.

– Hemen yaptırayım, dedi Asiye.

– Bırak kalsın, dedim.

Yalnız kaldığımdan emin olunca masaya oturup kutuyu önüme koydum. Teneke bir kutuydu. Dümdüz. Kaba saba. Galiba sadece içindekileri farelerden korumak için yaptırılmıştı. Kenarlarındaki kaynak izlerini saklamaya gerek duyulmamıştı. Ne kilit ne çengel ne bir şey. Ayakkabı kutusundan az daha büyük. Kapağı yavaşça açtım, korka korka. İçinden iyi bir şey çıkmayacağı belliydi. Mesele, ne kadar kötü bir şey çıkacağıydı. Hikmet'in evrak deyip durması tek güvencemdi. Ellerim terleyerek, titreyerek kapağı kaldırdım, korkan, sakınan, geç görmek isteyen gözlerle kutunun içine baktım.

Oh! Kâğıt. Evrak, hakikaten. Bolca evrak. Ve bolca fotoğraf. Hepsi iyice sararmış, bazıları, gazete kâğıdı gibi olanlar kenarlarından ve kat yerlerinden iyice yıpranmış. Az sonra rahatlamıştım. Kâğıt yığınını şöyle bir karıştırıp yayınca hepsinin eski yazı olduğunu gördüm. Küçük bir sevinç çığlığı attım.

– Yaşasın! Okuyamayacağım!

Ondan sonra zevkle her birini tek tek çıkarıp sayfaları gözden geçirdim. Bazı gazeteler, bazı ne olduklarını tahmin bile edemediğim ama mühürlü filan olmasından resmi evrak olduklarını anladığım kâğıtlar, bazı Fransızca yazılmış mektuplar, kartpostallar, tanımadığım bir alfabeyle yazılmış birtakım kâğıtlar. İyi, iyi, en azından şimdilik rahatız.

– Asiye! diye seslendim. Hadi bir kahve yap da kendi ellerinle, keyifli keyifli içeyim güneş batarken.

Fotoğraflar, yalnız, biraz meşgul ediciydi. Hepsinin önünde ya da arkasında yine eski yazıyla notlar olması önemlerini,

daha doğrusu aciliyetlerini azaltıyordu. Yürüyen insan kalabalıkları, yere oturmuş kameraya bakan insan toplulukları, kederli yüzler, korkulu bakışlar, belki savaş esirleri, yere dizilmiş, kandan kapkara olmuş, bazen parçalanmış cesetlerin fotoğrafları. Kötü fotoğraflardı hepsi. Her ne olduysa iyi ki başka bir lisanda olmuş.

Kahvem geldiğinde kâğıtların altından çıkan küçük bir fotoğraf albümüne bakıyordum. Bordo deri kaplı, Fransız işi bir şeydi. Özenle düzenlenmiş ve iyi korunmuş bir aile albümü. Hikmet'in duvarında, masasının üstündeki camın altında duran türden fotoğraflar. Tavandaki fotoğrafın aslını görür görmez tanıdım. Hiç de hayalet gibi değillerdi şimdi. Üç tatlı kız çocuğu, bir güzel genç kadın, iki kız annelerine doğru yaslanmış, bir kız annesinin kucağında, baba ve oğlan, Hikmet, ayakta, onların arkasında. Babayla oğulun duruşunda korumacı bir gurur vardı. Adamın uçları kıvrık gür bıyıkları, kısa kesilmiş, arkaya doğru taranmış, alnının hemen üstünde hafif bir lüle olarak kabarmış açık renk saçları vardı. Hikmet, beş yaşındayım mı demişti, hatırlamıyordum, ama ufak, bahriye üniforması içinde. Aile her zaman aile imiş. Fotoğrafa uzun uzun baktım, hüzünle gülümseyerek, aile denen görüntünün ne eşsiz bir duygu tablosu yarattığını düşünerek, ailemle benim böyle bir fotoğrafımız olmamasına içerleyerek. Sonra, baktıkça, canım sıkılır gibi oldu. Kafam karıştı, daha doğrusu. Hikmet, annenin yanında iki kızın öldüğünden bahsetmişti. Fotoğrafta bir üçüncü kız vardı. Hikmet'in anlatmasına göre, eğer doğru hatırlıyor idiysem, en küçük kız, ondan bahsetmemişti. Bahsetmediğine göre o kız ölmemişti. Ölse üç kız derdi.

Kalbim sıkıştı. Bu kalp sıkışması da yeni çıkmıştı. Daha önce aklımın zorlandığı anlarda nefesim kesilirdi ama artık nefesim kalbimin sıkışması yoluyla kesiliyordu. Kalktım. Harmana yaklaşıp verandanın çatısından kurtulmak ister gibi açık havaya doğru göğsümü şişirerek derin derin nefes aldım.

Demek oluyordu ki Hikmet'in kız kardeşi hayattaydı. Peki niye söylemedi? dedim. Babamla ben diye anlattı annesinden sonraki hayatını. Bu küçük kız duruyor olsaydı onun da sözünü ederdi. Ama ölseydi yine sözünü ederdi. Bu kıza ne olduğu belli değil. Belki daha sonraki yıllarda öldü, biraz daha büyüyünce, ve o zaman ölümü ilk ölümler kadar acı gelmedi onlara. Olabilir mi? Olamaz. Kız kayboldu desek? O zaman öyle söylerdi. Niye saklasın ki? Vay anasını ya! Ne hayat be! Ne hayat yaşamış bu adamcağız! Ecdadını siktiklerim dediği kadar var ha. Canım, yani, biz öldürmemişizdir ya. Biz sadece uyanıklık yapıp mallara el koymuşuzdur. Besbelli meydandaki o evler de o şekilde bize geçti. Şimdi Ünye'nin en değerli parseli olan yerler. Adamcağız babasının evinde kiracı olmuş.

O sırada etrafın sessizliğine dikkat ettim. Köpekler yoktu. Geleli görmemiştim, duymamıştım da. Jipin sesini duyup gelmiş olmalıydılar. Duysalar gelirlerdi. Duymadıklarına göre bayağı uzaktaydılar. Tedirgin oldum. Asiye verandaya çıkıp kahvemi bitirmiş miyim diye baktı. Bitmediğini görünce geri gitti, evin içinde kayboldu. Neyse, dedim, köpek aklı. İnsansızlıktan canları sıkıldı, basıp gittiler herhalde. Yine de tedirginliğim geçmedi. Korkan biri için sessizlik iyi bir şey değildir. Kalçamdaki tabancayı yokladım. Artık doluydu, namluda mermi vardı, emniyet kapalıydı. Tek yapacağım emniyeti açmaktı. Uygun bir kılıf ayarlayınca emniyet de açık taşıyacaktım.

Masaya dönüp albümü tekrar elime aldım, bakmaya devam ettim. Teyze, hala, dayı, amca, yeğen oldukları anlaşılan bir sürü genç yaşlı insanın da fotoğrafları vardı. Onlar bittikten sonra karşıma gencecik güzel bir kız portresi çıktı, on, on iki yaşlarında ve gözlerimi yakaladı, bırakmadı. Zayıf, uzun yüzlü, iri kara gözlü, saçları arkada toplanmış, ilkokul önlüklü bir kız. Tanıyorum bunu ben, dedim. Sonra başım dönmeye başlarken, ben bunu iyi tanıyorum, dedim. Arkasındaki sayfada da o vardı, birkaç yaş daha büyük, bir bahçe duvarı-

nın üstünde birkaç kadınla birlikte. Önce bahçeyi tanıdım, bizim Ünye'deki evin bahçesi yahu bu, dedim, arkasından ortada duran, gülümseyen yaşlı kadının, çirkin burnunu başka fotoğraflardan hatırladığım babaannem olduğunu fark ettim, hemen sonra da en kenarda dikilmiş, vücudunu belinden eğerek onlara yakın görünmeye, fotoğrafa girmeye çalışan ürkek bakışlı ince uzun güzel yüzlü kızı tanıdım: Annemdi.

5

Roman okumaya annemi unutmak için başladım. Uzun süre ne okumayı başarabildim ne de unutmayı. Eğer o kucakta oturan küçük kız annemse, Hikmet dayım oluyordu. Az daha düşününce Hikmet'in kendi ailesine, kendi köylüsüne benim ailemin yaptıkları benim diğer aileme yapılmış oluyordu. Hem fail hem kurban oluyordum. İyi, dedim, olmadığım bir bu kalmıştı zaten. Ayrıca, mal mülk konusunda, hem soyan oluyordum hem soyulan. Neyse ki her durumda mal bende kalıyordu. Geçmişe istinaden de bugüne mahsuben de. Hem anne hem baba tarafından. Ulan dede, dedim, ulan Mecit Efendi, gasp ettiğin mallar yine asıl sahibine döndü, görüyor musun? Boşuna adını lekelemiş, günaha girmişsin ihtiyar öcü. Yok pahasına kapatmış gibi bir söz söylemişti Allahşükür, hamama gittiğimiz gece. Çaresiz birinin çaresizliğinden istifade etmek. Koskoca bir serveti belki bir otobüs bileti parasına, ya da birkaç aylık bakkal borcunu kapatma karşılığında satın almak. Of. Vicdan, Yarabbi! Yiyemiyorsun işte, yenmiyor. Bak, hepinizin en günahsızı benim, ben bile yiyemiyorum, çünkü para etmiyor. Oralar iyi anılmaz, demişti Avukat Hasan. Memleketin gizli bir vicdan yarası olmuş kalmış. Peki ama ne oldu? Hadi onu da bırak, anneme ne oldu, o nasıl kurtuldu, nasıl büyüdü? Babamla nasıl evlendi? Kim ol-

duğu nasıl gizli kaldı? Herkes niye ondan bahsetmemeyi, o yokmuş gibi davranmayı seçti?

Yerimde duramadım, kaçmak istedim. Dağa bayıra doğru kendi başıma gitmek pek akıl kârı değildi. O ara bunu da hesap ettim. Malum, amcamın başına gelenlerden sonra. Gidilecek tek emniyetli yer sütannemin eviydi. Oraya gittim.

Ev yamacın arka dibindeki düzlüğe kurulmuştu. Etrafında hareket vardı, tahta çitlerle çevrilmiş küçük sebze bahçeleri, ortada bir yerde kuyu, ağaçların gövdelerine dayanmış kazma, kürek, tırmık gibi aletler, etrafta dolaşan tavuklar, civcivler, yerlerde inek kakası, havada kaka kokusu. İleride bir bahçede çömelmiş çalışan birkaç köylü. Bizim arazinin kalbi orada atıyordu besbelli. Baygınlık geçirdiğim gün etrafa dikkat etmemişim. O evin de aynı bizimki gibi verandası vardı ve Kâzım Emmi verandadaki sedire uzanmış, horul horul uyuyordu. Allahşükür görünürde yoktu. Belki evde, heladadır filan diye ona seslendim ama Kâzım Emmi'yi uyandırdığımla kaldım.

– Oo hoş geldin, buyur yeğenim, otur bir çay iç, dedi bir çırpıda. Yerinde doğruldu.

Adam çok hızlı uyanmıştı. Ona Allahşükür'ü sordum. O kim? dedi. Şükrü, dedim, oğlun. He benim küçük oğlanı diyon, dedi. He, dedim, nerede? Görmedim, dedi, şehirdedir bu saatte. Adamın uykusu ağırdı besbelli. Açık kapıdan içeri doğru seslendi: Havva! Kız Havva! Karısına sesleniyordu ama karısı bildiğim kadarıyla günlerdir şehirdeydi. Adamın ondan da haberi yoktu.

– Boş ver Kâzım Emmi, dedim. Çayı sonra içeriz. Ben esas sana bir şey sormak istiyorum.

– Bana? He, sor tabii. Bildiğim bir şeyse söylerim.

Ona Hikmet'i ve köyleri sordum. Çıkaramadı Hikmet deyince. Kimlerdendir? diye sordu yüzünü ıstırap içinde ekşiterek. Bilmiyordum. Hikmet'in soyadına da nedense dikkat etmemişim. Gazeteci Hikmet diye bilmek bana yetmiş. Adam

belki de oralarda herkesin ismiyle oynayıp durdukları için çıkaramıyordu. Yani mutlaka Hikmet'i tanıyordu ama Hikmet olarak tanımıyordu, başka biri olarak tanıyordu. Peki hangi köyden? diye sordu benden ilk soruya cevap alamayınca. Tarif ettim, duyduğum kadarıyla, bize bitişik, hani birtakım acı hadiseler cereyan etmiş vaktiyle, dedem zamanında, köyleri biz almışız filan diye.

– Ha, dedi, sen Haybetleri söylüyorsun.

– Yok, dedim, Hikmetleri söylüyorum.

– Onlar Haybetler, dedi.

Moralim bozuldu.

– Allahşükür bana Hikmetler dedi, diye itiraz ettim.

– Allahşükür kim? dedi.

– Senin küçük oğlan, dedim, Şükrü.

– Ha. Şükrü Allahşükür müymüş? dedi.

– Değil ama ben ona öyle diyorum, dedim.

– Sebep? dedi.

– Hiç, dedim, sebepsiz yere. Kâzım Emmi?

– He yeğenim, emret.

– Estağfurullah. Şimdi bu Hikmetler, Haybetler, artık kimlerse, kim bunlar? Köylerine ne oldu? Bir baskın yapılmış, herkesi öldürmüşler. Ortada cenazeler bile yokmuş, ırmağa, denize atmışlar.

Adamın yüzündeki ifadeden duyduklarımın doğru olduğu hemen belli oldu. Yüzüne gelen ifade keyif kaçması gibi bir ani değişiklikle geldi. Sakallarını kaşıdı, sedirde etrafına, kalçasının altına filan bakınıp, eliyle yoklayıp tespihini aradı. Uzatmasın diye tespihi alıp eline tutuşturdum.

– Geçmiş zaman yeğenim, dedi. Kim ne hatırlayacak, ne bilecek de anlatacak. Hayırlı hadiseler değil. Duyduk, kulağımıza geldi tabii, ama unutalım dedik, unuttuk. Zaten yabancıydılar, esasen.

– Kimler? Hikmetler mi?

– Haybetler. Bizden değillerdi. Olmuşsa o sebeptendir.

– Olmuş.

– Olmuştur, doğrudur. Bilemiyorum ki. Yaşlandık iyicene.

Kâzım Emmi'nin keyfi hızla kaçarken ben de hızla sinirleniyordum. Uykudan o kadar çabuk uyanan bir adamın hafızasından şüphe edilemezdi. Onun şüphe ediyormuş gibi yapmasına da izin verilemezdi. Zorladım.

– Sen o zaman hayatta mıydın emmi?

Düşündü.

– E tabii.

Kâzım Emmi'nin derdi, biraz sonra anladım, tembellikti. Düşünmek istemediği gibi konuşmak da istemiyordu. Yatıp uyumak istiyordu; uyanınca içeriye seslenip kahve istemek, içip tekrar uzanmak, üşüyünce içeri seslenip battaniye istemek dışında hiçbir şeyle ilgilenmiyordu. Her şeyi bildiğinden, hatırladığından, enerjisi olsa anlatacağından şüphe etmiyordum ama adam sadece uyku istiyordu. Elinde değildi. Bana olan saygısı bile ikide bir başının önüne düşmesini, vücudunun yana doğru kaymaya başlamasını önleyemiyordu. Adamın daha iyi zamanlarını görmüştüm. Cenazede mesela, çakı gibiydi. Belki başka zaman denemeliydim. Ona en son annemi sordum.

– Hatırlamam mı? Helbet hatırlıyorum Mukaddes Gelin'i, dedi. Elimizde büyüdü.

– Neden? dedim. Sizden biri mi? Sizin aileden, sizin köyden filan.

– Yok, dedi, dedenin evlatlığıydı. Buralarda büyüdü. Herkes buralarda büyümüştür.

Annem evlatlık. İçim sızladı, bir evlatlığı düşününce. Annemi yukarıdaki evde beni bekleyen kızlar gibi bir yabancı evde sığıntı olarak düşününce. Sonra bir sığıntı olarak babama gelin olduğunu. Ve ailenin kibri. Tahmin edebiliyorum. Yanımızdaki sığıntı besleme gelinimiz olsun, olacak şey mi! Babamın

da, annemin de buralardan, bu insanlardan, aile denen bu enkazdan kaçmak için çok ciddi sebepleri varmış. Başka her şey dedikoduysa bile bu tek başına yetermiş kendilerini öyle bir uzaklığa mahkûm etmelerine.

– Peki kimlerdendi annem? Haybetlerden mi?

Annemin lafı açılınca Kâzım Emmi'nin uykusu açılır gibi oldu. Gözleri daha sabit bakmaya başladı. Hiç değilse bir gözü düzenli olarak bende kaldı, diğer gözü arada bir kaymaya devam ettiyse de.

– Ciddi mi soruyorsun?

– Ciddi soruyorum.

– Öyle denirdi. Haybetlerin küçük kızı, son kız. Ama sırdı yani. Üç beş kişi bilirdik topu topu. Aldıklarında bebekmiş.

– Peki nasıl almışlar, biliyor musun?

– Adamın biri getirmiş, dedene vermiş.

– Kim o, getiren, biliyor musun?

– Onlardan biri...

– Kimlerden?

– Katillerden herhalde.

– Bütün bir köyü öldürüyorlar ama bir bebeği öldürmüyorlar, öyle mi?

– Öyle. Demek ki, dendi, bebeğe kıyamadı, alıp kaçırdı gizlice.

– O adamı tanıyor musun Kâzım Emmi?

Kâzım Emmi bana dikkatle, ciddiyetle, hızla mezarlıktaki gibi dimdik durarak baktı. Başını iki yana salladı.

– Tanımıyorum.

Tanıyordu, hissediyordum.

– O adam sen miydin Kâzım Emmi?

* * *

Hem oydu hem değildi. Tıpkı bebeği getiren adamın da hem asker hem sivil olduğu gibi. Üstünde asker ceketi vardı,

altında köylü şalvarı, sırtında tüfek. Köy yolu sahilden gelip bütün köylerin arasından ve her birinin yakınından geçerek ama hiçbirinin içine girmeyerek vadiden vadiye kıvrıla kıvrıla gider. Bu yol at arabasıyla ya da atla, katırla yük taşımak içindir. Bundan ayrı olarak bir de insanların köyden köye gidip gelmek için yürüye yürüye açtıkları kestirme yollar vardır, yamaç, kaya, ağaçlık, çalılık, çukur, tümsek demeden en kısa yolu bulup. Haybetlerin köyünden bizim araziye gelen o patikada rastlamış Kâzım Emmi adama, sabah alacasında, ormanın içinde. İkisi de korkmuş. Ama adamın kucağında tuttuğu ve bir örtünün altında sızlanan bebeğin sesi her şeyi değiştirmiş. Adam kaçıyormuş. Köye baskın yapanlardanmış ama artık dayanamamış, evin birinde ocaktaki odunların arkasına saklanmış bulduğu bebeği görünce onu da alıp firar etmeye karar vermiş. Çünkü emir nefes alan her şeyi öldür emriymiş. Çünkü emir nefes alan bir şey kalmayınca her şeyi yak emriymiş. Oluk oluk kan akıyor geride, demiş adam, köy tarafını işaret edip. Bebeği Kâzım Emmi'ye uzatmış, Allah rızası için şuna bakacak bir Müslüman evladı bul, demiş. Kız mı oğlan mı bilmiyorum ama kızsa eğer ismini Mukaddes koyun, demiş. Bebeği Kâzım Emmi'nin kucağına bırakıp gitmiş. Kâzım Emmi dönüp adamın arkasından bağırmış, adamı durdurmuş. Oğlansa ne koyalım? demiş. Adam, oğlansa benim adımı koyun, Arif olsun, demiş ve dönüp koşarak uzaklaşmış. Bir daha adamı görmemişler. Bizim oralardan biri değilmiş.

– Arif, dedim.

– Arif, dedi Kâzım Emmi.

Onun karşısında ağlamak istemezdim ama kendimi zor tutuyordum.

– Hikâyeyi annem de biliyordu, değil mi? dedim.

– Kendi hikâyesi, dedi. Nasıl anlatmazsın. Anlattım tabii, büyüyünce.

– Abimin adını Arif koydular, dedim.

– Arif koydular, dedi dalgın dalgın başını sallayarak. Yanlarındaydım. Arif burada doğdu, yukarıki evde. O zaman buralar şenlikliydi. Evlerimiz kalabalıktı.

Kâzım Emmi hikâyenin bebekle ilgili kısmını anlattıktan sonra bana olan ilgisini kaybetti. İkimizin de önümüze baktığımız uzun bir sessizlikten sonra oturduğu yerde duvar boyunca yine kaymaya başladı. Bebeğin kurtuluşunda kendisinin de bir payı olduğu için canlanıp, o kısmı biraz aceleye getirmekle birlikte anlaşılır şekilde anlatma zahmetine katlanmıştı. Ama öncesinde ve sonrasında şahsen bir payı yoktu. Onlar sadece duyduğu şeylerdi ve hatırlamak istemiyordu. Ne sorduysam, fi tarihi, deyip geçti.

Onu uykusuyla baş başa bırakıp kalktım.

6

Amcam sabaha karşı geldi.

Küçük külüstür bir kamyon yamacı zar zor tırmanıp harmana çıktı, evin önünde durdu, kasasından bir adam yere atladı, kasanın arka kapağını indirdi, kasanın içine uzandı, amcamı ayakucundan tuttu, kasadaki bir adam da başucundan tuttu, indiriyorlardı.

– Durun lan, acele etmeyin, dedim. Kovalayan mı var?!

Adamlarda ölüye saygı diye bir şey yoktu. Kaldırıp atacaklardı neredeyse. Azar işitince korkuyla ellerini geri çektiler, amcam pat diye yere düştü.

– Ulan sizin! dedim.

– Durun oğlum, kendi başınıza iş yapmayın, dedi Şah, kamyonun şoför mahallinden inip arkaya dolaşarak. Gidin şöyle dinlenin, gidin, ben sizi çağırırım.

Adamlar gittiler. Felek de kamyondan indi, yanıma geldi. Yüzünde başarı gülümsemesi vardı. Hatırını sordum. İyiydi.

Sırtını sıvazladım. Bana doğru sokuldu. Sigara ve ıslak toprak kokuyordu. Galiba işin çoğunu ona yaptırmışlardı. Amcamı ellediğine, ona temas ettiğine inandım; üstünde amcamın hissi kalmıştı.

– Zor oldu mu Felek? dedim.

– Yok abi. Nesi zor olacak. Bir hamlede kazdık, çıkardık. Daha pek bozulmamış rahmetli. Kefeni bile gıcır gıcır.

– Sağ ol Felek. İyiliğini unutmayacağım. İnşallah hayırlı bir iş yapmışızdır.

– Doğrusunu yaptık abi. Muvaffak Amca memnun oldu. İstediği buymuş hakikaten. Sağ ol yavrum, Allah ne muradın varsa versin dedi.

– Amcam mı dedi? Sana?

– He, bana dedi. Ama sana da demiş sayılır.

Ayrıcalıklı olmadığımı sanıp üzülmeyeyim diye gönlümü alıyordu. Latife ediyordu Felek. Amcamın onunla konuştuğuna hiç ihtimal vermedim. Bir kez daha Felek'in sırtını sıvazladım iyi niyetli palavrası için.

– Sağ olsun, dedim. Sen de sağ ol. Bunları başka kimseye söylemek yok, değil mi?

– Yok. Tek bana söyledi, tek sana söylüyorum.

– Sağ ol.

Yan yana durup kamyona baktık. Felek'ten şüphe etmiş olduğum için kendime kızmadan edemedim. Büyük iş başarmıştı. Adamcağızı gücendirdiysem gönlünü alayım diye sohbete devam etmeye çalıştım.

– Şanslı adamsın Felek. Amcam benimle bile o kadar uzun konuşmadı. Seni bir hayli seviyor demek ki.

Felek gülümsedi. Bir şey demedi. Gözleri benden memnun olduğunu söylüyordu.

– Peki başka bir şey dedi mi? dedim.

Felek'in gözlerine o an fazladan bir memnuniyet geldi. Ya iltifatta çok ileri gittim ya da amcam onunla epey bir mesai

yaptı diye düşündüm. Belki hatta beni Felek'e şikâyet etti, bırak şu tembeli, dedi, artık muhatabım sensin.

– Bir de dedi ki, dedi, külleri gömün.

– Külleri?

– He. Külleri. Onu da zaten mezarın içinde söyledi. Kolu kefenden çıkmıştı da, sarkmasın, yerine sokayım diye kolunu tutunca söyledi.

Felek! Felek! Felek! diyerek inledim, titredim. Ne muazzam adamsın! Amcam gerçekten konuşmuş! Elimi omzuna attım. Şöyle gel, dedim, onu Şah'tan uzağa, harmanın yukarı tarafına doğru götürdüm. Aklıma hemen semaverin içindeki küller geldi. Ama emin olmalıydım.

– Ne külleri? dedim.

– Küller işte. Gömülecek.

– Ne külleri, hangi küller, söylemedi mi?

– Söylemedi ama ben anladım. Hikmet'in küllerini diyor.

Felek sandığımdan daha büyük bir sır erbabı değilse muazzam sinsilikte bir casus olmalıydı. Güvendiğin bir insana ansızın boşuna güvenmiş olduğunu anlama halinin eşiğindeydim. Felek külleri biliyor olamazdı. Gizlice beni seyretmediyse bilmesi mümkün değildi.

– Hikmet'in küllerini nereden biliyorsun Felek?

– Bana kızdın abi?

Yine şaşırdım. Adamda akıl almaz bir hassasiyet vardı her türlü titreşime karşı. Kendisine yönelik her şeyi çok çabuk ve gayet doğru anlıyordu. Düzeltmeye çalıştım. Onunla hep çok dikkatli konuşmam gerektiğini kendime hatırlatarak.

– Ben? Ben sana asla kızmam Felek. Sen en güvendiğim yakınımsın. Bu gece bu işi bizzat senin yapmanı ben tembih ettim. Çünkü en çok sana güveniyorum.

– Sağ ol abi.

– Sen sağ ol. Şimdi söyle, Hikmet'in külleri olduğunu nereden biliyorsun?

– Hikmet söyledi. Dün. Hani sana harmanda ruh var dediydim. Hikmet'in ruhuydu.

– Hikmet'in ruhuyla mı konuştun Felek? Ne zaman? Nasıl?

– Kızma abi.

– Kızmıyorum Felek. Sadece çok şaşırıyorum, çünkü sana inanıyorum. Gel, ver bir sigara, birer sigara içelim.

– Sen paket taşımıyor musun abi?

– Taşıyorum da hep bir yerlerde unutuyorum Felek. Artık daha dikkatli olurum.

– Benim sigaram bana göre çünkü. Sayılı, biliyor musun.

– Tamam. Bir daha istemem. Felek?

– He abi.

– Hikmet'in ruhuyla konuştun, anladım. Sana ne dedi?

– Sana bozuk atıyordu.

– Bana?

– Sana. Alakadar olmamışsın. Abim hakkında atıp tutamazsın dedim. Bir daha sustu. Bana yardım et dedi. Emret dedim.

Sustu. Sigarasının ucunu kendine çevirip ani bir hayranlıkla ateşe baktı. Yavaşça üfledi, ateşi parıldattı. Aklı gidiyordu galiba.

– Emretti mi?

– Estağfurullah, olursa ricamız olur dedi ama emretti. O da öyle dedi, külleri göm. Rica olsa senin gibi konuşurdu değil mi. Gömer misin lütfen derdi. Akide de öyle konuşur. Sizin evlenmeniz iyi netice verir. İkiniz de güzel konuşuyorsunuz.

– Sağ ol. Keşke herkes senin kadar nazik olsa. Peki külü nereye gömeceğini söyledi mi?

– Tabii. Ailemin yanına göm dedi. Ailenin yanı neresi dedim. Bilmiyorum, arayacak, bulacaksınız dedi. Zamanı geldi artık, bulacaksınız. Bulunca hepsini beraber doğru düzgün bir mezara yatırın, babamın küllerini de onların üstüne serpin dedi.

– Babasının külleri mi?!

Felek korktu. Sesim yaralı bir hayvan iniltisi gibi çıkmıştı. Ben de kendimden korktum.

– Küller babasının külleri miymiş?

– Öyle dedi. Sen yerini biliyormuşsun.

– Biliyorum bilmeye de, ne demek babasının külleri Felek? Babası yandı mı? Yangında mı öldü?

Felek ömrü hayatında yangında ölen kimseyi duymamıştı. Aklım hızla en inanılmaz ihtimale doğru gitti: Babası ölünce Hikmet cesedini yakmış, küllerini saklamıştı. Ailesiyle buluşabileceği güne kadar. Belki babasının vasiyetiydi, belki Hikmet'in kararı. Akıl almaz bir inat. İnsan babasını nasıl yakar? Bir insanı, ölü bile olsa? Yanmamış ve yanamayacak kemikleri tek tek ayıklamak, bir kenara yığmak, sonra küllerini süpürmek, bir araya toplamak, bir kaba doldurmak. Çıplak elleriyle mi dokundu o kemiklere ve küllere? Önce biraz soğusun diye bekleyip? Tam tutuşmamış, tam yanmamış et parçalarını bir değnekle ateşe iteleyip? Söner gibi oldukça üstüne gazyağı ilave edip? Uzak, karanlık bir yerde, bir dağ başı mutlaka, çünkü öyle bir ateş ve kokusu, tabii, uzakta olmak zorunda. Hikmet ki iriyarı bir adam değil, nasıl taşıdı tek başına bir cesedi, ölü gibi ağır olmuş bir ölüyü? Uzak, karanlık bir dağ başında. İnat de, tutku de, inanç de, öfke de, delilik de, ne dersen de. Had safhada bir şey. Ben hayal bile edemem. Belki Hikmet aynı şeyi kendisi için de isterdi ama bunu isteyebileceği kimsesi kalmamıştı. Ben vardım, ama benim de kimse için tutkulu fedakârlıklar yapabilecek biri olmadığımı gördü. Hikâyelerim ve bağlılıklarım olmadığını gördü.

– Peki Hikmet'in ruhu nerede Felek?

– Bende. Sakladım. İstirahat ediyor. İyileşince gidersin dedim.

– Hasta mı?

– Her yanma tel dolamışlar. İyicene de sıkmışlar. Çok canı yanıyor. Baygınlığı var ya, acıdan.

– Ben uyuyor sanmıştım.

– Acıdan.

Felek'i bırakıp karanlığa doğru yürüdüm, birkaç adım attım, durdum. İçimde güç bulabilsem yürümeye devam ederdim ama tükenmiştim. Belki ben de oraya serilip birilerinin ruhuma, bedenime nihai bir şey yapmasını, beni kurtarmasını beklemeye başlamalıydım.

– Abi?

– Efendim Felek?

– Kolunu sokmakla iyi yapmış mıyım abi?

– Amcamın mı? Gayet tabii. Kolu dışarıda kalsın istemezdi.

Felek gururla, huzurla yanımda dikilip etrafa baktı, havayı kokladı, aldığı nefesten memnun kaldı. Tekrar bana döndü.

– Benimle işin yoksa ben müsaade isteyeyim abi, dedi.

– Yoruldun Felek, dedim. Git yat. Gerisini biz hallederiz.

– Yok, yorulmadım da, dedi, saatim geliyor.

Her sabah güneşin doğuşuna yedi dakika kala define için ilk kazmayı vurmak zorundaymış, çünkü aradığı define öyle, kendinden şartlı bir defineymiş, kuralı kaidesi varmış. Yeri seçip, artık doğru yer mi değil mi, kısmet, belli olmazmış, ama doğru yerse ilk kazmayı o anda vurmak lazımmış. O anı da bir kuş haber veriyormuş, Felek'le arazide gezen bir ardıçkuşu. Define yerleri de zaten ardıç ağaçları arasındaki yerler olurmuş. Zor bulunurmuş gerçi. Ama bir gün mutlaka bulunurmuş.

– Çok güzel Felek, dedim. Hadi, inşallah. Bul bir hazine de, bizi yemeğe götür.

– Bulayım, sana çok güzel sigara tablası hediye edeceğim, dedi. İçini de sigara dolduracağım.

Gülümsedim. Teşekkür ettim.

Gitti. Orada doğup büyümüş biri olarak karanlıkta yürümek için ışığa ihtiyacı yoktu. Arkasından muhabbetle baktım. Akide'yi hatırladım, oğlunu. Bu adamın büyümekte olan bir çocuk için harikulade bir arkadaş olabileceğini düşündüm. Ço-

cuğu gözü gibi koruyacak ve onu hepsinin tek tek yaşanmış, bazılarını bizzat kendisinin yaşamış olduğuna inandığı masallarla büyüleyecek bir çocuk adam. Benden daha iyi biri.

* * *

Amcamı yeni yerine gömmek için sabahı beklemeye karar verdik. Nasılsa artık emniyetteydi. Allahşükür geldi, köpekleri aramaktaymış. Bulamamış. Hiç böyle çekip gittikleri vaki değilmiş. Amcamı duyunca gelirler, dedim. Amcamın ruhu bedenin yakınlarında değildi. Bizim yakınlarımızda da değildi. Hiç değilse o sırada. Köpekler orada olmadığı için biliyordum. Allahşükür kamyonun arkasına geçip amcama dua okudu, çekildi. Sonra ben gittim amcamın yanına. Ne durumda olduğuna bakmak için. Hayır. Ne durumda olduğunu merak etmiyordum. Gittim işte. Bakmadan duramadım. Kefeni çürümemişti, sadece toprak bulaşmıştı ama öyle çamur içinde filan değildi, tahtalarla korunduğu için. Korkutucu bir görüntüsü yoktu. Felek haklıydı, tabii ondan önce kadın da haklıydı, sağ tarafında kefen yırtılmıştı. Parmak aklıma geldi, ya da parmak ucu, tırnak, her ne ise. Herhalde tırnağını amcama iade etmem yerinde olurdu. Hazır gelmişken, bu kadar yakınımdayken. Yanına çıksam, dedim. Kendimi onun yanında kamyon tepesinde çömelmiş, sessizce zamanın geçmesini beklerken hayal edince vazgeçtim. Elimi uzatıp ayaklarına dokundum. Kefen hâlâ son bıraktığım gibi düğümü açık duruyordu. Zavallı bir sessizlik içinde yatıyordu adamcağız. Kendini o halde mezarlık sırasında beklerken görmekten hoşlanmayacağını düşündüm. Ani bir karar verdim.

– Beyler, yardım edin, dedim. Allahşükür, sen yukarı çık, biz buradan tutalım.

Amcamı indirdik. Vücudu esnetmemek önemliydi. Ortasından kırılır, kopar filan diye korkuyorduk, o yüzden başından, belinden ve ayaklarından tutarak taşıdık. Gerçi mezardan çı-

karılmanın kaba sabalığına dayandıysa her şeye dayanırdı. Yine de dikkatli davrandık. Düzgünce verandanın ortasına yatırdık. İnşallah kızlar aşağı inip de mezar kaçkını bir ölü görünce akıllarını oynatmazlar, dedim. Kimse cevap vermedi. Amcam onlara huşu esinliyordu. Mübarek bir ölünün, evliyanın filan huzurunda olma ruh haline girmişlerdi.

– Yerde yatmasın abi be, diye mırıldandı Allahşükür. Divana yatıralım.

Çamurlu, diye itiraz edecek oldum, vazgeçtim. Doğru söylüyordu. Kamyon kasası gibi verandanın zemini de yakışık almıyordu. Hürmetsizlik ediyorduk.

– Tutun o zaman, dedim.

Amcamı divana yatırdık. Sonra kenara çekilip saygı duruşunda bulunur gibi dikildik, bekledik. Allahşükür bir dua daha okuma fırsatını kaçırmadı. Okuduktan sonra da rahatladı, verandadan harmana indi. Ben masaya oturdum. Şah ortada kaldı. Hepimiz önümüze baktık.

– Şah Abi, istersen bize inelim de biraz kestirelim. Sabaha daha bir saatten fazla var, dedi Allahşükür.

Şah itiraz etmedi. Bana baktı.

– Git abi, dedim, istirahat et. Yoruldun.

Gittiler.

Gece bütün huzurlu sessizliğiyle etrafımı sardı. Ben vazifemi kerhen de olsa başarıyla yerine getirmekte olmanın huzuru içindeydim, amcam isteklerinin adım adım yerine getirilmesinin huzuru içinde. Etrafımızdaki hayat da öyle. Köpekler bilhassa. Yoklukları gönül rahatlığından geliyordu. Amcamın ruhu orada olsaydı gelirlerdi. Yoklukları beni de rahatlatıyordu. Ölümün Zaferi'ni açtım ve okumaya başladım. Masaya üç tane gaz lambası koydurmuş, fitillerini de iyice açtırmıştım, tütme noktasından önceki son noktaya kadar. Kapının her iki yanında, evin duvarında da birer lamba asılıydı. Evin içinde de, holde, mutfakta, üst kat holünde ayrıca birer lamba yanıyordu.

Belki korktularsa ya da yabancılık çektilerse kızların kaldığı odada da bir lamba. Sanki o kadar lambayı bir kaza olsun da evi yakalım diye yanar halde bırakmıştık. Aklıma bu düşünce gelince lamba ısrarımdan rahatsız oldum. Hikmet'in o günkü yangın korkusu aklıma geldi. Bir gaz lambasının devrilmediği sürece yangın çıkarmasına imkân yoktu. Ama ya devrilirse? Cam, neticede. Gece çişe kalkan bir kız? Olur mu olur. Bütün gün su taşımaktan, yerleri ovalamaktan, çamaşırları dövmekten canı çıkmış bir kız gece uykusunun arasında helaya giderken gayet tabii ki sağa sola çarpabilir.

O sırada uyuklamaya başlamış olabilirim.

Bir şey beni dürttü. Uzaktan köpek havlamaları duydum. Gecenin tehlikeleri karşısında havlıyorlarmış gibi cesur olmayan, içinde inleme, uluma da bulunan panik heceleri. Bir yerlerde bir şeyler oluyordu. Kulak kabarttım. Köpeklerin yaklaştığını fark edince aklıma amcam geldi ve daha arkamı dönmeden anladım amcamın ruhunun geri geldiğini, uyandığını, kıpırdadığını, kalktığını, bir şey yaptığını. Dönüp baktığım zaman, gördüğüm şey beni belki yine uyku olan uzun bir karanlığa savurdu: divanın biraz yukarısında bir çiviye asılı duran gaz lambasından bir alev nehri çıkıyor, amcamın üstüne akıyor ve onu tutuşturmaya, yakmaya çalışıyor ve tutuşturmaya, yakmaya başlıyordu.

Hiçbir şey düşünmeden başka biri için kendini ateşe atacak bir adam değilimdir. Düşününce zaten elimi bile uzatmam. Aklın yer almadığı bir fiilde bile kendimi başka biri için feda etme refleksine sahip değilimdir. Yardımcı olmak için çırpınmam. Mümkünse olmamayı tercih ederim. Hayatımda pek az insanın, belki ilk kez Felek'in, benden daha yardıma muhtaç durumda olduğunu düşünmüş biri olarak, ihtiyaç anında orada bulunma, el uzatma fiillerine hakkım olduğunu da düşünmemişimdir. En iyi niyetli bakışımla demişimdir ki, herkes benden daha iyisini hak eder.

Belki uykuda olduğum için ya da uykuda olduğumu sanmayı tercih ettiğim için, amcamı orada göz göre göre yanmaya bıraktım. Belki de sadece bıktığım için. Hatta fazlasını da yaptım. Ulan amca, dedim, madem yanmak istiyorsun, yan, yanmışken de tam yan bari, dedim ve cebimdeki tırnağı çıkarıp ateşe attım. Yan anasını satayım, gözümü kırpar, parmağımı kıpırdatırsam şerefsizim valla. Salak salak senin tırnak yazını sökmekle uğraşacağıma döner sırtımı, romanımı okurum.

Ne var ki amcam yanıp kül olmak niyetinde değilmiş ya da eğer başkası yakıyorsa yakıp kül etmek niyetinde değilmiş. Vücudunun içinde ne oldu, bilmiyorum, belki tırnaktaki yazının etkisiydi, ama göğsünün üstünde genişleyen alev son bir derin nefes alır gibi bir an büyüdü, güçlendi ve takip edilmez bir hızla havaya yükseldi, bir alev kuşu olup evin üstünden dağlara doğru gökyüzünde kayboldu gitti. Heyecanlı bir görüntüydü. Gökten düşen kıvılcımları zevkle izledim. Amcamın yanışına müdahale etmediğime memnun oldum. Aksine, belki tırnak bende kalsa ben yanacaktım. Derken köpeklerin sesi tekrar duyuldu, hızla eve doğru geldiler. Amcama baktım. Kefeni derin bir çamura batmış gibi kahverengimsi siyahımsı bir renk almıştı. Belki aniden çürüdü, belki o gördüğüm alev onunla ilgili bir şeyin gerçekten ve nihayet öldüğünün, onu ilelebet bıraktığının işaretiydi, neydi, ne oldu bilmiyorum ama o andan sonra amcam ruhuyla, bedeniyle hayatımızdan tümüyle çıktı. Artık bütün ölüler gibi bir ölüydü. Köpekler verandanın önünde istirahat yatışına girdiler, homurdanarak, yattıkları yerden boyunlarını uzatıp birbirlerini dişliyormuş gibi yaparak, yerde yuvarlanıp sırtlarını toprağa sürterek, yanları üstüne devrilip uzun bacaklarıyla gerinerek. Havaya bir temizlik geldi, sanki deniz rüzgârıyla uzaklardan taze kokular taşıyarak. Sabah oluyordu. Uyuduğum, uyukladığım yerden en iyi ben görebiliyor olmalıydım ufuktaki ilk ışıkları.

Sonra yine köpeklerin sesi, yine bir koşuşturma, yine bir

kuru gürültü, tam onlara bağırmaya hazırlanıyordum ki iri iri ayak sesleriyle verandaya çıkan, kendini yere atıp iki eliyle bana yapışan Felek'i karşımda gördüm. Adam titriyor, yalvaran bir yüzle bana bakıyor, bir şey anlamamı bekliyordu.

Telaşla ne olduğunu sordum.

İlk anladığım şey korkudan dilini döndüremediği oldu. Su iç filan dedim ama ne kalkıp su getirmeye yeltendim ne de o su almaya gitti. Bekledim mecburen. En sonunda ayağa kalkıp, gel, diyebildi. Eli hâlâ ceketime yapışmıştı. Beni çeke çeke harmana indirdi, ceketimi bırakmadan bahçeye doğru yürümeye, derken koşmaya başladı. Ceketimi elinden kurtardım ama ben de koşmaya başladım. Gel gel gel, deyip duruyordu, sadece dilsizmiş gibi kalın bir g sesi çıkararak. Az sonra bahçeye girmiş, hendeklerin üstünden atlıyor, yokuş aşağı yuvarlanırcasına iniyorduk. O karanlıkta görebiliyordu ama ben göremiyordum ve bütün dikkatimi onun adımlarını takip etmeye, geride kalmamaya veriyordum. Bir yandan da sakin olması için uyarıyordum ama koşmaktan ve yanlış bir yere basma korkusundan ben de ince bir s sesi çıkarmaktan fazlasını yapamıyordum. Ayak seslerimizi ve ezdiğimiz yaprakların hışırtılarını, kırdığımız dalların çıtırtılarını saymazsak muazzam bir tabiat sessizliği içinde gidiyorduk, öyle ki insan sesine, hele de korkulu ve saygısız olanına izin yoktu. Akide'yle birbirimizin olduğumuz yerden geçtik, daha önce hiç gitmediğim, soldaki tepenin eteği boyunca yamaç çıkıp yamacın küçük bir vadi gibi çukurumsu bir geçit açtığı derin bir hendeğin içinden yürüyüp ufak bir düzlüğe çıktık. Aklımdan haritadaki yerimizi çıkarmaya çalışıyordum. Gölün elli yüz metre yukarısında ve birkaç metre yükseğinde olmalıydık. Burası da bir teras, taraça gibi bir yerdi, sulaktı ama az ileride, daha yüksekte akan ırmağın taşkın anlarında yarattığı gizli, kararsız bir göl gibiydi, mevsimine göre göl, ama şimdi bataklık. Çalı çırpı kaplı, pis bir su birikintisi, daha çok. İyi de kokmuyordu ayrıca, hareketsiz su. Her şeyi sadece belli belirsiz görüyor-

dum. Hava biraz daha aydınlanmıştı ama oraya hem çukurda, hem de üstü ağaçların birbirine girmiş dallarıyla, yapraklarıyla örtülü olduğu için gün ışığı kolay düşecek gibi görünmüyordu.

Felek, yanında olduğumdan, ona baktığımdan emin olunca, omuzları sert sert inip kalkarken, elini yere, düzlüğün kenarına, en yakındaki çalıların dibine doğru uzattı.

– Bak, dedi dehşet, sanki biraz da öfke içinde.

Baktım. Bir şey görülmüyordu. Çekinerek bir iki adım attım, eğildim, gözlerimi kısarak, açarak görmeye çalıştım. O sırada Felek nasıl akıl ettiyse kibrit çaktı, kenarda gaz lambası varmış, evdekilerden değil, gemici feneri gibi bir şey, devrilmiş bir direğin ucuna asılı, onu yaktı. Önce bir kenarda bir toprak yığını gördüm. Felek orayı kazmıştı. O kadarını anladım. Işık aydınlatmaya başlayınca toprağın kazıldığı yeri de gördüm, biraz daha eğildim ve çukurun içinde sarımsı kahverengimsi pis bir şeyler seçer gibi oldum, ne bunlar diye düşünürken fener daha yakına geldi, diz çöktüm, bunlar kemik galiba, dedim, hayvan kemiğidir, belki bizim kayıp köpeklerin kemiği. Daha fazla bakmamaya çalışarak, kalkmaya hazırlanıyordum ki kemiklerin arasında, arka yarısı hâlâ toprağa gömülü, göz çukurları, burun çukuru ve dişleriyle bana bakan bir kafatası gördüm.

Sıçrayarak ayağa kalktım. Bazen nasıl o kadar çevik olunuyor, bilmiyorum. Midem bulanıyordu. İlk hissettiğim bu oldu. Korku değil de tiksinti. Felek'in dehşet içindeki yüzünü görünce mide bulantımı unuttum. Adam dilini gerçekten yutmuş gibiydi, hırıltı çıkararak ve gözlerini devirerek konuşmaya çalışıyordu.

– Sakin ol, dedim, mezara tesadüf etmişsin. Unutulmuş bir mezardır. Boş ver.

– Bbbbb, diye kalın bir ses çıkararak beni boştaki eliyle yine ceketimden tutarak öbür yana çevirdi. Orada bir başka toprak yığını ve bir başka çukur görülüyordu. Değneği yere doğru eğip çukuru aydınlattı. Küçük bir adım atıp çukura

doğru eğildim. Daha geniş kazılmış bir çukurdu. Lambanın tam yandan ışık verdiği an içinde bir sürü kemik ve bazısı tam, bazı parçalanmış birkaç kafatası gördüm. Bir sürü insan kemiği, bazısı hâlâ etli, bazısı hâlâ kumaş parçaları içinde, bazısının üstünde çürümüş ama dökülmemiş et, ve bir surat, sanki mumyalanmış gibi sapsarı bir surat, dudakları düşmüş, dişleri ortada, çenesi yamulmuş, burnu yok ama gözkapakları hâlâ yerinde ve kurumuş, ıslak toprak topağı haline gelmiş gözlere hâlâ gün ışığı vermek ister gibi yarı aralık.

Arkamı dönüp böğüre böğüre kusmaya başladım.

7

Felek'in define kuşu o sabah alevden mamul bir kuş halinde gelmiş, üzerinden bir yayın son eğimini çizerek geçerken Felek'e, işte bu! Bu sefer tamam! dedirtmiş ve yüz elli, iki yüz adım ileride düşüp orada yanmaya devam etmişti, toprağın içine işlemek ister gibi ta ki Felek yanına seğirtip elindeki değnekle yerde yanan kuşun yanı başını işaretleyene kadar. İçinden şükür duaları okumuştu, çocukluk yıllarından beri büyüklerinden dinleye dinleye büyüdüğü, yeniyetmelik yıllarından beri muhtardan, imamdan, postacıdan, ameleden, bazen ona belli edilmemiş bir kalpsiz şakanın nişanesi olarak, bazen bir çakı, bazen birkaç fişek, bir paket sigara veya bir bardak şeker karşılığında aldığı haritaların peşinde, civarın sahipli sahipsiz bütün arazilerinde hemen her kuşluk vakti derin çukurlar kaza kaza geçirdiği çileli ömrünün mükâfatını en nihayet aldığı, almak üzere olduğu için.

İlk kemiklere rastlayınca o da benim gibi unutulmuş bir mezara denk geldiğini düşünmüş, canı sıkılmakla, günah işlemiş olmaktan korkmakla birlikte kazıyı azıcık yana kaydırmıştı. Çünkü kuşlar da hata yapabilirdi. İkinci çukurdan bu sefer daha çok sayıda ve daha az bozulmuş kemikler çıkınca yavaş ya-

vaş çarpılmaya başladığını hissetmişti. Az sonra dili dönmüyordu, gözleri etrafı şaşı bakar gibi çift görüyordu. O sırada hâlâ yerde sönmekte olan define kuşu da birden infilak edip kıvılcımlar yüzünü gözünü yakınca Felek cinlere yem olmak üzere olduğunu anlayıp deli gibi koşmaya başlamıştı.

Felek arkamızda, Allahşükür, Şah ve Kâzım Emmi define mahallinde çömelip gün ışığında kara kara bize ışıldamaya başlayan kemikler seyrettik sessizce, epey bir zaman. Herkes biraz bir şey biliyor, tahmin ediyor, herkes susuyordu. Ortada bir büyük talihsizlik vardı ama bu talihsizlik neden bizim toprağımızda, kendi arazimizde tecelli ediyordu, içimizden isyan ediyorduk. Neden bunları bulmak ve şimdi bulduğumuzu kabul etmek zorunda kalıyorduk, isyan ediyorduk. Bunları ne yapacaktık, düşünüyor, yine isyan ediyorduk. Bıraksak bırakamazdık, kazsak nasıl kazacaktık, sonra kazıp ne yapacaktık, yine isyan ediyorduk.

– Böyle bırakalım, dedi Kâzım Emmi. He mi evladım?

Bana söylüyordu. Tembel herif, kendini en yaşlımız, bir nevi aile büyüğümüz saymış ve ilk fikir beyan etme hakkını kendinde görmüştü.

– Bunlar Hikmetler mi Kâzım Emmi? dedim.

– Bilemem, dedi.

Kızdım.

– Bana numara yapma Kâzım Emmi, dedim. Bildiğin bir şey varsa söyle. Bir şey bilebilecek biri varsa o da sensin. Bu işler olduğunda buralardaydın. Koca delikanlıydın. Bana bilmiyorum deme.

Bu insanları hiç tam anlayamadım. Benim işçim olan, geçinmek için bana mahkûm olan ve bana ezelden beri, ta dedem, amcam yoluyla, ne desem başüstüne diye karşılık verecek olan adam, ben öyle deyince birden karşımda tıpkı günler önce küçük oğlunun kesildiği gibi bir gurur abidesi kesildi, ayağa kalktı ve diklenerek, ve diklendiği belli olmasın diye kendini tutmayarak, yüksek sesle, bilmiyorum! dedi.

Ünye'deki vârislik hayatımın ilk gurur kavgasını mağazada Şah'la yapmıştım ama o keyfe keder, şımarıkça bir kavgaydı. İlk büyük gurur kavgasını yine diğer adamlarımın önünde Kâzım Emmi'yle yapmaya hazırlandım, bana önce dedemden, sonra amcamdan emanet olan, annemi bebekliğinde kucağına almış bir adamla. Belki doğrusu torunu yaşında biriyle, eski zaman terbiyesi almış adamlara göre daha izansız bir gençle işçi-patron ilişkisi içinde olmamasıydı. Belki bilmiyorum derken doğruyu söylüyordu ama küstahça bilmiyorum dediği için, inatla ve kibirle bilmiyorum dediği için ben de bildiğine inanıyordum. İtirazı içinde Kâzım Emmi öyle tiksindiriciydi ki ona karşı olabileceğim kadar acımasız olmaya çalıştım.

– Karşımda ayakta dikilemezsin Kâzım Emmi! dedim öfkeyle. Ya yere çök ya da defol git, bir daha gözüm görmesin seni!

Buz gibi bir sessizlik oldu. Ciddi olduğum ortadaydı. İki haftadır yaşadığım sıkıntı beni beşeri ilişkilerde gözü pek, tahammülsüz hale getirmişti. Eskiden olsa sadece onu değil hiç kimseyi azarlamayı düşünemezdim.

Kâzım Emmi yüzü alev alev yanarak ağır ağır çömeldi.

– Bildiğin ne varsa bana anlat, dedim.

– Bir şey bilmiyorum, dedi çileli bir gururla.

– O sabah orada mıydın? dedim. Sen de milleti öldürenlerden biri miydin?

– Asla! dedi yine ayağa kalkacak gibi kendi vücudunun içinde kabararak.

– Orada kurşun atılsa burada duyulur Kâzım Emmi, dedim. Neyi saklıyorsun? Kimi koruyorsun? Üstelik o sabah o yana doğru gittiğini sen söyledin.

– Öyle. Bir şey sakladığım yok. Ben bir şey bilmiyorum. Birileri geldi, kesti, gitti. Duyduk tabii. Bırak kurşunları, çığlıkları bile duyduk...

Sustu, gergin bacakları üstünde şöyle bir sallandı. İradesine rağmen konuşuyormuş gibi konuştu:

– Hâlâ da duyuyoruz. Bir üç beş değil. Kadın çığlıkları göğü tuttu. Kurşun seslerini bile bastırdı. Öbür köyleri de oraya toplamışlar. En az iki yüz elli kişi. Duyduk. Duymaz mıyız. Duyulmaz mı.

– Peki kimdi onlar, katiller? Çoluk çocuktan, kadınlardan ne istediler?

– Bilmiyorum.

Bu bilmiyorum az önceki bilmiyorumla aynı tonda çıktı. Biliyordu ama söylemeyecekti. Başka her şeyi anlatabilirdi ama kim ve neden sorularına cevap vermeyecekti. O kararlılığı bu kez anladım. Yobaz bir sadakat gördüm karşımda. Ölmeye ve daha kötüsüne hazırdı. Belki vaktiyle yemin etmişti. Vicdana değil hatıraya sadıktı.

– Dedem miydi? dedim. O halkı dedem mi öldürttü?

Bu soruyu sırf aptal olmadığımı görsün diye söylediğimi biliyordum.

– Asla! dedi. Buranın halkı birbirine öyle şey yapmaz. Halk telef edildikten sonra, doğru, dedene yaradı. O da gitti, buralar benim dedi. Arazimin dibine yabancı sokmam dedi. Gitti, tapuya tescil ettirdi.

– O kadar kolay mı bu işler?

– O zaman kolaydı. Mecit Efendi de ipten adam alan adamdı. Mutasarrıf sözünden çıkmazdı.

– Peki amcam ne kazandı bu işten? Boktan bir arazi mi? O kadar mı?

– O kadar. Aşağı yukarı o kadar. O zaman geniş arazinin hükmü vardı. Ama geliri var mıydı dersen, yoktu.

– Hikmetler zenginmiş ama. Şehirde de kaç tane evleri varmış.

– Doğru, zengindiler. Bütün Haybetler esasen iyi durumdaydı. Serveti de köyden kazandılar. Onlar kazanmayı biliyordu. Biz beceremedik.

– O neden?

– Aklımız ermiyordu. Kenevir tarlaları da bize geçti ama süremedik, toplayamadık, ekemedik, biçtiğimizi de ne yapacağımızı bilemedik. Üç beş senede tarlalar çürüdü gitti, biz de peşini bıraktık. Haybetler işin erbabıydı, ta atadan beri o işi yaparlarmış, malı mavnaya yükleyip götürüp gâvura satıyorlardı. Keteni, keneviri bizim bu aşağıki gölde yıkar, kuruturlardı. Buraya Gölevi denmesinin sebebi de onlardır. Gölün ora evleri gibi olmuştu gide gele. Olmuşmuş, daha doğrusu. Bizden önceki devirlerde. Ben dedemden duymuşumdur. Çalışkan halk, kimsenin bilmediği bir işi yapıyor, müşterisini de bulmuş, e öyle öyle çok para biriktirdiler. Ama sorarsan eğer Mecit Efendi kenevir için mi araziye el koydu diye, hayır. O büyük zengindi. İhtiyacı yoktu, tenezzül etmezdi. Bize dedi, ekin biçin, işinize yarasın diye. Ama yapamadık, yürütemedik. Yürütebilsek o köylerden birini bana verecekti. Kısmet değilmiş. Zaten helal mal da değil, bakma. Hayırlı oldu. Beş on sene sonra bütün keneviri söktük, yerine fındık diktik, ama fındık da büyümedi, öylece fidan gibi bodur kaldı. Öyle öyle, oralara uğramaz olduk.

Hepimiz Kâzım Emmi'nin beklenmedik uzun hikâyesini merakla, kımıldamadan dinledik. Ama bitince, ötekileri bilmiyordum ama, ben yine de sadece hikâye dinlediğimin farkındaydım. İstediğim hiçbir şeyi öğrenememiştim. Kâzım Emmi'nin gözümü boyayıp meseleyi kapatmasına ya da öyle sanmasına izin veremezdim.

– O kadar şey biliyorsun ama kimin niye öldürdüğünü bilmiyorsun Kâzım Emmi. Ve benim sana inanmamı istiyorsun.

Kâzım Emmi benden böyle bir tepki beklemiyordu. Şaşırdı. Önce şaka yapıyor olmamı temenni etti.

Şaka yapmıyordum. Ama boşuna uğraştığımı artık iyi biliyordum.

– Ne manada? dedi Kâzım Emmi bön bön bakarak, hâlâ bir şaka bekleyerek.

– Peki bana şunu söyle! Yanı başında böyle bir katliam olup

da insanın isyan etmemesi mümkün mü? Hiç civardaki köyler ses çıkarmadı mı? Şehirde kimse, ne oluyor ya, diye ayağa kalkmadı mı?

– Evladım... Sen ne diyorsun? Zalime nasıl karşı çıkılır? O devir çete devriydi. Devletin kendisi bizzat çeteydi. Ne sanıyorsun? Ne kanun kalmış memlekette ne idare ne töre. Ne müftüsü ne kadısı ne zabıtası. Bir de üstüne savaş zamanı. İnsanlığın hükmü kalmamış zaten. Ve zaten memleket elden gidiyor. Kim dönüp bakacak kim öldü diye. Kim dönüp soracak kim öldürdü diye. Duyunca, iyi olmuş, onlar da söz dinleselerdi, diyenler bile oldu.

– Ne demek o?

– Uysal olmak demek. İtaat etmek demek. Ne bileyim ne demek. Denir ki aslında illa kesmeye diye gelmediler, daha ziyade sürmeye geldiler, toplanın gidiyorsunuz dediler. Ama baktılar ki köylü direniyor, bunlar da kadın erkek demeden girişti-ler. Bana daha fazlasını sorma yeğenim. Velinimetimsin, sözünden çıkamam. Ama emrinden çıkarım. Sana fazla bile anlattım. O kadarını da anan onlardan biriydi, ölenler atalarındı diye anlattım. Senden sindiğim için değil. Bundan gayrısı bende saklıdır. Benle toprağa gider.

Böyle dedi ve ayağa kalktı. Bir şey demedim. Son sözleri kendisini mutlu etmişti, yanımdakilere epey tesir etmişti ama bana palavra gelmişti. Köylü zekâsı. Cami belagati. Pis yobaz. İkiyüzlü pislik. Bıraktım gitsin. Dönüp bakmadım bile. Ama bakmamı ve bir şey söylememi bekledi. Gidişindeki kararsızlıktan anladım. Sonunda dayanamayıp durdu.

– Beni dinlerseniz, dedi, bundan kimseye söz etmeyin. Bizim amele bile görmesin. Yayılır, bizden bilirler. Sonra kimseye laf anlatamayız. Yine beni dinlerseniz, kapatın üstünü gitsin.

Öyle mi, dedim içimden. Başımı çevirmeden buyurgan bir sesle konuştum:

– Kâzım Emmi, evdeki kızlara söyle kahvaltı hazırlasınlar.

Kâzım Emmi duraksadı. Birkaç saniye sonra cevap verdi:

– Başüstüne beyim.

Ha şöyle, sefil, soysuz üçkâğıtçı. Savaş zamanıymış, bilmem neymiş. Kimin niye yaptığını, her şeyi biliyor. Atıcam bu herifi işten. Geçmişi temizleyemem ama ikiyüzlüleri temizlerim. Ahlaksız adam istemiyorum yanımda, yakınımda!

Babası gittikten sonra Allahşükür'ün iyice canı sıkılmıştı. Belli ki o da babası gibi düşünüyordu. Ona da acımayacağımdan, ya boş verelim gitsin, derse onu da harcayacağımdan emindim. Ne sütkardeşiliği tanırım, dedim, ne akrabalık.

Üçüne birden sordum, tek tek yüzlerine bakarak:

– Ne diyorsunuz efendiler? Ne yapalım şimdi biz bunları, burayı?

Kimseden cevap yok. Hep beraber kemiklere baktık. Güneş yükseldikçe sinekler artıyordu. Önce Şah cevap verdi:

– Sen bilirsin beyim, dedi. Ne yapalım diyorsan öyle yapalım. İstersen hatta gidip jandarmaya haber verelim.

– Allahşükür? dedim.

Allahşükür cevap veremiyordu. Hiç değilse dürüst davrandı.

– Bilmiyorum ki abi, dedi. Ne yapsak ayrı sıkıntı. Babamın da haklı olduğu taraflar var.

– Bırak babanı, dedim. Felek? Sen ne diyorsun?

– İnsan evladı bu halde bırakılmaz abi. Kazalım, hepsini çıkaralım, doğru düzgün gömelim. Bu ne bu ya. Bu nasıl Müslümanlık ya. Yukarıdan vurup vurup atmışlar bayır aşağı.

Bunu dedikten sonra yamulmuş, paslanmış bir mermi çekirdeği uzattı.

– Aha şunun kafasına girmiş kalmıştı.

Sustuk, önce çekirdeğe, sonra kafatasına baktık. Konuşmaya utanıyorduk.

– Kazalım, kazalım, ama şu da var ki abi, bana buradan daha çok insan çıkacak gibi geliyor. Şu an dört kafa var. Gerisi de vardır, kanaatimce.

– Nereden biliyorsun lan? diye itiraz etti Allahşükür.

– Sus Allahşükür, dedim.

Felek'in dediği gibi yapacaktık. Benim aklımdan geçen de oydu, Hikmet'in istediği de en az oydu. Öyle başlayacaktık. Gerisini henüz bilemiyordum.

Felek nazik bir adamdı. Kemikleri kırmamaya, bedenlerin bütünlüklerini bozmamaya çalışarak usul usul kazar, kalabalık yerleri küçük bir mangal küreğiyle, bazen de çakısının ucuyla ince ince temizleyerek cesetleri ortaya çıkarırken onu gözlerim yaşararak seyrettim. Bir süre sonra kemiklerle konuşmaya başladı. Belki kendi kendine, ama kemiklere hitaben konuşuyordu. Arada bir de olsa sözlerine karşılık aldığına eminim. Uzun, belki çok uzun bir işi vardı. Hiç üşenmeden girişti. Yanına adam almasını söyledim. Bakarım, dedi, hele bir gidişatı görelim de ona göre.

8

Gidişat iyi değildi. Ertesi gün Felek yanına iki adam aldı. Bizim yatılı ameleden güvendiği iki kişi. Kâzım Emmi hiçbir şeye itiraz edemiyordu artık, ama meselenin duyulması ihtimali karşısında dehşete düşüyordu. İstemeye istemeye o da sırf bekçilik yapmak endişesinden ötürü de olsa kazıya dahil oldu. Şimdilik meselenin duyulmasını ben de istemiyordum, çünkü olur da şehirde bir heyecan yayılırsa çalışmamız zorlaşır; savcı, kaymakam, asker, polis, bok püsür bütün işgüzarlar devreye girer, anlayabileceğimiz her şeyi anlamamıza engel olur, hatta ölülere de, mezarlığa da el koyarlar diye endişe ediyordum. Böylece Kâzım Emmi'yle gizlilik noktasında ortak bir hassasiyet sahibi olduğumuzu görünce ona olan öfkemi bir süreliğine rafa kaldırdım. Gelip bu insanlara olanları kimseye anlatmadığı, yıllarca kendine sakladığı, daha da saklamaya devam ettiği için onu affetmeyecektim. Affetmedim de. Bir

hafta sonra, her şey az çok anlaşıldıktan sonra, onu yine asık suratıyla yanımızdan gidiyor görünce gidip beni harmanda beklemesini, birazdan geleceğimi, onunla konuşacak şeylerim olduğunu söyledim. Anlamadı, korktu; alışkın olduğu bir randevulaşma şekli değildi. Zaten mezarlıkta çalışan iki amelenin bana bakışlarının gizli bir hal almasından ameleyle benim dedikodumu yaptığından şüpheleniyordum. Yarım saat sonra harmana gittiğimde onu verandada oturmuş buldum. Asiye'ye bana kahve yapmasını söyledim. Sonra Kâzım Emmi'nin karşısına geçip ona son bir şans verdiğimi söyledim. Anlamadı. Susup bekledim. Sonsuza kadar da beklesem ne demek istediğimi anlamamış gibi benimle beraber sessizce bekleyecekti. Kahve gelince Asiye'ye divana oturup orada beklemesini söyledim. Yanımda bir şahidim olsun istiyordum, çünkü adam karaktersiz bir adamdı, gider sağda solda elli türlü yalan uydururdu. Söze bir kez daha başladım ve ona katliamla ilgili bildiği her şeyi anlatması için son bir şans verdiğimi söyledim. O zaman daha fazla anlamamış gibi yapamadı. Daha önce söylediği şeyleri tekrarlamaya başladı. Durdurdum. Anlatmayacaksan seni burada görmek istemiyorum, dedim. Dünyanın en tehlikeli adamı, bildiği halde susan adamdır, diye ekledim. Sen dünyanın en iyi insanı olabilirsin, ama benim için dünyanın en tehlikeli adamısın. Senelerce aileme hizmet etmiş bir emektar olabilirsin, ama benim gözümde susarak ailemi lekeleyen bir yalancısın. Buradan git. Maaş mı yevmiye mi ne alıyorsan birkaç ay daha almaya devam edersin, sonra parayı da keserim. Anladın mı? Benim arazimde ya da şehirdeki evimde oturmayacaksın, hele ailesinin katillerini sakladığın Hikmet'in üst katında, vaktiyle Hikmet'in ailesine ait olan o evde asla. Kimlere unutma, susma sözü verdiysen git, sana onlar göz kulak olsun. O sözü dedeme verdiysen o zaman dedemin yanına git. Git ve bir gün seni affetmem için dua et. Hikmet'i bul, ayaklarına kapan ve seni affetmesi için yalvar.

Kâzım Emmi'nin kalın kemikli, köşeli yüzü aşağı doğru sarktı, inceldi, beyazladı. Kalp krizi, beyin kanaması filan geçirip ölecek sandım. Ölmedi. Öyle adamlar, zaten, ölmezler. Tek kelime edemedi. Asap bozukluğundan, öfkeden, heyecandan değil, sadece vücudu izin vermediği için. Fi tarihiymiş! Artık hatırlayacak daha yeni şeyleri olacaktı. Yerinden kalkıp bir an önce gitmek istiyor ama kalkamıyordu.

– Çok vicdansızım, değil mi Kâzım Emmi? dedim.

Söylemedi ama cevabı tabii bir evetti.

– O halde, dedim, bir de koca bir köy dolusu halkın, el kadar çocukların, kadınların, senden daha yaşlı ve o toprağa senden daha çok hizmet etmiş olanların başına geleni düşün.

Gitti.

Kâzım Emmi'nin bir takdir ettiğim tarafı vardı, ondan hiç vazgeçmedi: gurur. Gitti, şehirde kendine ucuz bir ev tuttu, dışarıya fazla çıkmadan orada yaşadı. Dışarı çıktığı zamanlar da hakkımda atıp tutmadı. Aksine, millete beni methettiği kulağıma geliyordu, Allahşükür tarafından taşınarak. Herkese köydeki imkânsızlıklardan, at sırtında doktora gidip gelmekten bıktığını, elektriğin, musluk suyunun keyfini çıkarmak istediğini, o yüzden şehre taşındığını, ama köyle bağının sürdüğünü, hanımının, çocuklarının hâlâ orada olduğunu söyledi. Mezarlığa ilişkin tek kelime, elbette, etmedi. Benden intikam almak için atıp tutacağını düşünüyordum, yanıldığımı kısa zamanda kabul ettim. İstese bana çok zarar verebilirdi. Küstürülmüş, haksızlığa uğradığına inanan ve biraz da uğramış olan bir emektar kadar tehlikeli biri yoktur. Çünkü çok şey bilir. Kâzım Emmi bildiklerini kendine sakladı, benden sakladıkları da dahil. Ben de baktım adam sorun çıkarmıyor, ona aylık ödemeye devam ettim. Ölünceye kadar rahat yaşadı. Zaten bütün derdi uykuydu. Beş altı ay sonra yemek yemek, çiş yapmak için bile yataktan kalkmaz olunca onu Ankara'ya gönderdim. Akide kendi okul ve hastanesinde sevmediği babasının tetkik-

lerini en iyi şekilde yaptırdı. Adamda bir beyin hastalığı tespit edildi. O devirde tedavisi pek bilinmeyen bir hastalık. Adam Ankara'yı ölmeden bir kez olsun görmenin sevinciyle geri geldiğinde hastalığından eser kalmamıştı. Birkaç ay o neşeyle yaşadı. Sonra bir sabah yatağında ölü buldular. Ölümüne kimse üzülmedi. Ben üzüldüm, bir gün pişman olup, uzun sessizliğin ve o sessizliğin içinde hâlâ duyduğu kadın ve çocuk çığlıklarının azabına dayanamayıp bildiklerini anlatacağına ilişkin umudumu hep muhafaza ettiğim için.

Onu belediye mezarlığına gömdüler. Cenazesinde iki oğlu ve birkaç amele dışında kimse yoktu. Ben de yoktum.

* * *

Kazı her gün daha yavaş ilerler oldu. Her gün daha az ceset çıkar oldu, çünkü mezar derine, daha nemli toprağa iniyordu. Derine indikçe cesetler daha az bozulmuş çıkmaya başladı. Cesetler daha az bozulmuş ve daha çok insana benzer çıkmaya başladıkça çalışmak adamlar için daha büyük bir psikolojik mücadeleye dönüştü. Bazı cesetlerin üzerindeki giysilerin ne oldukları az çok anlaşılır bir durumda oluyordu. Mesela diyorduk ki adam pijamalıymış. İkinci gün ceset sayısı 9'a çıktı. Üçüncü gün 15'e. Moraller iyice bozulmaya başladı. Sonra baktılar olmuyor, kemikleri daha sonra bir araya getirmeye karar verip daha hızlı çalışmaya başladılar. Beşinci gün artık kemikleri daha sonra bir araya getirme düşüncesinden de vazgeçtiler, nereye kadar gideceğini görmenin, sonu, bitişi görmenin sabırsızlığı içinde önceliği kafataslarına vererek kazıya devam ettiler. Sabah akşam her dakika yanlarında durmasam, Hikmet'in annesini ve iki kız kardeşini – anneannemi ve teyzelerimi– arayarak ölülerle ince ince ilgilenmesem adamlar, Felek de, çoktan bırakıp kaçacaklardı. Benim duygulandığımı görünce halime acıyorlardı da işe öyle devam ediyorlardı. Sekizinci gün onlara, bana acımaya de-

vam etmelerinin iyice zorlaştığını görünce, ölüler arasında yakın akrabalarımın olmasını beklediğimi açıkça söylemek zorunda kaldım. Devam ettiler. Ama artık yorgunluktan, moralsizlikten uzun aralar vererek. Ara verince gözleri yerde, hareketsiz ya da yere uzanmış, gözleri aralık, boşluğa dikili, bekliyorlardı, biri hadi kalkalım bari deyinceye kadar ya da tekrar deyinceye kadar. O zamana kadar mezardan bir sürü çocuk ve kadın çıktı; Felek bana artık sevinçle seslenir oldu: Abi, burada iki çocuk daha var! diyerek. Ben de heyecanla karşılık verir oldum: Hani, nerede? Göster, diyerek. Derinlerden saçları hâlâ duran cesetler çıkıyordu. Artık kötü bir koku da geliyordu mezardan. Daha derine inmek iyice zorlaşmaya başladı. Merdiven kullanmaya başladılar. Onuncu gün bittiğinde onlar da ben de artık devam edemez hale gelmiştik. O günlerde yağmur da başlamıştı. Bazen bir bastırıyor, çukuru göle çeviriyordu ve yağmur bitince saatlerce suyu boşaltmakla uğraşıyorlardı. Sonra yağmur bir daha bastırıyordu. Bir sürü çocuk iskeleti ve bir sürü kadın iskeleti arasında Hikmet'in ve benim akrabamız olan iki kız ve bir kadın olabilirdi elbette ama onları hep birbirlerine sarılmış bir üçlü olarak bir arada bulacağımı hayal etmiştim ve öyle bulmayınca bir türlü onlar olduklarına inanamıyordum. Yine de kazmayı bırakmadık. Ama devam da edemedik. Cesetlerin sıklığı azalmıştı. Yine de bitmiyordu. Onuncu günün sonunda toplam 39 kafatası çıkarmıştık. O akşam kazmayı bıraktık. Toprakta bıraktığımız kemikleri toplayalım, bitsin, dedik. Kazıyı genişletsek, ihtimal, yeni bir çukur ve yeni cesetler çıkacaktı. Ama tükendik. Bunun sonu yok, dedim, bu kendi kendine bitmeyecek, artık bırakalım. Bıraktık. Ben dahil, herkesin ruh hali bozulmuştu. Bir de kazıyı bırakınca o cesetleri ne yapacağımız sorusu aklıma geliyor ve aklımı iyice başımdan alıyordu. Giderek sağlıklı düşünemez hale geldim. Yük, taşıyamayacağım kadar ağırdı ve kimse bana ne yapmam gerektiği konu-

sunda yardım etmiyordu – en fenası bu oldu.

Hikmet artık yoktu. Yaşıyordu ama ufacık şehirde bir türlü karşıma çıkmıyordu. Bana kızgındı. Ama hiç olmazsa onları buldum, artık kayıp değiller, doğru düzgün bir mezarları olacak, istersen cenaze bile düzenleriz, istersen cümle âleme ilan ederiz bu olanları, hem bak, babanın küllerini de onların yanına koyacağız, artık rahat et, ortaya çık, beni kabul et, diyordum. Olmadı. Onu ikna edemedim. Mezar açıldıktan, kızların ve annesinin cesetleri muhtemelen bulunduktan sonra ruhu da kayboldu. Kendini ruhtan mesul hisseden Felek ikinci günün sabahı ruhun sakladığı yerde olmadığını söyledi. Aramaya kalktı. Kazı daha önemliydi. Onu Hikmet'in acısı dindiği, artık huzur içinde olduğu için gittiğine ve bulmamızın mümkün olmadığına inandırmaya çalıştım. Tıpkı amcam gibi o da gitti, çünkü artık hayattan ve bizlerden istedikleri tek şey oldu, dedim. Hikmet mezar bulunsun istiyordu ama arayacak gücü yoktu, amcam da mezarın yerini biliyordu ama söyleyecek cesareti yoktu, dedim. Şimdi herkesin istediği oldu. Belki tam olmadı ve tam olmayacak ama olsun, hiç yoktan iyidir.

Yükümü Avukat Hasan'la paylaşmaya çalıştım. Aklına, sağduyusuna olduğu kadar vicdanına da güvendiğim tek adam oydu. Mezarı kazmaya başladığımızın ikinci veya üçüncü günüydü, yazıhanesine gittim. Artık bir toplu mezar bulduğumuz ortadaydı. Ona usul usul mezarı ve cesetleri anlattım. Yüzü renkten renge girdi. Yine de soğukkanlı olmaya, ani tepki vermemeye, bilhassa iyice düşünmeden bir şey söylememeye gayret etti. Sanki bizi bir dinleyen varmış gibi davrandığını düşünüverdim. Sanki benim anlattıklarım önemli değildi de onun vereceği tepki önemliydi. Korkudan mı öyle yapıyor, yoksa samimi hisleri mi öyle davranmasına neden oluyor emin olamadım. Ama beni hayal kırıklığına uğratmamaya ayrıca gayret ettiğini saklayamadı. Kâzım Emmi'nin yüzsüzlüğüyle karşılaştırıldığında Avukat Hasan'ın sadece kendisini değil, beni de korumaya çalıştı-

ğını, aynı zamanda bir sakin, sakıncasız yol bulup ölülere de haklarını teslim etmek gerektiğine inandığını anladım. Ama sonuncusu en az öncelikli ve galiba en az önemli olandı. O sıra ruhen öyle yardıma muhtaçtım ki ona, beni desteklesin diye, annemin kim olduğunu, Hikmet'in neyim olduğunu öğrendiğimi de söyledim, o buna da şaşırmadı. Biliyor muydun? dedim, net bir cevap vermedi; burada herkes her şeyi biraz bilir, dedi, ama hiç kimse hiçbir şeyi tam bilmez ve bilmek istemez.

– Mezarların da er geç ortaya çıkacağı belliydi, diye devam etti. Olacaktı, oldu. Şimdi mesele, öyle bir vahşet mezarlığını ve o kadar ölüyü ne yapacağın. Normalde devlete haber vermen lazım. Çünkü suç. Hem orada yapılmış olan şey suç, hem de senin suçu ihbar etmemen suç. Ama bu öyle bir suç ki bunu ihbar etmen de suç.

– İhbar edeyim, bir şey değil, dedim, ama aynı zamanda ilan da etmek istiyorum. Ölülerin kimlikleri tespit edilir belki, belki yaşayan akrabalar bulunur, cenaze merasimi yapılır, herkesin mezarında ismi yazar, ne bileyim abi, normal, düzgün insanlar nasıl ölüp gömülüyorsa bunlara da aynı şey yapılır. Belki failler de ortaya çıkar, bir sürü tanık olduğuna eminim. En başta bizim Kâzım Emmi var ama adam Nuh diyor peygamber demiyor, ağzından kelime alamadım, sonunda tepemi attıracak, herifi köyden kovacağım. En tesir edebileceğim adam bile bana mısın demiyor. Kime tesir edebileceğim bir daha? Herkeste sessiz bir ikrar var, ama üstüne gidince öfkeli bir inkâr görüyorsun.

– Hadisede herkesi ilzam eden bir şey var da ondan. Karşı çıkamamış, sineye çekmiş, belki biraz da tasdik etmiş olmanın ıstırabı. Bunların bıraktığı bir azap. Yoksa bura halkının veya civar köylerin halkının bu işte bir mesuliyeti, bir dahli olmasına imkân yok, onlar, adım gibi biliyorum, masum. Bu işi devlet tezgâhladı, korktuğu herkesi yok etmeye kalktı. Şunu aklından çıkarma: Bizim devlet ölmeye hazır olanlardan

başka hiçbir evladını sevmez. Burada muhatabın Kâzım Emmi, Avukat Hasan veya Ali, Veli değil. Devlet. Bizzat devlet. Askere, polise gücün yeter mi?

– Benim mi? Yetmez tabii ki.

– Peki gazeteler senin sözünü mü dinler, askerin sözünü mü?

– Askerin sözünü elbette. Hele şimdi.

– O halde?

– O halde sus diyorsun.

– Diyemiyorum. Acına saygısızlık etmek kimsenin haddi değil. Ama arkadaşınsam, meselem, acını değil seni korumaktır.

Sustuk. Çay içtik. Konuyu değiştirmekte zorlandık, birkaç başarısız teşebbüsten sonra tekrar ve daha uzun süre sustuk. Sonra bana kim olduğumu hatırlatmak ister gibi davadan bahsetmeyi denedi ve az da olsa muvaffak oldu. Orada da bir şahsi mesuliyetim vardı.

– Rıza tebligatı alır almaz aradı, dedi. Konuşmaya çalıştı. Bu işin bir oluru vardır, anlaşırız, sen de çocuğa telkinde bulun, makul olsun dedi.

Güldü kendi kendine.

– Böyle işte bu adamlar. Kendilerini zeki, herkesi aptal ve ahlaksız sanırlar. Hayatta bir el sıkışmışlığımız bile yoktur. Bana yakın arkadaşıymışım gibi davrandı. Arkadaşlık sökmezse araya hatırlı adam koyar, sonra tehdide başlar.

– Sen ne dedin?

– Müvekkilim pazarlık istemiyor dedim. Müzakere yolu kapalı. Bize makul bir peşinat verir ve ödeme planı çıkarırsanız muameleyi durdururuz.

– İyi demişsin. Ağzına sağlık. Eyyamcılıktan bıktım. Artık canım kavga istiyor.

O gün Avukat Hasan'ın yanından çıkıp mağazaya dönerken mezarlık konusundaki kararsız öfkemi de Rıza'dan çıkarmaya karar vermiş bulunuyordum. Birkaç Ankara telefonu

yazdırdım. Yarım saat sürmedi, önce Kürşat Bey bağlandı. Hal hatır. Adama Rıza'yı şikâyet ettim. Şaşırdı. Rıza'nın bize borcu olduğunu biliyormuş ama o kadar büyük bir borcu olduğunu bilmiyormuş. Başkası söylese hayatta inanmazmış. Adi herif! Muvaffak Bey'de de iyi para varmış, diye mırıldandı bana değil de daha çok karşısında oturan, kiminle ne konuştuğunu anlamaya çalışan birine söyler gibi. Öyle, dedim inadına, hâlâ da var. Amcam belli ki partinin adamlarına karşı da servetini bir ölçüde gizliyordu.

Kürşat'a Rıza'nın bizi tehdit ettiğini, pusu kurdurup vurdurmaya kalktığını söyledim. Bir pusuyu kazasız atlatmıştık, verilmiş sadakamız varmış, filan falan diye. Kürşat cidden çok şaşırdı. Telefonu ağzından çekmeden karşısındakine yüksek sesle, Rıza Bey Mesut Bey'i vurdurmaya kalkmış, dedi. O da, Allah Allah, deli mi bu? dedi. Besbelli Reşat'la konuşuyordu. Sözlerimi yine onların hoşuna gideceğine inandığım bir iş terbiyesi tezahürü içinde bitirdim:

– Sizi arayıp haberdar ediyorum, çünkü partinin âli menfaatleri mevzubahis. İkimizin arasında çıkacak bir husumet iyi sonuçlar doğurmaz. Bir kere zaman ve itibar kaybına maruz kalırız.

– Tabii tabii, sizi anlıyorum. Söylediğiniz iyi oldu. Yerinde bir hareket yaptınız. Ben Rıza konusunu düşünür, bir tatsızlık olmaması için elimden gelen gayreti gösteririm. Müsterih olun.

İyi, dedim, kapatırken, benden günah gitti. Her taraftan sağlamım. Gerisini Rıza düşünsün.

Bir yandan muhasebeci yazıhanenin etrafında dolanıp, bana bakıp duruyordu. Ne var? dedim. Amcamın evrakını tanzim etmeyi bitirmiş, benim bakmamı bekliyormuş. Beklesin, sen de bekle, bir ara bakarız, dedim. Başlanan işi bitirmemeyi ben de böyle böyle öğreniyordum. Zaten birkaç gün sonra bakınca onun da aslında bitirmemiş olduğunu ama o kadar

uzun zamandır uğraştığı için artık bitmiştir herhalde dediğini gördüm. Neyse, evrak meselesine de geleceğiz.

Sonra telefonda kısmetime Akide çıktı, yeni, gizli karım. Mezarı ve cesetleri ona anlattım. Telefonda ağlayacağını umuyordum ama sadece sıkıntılı nefesler alıp vermekle, hay Allah, vah vah demekle yetindi, bir iki kere bunu yapanlara lanet etti.

– O hendek, dedim, takip ettiğin zaman o düzlüğün altını çeviriyormuş, buradan ileri gitmek yasak hendeğiymiş ama aynı zamanda illa gideceğim diyene ne yana gideceğini gösteriyormuş. Yani daha önce o mide bulantısını takip edip hendek boyunca yürüseymişim mezarı bulurmuşum. Mezarı biraz kazdıktan sonra hendek de iyileşti. Valla. Artık o acayip etkileri yapmıyor. Belki senin dediğin gazlar filandır. Ama her ne ise toprak da rahat etti.

Akide anlattığım her şeyi sabırla dinledi. Ama ne yapacağım konusunda bir fikri yoktu. Hatta o kadar vahşi bir tablo çizdiğim halde, iş bir şey yapmaya gelince, vahşeti hızla unutmaya başladı.

– Fazla üstüne gitme istersen, dedi nihayet.

– Peki ne yapayım? dedim. Bırakayım mı? Bırakılır mı?

– Bırakılmaz tabii, diye mırıldandı.

– Vicdana sığar mı?

– Sığmaz tabii.

– O halde?

– Sen bilirsin. Nasıl için rahat edecekse öyle yap. Üzülürsün diye endişe ediyorum da ondan.

– Beni seviyor musun?

– Seviyorum. Hem de çok.

– Bir daha söyle lütfen.

– Seni çok seviyorum.

Peki. Kimse sorun istemiyor. Bir de ben kendimi sorun istemiyor sanırdım.

En son karımı bağladılar. Çenesi düşük biri olduğunu bil-

diğim halde ya da belki o yüzden, meseleyi ona açık açık anlatmaya ve akıl sormaya hazırdım. Şımarıktı filan ama haksızlık hayatta en tahammül edemediği şeydi, biliyordum. Ayrıca tanıdığım en cesur insanlardan biriydi, belki bir şımarıklık hareketi şeklinde de olsa. Ne var ki kötü zamanda aramışım. Beni dinlemedi. Giyinmiş, çıkmak zorundaymış. Tiyatronun müdürü onu çağırmış. Sinirliydi. Bir kıytırık müdür nasıl olur da benim gibi bir aktrisi ayağına çağırır, diyordu. Ama yine de gitmek zorundaydı.

– Normal zaman olsa ben onu boynuna kayış bağlatıp ayağıma getirtmeyi bilirim ama normal zaman değil, dedi.

Karım o gün benim için tam bir hayal kırıklığı idi. Hayatımda ilk kez ona benim için hayati öneme sahip bir konuda akıl danışacak, dert ortağım olmasını isteyecektim. Ama zaman yoktu. Bozuldum.

– Sen de üstünde durma canım, gidiver, dedim asabi bir sesle.

Bu sefer bana da kızdı. Hem de çok.

– Sana soran mı oldu? dedi.

Bu sefer ben daha da çok bozuldum.

– E iyi, ne halin varsa gör, dedim.

Telefonu suratına kapattım.

O gün insanlarla bir türlü bir temas noktası yakalayamıyordum. Yakalayamadıkça ısrar ediyordum. Karımın dediği gibi, benimle aynı notayı çıkaracak bir insan arıyordum. Amcam ve Hikmet beni en zor safhada yalnız bırakmışlardı. Aklımdaki iyi insanlardan biri Huriye Hanım'dı. Adamlara sordum, oğlu mağazaya tekrar gelmemiş. Oysa işe başlatacaktım oğlanı. Belki cesaret edememişti, belki annesi cesaret edememişti. Belki beni fazla cesur gördüyse. Yakışıksız bir davranış olacağım bile bile evine gittim. Allahşükür yarım adım arkamdaydı yine. Önce kabristana uğrayıp, mahalleliye kabir ziyaretine gelmiş gibi görünmeye çalıştım. Amcamın mezarı iyi kapatılmıştı. Gittiği belli olmuyordu. Üzerine yeni çiçek bile dikilmişti. Karşıdaki evo

baktığımda, yalnız, beni bir sürpriz bekliyordu. Pencereler kapalıydı. Perdeler yoktu. Bir şeyler yolunda değildi.

Karşıya geçtim, kapının tokmağına vurdum. Cevap yoktu. Tekrar vurdum. Tekrar. Cevap yok. Yandaki evin penceresine yaşlıca bir kadın çıktı. Perdeyle yüzünün alt yarısını örterek bana baktı.

– Kimi aradıın? dedi.

– Çocuğu, dedim. Irmak'ı.

– N'apıcan Irmak'ıı? dedi.

– Yanımda çalışıyor da, iki gündür işe gelmedi, merak ettim hasta mı diye.

– Heee. Onlar taşındı. Dün sabah namazıynan gittiler.

– Nasıl yani taşındılar? Başka eve mi?

– Yoook, başka şehre.

– Hangi şehre? Söylediler mi?

– Yoook.

Kadına inanmadım. Tekrar karşıya geçtim. Mezarlık duvarının üstüne çıkıp oradan evin içine baktım. Cama güneş vurduğu için içerisi tam görünmüyordu ama boşluk, cansızlık yine de hissediliyordu.

Hayat bir insana bu kadar küsebilir. Huriye ve oğlu sır olup gitmişti.

– Gel gidip bari pide yiyelim, dedim Allahşükür'e. İştahım da yok ama.

Allahşükür eskisi gibi ne desem, olur abi, demiyordu. Beni sessizce, mecbur olmadığı anda sözlü bir karşılık vermeden takip ediyordu. O an ona da sinirlendim.

– Vazgeçtim, dedim. Ben eve gidiyorum. Sen de peşimde dolaşıp durma.

– Ama abi! diye itiraz etti.

Dedirttim sonunda.

– İyi gel, hadi gidelim. Yengemin elini öpelim.

Bir yakınımın yakınında olmaya ihtiyacım vardı. İnsan is-

tiyordum, dayanışma istiyordum, destek istiyordum.

Eve gitmek, istediğim şeyleri vermedi. Nimet Hanım'la evin sokağında rastlaştık. Önümüzden gidiyordu ağır ağır, yokuşta soluklana soluklana. Görünmeden dönüp kaçayım dedim ama soluklanma esnasında şöyle bir arkasına dönünce beni gördü. Gülümsemek zorunda kaldım. Gezmeden geliyormuş. Koluma girdi, yokuşun son adımlarında ağırlığını bana taşıttı. Bana iyice sokularak konuştu. Neyse ki güzel kokuyordu.

– Evladım, dedi, Rıza Amcanı bir ara, konuş. Aranızda dargınlık olmasın. Kederimden ölürüm valla. Zaten bir evlat kaybettim, bir de en sevdiğim aile büyüğümü kaybettim, artık ailede acı istemiyorum. İstemiyoruz. Münevver Ablam da istemiyor.

– Ben de istemiyorum, dedim. Hay hay, Rıza Amcamla konuşurum. Zaten ne zamandır gidip bir çayını içmek istiyordum.

– Aferin sana. Ne akıllı, ne uyumlu çocuksun. Hadi göreyim seni. Herkesi utandır.

Utandır!

Ne güzel kelime. Böyle bir kelime sarf ettiği için dönüp kadını kucaklayasım geldi. Utandır. Ne güzel ve ne zor.

Yengem uzanmış, biraz istirahat edecekmiş. Sesimi duyan sütannem hızlı terliklerinin üstünde yan odadan çıkıp şıpır şıpır yanıma geldi. Yüzünde endişe vardı. Yengemin iyi olduğunu söyleyince endişenin benimle ve kocasıyla ilgili olduğunu anladım. Endişesinde haklıydı. Size anlattım, biliyorsunuz, ama o zaman ben de bilmiyordum, o da bilmiyordu kocasını bir hafta, on gün sonra işten atacağımı. Okur olmak ayrıcalıklı bir durum. Şanslısınız valla, Kâzım Emmi ile ilgili bu gerçeği herkesten önce bildiğiniz için.

İyi aman, dedim, yengem sıhhatte olsun da, ben yine gelirim. Uyanınca ellerinden öptüğümü söyleyin. Asiye yengemin yanında olmalıydı esasen. Kızı ilk fırsatta kendi korkularım yüzünden değil, yengemin alıştığı hizmeti alması için geri

göndermem gerektiğini düşündüm. Sonunda, kendi açımdan gerçi biraz geç kaldım, ama gönderdim. Onun yerine sütannem Gölevi'ne geldi.

Yengemle de konuşamadım. Ona meseleyi anlatmayacaktım zaten. Ama onunla konuşmak moralimi düzeltecekti. Kendime güvenimi yerine getirecekti. Sonuç belki değişmeyecekti ama Gölevi'ne daha rahatlamış bir ruh haliyle dönecektim. Olmadı.

O gün mezar ve cesetlerle ilgili herkesten umudumu kestim.

Ondan sonra bir hafta boyunca bir daha şehre inmedim. Adamların başında durup anbean her şeyi takip ettim. Zaman zaman bazı küçük kafataslarını temizledim, birbirine ait görünen kemikleri birleştirdim, kemiklere yapışmış kumaş parçalarının rengini, desenini anlamaya çalışıp etrafta başka kemiklerde aynısı var mı, bakındım durdum. Sonra sözünü ettiğimiz yorgunluk, bezginlik, çaresizlik gelmeye başladı.

Büyük bir mesuliyetin karşısında yapayalnızdım. Bütün bir geçmişe ve geleceğe karşı yapayalnızdım.

Onuncu günün gecesini sadece uyuyarak geçirdim. Ölüler o halde orada yattılar. Açıkta, arada bir çiseleyen yağmurun altında. Onlar için tek yapabildiğim yabandomuzlarına, tilkilere, çakallara karşı başlarına silahlı iki adam bırakmak oldu. Ama ne bir domuz, ne bir tilki, ne bir çakal, civarın en kötü kalpli hayvanları bile ölüleri rahatsız etmeye kalkmadı.

On birinci günün sabahı Felek'i yine ölülerin başına gönderip şehre indim. Foto İlyas dedikleri çocuğu aradım. Onun dükkânı da çarşının girişindeymiş. Oturup bir çayını içtim, çocukla sohbet ettim, onu tanımaya, onda Hikmet'in terbiyesini, herhangi bir izini görmeye çalıştım. Onun babası da o köylerin birindenmiş. O da bunu bana güvendi de söyledi ve güvensizliğim için beni utandırdı. Ondan o dört köydeki katliamdan kurtulan birkaç kişi daha olduğunu, ama hepsinin oradan göç ettiğini öğrendim. Hikmet'le arasında akrabalık

yoktu. Hiç olmazsa kan yoluyla. Ama başka her bakımdan baba oğul gibiydiler. Buna inandım, çünkü ona Hikmet'in nerede olduğunu sorduğum zaman gözleri yaşardı, bilmediğini söyledi ve elleriyle yüzünü kapayıp ağlamaya başladı.

– Gel, dedim, köye gidelim. Görmeni istediğim bir şey var. Yanına fotoğraf makineni de al.

9

İlyas biz bezgin kazıcılar için yeni bir ilham kaynağı oldu. Çocuğun duygusallığı Felek'i hüngür hüngür ağlattı. Gözyaşları, içindeki kara bulutu dağıttı, eksilmiş enerjisini geri getirdi. Bir kez daha ölülerin konforunu, gururunu şahsi meselesi yaptı. İşe dört elle sarıldı. Ama artık ilerleyecek bir yön kalmamıştı. Oturup o vakte kadar çıkardıklarımızı düzene koymaya başladı. Her ölüden bir fert yaratmaya çalıştı, başı, gövdesi, kol ve bacaklarıyla. Ben de yardım ettim. İlyas da, hatta, içi kaldırdığınca. Aklımızın erdiği bir konu olmadığı için (Akide yanımızda olsa çok işe yarardı) kemikleri ancak göz kararıyla, sık sık da deneye deneye boşluklara koyduk. Birçok kemiği yine de koyacak bir boşluk bulamadık. Belki üçboyutlu düşünmeyi bilemediğimiz için; üçboyutlu bir dünyada olduğumuz halde yerde yatan üçboyutlu bir iskeleti sırtı yere yapışık diye ancak ikiboyutlu görebildiğimiz için. Görmek de bir terbiye tabii. Neye baktığını bileceksin. Biz iki cahil, Felek'le ben, ancak o kadar yapabildik. Ayrıca çok sayıda kırık kemik de vardı, hatta bazıları elimizde kırıldı, ufalanıp dağıldı. Umut vaat eden bir çaba değildi. İyi niyetli ve hüzünlüydü. Elimizden gelen tek şeydi.

İlyas ilk şokunu atlattıktan sonra yanındaki iki makineyle film değiştirip değiştirip yüzlerce fotoğraf çekti. En ufak ayrıntıya kadar her şeyi her açıdan defalarca çekti. Sonra yerdeki ölülerin arasına geçti, çömeldi, ellerini iki yana açtı, ben de

onun fotoğrafını çektim. Bu hareketi garibime gittiyse de düşününce bunu ileride ben de oradaydım dediğinde elinde kanıt olsun diye yaptığını anladım. Sonra aynı kareye ben de girdim. Sonra Felek'in ve iki amelenin de girmesini istedim. Hem elimizde kanıt olsun diye, hem de biz onlara kanıt olalım diye.

İlyas orada fazla kalmak istemedi. Onu anlıyordum. Birileri gelecek, görülecek tedirginliği vardı. Istıraplı bir keşfe tanık olmuştu ama onun bilmediği bir şey değildi. Sadece doğrulandığını görmüştü. Gerek yoktu, ama görmüştü. Hiç olmazsa hayatı boyunca Hikmet'ten dinlediği hikâyelerin sonuç kısmından ötesine bizzat tanık olmuştu. Gördüklerini unutmayacağını biliyordum. Ama bunların bir parçası olmak istemiyordu. Onu Allahşükür'le şehre gönderdim. Ertesi gün fotoğrafları peyderpey teslim etmeye başladı. Üç günde hepsini tabedip bitirdi, teslim etti. Negatifleri de bana verdi. Saklamak istemiyordu, bir hata, bir ihmal sonucu birilerinin eline geçer diye. Ona endişe etmemesini söyledim. Ama endişe etmeye devam etti. Fotoğrafları senelerce kasamda sakladım. Hatta bu iş için özel olarak sipariş ettiğim, nemi ayarlanan bir kasada. Her birkaç senede bir tanıdık bir fotoğrafçıya negatiflerin kopyalarını çıkarttırdım ve hepsini ileride yazacağım kitabımda kullanmak için muhafaza ettim.

İlyas gittikten sonra Felek ve ben hafif bir yalnızlık hissettik. Artık ne yapacaksak yapacaktık. Ne yapacağımız belliydi. Memlekette, hele o yıllarda, bugün bile biraz öyle ya, belli bazı konularda ne yapacağın bellidir. Aksini yapacağını düşünerek sadece kendini oyalar, zaman kaybeder, bir hiç uğruna asabını bozar, sonunda yapma vakti geldiğinde en istemediğin ve tek yapman gereken şeyi yaparsın. Ne deniyorsa onu. Ben de öyle yaptım.

– Peki Felek, dedim. Şimdi bunları teker teker, düzgünce yine mezara yatıralım, Hikmet'in babasının küllerini üstlerine dökelim, sonra da kapatalım. Hadi. Bugün bu mezar ve bu bahis kapansın.

10

Böylece işime döndüm. On gün boyunca Gölevi'nde yaşadıklarımdan sonra şehirdeki hayat gayet sıradan geldi. Zaten mağaza da, iş de hoşuma gitmiyordu, şimdi her şeyden daha da soğumuştum. Amcamın ölümünün üzerinden makul bir zaman geçtiği için köylü hafta günleri mağazaya gelip borç alma iradesini dile getirmekte bir mahzur görmez olmuştu. Şah işlere bakıyordu ve belli bir miktar parayı idare ediyordu ama aklım da parada kalmıyor değildi. Şah'a güvenmediğimden değil, nakdimiz elden gittiği için. Müteşebbis ruhuna sahip olmadığım çok açıktı. Olmak da istemiyordum. Paramız cebimizde dursun: Benim tek istediğim buydu. Gel gelelim, anlatmıştım, daha doğrusu bana anlatıldığını aktarmıştım, iş eskisi gibi devam etmek, çark dönmek zorundaydı. Hem partiye olan taahhüdümüz gereği, hem de alacaklarımızın kısmen de olsa tahsil edilmesi uğruna. Can sıkıntısından ölsem de mağazada bulunmaya, işimin başında olmaya dikkat etmem gerekecekti. Köylü tuhaf bir milletti, Şah'la tatmin olmuyordu; sanki gerçekten milletin efendisiymiş gibi kuşkulu bakışlarla gelip, koltuğun ucuna yerleşip karşısında patronu görmek, onunla muhatap olmak istiyordu. O patron da ne yazık ki ben oluyordum. Berbat bir durumdaydım. Belki alışırım diye kendime telkinde bulunuyordum. Şah'a karşı ve vicdanıma karşı suçlu görünmemek için kendime daha önemli işler uyduruyor ve belgeleri tetkik edeceğim diye üst kata kaçıyordum. Amcamın nesi var nesi yok böylece öğrenmeye başladım. Muhasebeci zaten dosyaları çoktan hazırlamış, onu takdir etmem için sızlanıp duruyordu. Akide'yle ilgili korkunç gerçeği bu uydurma tetkikat sırasında öğrendim. Kuşkuyu, demeliyim daha çok. Ama o kadar güçlü bir kuşkuydu ki ömür boyu sürdü. Sebebi de basit bir tapu.

Muhasebecinin üstlerine topluiğneyle iliştirdiği, defterden

kesilmiş küçük kâğıtlara Türkçelerini yazdığı bir sürü Osmanlıca tapudan sonra Cumhuriyet tapularına baktım ve daha önce de göz gezdirdiğim halde dikkatimi çekmemiş bir tapuya gelince kalakaldım: Akide'nin üstüne bir tapu! Vay, dedim ilkönce, saf saf, demek Akide mal mülk sahibi! İyi iyi, maşallah! Baktım, Ankara'da bir dairenin tapusu, kâgir apartmanda, Ayrancı semtinde. İki sene öncesine tarihli. Gayet iyi, gayet iyi, hay maşallah! dedim daha da saf saf.

Sonra, işte, sonrası geldi. Birkaç saniye sonra saflığım gitti. Ağzımın kurumaya başladığını hissederek şu masum soruyu sordum: İyi de, Akide'ye ait bir tapunun amcamın belgeleri arasında ne işi var? Akide'nin evinde çekmece dolap yok mu?

İlk ezberlediği tabiat şiirini okumak için karşılarına çıktığı büyüklerinin ona şaka mı yaptığını, onunla alay mı ettiğini anlayamayan, kızarıp bozaran, zoraki gülümsesin mi, kaçıp gitsin mi bilemeyen utangaç bir çocuk gibi kalakaldım.

Aferin amcama, kızcağıza babalık yapmış, dedim. Ama hemen arkasından ekledim: Salak olma, neden babalık yapsın, dedim. Amcam bana bile babalık yapmadı. Elin kızına mı yapacak?

Şimdi, Akide Ankara'da amcama ait bir dairede oturuyor olsa mesele yoktu, gayet tabii karşılanırdı, mali durumu iyi bir aile büyüğünün bir emektarın kızına hayırsever bir ruhla öyle bir yardımda bulunması. Ama daire, üstelik mahalleyi biliyordum, pahalı yerdi, neden kızın üstüne yapılıyordu? Amcam gibi paraya düşkün bir adam Ankara'da kendi dairesi bile yokken Akide'ye niye daire alsındı o kadar para verip? Aklıma, hiç istemeden ama karşı da koyamayacağım şekilde, ilk akla gelecek cevap geldi:

Yoksa? Cevabın kendisi buydu. Yoksa?

Akide'nin oğlunu hatırladım. Neye güvenerek o çocuğu doğurduğunu? Bir öğrenci olarak hangi parayla o çocuğu büyüttüğünü, Ankara gibi bir yerde çalışmadan nasıl geçindiğini? Ben

çalışarak bile geçinemezken? Durum açıktı. Açık değilse bile kuşku büyüktü. Çocuk amcamdandı. Amcamın çok ahlaklı bir adam olduğuna dair bir şey zaten duymamıştım. Aksine, Asiye'yi kullanmak gibi bir fiil içinde adı geçmiş ve daha o anda aklıma takılmıştı. Sonra, orta yaşı geçen bazı erkeklerin genç kızlara acayip bir ilgi duydukları, sapıkça müptelalık gösterdikleri, o kızları paraya boğdukları çokça duyulmuş şeylerdi. Eğer Akide de bazı zaaflara sahipse –gerçi öyle birine benzemiyordu ama şimdi benzemiyordu, eskiden öyle biri olmadığı ne malumdu–,para harcamasıyla göz kamaştıran amcamın onun iğfal etmesine izin. Evet, çünkü izin vermiş olmalı, öyle zorla olmaz bu işler, güzellikle olur, evet, o zaman öyle biriydi, ama şimdi artık akıllanmıştı başına gelen felaketlerden sonra. Pişmandı ve beni seviyordu. Benimle de zırt diye yatmıştı. Al sana aşk. Gel de inan. Sana duyulan aşk bu kadar olur. Salaksın oğlum sen, salağın önde gidenisin, gül gibi ihtiyar karın dururken, gittin elin göçebesinin köy yosması kızına –yengemin lafı mıydı bu, yoksa şimdi ben mi uydurdum– âşık oldun, üstüne bir sürü de söz verdin. Çocuk amcamdan. Akide amcamın metresiydi. Şimdi değil tabii ama vaktiyle metresiydi. Ne zamandan beri? Diyelim, on altı yaşından beri. Hatta eğer amcam böyle bir adamsa Akide'nin çocukluğundan beri. Kızı taciz edip durdu hayvan herif. Biraz büyüyünce de kızı iğfal etti ve iğfal etmenin bedelini ona lüks bir daire alarak ödedi. Bu kadar basitti.

Ah! diye bağırdım içimden, başımı duvarlara vurmak isteyerek; arabacı bana, kıza iyi baksın dedi, dedi, ama benim sandığım gibi kızın güzelliğini görsün, kızı hoş tutsun manasında değil, kıza dikkatle baksın ve gerçeği görsün manasında dedi. Amcam beni uyarmaya çalıştı. Kendi yarattığı pisliğe, enkaza karşı. Erkek milleti adidir, kirlettiği kadını kirlenmiş sayar. Kurban demez, kaltak der.

Geleceğini biliyordum, demişti Akide. Ne demek istemişti, hiç üstünde durmamıştım. Muvaffak söylemişti, demişti. Al iş-

te. Önce Muvaffak dedi, ondan adıyla bahsetti, ama hemen fark edip Muvaffak Bey Amca diye düzeltti. Ama ben yine fark etmedim. Çünkü bir kıza, hayatta yakınında gördüğün ilk güzel kıza görür görmez âşık olacak kadar salak, onunla ertesi gün evlenmeye kalkacak kadar da abazasın. Amcamla yakın bir ilişkisi vardı. Amcam en büyük sırrını bir tek ona söylemişti.

Bitap düştüm.

Sonra bir an geldi, suçlu arayan düşüncelerim ortadan kayboldu. Amcamın da, Akide'nin de o kadar ahlaksız olamayacaklarına karar verdim. Ortada bir yanlış anlama var, dedim. Kıskançlık krizlerine girmeyelim. Sakin olalım. Hayır, ortada bir yanlış anlama yok. Çünkü belki ortada bir suç yok. Çünkü belki birbirlerine âşıktılar. Amcam tabii zengin adam, yakışıklı adam, yaşlı filan ama faaliyet yerinde, eh, Akide de güzeller güzeli kız, üstelik elinin altında, üstelik çocukluğundan beri ona hayran. Karşılıklı bir mevzu oldu aralarında. Hatta belki Akide başlattı her şeyi, amcam harmanın kıyısındaki tümseğe çömelmiş, uzaktaki ölülerin hayaletlerini seyrederken arkasından gelip elini amcamın yukarı doğru gerilmiş gömleği ile aşağı doğru gerilmiş pantolonu arasında görünen çıplak beline koyunca. Öyle genç kızlar var derler olgun erkeklere meyleden. Hatta âşık olan. Şakakları kırlaşmış, göbekli, babacan, tercihan zengin erkeklere. Vardır.

Sonra bütün bu düşünceler uyuşan aklımdan uçup gittiler. Geride yine baştaki derin ve sabit şüphe kaldı. Tek tesellim Akide'yle henüz resmen evlenmemiş olmamdı. Amcamın metresi olmuş bir kadınla evlenmek – düşüncesi bile korkunç geliyordu.

Birkaç gün sonra o da korkunç gelmiyordu. Bununla yaşayabilir miyim diye düşünmeye başlamıştım.

Akide'ye demiştim ki, geçmişin umurumda değil. Umurumdaydı. Ama sanki bunu sineye çekebilirim gibime geliyordu. Çünkü ne kadar suçlayıp hakaret ettiysem de, yatağa uzandığımda, uykum gelir gibi olduğunda Akide'yi güzel ve masum

görmekten ve onu yanımda istemekten vazgeçemiyordum.

Hayat, kendi haline bırakıldığında, insanı unutmaya ve yeni başlangıçlar yapmaya çağırıyordu. Bu çağrıyı alan sadece ben olamazdım. Akide de almış olmalıydı, yoksa devam edemezdi.

11

Karım bana fena kızmış, telefonu suratına kapadım diye. Birkaç kere mağazayı aramış, ben yokmuşum, birkaç kere de evi, ben yine yokmuşum. Her aranma ve bulunamama haberini aldığımda haberi iletenin yüzündeki ifade inandırdı beni karımı fena kızdırmış olduğuma. Onu hemen aramayı düşünmüyordum. Biraz burnu sürtülsün, diyordum. Benim artık kimseye minnetim yok, artık kemale de erdim, refaha da. Artık belki karımla sadece mahkeme tebligatı yoluyla temasa geçerim, bile diyordum. Ama küslüğe dargınlığa dayanamayan bir tarafım var, bir de yapılmış iyiliği unutamayan bir tarafım. Aklımın hâlâ toplu mezarla, hemen arkasından Akide ve amcamla meşgul olduğu, hele birkaç gün delice meşgul olduğu hafta boyunca karımı bütün hatırlatma girişimlerine karşı hatırlamamak kolaydı. Cuma günü biraz daha sakinleşmiştim, karımı yazdırdım. O gün Avukat Hasan gelip Rıza'nın onu aradığını, peşinat ve tediye işine ikna olduğunu, hafta ortasına kadar bir miktar ödeyeceğini, sonra ay başında büyük bir ödeme yapacağını, bakiyeyi de Ağustos, Eylül ve Ekim başlarında kapatacağını söyledi. Üç gündür Rıza'yla görüşüyormuş. İki gün Rıza gelmiş, bir gün de o Fatsa'ya gitmiş ve çok iyi ağırlanmış. Görüşmenin uzamasının sebebi bile Avukat Hasan'ın hoşuna gitmiş ve borcun gerçekten ödenmek istendiği intibaını oradan edinmiş: faiz pazarlığı. Her basiretli tüccar gibi Rıza da şimdi, ödeme kaçınılmaz olunca, faizde indirim

yapalım istiyormuş. Borç alırken insan faiz hesabı yapmaz, yapamaz da, ama iş ödemeye gelince her şey batmaya başlar. Bu inandırıcı bir işaretti gerçekten de. Ben inanmadım ama.

Ne var ki Avukat Hasan'a hislerine inanmadığımı söyleyemezdim. Hem şahsına, hem de çalışmasına saygı gereği. Benden faiz konusunda bir miktar anlayış beklediğini anlıyordum. Anlayış göstermeye niyetim yoktu. Ama adamcağızın hevesini de kıramazdım. Dedim ki, eğer o zamana kadar parayı tam ve düzenli öderse son taksite geldiğimiz zaman bir şeyler yapabiliriz. İstediği bu değildi ama Rıza konusundaki öfkemi bildiği için bunun da iyi bir taviz olarak görülebileceğini düşünüp gitti. Hafta ortasına kadar bekleyip görecektik, para ödeniyor mu, ödenmiyor mu. Bence ödenmeyecekti. Rıza fırıldaklı bir iş çeviriyor, zaman kazanmaya çalışıyor gibime geliyordu.

Haklı çıktım. Hem de hemen o gece.

Ankara telefonu bütün öğleden sonra çıkmak bilmedi. Santralı arayıp defalarca kızı azarladım, hatlarda arıza var deyip durdu; postane müdürünü arayıp ondan yardım istedim, şehrin önde gelen tüccarlarından birinin şımarıklığı içinde değil, PTT camiasının şerefli, fedakâr bir mensubu olarak. O da aynı şeyi söyledi. Hatlarda arıza. Dün gece yazdırılmış telefonlar bile henüz bağlanamamıştı. Ama arıza düzelsin, sıranın en başına beni alacaktı. Arıza, akşam olduğunda hâlâ düzelmemişti. Daha fenası ha şimdi ha birazdan derken akşamı etmiştim ve akşam karanlığında Gölevi'ne gitmek hiç içimden gelmiyordu, çünkü jiple harmana çıktığım zaman jipin farlarını bile yutan o devasa zifiri karanlık beni ürkütüyordu. Bari kalmışken yemeği yengemle yiyeyim, sonra da bir hamam yapayım, dedim.

Yengem beni gördüğüne, gece orada kalacak olmama sevindi. Yemek boyunca ikide bir elimi tuttu, yanağına götürüp yanağını elime yasladı. Otururken, kalkarken, her seferinde o değişmeyen hareketiyle kolunu omzuma dolayıp başımı öptü,

bekledi. Annemle ilgili ne öğrenmiş, öğrendiklerimden sonra onunla ilgili neler hissetmiş, ona çektiği uzun ıstırap için ne kadar yakınlık duymuş olursam olayım yengemin gerçek annem olduğu inancı hiç zayıflamadı. Artık sadece annemi daha iyi anıyordum ama annem yengemdi, bunu da, hemen hemen biliyordum. Bir şikâyetim de yoktu. Artık evlatlık verilmiş bir çocuk olmaktan rahatsızlık duymuyordum. Annemin başına gelmiş onca şeyden sonra! Sadece Hikmet'in dayım olmadığı gerçeği beni biraz üzüyordu ama kan yoluyla olmasa da ve artık hayatımda olmasa da Hikmet dayımdı. Ömrümün sonraki yıllarında ne annemin annem olmadığını düşünmem gerekti, ne Hikmet'in dayım olmadığını, ne de o katliamda ölen onca insanla, o koca sülaleyle akraba olmadığımı. Ama yengemin suçlu bir anne de olsa annem olduğunu düşünmekten de ayrı bir zevk duydum. İki annem var, ne olacak, dedim, kimin iki annesi var hayatta benden başka? Kim o kadar şanslı?

Yanımdaki bütün mutluluğuna rağmen yengem iyi değildi. Halsizliğini saklayamıyordu. Gündüzleri de sık sık istirahat etmek mecburiyetinde kalıyordu. Asiye konusunu açtığımda Asiye'nin onun için yapacak bir şeyi olmadığını, benim oradaki rahatımın onun için her şeyden daha önemli olduğunu, benim de Asiye'den başka kimsenin hizmetinden memnun kalmayacağımı bildiğini söyledi – nasıl biri olduğum hakkında artık fikir sahibiydi, beni tanımaya başlamıştı. Karımdan alıştığım bir titizliğim vardı, belki buna ancak Asiye'nin uyabileceğini düşünüyordu. Bence yanlış düşünüyordu. Belki de doğru düşünüyor ama yanlış ifade ediyordu. Yine de benim anladığım, Asiye benim için ne kadar vazgeçilmez bir yaratık olmuş bulunuyorsa onun için de öyleydi. Hayatı boyunca Asiye yanında olacaktı. Tıpkı benim de yakınımda olacağı gibi. Asiye ikimizi birbirimize bağlayan başka bir bağdı ve geri kalan yıllarımızda belki birbirimizi bırakabilecek, ayrı yaşayabilecek olduğumuz halde sırf Asiye'siz yaşayamayacağımız

için üçümüz hep beraber yaşadık, aynı apartmanda altlı üstlü, aynı sitede ikiz evlerde. Asiye yengemin her şeyiydi, kızıydı ve annesiydi, arkadaşı ve hizmetçisiydi, kocası ve sevgilisiydi, kaybettiği her şeyin telafisi ve kazanacağı her şeyin kazanılmış, sahip olunmuş haliydi; rüyalarını bile onunla görüyordu; ihtiyacın ta kendisiydi Asiye onun için. Ama o günlerde bunu tam idrak edememiştim ve yengeme onu Ankara'ya iyi bir doktora, etraflı bir tetkike götürmeme izin vermesi için yalvardım durdum. Bakarız ederiz deyip geçiştirdi durdu.

Yatsı ezanından biraz sonra Allahşükür'le hamama indik. Tam meydandaki köşeyi dönerken Hikmet'in dükkânında ışık yandığını gördüm. İlyas, elinde bir süpürge, yerleri süpürüyordu. Kapıyı açıp hatırını sordum. Temizlik yaptığını söyledi. Şaşırdım ve memnun oldum. Çocuk Hikmet'in hatırasını yaşatıyordu. Eskiden de meğer Hikmet'in dükkânını, evini o çekip çevirirmiş. Durup biraz laflayayım istedim. Zaten çocukla yakınlık kurmak istiyordum. Allahşükür'e, sen git ben geliyorum, dedim. O gitti, ben dükkâna girdim.

İlyas'la birer kahve içtik. Gülümsemeye hazır, ürkek bir çocuktu. Bana biraz hayatını anlattı. İstanbul'a yetimhaneye gönderilecekken Hikmet ona sahip çıkmış, almış evladı gibi büyütmüş, sanat öğretmiş, onu birinci sınıf bir fotoğrafçı yapmış, bir de fotoğraf stüdyosu açmış. Anladığım kadarıyla işleri fena değildi. Nişanlıymış, fındıktan sonra evlenmeyi planlıyormuş, şimdi ev eşyası bakmakla, geline ziynet seçmekle meşgulmüş. Hayırlı olsun, dedim. Ta ortaokuldan beri âşık olduğu bir kızmış gelinimiz. Onlara sıkı bir düğün hediyesi yapmayı o an kafaya koydum. Hatta hızla o kadar coştum ki, düğününü ben yaptıracağım, dedim, nerede nasıl istersen, hiçbir masraftan kaçınma, kızın ailesine karşı başın dik olsun, ben o başının dik olmaması hadisesini iyi bilirim de ondan diyorum, arkandayım, istediğin orkestrayı getir, istediğin salonu tut, dedim. Gülümsedi, utangaç bir ifadeyle. Düğü-

nü zaten, mecburen, bizim sahildeki kilisede yapacağız, dedi – şimdi düğün salonu olan eski kiliseyi kastediyordu. Sazlı cazlı bir düğün olacak, evet. Bizim Ünyeli gençlerin bir caz orkestrası var, onlar gelip çalacaklar, arkadaşlarım. Para almazlar tabii. Olsun olsun, alsınlar, herkese para ver, dedim. Yok abi, ayıp olur, diye gülümsedi şaka yapıyorum sanıp. E iyi, sen bilirsin, dedim. Düğün benden. Sen bana Hikmet'in emanetisin. Ben de uzun yıllar başkalarına emanet edildim, o yüzden çekinme. Hayatı bilirim.

Kahveler bitince kalktık. Onun da işi bitmiş zaten. Işıkları söndürüp çıktık. Kapıyı kilitledik.

– Her sabah geldiğimde bakıyorum kapı açık oluyor, dedi usulca, sır verir gibi. Girip bakıyorum, sanki gelmiş, çalışmaya başlamış, ortalığı dağıtmış, sağda solda yanan sigaralar unutmuş, aynı, eskiden nasılsa öyle. Ama onu görmüyorum. Göremiyorum. Benden başka herkes görüyor, konuşuyor, ben göremiyorum.

– Öyle, dedim. Ben de göremiyorum. Gitti ama burada. Galiba bir tek en yakınlarından bir şey saklamıyor. Bir tek biz biliyoruz gittiğini, senle ben. Başkalarına görünüyor. Belki tutunamadı, gitti, dedirtmek istemiyor.

– Kim bilir, dedi. Ama onu çok özlüyorum.

– Özle, dedim. Özlenmeye layık bir adamdı.

– Teşekkür ederim, dedi.

– Ben teşekkür ederim, dedim.

Birbirimize neden teşekkür etme ihtiyacı duyduğumuzu bilmiyorduk, ama etmek istedik. Ona sarıldım, sırtını sıvazladım, iyi geceler deyip evine uğurladım ve hükümet konağının arkasındaki sokak boyunca evine doğru giderken gözden kaybolunceya, sokak ıssız kalıncaya kadar orada dikildim. Ünye'ye geldiğim için mutlu olduğum nadir anlardan biriydi.

Hadi hamama, dedim hüzün içinde. Döndüm.

Ve o anda bir el silah sesi duydum, başımın yan tarafında

kaşıntı gibi bir yanma hissettim, vuruldum, sonunda oldu, bu da dedikleri gibi oldu, dedim ve kendimi yere attım. İkinci mermi iki saniye sonra ben yerde yuvarlanır, sürünürken geldi, başımın az ilerisinde kaldırım taşına çarpma sesini duydum, o kadar yakınımdan geçti. Ateş eden her kimse nişan alarak ateş ediyordu. Yaylım ateşi açsa, şarjörü üstüme boşaltsa çoktan ölmüş ya da can çekişiyor olacaktım. Ama aptal herif kendini keskin nişancı sanıyordu. İlk atışta devirdim, ikinci atışta canını aldım, demeye hazırlamıştı kendini. Yine de çok hakkını yemeyeyim. Belki karanlık yüzünden, sokaktaki zayıf gece lambalarının sebep olduğu göz yanılması yüzünden ıskalamıştı, belki de benim aniden dönmem onu şaşırtmıştı. Her ne ise, işin erbabı olmadığı belliydi. Tabii bunları sonradan düşündüm. O sırada ihtiyacım olan düşünceler bunlar değildi. Üçüncü mermi de ayağımın ucunda yere çarptığında kendimi dükkânın karşısındaki çöp varilinin arkasına atmıştım. Önce ölmediğimden, yaralanmadığımdan emin oldum. Canım yanıyor mu, diye kendimi dinledim. Hayır. Sadece şakağımda bir şey. Elimi şakağıma attığımda elim kan içinde kaldı. Dördüncü mermi varile tam göbekten çarptı, varili sarstı. Adam o mermiyi varili delip delemeyeceğini görmek için sıkmıştı. Tabii o karanlıkta göremeyeceği için sonrasında benden bir ölüm hareketi bekledi, yana düşmem filan gibi. Ölmemiştim. Varil sanayi tipi petrol variliydi. Her durumda beni koruyacağına inanınca biraz rahatladım. Duyduğum seslere göre nereden ateş edildiğini tahmin etmeye çalıştım. Bir kere yakından ateş edilmiyordu. Ama sanki omuz hizasından değil, daha yüksekten gelmişti mermiler. Belki ilkokul duvarının üstüne çömelmiş, oradan ateş ediyordu. Belki hamamın karşı köşesindeki yıkık dökük evin üst katından. Tabancamı çektim. Ceketimin cebinden yedek şarjörü de çıkardım, elimde tuttum. Tabancayı kontrol edip derin bir nefes aldım ve nefesi verirken kolumu varilin üstünden çıkarıp, bahçe duvarı-

nın hamamın kapısının az bu tarafına denk gelecek yerine doğru art arda üç el sıktım. Hemen sonra karşı ateş geldi. Bu sefer şarjördeki kalan mermiler üstüme boşaltıldı. Belli, on dörtlü. Varil inledi durdu. Belki bir iki mermi varili delip benim tarafımdaki duvara çarptı. Anladım. Adam bahçe duvarında değil. Evin üst katında. İki büklüm kıvrıldığım yerden dışarı taşma korkusuyla fazla eğilemiyordum. Kımıldamadığım zaman da sadece hamamın yan duvarını görüyordum. Adamın şarjör değiştirmesine ya da yedek tabancasını çıkarmasına fırsat vermeden yine kolumu çıkarıp, kalan dört mermimi evin ikinci kat penceresi olması gerektiğini tahmin ettiğim noktaya doğru bir sıkmaya boşalttım. Birkaç saniyelik bir sessizlik oldu. O ana kadarki en uzun sessizlik. Şarjörümü değiştirdim. Artık ezbere sıkma şansım yoktu. Artık hedef atışı yapmak zorundaydım. Tabancayı iki elimle kavradım. Dinlemeye, beklemeye başladım. Adamı vurduğuma inanmak istemiyordum. Çünkü o kadar şans bende bile olmaz. Hele yaklaşık kırk metreden. Adam, belli, acemiydi ve acemiler gibi küstahtı. O mesafeden kimse kimseyi tabancayla öldüremez denince inanmamıştı. Ve her acemi gibi beni bir kez ıskaladıktan sonra artık hayatta kalma şansını kaybetmişti. Yakınıma girmeye korktuğu için şimdi kim bilir ne kadar pişmandı. Bunlar hep medeni cesaret yokluğundan, dedim, gençleri kendilerine güvenli çocuklar olarak yetiştirmiyoruz, korku içinde büyütüyoruz, ondan. Bu bir gâvur katil olsaydı, aha bu dükkânın köşesinden çıkar, kafama dayar, sıkar giderdi. Kimsenin ruhu duymazdı. Ben bile anlayamazdım öldüğümü. Ya, bunları bile düşündüm. Katillerimiz bile boktan, dedim. Katil bile yetiştiremeyen bir memleketiz. Sonra biraz cesaretlenir gibi oldum. Allahşükür hamamdaydı ama hamamda öyle bir ağır kapı vardı ki dışarıda dünya yıkılsa içerideki keyfi bozamazdı. Atalarımız her şeyi düşünmüş. Yine de birazdan mutlaka birileri gelir, silah sesi Ünye'nin her yerinden duyuluyordur. Daha

otuz kırk saniye ancak olmuştur. Dur bakalım, acele etme, bir aptallık yapma. Ama ben de bir kısım vatandaşım gibi kendine fazla güvenmekten ve sabırsızlıktan mustaribim. Şöyle azıcık çıkıp bakayım, dedim. Çıkmamla üzerime mermi yağması bir oldu. Bu sefer, galiba yeniden pozisyon almışlardı ve belli, tek kişi değildiler, çapraz ateş altındaydım ve silahlardan bir tanesi, yeni oyuna gireni, galiba sağlam yedekçi olarak bekliyordu, tabanca değil makineli tüfekti ve sesinin büyüklüğüne ve varilin artan zavallılığına bakılırsa Thompson'du. Varil yerinden oynadıkça sonumun geldiğini düşündüm ve o sırada, olmadık yerde olmadık şeyleri düşünme alışkanlığım hayatımı kurtardı. Dedim ki kendi kendime, galiba o sırada bu kadar çok deme, düşünme işini kendime cesaret verme, heyecanımı atma amacıyla yapıyordum, ben bu salakların yerinde olsam makineliyle beni pustururken, yandan da bir adamla bana yaklaşır, gelir kenardan tabancayı üstüme boşaltırım. Böyle dedim ve der demez başımı bir parmak yana kaydırınca sırtını hamamın yan duvarına vermiş, Hikmet'in dükkânına doğru kıyıdan kıyıdan sokulan bir adam gördüm. Çömelmiş haldeydim, sağ dizimi yere dayadım, yana doğru kaydım ve nişan alıp iki el sıktım, adam olduğu yere çöktü kaldı, kafası öne düştü, sonra Kâzım Emmi tarzında duvar boyunca kayarak belinin üstünde yere yapıştı kaldı. Harikulade bir andı. Katiller de hareketimi takdir ettiler. Bir an durup üstünde düşündüler. Helal olsun lan oğlana, dediler, işi biliyormuş. Bence artık ondan sonra kaçmayı düşünmeliydiler. Kimse onları işe gönderirken, ölmek var dönmek yok, demiş olamazdı. Ama onlar o anda meseleyi şahsi mesele yaptılar. Belki üç kardeştiler ve ölen en küçük, en nazlı kardeşleriydi ve artık onsuz hayat onlara haramdı. Annelerine ne diyeceklerdi! Artık para kazanmak için değil intikam için çarpışıyorlardı. Öyle olunca, tabii, hata yapmak kaçınılmazdı.

O sırada bir hayal kırıklığı da yaşamaktaydım. Allahşü-

kür'den umudumu kesince, hemen yanı başımdaki evde, üst katta oturan Şah mutlaka çıkar beni kurtarır, diyordum. Ondan ses çıkmadıkça kendimi ihanete uğramış hissettim. Evli barklı adamım, geç evlendim, küçük çocuklarım var, karım yine hamile. Peki Şah, diyordum kendi kendime, hele şuradan bir kurtulayım, seni emekliye ayırmayı bilirim. Bilmediğim şeyi, ertesi sabah mağazaya gidince öğrenecektim, adamlar bana gelmeden Şah'ı mağazada kıstırıp, ağzını bağlayıp, belinden silahını alıp, boğazını kesmiş, bırakmışlar.

Allahşükür'ü de az sonra vuracaklardı, dört yerinden, Thompson'la, dört adet 45'lik mermiyle, hamamın kapısını açıp, çırılçıplak, iki elinde iki tabanca, havaya ateş ederek kendini sokağa atınca, dayan abi, yetiştim! diye bağırdıktan hemen sonra. Thompson'lu adam okul duvarının üstündeymiş. Bir anda Allahşükür'ü önünde, ayaklarının dibinde buldu ve tetiğe yüklendi. Allahşükür düştü kaldı. Zaman bir an yine durdu. O an öfkeden deliye döndüm. Kendimi korumayı unutup, gözüm dönmüş bir şekilde varilin arkasından çıkıyordum ki Allahşükür'ün düşmesiyle neredeyse aynı anda hamamın kapısından Nur çıktı, belinde peştamal, elinde ufak bir tabanca, ciddi, ne yaptığını bilen bir adam; Allahşükür'ün aksine ateş edeni görecek fırsatı olmuş, hamamın eşiğinde, Allahşükür'ün başında durup tabancasını art arda ateşledi ve duvardaki adamı devirdi. Ben de çıkmış, silahımı karşı evin penceresine doğrultmuş, gözümü ve arpacığımı pencereden ayırmadan o yana seğirtiyordum, pencerede bir alev parlaması görür gibi oldum, durup diz çöktüm, ve mermi başımın yukarısından geçip giderken bütün mermilerimi pencerenin tam ortasına boşalttım.

Silah seslerinin çınlaması uzun süre kulaklarımda kaldı. Nur'la kol ve bacaklarından tutarak Allahşükür'ü hastaneye yetiştirecek bir araba bulmak umuduyla meydana çıkıp deliler gibi bağırırken bile silahlar başımın içinde atılmaya de-

vam etti. Bir taksi gelip bizi alınca, korna çala çala hastaneye giderken ben de bayılmışım. İlk yediğim mermi kulağımın hemen üstünden geçerken kafatası kemiğimi güzelcene tıraşlamış. Etkisini ancak hissetmeye başlamışım.

Allahşükür hayatımı kurtarmıştı. Adamların beni harcamasına ramak kaldığı anda ortaya çıkıp dikkatlerini dağıtmıştı. Bir çeyrek dakika daha o durumda kalsaydım makineli ateşi beni varille beraber biçer geçerdi. Artık Allahşükür'e hayatımı borçluydum.

Beni dikiş pansuman, biraz da müşahede filan, o gece saldılar.

Allahşükür ameliyata alındı. Kalbinin iki yanındaki ve altındaki iç organları darmadağın olmuştu. Akciğer, karaciğer, mide, böbrek, bir iki bir şey daha. Dört mermi onu öldürmeden gidebileceği en kötü yerlere gitmiş, çocukcağızın vücudunu çökertmişti. Ama öldürmemişti. Ölse kan kaybından ölecekti. Hastaneye vaktinde yetişmiştik. Uzun bir ameliyatta bütün damarları, kesikleri diktiler, alınması gereken parçaları aldılar – akciğerin bir kenarını o gece aldılar. Bu doktor milleti acayip bir millet. Her birine bana iyi bir şey söylemesi için yalvarırcasına her baktığımda Akide'nin ne büyük bir iş yapmaya çalıştığını düşündüm, içimden onun çabasıyla ağlaya ağlaya gurur duyarak doktorlara benim karım da doktor diye sarılasım geldi. Bizim için şanslı bir geceydi yine de. Fatsa Devlet Hastanesi'nden iki cerrah hemen aşağıdaki Çamlık Aile Gazinosu'nda yemek yiyorlarmış. Geldiklerinde dut gibi sarhoştular ama iyi iş çıkardılar. Yoksa, gecenin o saatinde, acil serviste bir gariban genel cerrahtan başka kimi bulursun ki. Allahşükür'ün kalbi iki kez durmuş, canlandırmışlar. Bir yandan kan aranıyordu. En büyük sıkıntıyı kan ararken çektik. Adamın kan grubu AB negatif imiş. Benim B , Nur'un A idi, ayrıca negatif engeli de vardı. Fatsa'ya, Terme'ye, Çarşamba'ya adam gönderdik. Belediye başkanı hadiseyi duyunca hastaneye geldi, rica ettik, gecenin ikisinde belediye yayın

servisinden bütün şehre kan aranıyor anonsu yapıldı. Kimse gelmedi. Anonsu tekrar ettik. Ödül verilecek diye ekledik. Yine kimse gelmedi. Derken hadiseyi yengem de duymuş, sütannemle beraber hastaneye geldiler. Yengem beni öyle kafam sargılı görünce bayılacak gibi oldu, yanımda Nur'u belinde peştamalla görünce de düşüp bayıldı. Sütannem kan grubunu bilmiyormuş. Baktılar, oldu. O geceyi ondan alınan kanla atlattık. Kadıncağız evlat üzüntüsünün üstüne kansız da kalınca düşüp bayıldı. Onu yengemin yanına yatırdık. Orada koğuş arkadaşı oldular. Sabahleyin Felek'le Kâzım Emmi de hadiseyi duyup geldiler. Kâzım Emmi'nin kan grubu tespit edilemedi. Galiba belli bir grubu yoktu. Belki kanı da yoktu. Neyse ki Felek de aynı gruptanmış, o sabahı öyle atlattık. Felek bayılıncaya kadar bütün kanını verdi. Bayılınca onu erkekler koğuşunda yer olmadığı için Hicabi'ye teslim ettik, şimdilik kaydıyla aşağıya, morga indirdik. Ama kan ihtiyacı bitmiyordu. Ameliyat ihtiyacı da. Doktorlar, Ankara şart, dediler. Ama bu halde Ankara'ya gidemez. Düşündük, taşındık, sonra Allahşükür'ün benim kurtarılmamla ilgili hikâyesi aklıma geldi. Hemen bir Ankara yazdırdım ve ölüm kalım meselesi diye diye çabucak bağlattım. Kürşat Bey'e durumu anlattım. Bize helikopter lazım beyefendi, dedim. Ne gerekiyorsa ödemeye hazırım, bize ne olur acil bir helikopter temin edin. Sizi birazdan arayacağım, dedi. Galiba adamın özel bir telefon sistemi vardı halk hattından ayrı, ahizeyi kaldırınca istediği yeri bağlatıyordu. Yani, hemen hemen demek istiyorum. Yoksa, mümkün değil tabii. Öyle bir sistem olsa en iyi ben bilirdim. Neyse. Adam yarım saat sonra beni hastanede buldu ve Merzifon Hava Üssü'nden bir helikopter kalktığını, Ünye'ye gelmekte olduğunu, yalnız Ünye'de helikopterin inebileceği bir yer koordine etmek için 3. Kolordu Ünye 11. Radar Üssü marifetiyle telsiz üzerinden muhaberat yürütülmesi gerektiğini söyledi. Hay Allah razı olsun, dedim, gider gerekeni yaparım. Atladım taksiye, 11. Radar Üssü'ne çek, dedim. Çekti. Ama üsse girdiğimde nö-

betçi subayı, yanlış geldiniz, dedi. Ünye'de öyle bir üs yokmuş. 11. Üs ta Artvin'deymiş, Gürcistan sınırında. Ünye'de 12. Üs varmış, olur muymuş? Olur olur, dedim subaya, 13. Üs olmasından iyidir. Fakat kolordular da tutmuyor diye dudak büktü bu sefer. 3. Kolordu Ağrı'daymış, Ermenistan sınırında. Ünye'de 4. Kolordu varmış, olur muymuş? Olur olur, dedim, 5. Kolordu olmasından iyidir, yeter ki telsizi olsun. Nihayet telsiz teması sağlandığında helikopter Samsun'u geçmiş, geliyordu, benzinimiz bitiyor, bize inecek yer bulun, diye sızlanıyorlardı. Muhaberat subayları şifreli mesajlarla onlara inebilecekleri en iyi yerin koordinatlarını verdi: hastanenin bir kilometre batısındaki Uzunkum Plajı. Fakat yaz zamanı olduğu için plajda halk vardır, halkı tahliye etmemiz lazım, millet şimdi denize girdiyse iki saat kurulanacak edecek, kumlarını akıtacak, mayosunun içini temizleyecek, biraz sürer yani, dediler helikoptere şifreli mesajlar marifetiyle, en iyisi siz acele etmeyin, gaz kesin, ağır ağır gelin, makul bir saatte plajda buluşuruz. Hemen arkasından emir verildi, üsten bir cemse dolusu asker plaja gönderildi halkı tahliye etmek için. Halk askeri görünce bir ay içinde ikinci ihtilal! diye sevinç çığlıkları attı. İnşallah o da olur, dedi askerin başındaki teğmen, yeter ki siz hep böyle vatan sevgisiyle dolu olun. Halk ihtilal olmuş kadar mutlu oldu. Canınız sağ olsun, dediler, bugün zaten deniz dalgalı, bir dahaki sefere inşallah. Bazı erkekler askerin etrafında Trabzon havalarıyla horon teptiler. Bazı genç kızlar çıplak kollarını uzatıp askere imzalattılar.

Sonra herkes sevinçten yoruldu.

Kumsal yavaş yavaş boşaldı.

Allahşükür ambulansla ağır ağır plaja getirilirken helikopter de gelmiş, döne döne alçalıyor, etrafta kum fırtınası yaratıyor, dalgaları dalgalandıklarına pişman ediyordu.

Allahşükür helikoptere yüklendi.

Ben yanına oturdum.

Annesi yanıma oturdu.

Havalandık.

Bizi halkın sevgi dolu çıplak kolları uğurladı, denizsiz, karaktersiz ama iyi hastaneli Ankara'ya.

12

Allahşükür'ü Akide'ye ve Akide'nin hocalarına emanet ettim. Akide'ye bolca para bıraktım. Hastanenin önünde bulduğum ilk taksiye atlayıp, çek Ünye'ye, dedim. O gece geç vakit Gölevi'ndeydim. Yorgunluktan, acıdan, üzüntüden, mutluluktan ölüyordum. Taksi aşağıdaki ırmağın oraya kadar çıkabildi. Taksiciye fazladan para verip beni sabaha kadar orada beklemesini söyledim. Irmağı yürüyerek geçtim. Gece karanlığı olduğu halde artık hiçbir şeyden korkmuyordum. Artık büyümüştüm ve son kez bağıra bağıra ağlamak istiyordum.

Harmana yaklaşırken beni köpekler karşıladı. Beraber yokuşu çıktık. Şehre değil oraya gelmiştim, çünkü o gece, o an, hayatımın dönüm noktasında Asiye'ye ihtiyacım vardı. Bunu kendime söyleyemiyordum ama biliyordum.

Asiye beni karşılamak için elinde gaz lambasıyla, üstünde beyaz uzun bir gecelikle, saçları açık, geceliğinin yakası açık, ayakları çıplak, kendini rüzgârdan korumaksızın verandaya, geceye çıktığında artık daha fazla dayanmak için hiçbir nedenim kalmamıştı. Yaşamak istiyordum. Yanına gittim ve o elindeki gaz lambasını sanki beni seyretmek için tutarak ayakta dikilirken, ben hiçbir şeyin aydınlatamadığı bir karanlıkla sarmalanmış, önünde diz çöküp vücudunu öpmeye başladım. Bir süre sonra, istersem kendimi durdurabileceğimi fark ettiğimde vazgeçmek için geç değildi ama vazgeçmek için bir sebep de yoktu, o sırada iki günlük ölü olabilirdim ama değildim ve yaşamak ve hata yapmak ve acı çekmek ve mutlu ve pişman olmak istiyordum ve devam ettim.

13

Ünye pusu ve müsademe haberiyle çalkalanıyordu. Ahbaplarımız, köylümüz, mahallelimiz Şah için ağlıyordu. Ankara'dan apar topar gelmiştim. Mağaza dolup taşıyordu. Polis de etraftaydı. Gözlerim Hikmet'i aradı. Ne sayı olurdu *Ünye Zaman* bir pusu özel sayısı yapabilseydi. Bütün çatışmayı ona baştan sona ballandıra ballandıra anlatırdım ve gazete satış rekoru kırardı. Sadece İlyas'ı görebildim. Haberimiz vilayet gazetesinde, bir iki gün sonra İstanbul ve Ankara gazetelerinde de çıktı. İsmim, neyse ki, M.A. olarak geçiyordu. Bir gazeteye göre kız meselesiydi, bir başka gazeteye göre kabadayılar arasında bir hesaplaşmaydı ve olayda sade vatandaşların zarar görmemiş olması en büyük teselliydi.

Şah'ı amcam için yaptığımız gibi hastaneden, morgdan aldık, yıkattık, evine götürüp beklettik, oradan omuzlar üstünde camiye taşıdık, sonra da götürüp bizim aile kabristanında toprağa verdik. Aileden olmayı herkesten çok hak ediyordu. Yengem bile destekledi. Zaten haddinden fazla boş yer var kabristanda, dedi, ve zaten artık ölecek fazla kimse de kalmadı.

Vazifeler bitince emniyet amiri, savcı ve kaymakam ziyaretime geldiler. Taziye ziyaretiydi ama saldırı da konuşuldu. Ne olduysa bir şey saklamadan olduğu gibi anlattım. Anlattıklarım ışığında ertesi gün olay yeri tatbikatı yaptırdılar ve her şeyin anlattığım gibi olduğuna kani oldular. İnanamadıkları şey, ağır ateş altında benim iki kişiyi nasıl öldürdüğümdü. Tahmin ediyorum beni biraz gözlerinde büyüttüler. Daha önce hiç öyle bir çatışma duymamışlardı, tahminen iki dakika yirmi yedi saniye süren, altı kişinin dahil olduğu, üç kişinin öldüğü, bir kişinin ağır, bir kişinin de hafif yaralandığı, makineli tüfek kullanılan bir çatışma – hiçbiri askerden beri Thompson görmemişti. Oralarda, hele sivillerde, imkânsız bir şeydi. O yüzden sormaya ve düşünmeye doyamıyorlardı. Sal-

dırganlar yabancıydı. Fotoğrafları çekilip Ankara'ya gönderilmiş, kimlik tespiti istenmişti. Artık ne zaman cevap gelirdi Allah bilsindi. Peki benim bir fikrim yok muydu kim olabilecekleri, azmettirenin kim veya kimler olabileceği, nihayet düşmanım olup olmadığı hakkında?

– Yok valla, dedim. Ben işe yeni başlamış, kendi halinde bir esnafım. Daha dostum bile yok, nasıl düşmanım olsun.

– Öyle, dediler, doğru söylüyorsun.

– Silahınızın ruhsatı da yokmuş, dedi kaymakam.

– Öyle efendim, yoktu, dedim.

– Eh, iki vesikalık fotoğraf gönderin de o zaman, dedi, eski tarihli bir ruhsat çıkartalım size, yarın öbür gün şey olmasın.

– Valla çok makbule geçer sayın kaymakamım, dedim. Şeyi neyse şey ederiz. Yeter ki kanunlara uymuş olalım.

İfadem gayet makuldü. Eh, canıma kastedenleri öldürdüğüm için kimse beni suçlayamazdı. Silah ruhsatı da zaten teferruattı. Allahşükür'le Nur ise sadece haksızlığa isyan eden, mazlumu korumak için can vermeye hazır hüsnüniyetli vatandaşlar olarak olaya müdahale etmişlerdi, hamam zevkinden fedakârlık edip. Onları da kimse suçlayamazdı iyinin yanında oldukları için. Çok çok ruhsatsız silah taşımakla suçlanabilirlerdi ama... kaymakam durdu, devamı nasıl gelir, der gibi savcıya baktı, savcı devamını getirdi, yani şey denir, görgü tanığı yok bir şey yok, parmak izi varsa bile silinmiş, yani onların ateş ettiği ne malum, bence hâkim durumu anlayışla karşılayacaktır. Eh, onlara da bir şey olmayacaktı. Yalnız, galiba Allahşükür'ün tabancaları polislerin hoşuna gitmiş, mahkemeden sonra bunları geri vermesek demeye başlamışlardı. Feda olsun efendim, dedim. Arzu ederlerse ben onlara ayrıyeten de silah takviyesi yaparım. Nur'un tabancası ise sözünü etmeye değmeyecek bir el yapımı tabancaydı ve talibi çıkmadığı için adli emanette çürümeye mahkûmdu. Nur'un o uyduruk tabancayı nasıl kullandığını bir görselerdi!

Ertesi gün Nur'u hamamda buldum. Gel, dedim, çıkalım. Ona iş teklif ettim. Alçakgönüllü bir adamdı. Silah kullanma becerisinden söz ettiğimde şaşırdı. Onun bir beceri olduğunu bilmiyordu. Suikastçıların ne kadar çok mermiyi boşa attıklarını görseydi bilirdi. Bu sevimli cehaletini saymazsak tanıdığım en görgülü insanlardan biriydi. Onu tanıdıkça bu görüşüm daha da kuvvetlendi. Hayatta aklının ermediği şey yoktu. Araba tamirinden bile anlıyordu. Elleri her zaman tertemizdi. Silahı asla ceketinin altında belli olmuyordu. Sigara içmiyordu. Ve daha bir sürü bir şey. Benim için Allahşükür'ün vazifesini üstlendi. İşe başladığı gün onu yengeme götürüp elini öptürdüm, hayır duasını aldırdım. Allahşükür iyileşip Ünye'ye döndüğü zaman Nur'u işe almış olmama çok sevindi. İkisinin arasında benim anlayamadığım bir muhabbet vardı. Yedikleri içtikleri ayrı gitmiyordu. Birbirlerinin üstünden angarya işleri almak, birbirlerini rahat ettirmek için çırpınıyorlardı, sen otur ben yaparım diye diye.

Rıza olayı duyunca apar topar gelmiş, o günden beri Ünye'deydi. Şah'ın cenazesine katıldı. Yakınımda durmaya çalıştı. Fırsat buldukça, kim yapmış olabilir diye ağzımı aradı durdu. Ona sıcak davrandım. Abilik yapıp yanımızda durduğu için teşekkür ettim. Zaten Nimet Hanım'a da müteşekkirdik, şimdi kendisine de minnet duyuyorduk. İnandı mı, bilmiyorum. Ama ben öyle davranmaya devam ettim. O da, ben de, aramızda borç alacak meselesi yokmuş gibi davrandık, ben onun amcamı öldürdüğünü, Şah'ı öldürdüğünü, beni öldürmeye teşebbüs ettiğini bilmiyormuş gibi davrandım, o da bilmediğime inanıyormuş gibi davrandı. Sadece, akşamüstü Nimet Hanım'ı alıp Fatsa'ya döneceğini söylediğinde konuya kısaca değindim:

– Hasan Abi'yle görüşmeniz verimli gidiyormuş, çok sevindim abi, inşallah böyle böyle çözülür bu iş, dedim mesele kişilerden bağımsız bir müesseseler meselesiymiş gibi.

Dudakları bembeyaz oldu ama hızla cevap vererek rahat-

sızlığını saklamaya çalıştı. İki gün sonra ilk taksiti ödemek zorundaydı. O sözü verirken muhtemelen o güne kadar ölmüş olacağımı hesap etmişti.

– Öyle, öyle, halloluyor hayırlısıyla, dedi, sanki ödenecek para her gün defalarca ödediği bir paraymış gibi.

Göreceğiz, dedim içimden.

* * *

Şah'ın yokluğunu daha ilk günden hissettim. Uzun süre Allahşükür de ölecek korkusuyla yaşadım. Hayatımda ilk kez insan kaybetmenin ne demek olduğunu görüyordum, ilk kez kaybın ne olduğunu görüyordum. O yaşıma kadar hayatta hiçbir şeyim olmamış olduğunu kavrıyor ve şunun şurasında birkaç haftadır sahip olduğum şeyleri ne kolay kaybettiğimi görünce dehşete kapılıyordum. Beni en çok şaşırtan şey para kaybetmenin önemsizliği oldu, yerine konamaz kayıpları gördükçe. Şimdi Şah'ın hayatta olması için neler vermezdim! Kendi kendime diyordum ki, Rıza bana gelmiş, bak bu parayı unutmazsan Şah ölecek, karar senin, demiş olsa hiç tereddütsüz kabul ederdim; Şah'ı bırak, para senin olsun, derdim. Böyle diyordum ama niye böyle olma şansı olmadı, niye insan kötü ihtimalleri önceden göremiyor, görse de inanamıyor, her şey kendi uygun gördüğü gibi gidecek sanıyor, inanılır gibi değildi. Bunları düşündüğüm anda bile hâlâ her şeyden vazgeçmek için şansım olduğu, kendimi ve başkalarını yıkımdan koruyabileceğim aklıma gelmiyordu. Mermi üç milim daha içeriden gelse şimdi ben de ölmüş olacaktım, aklını başına al, bir dahaki sefere o mermi üç milim daha içeriden gelir, diyemiyordum, çünkü aklıma gelmiyordu. Olanları düşünüyordum sadece. Ve gidenleri. Usul usul kendime acımaya dönüyordum. Kimi sevdiysem gitmişti. Ya da ölüm kalım mücadelesi veriyordu. Huriye bile gitmişti oğlunu alıp. Huriye acaba oğlunu işe alacağımı öğrenince, benim iyilik melekliği tasla-

mamın altındaki korkunç kibri ve delice tehlikeyi mi gördü? diye sordum kendime, aniden bir gerçeği bulmuş gibi heyecanlanarak. Irmak'ı işe almış olsam çocuk belki o akşam Şah'ın yanında olacaktı munis munis bakarak, iş verilse de yapsam diye gülümseyen bir yüzle bekleyerek; mağazaya yabancı adamlar girdiğinde yanlarına gidip mağaza yetkilisiymiş gibi, hoş geldiniz, kimi aramıştınız? diyecekti belki ve adamlar o sırada kepenkleri indirmeye hazırlanan Şah'ı öldürdükten sonra, bu çocuğu sağ bırakamayız, bizi gördü, diyeceklerdi onun da ağzına paçavra tıkayıp boğazını kesmeden önce. Çok mümkündü. Öyle büyük bir plan bir çocuk yüzünden iptal edilmezdi. Huriye geleceği gördü ve hemen o sabah apar topar oğlanı alıp gitti, gidebileceği en uzak yere, onlara iyilik yapamayacağım bir yere.

Ve pişmanlık. Allahşükür bana daha en başta söylemişti: Önce öldürelim, sonra parayı nasılsa alırız, demişti. Artık seni sağ bırakamazlar, çünkü sen hayatta olduğun sürece içleri rahat etmez. Olan iki garibana olmuştu. Sebep benim salaklığımdı.

Her şey beni bir kez daha kendi başıma, sadece kendi başıma karar vermem ve davranmam gereken bir noktaya getirmek üzere tasarlanmış gibiydi.

Pazartesi akşamıydı. O akşam Rıza ve Nimet Hanım Fatsa'ya döndüler.

Çarşamba günü ödeme günüydü ve biliyordum, ödenmeyecekti. Avukat Hasan'a söylesem, acele etme, her şey usule uygun ilerliyor, diyecekti ama hiçbir şey usule uygun ilerlemeyecekti, çünkü usul ilerlemeye imkân tanımıyordu.

Aradaki Salı günü, artık muhtemelen bütün dış imkânlarını tüketmiş bulunan Rıza –köyde kaldığımı da biliyordu nasılsa– sabah karanlığında gelip jipini ya da Opel'ini –hayır, Opel'le gelmez, dikkat çeker, oysa bütün jipler birbirinin aynı– ırmağın orada bırakacak ve beni pusu yoluyla olursa pusu yoluyla, ol-

mazsa uluorta evi basıp ya da neredeysem bulup öldürecekti. Bizzat öldürecekti, çünkü o zamana kadar başarı kazandığı tek cinayet kendi elleriyle işlediği cinayet olmuştu. İhtimal, artık o da para meselesini geçmiş, sadece bir saplantıyı aşmak uğruna beni öldürmenin şart olduğuna inanıyordu. Ve ihtimal, daha önceki cinayeti kazasız belasız atlatmış olması zaman içinde kendini büyük silahşor sanmasına yol açmış, ona sahte bir cesaret vermişti. Hayır, Salı değildi. Salı değildi, çünkü önce biraz nefes alması, hazırlık yapması gerekecekti. Beni vurmaya gelirse muhtemelen Çarşamba sabahı gelecekti ve elinde amcamın tabancası olacaktı. Tabii eğer Çarşamba gününü görebilirse.

Salı günü ben ona gidecektim. Salı günü ona gidecektim ve elimde oğlunun tabancası olacaktı.

14

Pazartesi gecesini Asiye'yle Gölevi'nde amcamın yatağında geçirdim. Hayatımın en uykusuz gecesini onunla geçirdiğim için bugün, hatırladıkça, hâlâ özel bir mutluluk duyarım. Asiye halinden memnundu, aramızda olanlardan, birlikte yaptıklarımızdan memnundu. Ancak, hiçbiri hakkında bir fikri olduğunu sanmıyorum. Onu benim gözümde vazgeçilmez, başka hiçbir kadına değişilmez cehennemlik kadın yapan şey, galiba, hiçbir şey hakkında düşünmemesiydi. Her şeyi düşünüyordu elbette, ince ince, şeytani bir incelikle hatta, ama hiçbir şey hakkında düşünmüyordu. Anlam denen şeyden bihaberdi. Yanlış ve doğru umurunda değildi, çünkü bunları tanımıyordu. Onu sürükleyen şey şekillerdi, yaratmaya çalıştığı iz şekle uygunluktu. Sanki yengem tarafından böyle yaratılmıştı. Bu sayede zarar verilemez biri oluyordu. Ondan zarar görmemek için de ona doğru veya onunla birlikte atılan adımları haklarında düşünmeden atmak gerekiyordu. İyi ni-

yetli bir bakışla, safça yaşamaktı onunla hayat, sadece yaşamak ve tatmak. Bir süre sonra çocuğu olmadığını, olmayacağını anladım. Olmayacaktı, çünkü çocuk yapmaması, çoğalmaması gereken bir kadındı. O gece ömrümün son gecesi olabilirdi ve ömrümün en güzel gecesi oldu.

Sabahleyin erkenden Nur'la şehre indik. Mercedes'i aldık, Fatsa'ya doğru yola çıktık. Arabayı ben sürdüm. Rıza'nın fabrikasını sora sora bulduk. Fatsa da zaten Ünye kadar küçük bir yer. Ünye'nin aksine tek bir çarşı caddesi var. Şehrin girişindeki meydana girip fabrikayı sorduğum zaman aldığım cevap, ya ileride solda olacaktı veya ileride sağda. İleride sağda oldu, düz git görürsün. Gittim. Epey bir gittim, çarşı bitti, evler başladı. Evlerin yoksullaşır gibi olduğu bir yerde fabrikayı gördüm. Kocaman, upuzun, beyaz bir bina. Rıza'nın Opel'i kapının önünde duruyordu. Mercedes'imi onun arkasına çektim, ne olur ne olmaz, apar topar kaçmam gerekebilir diye geri geri girip. Nur'a gözünü dört açmasını, şoför koltuğuna geçmesini, motoru kapatmamasını, dikiz aynasından ve yan aynalardan arkayı, Rıza'nın adamlarını takip etmesini, benim geldiğimi görürse kapıyı açıp, vites atıp, ayağı gaz ve debriyajda, harekete hazır halde beklemesini, olur da içeriden silah sesleri gelirse ve sesler uzarsa, yani bir çatışmaya girildiği kanaatine varırsa içeri girmeye, yardımıma gelmeye kalkmadan son sürat basıp gitmesini ve kendini kurtarmasını tembihledim.

– Daha önce hiç yerden vitesli araba kullandın mı? dedim.

Hayır, hep direksiyondan vitesli arabalar kullanmıştı.

– Olsun, dedim, can havliyle bir anda öğrenirsin.

Birbirimize gülümsedik.

– Merak etme, dedim, sağ salim döneceğim ve buradan güle oynaya gideceğiz.

İçeri girdim.

Fabrika berbat bir yerdi. Loş, tozlu, pis. İçeride birkaç amele tuğlaların üstüne oturmuş, ortalarına koydukları bir

tuğlayı masa yapmış, peynir ekmek yiyor, çay içiyorlardı. İçlerinden bir tanesi beni görünce şaşırdı, isteksizce de olsa kalkma ihtiyacı hissetti.

– Otur yerine, dedim.

Hemen karşımda yukarıya taş bir merdiven çıkıyordu, basamakların yüksekliğine bakılırsa yerden tasarruf etmek için standart dışı yapılmış bir merdiven. Kaçmam gerekirse bu merdivenden dikkatli inmek zorundayım, diye düşündüm.

Henüz ne yapacağımı bilmiyordum. Rıza'yı görünceye kadar da bilmeyecektim. Ama ne yaparsam yapayım beni buna onun zorlayacağını biliyordum ve her türlü riski göze almıştım. Ne olacaksa olacaktı.

Üst katın da bir yarısı fabrikaydı. Makinelerin, kayışların, çarkların bittiği yerde aynı amcamınki gibi yapılmış bir yazıhane vardı. Üst kat bomboştu. Belki ölü sezondu. Bütün sonbahar ve bütün kış boyunca fındık kırdıktan sonra yaz başında artık yapacak bir şey kalmamış oluyordu. Belki de adam iyice batmış, işçileri göndermiş, iflasın tadını çıkarıyordu. Etrafa bakınca o kadar paranın oraya harcandığına inanasım gelmedi.

Uzun bir tezgâhın yanından geçip, en sondaki yazıhaneye girdim.

Rıza masasının arkasındaki koltukta kaykılmış, ayaklarını ileri uzatmış, bileklerini birbirine kavuşturmuş, kolları göğsünde birleşmiş, uyuyordu. Arkasındaki pencerenin jaluzileri kapalıydı. Açık bir gri tonu hâkimdi odaya. Rıza'nın yakası açıktı, kravatı gevşetilmişti, sakalları uzamıştı. Masada kirli, kurumuş bir kahve fincanı duruyordu. Herhalde akşam karısını eve bıraktıktan sonra gidip içmiş, sonra gelip fabrikada sızmış kalmıştı. Adam bitmişti. Buhranın son noktasındaydı. Utandır! Ne güzel kelime. Öldürürsen seni unutur, ama utandırırsan azap çeker. Durup kımıldamadan ona baktım. Ayak seslerimden uyanmayan adam az sonra sessizliğimden uyandı, yerinden sıçradı.

– Rahatsız etmedim inşallah, dedim.

Rıza beni, orada olduğumu kavrayabilinceye kadar biraz zaman geçmesi gerekti. Kavradığı zaman, ki yüzünden belli oldu kavradığı, hiç öyle yeğenim, evladım numaralarına girmeden bana bütün gerçek duygularıyla, nefretle baktı, çünkü ben de ona öyle bakıyordum. İlk defa birbirimize samimi davranıyorduk, düşmanlığımızı saklamaya çalışmadan. Ben ayakta durduğum için olacak, kendini görüşmeye yenik başlamış hissetti. Sert sert baktı, beni korkutmaya çalışmaktan çok, içindeki korkuya isyan etme çabası içinde.

– Beni vurmaya mı geldin? dedi.

Bilmiyordum.

– Evet, dedim, kısmetse.

Burun delikleri açıldı, kapandı. Öfkeli gözleri ellerime, belime, ellerimle belim arasındaki mesafeye baktı, aklından hesaplar yaptı.

– Vur öyleyse, dedi.

– Sen değil, ben isteyince vuracağım, dedim.

– İste o zaman, dedi.

Elimde tabanca olmadığı halde, namlusu ona doğrultulmuş, horozu çekilmiş bir tabanca varmış gibi göründüğümü tahmin ediyorum. Aptallık bazen cesaret gibi görünüp karşı tarafta hoş bir etki yaratıyor. Bir adım daha atıp masaya iyice yaklaştım. İçimden de, adam yanlış bir hareket yapmasın, beni onu vurmaya mecbur etmesin diye dua ettim.

– Önce amcamın tabancasını ver, dedim.

Rıza o an amcamı vurduğu andaki kadar korkaktı. Benden beklemediği tek şeyi yapmıştım ve asabını en çok bozacak şekilde yapmıştım: sadece korkutarak. Amcam umurumda değildi pek o kadar; ama Şah'ın bir uçtan diğer uca kadar yarılmış boğazını görmek beni öyle kararlı, insafsız ve tereddütsüz yapmıştı. Yoksa normal zamanda, normal ruh haliyle yapabileceğim bir şey değildi. Planlayarak yapabileceğim bir şey hiç

değildi. Gözlerime yalvarırcasına baktı. Sanki, bana bu utancı yaşatma, diyordu. İnkâr etmek istiyor ama kendine yakıştıramıyor, erkekçe davranmak istiyor ama beceremiyordu. Ağlayacak sandım. Sonra gözlerini önüne indirdi, bir şey düşünemeden masasına dikti, sonra hareketli koltuğunda dönüp masanın yan tarafındaki duvara gömülü kasayı açtı, bir mendile sarılı tabancayı alıp önüme koydu. Arkasına yaslandı, gözlerini yumup sessiz sessiz ağlamaya başladı.

Mendili açtım. Muazzam bir tabanca. Taşınacak şey değil, komik derecede gösterişli. Allahşükür mücevher derken haklıymış; ben de pavyon benzetmesi yaparken haklıymışım. Tabancayı kontrol ettim. İyi, boş. Cebimden bir tane 45'lik çıkarıp namluya koydum. Rıza sürgü sesini duyunca irkildi, ölüp ölmeyeceğini görmek için yaşlı gözlerini açtı, bana dikti. Mendil de güzeldi, cebime koydum. Tabanca elimde, karşısındaki koltuğa oturdum.

Adam şimdi bana zavallı geliyordu. Ceketimin diğer cebinde duran, oğlunun tabancasını çıkarıp önüne koysam, oğlanın başına geleni anlatsam herhalde kendini vururdu. Benim için daha iyi bir sonuç olurdu, başım belaya girmezdi hiç değilse, ama ne bileyim, acıdım. Neticede bir babayı evlat acısını istismar ederek cezalandırmak şık bir hareket değildi, bana gurur verecek bir şey hiç değildi. Yine kararsızlığım geri geliyordu. Nedense tabancayı geri almak, bir anlamda Rıza'dan sessiz bir itiraf almış olmak, bunlar bana hiç beklemediğim halde yetmeye başlamış gibiydi. Şah'ı unutma, diye uyardım kendimi.

– Amcamı niye vurdun? dedim.

Rıza bana, sen salak mısın? der gibi baktı. Beni doğru tanıyordu.

– Amcam umurumda değil, dedim. Ama senin gibi bir adam niye adam vurur, merak ediyorum. Ayrıca amcam niye ölmek zorundaydı, onu da merak ediyorum.

– Ne karışık konuşuyorsun be? dedi sinirlenerek.

– Anlat sen, dedim.

Hiç içinden gelmiyordu anlatmak, çünkü bir kez daha utanıyordu.

– Çok üstüme geldi, dedi. Beni çıldırttı. Hakaret üstüne hakaret. Paran olunca hakaret işitmezsin, ama işitsen de koymaz. Ama parasız olunca... Üstelik bir de kandırdı beni. En hazmedemediğim o. Kaç kere o borcu ona ödemeye gittim. Baktı ki para kazanıyorum, öyle ahım şahım değil ama borcu ödeyecek kadar, acele etme, sonra verirsin, sen makineye yatırım yap, dedi. Tabii doğrusu oydu. Onun da aklının fabrikada olduğunu biliyordum; o zaman riske girmeye korkuyordu ama fabrika şekle girince gelip alacakları karşılığında ortak olmak isteyecek diye tahmin ediyordum. O yüzden çok da üstüne düşmedim. Muvaffak Abi ortak olmak istedikten sonra başımın üstünde yeri vardı. İki sene aynı şey oldu. Bak Muvaffak Abi, dedim, sonra gelip benden bunların faizini isteme. Abilik yapıyorsan yap, yoksa bana senet imzalatıp durma, yarın bugün bir şey olur, başkasının eline geçer, batarım, dedim. En iyisi ödeyeyim şunları ağır ağır, kapansın. Yok yok yok, dedi. Şöyle başını geriye atıp anırır gibi konuşması vardı. Suratsız melun herif! Menfur pezevenk! Beni katil yaptı bu yaşımda!

Uzatmayayım, üçüncü sene Rıza'nın korktuğu başına gelmiş. Amcam kazığını atmış. O da bankadan borç alıyormuş, senetle artık alamıyorum, bana ipotek lazım, fabrikayı bana ipotekle, senetlerini de geri vereyim, demiş. Rıza itiraz edince, bana güvenmiyor musun, ben sana güvenip o kadar parayı verdim, deyince; Rıza da ayıp etmeyeyim diye peki demiş. Nihayet akrabalarmış. Arada bir aile hukuku varmış. Rıza'nın iflas etmesi amcamın da güç kaybetmesi manasına gelirmiş. Amcamın onun iflasını istemesi için hiçbir neden yokmuş, ya da Rıza olmadığını düşünüyormuş. Ama amcam yılbaşında bütün parayı geri istemiş.

– Şaka yapıyor zannettim, iyi mi? dedi. Ona ortaklık da

teklif ettim. Hatta gel çoğunluk hissesini al, dedim. Ama fabrikanın tamamını istedi. Fabrikanın sırf arsası o kadar para eder. Gerisini düşün. Vicdansızlığı düşün.

Sonra, işte, Mayıs ayı geliyor ve Rıza daha fazla dayanamayıp aşağıdaki amelelerin birinden tabancasını ödünç alıyor, gidicem sıçıcam ağzına bu herifin, diye kalkıp Gölevi'ne geliyor. Önce konuşurlar gibi oluyor, sonra iş zıvanadan çıkıyor. Bu da çekip tabancasını amcamın kafasına indiriyor, amcam yere düşüyor, düşünce tabancası da belinden düşüyor, Rıza tabancayı alıyor, beline sokuyor, tabii o amcamdan daha genç, daha hızlı. Ama hâlâ vurmaya niyeti yok. Sadece dövmek istiyor, ağzını burnunu dağıtmak istiyor ama kanı da bir yandan öyle kabarmış ki, amcamı yerde, o sefil halde görünce intikam alevi aklını tümden ele geçiriyor ve o akılsız anda kafasına sıkıyor iki el, üç el, beş el, kaç el hatırlamıyor.

– Peki köpeklere ne oldu?

– Ne olmuş köpeklere?

– Köpekleri vurdun.

– Niye vurayım lan köpekleri?

– E ne oldu köpeklere?

– Ne bileyim ben ne oldu!

Adam doğru söylüyordu. İnandım.

– Sandıydım ki kaçarken amcamın tabancasıyla da köpekleri vurdun.

– Ben köpek möpek görmedim. Ayrıca tabanca boştu. Nasıl aldıysam sana öyle verdim.

– Allah Allah.

– Lan oğlum, hasta mısın nesin lan sen?! Niye her şeye şaşırıyorsun?!

Sustum. Adam beni mahcup etti. Direncim düşer gibi oldu. Gevşeyen elimdeki tabanca hiç de korkutucu olmayan bir şekilde baş aşağı duruyordu. Toparlandım. Adam ölecekse de bunu yapan ben olmayacaktım. Namludaki mermiyi çıkar-

dım. Koltukta biraz dikleşip tabancayı belime soktum.

– Seni vurmaktan vazgeçtim, dedim.

– İyi bok yedin, dedi.

– Ben katil değilim, dedim. Sinirlenip edip kimseyi vurmam. Biri beni kandırır, dolandırırsa kandırılıp dolandırıldığım için kendimi suçlarım. Birini vuracaksam kendimi vururum.

Adamla işim bitmişti. Başka bir şey öğrenmek istemiyordum. Gerisini zaten biliyordum. Bir kere başladığı için devam etmişti. Sadece korkudan. Başka hiçbir şey değil. Sadece korku. Amcamı öldürdüğü için onu affedebilirdim. Beni öldürtmek istediği için de affedebilirdim. Ama Şah'a ve Allahşükür'e olanlar onu affetmeme izin vermiyordu. Fabrikadan çıkarken kulağım arkadaydı. Bir el silah sesi gelmesini bekledim. Gelmedi. Adam kendini en hor gördüğü zamanda bile hayatı çok seviyordu. Öldürülmeden ölmeyecekti. O ölmeden ben de rahat etmeyecektim, çünkü azıcık güç bulduğunu hissettiği an yine üstüme gelecekti, çünkü bir kez başlamıştı.

* * *

Ünye'ye döndüm. Çarşamba günü paranın ödenmeyeceğini gidip Rıza'nın ve fabrikanın halini görünce anlamıştım. Rıza, tahmin ettiğim gibi, zaman kazanmak için Avukat Hasan'ı kandırma yoluna gitmişti. Bıraktım bunu Avukat Hasan kendi anlasın. Anlayınca, Perşembe günü bana geldi ve morali bozulmuş, ne yapalım? diye sordu. Usulü takip edelim abi, dedim. Bildiğin gibi yap. Nasılsa bir gün hallolur.

Ertesi gün Kürşat Bey Ünye'ye taziyeye ve geçmiş olsuna geldi. Ona hiç lafımı sakınmadan, bana yapılan saldırının arkasında Rıza'nın olduğunu söyledim. Kürşat Bey kulaklarına inanamadı. Sonra bir adım daha attım ve amcamı da bizzat Rıza'nın öldürdüğünü söyledim. Bu iyice inanılmazdı. İnanmak için kanıt istedi. Ona amcamın tabancasını gösterdim. Aptal Rıza tabancayı adının baş harfleri işlenmiş bir mendile sarmıştı. Ayrı-

ca bana itiraf ettiğini de ekledim. Kürşat Bey'i Rıza konusunda sıkıştırmak için, durumu polise bildireceğimi, Rıza darağacını boylayana kadar işin takipçisi olacağımı söyledim. Kürşat Bey sakin olmamı tembihledi. Sessiz bir hal çaresi bulunacağına inandığını söyledi. Aksi sadece partiye zarar verdiğiyle kalırmış, çünkü siyasi rakipler bu durumu partiyi yıpratmak için kullanırlarmış. Vilayette partinin önde gelenlerine güveni sarsmanın bir manası yokmuş. Nasıl olsa hiçbir suç cezasız kalmazmış.

Rıza bu görüşmeden sonra fazla yaşamadı.

Birkaç ay sonra fabrika bize geçti. İcra satışında başka alıcı çıkmadı. Şaşırtıcıydı. Belki Kürşat Bey'in bir telkini oldu. O zamana kadar, hele bir de gidip gördükten sonra fabrika fikrinden iyice soğumuştum. Bana ölümleri hatırlatıp duracaktı. Tıpkı bizim Ünye'deki malın mülkün çoğu gibi bir sürü cana mal olmuş bir servetti. Hak edilmemişti. Fabrikayı elden çıkarmanın yollarını aradık. Sağa sola haber saldık. Kimse oralı olmadı. Aylarca tek bir talip çıkmadı. Fiyatı bir milyon liradan üç yüz bin liraya kadar indirdik. Birileri çıkıp yeni bir fabrika kurdu, daha kalitesiz makineler aldıkları halde fabrikayı bizim fiyattan çok daha pahalıya mal etti, yine de bizim fabrikayı almaya yanaşmadı. Aylar geçtikçe makineler kullanılmamaktan, bakımsızlıktan çürüdü. Sonunda bir sürü masraf edip makineleri söktürdük, İzmit'ten gelen bir hurdacıya sattık. Kapıya zincir dolayıp fabrikayı kapattık. Duvarına, Satılık Arsa yazdırdık, bekledik. Elli iki yıl oldu, tek bir telefon gelmedi.

15

– Sen kim oluyorsun da telefonu suratıma kapatıyorsun, dedi karım.

– Söyleyeyim, dedim, ben Mesut Akarsu'yum. Bu isimde birini tanıyor musun?

– Ne demek oluyor bu?

– Söyleyeyim, tanımıyorsun. Ben de yeni tanıştım. Eskiden senin kocandı ama artık emin değil.

– Bu ne cüret! Bu ne bayağılık!

– Öyle. Sıkıldım artık.

– Aa! Sen zaten hep biraz içten pazarlıklıydın, şimdi iyice taşralı olmuşsun Mesut, Mesut Karasu.

– Mümkündür.

Sessizlik.

– Mesut?

Sessizlik.

– Mesut?

– Efendim?

– Senin sesin değişmiş.

– Mümkündür.

– Konservatuvardaki hocamız derdi ki insanın en son sesi değişir.

– Ee?

– İnsanın sesi değiştiyse içinde bir şey ölmüş demektir.

Sessizlik. Karım yine güzel bir cümle kurarak beni etkisiz hale getirme taktiğine başvuruyordu. Açık açık söyle. Boşanmak istiyorum de.

– İlk ölen genellikle aşk olur.

Evet de, bir şey de.

– Mesut?

– Efendim?

– Beni sen de mi bırakıyorsun?

Bu da acındırma taktiği. Karım insanın duygularını sömürmenin bir sürü yolunu bilir. Pek tenezzül ettiği görülmemiştir gerçi.

– Seni hiçbir zaman bırakmam Yasemincim.

– Bana hiç Yasemin demezdin Mesut? Şekerim, bir tanem, hayatım derdin.

– Değiştim.

– Evet. Beni sen de bırakıyorsun.

– Hayır.

– Evet. Bırak da zaten. Elli yaşıma geldim neredeyse. Yakında benimle sadece acıdığın için beraber olmaya başlayacaksın. Evimize huzurevi havası gelecek. Beni kendimden nefret ettireceksin. İyisi mi şimdi bırak. Hepsi bir arada çıksın.

– Ne demek o?

– Eh, her şeyden emekli olayım bari olmuşken. Tiyatrodan, evlilikten, lüksten.

– Ne demek istiyorsun Yasemincim?

– İşten atıldım. Önümüzdeki sezon iki rolüm vardı, ikisini de aldılar.

– Sebep?

– Malum. Çok konuşuyorum diye. Bir de idari soruşturma açtılar. Ben de ne yaptım? Kıytırık tiyatronuz sizin olsun dedim, bastım istifayı. Ya. Ne dediler, biliyor musun? Nasıl uygun görürseniz dediler. Böyle şekerim. Sinirden kendimi yiyorum.

– Hay Allah. Nankör herifler.

– Yaptıran asker tabii. Getirdiler başımıza paçoz köylünün tekini, ne isterlerse yaptırıyorlar.

– Çok üzüldüm. Peki babana söylesen, belki bir şey yapar. Askerle arası iyi ya.

– Aman. Bırak. Ondan gelecek hayır! Karaktersiz herif! Hâlâ adam asmaca oynuyorlar. Aç kalır, mücevherlerimi satar, yine de ondan veya başkasından yardım istemem. Kimse bana boyun eğdiremez.

– Tabii ki eğdiremez. Yasemin? Para sıkıntın mı var?

– Para? Emin değilim. Ama var galiba. Aman olsun. Ne oldu, paraya mı sıkıştın? Sıkışma sakın. Ne kadar lazımsa gönderirim.

Tatlı karım! Onu bırakmaya hiç kıyamayacaktım. Hayatıma ne harikulade kadınlar girmişti! Genci yaşlısı, şehirlisi

köylüsü, gerçeği sahtesi. Hepsi birbirinden vazgeçilmez.

– Yok, para lazım değil. Ama asıl sen dert etme diyecektim. Hemen bugün sana para telliyorum.

– Sakın sakın. Paran varsa kendine sakla, biriktir. Sen daha gençsin.

– Ama senin kocanım. Hiç merak etme. Kendime de saklıyorum.

– Mesut?

– Efendim?

– Mesut Karasu?

– Efendim şekerim?

– Demin benden bıktığını söylüyordun?

– Evet. Yo. Öyle mi? Ben sensiz ne yaparım şekerim.

– Kıvırtma lütfen Mesut.

– Mesut Akarsu doğrusu.

– Peki, Mesut Akarsu Doğrusu. Eskiden...

Sessizlik.

– Mesut? Biz boşanalım en iyisi.

– Neden? Nereden çıktı şimdi?

– Sesinden anladım Mesut. Belli. Sesin değişmiş. Sen değişmişsin. Artık bana âşık değilsin. Artık kimseye âşık değilsin, çünkü âşık bir erkeğin sesini de tanırım Mesut, kime âşık olursa olsun.

Bari şimdi sus ve bırak bildiği gibi yapsın. Sus. Zaten anlamış. Bu kadını kandıramazsın.

Böylece sustum.

Uzuuun bir sessizlik oldu.

– Peki Mesut, güzelim, tatlı delikanlım. Öyle yapalım. Öyle olsun. Nasılsa olacaktı.

* * *

Avukat Hasan'dan bir iyilik daha istedim. Ankara'da bir avukat arkadaşını ayarladı, vekâletname verdim, gitti. Karım-

la boşanmamız çabuk oldu. Şimdi yazarken bile içimi bir sızı kapladı. Ona hainlik ettiğimi o zaman da biliyordum, şimdi de biliyorum. Üstelik kadının en kötü zamanına tesadüf etmişti. Birkaç gün üzüntüden, utançtan, vicdan azabından kahroldum. Sanki boşanmak isteyen ben değildim. Defalarca arayıp, ben sensiz yapamam, diye haykırmak istedim. Defalarca arabaya atlayıp son sürat Ankara'ya gitmek, dizlerine sarılıp ağlamak, af dilemek, kabul edilmek istedim. Ama hiçbirini yapmadım. Zamanla geçeceğini düşündüm, direndim. Onun yerine sık sık Akide'yi aradım. O da sesimde bir tuhaflık hissetti. Boşanmadan bahsettim, yine de insan bir hüzün duyuyor, hainlik, bencillik yaptığı hissine kapılıyor. Akide soğukkanlıydı. Hainlik de, bencillik de yapmadığımı, herkesin duygularının değiştiğini kabul etmeye hakkı olduğunu vs. söyledi. Karın da alışacaktır, dedi. Onun da yeni bir hayata başlamaya hakkı var, sevgisiz bir evliliği sürdürmektense. Akide beni şaşırttı. Ondan ileride soğuyabileceğimi ilk kez o gün hissettim. Açıksözlülüğünde, gerçekçiliğinde zaman zaman çiğ bir taraf oluyordu. Akıllıca görünen ama zalimliğe yaklaşan bir taraf. Akide'nin cesareti zaman içinde gözüme güzellikten de, şefkatten de yoksun geldi. Bunun gibi ufak tefek bir sürü ayrıntı daha zaman içinde birikti ve Akide'ye olan aşkımı, yakınlığımı değilse bile hayranlığımı öldürdü. Eski karım için ise duymaktan vazgeçmediğim tek şey hayranlık. Akide küçük ruhluydu. Hayatımızı, hep kendi etrafımızı ince ince işaretleyerek geçirmemiz için çabaladı. Eski karımı görecek olduğum zaman mesela, surat astı. Görmek isteme sebebimi anlatmaya çalıştığım zaman onu suçlayarak konuştu; ne demek canım, diye başlayan insafsız cümleler kurarak. Böylece ona yalan söylemeyi ilişkimizin daha ilk safhalarında öğrenmeye başladım ve eski karım kadar zeki bir kadın olmadığı için yalanlarımı nadiren yakaladı. Ben de, doğrusu, ona yalan söylediğim için hiç vicdan azabı duymadım. Aksine, hak ettiğini düşündüm, beni kontrol

etmeye kalkmakla. Bilmiyorum, belki de yakaladığını belli etmiyordu. Etmediği için de aramızda ciddi bir sorun çıkmadı. Yapmak istediğim hiçbir şeyi yapmaktan geri kalmadım. Kalsam boşanırdım.

Yasemin'i görmeye devam ettim, hatta onunla beraber olmaya da. Seyrek ama düzenli görüştük. Boşandığımız gün mahkemeden çıkıp benim Kızılay'daki gariban evime gittik, geceyi orada geçirdik; sonbahar sıcağında balkona çıkıp Kızılay'ın ışıklarının üstünde seviştik.

Yasemin maaşı, primleri, başka ekstra gelirleri kesilince sıkıntı çekmeye başladı. Benden nafaka istememişti. Evlerinden aldığı kiralar onu rahat geçindirirdi ama rahat geçinmek onun için beş parasız kalmak gibi bir şeydi. Hayatının geri kalanında ona hep destek oldum. Ben beş parasızken o benim cebime harçlık koymakla kalmamış, harçlık koyduğunu da unutmuştu. Şimdi benim sıram geldiği için mutluydum. Zaten ihtilalden sonra Ankara'nın cemiyet hayatı söndü gitti; toplantılar, partiler yine tertip edildi ama salondaki ruh cemiyet ruhu değil rütbe düzeniydi.

Telefonda boşanmayı konuştuğumuz o gün benimle ilgili söyledikleri doğruymuş: Kimseye âşık değildim, hiç olmadım; bunu aşkın hızlı geçecek bir şey olmadığını ve tek bir kişiye özel olduğunu varsayarak söylüyorum. Ama bu varsayım doğru olmak zorunda değilse çok kadına âşık oldum. Her birinin bir sebeple vazgeçilmez olduğuna inandım ve üstüme gelinmediği sürece hiçbirinden vazgeçmedim. Hoşuma giden her kadının peşinden gittim, kalabildiğim kadar kaldım. Karıma yakalanacağımı anladığım zaman koşa koşa eve döndüm. Bunları saklamak için bir neden göremiyorum. Hayat böyle. Bir kadın yeterince büyük ve akıcı değil. Yeterince zor değil. Çözülüyor. Yavaşlıyor.

Dolayısıyla aşk o kadar önemli değil. Önemli olduğuna inandığım tek bir şey var: arkadaşlık. Yasemin'le arkadaştık.

O yüzden ölümüne kadar birbirimizden kopamadık. Yaşasaydı şimdi tam 92 yaşında olacaktı. Biraz dişini sıksa yaşardı da. Gider yine uzun uzun kırışık ellerini öperdim. Herhalde. Bilmiyorum. Ama o öldüğünden beri yalnızlığım arttı. Artık karşısına geçip sohbet etmek istediğim kimse yok. Belki o ölmeseydi bu romana başlamazdım. Başlamış olsam gider ilk ona okuturdum, sırıta sırıta karşısına geçer, eşşek! Beni kötü anlatmışsın! Ben bu kadar yaşlı mıyım! diyerek kâğıtları kafama geçirmesini beklerdim.

Miras benim için epey bir hayal kırıklığı oldu. Araziler olduğu gibi kaldı. Şehir içinde ufak tefek birkaç dükkân, ev vardı, satıldı, ama doğru para etmedi. Araziyi satamayınca mecburen fındık geliri önem kazandı. Fındık da ucuza gidiyor, doğru para etmiyordu, ama yine de paraydı tabii. Amcamın yürüttüğü tüccarlık da sistemin dönmesini ve alacaklarımızın tahsilatını temin etme bakımından mecburen devam etti ve mecburen faizci oldum. İşi Şah'a emanet edeceğimi sanırken Allahşükür'e ve Nur'a emanet ettim. Arada gidip geldim, köylüye göründüm. Paranın takibini elden bırakmadım. Ben ve iki adamım tarafından yürütülmeye başlayınca mağazanın geliri pek de cazip bir seviyeye gelemedi. Müşteri aynı müşteriydi ama biz kâr etmeyi beceremiyorduk. Kâr yarı yarıya azaldı. 61 seçimlerinde CHP için çalıştık ve iyi oy aldık. Ama kim iktidar oldu, hâlâ hatırlamıyorum. Ondan sonra zaten memlekette siyasetin bütün tadı kaçtı. Kim geldi, kim gitti, önem arz etmez oldu. Seçim başarısına teşekkür olarak Kürşat Bey'den Allahşükür için çürük raporu almasını istedim. Çocuğun iç organlarının yarısı zaten yoktu; zor olmaması gerektiğini söyledim. Zor olmuş, ama aldı. Böylece amcamın bir borcunu daha ödemiş oldum. Allahşükür için ne yapılsa azdı. Benim için kör bir feda hamlesi içinde kendini yaylım ateşin içine atışını gözlerimle görmesem, tanıştığımız akşamdan beri aramızdaki yakınlık hakkında söylediği her şeyin biraz iyi niyet, çokça palavra olduğunu düşünmeye

devam edecektim. Ama gözlerimle gördüm ve kulaklarımla işittim o haykırışını.

Yine de Allahşükür beni Akide konusunda hiç affetmedi. Evimizde bir kere olsun yatıya kalmadı. Beni de ömrümün geri kalanı boyunca ona karşı hep biraz suçlu hissettirdi. Bu suçluluk duygusunu hiç tam manasıyla içimden atamadım. Çünkü affetmedi. Ankara'ya taşınırken ona mağazadan hisse verdim. Evlenmeye pek hevesli görünmüyordu, ama sonunda çocuk şart diye evlendi. Karısını sevdi mi, emin değilim. Karısını bizimle hiç görüştürmedi. Zaten kendisi de bizimle görüşmedi. Aramızda bir seviye farkı olduğuna inanmıştı ve o farkı muhafaza etti. Sonraları anladım ki Akide'nin benimle evlenmesini de kendini bilmezlik olarak görmüş. Seviye farkından ne anlıyordu bilmiyorum, ama kendini o fark içinde emniyette hissediyordu. O duygusu da hiç geçmedi.

Saldırıdan sonra Gölevi'nde kalmaya devam ettim. Amcamın ve Hikmet'in benden istediklerini zoraki yerine getirdikten sonra hiç sevmediğimi düşündüğüm ve her fırsatta dile getirdiğim o yerde hâlâ ne işim vardı bilmiyordum, ama orada kaldım. Birkaç gün sonra Asiye'yi yengeme gönderdim, Havva Hanım köye geldi. Kocasını oradan kovduğum için kadına karşı biraz rahatsızdım ama aksine, sevinmiş olduğunu gördüm. Adam evinde de besbelli kaba saba, küfürbaz, tahakkümcü bir adamdı. Havva Hanım ise hem gençti, hem şehirliydi. Gölevi'ne o gelince orasıyla ilişkimin de değişmeye başladığını hissettim. Evden mesela, rahatsızlık duymaz oldum. Etrafı karıştırmaya başladım. Kadınla evde dolaştık, sağda solda duran fotoğraflara, babaannemden kalan tabağa çanağa, çay kahve takımlarına baktık. Kadın evin her santimini avucunun içi gibi biliyordu. Dışarıda, verandada oturup çay içerken ettiğimiz sohbetler sırasında sohbet ettiğimizi biliyor, kendini kontrol ediyordu ama evde dolaşırken kendini unutuyor, bana ailemin tarihini kendi tarihiymiş gibi rahat anlatı-

yordu. Evin hanımı gibi, diye düşündüm ara ara, elimde olmadan. Yengemle arasında bir sevgi-nefret ilişkisi var. Acaba aynı adama aşk sebebiyle mi? Bu kadın yengemi nikâhlı eş olduğu için kıskanıyor, yengem de bunu genç ve güzel olduğu için. Kim bilir. Bunlar gençliklerini hayli dağınık yaşamış bir nesil. Ben bile bebekken anneden anneye koşturmuşum. Çok anne görmüşüm. O yüzden hiçbir kadına sadık olamıyorum. Çünkü hepsinin ayrı tadı var.

– Beni bu evde mi emzirdiniz? dedim yavaşça, onun konuşma tonunu yakalayarak.

– Burada da emzirdim, ama daha çok aşağıdaki evde.

– Yengem o sırada burada mı kalıyordu?

– Yok, o hep şehirde olurdu. Seni amcan getirir götürürdü. Al işte.

– At sırtında.

– At sırtında ya. O zaman vesait filan yok bugünkü gibi.

– Amcam beni severdi, değil mi?

– Çook. Bir görseydin. Yıllar sonra çocuğu olmuş... zavallı. Hadi, bir adım daha. Farkında değil. Söyleyecek.

– Babama amca demek zorunda kalmış olmam çok acı.

– Ne yapacaksın, kader.

Hadi, iki adım daha, gerçek anneni babanı kesin öğrendin demektir.

– Onlar için de çok zor olmuş benden ayrılmak.

– Olmaz olur mu? Yıllarca nasıl ağladı kadıncağız. Bir daha da çocuğu olmadı zaten.

Yutkundum. Kesin: amcam babam, yengem annem. Heyecandan dizlerim titriyordu.

– Ya. Anlattılar. Benden önce de iki bebeği ölmüş annemin.

– Üç. Sen dördüncüsün.

– Dördüncüyüm! Üç sanıyordum. İçimde nasıl bir acı, bilseniz...

– Bana siz deme yavrum. İnsan sütannesine siz demez.

– İçimde nasıl bir acı, bir bilsen sütanneciğim, senelerce kendini öksüz yetim hissetmek, neyse, abartmayayım, o kadar kötü değildi. Onlar da iyi insanlardı. İkisini de sevmezdim ama iyi insanlardı, keşke şimdi hayatta olsalardı, gerçi o zaman bütün para... yok ama, amcam beni zaten nüfusuna geçirtmiş.

– Haa, geçirtmiş, değil mi? İyi bari.

– Geçirtmiş, geçirtmiş. Sağ olsun. Gıldır gıcıkla uğraşmam gerekmedi. Direkt mirasa kondum. Gerçi miras dediğin bir şey değil ama olsun.

– Öyle deme yavrum. Kanaatkâr olmak lazım.

– Öyle.

– Bak, bir de benim kızımı düşün. Hayatta ona kimseden bir şey kalmayacak. Kalma ihtimali yok.

– Akide mi?

– Akide. Ne yaparsa dişiyle tırnağıyla yapacak. Öyle yaptı zaten, ama ömrü billah öyle yapması gerekecek.

Sustum. Kadın teknik olarak haklıydı. O kadar inatçı olmasaydı kızının başına talih kuşu konduğunu da düşünmeye başlayabilirdi. Ama inatçıydı kadın, Akide ve ben konusunda. Allahşükür'ün annesi, ne olacak! Yengem bir tuhaf, yukarıdan bakıp aşağıdakini beğenmiyor, bunlar başka türlü tuhaf, aşağıdan bakıp yukarıdakini beğenmiyor. Artık sütanneme ihtiyacım kalmamıştı. Onu işiyle baş başa bırakıp dışarı çıktım.

Artık kimin nesi olduğumu biliyordum. Yengem konusunda yanılmamıştım ama amcam konusunda yanılmışım. Aslında onda da yanılmamıştım. Yıkama esnasında olanları biliyorsunuz. İstisnai bir yakınlık hissetmiştim. Hissetmiştim, çünkü vardı. Ama sonra, vukuatlarına vâkıf oldukça, bir ruh olarak beceriksizliğinden, kendini ifade etmekteki yetersizliğinden mustarip oldukça, nihayet katil ve belki tacizci olduğuna kani olunca, iki kötü baba arasında bir baba seçmek zorunda kalmış biri olarak babamı seçmeye meyletmiştim. Çünkü galiba ba-

bamla yengemi birbirine daha çok yakıştırmıştım. Ayrıca ikisinin müthiş bir aşk yaşadıkları ve aşklarına zavallı beni kurban ettikleri şeklindeki hikâye beni hesaba katmadan düşünüldüğünde inanılması tatlı bir hikâyeydi. İnsan da annesine babasına tatlılık, sevimlilik atfetmek istiyor. Bunu yengemi amcamla birlikte düşününce yapamayacağım ortada. Onların hikâyesi ise en ufak bir dedikodusu olmadığına göre iyi korunmuş bir hikâye olmalıydı. Belki çok utanıldığı için. Amcam söz konusu olunca insanın aklına iyi şeyler gelmiyor.

Şehre geri taşındım. Nimet Hanım artık gitmişti. Yengem Asiye'nin geri dönüşüyle kendine gelmişti. Neşesi yerindeydi. Saldırının şokunu üzerinden atamamıştı ama öyle bir saldırıdan sağ kurtulduğum için çok mutluydu. Arada bir emektar Şah'ı hatırlayınca gözyaşı döküyor, muazzam fedakârlığını benden defalarca dinlediği Allahşükür için sık sık dua ediyordu. Yengemle artık konuşma zamanımız geliyordu. Her oturduğumuzda beni bir önceki seferden daha kararlı, daha inatçı görüyor ve tedirgin oluyordu ama aynı zamanda kendini bana daha doyurucu cevap vermeye biraz daha hazırlamış oluyordu.

Küçük aile hikâyelerinden başladık. Onun anlatmasıyla dedem iyi bir adamdı. İnanmadım. Amcam çok iyi bir adamdı. Hiç inanmadım. Ona amcamın Nimet Hanım'ın evlatlığını öldürdüğünü söylesem ne düşünürdü bilmiyorum. Zaten biraz da yengemi perişan etmemek düşüncesiyle çocuğun ölümünü saklamaya ve benim biricik mezarımı işgal etmesine göz yummaya devam etmiştim. Neyse ki evin içindeki dedemden ve evin içindeki ya da en fazla bahçedeki amcamdan söz ediyormuş. Evin ve bahçenin dışındaki, çarşıdaki, mağazadaki, başkalarının mağazalarındaki dedem ve amcam hakkında bir fikri yoktu, olsun da istememişti. Kendi babasından, vaktiyle, erkek adamın işi sorulmaz terbiyesi almıştı. Büyüdükçe, akıllandıkça, kitaplar okudukça kendisi bu terbiyeyi şöyle genişletmişti: Kimsenin senin yanında yaşamadığı zamanını bilmeye çalışma. Bunu ha-

yatımdaki kadınlara anlatmayı ve kabul ettirmeyi hep çok istemişimdir. Ama yengem bunu benim hayatımdaki şekliyle zina ihtimaline ilişkin olarak değil, insanların günlük hayatları içinde yaşayabilecekleri ve ortak hayata yansıtmayacakları farklı hayatlarına dair bir terbiye olarak düşünüyordu. Bu terbiye kapsamında mesela, dedikodu yapılamazdı. Çünkü yengem kimsenin kendisine bir üçüncü şahıstan bahsetmesini istemezdi. Kimseye de, en başta amcama, filancayla ne yaptın sorusunu sormayacağı gibi kiminleydin sorusunu da sormazdı. Ortak hayatın, iki kişilik hayatın ve iki kişilik bir evin, ailenin içini temiz tutmak için benimsenmiş bir yoldu bu. Güçlü bir metafizik çıkışı olduğunu kabul etmek lazım. Amcam da bu terbiyeye yatkın bir adam olunca hayatları duru bir dağ gölü gibi serin ve saf geçmişti. Allahşükür'ün anlattığı, amcamın çağrısı üzerine yengemin hiç sevmediği halde Gölevi'ne çıkışını, harmanın kenarındaki tabii tümseğin üzerinde yan yana oturup, birbirlerine yaslanıp ağaçları, dağları seyretmelerini hatırladım. Galiba bir şey başarmışlardı birlikte. Dışarıdan bakınca anlayamadığınız, hele amcamı dışarıdan tanıyorsanız anlamanıza imkân olmayan bir beraberlik, bir uyum, bir akış. Bunu hissedebildiğimi sanıyorum. Yengemin bu tarifiyle bakıldığında, amcam hakkında hâlâ şüphelerim olmakla birlikte, hiç olmazsa yengemin kocası olarak amcam istisnai incelikte, hassasiyette, cömertlikte bir adamdı. İnanması güç. Ama oradan bakınca öyleydi. Belki canavarlık insan için bir sabit ten rengi değil sadece bir iş gömleğidir ve eve gelince çıkarılıp kirli çamaşır sepetine atılabilir. Bilemiyoruz tabii. Ama yengem biliyordu. Yirmi beş yıllık bir bilgiyle biliyordu üstelik.

Amcamı bu gözle görebileceğimden emin değildim. Eğer yengem amcamın anısını yaşatma saplantısı yaratıp, ondan sonra birlikte geçecek görünen hayatımız boyunca ikide bir amcamı bahis mevzuu etmezse amcamı yakında unutacağımı düşünüyordum. Amcam olarak da, babam olarak da.

Ona annemi sordum. Yüzündeki ilk, ani kıpırtı annemden annem diye bahsetmemden hoşlanmadığı oldu. Annem artık onun yanındayken yengem olarak anılacaktı. Yine de "annen" kelimesini kullanmadan, bana çok da bakmadan, Mukaddes'i tanıdığı, bildiği kadarıyla anlattı ve anlatıp bitirdiğinde benden bir şey sakladığını düşünmüyordum. Mukaddes'i o eve gelin geldiğinde tanımıştı. O zaman tıpkı Asiye gibi evin kızlarından biriymiş. Farklıymış elbette diğer kızlardan. Babaanneme bakarmış, ama Asiye şimdi yengeme nasılsa öyle. Zaten yengem de hususi kız fikrini babaannemle Mukaddes'in arasındaki münasebetten edinmiş. Mukaddes daha ziyade evin kızıymış. Babaannem ve dedemle gezmeye gidermiş. Evin iki oğlu annelerine babalarına gezme arkadaşı olamayacakları için onların ya da bir kız evladın yerini Mukaddes tutuyormuş. Bir gün amcamdan duymuş Bahtiyar'la Mukaddes'in arasında bir şey olduğunu. Amcam durumdan hoşlanmamış. Babaannem ve dedem de öyle. Babaannem, bilhassa, öfkeden hasta düşmüş; dedemi suçlamış, senin yüzünden! demiş. Başımıza lanet aldın! Sana o kadar yapma dedim!

Yengem sıkıntıyla sustu, bana şöyle bir baktı, söyleyeceklerini önceden duymuş olabilir miyim diye.

– Mukaddes'in ailesi, dedi, vaktiyle... hani aşağıda, bizim bu aşağıda...

– Biliyorum, dedim, Hikmet'in kız kardeşi.

Kısaca başını salladı.

– O zaman olanları da biliyorsun.

– Biliyorum. Baskın olmuş, çocuğu kaçırmışlar...

– Öyle, diye derin, hızlı bir nefes aldı, verdi. Acı şeyler... İşte, babaannen dedeni suçluyordu o mal mülk hadiseleri yüzünden. Vaktiyle, girme bu işlere demiş. Ah alma, haram yeme, öyle sözler. Deden oralı olmamış. Şimdi de bu kız bizim elimizden evladımızı alıp gidiyor diyordu. Ettin, buldun. Hepimizi yaktın. Babaannen biraz değişik bir kadındı. Sen ona

çekmişsin gibime geldi. O görürdü. Senden farkı, çok çenesi düşüktü, o kadar çok konuşurdu ki kimsenin onu ciddiye alası gelmezdi. Rahmet olsun.

Sessizlik. Yengemle güzel konuşuyorduk. Zevk alıyordum ve zevk aldığını hissediyordum. Bu sessizlik anları da aramızda özel bir anın yaklaşmakta olduğunu gösteriyordu. Nefeslerimizi hazırlayıp bekleyelim diye.

– Öyle meziyetlerin varsa, gören veya okuyan biriysen, bilhassa az konuşan biri olmalısın. Tanıdığım bir kadın vardı vakti zamanında, bu işlerin piriydi. Okurdu. Her şekilden okuma yapar, söylerdi.

Bu kelimeler bana tanıdık geldi. Bir şey demedim ama. İlgim daha çok arttı.

– Ağzından topu topu sekiz on kelime alabiliyordum. Ama o sekiz on kelime bana bir geleceği resmetmeye yetiyordu. Bana o dedi, anne olmayacaksın. Olmaya çalışma.

Yengemin yüzü küçüldü, içinden yanmış, büzülmüş gibi. Acı çekiyordu, en iyi bildiği acıyı çekiyordu.

– Neden? dedim. Ona bu soruyu sorabilinceye kadar üç ay geçmişti. Bu soruya cevap alabilinceye kadar da dört ay beklemek zorunda kaldım, çünkü konuşmadı. Ufak bir oğlu vardı. Dört ay boyunca ne zaman gittiysem karşıma oğlu çıktı, beni eve almadı, annem müsait değil dedi, bugün olmaz dedi, verecek cevabı yok dedi. Her gün başka bir şey dedi.

Yengem, Huriye ile oğlundan bahsediyor derdim yirmi küsur sene öncesini anlatıyor olmasa. Yine de dedim, elimde olmadan, onun güç toplama sessizliğini doldurmak, onu tasdik etmek ister gibi.

– Huriye Hanım'la Irmak, dedim.

– Huriye Hanım. Oğlanın adını bilmiyorum. Daha doğrusu hatırlamıyorum. Sonunda kabul etti. Neden? dedim. Neden anne olmayacağım? Neden anne olmaya çalışmayayım? Çünkü kocan, dedi. Kocan yüzünden. Kocanı kaybetmeden çocu-

ğun olmayacak. Çocuk doğurabilirsin. Ama çocuk sahibi olmayacaksın.

Bakışları önünde, derin bir dalgınlığa doğru kayıp gidiyordu. Gözleri yaşarmış, ışıldıyordu karanlık bir bekleyişle.

– O sırada meğer hamileymişim. Birkaç hafta sonra öğrendim. Dünya başıma yıkıldı. Artık hamile kalmayacağım diye yemin etmiştim...

Birden usulca başını çevirip bana baktı, dudaklarının kenarında küçük, utangaç bir gülümseme görür gibi oldum:

– Ama amcandan da yemin etmesini istemeyi unutmuşum.

Elimizde olmadan azar azar güldük. Bugünde olduğumuz, orada bulunduğumuz için mutluyduk. Zor olmuştu ama sonunda oradaydık. Anne oğul bir aradaydık. O da, ben de birbirimizin bunu bildiğini biliyorduk. İçimden, bütün hayatı derin bir haksızlığın kurbanı olarak geçen ve benim bile haksızlık etmiş olabileceğim ilk annemi minnetle andım. Beni belki istediğim gibi sevmemişti ama yine de ayaklar altında ezilmekten kurtarmıştı. Kim, hangi evlat annesinin kalbini görmeyi becerebilir ki?

– Daha önce üç kere hamile kalmıştım. İlk çocuğum doğar doğmaz öldü. İkincisi iki hafta yaşadı. Üçüncüsü iki hafta bile yaşamadı. Öldüler. Doktorlar sebep bulamadı. Anlayamadılar. Bir doktor sütümü kontrol ettirmemi tavsiye etti. Bebekte zehirlenme belirtisi olabilecek şeyler görmüş. İsterseniz otopsi yapıp anlamaya çalışalım, ilerisi için size yardımı olabilir, dedi. İstemedim. El kadar bebek. Nasıl kestirip biçtirirsin? Ne için? Bir dahaki bebek için. Hayır dedim, bir daha bebek yapmayacağım. Ama oldu. Hem de üç sene sonra.

– Ve doğurdunuz.

– Doğurdum.

– Beni doğurdunuz.

– Seni doğurdum.

* * *

Huriye bir kehanette bulunmamıştı. Bunu ısrarla söylemişti. Sadece geleceğin şartını okumuştu. Sahip olmanın ve kaybetmenin ilişkisini. Daha fazla izahatta bulunamazdı, çünkü okunabilen bilgi o kadardı. Yengem, Huriye'nin söylediklerini amcama aktardı. Amcamla oturup geceler boyu düşündüler. Amcam isterse çekip gidebileceğini, onun mutlu olması için bir daha onu görmemeye razı olacağını söyledi. Yengem, Huriye'nin bundan fazlasını kastettiğini söyledi. Çocuk sahibi olabilmesi için kocasının ölmek zorunda olduğunu.

Amcam o an ne hissetti, bilemiyorum. Yengemin de bilebileceğini sanmıyorum. Düşündüler ama. Geceler boyu düşündüler. Amcam yengeme, onun mutlu olması için isterse kendini vurmaya hazır olduğunu söyledi. Yengem elbette bunu kabul edemezdi, daha doğrusu istemezdi. Yaşayan biri geleceği söylenen birinden daha çok anlam ifade eder. Sonunda çocuğu doğurmaya ama ona sahip olmamaya karar verdiler. Allah kerim, dediler. Hayatta yaşayan bir çocuğumuz olduğunu bilmek de bir şeydir. Bir gün bakarsın...

Bir gün bakarsın ile yengem elbette ileride bir gün geleceğin şartının bir sebeple, bir vesileyle, belki bir afla, belki bir yıldız hareketiyle, belki daha güçlü bir başka derin okumayla, belki ibadetle, iyilik ve hayırseverlikle veya kendiliğinden değişebileceğini, kocasını feda etmek zorunda kalmadan çocuğuna kavuşabileceğini umut ettiğini söylemek istedi.

Amcam ise bir gün bakarsın ile daha başka, daha acımasız, daha umutsuz bir ihtimali düşündü ve o ihtimali bütün hayatı boyunca bir an bile aklından çıkarmadan içinde yaşattı, büyüttü, ileriye taşıdı. Bir gün, herhangi bir sebeple, karısının çocuğuna kavuşmak zorunda olduğuna inandığı an çocuğun gelip annesine kavuşması için kendini feda etmeye hazır olacaktı. Onun için karısının mutluluğu kendi canından da, dünyadaki başka her candan da daha önemliydi.

Yengem amcamın nasıl öldüğünü bilmiyordu. Bilmek iste-

memişti. Öldüğünü duyduğu zaman neden öldüğünü biliyordu. Ölmek istediği için ölmüştü. Karısı yirmi iki sene sonra, ruhen devam edecek gücü kalmadığı son noktaya gelmişti ve artık oğluna kavuşmak zorundaydı. Yoksa keder onu öldürecekti.

Yengem bu kadarından daha fazlasını benden de öğrenmek istemedi. İsteseydi ona amcamın dindar bir adam olarak kendi canını alamayacağını, ama alsın diye başkasını kışkırtabileceğini ve kışkırttığını anlatırdım. Ve o gün Rıza'nın ona saldırmasını sağlarken kendini bildi bileli namlusunda ateşe hazır mermiyle taşıdığı tabancasını o gün boş taşıdığını – son anda hayatta kalma refleksiyle kendini savunmaya kalkarsa bu imkândan yoksun olmak için. Ona amcamın kendini bile bile öldürttüğünü anlatırdım. Sadece ben, yirmi iki sene önce küskün kardeşine teslim ederek kaybettiği oğlu geri geleyim, annesi oğluna kavuşsun diye.

Bunları anladıktan sonra, onun o yeterince uzun yaşanmamış ve pek mutlu da yaşanmamış hayatının içinde kendi yerimi gördükten sonra amcam, yani babam hakkında bütün bildiklerimi unuttum ve onu başkalarının gözleriyle dışarıdan değil annemin gözüyle içeriden görmeye başladım: karısı ve çocuğu için hayatını feda eden cesur adam.

Sonra ne tüccarlığını düşündüm ne de katilliğini. Hiçbirimizin babamızı seçme şansımız yok, ama bazen yeniden yaratma şansımız var, istersek kusursuz, istersek kusurlarıyla birlikte.

* * *

Akide'yle Gençlik Parkı'nda evlendik, aynı zamanda yegâne iki davetli olan iki şahit huzurunda. Benim şahidim Felek oldu, Akide'nin şahidi müdürüm. Nikâhtan sonra onu alıp Kızılay'daki gariban evime getirdim ve orada yaşamaya başladık. Akide'nin evi geniş, lüks bir evdi, ama ona sebebini söylemedim, artık nadiren kusurları içinde hatırladığım amcamın bir

nevi aşk hediyesi olan evde yaşamak istemedim. Amcamla aynı kadını sevmiş olma bahtsızlığına ve utancına kendimi hiç olmazsa şeklen razı etmiştim ve bunlarla yaşayabiliyordum. Ama eski âşığının karıma sağladığı imkânları kullanmayı kendime yakıştıramazdım. Karımın da arada bir etrafına bakınca, bana burayı eski âşığım, metresi olduğum ve kocamın amcası olan adam aldı diye düşünmesi ihtimali, ki yüksek bir ihtimaldi, hiç içimi açmıyordu. Bu arada Akide'nin evin kendi üstüne olduğunu bilmediğini fark ettim ve onun üstüne olduğunu söylemedim. Daha doğrusu, bildiğimi belli etmedim, çünkü beni kandırıyor, öğrenmemi istemiyor, öğrenirsem canımın iyice sıkılacağını biliyor diye düşündüm. Amcam konusunda birbirimize oyun oynuyor gibiydik. Ve düşüncelerin etkisi hafiflese de kendisi hiç geçmedi, hiç unutulmadı. Çocuğa baktığım zaman da hep amcamı gördüm. Sık sık ondan ve kendimden nefret ettim; bazen de, iyi ki amcamın oğlu, yabancı birinin oğlu olmasından iyidir, neticede kendi kanım canım, dedim. Bazen de, ulan bu Akide'ye âşığım diyorsun ama kimseye âşık olamayacağını söyleyen de sensin, bu nasıl aşk, bu ne midesizlik, bu ne mezhebi genişlik, diyordum.

Yalnız, bütün evlilik hayatımın bu delice düşünceler etrafında geçtiği intibaını vermek istemem. Çünkü şimdi bir an abarttığımdan korktum ve başarısız bir sempati toplama girişimi gibi görünebileceğini fark ettim. Öyle değil. Bu düşüncelerin kuruntudan ibaret olduğunu biliyordum. Hepsi benim kıskançlıkla tanışma aylarımın sadece bana ait faraziyeleriydiler. Amcamla Akide'nin sevgili olduklarına, karıkoca hayatı yaşadıklarına dair elimde hiçbir kanıt yoktu. Bu da en büyük tesellimdi. Ama, neden, bilmiyorum, bu ihtimalle böyle tehlikeli şekilde oynaşmak bana tarif edemeyeceğim bir enerji veriyordu. Belki Akide'yi gözümde kalitesizleştirme ihtiyacı duyuyordum, belki amcamın yerinde olsam yapmayı çok isteyeceğim sapıkça bir şeyi amcama isnat ediyordum. Bu tuhaflı-

ğımdan hiç vazgeçmedim. İyi sakladım gerçi. Akide'nin böyle bir şüphem olduğundan şüphe etmesine yol açacak bir şey yapmaktan hep kaçındım. Zaten Akide çok meşgul bir kadındı. Hayatı boyunca hep çok meşgul oldu. Dört çocuk büyüttü. Bir yandan tıp fakültesine devam etti ve dereceyle mezun oldu. Eve geldi yemek yaptı, çamaşır yıkadı, ütü yaptı, tezini yazdı, stajını yaptı, yazılarını yazdı, yabancı dilini geliştirmek için hafta sonları kursa gitti. Hayatta gördüğüm en çalışkan insanlardan biriydi. Benden önce ölmesi iyi oldu. O arkada kalsa oturup benim romanımı yazamazdı. Yazma yeteneği yoktu. Roman okumayı severdi ama. En büyük zevki bilgisayarıyla oynamaktı. Her yeni teknoloji ürünü MacBook'u, çıkar çıkmaz satın alırdı. Ölmeden önce 5.000 TL verip yeni bir tane almıştı. Bana bıraktığı şifre o bilgisayarın şifresi. Bende uyandırdığı son nefret ve son öfke bu bilgisayardaki hatırat programının şifresi. Açıp okumam için bir kâğıda yazıp bana bırakmış. Programı nasıl açacağımı da tarif etmiş. İyi güzel, sağ olsun. Ama neden? Bilgisayarın ekranını açıp programı buldum, tıkladım ve şifre sayfası çıktı. Hâlâ önümde açık duruyor. Hâlâ karar veremiyorum. Bana ne yazdı? İnsan yıllar boyunca şifreli bir programa ne yazar? Daha doğrusu neler yazmaz? Elli yıllık bir evlilik. Karısını çok seven ama biraz aklı havada bir koca. Kararsızlık, daha doğrusu korku beni delirtecek. Aylardır o şifre sayfası ve ben birbirimize bakıyoruz, ben romanımdan başımı her kaldırışımda. Bir kadının sırları. İtirafları. Suçlamaları. Tespitleri. Ve tarihi. En büyük korkum bana amcamdan bahsedecek olması. Yani zaten bahsetmişse bahsetmiştir de, benim bunu okuyacak olmam. Amcamın metresi olduğunu, oğlanın ondan olduğunu, beni delirtecek başka ne varsa hepsini okuyacak olmam. Tepkim üzerine korkup, üzülüp özür dileyecek, inkâr edecek, yanlış anlaşıldım, maksadımı aştım, boş bulundum, öylesine ağzımdan çıkıverdi diyecek korkak yazarın hayatta olmaması, zarar verilemez bir

yerde mukim olması. Oraya giderken beni böyle kuşku verici bir şeyle böyle savunmasız bir durumda kapana kıstırması, merak ve korku ikilemi arasında kıvrandırıp durması. beniaffetveunut. Cevap veremiyorum: sadece unutsam?

Karar senin. İster oku öğren, ister kork.

Elli sene boyunca benden saklanmış bilgiler.

Elli sene boyunca bir gün bile sormadığım, bugün ne yaptın? Kiminleydin? Neredeydin? sorularının cevapları ve belki yanında şerhleri.

Elli sene boyunca bir kez bile merak edip sormadığım, beni seviyor musun? sorusunun misalli cevabı.

Elli sene boyunca sormadığım, benimle evlendiğine pişman mısın? sorusunun karşılaştırmalı cevabı.

Ve belki elli sene boyunca sormadığım, başka birine mi âşıksın? sorusunun acı cevabı.

Bana büyük bir tuzak kurmuştu Akide. Elli sene sonra ona güvenemiyor, güncesini okumaya cesaret edemiyor olmam beni üzüyor. Ya hayatım boyunca ikiyüzlüydüm ya da hayatım boyunca hep kadıncağızın bana mahkûm olduğuna inanıyordum.

Bilmiyorum. Öfkem geçiyor. Ama üzüntüm geçecek gibi değil. Harikulade bir evliliğim olduğunu düşünürdüm. Şimdi derin bir şüphem var. Ve artık bildiğim bir şey: Hakkını veremeyeceğin hiçbir işe girişmeyeceksin.

* * *

Evlendikten ve beraber yaşamaya başladıktan sonra ne yapayım ne edeyim diye düşünürken Akide'nin çalışkanlığından ilham aldım, eski hayalimi hatırladım ve ilerlemiş yaşıma rağmen, hatta alay konusu olmayı da göze alıp üniversiteye yazılma imkânlarını araştırdım. Söylemiştim, DTCF'ye girdim. Edebiyat tahsil ettim, Osmanlıca öğrendim, iyi bir öğrenci oldum, asistanlığa kabul edildim, mastır yaptım, dokto-

ra yaptım, sonunda edebiyat profesörü oldum. Osmanlıcamı ilerletince Hikmet'in belgelerini okumaya ve tercüme etmeye başladım. Tercümeler biriktikçe aklıma o belgelerden ve İlyas'ın çektiği fotoğraflardan bir belgesel kitap yazma fikri geldi. Yıllarca kitap üzerinde çalıştım. Ama bir türlü bastırmaya cesaret edemedim. Hatta alıp bir yayıncıya götürmeye bile cesaret edemedim. Kitap kenarda basılmamış durdukça, zaman içinde Ünye'ye gidip geldikçe Hikmet'in kütüphanesinde daha az kişisel yeni belgeler, fotoğraflar buldum. Adam sülalesiyle ilgili dünya kadar malzeme toplamış. Kullanmak, gün ışığına çıkarmak bana kısmet oldu. Yazıhanesinde konyak içtiğimiz sabah bana söylediği söz hiç aklımdan çıkmadı: vicdan yaratmak. O kitapla bunu yapıyor olabileceğimi umdum. Kitap artık hazır: üç ciltlik, üç bin sayfalık devasa bir şey. Cesur bir yayıncı, biraz da ismimin saygınlığına güvenerek kitabı kabul etti. Dizgisi filan biraz zaman aldı ama artık hazır sayılır. Ben Akide'nin aksine bilgisayar kullanmaya hiç alışamadım. Koca kitabı elle yazdım. Devletin resmi kaynaklarının yalanlarını ortaya dökeceğim için başımın derde gireceğini biliyorum; o kadar olacak. Canımızın yanmasını göze alacağız. Tek avuntum ilerleyen yaşım. Bu yaşta bana işkence de yapamazlar, dayak da atamazlar, çünkü ellerinde kalırım diye korkarlar. Bildiğim bir şey var: Gerçek kimsenin elinde kalmaz. Kaçar, yaşayabileceği yere gider. Önemli olan başlamak. Gerçek olmaya başlamak.

İstanbul
2009-2013

Fotoğraf: Barış Özçetin

Çıplak ve Yalnız son sayfasına dek elinizden bırakamayacağınız sarsıcı bir roman.
Hamdi Koç'tan "küçük ve yalnız" olduğunu sanan bir kahramanın "büyük ve kanlı" bir geçmişe yaptığı yolculuk...

Amcam ölünce ilk bana haber verdiler. İnanmadım. Olmaz öyle şey, dedim. Oldu valla, dediler, amcan öldü. Ya tabii ki ölmüştür, ayrı konu, ama ilk bana haber verdiğinize inanmıyorum, dedim. İnan, dediler, ilk sana haber verdik. Sustum ve benimle konuşan nefesin arkasındaki boşluğu dinledim. Yalan olsa bir hışırtısı, bir kıpırtısı, bir şeysi mutlaka duyulurdu. Doğru söylüyorlardı. Cidden amcam ölmüştü ve ilk bana haber veriyorlardı. Çok duygulandım. Hayatımda ilk kez bir konuda ilk akla gelen isim oluyordum. Peki, dedim, teşekkür ederim. Gururum okşandı. Bunu hiç unutmayacağım. Ayrıca hepimizin başı sağ olsun. Ölenle ölünmez. Allah geride kalanlara sabır filan. Ben müsaadenizle gidip biraz ağlayayım.
İyi geceler.
Telefonu kapattım.

Hayatın adil davrandığı bir kadın veya erkeğe henüz rastlamadım. İstediğini almak kalbin kaderi değil.

ISBN 978-605-09-1622-5
9 786050 916225
sertifika no: 11940
doğankitap.com.tr
Tavsiye Edilen Perakende Satış Fiyatı ₺ 35
DK DOĞAN KİTAP